

EVERGHETINOSUL

Vol. II

Transliterare, diortosire, revizuire
după ediția grecească și note de
ȘTEFAN VORONCA

Carte tipărită cu binecuvântarea **Prea Sfințitului Părinte**
GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Editura Cartea Ortodoxă

Adunarea
graiurilor și a învățăturilor celor de Dumnezeu
grăite, a Purtătorilor de Dumnezeu Părinți,
din toată scrierea cea de Dumnezeu insuflată,
adunată și cuviincios și prinosicios la iveală pusă,
spre folosul celor ce vor citi,
de Pavel Preacuviosul Monah
și ctitor al Sfintei Mănăstiri a
Preasfântei Născătoare de Dumnezeu
ce se numește Everghetinos

Everghetinosul a apărut cu osteneala Sfântului Nicodim Aghioritul într-o primă ediție la Veneția în 1783, după ce circulase în multe manuscrise de-a lungul secolelor. El a fost cel care i-a scris și Prefața. Deși nu se numește ca îngrijitor al ediției, este socotit de toți ca fiind cel care a editat cartea. Deși prima ediție s-a tipărit într-un volum, edițiile ulterioare au circulat în 4 volume. Lucrarea a fost tradusă între anii 1794 și 1797 de către Ieromonahul Climent de la Slatina, într-o variantă care a circulat prin diverse copii-manuscrise. Tipărim aici textul volumului doi, urmând apoi, cu ajutorul lui Dumnezeu, să dăm tiparului și celelalte volume. Pentru o diortosire mai cu de-amănuntul a textului am folosit ediția de la Athena 1992, care o reproduce fidel pe cea de la Veneția dând și o traducere în neogreacă a textului.

Editura

intea¹ cea mai-nainte de veci și mai presus înființată, ceea ce este mai presus decât toată înțelegerea² celor ce înțeleg, și neînțelegându-se, din cele înțelese a fi se crede; ca ceea ce este începătoare de bunătate³, și prin fire a binelui Lucrătoare, din nimic - nicidecum fiind -zidindu-le pe toate, cu Cuvântul împlinindu-le și cu Duhul lui Cel de viață făcător desăvârșindu-le, cu oarecari hotare și legi a voit să le hotărnicască. Iar ființele cele prea-de-sus și gânditoare⁴, cu oarecari legi mai presus de lume prin bunătate le chivernisește; după care legi, prin dumnezeiască alcătuire și măsurare mișcându-se, cele ce sunt mai sus se îndulcesc⁵ de strălucirile⁶ cele după puțință. Iar în trupurile cele ce sunt în lumea aceasta materială a sădit oarecari puteri înființate⁷, care și legi ale firii de toți se numesc; ca de dânsde și după dânsle⁸ mișcându-se și mânându-se, în rânduială ale lor lucrări să

¹ A Tatălui.

² Sau „gândirea”.

³ Sau „obârșia binelui”.

⁴ îngerii.

" Sau „se desfată”.

⁶ Sau „luminările”.

⁷ Sau „ființiale”.

⁸ Sau „potrivit lor”.

le săvârșească; ca așa cu adevărat să poată fi numită lume⁹. Iar în om, deodată, o oarecare putere cuvântătoare¹⁰ și de-sine-socotitoare a semănat, și poruncă ca ajutor i-a dat, care și lege a năravurilor¹¹ se numește; ca după dânsa și către dânsa îndreptându-se ca și către un hotar¹² prea-drept, de toată răutatea (ceea ce se abate de la îndreptarea legii celei a năravurilor) să se înstrăineze cu toată puterea, și de toată bunătatea și de toată fapta bună cu cuvânt¹³ să se țină, căci acer sta este dobânda¹⁴ filosofiei năravurilor, zic adică bunătatea.

Oare ce voiește sau ce neguțătoarește dintru acestea Mintea cea născătoare de lume? Fără decât negreșit ca, din mișcarea tuturor cea bine-rânduită și prea-alcătuită după legile cele puse, slava Luiși să-și logodească. Căci fapăturile au ori faptă bună, ori răutate; cu aceasta sau îl slăvesc, sau îl necinstesc pe Făcătorul. Pentru aceea a și zis oareșiunde despre dânsule Sfânta Scriptură: *Cerurile spun slava lui Dumnezeu* (Ps. 18: 1), iar pentru om: *Ca să vadă, zice, faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri* (Mt. 5: 16). Și de vreme ce [fapăturile] celelalte toate (afară dt oarecari) poruncii Ziditorului plecându-se, înlăuntrul hotarelor sale au stătut

- că *Hotar ai pus, zice, pe care nu-l vor trece* (Ps. 103: 10)

- și prin buna lor versuire cea mult răsunătoare, ca cu niște glasuri negrăite, atât cât se putea dinspre dânsule, îl slăveau pe Dumnezeu. Iar omul - dar, o! cum fără lacrimi

¹ Lit. cosmos, adică lumea rațional și frumos rânduită.

¹⁰ Sau „rațională”. ¹¹ Legea morală.

¹² în original, „dreptar” sau „canon”.

¹³ Sau „cu rațiune”.

AHir.ă

voi trece¹⁵ cuvântul? - este singurul din cele de pe pământ care s-a împărtășit Puterii celei de sine-însăși stăpânitoare, dar care, prin pizma diavolului amăgindu-se, asupra Ziditorului său ridicându-și grumazul, s-a abătut de la îndreptarea cuvântului celui drept, a celui semănat întru dânsul. Și a lepădat și legile năravurilor cele date lui în felurite vremi, uitând toată fapta bună și bunătatea, iar răutății - vai! - și patimilor celor cu milioane de răutăți a stătut lucrător. De aici adică și slava ceea ce era să fie printr-însul ridicând-o dinspre partea sa, pe Dumnezeu a-L necinsti a ajuns.

Unul-Născut Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu-Cuvântul, cele ale căderii acesteia mult-pătimitoare luând, în zilele cele mai de pe urmă făcându-Se om, pe acele legi ale năravurilor și mai-nainte așezate le-a înnoit. Și, adică, pe filosofia cea năvălnică¹⁶ a Evangheliei cu canoane mai cuprinzătoare și cu hotare mai desăvârșitoare decât cele dintâi, preafrumos împodobind-o, și pe Dumnezeu slăvindu-L printr-însele pe pământ, așa și nouă pe

dânsa ne-a dat-o. Ca urmând urmelor Aceluia, a tot felul de fapte bune lucrători să ne arătăm, și printr-însele, după urmare, pe Ziditorul să-L slăvim; că așa să ne fie nouă cu puțință și la scopul cel dintâi să ne întoarcem. Dar însă, întru această a năravurilor filosofic Dumnezeu a poruncit celor mulți a petrece fără despărțire, așa cum niște mlădită alătura crește; iar celor ce pot și mai departe a începe¹, le-a lăsat a adăuga și la cele puse înainte câte pentru iubirea de Dumnezeu vor avea râvnă să facă. Și a însemnat aceasta mai adânc, una adică zicând pentru scopirea cea tainică a fecioriei: *Cel ce poate cuprinde, să cuprindă* (Mt. 19: 12),

¹ Sau „voi continua”.

¹⁶ Morală.

¹⁷ Adică „mai multe a cuprinde”.

iar cealaltă pentru cei doi dinari - al. Legământului celui Vechi zic, și al celui Nou: *Și orice vei mai cheltui, eu, când mă voi întoarce îți voi da ție* (Le. 10: 35).

Acestea așa aflându-se, și filozofia Evangheliei către sine pe toți chemându-i, unii - nu știu cum! - cu alte chipuri ale filosofiei se îndeletnicesc; unii dintre aceștia cu chipul matematicii sau al fizicii, iar alții cu cel al metafizicii și cu învățăturile gramaticilor toată viața și-o petrec; iar față de chipul cel al năravurilor¹⁸, măcar că mai de nevoie este, și cu rânduiala mai-nainte merge dintru celelalte, foarte cu lenevire se află. Iar aceștia nu prindesc a iscodi și cele despre cer și pământ, și despre celelalte toate, cum cu bună-încheiere⁹ se află, dar pe ei înșiși cum, prin buna podoabă a obiceiurilor, la cale să se pună și adevărate fapte bune să învețe, foarte puțini se sânguiesc; neștiind, precum se vede, că cu mult mai bună este sânguința cea pentru noi înșine decât pentru cele străine, și că cunoștința singură și fără de faptă fără ființă²¹ este, și cu nimic mai prejos decât nălucirea - precum zice Sfântul Maxim: „Că ce dobândă mi s-a făcut mie din filosofia celorlalte, sufletul nefilosofoște și mojicește tulburându-se cu patimile? Eu nimic nu văd [a dobândi]”. Deci se cuvine mai vârtos și de filosofia năravurilor a purta grijă, ca nu cumva de partea cea mai bună să fim lipsiți.

Aceștia sunt deci așa; iar sfințita ceată a cuvioșilor Părinți cele mai bune sfatuindu-se, și cu ochii cei iuți ai minții văzând cât folos este din chipul acesta al filosofiei și cum, de se vor face întru deprinderea acesteia, cu lesnire le-ar fi și peste celelalte să se suie. Cu toate acestea, încă, fiindcă și în același timp cu oamenii este cea a năravurilor

¹⁸ Care este etica sau morala.

¹⁹ Sau „bună-întocmire”.

²⁰ Adică „în rânduiala”.

²¹ Adică „lipsită de substanță sau teme”.

(precum mai-nainte s-a zis) și mai presus de celelalte chipuri ale filosofiei, de celelalte toate nicidecum îngrijindu-se, numai de aceasta singură s-au lipit. Și, deci, în pustietăți, și în munți, și în

peșteri, în crăpăturile pământului - după Pavel zicând (cf. Evr. 11: 38) - pe ei închizându-se și liniște fără de grijă alegându-și, scopul cel prea-vechi l-au pus lângă sine; ca așa cu iscusință să afle pricinile cele întâi-începătoare ale patimilor, și pe acestea desăvârșit să și le taie; iar la fapta-bună nu numai întru așezare singură sau prin iscusință întâmplătoare să vină (căci aceasta fiecăruia este cu lesnire), ci întru deprindere vârtoasă²², ca într-o a doua fire, și cu totul să se amestece cu faptele bune și să se felurească, împreună de o vârstă făcându-se ele cu dânșii și împreună îmbătrânind prin multe osteneli și prin îndelungata nevoie; căci legile cele mai cuprinzătoare ale Evangheliei, cele pentru faptele bune, precum a apucat să arate cuvântul, ca pe niște începătoare întâielnice²³ mai-nainte le-au pus de a lor filosofic, și întru acestea ziua și noaptea au cugetat, apoi așa întru acestea și întru cele din parte legi ale faptelor bune ce se privesc²⁴ cu scurtime întru acele legi le-au despărțit, și cu multe ispite - cu cele de la oameni, zic, și cu cele de la draci - au fost pieptănați, și cu multă înfrânare a trupului și cealaltă rea-pățimire a trupului și înfrânare s-au tescuit; după aceste multe stadii ale nevoițelor au lucrat adică toate faptele bune și întru deprinderea cunoștiinței celei prea-iscusite a acestora s-au făcut, și au adăogit la Evanghelie adăugire vrednică de datorie la cei ce au minte, folosindu-se de îndestularea voinții, cât nu numai până la poruncă, ci, iată, și peste poruncă au făcut ei.

²² Ka0' t^iq, sau „la măsura deplinătății”.

²³ Principii de temelie sau primordiale.

²⁴ Contemplă.

Și argintul dându-l Stăpânului cu dobândă prin faptele bune, precum a cerut de la dânșii (cf. Mt. 25-27), L-au slăvit adică prin ei înșiși pe Dumnezeu (care lucru a fost, precum s-a zis, cel de demult sfat al lui Dumnezeu), împărțitu-ne-a încă și nouă, ca unor zarafi buni, din cunoștința cea iscusită a faptelor bune prin scrisorile lor; ca de pildele acelora folosindu-se, să ne sculăm și noi, pe cât ne este puterea, către lucrarea desăvârșirii, a faptei bune. Și, ca dintr-o pildă prea-potrivită să arăt totul, zic că, precum cei ce se îndeletnicesc cu fiziologia, prin miriade de măiestrii, și cu nenumărate cercări și cu topiri umezealnice²⁵, și cu multe feluri de osteneli de veacuri iscodesc deosebiriile trupurilor, tot într-acest chip și aceștia²⁶, prin miriade de ispite și prin multe cercări cu fapta și prin îndelungați ani (căci se poate a se vedea la dânșii undeva și un singur cuvânt în cincizeci de ani, căznit fiind), încă și prin povățuirea luminătorului Duh, adâncurile filosofiei năravurilor le descoperă și faptele bune le curățesc de covârșiri și de lipsiri dinspre amândouă părțile, așa, îndoit²⁷ îl învață nepățimirea cea împătrită, ascultarea cea făcătoare de desăvârșire, smerenia cea prea-bună, dreapta-socoteală cea de-Dumnezeu-strălucită, răbdarea cea mulțumitoare, milostivirea cea următoare lui Dumnezeu, milostenia cea de suflet

mântuitoare, rugăciunea cea necurmată, pocăința cea zdrobită, mărturisirea cea adevărată, știința cea neosândită, dragostea cea de Dumnezeu făcătoare și tot lanțul de aur al faptelor bune.

Mai învață și care dintr-însele sunt trupești, și care sufletești, și care gânditoare; și cum, și cât, și pentru ce,

²⁵ Diverse experimente chimice.

²⁶ Sfinții.

²⁷ Sau „odată în plus”.

lucrându-se, sunt bine-primite, sau neprimite se fac; și care dintre patimi sunt cuprinzătoare și care din parte; care, iar, sunt cele trupești, care sufletești și care gânditoare; și cum cineva dintru acestea s-ar putea izbăvi cu lesnire; și, pe scurt zicând: toate câte știu a-1 desăvârși pe omul cel după Hristos cu de-amănuntul le tâlcuiesc. Și lucrul cel minunat acesta este, că cuvintele acestor fericiți Stareți, deși sunt alcătuite cu simple și mojicească grăire, sunt însă atât de bogate cu lucrarea și îndemnarea, încât pe toți cei ce citesc îi pot pleca. Că de multe ori, mulți vorbind către oarecari din felurite scripturi, și a-i pleca pe aceia nicidecum putând, un cuvânt sau faptă a înțelepților Părinților acestora în mijloc căzându-le, îndată i-a înduplecat și către încuviințare i-a tras pe ascultători; că deși după cei înțelepți, organul celei năvăelnice²⁸ are ca sfârșit²⁹ grăirea spre înduplecare, cuvintele Părinților însă au împreună cu înduplecarea și silirea (dar cum să zic?): înduplecarea cea cu nevoință³⁰ punând-o înainte din lucrurile cele ce au negreșit încredințarea adevărului - dar și parimia³¹ aceea ce zice: „Văzut-ai pe tânăr alergând? Un bătrân l-a amăgit”, însăși aceasta o adeverește - încât, adică, cel ce ar numi cuvintele Dumnezeieștilor Părinților acestora „canoane”, și „hotare”, și „legi” ale filosofiei năravurilor, va zice tot adevărul.

Deci, aceste cuvinte tuturor folositoare știindu-le și Pavel acela, preacuviosul între monahi - care a fost ctitor al cinstitei mănăstiri a Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu ce se numește „Everghetinos”³², și pentru

²⁸ Sau „unealta moralei”.

²⁹ Adică scop.

³⁰ Sau „cea silită”.

³¹ Zicală în general.

³² „De-bine-făcătoarea” (gr.).

aceasta Everghetinos și el numindu-se - într-o parte și într-alta risipite fiind ele, pentru o mai lesne cuprindere în oarecari capete și pricini le-a adunat și în patru cărți le-a despărțit. Și era cu adevărat cartea un lucru dorit de toți cei ce o știau și prea de trebuință, iar pentru sudorile și ostenele scrierii³³ de foarte puțini câștigată. Iar celor ce nu o știau, din pricina rărimii ei, și pentru că niciodată nu se dăduse în tipar, era necunoscută. Iar acum dându-se în tipar, și dintru întunericul cel mai dinainte ca de sub obroc scoțându-se și întru sfeșnic înalt punându-se (Mt. 5: 15), să ne sârguim a împlini cele dintr-înșă; slăvind pe Tatăl nostru Cel din ceruri, împreună și pe Unul-Născut Fiul

Lui, și pe Duhul Lui Cel de viață făcător, în veci. Amin.

*

În manuscrisele românești ale Everghetinosului, prologul original ale cărții nu a fost tradus integral; lipsesc câteva paragrafe de la sfârșit, pe care le redăm în cele ce urmează:

„Se aștepta, deci, cel care să o editeze dând-o tiparului spre folosul obștesc al tuturor și [care] să pună acest argint curat și cuvântător la cunoscătorii zarafi. Acesta a fost prea-strălucitul întru toate, prea-de-Dumnezeu-cinstitorului și prea-evlaviosul kir [domn] Ioannis Kannas, al cărui suflet iubitor de Dumnezeu este, a cărui purtare pe Hristos urmează, a cărui alegere iubitoare de săraci este, și darnică socotință, și ale cărui însușiri cele mai de sus în amândouă înțeleșurile strălucite și însemnate sunt. Ar putea zice cineva că într-un suflet al său împreună sălășluiesc toate faptele bune.

Acesta deci, care în lupte bune cu nimic n-a ieșit din întâietățile lui, ci în mișcare orice piatră, din zicală,

33

Copierii manuscriselor.

punând ca să nu se lase altora în urmă, îndemnându-se pe cât îi era în putință să fie cel dintâi în unele ca acestea, el, cel lucrător și putincios întru toate cele ce țin de folosul obștesc, suflând cu o prea-fierbinte râvnă pentru frați sau, mai bine zis, insuflat de harul de sus, a avut buna-îndrăzneală să se apuce dintru îndemnul său lăuntric de această lucrare; căci se cădea ca acela ce scânteia de fapte bune să-și însușească, după cuviință, și această carte năvălnică [de morală]. Și dintru întunericul cel mai dinainte ca de sub obroc scoțând acest preastrălucitor sfeșnic al cucerniciei, și ridicând pe cheltuiala sa această înaltă făclie în vârful tipografiei, face lumina sa bogată și lesne de ajuns tuturor și cunoscută în toată lumea cât a alergat în ea cuvântul mântuitor [cf Ps. 18: 5], și cu aceasta trezindu-i pe toți spre slava lui Dumnezeu, se face al lui Dumnezeu împreună-lucrător [I Corinteni 3: 9] într-această parte; iar a aduce slavă lui Dumnezeu este în chip mărturisit o slavă mai presus de slavă. Vedeți cât de mare e înălțimea cinstei?

Adusă dar fiind acum la lumină această cu de-amănuntul arătare a faptelor bune, această școală a nepătimirii, acest cuget bătrân al înțelepților Părinți, această cinstită istorisire a sfaturilor bătrânești și, într-un cuvânt, această vistierie a tuturor bunurilor năvălnice [morale], să tacă Solonii, să grăiască Licurgii, să se acopere Socrații, să se ascundă Aristotelii și Platonii, și alții câți dintre cei din afara [Bisericii] acum sau mai-nainte au scris despre faptele bune, toți împreună să plece și să facă loc acestei cărți; pentru că rătăcind ei departe de scopul năvălniciei [moralei] (adică de binele adevărat), n-au avut drept capăt al ei pe Dumnezeu, Care este și Binele cel mai înalt și spre Care avântându-se, toată fapta bună se învrednicește de plata filosofici sale;

iar pierzând scopul, vădit este că nu învață nici adevărul, dacă potrivit lor orice obicei se arată plecând de la scop.

Voi, însă, toți cei părtași chemării cerești și pravoslavnice, câți, privind numai spre Dumnezeu, cu tot felul de fapte bune vreți să vă împodobiți sufletele, ca niște coloane de aur dedesubt punând mâinile voastre, strângeți la piept ținând cu multă bucurie și în sfântă îmbrățișare snopul sfânt al legii, citind-o adeseori și culegând roadele grase ale folosului; nu obosiți, rogu-vă, solind la Domnul pentru cel ce cu cheltuială a sădit și cu împreună-lucrare a udat; căci așa veți arăta mulțumire. Pentru ca iubindu-i pe Părinții aceștia și fiindcă „a voit Domnul ca să-i iubească pe ei” [Deuteronom 10: 15] și cercetându-i în fiecare zi, să vă rânduți viața ca și cu niște canoane prin bătrâneștile lor îndemnuri și cu dumnezeiască înțelepciune, potrivit poruncii ce spune: „întreabă pe părintele tău și va povesti ție, și pe cei mai bătrâni decât tine și vor spune ție ” [Deuteronom 32: 7]; iar punându-vă în rânduială, vă veți arăta lucrători ai faptelor bune, și lucrându-le pe acestea, veți slăvi pe Tatăl nostru Cel din ceruri, împreună cu Unul-Născut Fiul Lui și cu Duhul Lui Cel de viață făcător, Dumnezeuul Unul a toate; Căruia I se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, în vecii vecilor. Amin".
Că cei ce se smeresc pe sineși, cinstiți sunt la Dumnezeu.

I. A lui Paladie

§«8} n Tavenia³⁵ este o mănăstire de femei ca de patru sute, de cealaltă parte a râului fiind cea a bărbaților. Aici era o fecioară fățarnicindu-se nebună pentru Hristos, cu numele Isidora, defăimându-se pe sine și smerindu-se. Atât de mult se îngrețosau surorile de aceasta, încât nici nu voiau să mănânce împreună cu dânsa. Iar ea cu bucurie primea aceasta. Iar în mănăstire fapta ei bună era foarte de folos, ca o roabă ascultând de toți la toată trebuința lor. Și cu toată blândețea slujind lor, era aceea cârpă a surorilor, precum a zis Domnul că *cel ce voiește să fie mare să fie tuturor slugă* (Matei 20: 27) și, *de i se pare cuiva a fi înțelept, nebun să se facă* (I Cor. 3: 18).

Portul tuturor celorlalte era tunderea, căci aveau culion pe cap, iar ea, cu o cârpă legându-și capul, așa făcea toată slujba. Și nici una din cele patru sute nu a văzut-o

³⁴ uiroGeoit = *Ut.* ceea ce este pus sub/în; subiect în discuție, pretext.

³⁵ Tavenia este o insuliță pe fluviul Nil, în Egiptul de sus, aproape de Desna.

vreodată mâncând, nici bucată de pâine luând, ci fărâmiturile meselor ștergându-le și oalele curățindu-le, cu acelea se îndestula; niciodată încălțându-se, nici nu a ocărât vreodată pe cineva. Nici n-a cârtit vreodată, nici n-a grăit mic sau mare grai, măcar că era ocărâtă și palmuită, și blesteme primea și de multe era nesuferită.

Pentru această preacuvioasă, Sfântului Pitirun, bătrân prea iscusit și îmbunătățit sihastru, i-a stătit înainte un înger și i-a zis lui: „Pentru ce cugeti înalt pentru îndreptările tale ca un cucernic, șezând într-un astfel de loc? Voiești să vezi femeie mai cucernică decât tine? Du-te în mănăstirea de femei a Taveniositilor, și vei afla acolo una, având cunună pe cap; aceea este mai bună decât

tine. Pentru că, cu atâta norod bătând război și în multe feluri slujind tuturor, niciodată nu și-a lăsat mintea să se depărteze de la Dumnezeu, măcar că era nesuferită de toate. Iar tu, șezând aici, cetățile în cuget le nălucești, cel ce niciodată n-ai văzut lumea.

Și sculându-se Marele Pitirun, a venit în Tavenia și-i ruga pe dascăli să-l lase să treacă la mănăstirea de femei. Și, ca unul ce era cinstit între Părinți și îmbătrânit întru nevoiță, după ce au trecut râul, l-au băgat înăuntru cu îndrăzneală; și, după ce s-au rugat, Marele a căutat să vadă la față toate fecioarele. Și venind toate în mijloc, aceea nu se arăta. Zis-a lor Marele: „Aduceți-le pe toate!”. Iar ele zicând că de față sunt toate, le-a zis lor: „Lipsește una, cea pe care mi-a arătat-o îngerul”. Zis-au lui: „Avem pe una proastă în bucătărie”. Zis-a Marele: „Aduceți-o și pe aceea, ca să o văd pe dânsa”. Iar ea n-a ascultat, simțind pricina, că i se descoperise ei. Și o târau cu de-a sila, zicându-i ei: „Sfântul Pitirun voiește să te vadă” (căci el era cunoscut).

Și adusă fiind, a văzut Marele fața ei și cârpa care era pe cap și pe frunte. Și căzând la picioarele ei, i-a zis:

„Blagoslovește-mă, maică!”. Și căzând și ea la picioarele lui, zicea: „Tu mă blagoslovește, domnul meu, părinte”. Și văzând aceasta toate, s-au uimit și i-au zis lui: „Avva, nu-ți face ocară, că nebună este”. Zis-a Sfântul tuturor: „Voi sunteți nebune, iar aceasta, și decât voi, și decât mine mai bună fiind, Ammă este, adică maică duhovnicească; și mă rog ca vrednic împreună cu dânsa să mă aflu în Ziua Judecării. Acestea auzind ele, au căzut la dânsul toate plângând și mărturisind cum, în fel și fel de chipuri, o necăjeau. Și una zicea: „Eu pe dânsa pururea o luam în batjocură”. Iar alta: „Eu de portul ei cel smerit râdeam”. Și alta: „Eu și lăturile strachinei adeseori asupra ei le vărsăm”. Alta iarăși: „Eu lovituri i-am dat”. Alta: „Eu pumni i-am dat”. Alta: „Eu nasul ei de multe ori l-am făcut să strănute”³⁶. Și, pe scurt, toate felurile de ocări au vestit că le-au făcut spre dânsa. Deci, primind Sfântul Pitirun mărturisirea lor, și rugându-se pentru dânsule împreună cu ea, și mult rugând pe cinstita lui Hristos roabă să se roage pentru dânsul, așa a ieșit.

Iar după puține zile, acea cinstită a lui Dumnezeu și cuvioasă, de toate mult cinstindu-se și mângâindu-se, și nesuferind slava și cinstea de la toată frățimea, și răspunsurile [laudele] fiecăreia, a ieșit din mănăstire. Și unde s-a dus, sau unde s-a ascuns, sau unde s-a sfârșit, nimeni n-a cunoscut.

În Pateric, de unde e luată această istorisire, la acest pasaj, traducerea românească redă așa: „Eu muștar de multe ori în nas i-am

II.

A lui Grigorie Dialogul³⁷

<PH>fântul Echitie, cel ce de mari daruri de la Dumnezeu s-a învărednicit, și multe suflete la Domnul a adus prin învățătura și propovăduirea sa, care de la Dumnezeu i se încredințaseră, acesta foarte proastă îmbrăcăminte îmbrăca, încât, cei ce nu-l

cunoșteau pe dânsul, atunci când se înfățișa lor, se îngrețoșau de el a i se închina. Iar când voia a merge într-alt loc, obiceiul lui era a se sui pe calul cel mai prost [prăpădit] dintre toți din mănăstire, și în loc de căpăstru îi punea frâu, iar în loc de șa își așeza piele de oaie, iar sfintele cărți le purta în desagi de piele.

Și oriunde se ducea, izvorul Scripturii deschizându-l, pământul îl adapă de noime. Vestea despre dânsul a ajuns până la Roma, iar oareșicare, cu zavistie purtându-se, multe a grăit către Patriarh. Și n-a încetat a-l pârî pe el până ce nu l-a înduplecat să-l trimită pe apărătorul³⁸ Iulian

" Grigorie cel Mare (540-604), numit și „Dialogul”, episcop al domei. În Everghetinos sunt adunate multe fragmente din scrierea lui *Dialogorum libri IV, De vita miraculis Patrum italicorum (Dialoguri despre viața și minunile Părinților italieni)*. Cartea este concepută în satru cărți, urmând modelul patericelor răsăritene. Dialogurile au fost traduse și în grecește, uneori sub numele de *Patericul lui Grigorie Dialogul*. Textul grecesc al Patericului său s-a publicat la Târgoviște în 1730, și s-a tradus la scurtă vreme în românește la Căldărușani, iar ulterior, unele fragmente. Dialogurile culese pentru Everghetinos sunt întocmite cu un anume Petru, căruia Sfântul Grigorie îi TOvestește din viețile Părinților.

⁸ Latinul *defensor* s-a păstrat în greacă în aceeași formă, care s-a tradus literal și în româna veche (*defensor*). Acest latinism, ce cu greu îi-ar găsi un echivalent românesc sau grecesc, se referă la o funcție în Biserica Romei. Defensorii erau un fel de avocați eclesiastici uimiți pentru a avea grijă de interesele bisericii.

ca să-l aducă pe Sfântul, care defensor, ajungând degrab la mănăstirea lui Echitie, a aflat pe cei mai aleși dintre frați binepetrecând, pe care i-a și întrebat: „Unde e egumenul?”. Iar ei, răspunzând, au zis: „De vale, seceră iarbă”.

Dar el, fiind foarte semeț și mândru, a trimis pe o slugă de-a sa ca să-l aducă pe Sfântul; iar sluga, mergând către secerători, căuta să vadă cine este Sfântul, înțelegând îndată de la dânsii care dintre ei este bărbatul, cu frică nemăsurată cuprinzându-se, a început a tremura și a slăbi³⁹, abia mai putând pași. Deci, venind către Sfântul, și la picioarele lui căzând, i-a vestit că stăpânul său dorește venirea sa; iar omul lui Dumnezeu, îmbărbătându-se și legându-și încălțăminte sa, pe umăr purtând secera, a venit.

Deci Iulian, înștiințându-se de la slugă că acesta este Echitie, văzându-i portul, s-a îngrețoșat de dânsul, și se gătea cum cu fudulie să vorbească cu dânsul. Iar apropiindu-se Sfântul, nesuferită frică l-a cuprins pe Iulian și, tremurând, de-abia a putut a-i vesti pentru ce a venit. Și așa smerindu-se, a căzut la picioarele Sfântului și cerea să facă rugăciune pentru dânsul. Iar el, sculându-se, a făcut rugăciune, și îl ruga ca să meargă împreună cu dânsul pe calea ce ducea către Patriarh, căci zicea : „Dacă astăzi nu vom merge, atunci vom da de înțeles că ne este cu neputință a merge”. Iar Iulian a zis: „Am obosit de cale, părinte, și astăzi a ieși nu pot”. Deci, silit fiind de Iulian, în noaptea aceea a rămas în mănăstire împreună cu dânsul.

Iar a doua zi, pe când se lumina de ziuă, a ajuns la Iulian o slugă de la Patriarh care-i porunca să mi cumva să îndrăznească să-1 miște pe robul lui Dumnezeu din mănăstirea sa, și întrebând pricina, sluga a zis: „Noaptea

³⁹1 s-au înmuiat picioarele, zicem noi.

trecută, Patriarhul, prin vedenie Dumnezeiască, îngrozit se făcu, pentru că a îndrăznit să trimită ca să aducă pe robul lui Dumnezeu". Și îndată sculându-se Iulian, a zis către Echitiei: „Se roagă Patriarhul, părintele nostru, ca să nu ostenești". Iar el, foarte mâhnindu-se, a zis: „Au nu ți-am spus ieri că, dacă nu vom merge degrabă, nicidecum nu vom mai putea să ne ducem?". Deci, pentru dragoste, 1-a mai oprit încă puțin pe Iulian, iar pentru osteneală, oarecare plată dându-i lui, măcar că nu voia, 1-a trimis cu pace.

Cunoaște dar, Petre, în ce fel de slavă se află cei ce își aleg să fie mârșavi în viața aceasta; căci aceștia nu se numără împreună locuitori ai patriei cerești. Iar câți prin înalta cugetare se îndreptățesc pe ei și înaintea oamenilor și prin slava deșartă se îngâmfă, înaintea ochilor lui Dumnezeu aceștia zac jos. Pentru aceea, și muștrându-i pe ei Hristos, zice: *Voi sunteți cei ce vă îndreptați pe voi înșivă, și celelalte* (Matei 23: 28).

III.

Din viața Sfântului Grigorie, Făcătorul de minuni⁴⁰

\$£3£ dinioară, cei din cetatea care se învecinează cu Comana⁴¹, venind cu toții la minunatul Grigorie, 1-au rugat să vină la dânșii, și biserica dânșilor prin preoție să o întemeieze, și auzind Marele, a mers la dânșii. Și socotelile tuturor celor de frunte le cerca, și ale celor ce i

⁴⁰ Episcop al Neocezarei Pontului (c .213 - c. 275).

⁴¹ Veche cetate din Asia Mică.

se păreau a covârși cu cuvântul și cu neamul, dar și ale celor ce păreau a fi lipsiți de acestea. Dar ei în multe părți se risipeau cu hotărârile, unii voind pe unul, alții pe altul.

Iar Marele aștepta ca numai de la Dumnezeu să-i vină sfătuire pentru lucrul ce-i stătea înainte; și precum despre Samuil se pomenește că nu se minuna de frumusețea și de mărimea trupurilor pentru ungerea într-o împărăție, ci suflet împărătesc se sârguia să afle - măcar în trup defăimat de s-ar întâmpla în acest chip să fie acela -, așa sârguințele fiecăruia dintre cei ce hotărau trecându-le cu vederea, către una numai privea: de poartă cineva sfințirea în nărav⁴² prin sârguința vieții și de este vestit pentru faptele sale bune și minunate.

În vreme ce aceia hotărau și aduceau în mijloc prin laude pe cei hotărâți, el îi îndemna să privească și către cei mai simpli la viață; zicând: „este cu putință ca și între unii ca aceștia să se afle cineva cu suflet mai înalt decât aceia văzuți numai pentru bogăție.". Iar oarecine dintre cei ce stăteau de față, această judecată a Marelui o a socotit ocară adusă hotărârii sfatului lor și

batjocură, adică să nu primească spre sfințire pe nici unul din cei mai aleși și cu cuvântul și cu dregătoria, și cu mărturia cea arătată a vieții, îndreptându-și privirea către unii din cei ce se hrănesc din lucrul mâinilor, și pe unii ca aceștia să-i socotească mai vrednici către un dar ca acesta. Și îndată glumind acesta către dânsul, a zis: „Dacă aceasta poruncești, ca pe aceștia într-acest fel să hotărăști să fie aleși, și din toată cetatea a-i trece cu vederea pe ceilalți, și din mujici [oameni de rând] spre starea înainte a preoției a se aduce cineva, pentru aceasta, vezi-ți de aici a chema la preoție pe cărbunarul Alexandru și, precum se pare, astfel schimbându-ne, să ne

⁴² De este cineva vrednic a fi sfințit preot.

unim dar unii cu alții, toată cetatea". Acestea dar le zicea, prin această luătoare în răs hotărâre, socoteala lui prihănind-o și judecarea lui pentru cele de mai-nainte defăimând-o. Iar prin cele zise se face pomenire nu numai de Marele, ci și de Alexandru, fără a-l lăsa nevăzut întru pomenire celor hotărâți a fi aleși. Și zicea: „Cine este acest Alexandru de care tăcurăți pomenire?"

Iar oarecine din cei ce stăteau de față, în răs aducându-l în mijloc pe cel pomenit, cu cârpituri sărăcicioase îmbrăcat, și nici măcar pe tot trupul, și împreună arătând prin acea priveliște lucrarea sa: mânjit de cărbuni la mâini și la față și de cealaltă parte a trupului, celorlalți adică, pricină de răs le era Alexandru, stând el în acest fel în mijloc. Iar ochiului acelui văzător multă uimire îi dădu a vedea acea priveliște: bărbat întru sărăcie ca acesta și negrijit la trup, către sine uitându-se, de ca și cum întru acestea și-ar fi găsit bucuria, care lucru celor nepedepsiți [neștiutori] le era prea de răs. Dar el nu de nevoia sărăciei venise spre o viață ca aceea, căci bărbatul era filosof⁴³, precum după aceasta l-a făcut cunoscut viața, căci a ajuns chiar până la mucenicie, sfârșindu-și drumul prin foc cu cărbunăria; iar aceea o meșteșugea pentru a se ascunde, el mai presus fiind decât toată buna-sporire cea sânguită de aceia, și nimic socotind viața, și de mai înalta și adevărata viață având dorire, mai vârtos către fapta bună își îndrepta scopul, și a se ascunde se măiestrea.

Fiind unul ca acesta sub cel mai necinstit dintre meșteșuguri, sub un obraz urât se ascundea; și încă într-alt fel: că înflorind cu tinerețile, sminteală socotea scopului păstrarea curățeniei, căci făcea arătată frumusețea trupului; căci știa că un lucru ca acesta s-a făcut multora pricinuire

⁴³

Aici: cugetător la viața cea adevărată.

de cumplite căderi. Deci, ca să nu pătimească ceva din cele fără de voie, nici să se alcătuiască pricină de patimă ochilor celor străini, facerea de cărbuni și-a arătat-o luiși împrejur pe un obraz urât, prin care și trupul prin ostenelele către fapta bună îl iscusea, iar frumusețea cu mânjirea cărbunelui o acoperea; încă și câștigul ce i se făcea lui din ostenele, spre slujirea poruncilor îl iconomisea.

Deci mutându-l Sfântul pe dânsul din sobor, toate cele despre dânsul cu de-amănuntul a întrebat, pe care l-a și lăudat celor dimprejurul lui, poruncind cele ce trebuia să se facă, după care iarăși s-a întors în sobor, și din cele de față pe cei adunați îi pedepsea (învăța), punându-le înaintea cuvintelor cele despre preoție, iar prin acestea zugrăvind viața cea după fapta bună, au petrecut întru cuvinte ca acestea, ținând astfel lângă sine adunarea. Iar ei au stătut de față până când slujitorii au terminat de împlinit ceea ce s-a poruncit; lângă ei a stat apoi Alexandru, spălat cu baie de urâciunea funinginii și îmbrăcat cu hainele Marelui, căci cu acestea le era lor poruncit a face sfințirea.

Apoi toți către Alexandru întorcându-se, și cu minune către cea priveriște aflându-se, a zis către dânsii sfântul dascăl: „N-ați pățimit nimic nou, căci, cu ochii amăgindu-vă, judecata binelui ați slobozit-o numai prin simțire, căci, despre adevărul celor ce sunt, simțirea aduce judecată cu greșală: intrarea către adâncul adevărului prin voi înșivă încuind-o afară, dar încă și demonului, vrăjmașul adevărului, aceasta negreșit îi era dragă, că a acoperit vasul alegerii cu necunoștința, ca pe acest bărbat să nu-l treacă în mijloc, ca pe unul ce urma să fie surpător al aceluia.

Acestea zicând, prin sfințire a adus pe bărbat lui Dumnezeu, săvârșindu-l cu darul după rânduiala cea legiuită. Iar toți priveau către tânărul preot, care, fiind

îndemnat a face un oarecare cuvânt către adunare, încă dintru început a arătat nemincinoasă judecata lui Grigorie cea spre dânsul, anume că cuvântul lui era plin de înțelegere, deși mai puțin împodobit cu floarea cuvintelor. Drept aceea, un oarecine fudul dintre cei tineri, fiind venit la dânsii de la Atena, a râs de neîmpodobirea vorbirilor sale, zicând că nu era împodobit cu iscodirea cea aticească; dar acest bărbat, care din Dumnezeiască vedenie era înțelept, văzând un stol de porumbei strălucind cu nepovestită frumusețe, auzi pe oarecine, zicând: „Ai lui Alexandru sunt acești porumbei, pe care acela i-a luat în răs”.

IV. Din viața Cuviosului Marcel⁴⁴

umnezeiescul Marcel, din Apamia⁴⁵ trăgându-și neamul, a venit în Mănăstirea ce se zice a Neadormiților⁴⁶, pentru primenirea neîncetată și slavosloviile cele către Dumnezeu ce se fac întru dânsa; și fiind primit înăuntru, după o vreme oarecare, se îmbracă în hainele monahicești de Alexandru, egumenul mănăstirii. Și era acolo de mai-nainte și unul Iacov, tot de dânsul călugărit, care mai-nainte de călugărie fusese prieten al lui Marcel; și făcându-se ucenic al lui Alexandru, era întâiul

⁴⁴ Cuviosul Marcel († 484) a fost egumen al Mănăstirii Neadormiților din Siria. Biserica îl prăznuiește pe 29 decembrie.

⁴⁵

Apamia, veche cetate a Siriei, așezată la sud de Antiohia, pe râul Oronti.

Veche mănăstire din Bitinia, așezată lângă gurile Mării Negre, datând din secolul IV.

Oronti.

Veche mănăstire din Bitinia, așezată lângă strâmtoarea Bosfor, la

între ucenici. Dar netrecând multă vreme, Marcel, ni numai pe ceilalți, ci și pe Iacov cu nevoința și cu bunătățile îi întrecea; pentru aceasta, foarte plăcut era el lui Alexandru.

Apoi, mai-nainte cunoscând prin curăția minții sfârșitul povățuitorului, așijderea încă și hotărârea ce era; să cadă spre dânsul pentru începătorie⁷ mai-nainte cunoscând-o, și temându-se ca nu cumva, tânăr cum era să fie începător înaintea bătrânilor și iubita supunere să copleșească (o piardă), cu care el foarte se bucura pentru covârșirea smeritei cugetări, s-a depărtat pe ascuns din mănăstire, nimeni știindu-l pe dânsul. Apoi, după puțini vreme mutându-se Sfântul Alexandru, Marcel s-a aflat din îndată în gurile tuturor, și, pentru că nu era de față, foarte rău le părea. Deci, dacă hotărât fiind pentru egumenie, n-a fost aflat, s-a judecat ca cel ce va începători să fie Ioan bărbat cărunt și la păr și la pricepere. Iar Marcel, sporim mai departe în bunătățile lui, înștiințându-se de acestea, s-a întors înapoi în mănăstire, și cu Ioan se amesteca făcându-se mâna lui cea dreaptă și prea bine ajutându-l în începătorie.

Odată, Marcel fiind dus, s-au făcut din pricină dânsului cuvinte oarecare către Ioan. Iar cei mai sârguitor dintre monahi erau minunându-se și de alte [lucruri] ale bărbatului, anume cum s-a depărtat el de începătorii lipsindu-se de scaun cu atâta lesnire. Iar cei mai leneși necunoscând mărimea sufletului lui Marcel, ziceau că însăși aceasta, adică a fugi de iubirea de mărime, s-a făcut deoarece, știind că Ioan va fi cinstit mai întâi decât dânsul și nevrând ca să se arate al doilea față de acela, pentru aceasta s-a dus din mănăstire. Aceasta auzind Ioan, și vrând să-i plece pe călugări, ca nu cu lesnire *si*

⁴⁷ Egumenie, conducere.

osândească, le arată încă o dată în ce înălțime a smeritei cugetări a ajuns Marcel, zicându-le: „O, fiilor, judecata să o lăsăm pe seama lucrurilor”. Și nimic mai mult grăind, socotea cu mintea că, întorcându-se Marcel, o să-i dea în mână cea mai necinstită rânduială a slujirii, adică purtarea de grijă a măgarului.

Deci după ce s-a întors acela, iar povățuitorul poruncește înaintea tuturor această hotărâre de ocară, Marcel a arătat aici luminat covârșirea smeritei cugetări: că nu numai bucurându-se a primit cea poruncită, ci și mai mare și mai minunat s-a arătat. Spun că cu așa de mare bucurie sub slujbă s-a supus, încât a socotit-o pe dânsa chiar ca o facere de bine, și negreșit cu scrisoare cerea o a lua⁴⁸, ca niciodată să nu-l depărteze pe el de aceasta. Și nu a zis numai adică așa, și nu a tăcut, nici a făcut adică dar în puțină vreme, ci mult mai fierbinte se vedea sârguindu-se spre lucruri. Și într-atât de mult a întins slujba sa, încât aceștia, de toate rușinându-se, mult rugându-se ei, rugători toți i se făcură, ca pe dânsii adică să-i ierte, și de la o robie ca aceasta cerându-i să se depărteze: că lucru fără de cale este ca un bărbat ca acesta - care este vrednic a păstori și turmă cuvântătoare, și mult a-i

folosi pe dânșii - să se îndeletnicească întru acea proastă slujire, pe care ar fi putut-o săvârși oricine s-ar fi întâmplat să treacă pe acolo.

⁴⁸

Cu acte în regulă, am zice noi.

V.

Din Pateric

1. <yșț& e povestește despre Avva Pamvo ca trei ani a petrecut cerând de la Dumnezeu și zicând: „Nu mă slăvi pe pământ!”. Și așa de mult l-a slăvit Dumnezeu, încât, pentru slava pe care o avea, nimeni nu putea să caute spre fața lui, așa era de strălucit; iar acest dar îl avea și Avva Sisoe și Avva Siluan.

2. Zis-a Avva Ioan Colovul: „Un bătrân duhovnicesc s-a zăvorât pe sineși, și era vestit în cetate, având multă slavă. Și i s-a spus lui că oarecine dintre sfinți va să se săvârșească: «Deci vino de-l sărută pe el, mai-nainte de a adormi», i se zicea lui. Și zicea întru sine: «De voi ieși ziua, vor alerga oamenii și multă slavă mi se va face mie, și nu mă voi odihni întru acestea; voi merge dar de cu seară, pe întuneric, și mă voi ascunde de toți». Și ieșind seara din chilie, și voinde să se ascundă, iată, s-au trimis de la Dumnezeu doi îngeri cu făclii, luminându-i pe cale; și văzând toată cetatea slava, au alergat înaintea lui, și pe cât de mult a voit a fugi de slavă, pe atât de mult s-a slăvit, după cea scrisă: *Tot acela ce se înalță pe sine se va smeri* (Matei 23: 12)".

3. Zis-a Avva Isaac: „Când eram mai tânăr, ședeam cu Avva Cronic și niciodată nu mi-a zis să fac vreun lucru, măcar că, bătrân fiind și tremurând, însuși se scula îndată și-mi dădea vasul, și tuturor asemenea făcea. Și cu Avva Teodor al Fermei am șezut, și nici el nu-mi zicea să fac ceva, ci și masa singur o pune, și zicea: «Frate, de voiești, vino de mănâncă». Iar eu către dânsul ziceam: «Am venit la tine ca să mă folosesc, și cum de nu-mi zici mie să fac ceva?». Iar bătrânul totdeauna tăcea. Și m-am dus și am vestit bătrânilor, și venind aceia către dânsul, au zis: «Avva, a venit fratele la sfinția ta ca să se folosească, de ce dar nu-i zici lui să facă ceva?». Și a răspuns lor bătrânul: «Au doară începător de obște (egumen) sunt eu, ca să poruncesc lui? Eu cu adevărat nimic nu-i zic lui, iar de voiește, ceea ce mă vede pe mine făcând, să facă și el». Deci de atunci, apucam mai-nainte și făceam orice voia bătrânul să facă. Iar el, orice făcea, tăcând făcea. Și aceasta m-a învățat pe mine: să fac toată treaba tăcând".

4. Povestea Avva Petru că întru atâta nerăutate trecea Avva Macarie către toți frații, încât îi ziceau lui unii: „Pentru ce te faci pe sineși așa?". Iar el răspundea: „Doisprezece ani am slujit Hristosului meu ca să-mi dăruiesc darul acesta, iar acum, voi mă sfătuiți a-l lepăda pe dânsul?".

5. Zis-a Avva Pimen: „Dacă pe tine te vei prosti [defăima], vei avea odihnă în orice loc vei șede".

6. Se spunea despre Avva Petru și Avva Epimah că erau tovarăși în Rait⁴. Iar mâncând ei la biserică, i-au silit pe ei să intre la masa

bătrânilor, și, cu multă osteneală, a mers doar Avva Petru. Și dacă s-a sculat, i-a zis lui Avva Epimah: „Cum ai cutezat a intra la masa bătrânilor?”. Zis-a lui Avva Petru: „De aș fi șezut cu voi, frații voiau ca pe un bătrân a mă îndemna a blagoslovi întâi, și ca un mai mare decât voi aveam a fi, iar acum, mergând aproape de Părinți, și mai mic decât toți eram și mai smerit cu cugetul”.

7. Petru, preotul celor din locul ce se cheamă Dia, dacă cândva se ruga cu cineva, fiindcă pentru preoție era silit a sta înainte cu smerita cugetare, dinapoia lor sta,

Veche mănăstire din Peninsula Sinai.

mărturisindu-se, precum se scrie în viața lui Antonie. Și aceasta o făcea, pe nimeni mahnind.

8. Zis-a un stareț: „Sau fugind, fugi de oameni, sau batjocorind, batjocorește lumea - nebun pe tine în multe ori făcându-te”.

VI.

A lui Avva Casian

1. Încă și întru cetirile cele dăscălești fiind iscusit, părăsind pe al său părinte și toată slava cea multă lumească, către viața călugărească s-a pornit; iar spre cercarea credinței și ispitirea smereniei lui, i-a poruncit lui starețul ca, zece coșnițe luând la umăr, întru a sa cetate să le vândă, dar nu pe toate deodată, ci câte una să le vândă, pe care lucru acela cu toată răbdarea și smerenia l-a împlinit. Punând pe umerele sale coșnițele, și vânzându-le pe acestea câte una, nicidecum nu se rușina de simplitatea lucrului și strălucirea neamului sau de vânzarea părută de necinste; căci el se sârguia a se arăta pe sine următor smereniei lui Hristos.

2. Văzut-am încă și pe un altul oarecare din Părinți, adică pe Avva Pinufie, bărbat împodobit cu toate bunătățile, care era stareț al unei chinovii (obști) mari ce se afla în Egipt, aproape de cetatea Panefo.

Acesta, văzându-se pe sine de toți cinstit și slăvit pentru cuvioasa lui petrecere, pentru bătrânețe și pentru egumenie, și neputând a se isculi pe sine la izvodirile smeritei cugetări, cu care dintru-nceput se nevoia pentru a lui mult-dorită supunere, pe ascuns fugind dintru a sa

obște, s-a depărtat singur întru cele mai depărtate părți ale Tebaidei. Și lepădând portul cel călugăresc, și îmbrăcându-se cu hainele mirenești, socotind întru aceasta să se ascundă pe sine cine este, dar și pentru mulțimea fraților și pentru a se depărta mult de locul său cel de obște, s-a dus în obștea Taveniositilor.

Deci, în multe zile rugându-se a fi primit, pentru răbdarea și îngăduința sa a fost mai pe urmă primit de stareț, care i-a dat lui, ca unui bătrân ce era, împreună și altui frate, grija și lucrul grădinii, la nimic altceva nefiind de vreo treabă. Acestui frate supunându-se el, pe mult-dorita lui smerenie și ascultare o săvârșea. Și nu numai cu această slujbă se îndestula, ci câte

lucruri altora li se păreau a fi grele, el cu osârdie le făcea. Deci, petrecând el așa ascuns vreme de trei ani, și ucenicii lui căutându-l prin tot Egiptul, abia a fost cunoscut de un frate ce venea pe acolo; pe care văzându-l și cunoscând chipul fetei lui, și încă îndoindu-se, se ispita ca și glasul să-l audă. Căci nu se încredința numai din vedere, de vreme ce vedea pe un bărbat bătrân ca acesta sapa știind-o și pământul lucrându-l, și gunoi pe umerele sale ducând și la rădăcinile verdețurilor punând...

Și sunetul glasului cu dinadinsul cercându-l, a putut să priceapă cu dinadinsul cine e, și aruncându-se pe sine înaintea picioarelor lui, prea mare spaimă pricinuia celor de față, pentru că a făcut aceasta unui om care la dânsii era începător, și ca unuia care nu de demult a părăsit lumea, și cel mai de pe urmă se socotea, încă mai vârtos s-au spăimântat când au aflat numele acestuia, care mai-nainte de aceasta era cunoscut, mare la dânsii se auzea⁵⁰, și cereau iertăciune că, pe dânsul necunoscându-l, cu cei de

⁵⁰ Care nume, înainte-vreme, când era pomenit pe buzele celorlalți, cu multă cinste era grăit și împodobit.

pe urmă l-au rânduit. Și rugând ei pe dânsul mult, întru a sa obște l-au trimis, nevrând el. Și mult s-a tânguit că nu i-a fost îngăduit a-și isprăvi cea iubită a lui smerenie și ascultare.

Deci petrecând puțină vreme întru a sa mănăstire, și iarăși înfocându-se cu dorul smereniei și al supunerii, pândind vreme, noaptea a fugit, dar nu încă în Tebaida, ci în țară străină și nemernică [de pribegie]. Că, intrând în corabie, venit în părțile Palestinei, nădăduind că acolo se va ascunde desăvârșit. Și venind în mănăstirea cea aproape de peștera unde Stăpânul Hristos S-a născut din Fecioară, a fost primit, întâmplându-se ca eu să petrec pe acolo (zice Casian), nici întru aceea n-a putut să se ascundă multă vreme, după stăpânescul glas ce zice: *Nit poate cetatea să se ascundă, deasupra muntelui stând (Matei 5: 14)*.

Că venind frații din părțile Egiptului spre închinare la sfintele locuri, și cunoscându-l pe dânsul, cu multe rugăminți și rugăciuni și tânguirii plecându-l, l-au dus iarăși întru a sa obște. Cu acest sfânt bărbat, am petrecut și eu în Egipt puțină vreme.

VII. A lui Avva Isaac

•ra.

5 icșorează-te pe sineți întru toate către tot omul, și te vei înălța deasupra stăpânitorilor veacului acestuia; defaimă-te pe sineți, și vei vedea slava lui Dumnezeu întru sineți; că unde răsare smerenia, acolo izvorăște slava lui Dumnezeu. Dacă întru arătare, defăimat te vei nevoi a fi, Dumnezeu te va face să fii slăvit de toți oamenii; iar dacă întru inima ta vei avea smerenie, întru inima ta îți va arăta Dumnezeu slava Lui. Fii lesne defăimat întru dreptatea ta sârguiește-te a fi defăimat, și de cinstea lui Dumnezeu te vei sătura; urăște cinstea, ca să fii cinstit. Cel ce aleargi înaintea cinstei fuge înaintea lui, iar cel ce fuge de dânsa aceasta îl gonește pe dânsul⁵¹ și propovăduitoare i smereniei lui se face

tuturor oamenilor. De te vei defăim; pe sineți, ca să te cinstești, Dumnezeu arătat te face; ia dacă pentru Dumnezeu întru adevăr pe sineți te defaimi Dumnezeu va porunci tuturor zidirilor Lui să te laude, ș

⁵¹ Cine umblă să câștige cinste de la oameni, aceasta va fugi neînceta înaintea lui, el amăgindu-se ca doar-doar o va prinde cumva; iar cel c< fuge de dânsa este urmărit neîncetat de ea, care cinste îl poate ușo lipsi de cinstea lui Dumnezeu. Acest paradox îl vor înțelege deplii numai cei ce fug de cinstea lumească, căutând numai pe Dumnezeu Dar zicerea aceasta nu e neapărat un îndemn de a lepăda orice vorbi bună pe care ne-ar spune-o cineva despre vreo ispravă a noastră. Des această vorbă bună sau laudă ne poate umple de cele mai multe ori d< mândrie, ea poate fi totodată - din rânduială Dumnezeiască - și (confirmare a calității faptei bune săvârșite, dar mai ales un îndemn dt a săvârși fapte tot mai bune, căci Dumnezeu voiește ca niciodată să m rămânem la vreo treaptă anume de desăvârșire (măcar că îi desăvârșire treptele sunt nenumărate, în ciuda clasificărilor). Oriei slăvire lumească e limitată; ea nu ne introduce în slava cea veșnică i lui Dumnezeu, ea o poate doar vădi pe aceasta. Toate sunt pline di slava Lui și toate se fac pentru slava Lui, căci El le rânduiește pe toate și deci din puterea Lui se fac toate; și atunci, unde mai încape slav; lumească? Slava sau lauda lumească e cel mult un îndemn de sporiri în fapte bune. Înainte de a-1 lăuda pe cineva pentru ceva (ca îndemn li o sporire mai desăvârșită), este trebuință de o împreună-aducere di laudă lui Dumnezeu, căci cu slava și pentru slava Lui s-au făcut și si fac toate. Dacă primim sau aducem laudă cuiva, să socotim deci daci laudele primite sau date au vreo finalitate în slăvirea lui Dumnezei sau dacă sunt săvârșite spre slava lui Dumnezeu. Această idee ești arătată de altfel mai departe. Sfântul Isaac arată toate acestea prii metafora fugii, folosită de câteva ori și de Apostolul Pavel (cf. Filip 3: 12; I Cor. 9: 24 etc.). După aceștia, toată viața ar fi astfel o „fugă' tensionată către împărăția lui Dumnezeu.

vor deschide înaintea ta ușa slavei Ziditorului tău, și te vor lăuda⁵²; că tu, în adevăr, după icoana și asemănarea Lui ești. Dar om luminat cu bunătățile, și oamenilor simplu arătându-se, și luminat adică cu viața, și înțelept cu cunoștința, și smerit cu cugetul, cine a văzut?

VIII. Din Pateric

1. aPWn frate a întrebat pe un bătrân, zicând: „Cum se poate face cineva nebun pentru Domnul?". Răspuns-a starețul: „Un copil era într-o obște, și a fost dat unui bătrân nevoitor ca să-1 crească bine și să-1 învețe frica lui Dumnezeu. Și zicea bătrânul copilului: «Fiule, când te va ocări cineva, de bine grăiește-1 pe dânsul, și când vei șede la masă, mănâncă cele proaste, și lasă cele bune; și când ți se pune înainte să alegi haină, las-o pe cea bună, și ia-o pe cea proastă». Zisu-i-a lui copilul: «Oare nebun sunt eu, Avva, de îmi zici mie să fac acestea?». Zis-a bătrânul: «Fiule, pentru aceasta îți zic ție să faci acestea, ca să te faci nebun pentru Domnul, și astfel te va înțelepți pe tine Domnul». Și iată că a arătat bătrânul ce trebuie a face cineva pentru a fi nebun pentru Domnul.

Această se arată cu prisosință în viața sfinților: în jurul acestora, toată „frunza și iarba" și toată suflarea se pleacă, cu nimic vătămându-i, ci dimpotrivă, cu voia lui Dumnezeu, oferă toate cele de trebuință, și așa, de nimic lipsindu-i pe robii lui Dumnezeu, aceștia toată stricăciunea și moartea cea semănată în fire o risipesc cu slava cea de la Dumnezeu, încât nu mai au așa de mare trebuință de cele firești, trebuincioase trupului.

2. Spunea Avva Daniil despre Avva Dula că întâi a șezut în Chinovie 40 de ani; apoi în Schit s-a liniștit, și a fost socotit între Părinții cei mari. Și mai spunea acesta că: „în multe feluri ispitind-

mă, am aflat că în chinovii, mai mult decât cei ce se liniștesc în Schit, mai vârtos și mai degrab sporești în lucrarea bunătăților, dacă vor întrebuința supunerea din inimă adevărată.

Că un frate era în obște, simplu la schimă și defăimat mai mult decât toți cei ce erau într-înșea, iar cu mintea, mare și cinstit. Acesta, de toți ocărându-se și batjocorindu-se, încă de multe ori și bătându-se fără dreptate, nici unuia neaducându-i vină. Iar un alt oarecare din frații cei de acolo, de diavolul fiind îndemnat, sfințitele vase cele din biserică le-a furat pe ascuns de toți.

Apoi, cercetare făcându-se pentru cele furate, toți puneau vina asupra fratelui celui ce se defăima pe sine; și pe acela din prepus îl osândeau că a lucrat furarea. Iar acela zicând că nu știe nicidecum despre lucrul acela, cu porunca proestosului, schimă de pe dânsul i s-a luat; și în fiare băgându-l, l-a dat iconomului lavrei spre cercetare; care și cu vine de bou bătându-l din destul, și la alte cazne dându-l, dacă a văzut că nimic n-a mărturisit, ci deopotrivă pe necunoștința lucrului celui făcut arătată înainte punând-o, l-a trimis pe acesta la dregătorul orașului, ca mai mult de acesta să se pedepsească; iar el, toate felurile de cazne către dânsul arătând, și cu foc cărnurile lui arzându-le, și la flămânzire de multe zile, și la temniță întunecoasă și sugrumăcioasă dându-l pe bărbat, dacă l-a aflat că de furarea de cele sfinte se lepăda, cu învoiala proestosului și a fraților, pe dânsul la moarte l-a osândit, după rânduiala legii. Căci pedeapsa pentru furarea de cele sfinte e moartea; deci îl duceau ca să i se taie capul.

Iar văzând fratele cel ce furase cele sfinte și durându-l la suflet, apropiindu-se de Avva, a zis: „M-am înștiințat că s-au furat sfințitele vase, pentru aceea

sârguiește-te a nu se tăia capul fratelui". Iar el a vestit stăpânitorului, și slobozindu-se fratele, a venit în obște; și trecând trei zile, s-a dus către Domnul, dându-și sufletul într-o rugăciune și cădere în genunchi. Și venind toți cei ai mănăstirii, și aflând trupul așa zăcând în metanie [pocăință], l-au luat și l-au adus în biserică, ca acolo să se așeze. Și lovind în toacă, s-a adunat toată Lavra; și toți alergau la trup, vrând fiecare a lua o parte din haine sau din păr pentru darul blagosloveniei.

Iar Avva, temându-se ca nu cumva și trupul să-l rupă, în altar pe acesta băgându-l, l-a încuiat cu cheia înăuntru, așteptând să vină Avva al Lavrei. Iar după puțină vreme venind și acela, au aprins toți lumânări, și aprinzând tămâie, căuta a scoate trupul din altar, iar proestosul mănăstirii se silea degrab a deschide. Iar deschizând acela, și intrând împreună cu mulți alții, hainele și încălțămintele celui dus le-au aflat, dar trupul nu era nicăieri. Toți au început a slăvi pe Dumnezeu și a striga unii către alții cu lacrimi și a zice: „Vedeți, fraților, ce ne solește nouă îndelunga-răbdare și smerenia?"

Să ne nevoim dar și noi a răbda ispită și defăimare pentru Domnul, și vom fi slăviți și cinstiți, și împreună cu Dânsul vom împărați în veci.

3. Pavel, oarecine cu numele, vestit cu dregătoria, având femeie și fii și bogăție multă, a voit a se face călugăr; și chemând pe femeia sa și pe fii, le-a spus lor scopul său; și i-a aflat și pe dânșii râvnitori spre aceasta, și de viața călugărească dorind deopotrivă cu dânșii. Și le-a zis lor: „Dacă cu adevărat voiți a vă folosi, vă voi vinde în mănăstire ca pe niște robi”. Iar ei și aceasta cu bucurie au primit. Deci, luând pe femeia sa, cu port prost și îmbrăcată cu haine de roabă, și partea ceea ce i se cuvenea ei din lucruri, s-au dus împreună într-o mănăstire de femei și o a dat pe dânșii egumenului pentru a fi roabă în mănăstire, dând împreună cu dânșii și lucrurile. Așijderea și pe copiii săi ducându-i în altă mănăstire, i-a dat egumenului ca pe niște robi, împreună și lucrurile ce li se cădea lor. Iar mai pe urmă mergând și el într-altă mănăstire, a făcut asemenea, și ca pe un rob s-a vândut pe sineși. Apoi a zis egumenului: „De poruncești, voiesc a intra singur în biserică”. Iar el, dându-i voie, a intrat. Și ușile fiind încuiate, ridicându-și mâinile, a strigat, zicând: „Dumnezeule, tu cunoști că din toată inima m-am apropiat de Tine”. Și i-a venit lui glas, zicând: „Și Eu am cunoscut, și cu toată inima te-am primit!”. Și petrecând în obște vreme multă, și ca un rob, toată proasta slujbă făcând, și dedesubtul tuturor făcându-se, s-a înălțat de Dumnezeu pentru smerenia lui; și după ce s-a sfârșit, mormântul lui a izvorât mir, și multe minuni și semne s-au făcut de la dânșii.

IX.

Despre Eufrosin Bucătarul⁵³

Intr-o obște oarecare era un frate, tânăr cu vârsta, Eufrosin cu numele; și slujea fraților la bucătărie, și nu mulți îl cunoșteau; cu cea deasă și către cenușă și funingine petrecere, strălucirea bunătății sale acoperind-o. Pentru că de-a pururea era pârlit și feștelit, râs și jucărie era celor mai lenevoși dintre frați, care și cu imputări, și cu ocări, și cu batjocoriri totdeauna îl spălau, iar prostimea îmbrăcăminte și blândețea feței lui, și tăcerea, și

³¹ Cuvios din Alexandria (Egipt), prăznuit de Biserică la 11 septembrie. nerâutatea lui fără sfială le luau ca pricină de a-l lua pe dânșii în râs, chiar și pentru a-l bate. Iar acela, unele ca acestea de la mulți în fiecare ceas auzind și pătimind, suferea vitejește, nimănui niciodată împotriva grăind, sau băgând vină, sau posomorându-se pentru cele ce fără dreptate se ocăra sau se și bătea.

Deci egumenul mănăstirii aceea, întru toate după Dumnezeu viețuind, și pentru aceea cu multă aprindere întru Dumnezeu îmbogățindu-se, s-a supărat odată de un gând ca acesta: a dorit să cunoască cine din mănăstire și din turma lui cu fapta bună întrecea pe ceilalți frați și este întru cele după Dumnezeu decât ceilalți mai deosebit. Și mult supărându-se de un gând ca acesta, s-a rugat lui Dumnezeu dorirea lui a se isprăvi cu lucrul și a se descoperi lui acela ce între frați pe întâietățile faptei bune le poartă⁵⁴.

Deci rugându-se el noaptea deosebi, se făcu într-o uimire⁵⁵ și se răpi într-o oarecare loc, nepovestită veselie și dulceață având locul; căci cu mireasmă minunată oareșicare era suflându-se, și cu tot felul de pomi peste tot împodobiți. Iar roadele acestora cu nici unul de la noi nu era asemenea, ci, cu frumusețea și cu mărimea, cu mult de acestea se deosebea, biruind toată povestirea omenească. Și apă prealimpede pe sub copaci curgea, și cu totul limpede era, și cu totul minunată era vederea și frumusețea locului.

Iar cel ce le vedea pe acestea mulțumea lui Dumnezeu, Pricinuitorul de bunătăți, și pe sine se ferece, ca cel ce s-a învrednicit de o cinste ca aceasta. Apoi poftind din acele minunate roade, s-a repezit a lua dintr-însele, la înălțime împreună cu ramurile ridicându-se

>4 Pe cel ce este primul între cei ce-au adunat fapte bune, pe cel întâiul/mai sporit în fapte bune.

55

Căzu în extaz, în vedenie duhovnicească.

ele. Iar dacă de multe ori aceasta înainte punând-o [adică pofta] și apucându-se, asemenea cu mâinile deșarte sub copaci rămânea.

Și văzând pe acel tânăr frate, cu numele Eufrosin (adică al veseliei), într-o preaveselitor rai, înaintea lui mergând, și îndulcirea tuturor de acolo îndestulată având-o: plecându-se lui ramurile, și împărțirea roadelor celor dintr-însele gata o dădea, din cele ce voia. Însăpăimântându-se dar de preaslăvita minune, a zis către dânsul: „Fiule Eufrosine, cine te-a adus aici, și a petrece ți-a dat voie?”. Iar el, cu față zâmbită, a zis către dânsul: „O, părinte, îndulcirea și stăpânirea bunătăților acestora ce le vezi, lubitorul de oameni singur mie mi-a încredințat”. Iar părintele i-a zis: „Și nu poți să-mi dai măcar unul din acestea?”. Zis-a acela: „Ia, părinte, câte voiești!”. Și părintele iar: „Nu, fiule, zice, că de multe ori voind a face aceasta n-am putut”. Iar Eufrosin apropiindu-se cu îndrăzneală de unul din pomii de acolo, și din roadele cele dintr-înșul luând cu mâna, și erau mere, minunate foarte, și la vedere și la mireasmă, dându-i starețului trei dintr-acestea. Iar el, cu bucurie primindu-le, din vedenie într-o sine îndată s-a întors.

Și, într-o adevăr, a aflat într-ale sale mâini acele trei mere. Și înfiorându-se tot, și cutremurat făcându-se, a poruncit ca îndată să se bată toaca, și atunci împreună cu frații, cele de dimineață laude săvârșindu-le, s-a liniștit, nimănui nimic zicând din cele ce a văzut. Iar vremea Dumnezeieștii Liturghii stând de față, și frații în biserică adunându-se, slujind el, și împreună cu frații Dumnezeiasca Liturghie săvârșind, după împlinire, înaintea jertfelnicului stând, încă cu sfințita podoabă fiind îmbrăcat, a poruncit a se chema fratele Eufrosin. Iar unii dintre frați, la bucătărie alergând, 1-au adus degrab și înaintea proestosului 1-au pus, peste tot fiind plin de cenușa bucătăriei, și de murdărie

plin, și hainele și fața. Și

a zis către dânsul părintele: „Unde petreci, Fiule, întru această noapte?”. Iar el, în pământ căutând, nicidecum nimic n-a răspuns. Iar proestosul, mult întinzând întrebarea și a răspunde silindu-1, lăcrămat făcându-se tânărul, cu blând și sfiit glas către dânsul a răspuns: „Nu știi, o, părinte, unde petrecem amândoi?”. Atunci, cu înfiorarea fiind ținut starețul, acele trei mere îndată scoțându-le, a zis: „Le cunoști pe acestea?”. Iar el zice: „Da, părinte, că știi doar că ți le-am dat, de tine fiind poruncit”. Și a zis către dânsul părintele înaintea tuturor: „Fericit ești, fiule Eufrosine, învrednicindu-te unor bunătăți ca acestea; și pentru aceea mă rog ca tu să fii înaintestătător al ticălosului meu suflet”; și a povestit fraților pe rând cele ce a văzut în vedenie. Iar după povestire, a căzut la picioarele lui Eufrosin, iar acela, scârbindu-se foarte pentru cea făcută, și ca și cum prea cumplit ar fi pățimit, așa se mângâia pentru covârșirea cinstei, și cu jeluiri pe sine se tulbura⁵. Iar după aceasta, proestosul, apucându-1 pe dânsul de mână, în altar 1-a băgat; și bucășind acele trei mere într-un vas sfințit, tuturor fraților dintru acelea a dat; iar tânărul, nesuferind cinstitele cele de la toți și laudele, ieșind pe ascuns din mănăstire, nearătat s-a făcut, laudele cele de la oameni, ocări și vătămări ale sufletului știindu-le, pentru aceasta departe de dânsese dorind a fi, înțelepțește și cu adevărat cele ale mântuirii le-a ales.

⁵⁶

Se tulbura și se scârbea de slava cea de la oameni.

*Că defăimarea pe smerenie,
iar cinstea pe mândrie le pricinuieste,
pentru aceea și cei smerit-cugetători, defăimați fiind,
se bucură, iar cinstiți fiind, se mâhnesc.*

L A lui Grigorie Dialogul

-^£@ onstantin, oarecine cu numele, bărbat preacucernic, aproape de cetatea Angonurilor⁵⁷ locuind, slujea în biserica întâiului Mucenic Ștefan. Odată, lipsindu-i lui untuldelemn, neavând de unde să gătească candelile, cu apă pe dânsese umplându-le și, după obicei, punând fitil în fiecare, s-a aprins foc. Și așa, apa s-a aprins în candelile ca și untuldelemn. Despre un bărbat ca acesta, ascultă și ce fel de smerenie avea, că vestea despre dânsul, alerga până în depărtări, pentru puterile (tămăduirile) pe care le lucra Dumnezeu printr-însul. Și mulți din felurite locuri alergau ca să-1 vadă. Un țăran de departe veni și el ca pe dânsul să-1 vadă.

⁵⁷ Mai exact, Ancona, veche provincie din Italia.

S-a întâmplat atunci ca Sfântul, pe un scaun cu patru picioare stând, să gătească candelile; și foarte mic era de stat, și uscat la trup, și urât la chip. Deci țăranul, cerând a i se arăta lui cu dinadinsul cine e preacucernicul bărbat Constantin, cei de față au arătat țăranului pe acela. Iar el, ca cel ce fapta bună din gătirea trupului o hotăra, văzându-1 pe el așa mic și uscățiv, socotea întru sine că acela nu era Constantin, pe care prin veste mare îl auzea a fi.

Iar dacă de la mulți s-a înștiințat că nu altul, ci acela este cu

adevărat cucernicul Constantin, din port și din chipul trupului de dânsul îngreșându-se și în răs luându-1, a zis: „Eu, om așteptam a vedea, iar acesta, dintr-ale omului nu are nimic”. Deci aceasta auzind-o omul lui Dumnezeu, candelile lăsând, degrab spre sărutarea țăranului a alergat, și îmbrățișându-1, a început a-1 săruta pe acesta cu drag și mult a-i mulțumi, că pentru dânsul așa a judecat; și-i zicea lui: „Numai tu singur ai ochii deschiși spre mine”. Deci pricepe, Petre, câtă smerenie avea acel minunat bărbat, care pe lucrătorul de pământ, cel ce se îngreșoșa de dânsul, mai mult 1-a iubit; pentru că așezarea cea ascunsă înlăuntrul fiecăruia o cercă ocară cea adusă dinafară. Că precum trufașii întru cinstiri, așa smeriții întru necinstiri și defăimări se bucură, și mai vârtos se veselesc dacă înaintea ochilor multora necinstirile le pătimesc. Că, defăimați fiind, atunci pe a lor judecată, pe care întru sineși o aveau, adevărată a fi o cred: că în ce fel pe sine se aveau, într-acest fel și la oameni s-au socotit.

II.

Din viața Cuviosului Efrem

inunatul Efrem, lângă alte ale lui fapte bune, și aceasta avea, adică către laude, foarte cu sfială se afla, iar pe cei ce îl laudau pe dânsul, nu numai că nu-i primea, ci și se sârguia ca nici măcar să nu fie văzut de dânsii, precum altul se rușinează de cei ce-1 iau în răs și îl batjocoresc și la pământ caută, iar fața în multe feluri o schimbă, și cu sudoare subțire asudă, și desăvârșit fără glas rămâne, căci glasul lui cu rușinea i se oprește.

III. Din viața Cuvioasei Singlitichia

Fericita Singlitichia către cele ce veneau către dânsa: „Precum ceara se topește de la fața focului, așa sufletul de laude se varsă, și pe a sa vârtute o leapădă. Și dimpotrivă, precum răceala, pe ceara cea topită de fierbințele, închegată și strânsă o lucrează, așa și ocară și defăimarea, împreună îl strânge pe sufletul și vârtos îl arată. Că *bucurați-vă, zice, și vă veseliți, când vă vor ocări pe voi și vă vor goni și celelalte* (Matei 5: 11). Și într-alt loc: *întru necaz m-ai des/atăt* (Ps. 4: 1).

Și nu numai aceasta, ci și capul bunătăților, adică smerita cugetare, defăimarea prin fire [are putere] a o face mai vârtoasă în suflet. Căci cu adevărat, vine⁵⁸ ale smeritei cugetări sunt sudălmile, ocările, loviturile, defăimările,

⁵⁸

Lit.: tendoane, mușchi; fig. puteri, energii.

adică ca să audă cineva [zicându-i-se] nebun, sărac, prost, slab, nepricopsit în lucruri, necuvântăreț [irațional] în grăire, necinstit în chip.

Acestea, și unele ca acestea, fac tare smerenie. Că acestea și Domnul nostru le-a auzit și le-a pătimit: că samarinean pe Dânsul îl zicea și că are drac; și chinuit a fost cu loviri și palmuit, și făcător de rău și înșelător a fost numit. Deci se cuvine și noi a urma pe această lucrată smerenie; că sunt unii din schimele cele

din afară⁵⁹ care fățărnicesc smerenie, și dintru aceasta vânează slavă, dar din roade se cunosc că, pe dinafară fiind ocărăți, n-au suferit, ci, ca niște șerpi, pe a lor otravă o au borât.

IV.

Din viaa Sfântului Ioan cel Milostiv

Reînunatului Ioan Patriarhul avea un nepot, Gheorghe cu numele; acesta, ocărât fiind de oarecine din cârciumarii cetății, tare a fost mușcat⁶⁰, și prea cumplite a suferit. Și aceasta o făcea pentru a fi multă despărțire între amândoi, adică întru rudenia sa cea către Marele, și mare să facă defăimarea celui ce l-au ocărât. Și a venit tânărul la singurătate la fericitul Ioan cu lacrimi și cu înghesuiala inimii⁶¹, ocară plângând-o.

Iar el, văzându-l așa biruit de patimă, vrând a-l mângâia pe dânsul, de l-ar întoarce cumva, a zis: „Dar cum a cugetat să deschidă gura asupra ta? Cum au cugetat a ocări pe preaiubitul meu? Bindecuvântat este Domnul, că

⁵⁹ Ce duc alte feluri de viață.

⁶⁰ Calomniat, tulburat.

⁶¹ Cu inima posomorâtă, zdrobită.

lucru spre Dânsul voi face, încât toată Alexandria să se minuneze!“. Iar dacă l-a văzut pe dânsul, pentru puțin cuvânt venit în fire din scârbă, a zis: „Fiul meu preadorit, dacă voiești cu adevărurile, ca al meu nepot să fii și să te numești, gândește-te că nu numai către ocări nu trebuie a zice ceva, ci, de trebuie ceva mai mult, a nu zice nimic nici către bătași. Căci bunul neam, nu din sânge și trup se închipuiește, ci din bunătatea sufletului“.

Deci degrab pe mai-marele cârciumarilor chemându-l, cu poruncă i-a poruncit ca de aici înainte de la cel ce l-au ocărât pe nepotul să nu se mai ia niciodată obișnuita dajdie sau altceva din cele date de obicei de dânsul bisericii; pentru care, mirându-se toți de neasemuita nerăutate a bărbatului, au priceput că aceasta este pedeapsa de care se miră toată Alexandria.

V.

Din povestirea călătoriilor

Sfântului Ioan Bogoslovul

[Cuvântătorul de Dumnezeu]

75.67

M

- postolul Ioan, izbăvindu-se din acea înfricoșată spargere de corabie, după patruzeci de zile, și după ce marea l-a clocotit afară aproape de Efes, dacă m-a aflat și pe mine, pe Prohor, stând pe țărmurile acelea, precum mai-nainte de sfărâmarea corăbiei mi-a poruncit, îmbrățișându-mă, a mulțumit lui Dumnezeu, apoi, luându-mă alături de el, am intrat în Efes și am poposit în locul ce se cheamă al Artemidei, unde era și o baie, a unui oarecare Dioscorid, fruntaș al cetății. Și mi-a zis Ioan: „Fiule Prohore, ia aminte ca nimeni din cetatea aceasta să

nu cunoaște cine suntem și pentru care pricină am venit aici, până când Domnul ne va descoperi pe noi și vom avea îndrăzneală".

Grăind el acestea, a stătut de față Romana, femeia cea fudulă de sub stăpânirea lui Dioscorid, care făcea purtare de grijă băii acestuia; de care femeie, pentru multa ei cruzime, toți fugeau. Pe când aceasta purta de grijă de feredeu⁶², ne-a văzut pe noi. Și socotind ea din prostimea portului că suntem lipsiți de pâine, voind a ne face îndemânateci la baia aceea, și că, pentru neavere, nici simbrie mare nu vom cere, îndată a zis către Ioan: „Omule, de unde sunteți? Și din ce lege?”. Iar Ioan a zis: „Din pământ străin suntem, iudei de fel, creștini după dar, din înecarea corăbiei acum izbăvind-ne”. Iar ea a zis către dânsul: „Voiești tu adică a-mi arde cuptorul feredelui, iar tovarășul tău, lucrul cel dinăuntru a-l săvârși?”. Și Ioan s-a fâgăduit.

Deci ne-a băgat pe noi în feredeu, și la acele lucruri ne-a rânduit; și ne dădea nouă spre hrană trei litre de pâine și 4 bănișori pe zi. Iar în a patra zi a petrecerii noastre acolo, aflându-se Ioan oarecum nemeșteșugos la lucrul cuptorului, a greșit măsura arderii. Iar venind Romana, și pricepând aceasta, fără de rușine cu mâna ei l-a bătut pe Ioan, și de pământ trântindu-l, îl ocăra strigând: „Calicule, fugarule din cetate, rău norocitul, surghiunitule, de nici o treabă putând a fi, pentru ce ai intrat sub grija unui lucru ca acesta? Nătâng ești, precum se vede. Eu voi vădi măiestriile tale, de acum romanei să slujești, celei vestite până la Roma; de acum înainte, rob al meu ești. Să nu ți să pară că vei scăpa de mâinile doamnei tale, care cu lesnire te poate prinde; iar dacă vreodată vei cuteza a face aceasta și rău a te prăpădi, schimbă-ți socoteala ta cea cu rău

⁶²

Loc public pentru îmbăiere.

nărav. Și precum la trebuința hranei cu dulceață iei aminte, așa să faci și la lucrul tău, ca nu cumva fără îndurări să fi stricat".

Iar Ioan a zis către dânsa: „Doamnă, lucrul l-am început de curând, neînvățat fiind mai-nainte la acesta, iar vremea, încredințând iscusința, îmi va dăruia și îndemânare", întru [Auzind] acestea, femeia s-a dus. Iar mie, foarte grea ceață a mâhnirii mi-a căzut pentru aceste îngheșuiri și obrăzniciri ce așa de năprasnă le pătimi Ioan, mai vârtos pentru aceea că nici patru zile n-apucărăm a petrece noi în locul acela...

Dar cunoscând Ioan cu Duhul, a zis către mine: „Fiule Prohore, îndoindu-se gândul meu atunci când mi s-a însorțit Asia, știi în ce fel de înecare am căzut, și nu numai noi, ci și cei din corabie, ce nu erau vinovați de vreo pricină, căci din osânda mea s-au împărțășit, spărgându-se corabia și cu ei, măcar că deși cu pronia lui Dumnezeu au scăpat. Și cum am făcut patruzeci de zile în mare, pedepsindu-mă a mă supune lui Dumnezeu mai vârtos decât gândurilor oamenilor, până când Dumnezeu, prin ale Sale milostiviri plecându-Se, m-a dat la uscat. Deci acestea știindu-le tu, nu a slăbi, ci trebuie a mulțumi pentru ispite. Dar nu trebuie a socoti ispită înfiorătoarele îngroziri ale unei femei; deci du-te la lucrul cel încredințat ție și-l fă cu toată osârdia; că Domnul nostru Iisus Hristos, Făcătorul tuturor,

nouă făcându-Se pildă și chip, și pe câștigul răbdării arătându-1, a zis: *Intru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21: 19). Cu niște cuvinte ca acestea, patima scârbei scoțând, m-a mângâiat. Iar a doua zi a venit Romana și a zis lui Ioan: „Multe am asupra ta: se zice că la lucrul tău nu iei aminte, și cum că cu rea voință îl faci pe acesta, ca să te

^ c<9u|jiao = nehotărârii, lehamitei.

slobozesc. Dar în zadar cugeti acestea și asupra capului tău meșteșugești⁶⁴, că, dacă cu adevărat voi cunoaște că acestea se vor afla așa, nici unul din mădularele tale nu-1 voi lăsa întreg, ci de îndată pe toate le voi sfărâma, și desăvârșit le voi netrebniți".

La aceasta Ioan n-a răspuns. Iar ea, fricoasă mai vârtos, și blândețea și liniștirea lui Ioan socotind-o moș i ceașcă, mai cu asprime către dânsul se purta, îngrozindu-1 și zicând: „Nu ești tu al meu rob rău, îndărătnicule? Ce zici? Nu mărturisești pe a ta stare? Răspunde-mi!". Și Ioan a zis: „Adevărat, robi suntem, eu și cel împreună cu mine, Prohor". Iar ea, apucând aceste graiuri, îndată a intrat asupra noastră slobozenie și, de un judecător apropiindu-se, cele ale viclesugului le grăia, zicând: „Doi robi, fiindu-mi lăsați de la părinți, au fugit de mulți ani, ale căror zapise de cumpărare - iată, împreună cu vremea - le-am pierdut, au venit acum la mine și mărturisesc că sunt robi ai mei". Poți oare a face alte zapise?" Iar Judecătorul a zis: „Dacă robi ai tăi de la moși vor mărturisi a fi înainte, pot face aceasta".

Iar Ioan, cunoscând aceasta cu Duhul, a zis către mine: „Fiule Prohore, să știi că femeia aceasta cere de la noi mărturisire în scris, robi ai ei a fi meșteșugind, și cu mărturii vrând a întări aceasta înaintea judecătorului. Deci tu să nu ai scârbă în inima ta pentru aceasta, ci mai vârtos te bucură, că prin aceasta Se va proslăvi Dumnezeu, și degrab va arăta ai Cui chip suntem".

Aceasta grăind Ioan, iată, a intrat Romana și, luând de mână pe Ioan, a început a-1 palmui și a zice: „Robule rău, pentru ce atunci când intră doamna nu o întâmpini și nu i te închini? Au ți se pare că ești slobod?". Și îndată îl

⁶⁴ în zadar încerci să te îndreptățești.

întreba îngrozind: „Nu sunteți robii mei?". Zis-a ei Ioan: „Și o dată, și de două ori am spus ție că robi suntem". Iar ea îndată către dânsul a zis: „Ai cui robi, rău năvălnicule?". Iar el a zis: „Ai cui lucru îl facem". Iar ea a zis: „Cu adevărat, de vreme ce și lucrul este al nostru, și voi sunteți ai noștri". Iar Ioan a zis: „Și în scris și nescris mărturisim că suntem robi". Iar ea a zis: „În scris voiesc, înaintea martorilor". Iar el: „Iar de voiești dar așa, zice, să nu-ți pese, ci fa ceea ce ți se pare".

Atunci, luându-ne pe noi, ne-a dus aproape oareunde de capiștea Artemidei, în loc cu norod, și înaintea martorilor a făcut înscris din tocmelile noastre. Apoi așa ne-a adus iarăși pe fiecare la cel încredințat lucrului la baie, întru care dintru început un drac pândește pe oameni și, din cei ce veneau a se spăla acolo, el sugruma câte trei oameni pe an.

Iar Domnos, fiul lui Dioscorid, îngrijindu-se pentru floarea trupului, într-o noapte, fără de vreme a intrat singur să se spele, iar dracul, năvălind fără veste, l-a sugrumat pe acesta. Și intrând slugile lui și aflându-l mort, au ieșit plângând și zicând: „Amar nouă, că domnul nostru a murit! Ce vom face?”. Iar Romana, auzind aceasta, rupându-și învelitura patului și părul smulgându-și, plângea, și tânguindu-se, striga: „Vai mie! Ce voi face? Sau ce voi răspunde domnului meu, Dioscorid, întrebându-mă el pentru aceasta? Poate cumva, căzând, îi va ieși sufletul, nesuferind greutatea auzirii; că unul-născut era Domnos, domnul meu. Dar, o, mare Artemidă a Efesenilor, ajută!” Acestea și mai mult decât acestea zicând, își tăia brațele sale și fața își bătea; iar Ioan, de la al său lucru ieșind, a zis către mine: „Fiule, ce este ceea ce se vestește, și ce a pățit femeia?”. Iar Romana, dacă ne-a văzut pe noi vorbind unul cu altul, alergând a apucat pe Ioan, zicând:

„Vrăjitoriile, aflatu-s-au vrăjile tale pe care le făceai, că din ziua în care ai intrat aici, și dumnezeoia [zeița] noastră ne-a părăsit. Deci sau înviază pe fiul domnului meu, sau sufletul tău în ceasul acesta îl despart de la trupul tău”. Zis-a ei Ioan: „Doamnă, care este scârba ta? Vestește-mi!”. Iar ea, cu cea de pe urmă scârbă fiind cuprinsă, a ridicat mâna și a palmuit pe Ioan, zicând: „Robule, și pentru aceea surghiunitule, toată cetatea Efesului, iată, a cunoscut ceea ce se făcu, iar tu întrebi de ca și cum n-ai fi știut? Fiul domnului meu, Dioscorid, a murit în baie”.

Auzind Ioan acestea, vesel oareșicum mie deodată s-a văzut facându-se; și depărtându-se puțin spre rugăciune, a intrat în baie și, pe necuratul drac gonindu-l de acolo, a băgat sufletul copilului înlăuntrul trupului, și, luându-l de mână, l-a scos pășind afară. Și a zis către Romana: „Ia pe fiul domnului tău, viu, și nu fi cumplită”. Iar ea, văzând ceea ce se făcu, s-a spăimântat și, căzând la picioarele lui Ioan, se ruga lui ca să i se ierte cele cumplite ce spre dânsul a lucrat. Iar el a zis: „Femeie, crede în Domnul nostru Iisus Hristos, al Cărui ucenic și Apostol sunt eu, și acestea toate se vor ierta ție”. Iar ea a zis: „Cred, omule al lui Dumnezeu, de acum tuturor celor ce vor ieși din gura ta”.

Iar între acestea alergând oarecare din slugile lui Dioscorid, i-a vestit lui pentru moartea fiului său. Iar el, cu lucrul cel neașteptat al primejdiei, ca cu o sabie fiind rănit, îndată căzând, i-a ieșit sufletul. Iar Ioan, înștiințându-se de aceasta, venind, l-a sculat și pe dânsul, și toți pe dâșii crezând, i-a botezat; Mulți încă și din ceilalți Efeseni dintru aceasta la credință s-au adăugat.

VI.

Din Pateric

1. ^yfeers-au odată oarecari la Avva Agathon, văzând că are multă dreaptă-socoteală, și, vrând a-l ispiti pe dânsul până la a-l mânia, i-au zis lui: „Tu ești Agathon? Auzim despre tine că ești mândru și curvar”. Iar el a zis: „Adevărat, așa este”. Zis-au lui iarăși: „Tu ești Agathon bârfitorul și clevetitorul?”. Iar el a zis: „Eu

sunt". Iar ei iarăși: „Tu ești Agathon ereticul?". Și a răspuns: „Nu sunt eretic". Și 1-au rugat pe dânsul, zicând: „Spune nouă, pentru ce atâtea ți-am zis ție, și ai primit, iar acest cuvânt nu 1-ai suferit?". Zis-a lor: „Cele dintâi asupra mea le-am însemnat, că folos este sufletului meu; iar a fi eretic, despărțire este de Dumnezeu". Iar ei, auzind socoteala lui, s-au minunat și s-au dus folosindu-se.

2. Zis-a un stareț: „Cel ce laudă pe călugăr îl vinde pe dânsul satanei".

3. Spuneau Părinții că s-au dat odată în Schit puține smochine uscate; și, pentru că erau proaste [stricate], lui Avva Arsenic nu i-au trimis nici una, ca să nu socotească ocară; iar auzind bătrânul, n-a venit la biserică, zicând: „Despărțitu-m-ați ca să nu-mi dați mie din blagoslovenia pe care o a trimis Dumnezeu fraților, pe care nu eram vrednic a o lua". Și auzind toți, s-au folosit de smerenia bătrânului; și ducându-se preotul, i-a adus lui smochinele, și 1-a adus pe dânsul în adunare cu bucurie.

4. Spuneau despre Avva Ammona că au venit unii să se judece la dânsul; iar bătrânul se făcea nebun. Și iată, o femeie a stătut aproape de dânsul și i-a zis: „Acest bătrân, nebunatic este". Si a auzit-o pe dânsa bătrânul și, strigând-o, i-a zis: „Câte osteneli m-am ostenit în pustie ca să câștig nebunia aceasta, și pentru tine să o pierd astăzi? Ba nu!"

5. Făcându-se odată sobor în chilii pentru un lucru, a grăit Avva Evagrie. Și i-a zis lui preotul: „Știm, Avva, că de-ai fi fost în orașul tău, poate că și episcop și cap multora puteai ajunge, iar acum, ca un smerit șezi aici". Iar el, umilindu-se, nu s-a tulburat. Și clătînând cu capul, i-a zis lui: „Adevărat este, părinte, însă o dată am grăit, iar a doua oară nu voi mai adăuga".

6. Zis-a Avva Ioan Colov: „Poartă a cerului este smerenia, și Părinții noștri, prin multe dosădiri bucurându-se, au intrat în cetatea lui Dumnezeu".

7. Același a zis fratelui său: „Deși suntem foarte proști înaintea oamenilor, totuși să ne bucurăm întru aceasta, ca să ne cinstim înaintea lui Dumnezeu". Acesta era fierbinte cu Duhul. Și venind oarecine la dânsul, a lăudat lucrul lui (și era lucrând șirul), iar el a tăcut. Și iarăși acela a pornit cuvânt de laudă pentru lucrul său; și iarăși acesta tăcea. Iar dacă și a treia oară acela 1-a lăudat, i-a zis lui Avva Ioan: „De când ai intrat aici, ai lepădat pe Dumnezeu de la mine".

8. Acest Avva Ioan ședea odată în Schit, și frații împrejurul lui întrebând gândurile sale. Și i-a zis lui unul din stareți: „Ioane, ca o curvă împodobindu-se pe sine, așa ești, care își înmulțește ibovnicii ei!". Și îmbrățișându-1 pe dânsul Avva Ioan, a zis: „Adevăr grăiești, părinte". Și după aceasta 1-a întrebat pe dânsul oarecare din ucenicii lui, zicând: „Oare nu te-ai tulburat înăuntru, Avvo?". Și a zis lui: „Nu, ci precum sunt dinafară, așa sunt și dinlăuntru".

9. Zis-a Avva Iacov: „Cel lăudat trebuie să-și socotească

păcatele sale și să se gândească că nu este vrednic de cele zise, și așa nu se va lăuda atâta de mult din laude".

Funia sau împletitura pentru coșnițe.

10. Se povestea despre Avva Macarie că, dacă ar fi venit vreun frate la dânsul ca la un sfânt stareț mare cu frica, nimic nu-i grăia lui. Iar dacă cineva din frați îi zicea lui, ca defăimându-l pe dânsul: „Avva, oare când erai camilar și furai săpun, nu te băteau păzitorii?”. Deci, dacă acestea îi zicea lui cineva, îi grăia cu bucurie orice îl întreba".

11. Se spunea despre Avva Moisi că s-a făcut cleric, și l-au îmbrăcat cu stihar (alb), și i-a zis lui Arhiepiscopul: „Iată, te făcuși cu totul alb, Avva Moisi". Iar el a răspuns: „Oare în cele dinafară, sau în cele dinlăuntru, chir Papa⁶⁶?”. Și vrând Arhiepiscopul a-l ispiti, a zis clericilor: „Când va intra Avva Moisi în altar, goniți-l pe dânsul, iar apoi urmați-l, ca să auziți ce zice". Și a intrat starețul și l-a gonit, zicând: „Du-te afară, arapule!". Iar el, ieșind, zicea către sineși: „Bine ți-a făcut!". „Piele încenușată, și negrule, tu, nefiind om, ce ai cu oamenii?"

12. Zis-a un stareț: „Cel ce este cinstit sau lăudat mai mult decât îi este vrednicia lui, mult se păgubește; iar cel ce nicidecum nu se cinstește de către oameni, de sus se va proslăvi".

13. Întrebat-a un frate pe un stareț, zicând: „Spune-mi mie un lucru, ca să-l păzesc și să trăiesc printr-însul". Și a zis starețul: „De vei putea a fi ocărât și a suferi, mare este aceasta peste toate bunătățile".

14. Zis-a un stareț: „Nu cel ce se face pe sine prost este și smerit, ci cel ce primește cu bucurie ocările și necinstirile cele de la aproapele".

⁶⁶ *Lit.*: doamne, părinte; în context: Preasfințite. Formă veche de adresare către un episcop sau un alt cleric, folosită și azi în Biserica Greciei în evlavia populară.

15. Zis-a iarăși: „De te va lăuda vreun om în fața ta, socotește îndată păcatele tale, și-l roagă pe dânsul, zicând: «Pentru Domnul, frate, încetează a mă lăuda, că ticălos sunt, că nu pot suferi». Iar dacă cel ce te laudă este un om mare, roagă-te lui Dumnezeu în inima ta, zicând: «Doamne, acoperă-mă de lauda și grăirea de rău a oamenilor»".

16. Șezând odată Avva Ioan Colovul înaintea bisericii, l-au înconjurat pe dânsul frații, și-și cerca înainte-i gândurile sale. Iar văzând oarecine din bătrâni și luptat fiind spre zavistie, i-a zis lui: „Paharul tău, Ioane, e plin de otravă". Răspuns-a lui Ioan: „Așa este, Avva, și prin aceasta ai zis că cele din afară vezi numai; iar de ai fi văzut cele dinlăuntru, ce aveai a zice?"

17. Făcutu-s-a odată sobor în Schit și, vrând Părinții a ispiti pe Avva Moisi, l-au dosădit pe dânsul, zicând: „Ce vine arapul acesta în mijlocul nostru?". Iar el, auzind, a tăcut. Iar după ce s-au risipit ei, i-au zis lui: „Părinte, acum nu te-ai tulburat?". Iar el: „M-am tulburat, zice, dar n-am grăit".

18. Zis-a Avva Pimen: „Toată osteneala ce-ți va veni asupra-ți,

biruirea ei aceasta este: tăcerea!"

19. Se spunea despre un stareț căci, cu cât îl ocăra cineva sau părea că-l întărită, cu atât mai mult și mai vârtos către același alerga, zicând: „Către unii ca aceștia, pricinuitori de sporiri (îndreptări) sunt, iar cei ce fericesc amarase și tulbură sufletul"; că scris este: „Cei ce fericesc vă amăgesc pe voi".

VII. A Sfântului Isaia⁶⁷

1. iEgaCacă din împuținare de suflet îți va răspunde fratele tău cuvânt, suferă-1 pe dânsul cu bucurie; iar de vei cerca gândul tău întru judecata lui Dumnezeu, te vei afla pe sine greșit.

2. A arunca sufletul înaintea lui Dumnezeu naște a suferi ocară fără tulburare; și lacrimile lui întregi sunt dinspre toate cele omenești. Iar aceea adică a nu se mustra pe sine aduce și pe a nu suferi iuțimea altora.

3. Celui ce are smerenie, nu-i pasă de ocară oamenilor, căci ale sale păcate pomenindu-le, arme se fac lui și-1 păzesc pe dânsul de iuțime și de răsplătire, și [așa] suferă cele ce îi vin asupra-i. Că ce fel de ocară se va atinge de dânsul, dacă el în felul acesta se are înaintea lui Dumnezeu, înaintea feței sale fiind păcatele sale?

4. Cel ce poate suferi graiul aspru - al celui aspru și nepriceput - pentru Dumnezeu și pentru a fi în pace cu gândurile, acesta putincios este a câștiga pacea trupului, a sufletului și a duhului. Și dacă acestea trei se vor întocmi, și vor înceta cei întrarmați asupra legii minții, și se va strica robia trupului, unul ca acesta se va chema fiul păcii, și va locui întru dânsul Duhul Sfânt; că al Lui s-a făcut, și nu se va despărți de la dânsul.

5. Mare dobândă, frate, și mântuire a sufletului tău să crezi a fi ocările și necinstirile cele ce se fac pentru Domnul spre tine, dar să le suferi pe dânsul cu osârdie și fără tulburare, socotind: „Vrednic sunt și mai multe a pătimi pentru păcatele mele, și că tot m-am învrednicit a

⁶⁷ Scrierile Cuviosului Isaia Pustnicul sunt publicate în *Filocalia*, Voi. XII, Editura Harisma, 1991.

pătimi ceva pentru Domnul. Prin multe necazuri și necinstiri, măcar o clipeală oarecare următor să mă fac patimii lui Dumnezeu". Și dacă deseori îți vei aduce aminte de cei ce te-au necăjit, ca de cei ce mari câștiguri ți-au solit, roagă-te dar pentru dânsii din suflet întru adevăr, necărtind nicidecum asupra lor.

6. Și iarăși, ca pe o moarte mare și pierzare a sufletului tău și muncă veșnică, îngrețoșează-te și urăște desăvârșit toată iubirea de începătorie, și iubirea de mărire, și pe a voi a fi cinstit și lăudat de oameni.

7. Ia aminte la sineți cu de-amănuntul, că de te va necăji pe tine cineva în orice fel de lucru, și se va face întru tine scârbă sau mânie, să taci și să nu grăiești nimic în afară de cuviință, până când mai întâi cu rugăciunea se va domoli inima ta, și așa, pentru aceea, mângâie pe fratele.

VIII. A Sfântului Marcu⁶⁸

1. 3^atjocura oamenilor, necaz dă inimii, iar celui ce rabdă, pricină de curăție se face. De voiești fără

M

ă, l osândă a lua laude de la oameni, mai întâi iubește

⁶⁸ Oarecari scrieri ale Sfântului Cuvios Marcu Ascetul se găsesc și în *Filocalia*, Voi. I, unde avem și date despre viața și scrierile sale. A murit pe la jumătatea veacului al cincilea, fiind egumen pentru mai mulți ani al unei mănăstiri de lângă Ancyra, în Galatia. Sub numele lui s-au păstrat mai multe scrieri, din care o parte au fost traduse în *Filocalie*. În *Everghetinos* se găsesc fragmente și din scrieri ce nu au fost incluse în *Filocalie*, precum din scrierile *Despre Pocăință*, *Dialog cu un scolastic* și altele. Adeseori, pentru a exemplifica mai bine o pricină, autorul *Everghetinosului* amestecă bucăți culese din două lucrări ale Cuviosului.

mustrarea pentru păcatele tale. Pe cât cineva pentru adevărul lui Hristos ar primi înfruntare, pe atât însutit de la mulțime se va proslăvi. Dar mai bine este ca toată bunătatea să se lucreze pentru cele viitoare. Când vei auzi gândul omenesc șoptindu-ți ție mărirea, cunoaște de aici luminat că rușine ție îți gătește.

2. Rădăcină a poftei celei urâte e lauda omenească, precum și a curăției mustrarea pentru răutate; și nu când auzim, ci când le primim. Păgubit fiind, sau ocărât, sau gonit de cineva, nu socoti pe cea de față, ci pe cea viitoare o așteaptă, și vei afla că de multe bunătăți ți se vor face solitori, nu numai în veacul de acum, ci și în cel viitor.

3. De vei vedea pe cineva după fățarnicie laudându-te în osebită vreme, de la acela grăire de rău așteaptă. Când necinste de la oameni vei pătimi, îndată cugetă pe aducerea asupra-ți a măririi celei de la Dumnezeu, și așa, spre necinste, neîntristat și netulburat vei fi, iar pentru mărirea ce va veni, credincios și neosândit te vei afla.

4. Lăudat fiind de mulțime după bunăvoirea lui Dumnezeu, nimic semeț să nu amesteci întru Dumnezeiasca iconomie, ca nu, iarăși surpându-te, întru cea împotrivă stare iarăși să cazii. Când vei vedea pe cineva întru multe necinstiri durându-1, cunoaște că, de gândul măririi deșarte săturându-se, snopii semințelor celor din inimă cu îngrețoșare îi seceră. Iubitorul de dulceață se mârșăiește întru grăiri de rău și rele pătimiri, iar iubitorul de Dumnezeu, întru laude și lăcomii.

IX.

A Sfântului Isaac

abdă defăimarea și smerenie cu bunăvoire ca să ai îndrăzneală către Dumnezeu. Tot cuvântul aspru răbdându-1 omul întru cunoștință, fără a săvârși mai-nainte vreo greșeală spre cel ce a grăit, cunună de măracini adică pune atunci pe capul său, dar fericit este că, în vremea în care nu știe, nestrucios se va încununa. Săvârșirea smereniei este a săvârși defăimare cu bucurie și toată pâra mincinoasă. Căci cel smerit cu cugetul, întru adevăr nedreptățindu-se, nu se tulbură, nici răspundere [cu rău] nu face pentru acel lucru pentru care s-a nedreptățit, ci primește năpăstuirea ca [pe un] adevăr, și nu se îngrijește a încredința pe oameni că s-a năpăstuit, ci iertăciune cere. Că unii pe numele

neastâmpărării asupra loruși de bună voie și-au tras, nefiind unii ca aceștia, alții pe al preacurviei 1-au răbdat, departe de aceasta fiind; și rodirea păcatului pe care n-au lucrat-o prin lacrimi asupra loruși o încărcau; și iertăciune de păcatul ce n-au făcut cu plângere de la cei ce îi nedreptățeau și îi năpăstuiau cereau; cu toată curăția și neîntinarea fiind încununați la suflet. Iar alții, ca să nu se slăvească întru îmbunătățită lor așezare ce era ascunsă într-înșii, în chipul nebunilor se arătau pe sine oamenilor, cu Dumnezeiasca sare dreși fiind, și întru cea dinlăuntru alinare, pentru desăvârșita lor săvârșire, Sfinții îngeri propovăduiau vitejiile acestora. Iar tu, smerenie socotind că ai, nu suferi a fi prost și rău grăit. Deci de voiești a cunoaște de ești smerit-cugetător, ispitește-te întru cele zise.

X.

Din Pateric

ers-a odată în Tebaida un frate iscusit din Schit, și a rămas în obștea Tavenioșilor; și erau într-înșii bărbați, mai toți sfinți și cu de-amănuntul nevoitori. Deci fratele, după treizeci de zile apropiindu-se de arhimandrit, a zis: „Fă-mi rugăciunea, Avva, și mă slobozește, că nu pot rămâne aici”. Zis-a lui părintele: „Pentru ce, fiule?”. Răspuns-a fratele: „Pentru că aici osteneală nu este, nici plată, că toți Părinții nevoitori sunt, iar eu sunt bărbat păcătos și mă duc mai vârtos acolo unde voi afla a fi ocărât și defăimat, că acestea sunt cele ce mântuiesc pe omul păcătos”. Și auzind starețul, s-a minunat, că, știind lucrător este, și 1-a slobozit pe dânsul, zicând: „Mergi, fiule, îmbărbătează-te, și să se întărească inima ta, și așteaptă pe Domnul”.

XI. A lui Avva Zosima

1. <?^«3is-a Avva Zosima: „Osebite sunt pornirile înainte-voirilor⁶⁹, dar o înainte-voire fierbinte, într-un ceas, poate aduce lui Dumnezeu cele ce nu poate aduce o altă înainte-voire, trândavă fiind, în cincizeci de ani. Adică

⁶⁹ înainte-voire = irpocâpeou; = lit.: o alegere a unui lucru făcută înaintea altuia. Termenul a fost tradus de vechii traducători și prin: *alegere, voire, hotărâre*. Termenul ca atare mai înseamnă și *scop, plan, principiu de lucru/acțiune*.

de vor vedea dracii că cineva s-a ocărât, sau s-a necinstit, sau s-a păgubit, sau de altceva a pățimit, și se necăjește nu pentru că a pățimit rău, ci că n-a suferit vitejește de o pornire ca aceasta, foarte se tem dracii de unul ca acesta; căci cunosc că s-a atins de calea adevărului și voiește a umbla după poruncile lui Dumnezeu.

2. Același zicea: „De-și va aduce cineva aminte de cel ce 1-a necăjit pe dânsul sau 1-a batjocorit, sau 1-a păgubit, sau altceva greu i-a făcut, dator e așa a-și aduce aminte de dânsul: ca de un doftor; și din suflet pentru dânsul a se ruga, iar de împletește gânduri asupra lui, își vrăjmășește sufletul ca și dracii, și mai vârtos lui însuși drac și luptător se face, nevoind a se izbăvi de răutate, ci mai vârtos a boli nevindecat; că de nu ar fi bolit, nu ar fi pățimit către cel ce 1-a necăjit sau 1-a ocărât pe dânsul, care

ca un doftor s-a trimis lui de la Hristos, prin ocară sau pagubă arătând patima lui.

Deci, de dorește cu adevărat a se vindeca, dator este a-1 avea pe dânsul ca pe un făcător de bine, și a primi cele de la dânsul ca pe niște lucruri tămăduitoare trimise lui de la Iisus, și a mulțumi pentru dânsule, măcar deși acum durere vor avea. Că nici celui ce boală nu-i este cu dulceață [plăcut] a se tăia, sau a se arde, sau a avea curățiri, ci și cu îngrețosare pomenește de unele ca acestea, însă, fiind încredințat că nu este cu putință a se izbăvi de boli fără de acestea, se dă pe sineși de aici înainte doftorului, știind că printr-o mică scârbă se izbăvește de mult venin și de boală îndelungată.

Arătător al lui Iisus este cel ce ți-aduce ție pagubă sau ocară, care te izbăvește pe tine de lăcomie sau de mândrie. Iar de nu suferi unele ca acestea, și nici nu mulțumești, ci împletești gânduri asupra fratelui, mare [urâciune] zici lui Hristos: „Nu voiesc a mă doftori de la Tine, nu voiesc doftoriile Tale; voiesc a putrezi întru ranele mele”. Și ce-ți va face de aici înainte Domnul cel bun? Cunoaște dar, frate, că cel ce fuge de ispită folositoare fuge de viața veșnică.

3. Zicea și Avva Evagrie: „Eu pe cei ce-mi grăiesc de rău nu-i învinuiesc, ci și făcători de bine îi numesc, și nu dau brânci doftorului sufletelor, aducând în deșert măritului suflet⁷⁰ doftorie a necinstirii, ca nu cumva și pentru sufletul meu să zică: «Doftorit-am pe Babilon, și nu s-a vindecat»; că bun fiind Domnul nostru, ne-a dat nouă porunci sfinte asupra răutăților noastre, curățindu-le pe ele prin arsuri și curățenii; deci cu neputință este să ne izbăvim în alt fel de boale, fără numai prin doftoriile cele potrivite și cuviincioase”.

4. Zicea iar: „Nimeni nu minte, fără decât numai cei ce mă laudă și mă fericesc pe mine; și nimeni nu grăiește adevărul, fără de numai cei ce mă prihănesc și mă defăima. Și nici tot adevărul nu-l grăiesc, că nici nu știu cu de-amănuntul toate ale inimii mele. Iar de s-ar învrednici a vedea, nu zic pe toate, ci oarece parte din răutățile mele, s-ar depărta de mine ca de un noroi împutit, sau putoare, sau duh necurat; și de s-ar face trupurile oamenilor tot numai limbi spre a ocări cele ale mele, încredințat sunt că nimeni nu va fi îndestulat după vrednicie a spune pe a mea necinste.

Că dacă dreptul Iov a zis: *Plin de necinste sunt* (Iov 10: 15), plinul, adăugire nu primește, și deci eu ce voi zice, noian fiind a toată răutatea? Ne-a smerit pe noi vrăjmașul și nu suntem în stare să fim binecunoscători ai smereniei noastre. Deci cei de sineși binecunoscători sfarmă pe satana, cel ce i-a sfărâmat pe dânșii; și precum au zis Sfinții Părinți, când se va pogori smerenia în iad, în

⁷⁰

Sufletului ce suferă de slava deșartă.

cer se suie, precum și mândria, când se va înălța până la ceruri,

În iad se pogoară. Și ziceau: «Cine va putea pleca cândva pe cel smerit ca să nu îndeplinească gânduri asupra cuiva?».

Că orice lucru întristăcios va pătimi sau va auzi cel smerit, se face lui pricină de a se ocarî pe sine și a se necinști, precum și Avva Moisi, când l-au scos pe dâșii clericii din altar ocărându-l, mai mult decât aceia se ocăra el pe sine. Iar de se va întâmpla vreodată a se tulbura cel smerit din ocara sau nedreptatea pe care o va fi pățit, îndată spre rugăciune se întoarce, și îndată inima i se domolește. Și nu numai aceasta, ci și când se tulbură foarte, pururea se îmboldește pe sine și se muștră, zicând către sufletul său: «Ce te tulburi, mânioase suflete, și te tulburi ca cei ce fac spume? Cu însuși aceasta, adică cu a te tulbura, arăți că boleşti, că de nu ai fi bolit, nu ai fi pățimit. Pentru ce, ticăloase, lăsând pe a te prihăni pe sineși, bați vină fratelui că ți-a arătat ție boala ta cea ascunsă întru tine și necunoscută până atunci?»

Urmează lui Hristos, Care, ocărându-Se, nu ocăra împotriva, pătimind, nu îngrozea (cf. Matei 26: 53, 62 etc.); auzi-L pe Dânsul zicând și cu lucrul arătând: *Spatele Mele le dădui spre bătaie, și fălcile Mele spre pălmuiri, iar fața Mea nu o am întors dinspre rușinea scuipătorilor* (Îs. 50: 6). Și tu, ticăloase suflete, pentru o ocară șezi împletind miriade de gânduri asupra fratelui celui ce ți-a făcut ție bine prin mica necinștire, și nu simți vrăjmășindu-ți ție ca și dracii? Că ce mai mult are a-ți face ție dracul decât cele ce tu ți le faci, nebunule și ticăloșule?»

Și adăuga bătrânul că, deși crucea lui Hristos o vedem și despre patimile Lui citim în fiecare zi, adică cele ce a pățimit pentru noi, noi nici măcar o ocară nu suferim, căci cu adevărat ne-am abătut din calea cea dreaptă.

5. Zicea iarăși: „De ar trăi cineva anii lui Matusala și nu ar călători pe această cale dreaptă pe care au călătorit toți sfinții - zic adică pe a fi necinștit și păgubit și a suferi vitejește -, nu va spori în nimic bun, mic sau mare, ci numai anii și-i va cheltui în zadar”.

6. Zicea iarăși: „Odată, un frate m-a întrebat, zicând: «Așa de multe sunt poruncile lui Hristos, încât mintea mi se întunecă și nu le pot ține pe toate. Spune-mi dar ce să fac?».

Și am răspuns lui: «Frate, nu te tulbura dintru aceasta, ci aceasta cugetă, și ca pe toate ține-o, adică pe toate cele ce-ți vin asupra cu mulțumită să le suferi, și printr-aceasta pe toate faptele cele bune le îndreptezi cu lesnire. Că ce fel de osteneală ai a te ruga pentru cel ce te-a scârbit? A săpa pământul? A călători pe cale? Sau a merge pe cale? Sau pagubă de bani a suferi? Mulțumește dar, necinștindu-te, și te vei face ucenic al Sfinților Apostoli, care se duceau bucurându-se pentru că s-au învrednicit a se necinști pentru numele lui Hristos. Iar aceia adică ca niște curați pentru numele lui Hristos, iar noi pentru păcatele noastre datori suntem a ne necinști. Și chiar de nu ne va necinști nimeni, necinștiți suntem și blestemați, că *blestemați*, zice, *suni cei ce se abat de la poruncile Tale* (Ps. 118: 21). Că nu al tuturor este a se necinști pentru numele lui Hristos, ci numai celor

sfinți și curați, precum am zis; iar celor ca noi este adică a suferi cu bună cunoștință acele necinstiri și ocări aduse asupra-ne și a mărturisi că cu dreptate suntem necinstiți pentru lucrurile noastre cele rele. Iar sufletul acesta ticălos, măcar că cunoaște lucrurile sale cele necurate, și că după vrednicie pătimește orice pătimește, sade dar amăgind pe a sa conștiință și împletind gânduri asupra fratelui și zicând: «Mi-a zis mie și m-a necinstit și m-a batjocorit...». Și nu simte, nebunul și nepriceputul, că pe sine se vrăjmășește, și lucrul dracilor îl face. Că precum la meșteșuguri, meșterul dă meșteșug ucenicului și îl lasă pe sine singur de aici înainte a lucra, și nu are trebuință a șede totdeauna lângă dânsul, ci numai la vreme îl cercetează pe acesta, ca nu cumva să se fi lenevit sau să fi stricat ceva, așa și dracii, dacă vor vedea sufletul supunându-se lor, și cu lesnire primind gânduri viclene, îi dă acestuia meșteșugul cel satanicesc, adică răutatea și viclenia lor, iar de aici înainte nu vor mai avea trebuință a șede lângă dânsul, știind că își ajunge luiși spre vrăjmășire și pierzare; numai ce vin la vreme, cercetându-l ca nu cumva să se fi lenevit de lucrul pe care de la aceia l-au luat»".

7. Zicea iarăși: „Ce e mai cu lesnire decât a iubi pe toți și a fi iubit de către toți? Care odihnă nu o au poruncile lui Hristos? Că nu pornește înainte-voirea; că de s-ar fi pornit, cu darul lui Dumnezeu, toate i-ar fi fost ei lesnicioase, căci o mică plecare a voii noastre pleacă pe Dumnezeu spre ajutor, precum de multe ori am zis. Iar fapta bună numai de voirea noastră are trebuință, precum a zis Dumnezeiescul Antonie; și nu este trebuință de vreo osteneală, întru toate darul ajutând. Deci cel blând și smerit, ce odihnă nu are? Cu adevărat, cei blânzi vor moșteni pământul și se vor desfăta întru mulțimea păcii".

8. Zicea tot acesta: „Petrecând odată cu mine un frate și luând de la mine schima⁷¹ și mult ajutându-se de la mine spre lucrul cel bun, fiind el din cei fragezi (plăpânzi), multă grăire și milostivire îi trebuia pentru neputința lui. Deci acesta, apropiindu-se de mine într-o zi, mi-a zis: «Părintele meu, mult te iubesc!». Și i-am zis lui: «Eu încă n-am aflat pe cineva să mă iubească precum îl iubesc eu pe dânsul; iată, acum zici *te iubesc*, și cred, dar de se va

⁷¹ oxypa = aici: modul de viețuire, obiceiul, sau poate vreo treaptă monahicească. Întâmpla ca ceva să nu-ți placă, nu petreci tot același; iar eu, orice aș pătimi de la tine, petrec către tine tot așa, și nimic nu mă poate despărți de dragostea ta».

Puțină vreme a trecut (și nu știu ce s-a întâmplat, că nu mai avea locuința împreună cu mine) și a început a grăi asupra mea multe rele, până și cele de rușine. Iar eu, auzind toate cele ce grăia asupra mea, ziceam întru sinemi: «Acesta, arzător al lui Iisus este, și s-a trimis a tămădui pe în deșert măritul meu suflet; acesta, cu adevărat, îmi este făcătorul meu de bine» și-mi aduceam aminte de dânsul ca de un doftor și un făcător de bine, și curat pentru dânsul mă rugam. Iar către cei ce îmi vesteau mie

pe cele grăite de dânsul ziceam: «Fratele, pe cele arătate ale mele răutăți le știe, și nici pe acestea pe toate, ci doar o parte oarecare, și numai pe acelea le spune, adică cele ce le știe, de vreme ce nenumărate sunt cele tănuite și ascunse de dânsul».

După o vreme, a venit în Cezareea; și, după obicei, a venit și m-a îmbrățișat și m-a sărutat, și eu pe dânsul asemenea, de ca și cum nimic nou nu s-ar fi întâmplat, și aceasta nu o dată sau de două ori, ci de multe ori s-a făcut. Și așa, când zicea el unele ca acestea asupra mea când mă întâlnea, eu nici un prepus dându-i lui, nici vreo rămășiță de mâhnire arătând, măcar că, precum am zis, nimic din cele de la dânsul de auzurile mele n-a scăpat.

Deci mai pe urmă, așijderea pe mine întâlnindu-mă, și, alergând, a căzut la picioarele mele și, pe acestea cuprinzându-le, mi-a zis: «Iartă-mă, părintele meu, pentru Domnul, că multe cumplite am grăit asupra ta». Iar eu sculându-l pe dânsul și sărutându-l, am zis lui cu zâmbire: «Își aduce aminte iubirea ta de Dumnezeu că, atunci când mi-ai zis mie *mult te iubesc*, am răspuns ție că nu am aflat pe cineva care să mă iubească pe mine precum îl iubesc eu pe dânsul, și celelalte pe care știi că le-am zis ție? Să știi că din cele ce mi-ai grăit nici una nu mi-a scăpat: ci și

unde, și către cine, toate m-au înștiințat, și niciodată n-am zis că «*nu este așa precum zice fratele*; nici nu m-a plecat pe mine cineva a zice ceva rău de tine, ci celor ce-mi vesteau mie, acestea le ziceam, că cele zise sunt adevărate, și ziceam că, din dragoste, al tău m-am făcut. Și nu am lipsit pomenindu-te la rugăciuni, și ca semn al dragostei mele celei pentru tine, odinioară, m-a durut ochiul tare și, pomenindu-te, am făcut semnul crucii și am zis: *Doamne Iisuse Hristoase, pentru rugăciunile fratelui cutare, tămăduiește-mă*; și îndată m-am tămăduit».

Deci, de atunci, fratele a avut credință desăvârșită către mine și de a grăi asupra mea a încetat, și foarte mă cinstea și mă iubea.

Și adăuga bătrânul: „Noi nu știm a fi iubiți, nici a ne cinsti [de către alții], ci am pierdut priceperea noastră. Că dacă cineva va suferi pe fratele său atunci când va fi bătuit de vrăjmașul și se va mânia și se va porni asupra lui și după puțin într-o sineși se va întoarce și, cunoscând nerăutatea fratelui și cum l-a suferit pe dânsul, îi mulțumește lui foarte și, într-o dragoste a lui ca aceasta vine, va fi gata și sufletul său să și-l pună pentru dânsul”.

Povestea încă și despre un stareț, zicând: „Un stareț era foarte blând, pe care, pentru bunătatea lui cea mare și semnele ce le făcea, ca pe îngerul lui Dumnezeu toată latura dimprejur îl avea la evlavie. Dar odată, un frate, aproape de dânsul locuind și pe dânsul povățuitor către Dumnezeu de multe ori avându-l, îndemnat fiind de vrăjmașul, între mulți stând bătrânul, apropiindu-se acesta, cu cea după urmă ocară l-a ocărât. Iar bătrânul stătea și la singură gura lui lua aminte, zicând: «Darul lui Dumnezeu [este] în gura ta, fratele meu». Iar acela, mai mult tulburându-se, zicea: «Așa, înrăutățitule și mincinosule bătrân, acestea le zici ca să ți se pară a te arăta blând!». Zis-a lui bătrânul: «Adevărat, cele ce zici, fratele

meu, adevărate sunt».

Apoi, oarecine din cei ce stăteau acolo l-a întrebat pe dânsul, zicând: «Acum nu te-ai tulburat, călugăre?». Iar el a răspuns: «Nu, ci sufletul meu îl simțeam de la Hristos acoperit: căci cu adevărat a mulțumi este dator, precum de multe ori am zis, și a-i avea pe dâșii - dacă adică pățimaș este [sufletul] - ca pe niște doftori, tămăduind ranele sufletului. Iar dacă este nepățimaș, ca pe niște făcători de bine, ce-i solesc lui împărăția Cerurilor»".

10. Zis-a un stareț: „Dacă suntem fii ai Sfinților Apostoli - că Pavel strigă și zice că *prin Iisus Hristos, prin Evanghelie, eu pe voi v-am născut* (I Cor. 4: 15) -, datori suntem, ca fii, pe acei Părinți a-i urma. Că precum aceia, bătuți fiind, se bucurau, năpăstuiți, netulburați petreceau, că auzeau de la elini și de la iudei că aceștia sunt cei ce tulbură lumea cu vrăjile și fermecătorii lor lor, întru toate acestea și ca acestea nu numai că nu se mâniiau, ci se și bucurau. Pentru aceea și laudându-se, ziceau: *Ocărâți fiind, grăim de bine; huliți, mângâiem*, și celelalte (cf. I Cor. 4: 12-13).

Iar acestea pentru aceasta s-au scris, ca și noi să urmăm. Deci când vom pătimi ceva de acest fel sau vom auzi, datori suntem a ne bucura, ca cei ce mult dobândesc, și mai mari decât acestea a aștepta, ca și mai curată pe rudenia cea către dâșii să o arătăm păzind-o, și mai multe să câștigăm, părtași împreună cu dâșii făcându-ne ai slavei cele veșnice în ceruri".

11. Spunea că laudat a fost un oarecare monah de către frați către Avva Antonie. Iar venind acela, l-a cercat a vedea de poate suferi necinste și, cunoscând că nu suferă, i-a zis lui: „Te asemeni cu o cetate, care dinainte adică este împodobită, iar dinapoi de tâlhari prădată".

12. Se spunea despre un stareț că în părțile cele mai de jos ședea; și îi slujea lui un mirean credincios, având și fiu. Și s-a întâmplat să se îmbolnăvească fiul său, și, mult

rugând pe bătrânul, îl poftea să vină și să facă rugăciune pentru copil; și sculându-se starețul, a ieșit împreună cu dânsul. Și alergând înaintea mireanului, s-a dus în casa sa și a chemat pe toți cei dintr-însa și pe vecini, zicând: „Veniți întru întâmpinarea sihastrului!". Și s-au pornit mulți. Iar văzându-i pe dâșii bătrânul venind de departe cu făclii, a priceput ce voiau să facă; și dezbrăcându-și hainele sale, le-a pus în râu și a început să le spele. Iar văzându-l slujitorul lui, s-a rușinat și a rugat pe oameni, zicând: „Întoarceți-vă! Că starețul și-a ieșit din minți". Și venind către dânsul, i-a zis lui: „De ce ai făcut aceasta și i-ai smintit pe toți? Că toți cei ce te vedeau ziceau că «Drac are starețul»"; iar el a zis lui: „Iar eu aceasta voiam să aud".

Că nu se cuvine ca cineva să fie fără lucru.

ci și trupește să lucreze, și cum că deșertăciunea este pricină a multor răutăți.

I. A lui Paladie

sș® e povestește despre Cuviosul Pamvo că, atunci când era să moară, a zis Sfinților Părinți care erau de față: „De când am venit în

pustia aceasta și mi-am zidit chilia și am locuit aici, fără de rucodelia mea n-am făcut nici o zi, nici nu-mi aduc aminte să fi mâncat în dar pâine de la cineva".

II.

A aceluiași

I

Întâmplatu-s-a să fiu în Galatia și am zăbovit împreună cu iubitorul de Dumnezeu Filorom, bărbat prea postnic și răbdător, de care se îngrijea Marele Vasile, îndulcindu-se de a lui oțărâre și posomorâre, și de luarea

în seamă la lucru, care de condei și de tetrapod pentru a scrie nu s-a depărtat, de optzeci de ani fiind cu vârsta. Acest Fericit a zis: „De la Botez și până în ceasul acesta, pâine de la cineva în dar n-am mâncat, ci din ale mele osteneți, din rucodelie, două sute cincizeci de nomismata [monede] am dat buboșilor".

Acesta și pe jos s-a dus, închinându-se la mormânturile Sfinților Apostoli în Roma, și în Alexandria, și în Ierusalim, de două ori pentru rugăciune și închinăciune, și cu ale sale cheltuieli s-a îndestulat. Ne spunea nouă aceasta și pentru folos: „Nu-mi aduc aminte să mă fi depărtat vreodată cu mintea de la Dumnezeu".

III.

A aceluiași

Jiⁿ muntele Nitriei " este o biserică prea mare, lângă care se află o casă primitoare de străini, întru care pe străinul ce merge îl ospătează în toată vremea, de voiește a rămâne, până când de voia sa se va duce. Și îl lasă pe dânsul a petrece întru nelucrare o săptămână. Apoi îl pun pe dânsul la lucruri, sau în grădină, sau în pitărie, sau în bucătărie, și îi dau lui carte ca să citească, nelăsându-l pe dânsul până la ceasul al șaselea cu nimeni a se întâlni. Și toți aceștia lucrează pânză cu mâinile lor, atâta cât să nu fie nimeni lipsit.

⁷² Un loc pustiu din Egipt așezat la 40 de mile de Alexandria. Avva Ainun a fost cel ce a pus începutul popularii acestui lor, construindu-și prima chilie.

IV. Din viața Sfântului Eftimie

Marele Eftimie către ucenicii săi: „Se cuvine ca cei ce se leapădă de viață și de cele din jurul vieții să poarte grijă pretutindena de ascultare și de smerenie, și să nu umble întru a lor voie, ci în toată vremea toată osteneala să rabde, și în meșteșugul mâinilor și în lucrare, și mai vârtos dacă tânăr este cineva și mișcat de vârstă spre poftă. Atunci trebuie pe lângă aceasta încă o altă păzire, cu multă trudă trupul cu totul a-l osteneți, ca bine supus să fie cuvântului și înfocarea tinereților să se vestejească, și ca următorii ai lui Pavel și împlinitorii ai legilor lui să ne facem, nu numai de vina nelucrării scăpând - care judecă nici de hrană vrednic pe cel ce este așa trândav și lenevos, că cel ce nu lucrează, zice, nici să nu mănânce (cf. II Tesal. 3: 10) -, ci și pe *aceleași mâini împreună cu acela împreună să câștigăm, că mâinile, zice acesta, au slujit mie și celor cu mine* (cf. Fapte 20: 34), de vreme ce fără de cale este ca, mireni

adică pe femeie și pe copii și casa toată din lucrul mâinilor a-i hrăni și dajdia lor cea de peste an a o plăti, încă și pârgă a aduce lui Dumnezeu din osteneli și bine a face după putere, iar noi, a nu împărtăși și pe alții din rodul mâinilor noastre.

V.

Din viața Sfântului Savva

fiind Marele Savva, și în Flavianes petrecând, mâinile lui nu încetau niciodată a face ceva: când nu le avea întinse la rugăciunea cea către Dumnezeu, lucru era la dânsul totdeauna făcându-se, ca nu cumva slujba lui să slăbească întrucâtva, și așa să se tănuiască pe ascuns vrăjmașul, intrând încetișor. De aici, mai ușoară era lui până la faptei bune, și pe toată frățimea de acolo, ca la șaptezeci fiind, cu ascultarea, cu smerenia și cu toate celelalte evanghelicești îndreptări o întrecea. Apoi, de acolo ridicându-se cu sfatul egumenului și cu slobozirea cea cu blagoslovenie, și la Ierusalim ajungând, de Marele Eftimie s-a apropiat, spre biserică mergând, precum este obiceiul, și la picioarele lui căzând, se ruga cu lacrimi, se ruga, suspina, ca oiaie cuvântătoare a lui să se facă și de dânsul împreună cu ceilalți să se păstorească. De vreme ce vedea pe Savva încă tânăr fiind, părându-i-se că sânguința sa este fierbințeală iute plecată, pe judecata cea din gânduri și greutatea cea de acolo neavând-o, pentru început, până când va fi trecut prin toată pedepsirea [ucenicia] cea călugărească din obște și păzirea cea cerută va arăta, împreună cu monahii din lavră 1-a lăsat numai să locuiască,. Și către dânsul a zis: „Cu totul nefolositor lucru este - o, fiule - tânăr fiind tu, în lavră a locui, că aceasta nici lavrei nu va aduce folos, nici ție nu ți se cuvine, iar acum, de mă ascuți, în mănăstioara cea de jos, către Avva Teoctist să te duci, lângă care bine știi că pe acest Mare îl vei avea ocrotitor spre folosință".

Către acestea supunându-se fericitul Savva, că deprinsese adică pe lângă altele și ascultarea, și făgăduindu-se ca oricâte i-ar porunci acesta cu osârdie pe toate să le facă, că „aceasta, zicea, voiește și scăparea mea cea către tine, ca prin tine să mă mântuiesc", 1-a trimis îndată acela către fericitul Teoctist, căruia i-a poruncit să face multă purtare de grijă de dânsul. Căci „cu adevărat, bogată vărsare a harului Duhului, îi zicea, este a vedea spre dânsul" și cum că „nu va trece multă vreme, și de slava lui se va umple lumea", care lucru s-a și împlinit, și adevărată a arătat grăirea aceluia.

Deci așa fericitul Savva, sub fericitul Teoctist făcându-se, tot pe sine curat s-a dat lui Dumnezeu, și tot se făcea al doririi celei de acolo. Iar știind pe a sa alcătuire îndoită fiind (din suflet, zic, și din trup) îndoită a izvodit și pe nevoință. Acum adică ostenindu-se cu lucrul, iar acum cu sufletul; și acum adică în trupești osteneli trecând ziua, iar acum nopțile fără somnuri întru rugăciuni isprăvindu-se, acum apă cărând, acum lemne aducând, și tuturor

celor ce le era încredințată slujbă, lucrările acelor răbdându-le (lucrându-le), căci [partea] cea sufletească era după buna bărbăție⁷³, și mare la trup și foarte vârtos, însă și el, unele slujiri le făcea odată, altele, altădată; și încă și sub grija catârilor intrând, și mai-nainte de toți într-o adunare (biserica) mergând, și după toți iar ieșind de la biserică, și cu Dumnezeiasca Liturghie osârduitor slujindu-se, tuturor acestora cap sfințit punea ascultarea și smerenia, pentru aceea și la toată mulțimea monahilor minune era aceasta: cum pe o tânără vârstă ca aceasta cununa bunătăților și a săvârșirii o împodobeau.

⁷³ Căci sufletul său era pătruns de buna bărbăție.

VI.

Din viața Sfântului Sfințitului Mucenic Luchian

arele Luchian, tânăr fiind încă, către călugăreasca viață abătându-se, îndată după începutul ei asupra dulceților trupului se lupta; de posturi și rugăciuni necurmat lipindu-se, în scurtă vreme nerăzvrătit a pus trupul către duh. Meșteșugea încă și pe iuțea scriere, și ce de acolo câștiga, și luiși spre hrană era, împreună încă și săracilor dădea; căci dacă nu s-ar fi împărțășit alții din hrana mâinilor lui mai-nainte decât s-ar fi împărțășit el din câștigul mâinilor lui.

VII. Din Pateric

1. Tel[^] ers-au odată la Avva Achila Avva Moe și Avva Vitimie de dimineață foarte și 1-au aflat pe dânsul lucrând împletitură, și 1-au rugat pe el să le spună cuvânt de folos, și a zis: „Eu, de aseară până acum, am împletit douăzeci de stânjeni și cu adevărat n-am trebuință de dâșii, dar, ca nu cumva să se mânie Dumnezeu și să-mi bage vină zicând «pentru ce, putând lucra, n-ai lucrat», pentru aceasta mă ostenesc și pun toată puterea mea". Și folosindu-se ei, s-au dus.

2. Mers-a un frate în Muntele Sinai la Avva Siluan și, văzând pe frați lucrând, a zis starețului: „Nu lucrați mâncare pieritoare, că Măria partea cea bună și-a ales (cf. Luca 10: 42), precum zice Mântuitorul". Zis-a starețul

ucenicului său, Zaharia: „Dă fratelui carte și-1 pune într-o chilie ce nu are nimic". Și el a făcut așa. Deci când a venit ceasul al nouălea, fratele cel din străinătate lua aminte la obște, vrând să afle dacă nu vor trimite să-1 cheme și pe dânsul la mâncare.

Iar dacă nimeni nu 1-a chemat, sculându-se, a mers la stareț și i-a zis: „Avvo, dar n-au mâncat frații astăzi?". Iar bătrânul a zis: „Ba da (au mâncat)". Și fratele a zis: „Dar pentru ce nu m-ați chemat?". Răspuns-a starețul: „Pentru că om duhovnicesc ești, și nu ai trebuință de mâncarea aceasta, iar noi, trupești fiind, voim a mânca, și pentru aceasta lucrăm. Iar tu partea cea bună ți-ai ales, citind toată ziua, și nu poștești să mănânci mâncare trupească". Iar el, cum a auzit acestea, a făcut metanie, zicând: „Iartă-mă, Avva!". Și starețul a zis: „Negreșit și Măria are trebuință de Marta, că, prin Marta, și Măria este laudată".

3. Un călugăr lucra într-o zi a unui Mucenic. Și văzându-l pe dânsul alt călugăr, i-a zis lui: „Se poate astăzi a se lucra?”. Iar el, răspunzând, a zis: „Astăzi robul lui Dumnezeu se zgâria și se chinuia mărturisind, iar eu la lucru oare nu sunt dator să mă ostenesc puțin?”

4. Întrebat a fost un bătrân: „Ce se cuvine a face cineva ca să se mântuiască?” (Și era lucrând împletitură și nu și-a ridicat ochii de la rucodelie). Și a răspuns: „Iată, precum vezi...”.

5. Alt bătrân a venit la un râu și, aflând lac de trestii, a șezut și, tăind foiță din râu, împletea șir și-l arunca în râu; și a făcut până când i s-a dus vestea printre oameni, și l-au văzut pe dânsul; și atunci, sculându-se, s-a dus, că nu lucra pentru că-i trebuia acel lucru, ci pentru osteneală și liniște.

6. Zicea un stareț: „Sculându-te dimineața, zi către sineți: «Trupule, lucrează ca să te hrănești; suflete, trezește-te ca să moștenești împărăția»”.

7. Se spunea despre Avva Ioan Colovul că a zis către fratele său cel mai mare, tânăr fiind el: „Voiesc fără de grijă a fi, precum îngerii fără de grijă sunt, nimic lucrând, ci necurmat să slujesc lui Dumnezeu”. Și, dezbrăcându-și haina sa, a ieșit în pustie; și făcând o săptămână s-a întors la fratele său. Și pe când bătea la ușă, l-a auzit dinlăuntru fratele său și, mai-nainte de a deschide, i-a zis: „Cine ești tu?”. Iar el a zis: „Sunt Ioan, fratele tău”. Iar acela, iarăși dinlăuntru, a răspuns, zicând: „Ioan, înger s-a făcut, și nu mai este încă între oameni”. Iar el îl ruga, zicând că: „Eu sunt!” Și nu i-a deschis lui. Și l-a lăsat a se necăji până dimineața. Iar după aceasta, deschizând, i-a zis lui: „Om ești? Trebuie-ți ai iarăși a lucra, ca să te hrănești”. Iar Ioan a făcut metanie, zicând: „Iartă-mă!”.

8. Zis-a un stareț: „Pe cel leneș și pe cel nelucrător nu-l voiește Dumnezeu”.

VIII.

A Sfântului Efrem

^(fr?)rate, pentru lucrul mâinilor nu te împuțina [slăbi], că de multe ori îți pofteste gândul zicând: „Niciodată nu vei putea învăța rucodelia aceasta; că slab ești și împuținat și truda lucrului acestuia nu o poți suferi până în sfârșit. Că iată, mădularele tale au început a pătimi din osteneală, că n-ai fost obișnuit a munci. Dar trecând, du-te de unde ai venit. Că și acolo zice: «De vei voi să te temi de Dumnezeu, te mântuiești»”⁷⁴

¹ Citat neidentificat.

Deci nu te slăbi, frate, de niște gânduri ca acestea, ci așteaptă pe Domnul, Cel ce te-a chemat întru a Sa împărăție; că El a zis: *întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21: 19). Și iarăși: *De veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: Mută-te de aici, și se va muta. Și nimic nu va fi vouă cu neputință* (Matei 17: 20). Deci și noi, iubitul, să răbdăm, că nu spre om am nădăjduit, care nu poate mântui, ci spre Dumnezeu, Cel ce mântuiește pe cei ce nădăjduiesc spre Dânsul.

Oare, iubitele, de ai fi învățat carte, nu ai fi răbdat truda, că, chiar de este meșteșug lumesc, nu ai fi răbdat osteneala? Iar dacă întru acelea îndelung răbdai, nu cu mult mai vârtos datori suntem a răbda toate pentru Domnul? Că scris este: *Ostenelile roadelor tale vei mânca. Fericit ești, și bine-ți va fi* (Ps. 127: 2). Și Apostolul poruncește, zicând: *Cu mâinile voastre lucrați lucrul cel bun, cât nu numai cel ce lucrează să mănânce, ci să dea dintru ostenele sale și celui ce are trebuință* (II Tesal. 3: 10). Deci celui ce-i este urât a lucra, iscoditor va fi, că multă răutate a arătat deșertăciunea; iar cel ce iubește a lucra, nescârbit va petrece.

Iubite frate, dacă îți vei alege ție evlavia, trezește-te, ca nu cumva prin evlavie să bage vicleanul gând străin, adică al slavei deșarte sau al mândriei întru a nu voi tu împreună a te osteni împreună cu frații, și așa să risipești evlavia; ci lucrează precum și frații cei de un suflet cu tine, și evlavia ta păzește-o, că lenevirea strică evlavia și aduce nume de ocară celui ce o are pe dânsa, înjugă dar pe evlavie împreună cu sânguința și vei fi cu adevărat evlavios.

Iubitele, de vei fi în Chinovie lucrând și ostenind-te mai presus de ceilalți, vezi ca nu cumva să-ți bage ție vicleanul gând plin de amărăciunea morții și să zică întru

sineți că: „Deși de mult lucrez, hrana mea nu este nimic”; și să cauți mai multă sau mai deosebită hrană decât ceilalți frați, și pentru mândrie să risipești lucrul lui Dumnezeu; că dacă unele ca acestea vei gândi, încă nu ai iubit după dragoste. Și într-alt fel, că, de la oameni căutând plată, pierzi pe cea de la Dumnezeu.

Deci tu, dacă de la Acela aștepti răsplătirile, pe cele de la oameni nu le voi, ci mai vârtos smerește-te pe sineți fraților tăi, și nu te bucura uitându-te la darea de plată a dreptului Judecător, Care răsplătește fiecăruia după lucrurile lui, Care a zis: *Oare cine este sluga credincioasă și înțeleaptă, pe care a pus-o domnul ei peste casa sa, ca să dea celor împreună cu ea hrană la vreme! Fericită este sluga aceea pe care, venind domnul ei, o va afla făcând așa. Amin zic vouă că peste toate avuțiile sale o va pune pe dânsa* (Matei 24: 45-47).

Cunosc pe un frate care a zis: „M-aș ruga lui Dumnezeu zicând că, de ar da dar rucodeliei mele și toată obștea dintr-înșă s-ar hrăni, mare bucurie aș avea întru aceasta, și lui Dumnezeu mai mult aș mulțumi, Celui ce a zis: *întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei mai mici, Mie ați făcut* (Matei 25: 40).

Și alt frate mult se nevoia în obște și mult era luptat de gânduri pentru osteneală, iar el răspundea, zicând: „Robule rău, te-ai vândut, și ce-i poți face încă?”. Și Domnul i-a dat lui mângâiere.

Fericit este monahul cel ce păzește poruncile Domnului și cu dinadinsul poartă grijă de-a pururea de acestea trei, adică de îndeletnicirea întru rugăciune, de lucru și de citire. Că scris este: *îndeletniciți-vă și cunoașteți că Eu sunt Dumnezeu* (Ps. 45: 10), și

iarăși: *Sărac sunt eu, și în ostenele din tinerețile mele* (Ps. 87: 16), și iarăși: *în legea Lui va cugeta ziua și noaptea* (Ps. 1: 2).

Iubite frate, de ești în obște de frați, fii smerit, după toate slujind fraților tăi, ca și pe cei veniți din viața cea vrednică de plâns întru aceasta așa să-i pedepsească [iscusească] buna-petrecere, și văzându-te pe tine, să-și deștepte sufletele spre lucrarea bunătăților. Deci când vor porunci proestoșii a ieși cu frații la lucru, cu osârdie mai-nainte aleargă și nu aștepta pe alții să te întrecă, nici nu zădârî pe cei mai leneși, care pentru a lor lenevire mult se păgubesc pe sine și se vătămă, întâi adică osânda nespunerii și a iubirii de sine și a nelucrării dobândind, iar apoi și de plata cea din lucrare lipsindu-se. Iar a treia, care mai grea este, pricină celor mulți dând de cârtire, de clevetire și de neascultare, iar pentru vătămarea acelor, ei mai mare [cumplită] judecată vor pătimi.

Iar tu, frate, nu lua aminte la acestea, că nimeni în vremea secerișului, nestrângându-și grâul, nu zice vreodată: „Aproapele, nestrângându-și grâu, nici eu nu-mi strâng mie, ci fiecare, cât are vreme, își adună luiși hrană și dobitoacelor sale, ca nelipsit să petreacă în vremea iernii. Deci, dacă întru cele trupești atâta sânguință arătăm, nu cu mult mai vârtos trebuie noi a ne sângui întru cele duhovnicești? Iar dacă trupul tău, slab fiind, nu suferă osteneala precum cel al țarinilor, tu adică arată voire întru adevăr, și cei ce văd slăbiciunea și neputința vor ușura de la tine greutatea; însă să nu o lași desăvârșit a o ridica de la tine, ci roagă pe dânșii, zicând: „Și eu împreună cu voi voiesc a avea parte”. Și te ostenește împreună cu dânșii după puterea care ți-a dăruit-o Domnul, și vei avea mare dare de plată de la Dumnezeu.

IX. A Sfântului Isaia

Rate, vezi să nu fii disprețuitor față de rucodelia ta, pentru porunca lui Dumnezeu, ci îngrijește-te de dânsa în frică Dumnezeiască, ca să nu păcătuiești întru necunoștință. Și toată rucodelia, când te înveți a lucra la ea, zi celui ce-ți arată ție și nu te rușina adeseori a-i zice lui: „Fă dragoste, uită-te de este bună sau nu”. De locuiești cu frate și ești la lucru în treacăt, fă și tu, împărtășește-te într-însul cu fratele tău și, pentru conștiința celorlalți, nu cruța trupul tău; niciodată să nu cercetezi rucodelia fratelui tău: de a lucrat mai presus de tine sau tu mai presus de el. Nevoiește-te pe sine la rucodelia ta și frica lui Dumnezeu va locui întru tine. Că nelucrarea moarte este și cădere a sufletului.

X.

Din Pateric

1. *Avva Macarie cel Mare la Avva Antonie în Munte; și cum a bătut în ușă, a ieșit către dânsul Avva Antonie, care i-a zis lui: „Cine ești tu?”. Iar el a zis: „Eu sunt Macarie”. Și cum a auzit acela, a intrat și, închizând ușa, l-a lăsat pe dânsul afară. Și trecând ca la un ceas, văzând răbdarea lui, i-a deschis și,*

zâmbindu-se către dânsul, îi zicea: „De multă vreme dorit-am să te văd, auzind cele pentru tine. Și odihnindu-1 pe dânsul, 1-a ospătat, că era mult trudit. Iar făcându-se seară, și-a udat Avva Antonie smicele și a zis către Avva Macarie: „Poruncește ca să-mi ud și mie". Iar el a zis: „Udă-ți". Și făcând snop mare, a udat. Și șezând ei de cu seară și grăind pentru mântuirea sufletului, împleteau, iar șirul se pogora prin fereastră în peșteră. Iar intrând dimineața fericitul Antonie, a văzut mulțimea șirului lui Avva Macarie și a zis: „Multă putere iese din mâinile acestea".

2. Eresul Masalianilor nu îngăduie a se lucra, că trebuie, zice, întru rugăciune pururea a fi, învățând urâciunea de lucru, adică eresul.

XI. A Sfântului Efrem

*Tf® ălugăre, nu-ți pricinui ție lenevire prin neputință, pentru că scris este: *Și pofta lor le-a dat lor* (cf. Ps. 20: 2).

Să nu ne lepădăm, fraților, de darul Domnului, Cel ce ne-a dat nouă putere a lucra cel bun; și într-înșea pe aceasta lucrându-1, să mulțumim lui Hristos totdeauna, că scris este: *Lucrați nu mâncare pieritoare, ci pe ceea ce rămâne spre viața veșnică* (Ioan 6: 27). Mâinile tale să lucreze cel bun, încât, și vreo trebuință având, să afli pâine și inima ta să fie către Domnul de-a pururea, și vei fi lucrând lucrarea ceea ce rămâne, nu cea pieritoare. Deci lucrează, și nu te odihni, adică nu umbla deșert, că multă răutate a arătat nelucrarea.

Cu care scop se cuvine a lucra călugărul, și spre câte și de care lucruri să se îngrijească.

I. Din Pateric

1. \$E3£dată, niște frați au mers la un stareț mare, iar el a zis celui dintâi dintre dânsii: „Ce lucrezi, frate?". Răspuns-a acela: „împletec șir, Avvo". Zis-a lui starețul: „Dumnezeu să-ți împletească ție cunună, fiule". Zis-a și celui de-al doilea: „Și tu ce lucrezi?". Iar el a zis: „Rogojini". Iar starețul a zis: „Dumnezeu să te împuternicească, fiule". Zis-a și celui de-al treilea: „Dar tu ce lucrezi?". Zis-a și el: „Ciururi". Zis-a lui: „Domnul să te păzească, fiule". Zis-a și celui de-al patrulea: „Dar tu ce lucrezi?". Și a răspuns: „Scriitor sunt". Zis-a bătrânul: „Tu știi". Apoi a întrebat și pe al cincilea: „Tu ce lucrezi?". Iar el a zis: „Țesătorie de in". Zis-a lui bătrânul: „Eu treabă (lucru) nu am".

Iar prin aceasta starețul însemna că cel ce împletește șirul, de se va trezvi, împreună cu Dumnezeu își împletește luiși cunună. Iar rogojina vârtute voiește, că are osteneală. Iar cel ce lucrează ciururi are trebuință de

păzirea cea de la Dumnezeu, că trebuie a le vinde pe ele în sate. Iar scriitorul trebuință are a smeri inima. Că lucrul (acesta) înaltă cugetare aduce celor ce iau aminte. Iar celui ce lucrează țesătorie de in i-a zis „nu am lucru⁷⁵", pentru că negustorește, și nu face lucru călugăresc. Pentru că dacă cineva, de departe ducând

coșnițe, sau rogojini, sau ciururi, zice: „Acesta călugăr este”; că iarbă e lucrul mâinilor lui, și întru arderea focului se mistuie; iar de va vedea pe cineva vânzând pânze, zice: „Iată, au venit negustorii”, căci al lumii este lucrul acesta, și nu pentru mulți folositor, adică pentru călugări.

2. Avva Ioan Scopitul, mai tânăr fiind, a întrebat pe un stareț, zicând: „Cum ați putut face voi lucrul lui Dumnezeu cu odihnă, iar noi nici cu osteneală nu-l putem face?”. Și a răspuns starețul: „Noi am putut, de vreme ce avem cap pe lucrul lui Dumnezeu, iar trebuința cea trupească, mai de jos. Iar voi, cap aveți pe trebuința cea trupească, iar pe lucrul lui Dumnezeu, mai de jos; și pentru aceasta vă osteniți, că nu socotiți ceea ce a zis Mântuitorul: *Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu, și acestea toate se vor adăuga vouă* (Matei 6: 33).

3. Un frate a întrebat pe un stareț, zicând: „Ce să fac, că mă necăjesc pentru rucodelie. Că iubesc împletitura, dar nu o pot lucra pe ea”. Iar el i-a spus cum că Avva Sisoe zicea: „Nu trebuie a lucra lucrul care ne odihnește pe noi”.

4. întrebat-a un frate pe Avva Viare: „Ce să fac ca să mă mântuiesc?”. Și a răspuns starețul: „Du-te, fă pânțelele tău mic și rucodelia ta puțină, și nu te tulbura în chilia ta, și te vei mântui, adică petrece întru înfrânare și întru puțină îndestulare și întru negrijire.

⁷³ Poate voiește a zice: Nu am ce să-ți spun, nu găsesc nici o virtute în acest lucru al tău. În traducerea românească a Patericului egiptean, se redă (prin parafrază) astfel: Din țesătura pânzei nu iese folosul (sufletului).

II.

A Sfântului Efrem

ia aminte de sineți cu de-amănuntul: că multă și pestriță⁷⁶ este răutatea vrăjmașului, și în multe feluri sunt măiestriile lui. Că uneori vicleanul, lenevire te sfătuieste spre rucodelie, și prin trândăvire [acedie] te luptă a te depărta de lucru și a face cele ce nu sunt lucruri, lucruri, sau a ieși din chilie și a te plimba, părăsindu-ți a ta rucodelie. Iar de te vei împotrivi lui prin răbdare și cugetare, cu alt chip te va lupta: că îți dă ție osârdie spre lucru, peste ceea ce se cuvine, după patimă, sau iubire de argint, sau iubire de materie, și întru dânsul a mâneca și a însera te împuternicește, încât, de va fi cu putință, și de la rugăciune și de la pravilă să te împiedice. Când toacă la pravilă, mai pe urmă decât toți a ajunge făcându-te, iar la slobozirea pravilei, mai-nainte decât toți a ieși gătindu-te pentru sârguința cea peste măsură spre lucru, și așa, stăpânindu-te câte puțin, materialicesc cu totul luiși iarăși pământesc te arată; și mulți se vor întreba de ce se biruiește acela și este rob.

Deci tu, iubitele, cunoscând amăgirea vrăjmașului, nu asculta de dânsul, ci toate cu măsură le fă precum se cuvine, și cu măsură lucrează, și la rugăciune și la pravilă să te îndeletnicești, și

rugăciunea credinței îți va fi ție tărie și dar întru tot lucrul bun. Intru puțină îndestulare să ne purtăm, și pentru trebuință să alergăm, iar nu pentru desfătare. Iar dacă răsfățarea o vom căuta și lăcomia, multă va fi osteneala; și așa ne oprim drumul, și necazul ni-1 împletim și viața de griji o umplem, dar una este de

⁷⁶

Cu două fețe, mincinoasă, vicleană.

trebuință, frații mei, precum, zice Domnul: nimic nu este mai înalt decât sufletul, sau mai cinstit. Pentru aceasta pururea să alergăm și să ne îngrijim, și să ne gătim, și să nu cheltuim toată vremea noastră întru grija trupului.

Deci atunci când flămânzește trupul și cere hrană, să ne aducem aminte că și sufletul pe a sa trebuință o caută. Precum trupul, de nu se va împărtăși din hrană, a trăi nu poate, așa și sufletul, de nu se va împărtăși din înțelepciunea cea duhovnicească, mort este; pentru aceea zicea Mântuitorul: *Nu cu pâine singură va trăi omul* (Matei 4: 4). Deci tu, ca un bun iconom, dă sufletului mâncările cele sufletești, și pe cele trupești, trupului, și nu lăsa sufletul tău să moară, ci hrănește-1 pe dânsul cu cuvinte Dumnezeiești, și cu psalmi, și cu laude și cu cântări duhovnicești, întru citirile Dumnezeieștilor Scripturi, în posturi, în privegheri, întru rugăciuni, în lacrimi, întru nădejdea și cugetarea bunătăților ce vor să fie.

Acestea și cele asemenea, hrană și viață sunt sufletului. Vedeți, fraților, ca nu cumva cineva fără de rod să se afle, că zice Apostolul: *Căci ce va seamăna omul, aceea va și secera* (Gal. 6: 7). Deci, de seamăna în trupul său răsfățare și dulceturi și bună pătimire, din trup va secera stricăciune; iar cel ce seamăna în Duhul rugăciune și post și priveghere, din Duhul va secera viață veșnică. Cel ce nu petrece întru rucodelie una, în multe feluri de lucruri se va sfărâma (...). Bărbatul neașezat la minte în zi de sărbătoare lucrează și în cea lucrătoare se plimbă. Nu este aceasta faptă bună, a nu cinsti și a fi nesimțitor, ci mai vârtos a înțelege și a lepăda lenevirea, că *leneșul, zice, ocărându-se, nu se rușinează* (Pilde. 20: 10).

III.

Din Așezămintele Sfinților Apostoli

t credinciosul sau credincioasa, de dimineață sculându-se din somn, mai-nainte de a face lucru, trezvinduse să se roage. Iar de se face cuvânt de învățătură, mai-nainte decât lucrul să se cinstească cuvântul creștinătății.

PRICINA 8

Care lucruri se cuvin a păzi frații, lucrând unii cu alții.

I. A Sfântului Isaia

1. (1⁴ raților, de veți ieși unii cu alții la lucrul ce se întâmplă, fiecare din voi să ia aminte de sineși și nu de fratele său, și fără a lua aminte de a lucrat acela mai mult decât dânsul sau el decât

acela; și nici să nu-1 învețe sau să-i poruncească. Măcar de-1 va vedea oricum făcând lucrul, să nu-i zică lui: „Ai prăpădit lucrul”, ci să lase pe cel ce face lucrul să-1 facă cum voiește. Iar de va zice acela: „Fă dragoste, învătă-mă”, să-1 învețe cu smerenie. Iar dacă, știind, va zice că nu știe, și nu va învăța pe fratele, nu are dragostea lui Dumnezeu întru sine, ci ține vicleșug; și cel ce nu știe lucrul să nu se rușineze a zice adeseori celui ce știe: „Fă dragoste și vezi dacă aceasta este bine”.

2. De veți face lucrul unii cu alții, și unul din voi, din micșorare de suflet, va strica, nimeni să nu-1 dojenească, ci mai vârtos să vă bucurați împreună cu dânsul.

3. De vei lucra cu unul slab, să nu te întreci întru ascuns, vrând mai presus decât dânsul a face.

4. De vei face lucrul mâinilor tale, nevoiește-te să nu cugeti la ce ai făcut sau la ce a făcut fratele tău în săptămână, că neiscușință este.

5. De te vei duce la vreun lucru cu fratele tău, să nu voiești ca să știe că ai făcut mai mult decât dânsul; căci tot lucrul pe care-1 face omul întru ascuns, acesta este ceea ce caută Dumnezeu de la dânsul.

6. De veți face lucru unii cu alții, toată neajungerea [lipsa] pe care ai văzut-o afară la alții sau ai auzit să nu o porți cu tine în lume, sau să o lași să se afle în gura ta ca să o spui fraților tai, că moarte a sufletului tău este, de ești înțelept.

II.

A Sfântului Casian

Întru toate obștile cele din Răsărit, și mai vârtos în cele din Egipt, un canon ca acesta stăpânește: „Îndată slobozindu-se de la pravilă, nici unul din frați nu cutează a sta și a vorbi cu altul. Și nici din chilie nu iese, nici lucrul ce-1 au în mâini nu-1 lasă, apostoleasca poruncă împlinind-o (I Tesal. 2: 9), iar de va fi cândva trebuință de vreun lucru cuviincios al oarecărui, ies cu toții împreună, ca așa cu sârguință și cu liniște să-1 plinească, încât nici o vorbă între dâșii să se ivească, ca fiecare de sine să ia aminte la psalmi și la gândire, plinind lucrul cel poruncit”. Și cu mare sârguință păzesc canonul acesta, ca nu cumva cineva cu altul, și mai vârtos cu nou-începători, să rămână de frați deosebi vreodată, sau mâinile sale să îndrăznească a le întinde ca să apuce sau să se îmbrățișeze cu altul; iar dacă cineva se va afla călcând canonul acesta, sub certare prea grea se va pune.

PRICIN3

Că în obște nu se cuvine ca cineva să aibă ceva al său, iar celui ce are, prea grea muncă asupra-i i se atârnă.

I.

A lui Grigorie Dialogul

Un călugăr oarecare, cu numele Iust, meșteșugul doftoresc știindu-1, eu încă fiind în mănăstire, acolo și el fiind, în toate zilele se

obișnuise a-mi sluji și mie întru cele din obicei căzute boale. Acesta, cu boală trupească fiind cuprins, era aproape de sfârșit. Iar un frate al lui bun după trup, Copios cu numele, stătea lângă dânsul și îl slujea la boală, care, și până acum trăind în cetatea aceasta, din meșteșugul doftoresc își agonisește luiși chiverniseala vremelnicei vieți.

Deci după ce s-a cunoscut bolnavul pe sine și s-a apropiat de moarte, a spus lui Copios, fratele său, că avea trei galbeni de aur ascunși; încă și frații mănăstirii, cu de-amănuntul pe toate buruienile doftorici lui căutându-le (scormonindu-le), au aflat acei trei galbeni ascunși acolo, și îndată mie mi-au vestit. Și cum m-am înștiințat de un rău ca acesta al fratelui ce trăia împreună cu noi în obște, n-am putut suferi, căci canonul mănăstirii noastre era ca

toți frații să trăiască de obște și nimeni să nu aibă nimic de sine. Deci, de prea cumplită scârbă cuprinzându-mă, socoteam ce trebuie a face spre curățirea adică a mortului, iar pentru frații cei vii spre frică și îndreptare.

Și chemând pe iconomul mănăstirii, am zis: „Du-te și poruncește ca nici unul din frați să nu se apropie de acela ce se săvârșește, nici cuvânt de mângâiere din gura cuiva dintr-înșii să audă. Iar dacă, apropiindu-se de moarte, va chema pe frați, fratele lui cel trupesc să-i spună lui că: «Pentru acei trei galbeni pe care întru ascuns îi aveai, de toți frații te-ai urât». Ca măcar la moarte pentru greșeala aceasta, pe inima sa cu prea amară chinuire osândind-o, de păcatul ce l-a făcut să se curățească puțin, iar când se va săvârși, să nu îngropați trupul lui unde se îngroapă ceilalți frați, ci făcând o groapă oarecare la gunoi, într-înșii să aruncați trupul lui, iar acei trei galbeni care au rămas să se arunce deasupra lui, strigând toți deodată: «Argintul tău să fie cu tine întru pierzare!». Și așa pe dânsul cu pământ să îl acoperiți”.

Deci acest lust, iată, venind la moarte, și foarte strâmtorându-se pe sine, a se pune lângă frați căuta, și nici unul din călugări de dânsul apropiindu-se, fratele lui cel trupesc i-a vestit lui pentru ce s-a făcut tuturor grețos [de nesuferit]. Iar îndată, pentru păcatul lui, tare a suspinat și, așa suspinând, a ieșit din trup. Și s-a îngropat așa precum am rânduit. Deci toți frații, pentru hotărârea cea dată asupra lui, mult tulburându-se, au început fiecare dintr-înșii a aduce în mijloc acele simple și mici lucruri pe care nu-i lăsa pe dânsii canonul cel obștesc a le avea, foarte temându-se ca să nu se afle ceva la dânsii ca să-i osândească pe ei.

Iar după săvârșirea aceluia, treizeci de zile de acum trecând, a început sufletul meu a se milostivi spre fratele cel ce s-a săvârșit și, cu durere prea grea, ale judecății a le

gândi și pentru izbăvirea lui izvodire oarecare a cerca. Deci iarăși chemând pe iconom, cu multă posomorâre i-am zis lui: „Destul îi este acelui frate săvârșit de la noi a fi acum trecut cu vederea,

deci datori suntem, pentru dragoste, ceea ce putem a-i ajuta lui; du-te dar, și din ziua aceasta până la treizeci de zile, necurmat pentru dânsul jertfă fără de sânge fa a se aduce în fiecare zi". Și el a făcut așa.

Și se aducea pentru dânsul mântuitoarea jertfa precum am zis; iar noi, pentru altele îndeletnicindu-ne și zilele trecute nenumărându-le, însuși fratele cel mort, lui Copios, bunului său frate, noaptea în somn s-a arătat, iar el, pe acela văzându-l, l-a întrebat, zicând: „întru care loc ești acolo?". Iar el a răspuns: „Până acum adică foarte rău îmi era, iar acum bine îmi este". Și îndată Copios, venind în mănăstire, ne-a vestit nouă aceasta, și cu de-amănuntul zilele numărându-le, am aflat că aceasta era ziua a treizecea întru care se împlinea jertfa pentru fratele cel mort.

II. Din Pateric

1. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: „Voiesc a intra și a locui în obște". Și a răspuns bătrânul: „Dacă voiești a intra în obște, de nu vei fi fără de grijă dinspre toată vorba și tot lucrul, nu poți în obște a te desăvârși, căci afară de singură cisterna cu apa altă stăpânire nu ai".

2. Paisie, fratele lui Avva Pimen, a aflat un vas mic cu bani și a zis către fratele său, Avva Anuv: „Știi căci cuvântul lui Avva Pimen este aspru foarte? Haidеți să ne zidim nouă mănăstire undeva și să ședem acolo fără de grijă". Răspunsul lui Avva Anuv: „Și de unde avem a zidi?". Iar el i-a arătat lui banii; și văzându-i pe ei Avva Anuv, foarte s-a mâhnit, socotind paguba sufletului fratelui cea dintru aceasta, însă i-a zis: „Bine, haidеți și să zidim chilie de cea parte de râu". Și a luat vasul Avva Anuv și l-a pus în culionul său. Deci trecând râul, cum au ajuns la mijloc, s-a făcut Avva Anuv pe sine de ca și cum s-ar răsturna, și a căzut culionul cu banii în râu. Iar pentru aceasta Avva Anuv se prefăcea a se mâhni. Și a zis către dânsul Paisie: „Nu te mâhni, Avvo, că, de vreme ce s-au dus banii, să mergem iarăși la fratele nostru". Și întorcându-se, au petrecut cu pace.

3. Zis-a un stareț: „Mulți dintre călugări au risipit banii, părăsind tată, mamă, frați și rudenii pentru păcatele lor, și, intrând în obște, alte mari fapte bune le-au îndreptat, iar de cele mici și de nici o treabă furându-se, se făcură bucurie dracilor pentru a-și întocmi loruși traiste și cutii, având înăuntru poame și mezelicuri, ace și foarfeci și dăltuță și cingătoare, care, ca niște iubitori de sine, de la cei ce drept socotesc se vădesc, iar după Dumnezeiasca Scriptură se vor trimite ca niște blestemați întru întunericul cel mai dinafară. Că blestemat este, zice, cel ce mută hotarele Părinților, că din partea lui Anania și Safirei și Ioanei se vor învrednici ca niște tainici împreună-părtași ai lor".

III.

A lui Avva Casian

ce întru viața de obște voiește a se face călugăr, de oprește ceva dintru ale sale, nu poate rămâne multă vreme în ascultarea mănăstirii și învățătura, nici fapta bună a smereniei și ascultării a o îndrepta, nici în sărăcia obștii până în sfârșit a răbda; căci ori de câte ori vreo pricină sau vreun necaz va mișca cugetul său, îndată și nădejdea agoniseli ce-l învistierește pe dânsul, ca praștia pe piatră din mănăstire îl va zvârli. Că zădărrile altor patimi, a mâniei, zice, și a poftii, din trup se par a avea pricinile - de ca și cum ar fi sădite înăuntru, având-și începerea de la naștere - și după vreme îndelungată se biruiesc, iar boala iubirii de arginți, din afară intrând, mai cu lesnire se poate tăia, dacă ar dobândi purtare de grijă și luare-aminte. Iar nedisprețuindu-se, mai pierzătoare decât alte patimi și cu anevoie de lepădat se face. Căci *iubirea de argint este rădăcină a tuturor răutăților*, după Apostolul (I Tim. 6: 10).

Deci această boală, când încropit [căldicel] și necredincios la începuturile supunerii va afla sufletul, îi bagă lui în cuget oarecari părute drepte și binecuvântate pricini spre a opri ceva din cele ce are. Că scrie în cugetul monahului bătrânețe lungi și boală trupească, și cum că trebuințele cele ce se dau de la mănăstire nu sunt îndestulate spre mângâiere, nu zic bolnavului, ci nici celui sănătos, și cum că aici nu se face purtare de grijă după cum se cuvine la cei neputincioși, ci lenevită, și că, de nu ar avea ascuns aur, cu ticăloșie va muri. Pe scurt, îi pune lui în gând că nici nu va putea petrece în mănăstire până în sfârșit din pricina greutății lucrurilor și pentru lipsa de acrivie a părintelui.

Și când cu aceste gânduri îl va rătăci pe el, ticălosul, spre a ține măcar un dinar (o para) pentru dânsul, atunci îl pleacă pe dânsul și rucodelia pe ascuns de părintele a învăța, dintru care va putea pe cel sânguit [agonisit] lui argint a-1 crește, și, de aici, cu nădejdi nearătate îl înșală pe el, ticălosul, punându-i lui în gând câștigul cel din rucodelie și ușurarea cea dintru aceasta și negrija. Și cu pomenirea câștigului cu totul legându-se, nimic din cele potrivnice nu va socoti, nici turbarea mâniei, dacă vreodată i se va întâmpla să cadă în pagubă, nici întunecarea scârbei, de nu va nimeri [lua] câștigul nădejzii, ci se face precum altora pântecelul dumnezeu, așa acestuia, aurul. Pentru aceasta și închinător de idoli este, după judecata Apostolului (cf. Col. 3: 5). Căci depărtându-și mintea sa de la dragostea lui Dumnezeu, iubește idoli scobiți în aur de oameni.

Și cu aceste gânduri întunecându-se monahul și spre mai rău crescând, nici smerenie sau ascultare a avea nu poate, ci se mânie și se zădărește cu patima, și către tot lucrul cârtește și împotriva grăiește, și nicidecum de dânsul nu se va păzi vreo poruncă sau evlavie, ci ca un cal prea iute spre prăpăstii se trage, neajungându-se nici cu hrana cea din toate zilele. Dar și

mărturisește că nu poate până în sfârșit pe acestea să le rabde, iar Dumnezeu, zice el, nu este numai acolo, nici pe a sa mântuire nu o încuie în acel lor, ci pretutindeni celor ce-L caută pe Dânsul se află, și de nu se va depărta de mănăstirea aceea, va pieri. Și așa acestei stricate socoteli ajutori având argintii cei păstrați, ca niște aripi cu aceștia înaripându-se și ieșirea cea din mănăstire cugetând-o, de aici înainte cu asprime și cu mândrie spre toate cele poruncite răspunde, și ca pe un străin și nemernic pe sine socotindu-se de orice va vedea în mănăstire, trebuință având de îndreptare, nu-i va păsa, și va defăima și pe toate cele ce se fac în mănăstire le va

prihăni. Apoi va căuta pricini prin care să se mânie și să se scârbească, ca să nu se pară că cu ușurătate, fără de pricină, iese de sub stăpânirea obștii. Și de va putea încă și pe altul cu șoptiri și cu cuvinte seci amăgindu-l a-l scoate din obște, nici aceasta nu se leapădă a o face, vrând a avea ajutor neajungerii sale. Și așa aprinzându-se cu focul banilor săi, niciodată nu va putea să se liniștească în mănăstire sau să trăiască sub canon.

Iar pe acesta, când dracul ca un lup îl va hrăpi și îl va despărți de turmă și gata spre mâncare îl va apuca, atunci îl face pe dânsul ca lucrurile cele ce în viața de obște, în orânduie ceasuri, făcându-le, se împuținau, pe acestea în chilie ziua și noaptea cu multă osârdie să le facă, și nici obiceiurile rugăciunilor, nici felul posturilor, nici canonul privegherilor nu-l va păzi, ci cu turbarea iubirii de arginți pe sine îmbrăcându-se, toată sânguința spre rucodelie o va pleca.

Iar felurile acestei boli sunt trei, pe care deopotrivă le opresc și Dumnezeiești le Scripturi, și învățăturile Părinților. *Unul* adică, pe care l-am scris mai sus, care face jalnici pe acei nenorociți - căci cele ce nici în lume nu le aveau, pe acestea voiesc a le agonisi și a le învisti; *al doilea*, care îi face a se căi pe cei ce o dată s-au lepădat de bani, punându-le lor în gând a căuta spre acelea pe care i le-au adus lui Dumnezeu; *al treilea*, care la început cu necredința și cu încropirea pe monah îngropându-l, nu-i îngăduie acestuia de lucrurile lumii desăvârșit a se izbăvi, ci îl sfătuiește a ține ceva lângă sine, frica sărăciei punându-i în gând, precum apucând am zis, și necredință de Pronia lui Dumnezeu, și arătându-l călcător al făgăduințelor sale cele ce le-a mărturisit lepădându-se de lume.

Și felurile acestor trei pilde, și întru Dumnezeiasca Scriptură, precum s-au zis, osândite le-am aflat: ca Ghiezi⁷⁷, banii pe care mai-nainte nu-i avea vrând a-i agonisi, n-a nimerit [dobândit] darul proorociei pe care a-l lăsa lui voia dascălul în rândul moștenirii, și în locul blagosloveniei veșnică lepră prin blestemul proorocului a moștenit. Și Iuda, voind să ia banii pe care mai-nainte i-a lepădat urmând lui Hristos, nu numai spre vânzarea Stăpânului bolind din ceata Apostolilor a căzut, ci și viața cea în trup cu silnică moarte

o a stricat. Iar Anania și Safira, păstrând oarece din cele ce avuseseră, prin apostoliceasca gură prin moarte s-au pedepsit.

Și Dumnezeu încă și prin Moise, în A Doua Lege [Deuteronom], cu taină poruncește celor ce făgăduiesc a se lepăda de lume și cu frica necredinței iarăși ținându-se de lucrurile cele pământești, zicând: *Care om este fricos și slab de inimă să nu iasă la război, ci să meargă și să șadă în casa sa, ca nu cumva să înspăimânte și inimile fraților săi* (20: 8).

Iar acestea le zice învățându-ne pe noi, lepădându-ne de lume, desăvârșit să ne lepădăm, și așa la război a ieși, și nu, pentru a pune început molatic și putred, să răsturnăm și pe alții dinspre evangheliceasca desăvârșire, și frică întru aceștia a băga, ca nu cumva și spre noi să se potrivească cuvântul Marelui Vasilie pe care le-a zis unui singlitan [senator] ce cu încropire se lepădase și oprise oarece din banii săi: „Și singlitul [senatul] 1-ai pierdut, nici monah nu te-ai făcut”.

Trebuie dar noi cu toată sârguința să tăiem din sufletul nostru rădăcina tuturor răutăților, adică pe iubirea de argint, temeinic cunoscând că, rămânând rădăcina, cu

⁷⁷ Despre Ghiezi (*ebr.* Ghehazi), a se vedea IV împărați, cap. 4, 5 și 8.

lesnire răsar odraslele; și a avea înaintea ochilor pe nearătarea morții, ca nu cumva în ceasul în care nu ne așteptăm să vină Domnul și să ne afle pe noi întinată având conștiința de iubirea de argint și să zică nouă ceea ce s-a zis în Evanghelie către bogatul acela: *Nebunule, într-această noapte vor să ceară sufletul tău de la tine; și cele ce ai gătit ale cui vor fi?* (12: 20). Însă se cuvine să știm că anevoie este ca cei ce nu petrec în obște să îndrepte această faptă bună; pentru că într-înșea nu avem griji și nici trebuință pentru cele de nevoie.

PRICINA

Că cel ce dă sau vinde ceva din lucrurile folositoare mănăstirii sau ia pe ascuns mult greșește la Dumnezeu,

și mai mult se va munci;

pentru aceea se cuvine ca de dânsule,

ca de cele ce sunt afierosite lui Dumnezeu,

foarte a purta de grijă,

și cei ce disprețuiesc cele prea mici,

și cum că lenevirea întru toate e vătămătoare.

I. Din viața Sfântului Eftimie⁷⁸

151

1. \$£\$farecare călugăr din Galatia, Teodot cu numele, fiind frate în mănăstirea Sfântul Eftimie, cu sfatuirea vicleanului, a furat șase sute de galbeni - pe care Ștefan, cel ce a fost egumenul mănăstirii aceleia mai-nainte de Toma, murind fratele lui, îi lăsase din averea sa mănăstirii. Pe aceștia, în diaconicon fiind puși, pe ascuns i-a luat Teodot, pe când lui Toma îi fusese încredințată stăpânirea mănăstirii. Și de dimineață

⁷⁸ Eftimie cel Mare (378-473), Cuvios din Melitina (Armenia), prăznuit la 20 ianuarie. Fragmentul de față nu se regăsește în Viața sa publicată în Viețile Sfinților pe ianuarie.

sculându-se Teodot, se prefăcea a se iuți, și a se mânia foarte izvodea, de ca și cum nu s-ar fi putut îndulci de liniște, pentru aceea s-a și ridicat din mănăstire, cu părerea, prin poftirea de loc curat. de gâlcevi, iar cu adevărul, prin sârguință a se ascunde pe sine și aurul a-1 prăpădi.

Deci pornindu-se către Sfânta Cetate, și de călătoria cea către dânsa apucându-se, ajungând în dreptul mănăstirii Mărturisirii monahului, șezând încetșor și galbenii socotindu-i, și cincizeci cu numărul dintr-înșii luând, pe ceilalți i-a pus sub o piatră mare, și locul însemnându-1, îndată către Ierusalim a purces. Iar de acolo, către lope năimind [închiriind] niște cai și arvună dând, s-a întors către piatra sub care ascunsese aurul, și aproape acum ajungând - o, ochi ce vedeți toate; o, judecați prea drepte! - a văzut un șarpe mai mare decât piatra și cu chip înfricoșător dinlăuntru târându-se, de parcă ar fi fost rânduit să păzească galbenii și să-1 oprească pe dânsul a ispiți lucru străin, și temându-se acela, atunci adică cu mâinile deșarte s-a întors. Și iarăși s-a pogorât la piatră și a aflat pe acel înfricoșător păzitor al aurului deșteptat foarte cu dinadinsul, de ca și cum priveghea spre bani, încât nicidecum nu-i era cu puțință a se apropia de piatră, chiar năvălind el, iute era gonit de șarpe până departe, încât se bucura măcar să scape și de acolo să se ducă.

Dar mai pe urmă, într-altă zi, a venit iar prin preajma locului, și îndată oarecare putere din văzduh căzând, și ca o beldie⁷⁹ asupra lui Teodot slobozindu-se, rană de moarte întinzându-i, pe acela l-a răsturnat, și multă nesimțire având el, la pământ l-a pus. Iar niște Lazarioteni trecând

⁷⁹ Varga, prăjină, nuia.

pe acolo, și așa lepădat ticăloșește aflându-1, l-au luat și în Sfânta Cetate în bolnițe l-au dus. Și șezând acolo multă vreme, a văzut în vis pe un tânăr spre dânsul iuțindu-se și zicând: „Nu este cu puțință a te scula într-alt fel, de nu vei da înapoi lucrul cel furat mai-nainte de la mănăstirea lui Eftimie”.

Și chemând el pe bolnicerul [infirmierul] cel de acolo, și furțișagul și celelalte precum erau i le-a descoperit, și la mănăstire a spune acestea l-a trimis. Iar înștiințându-se cei dimprejurul lui Toma și Leontie de cele făcute, s-au suit îndată către Sfânta Cetate, și întru oarecare ducătoare [targa] pe Teodot ducându-1 ca să le arate lor locul sub care era ascuns aurul, au aflat aurul zăcând sub piatra aceea, iar acel înfricoșător păzitor - o, minune! - nu era nicăieri, ca de niște adevărați stăpâni dându-se în lături de la vistierie. Și luând ei galbenii de îndată, s-au întors și acei puțini cheltuiți de Teodot, iar el de răutăți era nepățit, iar cu trupul se afla sănătos.

2. Încă și altul oarecare, cilician de neam, monah cu schima, pe

nume Pavel, din mănăstirea Mărturisirii⁸⁰ trăgându-se, fiind prins de un duh rău, s-a adus de prieteni la mormântul lui Eftimie. Și fiind pus acolo lângă racla moaștelor, arătându-se Marele [Eftimie] după puține (zile) în miezul nopții, pe drac l-a gonit. Iar aceasta cu adevărat a fost mărturie a tămăduirii; că într-acea noapte ducându-se Pavel, în ceasul cântării de psalmi al nopții, unul din cei ce cântau psalmi se făcu, și înaintea noastră a tuturor lui Dumnezeu tămăduirea o mărturisea: „Că iată și eu, zice, scriitorul, în mănăstirea Marelui am fost primit”.

Mănăstirea Mărturisirii este așezată în Palestina, la vest de Lavra Sfântului Eftimie, ca la 5 stadii (2700 m) depărtare de aceasta, la respectiv 5 km de Betania de azi. A fost construită în 473 de Porfirie, Patriarhul Ierusalimului.

Deci a rămas Pavel de aici înainte într-acea obște, păzind neșters darul lângă sine, și la toată osteneala și slujba cu osârdie cu toți frații se împărtășea. Odată, culegând noi hrană prin pustie, am întrebat pe Pavel la cules, fiind și el de față, ce a pățit și de unde a venit în Chinovie și ce fel de tămăduire a dobândit de la racla moaștelor.

Iar el, fiind acum obișnuit cu noi, curat pe toate le-a povestit, zicând:

„Mie slujbă în mănăstirea Mărturisirii ncredințându-mi-se, nu știu cum de m-am robit de dragostea iubirii de arginți; și, de vreme ce eram lipsit și nu aveam de unde să câștig nici două parale, mi s-a făcut gând ca să fur ceva din sfintele vase, și într-un chip ca acesta a-mi ocroti [aduna] oarece agoniseală. Deci, fiindcă m-am biruit de acel gând rău și frica lui Dumnezeu o am lepădat de la mine, am luat cheile din altar și, deschizând unde era punerea sfintelor vase, dintr-acelea pe unele le-am făcut tâlhărește ale mele, iar altele, le-am împărțit altora.

Apoi, slujba aceea isprăvind-o, cheile le-am dat înapoi, aducându-le iarăși în altar; și abătându-mă cu oarecari frați spre cină, și într-un sațiu vin bând, pe așternut m-am culcat eu, ticălosul. Și îndată tot gândul neastâmpărării s-a vărsat asupra sufletului meu, fiindcă spre însăși aceasta toate împreună mie mi-au alergat [năvălit]. Iar eu, la cuget încă de beție fiind stricat, cu dulceață m-am dat pe sinemi gândurilor acelora. Iar ele, luându-mă în stăpânire, așa m-au așezat, încât și femeie, de ca și cum ar fi fost de față, a simți și cu ea împreună a zăcea să mi se pară.

Deci de năprasună mi-a năvălit mie nor întunecat și neluminat; iar acela poate că era spurcatul drac cel ce sărise asupra mea, de care, fiind prins, am rămas muncindu-mă de el vreme îndelungată, ca un robit. Dar ce

n-am pățimit din cele cumplite? Că de unde ar lua sațiu un vrăjmaș ca acesta ca să facă rău, dacă nu de îndată ce se face stăpân a strica? Până când, jale luând frații, m-au ridicat și lângă racla Sfântului m-au adus. Deci lângă dânsul punându-mă, și îndată, de ca și cum m-aș fi trezvit și într-un sine venindu-mi, mă rugam Sfântului cu lacrimi fierbinți să mă miluiască și din

bântuiala cumplitului drac să mă izbăvească. Și ședeam de cu seară lângă dânsa necurmând [neîncetat] și nu slăbeam rugându-mă.

Și iată, la miezul nopții mi se părea că petrec lângă un loc Dumnezeiesc, a cărui așezare și frumusețe și har, oricine s-ar fi rugat a-l vedea, iar cu cuvântul să-l spunem nicidecum nu este cu putință. Și se părea a șede pe capul meu și un culion negru și plin de mituri⁸¹. Iar miturile ei, o, izbăvitorule de rău, plăcutule al lui Dumnezeu - Eftimie, de nu s-ar mai pune vreodată alții, că peste tot, pe dinăuntru, era plină de ghimpi în loc de mituri, și cu acestea, cu nesuferite înțepături ce nu pot fi măsurate și cu ghimpi asemenea la mărime și la lungime cu instrumentele cele de scris, iute îmi înghimpa patul meu și nu-mi îngăduia nici a mă bucura, nici a răsufla.

Deci, cu o răutate ca aceasta fiind înghesuit, mi se părea că întorc pe limbă numele lui Eftimie și mă rog lui, iar el îndată mi s-a arătat cu multă lumină împrejur strălucindu-se, cărunt la păr, rotund la față, vesel la ochi, mic la stat, cu barba lungă, cu mantie neagră îmbrăcat și toiag în mână ținând, și-mi zicea: «De ce te rogi către mine, ce voiești să-ți fac?». Iar eu, fiind înspăimântat și fricos, am răspuns cerându-i ca să se milostivească să mă izbăvească de patimă și de acel cumplit drac. Iar el, mai cu asprime apucând, a zis: «Dar tu încredințate-ai că din cele ce se fac nimic nu se poate ascunde de Dumnezeu?

Bucăți sau fire de lână. de obicei inferioară.

Învățatu-te-ai din cele ce ai pățimit cât de mare rău este a defăima pe Dumnezeu și cum se întâmplă a se isprăvi aceasta? Că precum darul acelora ce dau bisericilor către Dumnezeu trece - și El iarăși de sus știe să le dea răsplătindu-le -, așa și cei ce rău le întrebuintează pe dânsule, nu pe altul, ci pe însuși Acela îl batjocoresc și vrednică pedeapsă pătimesc.

Că dacă Anania de demult cu femeia lui, din cele ce au adus pe furiș luând, atâta muncă au suferit, încât deodată împreună cu furțișagul au murit, oare ce iertare vei dobândi tu, cel ce așa nici pe cea străină daniei nu o cruți? Cu toate acestea, de dai încă făgăduință să nu mai pui mâini nedrepte pe lucruri sfinte, nici prin primirea gândurilor celor rele să te îndulcești, se va milostivi Dumnezeu și te va tămădui, că lubitor de oameni este și nu voiește moartea păcătosului, precum și Dumnezei ești l e cuvinte ne învață, ci ca să se întoarcă și să fie viu (cf. Iez. 18: 23, 32; 33: 11). Căci ție pentru aceea ți s-au întâmplat acestea, că slujire a lucrurilor sfinte încredințându-se, nu adică credincios pe sineți lui Dumnezeu te-ai păzit, ci îndată spre vicleșug și furțișag ai privit, secerând, cu adevărat putem zice, unde n-ai semănat și adunând de unde n-ai risipit. Dintru aceasta, vătămare trupului și neastâmpărare, și acest cumplit vifor de la draci ți-a urmat».

Acestea auzind eu, de aici înainte am făcut către dânsul

făgăduință a păzirii; și atunci a zis spurcatului drac îngrozindu-l, și luându-și cu mâna culionul, și cu de-a sila de pe cap 1-a luat, iar ea îndată și-a schimbat chipul, și mi se vedea în mâna Sfântului un arap mic cu ochii de foc. Așijderea mi se părea înaintea picioarelor lui și o groapă săpată foarte adânc și pe el 1-a aruncat în groapă, iar către mine întorcându-se iarăși, mi-a zis aceea ce a zis și Hristos slăbănogului: *Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești. Ci ia aminte de sineți, ca să nu ți se facă ție ceva*

mai rău (Ioan 5: 14). Deci eu, slobozindu-mă din patimă, și mai fierbinte mulțumire dând lui Dumnezeu, nepătîmind dinspre tot răul de atunci și până acum sunt păzit".

Acestea mie Pavel povestindu-le (zice spre scriitorul Chirii), am zis de obște povestirea înaintea tuturor.

II.

A Sfântului Casian

- a toate Obștile Răsăritului, pe scurt întru toată săptămâna, frații fac primenire la bucătării și la alte treburi, împreună și pe eiși odihnindu-se, și legea dragostei prin a sluji unii altora o împlinesc. Iar împlinindu-se săptămâna, în ziua duminicii, după laudele cele de dimineață, altora din cei ce intră a sluji, vasele⁸² cele spre trebuință, numărate, le dau în seamă, pe care, primindu-le, atâta purtare de grijă spre păzirea acestora se sârguiesc să arate, ca nu ceva din dânsule să se piardă sau să se strice, încât cei cărora le sunt încredințate vase sfințite și lui Dumnezeu dăruite cu cuviință pot să arate. Pentru că se gâtesc a da seamă nu numai iconomului celui de față, ci și lui Dumnezeu, ca nu cumva să se întâmple ca din lenevire sau din trândăvire să se strice ceva sau să se împutineze dintr-însele.

Iar spre încredințarea celor zise, voi adăuga la povestire ceea ce însuși am văzut cu ochii mei. Trecând iconomul în săptămâna cea rânduită unui frate și văzând lepădate pe pământ niște grăunțe de linte, nu 1-a trecut cu vederea ca pe un lucru netrebnic și, mult muștrând pe fratele căruia îi era încredințată săptămâna, i-a dat canon

⁸²—'... vase sau ucipi

ca celui ce se lenevea de lucrurile ce sunt date lui Dumnezeu, iar acesta își călca pe conștiință. Căci cu atâta credință și sârguință de toate poartă de grijă și pe toate le iconomisesc, încât și înseși cele ce se par la noi proaste și vrednice defăimării, cu multă luare aminte, le păzesc, adică pe vreun vas pus rău să-1 pună bine, sau vreo unealtă oarecare să o strângă, crezând că și pentru acestea vor avea plată de la stăpânul Dumnezeu.

Deci în tot Răsăritul, aceste canoane ale săptămânilor se fac precum am zis; iar în Egipt, cei ce slujesc nu se schimbă nicidecum, ci fiecare, întru ceea ce sste iscusit și trebuie, întru aceea și petrece, neprimenit cât poate⁸³. Și nici bătrânețile și nici slăbănogirea nu-i fac lui împiedicare, încă și grija bucătăriei i-o dă în mâini unui frate prea

iscusit, până când fapta lui bună va spori și puterea trupului îi va putea sluji iarăși.

III. A Sfântului Efrem

1. c?&4; tuturor celor bune este vânzătoare lenevirea, ^{DC} care o moștenește cumplita robie (a minții) întru leluarea mâinilor, în trândăvie și în rânduiala de sine "idioritmie], iar când voiește, cel ce este întru dânsa va Fugi dintru ea (adică din lenevire).

2. Călugărul cel trândav nu va închide nici ușa)grăzii sau a chiliei sale până ce aceasta nu se va sfărâma rântindu-se de vânt, iar cel treaz, neosândit va fi [...].

³ Nefiind înlocuit decât atunci când nu mai poate, spre deosebire de ;ei de mainainte, care făceau primenire periodic.

PRICINA

Cu cefei de așezare se cade a sluji sau a se sluji, și ce dobândă este din slujire.

I. A lui Antioh Pandectul

sator este slujitorul să slujească cu sârguință și din toată puterea, știind că a lui Dumnezeu este lucrul cu care el se îndeletnicește, și să nu se lenevească întru ceva sau întru trândăvire, sau pentru scârba sau întărâtarea sau zavistia oarecăror frați să lepede (lucrul) și să se lenevească. Că toate ale mănăstirii lui Dumnezeu sunt afierosite. Și sub mare și grea primejdie zace cel ce slujește cu lenevire, căci e ca unul care defăima pe Dumnezeu, că zice: *întrucât ați făcut unuia dintru acești prea mici, Mie ați făcut* (Matei 25: 40). Și iarăși, *întrucât n-ați făcut, nici Mie n-ați făcut* (Matei 25: 45). Deci, ori cu sârguire, ori cu lenevire de slujește cineva, la Dumnezeu se suie slujba lui.

⁸⁴ E vorba de osebitele ascultări (slujiri) sau diaconii din Mănăstiri.

Ascultă dar ce zice proorocul Ieremia despre cei ce cu lenevire slujesc: *Blestemat este omul cel ce face lucrul Domnului cu lenevire* (Ier. 48: 10). Deci să ne sârguim, fraților, să fim afară de un blestem înfricoșător ca acesta, și ca niște slujitori ai lui Hristos cu toată silința și sârguința slujba noastră să o împlinim, ca și blagosloveniei să ne facem părtași ca niște ucenici ai Celui blagoslovit, ai Celui Care a zis: *Dacă cineva Mie îmi slujește, Mie să-Mi urmeze; și unde voi fi Eu, acolo va fi slujitorul Meu, că dacă cineva îmi slujește Mie, va fi cinstit de Tatăl Meu* (Ioan 12: 26). Și iarăși: *Eu sunt în mijlocul vostru ca cel ce slujește, că Fiul Omului n-a venit ca să I se slujească, ci ca să slujească și să dea sufletul Său răscumpărare pentru mulți* (Luca 22: 27; Matei 20: 28). Și tot aceasta și ucenicilor Săi poruncește, zicând: *Cel ce voiește între voi a fi întâiul, să fie mai pe urmă decât toți, și tuturor slugă* (Matei 20: 27).

Să auzim ce zice și Apostolul: *lată acum vreme primită, iată acum ziua mântuirii, nici o împiedicare [sminteală] întru nimic dând, ca să nu se prihănească slujba noastră, ci întru toate înfățișându-ne ca niște slugi ale lui Dumnezeu, întru multă răbdare, în necazuri, în nevoi, în privegheri, în strâmtorări, în osteneli, în îndelungă răbdare, în dragoste nejațarnică, în cuvântul adevărului, ca niște*

robi ai lui Hristos, voia Lui făcând din suflet, și cu dragoste slujind, ca Domnului, și nu ca oamenilor (II Cor. 6: 2 și urm.). Și iarăși îndeamnă, zicând: Fraților, temeînici fiți, nemișcați, prisosind totdeauna în lucrul Domnului, știind că osteneala voastră nu va fi deșartă întru Domnul, că nu este nedrept Domnul a uita lucrul vostru și dragostea ce o ați arătat întru numele Lui, slujind și mai-nainte și acum sfinților (Evr. 6: 10). Încă și despre sine zice: Iar acum, mă duc în Ierusalim pentru a sluji sfinților (Rom. 15: 25).

Deci să înțelegem, fraților, că dacă acei luminători ai lumii și stâlpi ai Bisericii cu atâta nevoie și dorire slujeau săracilor celor din Ierusalim, cu atât mai vârtos suntem noi datori cu osârdie și sârguință a sluji celor întru Domnul frați ai noștri, și în tot chipul a ne nevoi ca să le slujim lor ca cei ce printr-înșii lui Dumnezeu slujim.

II. Dintru ale Sfântului Varsanufie⁸⁵

1. ^n frate a întrebat pe stareț, zicând: „Cad la tine, părinte milostive, ca să mă împrăsternesc prin rugăciunile tale; că văd că toată ziua întru răspândire⁸⁶ sunt și, pe scurt, nici nu-mi pot aduce aminte de Dumnezeu. Iar dacă vreodată prin rugăciunile voastre dându-mi Dumnezeu puțină întristare pentru greșelele mele, eu, după puțin, o pierd pe dânsa prin răspândirile cele din afară. Mă tem încă și pentru purtarea de grijă a bolniței - căci este ca o stăpânie - ca nu cumva și să mă îndemne spre înălțare și îndrăzneală, și aceasta pentru că adeseori mă îndeletnicesc cu materii de mâncări, deși mă tem ca să nu fiu îngreuiat de îmbuibarea pântecelui. Știi bine, părinte, că nu trândăvind-mă spre slujire grăiesc acestea, dar ce să fac, ticălosul? Că mă tem ca nu cumva și

⁸⁵ Scrierile Sfântului Varsanufie se găsesc în *Filocalia*, Voi. XI. El a fost trăitor în prima jumătate a secolului VI (t 540) în mănăstirea lui Avva Serid, la sud de Gaza. Este supranumit „Marele Bătrân”.

⁸⁶ TrepLoirao|i6<; = distracție, distragere de la cele de folos. Termenul mai e tradus și prin împrăștiere, cu referire la împrăștierea minții. Dacă citim mai jos, vedem că acestuia i se dă și înțelesul de muncă asiduă, alergătură ce nu e neapărat o împrăștiere în sens negativ.

șezând să-mi întărât patimile mele ori de la sinemi, ori de la draci, precum socotesc; iar tu, părinte, arată-mi mie voia lui Dumnezeu și mă întărește cu rugăciunile tale să fac ceea ce vei zice, și mă iartă”.

Răspuns-a starețul: „Ascultă, frate, și fii bine încredințat întru Domnul, că de când ți-am poruncit să intri în lucrul acesta, mâna noastră și inima sunt cu tine, iar mai vârtos mâna lui Dumnezeu, a Celui ce este rugat de noi prin rugăciune pentru mântuirea sufletului tău și pentru întărirea cea în lucru și sporirea și acoperământul cel întru Dânsul, și nu este într-alt fel a se mântui decât numai așa, deci nu te împrăsternă: căzând, scoală-te; greșind, prihănește-te pe sine, până ce va face Domnul mila Sa pe care o dorești. Ia aminte să nu te lenevești.

Cât despre răspândire, frate, mulți pururea aud despre vreo cetate, și se întâmplă lor a intra într-înșea, fără a cunoaște ei că aceea este despre care se vorbește. Deci și tu, toată ziua, în pomenirea lui Dumnezeu ești, și nu cunoști? Căci a avea poruncă și a te îndeletnici ca să o păzești este supunere și pomenire a lui Dumnezeu⁸⁷; și bine ți-a zis fratele Ioan: «Scoate întâi frunzele, și prin porunca lui Dumnezeu vei scoate și roadele». Necunoscând dar folosul, urmează celor ce știi, căci aceasta este smerenia, și vei afla darul lui Dumnezeu.

Deci să știi că de aici îți este ție mântuirea. Că nu a fost venirea ta fără de Dumnezeu, ci Dumnezeu te-a povățuit. Întărește-te întru Domnul; că nu puțină dobândă [iscusință] aduni din răspândire; și într-alt fel, de vreme ce

⁸⁷ Fragmentul se găsește în Filocalie la Răspunsul 330, p. 343. La nota 482, păr. Stăniloae comentează astfel: „Chiar dacă nu pomenești de Dumnezeu cu numele, împlinind o poruncă de care știi că e dată de El, de fapt II pomenești. Cine lucrează în curtea unui stăpân, chiar dacă nu se gândește mereu direct la el, îl are în slujirea sa pe el”.

nu am ajuns întru desăvârșire, ca desăvârșit să ne izbăvim de robia patimilor, folosește mai vârtos a te îndeletnici întru răspândirea slujbei decât în patimi, îndrăznește dar, că Domnul Cel ce te-a pus la lucrul acesta, El va iconomisi cele de trebuință, iar noi la rândul nostru ducem împreună cu tine grija ca să nu te amăgească diavolul prin îndreptățiri; că zice: *Prin buna grijă [vorbele lor frumoase] amăgesc inimile celor [ară de răutate* (Rom. 16: 18). Cel ce te-a așezat pe tine la lucrul acesta, tot El este Cel ce a zis ucenicilor Săi: *lată, Eu vă trimit pe voi* (Matei 10: 16). Și iarăși: *lată, Eu cu voi sunt* (Matei 8: 20). Nu te teme și nu cugeta nimic de la sineți pentru bolnițe, că de vei înțelege cele ce ți-am zis, nici un lucru nu ai, ci dator numai ești să iei aminte de sineți după puterea ta și Dumnezeu te sprijinește, întru Care și întărește-te”.

2. Alt frate, încredințându-i-se poarta Chinoviei, și ostenindu-se singur, a întrebat tot pe acel Mare Stareț de se cade a lua împreună cu sine și pe alt frate sau nu.

Și a răspuns starețul: „Oricine voiește a veni către Domnul și a călători pe calea mântuirii, dator este a aștepta în fiecare ceas ispite, necazuri și dureri. Că zice: *Fiule, dacă te apropii a sluji Domnului, gătește sufletul tău spre ispite* (Sirah 2: 1), iar Domnul a zis: *Cel ce vine către Mine să se lepede de sine și să-și ia crucea sa în fiecare zi și să vină după Mine* (Luca 9: 23). Deci cine voiește a se face ucenic al Lui până la moarte dator este a face ascultare (cf. Filip. 2: 9),

Iar a fi tu singur și a te folosi puțin, mai mult te folosește pe tine decât când ai avea pe altul; iar trebuință fiind pururea, îți va ajuta ție altul; că nu se va înmulți așa de mult îndrăzneala precum se înmulțește atunci când sunteți împreună totdeauna. De vei obosi de osteneală, afli smerenie, iar de vei afla smerenie, este iertare

a păcatelor;

că zice: *Vezi smerenia mea și osteneala mea, și lasă toate păcatele mele* (Ps. 24: 18). De te vei smeri, vei lua dar, de vei lua darul, îți va ajuta ție darul; că, ostenindu-se Sfântul Pavel mai mult decât toți Apostolii, zice: *Nu eu, ci darul cel ce este împreună cu mine* (I Cor. 15: 10). De vei crede fără îndoire, te vei împuternici a face nu numai trebuința portăriei, lucrul portarului, ci încă și alte trebuințe. Deci cu nădejde ia aminte la lucrul lui Dumnezeu, că nici nu știi cum va iconomisi Dumnezeu lucrul".

Zis-a fratele: „Roagă-te, părinte, ca să mi se dea de la Dumnezeu pricepere și putere, că prost sunt și slab".

Răspuns-a Starețul: „Frate, de vei crede că din pietre neroditoare poate Dumnezeu să ridice fii lui Avraam (cf. Matei 3: 9), și că Cel ce a deschis gura măgăriței [asinei] (cf. Num. 22: 28) poate și pe a ta să o deschidă și să te înțelepțească, și priceput să te facă și să te întărească, toate ți le va da Dumnezeu. Frate, au nu știi lucrurile? Poarta Chinoviei, poartă a lui Dumnezeu este, și știe Dumnezeu că trebuință are robul Său, portarul, de înțelepciune, de pricepere, de cunoștință, de putere, de ajutători și de dreapta socotință; *că știe, zice, Părintele vostru Cel ceresc de cele ce aveți trebuință mai-nainte de a cere voi de la Dânsul* (cf. Matei 6: 8). De vei stărui și vei răbda, fericit va fi sufletul tău".

Foarte era slab cu trupul, precum se vede din aceasta, pentru aceea și întru slujba ce nu era foarte grea se ostenea singur⁸⁸. Dar vezi de ce feluri de bunătăți pricinuitoare i-a făgăduit purtătorul de Dumnezeu părinte că i se va face slujba!

⁸⁸ O notă marginală a traducătorului zice așa: „A lui Everghetinos", adică adăugire a lui Pavel Everghetinos, cel ce a întocmit această carte.

III.

A Sfântului Efrem

1. "M;onahule, ieșit-ai din chilie la slujbă? Păzește-ți simțurile tale ca să nu-ți aduci războaie și tulburări cugetelor. Călugărul priceput, trimitându-se la slujbă, sufletul său îl va așeza întru pace, adică a nu aduce - după ce se va întoarce - cuvinte tulburătoare; iar cel nepriceput și neiscusit gătește gălcevi.

2. Portarul înțelept știe să răspundă cu blândețe săracului și celui împruținat la suflet [necăjit], iar cel nebun și neînțelept, mândru va fi. Așa, frate, de nu putem face nimic, măcar cuvânt bun să dăm, păzindu-ne să nu cădem și noi întru aceleași. *Că întru toate lucrurile tale, zice, adu-ți aminte de cele mai de pe urmă ale tale, și nu vei greji* (Sirah7: 38).

3. Portarul trândav mult se va păgubi, iar cel fierbinte cu duhul își va câștiga luiși cunună. Portarul credincios după Dumnezeu, păzitor al sufletului este, iar cel necredincios și sufletul său îl va da spre jefuire; că cel ce deschide pe ascuns celor pătimiși, păgân este; pentru aceasta, alături de aceia, și sufletul său îl va da întru pierzare. Călugărului celui cu rău nărav

nu-i va plăcea de portarul credincios. Cel ce urmărește dreptatea, nu va sminti pe aproapele său. Frate, dacă ești pus înaintea mijloca ceva, adică în mijloc a sluji, să nu fii fără de grijă

de o așa mântuire, pricinuind pricinuiți într-o păcat, că și Iosif mijloca la lucrul său în Egipt, și n-a purtat de grijă doar unei case, ci a tot Egiptul, și nu s-a abătut din calea adevărului, și Domnul l-a preaslăvit pe dânsul.

¹⁴¹ Ca să nu pricinuiști sminteli îndemnătoare spre păcat.

IV. A Sfântului Isaac

zburând din cuibul ei pentru trebuința hranei, iarăși către dânsul pururea din tot locul aleargă ca să facă într-o dânsul pui. Așa și călugărul, de ar și ieși vreodată din sălașul său pentru vreo nevoie ce l-ar sili, dator este a avea pururea ca scop întoarcerea, și a se grăbi a se întoarce spre sălașul său cât de repede cu putință, într-o care, prin sârguință sa și prin darul lui Dumnezeu, rodul vieții se va naște lui.

PRICINA

Când și în care lucruri se cuvine a se cinsti slujba mai întâi decât rugăciunea

I. A lui Avva Marcu

'. omnul nostru, știind că prin rugăciune toate se întăresc, zice: *Nu vă îngrijiți ce veți mânca, sau ce veți bea, sau cu ce vă veți îmbrăca, ci căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu, și acestea toate se vor adăuga vouă* (Matei 6: 33). Poate că, prin acestea, Domnul ne cheamă la o credință mai mare; că cine, lepădând grija pentru cele vremelnice, și nelipsit făcându-se, nu va crede lui de aici înainte și pentru veșnicile bunătăți? Care lucru și arătat făcându-l, zicea: *Cel ce este într-o puțin credincios, și într-o mult este credincios* (Luca 16: 10). însă și într-o aceasta s-a arătat spre noi iubitorul de oameni; că știind cum că de nelepădat este trebuința cea de peste zi a trupului, n-a tăiat grija cea din fiecare zi, ci, dându-ne nouă loc [având îngăduință] pentru astăzi, ne poruncește foarte cu Dumnezeiască cuviință a nu ne îngriji pentru mâine. Că nu este cu putință ca, trup purtând și oameni fiind, pe celelalte trebuințe trupești cu totul a le amăgi [trece cu vederea]. Că a strânge pe cele multe într-o puține prin rugăciune și înfrânare, iar a le trece cu totul cu vederea nu se poate. Pentru aceea, cel ce voiește a ajunge într-o bărbat desăvârșit, la măsura vârstei împlinirii lui Hristos, după Scriptură (cf. Ef. 4. 13), nu trebuie a alege oarece slujbă mai-nainte de rugăciune, sau, afară de vreo nevoie, pe acestea a le trage asupra precum s-ar întâmpla, iar dacă întâmpinându-ne o oarecare nevoie și iconomie a lui Dumnezeu, nu trebuie să le împingem sau să le lepădăm cu pricina rugăciunii, ci să cunoaștem deosebirea și iconomiei lui Dumnezeu să slujim cu nedogmatisire⁹⁰. Că cel ce nu înțelege așa nu va crede nici după Scriptură că poruncă de

poruncă este deosebită și mai cuprinzătoare, nici după Proorocul nu va voi către toate poruncile a se îndrepta întâmpinând iconomicește.

Deci pe cele de nevoie slujbe și care iconomicește ne întâmpină, trebuie a le primi negreșit, iar de cele fără vreme îndeletniciri a ne lepăda, cinstind mai mult rugăciunea, mai vârtos decât cele ce ne trag spre prețul și lăcomia banilor. Că pre cât cineva întru Domnul le-ar împruțina pe dânsese, și pe cele dimprejurul materiilor lor le-ar tăia, pe atâta și grija din răspândiri o ar înlătura. Și pe cât ar înlătura grija, pe atâta rugăciunii celei curate îi va da loc și credința cea întru Hristos o arată. Iar dacă cineva, pentru puțina credință sau pentru altă oarecare neputință nu poate face aceasta, măcar adevărul să-1 cunoască și, după putere silindu-se, pe a sa pruncie să o îvinuiască, că mai bine este a da seamă pentru lipsă decât pentru înșelare și mândrie.

Însă peste toate cele zise, multă dreaptă socoteală ne trebuie nouă de la Dumnezeu ca să cunoaștem când și care îndeletnicire să socotim mai mare decât rugăciunea, de

¹ Fără a mai face alte socotițe de sine, fără cârtire.

vreme ce fiecare către cea iubită lor trebuință îndeletnicindu-se, datornica slujbă i se pare că face, necunoscând că mai vârtos pentru plăcerea lui Dumnezeu trebuie a judeca lucrurile decât către a lor datorie. Dar ce este mai anevoie de socotit decât aceasta, e aceea că și înseși cele de nevoie porunci nu totdeauna, și nici tot acelea sunt, ci e cu datorie ca, întru vremea sa, una decât alta mai mult trebuie a se cinsti, de vreme ce nu toată slujba totdeauna, ci întru vremea sa se săvârșește, iar slujirea rugăciunii⁹¹ neîncetat s-a legiuit. Pentru aceasta, afară de îndeletnicirile cele de prea de nevoie, pe dânsa mai mare a o socoti suntem datori.

Pe această osebire toți Apostolii ne-au învățat, că, mulțimea vrând a-i trage pe dânsii spre slujbă, zicea: *Nu este bine să părăsim noi cuvântul lui Dumnezeu și să slujim meselor, ci cercetați dintre voi înșivă șapte bărbați mărturisiți [cu nume bun] pe care să-i punem peste treaba aceasta. Iar noi întru slujirea cuvântului și întru rugăciune vom stărui. Și a plăcut cuvântul la toată mulțimea* (Fapte 6: 2 și urm.). Ce învățăm dintru acestea? Cum că celor ce nu pot întru rugăciune a stărui, bine ar fi să fie puși la slujbă, ca nu cumva să cadă dintr-amândouă; iar cei ce pot stărui, mai bine este a nu se lenevi de lucrul cel mai mare.

⁹¹ Lit.: liturghia.

PRICINȘ

Că trebuie cu osârdie a ne scula la rugăciune și cu răbdare a stărui în dânsa; și pentru ce și de unde s-au rânduit rugăciunile cele la hotărâte ceasuri; și cum că nu se cuvine de acestea a ne lenevi.

I.

A lui Grigorie Dialogul

t©

Intr-una din Mănăstirile cele ce robul lui Dumnezeu, Benedict, le-a alcătuit, era un călugăr oarecare supărat de trândăvie, care în vremea rugăciunii nu răbda să stea împreună cu frații, iar când toți frații întru plecarea genunchilor se așterneau pe eiși înaintea lui Dumnezeu, acela ieșea afară și deșartei cuvântări și trândăviei se dădea. Iar bătrânul acestuia, de multe ori pe dânsul învățându-l, și nimic isprăvind, l-a dus pe dânsul către omul lui Dumnezeu căruia i-a vestit patima sa. Iar cuviosul părinte, cu cinste și cuviincios a muștrat lenevirea lui și, cu sfatuirea întărindu-l, l-a slobozit. Petrecând acesta două zile în învățătura Sfântului, în a treia zi iarăși s-a întors întru diavolescul obicei, iarăși în vremea rugăciunii a început a umbla înapoi și-ncolo. Iar bătrânul acestuia, văzând pe acesta biruit de dracul trândăviei, a venit iarăși la Sfântul și cele despre fratele i-a povestit, către care omul lui Dumnezeu a răspuns: „Eu, venind, prin sinemi îl voi îndrepta pe dânsul”.

Deci venind în mănăstire și împreună cu frații în biserică stând, când s-a împlinit lauda cântării de psalmi și frații la rugăciune se dădură, și genunchii plecându-i, iată, văzu Sfântul un voinic cu chip de arap apucând aripa hainei aceluia frate pe care, neputându-l răbda la rugăciune, îl trăgea afară din biserică. Deci împlinindu-se rugăciunea și omul lui Dumnezeu ieșind din biserică, aflându-l pe călugăr stând afară, pe el - pentru orbirea inimii lui - cu toiagul l-a bătut, iar din ceasul acela fratele s-a izbăvit de trândăvia ce-l ținea pe dânsul. Iar de aici înainte stătea împreună cu frații la rugăciune, nemaicutezând dracul să se apropie de acel frate, depărtându-se cu desăvârșire de la dânsul.

II.

Din viața Sfântului Ioan cel Milostiv

<36^? ericitul Ioan, vrând a îndrepta lenevirea celor ce se leneveau în Dumnezeieștile adunări, a izvodit oarece întâmplare într-un fel vrednic de pomenire. De vreme ce a cunoscut că, după citirea Dumnezeieștilor Evanghelii, mulți din cei leneși ieșeau din biserică și se îndeletniceau într-o deșartă grăire, într-o zi de praznic, Dumnezeiasca Liturghie lăsând, a ieșit și el din biserică și a șezut împreună cu tot norodul. Și toți minunându-se de aceasta, acela a zis: „Nu trebuie să vă mirați, că unde sunt oile, acolo negreșit trebuie să fie și păstorul, fiindcă pentru voi și pentru folosul vostru ne-am obișnuit a săvârși adunările. Iar voi afară petrecând, nefolositoare se întâmplă nouă a ni se face osteneala. Și am hotărât ca, ieșind voi, împreună să ies și eu, și intrând voi împreună, să intru și eu”. Aceasta pe mulți i-a îndreptat și de obiceiul cel ce nu bine se făcea i-a izbăvit.

III. Din viața Cuviosului Pahomie

Odinioară, Marele Pahomie, învățând pe monahii cei de sub dânsul și arătându-le prea mare folos între cuvinte, făcându-se de

ca uimit, a stăcut ceas din destul. Apoi a zis încetișor iconomului mănăstirii: „Ducându-te în cutare chilie, vezi cine este acolo care nu bagă seamă de suflet și mărturie te fă de vătămarea lui. Dacă a venit aici ca să asculte Dumnezeieștile cuvinte ca să se împuternicească asupra celui ce îl necăjește pe dânsul în lume, pentru ce stă acolo și nu se roagă, ci doarme? Nu știi dacă acesta se va face călugăr". Iar după puțină vreme, despărțindu-se acela de călugări, s-a întors în lume, neputând a suferi jugul Domnului cel ușor.

IV. Din Pateric

1. a*§*ais-a un stareț: „De vei lucra rucodelie în chilia ta, când va veni ceasul rugăciunii tale, să nu zici că trebuie să împlinești aceste puține smicele sau această coșniță mică și că apoi te vei scula, ci scoală-te în fiecare ceas și plătește-ți datoria la Dumnezeu. Căci câte puțin te obișnuiești a te lenevi la rugăciune și la slujba ta, iar sufletul tău se face pustiu de tot lucrul: și trupesc, și duhovnicesc; că osârdia ta de dimineață se arată.

2. Se spunea despre Avva Macarie că, mergând odată la biserică ca să săvârșească pravila, a văzut în afara chiliei unuia dintre frați mulțime de draci, unii adică închipuindu-se în femei și necuvioase lucruri zicând, iar alții în tineri, aceleași lucruri grăind, alții jucând, iar alții în felurite chipuri schimbându-se. Deci starețul, văzător fiind, a cunoscut pricina și, suspinând, a zis întru sine: „Cu adevărat, fratele întru lenevire petrece, și pentru aceasta îi înconjură chilia duhurile cele viclene". Iar după ce a împlinit slujba, a intrat în chilia fratelui și i-a zis lui: „Necăjit sunt, frate, dar am credință la tine că de te vei ruga pentru mine, negreșit mă va ușura Dumnezeu de necaz". Iar el, făcând metanie starețului, i-a zis: „Părinte, nu sunt vrednic a mă ruga pentru tine!". Iar bătrânul a petrecut rugând pe fratele și zicând: „Nu mă duc de nu-mi vei da cuvânt că vei face o rugăciune pentru mine în fiecare noapte". Și a ascultat fratele de porunca starețului. Iar aceasta o a făcut bătrânul vrând a-i da lui pricină ca să se roage nopțile.

Și sculându-se fratele în noaptea ce a urmat, a făcut rugăciune pentru stareț, apoi, umilindu-se, a zis întru sineși: „Ticăloase suflete, pentru un stareț ca acesta te-ai

rugă, și pentru sineși nu te rogi?". Deci a făcut și pentru sineși o rugăciune întinsă. Apoi așa făcând el în fiecare noapte, și pe amândouă rugăciunile săvârșindu-le, în duminica ce a urmat, mergând iarăși starețul la biserică, a văzut pe draci stând afară de chilia fratelui, ca și mai-nainte, dar triști și posomorâți. Și a cunoscut că s-au întristat din pricina rugăciunii fratelui. Și umplându-se de bucurie, a intrat la fratele și i-a zis lui: „Fă dragoste, și mai adaugă pentru mine încă altă rugăciune". Iar el a ascultat și, făcând pe amândouă rugăciunile pentru stareț, iarăși umilindu-se a zis către sineși: „O, ticăloase suflete, mai adaugă și

pentru sineți încă altă rugăciune".

Deci așa petrecând el și întru acea săptămână, în toată noaptea pe cele patru rugăciuni săvârșindu-le, venind starețul duminica iarăși, a văzut pe draci mai mult triști și de tot tăcând, și mulțumind lui Dumnezeu, când s-a întors, a intrat iarăși la fratele și l-a rugat să mai adauge încă pentru dânsul. Iar el, primind și pe aceea, și adăugând și pentru sine încă una, și în fiecare noapte șase rugăciuni făcând, cum a trecut iarăși starețul duminică, a văzut pe draci departe stând de chilia lui. Iar dacă l-au văzut intrând către fratele, l-au ocărât și mult s-au sălbăticit pentru mântuirea fratelui. Iar starețul, slăvind pe Dumnezeu, a intrat la fratele și l-a îndemnat pe dânsul a nu se lenevi, ci neîncetat a se ruga; și așa, osârdnic către rugăciune făcându-se fratele, cu darul lui Dumnezeu desăvârșit s-au depărtat de la dânsul dracii.

V.

A Sfântului Efrem

<35>W>

> rate, când îți va bate ție fratele noaptea ca să te scoli la slavoslovie lui Dumnezeu, scoală-te cu osârdie, ca și cel mai leneș, văzând osârdia ta, să-și ridice sufletul său către trezvie, după cel ce a zis: *Deschisu-mi-s-au ochii mei către dimineață, ca să cuget cuvintele Tale* (Ps. 118: 48); și iarăși: *In miezul nopții m-am sculat ca să mă mărturisesc spre judecățile dreptăților Tale* (Ps. 118: 62). Nu ai auzit că, de multe ori fiind chemat, Proorocul Samuil, măcar că era copil, nu s-a lenevit niciodată a se scula? Iar de se va întâmpla cândva să fii cuprins cu somn adânc, poate prin ispită diavolească, și a rămâne de pravilă, deșteptându-te după aceasta, să nu te lenevești a merge la pravilă, zicând întru sineți: „Acum, iată, aproape de otpust este pravila, și eu unde merg?”

Să nu zici aceasta, că al trândavilor și al leneșilor este cuvântul acesta, ci, mai vârtos sculându-te spre rugăciune, aleargă la biserică, ca cel ce silă ai pățimit, și ca o căprioară ce scapă din curse. Și să știi că precum cei ce umblă întru cele rele vor da seama în ziua judecății pentru grai și cuvânt deșert, tot așa și pentru un pas și un cuvânt bun plată va dobândi cel ce aleargă întru lucrul cel bun. Deci de vei ajunge la cea mai de pe urmă rugăciune, intră, și nu te rușina, că toți, mărturisind întâmplarea la întâi-stătător, acești psalmi, pe care năluca drăcească i-a furat, poruncindu-ți adică acela, în chilia ta îi vei rosti, și așa, în ziua ce va urma, mai gata te vei afla întru lucrul Domnului. Iar de vei lăsa aceasta din lenevire, afară de mare nevoie sau boală, mult te vei păgubi pe sineți.

Cunoaște încă și aceasta, iubitele, că pe cât aprinde cineva rău trupul său, pe atâta înmulțește într-însul patimile; iar sufletul, de aici îngreindu-se de obiceiul cel rău al trupului, neroditor se face; pentru aceea zice Mântuitorul: *Căutați ca nu cumva să se îngreueze inimile voastre cu îmbuibarea, și cu beția, și cu grijile lumești* (Luca 21: 34). Pentru aceasta zice și Apostolul: *îmi*

chinuiesc trupul meu și îl robesc, nu cumva, altora propovăduind, însuși neiscusit să fiu (I Cor. 9: 27), și de va sili cineva trupul în lucrul Domnului, pe atâta și el sănătos se face și sufletul se luminează. Că precum atletul se folosește cu osârdie de exercițiile trupului pentru ca trupul să se deprindă spre meșteșugul nevoinței (luptei), așa și nevoitorul blagocestiei⁹² dator este a se sili pe sineși la tot lucrul bun.

Voi esc a-ți spune ție și despre dormitat. Precum socotesc, trei sunt pricinile acestuia: [1] atunci când va începe fratele să cânte sau să se roage, îndată și vicleanul îi aduce lui dormitare, ca să lase rugăciunea și să se ducă; dar de se va deștepta fratele pe sine și nu se va lenevi, nimic nu va putea asupra lui dracul. [2] însă de va fi îngreuiat stomacul cu mâncări și băuturi, mai tare va fi supărat, apoi iarăși, pe la mijlocul pravilei, îi vine fratelui dormitare dintru a sa lenevire, când nestrângându-se⁹³ pe sine va sta până la împlinirea canonului, ci moleșindu-se, nu socotește mare pagubă a lăsa pe cei ce cântă și a merge în așternutul său, sau, afară șezând, a dormi. [3] Iar după împlinirea canonului, a pravilei celei obișnuite, se întâmplă fratelui dormitare după fire, și mai vârtos de este slab, la care și de se va pogorî puțin, poate că nu-i cu necuviință la cei neputincioși.

⁹² tuopf ia = cucernicieii, evlaviei.

⁹³ Nesilindu-se, neîntărindu-se.

Iar tu, frate, nu te lenevi a te trezvi întru toate: când stai la pravilă în mijlocul fraților sau, deosebi, la slavoslovie Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, de te va supăra dormitarea cea dintâi, cunoscând viclenia, stai împotriva și rabdă cu stăruință, măcar și de față te va surpa - fie o dată, fie de două ori, nu te muta din locuri, și vei afla mare folos. Că se aseamănă patima somnului celui fără de sațiu cu lăcomia pântecelui; că de se va obișnui cineva mult a mânca, mult și firea va cere, iar de se va obișnui cu înfrânarea, nici firea nu va cere multă mâncare; tot aceasta e și la somn. Cum cutezi a lăsa pravila și a ieși mainainte de otpust, fără de mare nevoie? Oare, frate, de-ai fi fost chemat la cina vreunui om bogat, ai fi îndrăznit a te scula din mijlocul celor ce șed și a te duce în casă? Au nu, așteptând, ai fi așteptat până ce toți se vor fi sculat?

Deci să ne temem, iubitele, de Stăpânul cerului și al pământului; să ne sârguim a-l plăcea Lui, că scris este: *Blestemat este tot cel ce face lucrul Domnului cu lenevire* (Ier. 48: 10). Ia aminte la păsări, că toată noaptea o trec priveghind și lângă lucru petrec. Iar dacă cineva dintr-înșii, îngreindu-se de somn și lenevindu-se, doarme, când se scoală din somn, se cunoaște pe sine că nimic n-a prins; iar pe cei ce au privegheat îi află chivernisiți, și atunci începe a se căi întru sineși și a zice: „Vai mie, leneșului și trândavului, că, trândăvindu-mă, am dormit, și iată, mă întorc cu mâinile deșarte”, că zice: *Adormit-au cu somnul lor, și n-au aflat nimic* (Ps. 75: 5).

la în minte și pe cărămidari, și pe cei ce uneltesc meșteșugul fierăriei, și vei afla și acolo osteneală nemăsurată, și priveghere multă și împinsă. Aceia, pentru lucrurile veacului acestuia, o osteneală ca aceasta și oboseală suferă, iar noi, nimic ostencios sau nesuferit răbdând, în loc curat și sfânt stând înaintea Domnului

Dumnezeului nostru, în cinstire și pace multă și în bucurie duhovnicească și nădejde bună, pentru ce ne lenevim, iubitele, și ne moleșim, și nu mai vârtos ne îndemnăm pe înșine într-o prea dulce slujbă a Domnului și Mântuitorului nostru? Că zice David: *Cât sunt de dulci gâtlejului meu cuvintele Tale, mai mult decât mierea gurii mele!* (Ps. 118: 103). Și iarăși: *Bucura-se-vor buzele mele când vor cânta Ție; și sufletul meu care l-ai izbăvit* (70: 26).

Deci ce este vremea noastră pe pământ, că așa ne lenevim de mântuirea noastră? Iată, tot acest Prooroc strigă: *Omul, deșertăciunii s-a asemănat, zilele lui ca umbra trec* (Ps. 143: 4). Deci nu te certa, robule al lui Hristos, iubite, cu mine, leneșul și nerăbdătorul, știind cu de-amănuntul că cel ce se trezește, acela dobândește, iar cel ce se lenevește, însuși se păgubește - că fiecare din noi pentru sineși răspuns va da la Dumnezeu -, nici ca pe o dobândă să socotești somnul și odihna trupului, ci mai vârtos prea mare pagubă, că dobândă este împărăția lui Dumnezeu.

Deci să ne silim și noi, iubitorilor, ca și împărăția să o dobândim, și fericirea ei, precum a zis: *Fericite sunt slugile acelea pe care, venind Domnul lor, le va afla priveghind* (Luca 12: 37). Încă nu numai pe noi înșine, ci și pe alții să rugăm și să sfătuim cu dragoste spre frica Domnului, și să deșteptăm osârdia unii altora într-o slavoslovie lui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ca nu numai pentru înșine, ci și pentru folosul aproapelui, mari plăți să luăm de la Dânsul, Care a zis: *Întrucât ați făcut unuia dintru acești frați ai Mei prea mici, Mie ați făcut* (Matei 25: 40).

VI.

A Sfântului Isaia

Î e te vei scula în chilia ta ca să faci slujba ta, vezi să nu fii nebăgător de seamă într-o lenevire: în loc de a cinsti pe Dumnezeu, să te afli mâniindu-L pe El, ci stai într-o frică lui Dumnezeu: să nu te pleci spre perete și să nu slăbănogești picioarele tale stând într-unul și ușurând pe celălalt, precum fac cei fără de minte; împotrivește-ți inima a nu iscodi într-o voie tale, ca să primească Dumnezeu jertfa ta.

VII.

Din canoanele lui Petru și Pavel

P^ ugăciuni se săvârșesc dimineața și la al treilea ceas⁹⁴, și la al șaselea, și la al nouălea, și seara, și la cântatul cocoșilor. Dimineața adică, că atunci ne-a luminat pe noi Domnul, trecând noaptea și aducând ziua; iar la al treilea ceas, că într-o dânsul a

luat Hristos hotărârea de la Pilat; iar într-un al șaselea, că într-un dânsul S-a răstignit; iar într-un al nouălea, că toate s-au mișcat, fiind răstignit Stăpânul, înfiorându-se de cutezarea rău-credincioșilor jidovi și nesuferind ocară Domnului. Tar seara, pentru că ne-a dat nouă odihnă din ostenelele cele din toate zilele. Iar noaptea, într-un strigare de cocoșilor, pentru ceasul ce binevestește venirea zilei, spre lucrarea lucrurilor luminii.

⁹⁴ Acestea sunt ceasurile numite, de regulă, bizantine. Cele trei ceasuri au corespondente relative în ceasurile de astăzi astfel: al treilea - ora 9; al șaselea - ora 12; al nouălea - ora 15.

PRICINA

Pentru cântare și rugăciune, și buna rânduială într-un dâns

I. A lui Paladie

Pamvo a trimis pe ucenicul său să vândă rucodelia sa, și, zăbovind, precum ne spunea nouă, șaisprezece zile, noaptea dormea în pridvorul bisericii la biserica Sfântului Apostol Marcu; și văzând slujba bisericii, a învățat tropare, apoi s-a întors la stareț.

Și i-a zis lui starețul: „Te văd pe tine, fiule, tulburat, nu cumva ți s-a întâmplat vreo ispită în cetate?”

A răspuns fratele: „Vai de noi, Avva, că într-un lenevire cheltuim zilele noastre în pustia aceasta, că nici canoane, nici tropare nu cântăm; că, mergând în Alexandria, am văzut cetele [corurile] bisericii cum cântă, și în scârbă multă m-am făcut, că nu cântăm și noi canoane și tropare”.

Zis-a lui Starețul: „Amar nouă, fiule, că au ajuns zilele în care vor lăsa monahii hrana cea tare, cea zisă prin Duhul Sfânt, și vor urma cântărilor și glasurilor; căci ce umilință, ce lacrimi se nasc din tropare, când stă cineva în

biserică sau în chilie și își înalță glasul său ca boii? Că dacă stăm înaintea lui Dumnezeu, într-ună multă umilință suntem datori a sta, și nu într-ună răspândire. Că n-au venit călugării în pustia aceasta ca să stea înaintea lui Dumnezeu și să se răspândească cu mintea și să cânte cântări și să numere glasuri și să-și clatine mâinile și să miște picioarele, ci datori suntem în frica lui Dumnezeu cu cutremur, în lacrimi și în suspinuri, cu glas evlavios, umilit și măsurat a duce rugăciuni la Dumnezeu.

Iată, zic ție, fiule, că vor veni zile când vor strica creștinii cărțile Sfintelor Evanghelii, și ale Sfinților Apostoli, și ale Dumnezeieștilor Prooroci, ștergând Sfintele Scripturi și scriind tropare și cuvinte elinești, și se va vărsa mintea într-ună acestea, iar de acelea se vor depărta. Că pentru aceasta au zis Părinții noștri că cei ce sunt în pustia aceasta să nu scrie viețile și cuvintele Părinților pe piele [pergament], ci pe hârtii, că va să șteargă neamul cel de pe urmă viețile Părinților și să scrie după voiele lor, că mare va fi nevoia cea viitoare”.

Și i-a zis lui fratele: „Dar ce? Se vor schimba obiceiurile și predaniile creștinilor, și nu vor fi preoți în biserici, de se vor face

acestea?"

Și a zis starețul: „În niște vremi ca acestea, se va răci dragostea multora, și nu puțin necaz va fi: năvăliri ale neamurilor și porniri ale noroadelor; nestatornicie a împăraților și benchetuire a preoților; lenevire a călugărilor - egumenii vor fi nebăgători de seamă pentru a lor mântuire și a turmei; osârdnici toți și sârguitori la mese și gălcevitori, leneși la rugăciuni și la clevetiri osârdnici; gata a osândi viețile stareților și cuvintele lor, nici urmându-le, nici ascultându-le, ci mai vârtos luându-le în răs și zicând: «De-am fi fost și noi în zilele lor, ne-am fi nevoit și noi».

Iar Episcopii vor fi în zilele acelea sfiindu-se de fețele celor puternici, judecând judecăți cu daruri [mită], neținând parte săracului la judecată, necăjind văduvele, pe copiii cei săraci obidindu-i; și va intra în norod necredință, neastâmpărare, urâciune, vrajbă, zavistie, sfadă, furtișaguri, beții".

Și a zis fratele: „Și ce va face cineva în vremile și anii aceia?"

Și a zis starețul: „Fiule, în niște zile ca acestea, cineva, mântuind, mântuiește pe al său suflet* și mare se va chema întru împărăția Cerurilor"⁹⁵.

* Un îndemn asemănător găsim la Fac. 19: 17 (vezi în LXX sau Biblia 1914).

⁹⁵ O posibilă aluzie la Matei 5: 19. Cuvântul lui Avva Pamvo are, desigur, caracter apocaliptic, drept care nu e al celor mulți să-1 tâlcuiască deplin. A-l cerceta și tâlcui cu de-amănuntul ar putea pune pe cineva în oarecare primejdii. Se cuvin totuși făcute câteva precizări sau mai degrabă încercări de meditație, care, nădăjduiesc, vor fi de natură să risipească eventualele sminteli pe care le-ar putea resimți cei ce vor citi textul. 1) Troparele, condacele etc. cântate în Alexandria în marile bisericii, sau în Răsăritul ortodox, au fost în general compuse de Sfinții Cuvioși sub înrâurirea Duhului Sfânt spre slăvirea lui Dumnezeu. Tot spre slăvirea lui Dumnezeu și tot de Sfinți Cuvioși a fost rânduită și viața anahoretică pe care o propune Marele Pamvo. Tristețea lui Avva Pamvo se referea la lipsa evlaviei, lacrimilor etc. cu care trebuie asumate și trăite acele cântări. 2) „Stricarea" cărților sfinte nu se referă la distrugerea lor, căci, după cuvântul Domnului, în acele vremuri cumplite (fie ele la sfârșitul veacurilor, fie din alte „sfârșituri" anterioare acestora), Evanghelia (și, desigur, alte scrieri ale Părinților din vechime sau mai noi) se va propovădui la toată făptura (Matei 24: 14), numai că toate aceste scrieri, după cum reiese din cele ce le spune Marele Pamvo mai departe, vor fi relativizate (în sensul că mesajul lor va fi „returnat" în bună măsură epocii care l-a izvodit, el fiind socotit demodat, specific mai mult epocii în care a fost formulat), luate în răs etc., răspândite în ediții „critice" sau transformate în „fosile" vii, bine împodobite și frumos așezate muzeele-rafturi ale cititorilor sau ale

II.

Din viața Cuviosului Luca cel Nou

&}. uviosul Luca a mers odinioară la oarecare din prieteni, sârguitor și acela, povățuitor al turmei bărbaților iubitori de Dumnezeu. Și cum i-a trecut lui a treia zi, l-a apucat pe el dorul de colibă și de pustie, drept care poftea să se întoarcă, dar proestosul nu i-o dădea; că și pe dânsul dorul bărbatului îl ținea, și nu suferea despărțire, căci iuți sunt dorurile celor ce după

Dumnezeu doresc și decât cele firești mai puternice. Iar cum acela nu slăbea, ci cerea arătat întoarcerea, egumenul, de vreme ce apucase și pricină, praznic oarecare fiind, mai aspru oarecum, ca cel ce și la suflet de dragoste se împuțina, zicea către dânsul: „Până când, așa, mojicește, te împotrivești, și pustia, mai mult decât slujba bisericii, o cinstești? Că mai vârtos praznic mare lângă ușă fiind, de a cărui sfințite graiuri te poți păgubi, pagubă prea mare îți poți face”.

Către acestea, Purtătorul de Dumnezeu, cu cea potrivită lui și fericită simplitate, a zis: „Dascăle bune, păstorule blagoslovit, bine poruncești, și canoanele adică și citirile foarte folosesc de vom lua aminte la dânsule, dar

librăriilor, spre plăcerea admirativă a curioșilor, și aceasta din pricina decăderii vieții creștine de care zice mai departe. Criteriul de recunoaștere al autenticului mesaj al lui Hristos și al Sfinților Părinții, ba chiar al lor personal, va fi chiar Duhul Sfânt, ca Cel ce a făcut cu puțință și a sfințit Dumnezeieștile cuvinte, că doar, după un vestit cuvânt, scopul vieții creștine este dobândirea Duhului Sfânt, ai Căruia purtători vor fi în acele vremuri tot mai puțini creștini, aceștia devenind mai mult „iconomi” și „primitori” ai unor rânduieli și taine bisericesti și mai puțin purtători ai Duhului care le-a izvodit pe acestea.

toată slujba bisericască către ce aduce, și care este scopul acestora? Cu adevărat, precum însuși înveți, către frica lui Dumnezeu povățuiesc și aduc pe cei sârguitori. Dar cel ce se sârguiește pe însuși Acela a-L avea în inimă, oare din acestea de care zici, are trebuință de ceva?”

Și cum a auzit acela acestea, mult minunându-se de dânsul pentru răspuns, n-a mai voit nicidecum să-l oprească, ci l-a slobozit îndată spre a se duce spre al său sălaș.

III. A Sfântului Diadoh⁹⁶

sufletul va fi într-o îndestulare a fireștilor sale roade, își face și cântare de psalmi cu glas mai mare, și cu glas mai vârtos voiește să se roage; iar când de Duhul Sfânt se lucrează, cu tot încetul și dulceața cântă și se roagă cu toată inima. Iar acestei așezări adică îi urmează și bucurie pătrunsă de închipuiri, iar acesteia, duhovnicească lacrimă, și, după toate acestea, o veselie oarecare iubitoare de liniște. Că fierbinte este pomenirea ceea ce petrece prin măsurarea [domolirea] glasului, gătind inima a aduce oarecari cugetări înlăcrimate și blânde; drept aceea, atunci cu adevărat e cu puțință a se vedea semințele rugăciunii cu lacrimi semănându-se în pământul inimii pentru nădejdea bucuriei secerișului, însă când ne îngreuiem de multă mâhnire, trebuie a face cântarea cu glas puțin mai mare, atingând sunetele sufletului cu bucuria nădejzii până când acel nor prea greu se va risipi de vânturile cântării.

⁹⁶

Despre Diadoh al Foticeei, a se vedea *Filocalia*, Voi. I.

IV. A lui Avva Castan

> oate Obștile cele de la Răsărit, și mai vârtos cele din Egipt, au la rugăciune și la cântări un canon ca acesta. Adunându-se frații împreună în vremea pravilei, atunci când se isprăvește psalmul,

nu îndată se pornesc către plecarea genunchilor, ci, mai-nainte de a pleca genunchii, stând puțin, mâinile întinse avându-le, se roagă, iar după acestea, căzând la pământ, și câte puțin întru plecarea genunchilor iarăși rugându-se, toți împreună se scoală și, iarăși întinzând mâinile, mai întins și mai cu osârdie împlinesc rugăciunile, nici unul genunchii plecând, nici de la rugăciunea îngenuncherii sculându-se până când nu se va scula și nu va pleca mai întâi cel ce le face lor rugăciunea.

Deci, precum s-a zis, atunci când, după ce pe cele mai-nainte zise slujbe le săvârșesc, se adună, atâta tăcere de către toți se face, încât s-ar putea socoti că nu este nici un om într-atâta mulțime de frați. Iar mai vârtos în vremea rugăciunilor, când nici scuiptat nu se leapădă, nici tuse nu se aude, nici lene sau căscare de dormitare, nici oftare cu sunet în sus nu se trimite, cel ce întru moleșeala minții cu strigare săvârșește rugăciunile, îndoit zic că greșește: întâi adică, ca cel ce cu trândăvie se roagă, iar al doilea, ca cel ce cu glas neiscusit* izbește auzul și mintea o împrăștie, împresurându-l și duhurile cele viclene, care, dacă ne văd pe noi stând la rugăciune, cu gânduri necuvioase și cu trândăvie îngreuiază sufletul. Și pentru aceasta și psalmii fără strigare sau tulburare se sărguiesc să-i săvârșească: că

* Aspru, neformat, zgomotos.

nu se veselesc întru mulțimea stihurilor, ci în înțelegerea minții, urmând aceluia cuvânt ce zice: *Cânta-voi cu duhul, cânta-voi și cu mintea* (I Cor. 14: 15). Că mai de folos este a cânta zece stihuri cu pricepere, decât tot psalmul cu tulburarea minții.

Iar sfârșindu-se psalmii și canonul, precum am zis mai sus, nimeni din frați nu cutează cătuși de puțin să stea și să vorbească cu altul, ci, întru chilia lor intrând, la lucru stăruie, precum are fiecare în mâini, împlinind porunca Apostolului. Și iar în vremea pravilei - la al treilea, al șaselea și al nouălea ceas - dacă cineva nu ajunge mai-nainte de a se săvârși cel dintâi psalm, de aici nu cutează să intre în biserică, nici să se amestece pe sine cu cei ce cântă, ci, înaintea ușilor stând, așteaptă ieșirea fraților. Și ieșind toți, punând metanie până la pământ, cere iertăciune lenevirii sale; iar în adunările cele de noapte, până la al doilea psalm se dă iertăciune celor ce zăbovesc [întârzie].

V. Din Pateric

1. *Avva Macarie cel Mare*, cum slobozea biserica, zicea către frați: „Fugiți, fraților!”. Și i-a zis lui unul din bătrâni: „Unde avem să fugim mai mult decât în pustia aceasta?”. Iar el, punând degetul său în gura sa, a zis: „De aceasta fugiți”. Și, de aici, intra în chilia și, încuind ușa, ședea.

2. Se spunea despre *Avva Sisoe Tebeanul* că, cum apuca de slobozea biserica, îndată se pornea în chilia sa, tăcând degrab, și asemănându-se cu cel ce fuge; iar unii din cei ce-l vedeau pe dânsul făcând așa ziceau: „Acesta drac are”. Iar acela, lucrul lui Dumnezeu făcând, nu lua aminte la cei

ce grăiau asupra lui.

3. Un frate a întrebat pe Avva Siluan, zicând: „Ce să fac, Avva? Cum să câștig umilință? Că foarte sunt surpat de trândăvie și de somn, și dormitare, iar când mă scol din somn, mă lupt mult întru cântare, și nu pot să biruiesc dormitarea, nici psalm fără glas nu pot zice”.

Și a răspuns lui starețul: „Fiule, a spune tu psalmi cu glas, întâi e pricină de mândrie, că-ți zice ție gândul: «Eu cânt, iar fratele nu cântă»; al doilea că învârtoșează inima ta și nu o lasă a se umili. Deci, de voiești umilință, lasă cântarea, iar când stai făcând rugăciunile tale, să caute mintea ta la puterea stihului și socotește că înaintea lui Dumnezeu stai, a Celui ce cercă inimile și răunchii. Iar când te scoli din somn, mai-nainte de toate să slăvească gura ta pe Dumnezeu, și apoi citește credința [Crezul] și Tatăl nostru, și atunci începe canonul tău, rar, rar suspinând, și aducându-ți aminte de păcatele tale și de munca întru care te vei munci”.

Zis-a fratele: „Eu, părinte, de când m-am făcut călugăr, urmarea canonului și ceasurile după Octoih le cânt”.

Răspuns-a starețul: „Pentru aceasta fug de la tine umilința și plânsul; socotește pe Părinții cei mari, cum, neînvățați fiind, și nici glasuri, nici tropare știind, fără decât niște puține psalmi, ca niște luminători în lume au strălucit. Ce fel erau Avva Pavel cel Simplu, și Avva Pamvo, și Avva Apollo și ceilalți Purtători de Dumnezeu Părinți, care și morți au înviat, și puteri mari au făcut, și stăpânire asupra dracilor au primit...! Nu cu cântări și tropare și glasuri, ci cu rugăciunea cea cu inimă zdrobită și cu postul prin care și frica lui Dumnezeu se face în inimă necurmat și plânsul se ține, cel ce curățește pe om de tot păcatul, și mintea mai albă decât zăpada o lucrează.

Iar cântarea, pe mulți întru cele mai dedesubt ale pământului i-a pogorât: nu numai pe mireni, ci și pe preoți i-a moleșit, și în curvie și în alte patimi urâte i-a adus. Deci cântarea, a mirenilor este, că pentru aceea se și adună norodul în biserică. Socotește, fiule, câte cete sunt în cer, și nu este scris despre nici una dintr-însele că cu Octoihul [cele opt glasuri] cântă, ci o ceată neîncetat cântă «Aliluia!». Iar alta: «Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot!». Iar alta: «Blagoslovită este slava Domnului din locul și din casa Lui!». Deci tu, fiule, de voiești întru rugăciuni umilință a câștiga, urmează Părinților, păzind pe cât poți mintea nerisipită. Lubește smerenia lui Hristos. Și oriunde vei merge, nu te arăta pe sineți ca un ascuțit la minte și învățător, ci ca un neînvățat și ucenic, și Dumnezeu îți va da ție umilință”⁹⁷.

⁹⁷ Un alt Avvă din Pateric ar putea adăuga aici: „Mare lucru este cu adevărat a se ruga fără răspândire, dar mai mare este și a cânta fără răspândire” (Avva Evagrie). Deși se arată că marii Părinți din vechime s-au nevoit fără (prea multă) cântare, Avva Siluan voiește a arăta primejdiile ce le poate pune cântarea, căci conține în ea elemente lumești (din tradițiile antice), de aceea

și zice că este mai mult a mirenilor. Căci mireanul, după Apostolul Pavel, este cel împărțit între Dumnezeu și soție (deci și lume), în timp ce călugărul se dă cu totul lui Dumnezeu, încercând a minimaliza la maxim cele ale lumii, ca unele ce pot fi pricini sau piedici în calea sa spre Dumnezeu. Dar dacă călugărul poate să se folosească de cântare (sau de toate celelalte) fără răspândire sau fără mândrie, adică fără a-și despărți mintea de Dumnezeu, mai *mare* lucru este, așa cum zice Avva Evagrie mai-nainte. Cuvioșii din Pateric accentuau rugăciunea fără cântare ca una ce este o cale mai directă și mai simplă (deși nu mai ușoară) către Dumnezeu. Cântarea deja se făcuse multora din lume - cum zice Avva Siluan mai sus - pricină de „pogorâre în cele mai de jos ale pământului”, de aceea, ea trebuia evitată cât se poate de mult, fără a fi totuși lepădată cu totul.

4. Zis-a un stareț: „Cei ce se roagă lui Dumnezeu, datori sunt în pace, în liniște multă și în așezare a o face, și nu cu strigări necuviincioase și amestecate prin care pe ei și pe cei de aproape să-i tulbure, ci cu durere de inimă și cu gânduri treze a lua aminte la Domnul. Că așa sunt unii, patimi trupești având, atunci când îi ard sau îi taie, bărbătește și cu răbdare suferă durerea, nestrigând sau tulburându-se, ci ținându-se pe sineși, și durerile cele de doftorie cu tăcere răbdându-le. Iar alții, asemenea cu aceia aflându-se, și tot aceleași pătimind, strigări necuviincioase și tulburări uneltesc. Dar durerea tot aceeași este și a acelor ce strigă, și a acelor ce nu strigă; așa și la rugăciuni și la umilințe. Sunt unii care, cu liniște rugându-se, durerea inimii întru netulburare o păzesc, iar alții, neoprindu-se pe eiși, cu tulburare și cu sunet își fac rugăciunile, încât și cei ce aud se smintesc. Dar nu se cuvine ca robul lui Dumnezeu să fie întru neașezare, ci întru toată smerita cugetare și liniștea, precum se zice la Proorocul: *Spre cine voi căuta, fără de numai spre cel blând și liniștit și care se cutremură de cuvintele Mele* (îs. 66: 2). Că cei ce petrec așa, și pe cei ce-i văd pe toți îi folosesc”.

VI.

A Sfântului Efrem

ajunge mai-nainte de toți în biserică, bun lucru și mântuitor este; iar a ieși din biserică mai-nainte de otpust, fără de mare nevoie, vătămător și pierzător. Deci tu, iubite, ca să te folosești, așteaptă și ascultă Dumnezeieștile Scripturi. Că precum în zăduf, un pahar de

apă rece e degrab primit de omul călător, așa Dumnezeieștile cuvinte rouează sufletul. De voiești să auzi, așteaptă, și de vei auzi, înțelept vei fi; iar dacă cu greu suferi răbdarea de a auzi cuvântul, nu cu atât mai vârtos fapta? Deci de aici să te cunoști pe sineși dacă ești lenevos ca și mine. Iar intrând noi în casa Domnului, toată răspândirea să se depărteze de la cugetul nostru, iar omul nostru cel dinlăuntru să se îndeletnicească întru vedenie și rugăciune, iar mintea noastră să nu se tulbure de oarecari gânduri străine.

Să cunoaștem înaintea Cui stăm la rugăciune, și tot sufletul nostru și inima să fie umilindu-se către Dânsul, și nimic altceva

nălucind, înțelege și pe cea zisă în pildă:

„Dacă, luând cineva legătură de argint în mâna sa, se va duce la bâlci ca să cumpere boi, au doară la porci va lua aminte? Iar dacă voiește să cumpere măgari, au doară îi va socoti pe câini? Au nu cugetul lui se va lipi de cele ce pofteste, socotindu-le numai pe acelea, ca nu cumva, înșelându-se, să piardă în zadar cele din mâini?”

Așa și noi, când intrăm în sfințita casă, înaintea lui Dumnezeu să stăm, și toată gândirea noastră la Dânsul să o întindem, și pe cele ale Lui singure să le cugetăm și să le închipuim, ca și mântuirea noastră de aici să o neguțăm, și bunătățile cele cerești să le dobândim. Dar nici la oareșicare vorbă să nu ne abatem cu aproapele, ca nu în loc de a îmblânzi pe Făcătorul cerului și al pământului, să ne aflăm întărâtându-L.

Căci așa cum cineva, stând și vorbind cu împăratul, dacă ar fi chemat de un împreună-rob, va lăsa pe minunata și slăvită vorbire a împăratului, și întorcându-se, va vorbi cu cel împreună-slugă, de sineși ocărăște pe împăratul și înfricoșătoare urgie de la acela își pricinuieste luiși, tot așa și cel ce vorbește în vremea cântării sau a rugăciunii. Deci datori suntem ca în chipul în care îngerii cu mult cutremur

stând săvârșesc laudă Ziditorului, așa și noi la cântare să stăm. Iar dacă fratele cel ce stă lângă tine, fiind poate neputincios cu trupul, tușește sau scuipe mult, nu te supăra pe dânsul, ci adu-ți aminte că mulți s-au dat pe sine spre slujirea bolnavilor și a buboșilor, ca dintru aceasta mult să câștige, cu iscusul învățându-se dragostea și milostivirea. Și tu, ca cel ce cu același trup ești înfășurat, aproape ești de niște neputințe ca acestea, deși acum, cu iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ești sănătos cu trupul; pentru aceea, nu te înalța asupra celui neputincios, ci teme-te ca să nu pătimești aceleași sau mai rele decât acelea, și întărește-te pe sineși cu milostivirea cea către frate.

Că se cuvine a-i canoniși pe cei ce grăiesc în deșert

la Dumnezeiasca slujbă,

iar de nu se vor îndrepta, să-i izgonim cu asprime din Biserică.

I.

Din viața Sfântului Ioan cel Milostiv

În arele Ioan, pe cei ce dobitocește vorbesc în biserică unii cu alții, se sârguia cum să-i îndrepte mai degrab; iar dacă pe cineva, după prima și a doua învățătură 1-ar fi văzut neîndreptat, îndată îl scotea afară, zicând-i lui stăpânescul glas: *Casa lui Dumnezeu casă de rugăciune se cuvine a fi* (Matei 21: 13). Iar pe cei mai sârguitori la Dumnezeieștile slujbe îi primea și îi lăuda pentru iubirea [lor] de Dumnezeu; încă îi cinstea și cu sporiri în treaptă.

II.

Din Pateric

1. a^«ois-a un stareț: „De va afla cineva vreme a vorbi în biserică

cu mulți sau cu puțini, și va astupa gura⁹⁸ celui ce cântă, ca să nu strige el către Dumnezeu, acela lucrează lucrul dracilor; că și dracii, neputând a asculta lauda lui Hristos, îi opresc pe cei ce cântă".

2. Zis-a Avva Evagrie: „Mare lucru este adică a te ruga fără răspândire, dar mai mare lucru este a cânta fără răspândire".

III.

A Sfântului Efrem

<? rate, dacă vei sta în casa Domnului spre slujbă duhovnicească, osârdnic să fii către psalmodiere; iar dacă tu vei tăcea, și voi tăcea și eu, și va tăcea și aproapele, nevoie este să înceteze și psalmodierea; dar să nu fie așa. Că dacă cei ce laudă pe boieri sau pe împărat, atunci când vor sta în priveriște⁹⁹ și vor vedea pe cineva stând între dânșii și nestrigând împreună cu dânșii cu glas întins, pe acesta împingându-l, îl pun jos, ca pe un nevrednic judecându-l de o stare ca aceasta, au nu mai vârtos noi, stând înaintea Stăpânului cerului și al pământului, trebuie a face cântările cu osârdie și cu bună întindere? Și ia aminte ca nu cumva să tulburi ceata de bărbați asceți ce

⁹⁸ Poate „va bruia".

⁹⁹ La loc deschis, în public.

stau și cântă Domnului, ca să nu vină asupra ta mânie Dumnezeiască și rană. Că a greși spre Dumnezeu, cumplit este și neiertat, încă și duhurile Proorocilor, Proorocilor se supun, după cea scrisă: *Că Dumnezeu nu este un Dumnezeu al nestatorniciei, ci al păcii și al rânduiei* (I Cor. 14: 33).

IV. A lui Antioh Pandectul

ⁱ
x&2®ântarea de psalmi este lucrul puterilor celor fără de trupuri, a celor ce stau și slujesc neîncetat lui Dumnezeu, după cea zisă: *Lăudați pe Domnul din ceruri (lăudați pe El) toți îngerii Lui și toate puterile* (Ps. 148: 1, 2; 150: 2); dar se potrivește și tuturor oamenilor, că zice: *Toată suflarea să laude pe Domnul* (Ps. 150: 6), iar cu mult mai vârtos călugărilor, care viață îngerească au luat asupra-le, că zice: *Cei ce vă temeți de Domnul, lăudați pe Dânsul* (Ps. 135: 20), *seminția lui Iacov, slăviți-l pe Dânsul* (Ps. 21: 15).

Iar după cântare, adeseori este jertfa, și jertfa de laudă, după cea scrisă: *Jertfa laudei Mă va slăvi* (Ps. 49: 24). Pentru aceea datori sunt călugării adeseori și necurmat să slujească lui Dumnezeu cu cele legiuite Lui slavoslovii, ascultând pe David poruncindu-ne nouă și zicând: *Cântați Dumnezeului nostru, cântați; cântați împăratului nostru, cântați; cântați cu înțelegere* (Ps. 46: 6, 7), *binecuvântați-L pe El întru strigare* (Ps. 32: 3); *Bucura-se-vor buzele mele când voi cânta Ție, și sufletul meu, pe care l-ai izbăvit* (Ps. 70: 26); și iarăși: *Cântați Domnului cei cuvioși ai Lui* (Ps. 29: 4), și *slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur* (Ps. 2: 1).

Că lauda

Lui în biserica cuvioșilor (Ps. 149: 1) și *Fiii Sionului să se bucure de împăratul lor* (Ps. 149: 2); iar eu voi lauda și voi cânta întru slava mea

(Ps. 107: 1), că *s-a înfierbântat inima mea înlăuntrul meu, și în cugetul meu se va aprinde foc* (Ps. 38: 4). *Așa te voi binecuvânta în viața mea, și în numele Tău voi ridica mâinile mele. Ca de seu și de grăsime să se umple (sature) sufletul meu, și cu buze de bucurie Te va lăuda gura mea* (Ps. 62: 5, 6), *căci cu lucrul desfătării vei adapă pe cei ce-ți cântă Ție* (Ps. 35. 8).

Dar *ce*, trebuie ca toate mărturiile lui David să le punem înaintea pentru a cânta, și pentru bucuria și veselia ce se face în inima celui ce cu umilință și cu trezvie cântă? Căci aceasta o știu bine cei ce au gustat cu de-amănuntul. Deci cu osârdie să stăm, iubiților, la cântare și la rugăciune, întorcându-ne dinspre năvălirile gândurilor și ale grijilor. Că obișnuiesc dracii ca, atunci când văd pe cineva cântând sau rugându-se, atunci vără noimi ale oarecărui lucruri, ca și când de nevoie ar mișca mintea către cercarea lor, ca, ținută fiind mintea cu pomenirea lor, să piardă dulceața cântării. Că pentru aceasta Hristos din gura pruncilor săvârșește laudă, pruncind adică cu nerăutatea, ca prin cântarea de psalmi să sfărâme pe cel ce ne tiranisește pe noi, pe vrăjmașul și izvoditorul diavolul, vrăjmaș adică al faptelor celor bune și izvoditor al răutății.

Deci și noi, cu simplitate laudând pe Domnul, zdrobim și sfărâmăm măiestriile lui. Să fie dar psalmul rostit adeseori; că numai și numindu-se Dumnezeu, gonește dracii, încă și aceasta este de nevoie a vă aduce vouă aminte, anume că cântarea noastră, canon se zice, precum și înșivă știți. Și precum lucrătorul de pământ, de nu va da deplin și bine canonul¹⁰⁰ său, miriade cumplite pătimește, în temniță se bagă și îl spânzură și îl bat până

¹⁰⁰ Sarcina care i s-a dat de făcut.

va plăti toată datoria sa, așa și călugărul, când se va lenevi de canonul său, îndată îl părăsește darul, și îndată se dă vrăjmașilor săi și cade sub picioarele lor.

V. A Sfântului Isaia

raților, tară de mare nevoie, nu grăiți nimic la trapeză sau în biserică, și să nu îndreptați pe cineva când cântă de nu vă va întreba el pe voi. Că de se va rătăci în grai și va trece, și graiul a trecut, voi nu îndată să-i ziceți lui și să-l tulburați; iar de va zice „faceți iubire, spuneți-mi!”, spuneți-i lui.

VI. A Sfântului Efrem

> _{ra} te, dacă nu voiești a zidi, pe cele zidite nu le răsturna; dacă nu voiești a răsădi, pe cele răsădite nu le smulge; adică, dacă la pravilă stând, nu voiești a trimite laude Domnului, pe cei ce cântă nu-i împiedica. Bogatul a grăit și toți au tăcut, și cuvântul lui 1-au înălțat până la nori; iar Dumnezeu ne grăiește prin Sfintele Scripturi, și noi nu voim a tăcea și a asculta? Ci unul adică vorbește, iar altul dormitează, iar altul se răspândește afară cu gândurile; dar ce zice Scriptura? *Cel ce întoarce urechea sa ca să nu audă legile Celui Preaînalt, și el va fi nesuferit la Dumnezeu, și*

rugăciunea lui (Pilde 28: 9).

Călugărul leneș se sârguiește la rugăciune a auzi „Amin”, iar cel ce se roagă cu trezvie nu se trândăvește¹⁰¹, nici nu se tulbură; ca nu cumva să se zică și despre cea a proorocului: *Aproape ești de buzele lor, și departe de rărunchii lor* (Ier. 12: 2). Călugăre, frații, la pravilă stând, binecuvântează pe Dumnezeu, iar tu afară te răspândești? Nu știi că pe sineți te păgubești? Zi gândului tău: „Oare de ar fi fost dare de aur, sau altceva din cele materialnice, au nu ne-am fi sârguit mai-nainte de toți a ajunge?”. Și dacă la cele trupești atâta sârguință [punem], au nu cu mult mai vârtos la cele duhovnicești? Fii fierbinte cu duhul, precum sfinții, ca să te sălășluiești împreună cu dânșii întru împărăția cerurilor.

¹⁰¹

Lit.: „nu cade în acedie”.

PRICINA

Că se cuvine a priveghea în toată vremea și a dormi atâta cât să se țină trupul;

și că cei începători la nevoie trebuie și prin izvodiri [cugetări] a deprinde privegherea.

I. Din viața Sfântului Efrem

Marele Efrem, de multe ori noaptea priveghind primindu-1, treaz iarăși luminii celei de zi îl dădea, ca domnul întinericului, pe ascuns uitându-se, să nu-1 apuce pe dânșul ferecat cu somnul, și pentru aceasta din pricina năvălirii aceluia priveghea; că foarte puțin somn îi ajungea lui, gustând numai, și nu întru sațiu folosindu-1, ci atâta cât era de nevoie a întări și a ținea trupul lui cel întins cu multe sudori și osteneli; și pe multe altele le făcea somnul a fugi de la ochii lui¹⁰², multe, iar mai vârtos culcarea pe jos, aspra petrecere și cea în tot chipul topire și necăjire a trupului.

¹⁰² Ideea aghiografului pare a fi aceasta: pe lângă ispita somnului celui peste măsură și feluritele ispite ale trupului, el reușea a pune pe fugă cu privegherea și cu celelalte nevoițe trupești încă multe alte ispite sau chiar patimi.

II.

Din viața Sfântului Pahomie

Palamon, învățătorul Marelui Pahomie, dacă se întâmpla vreodată ca în rugăciunile cele de noapte să vadă pe Pahomie cu somnul îngreuiat, ieșea împreună cu dânșul în munte, și nisipul cel de acolo, în coșnițe luându-1, așa îl muta din loc în loc și îl deșerta, dintru aceasta pe trup și pe mintea cea îngreuiată le gătea a se trezvi către rugăciuni și cântări. Și zicea către dânșul starețul: „Trezvește-te, Pahomie, ca nu cumva să te ispitească ispititorul și în deșert să se facă osteneala noastră”. Deci se obișnuia Pahomie, stând la rugăciune, a-și întinde mâinile și nicidecum a le slobozi în jos pe dânșele, ci cu întinderea lor ca pe cruce întinzându-se, așa chinuind trupul, sufletul către trezvie îl întorcea.

2. Se spunea despre Avva Sarmata că, postind de-a pururea și înfrânându-se, așa a biruit somnul, încât, dacă-i zicea lui „du-te”, se ducea, și când îi zicea „vino”, venea.

III. A Sfântului Isaia

ra te, fa privegherea ta cu bună rânduială, și să nu lipsești trupul tău de trebuința lui, și săvârșește slujbele (rugăciunile) tale cu blândețe și cu cunoștință, ca nu cumva din multa priveghere să se întunece sufletul tău și să fugă din stadion. Deci ajungă-ți ție a socoti că lucrurile faptelor bune sunt ostenelele cele trupești într-o cunoștință și că nașterile patimilor se fac într-o lenevire. A iubi lățimea [destinderea! i/eoneste cunoștința: iar a iubi

osteneala este urâciune către patimi; iar trândăvia le aduce pe dânsule fără osteneală. Deci nu lua aminte, frate, la odihni, până când ești în trupul acesta, nici să-ți crezi ție de te vei vedea pe tine la o vreme odihnit dinspre patimi. Pentru că vrăjmașii se strâng [retrag] pe eiși până la o vreme, dar de va slobozi omul inima sa, socotind că s-a odihnit, fără veste sar asupra ticălosului suflet, și-l hrănesc pe dânsul ca pe o vrabie; și dacă se fac mai tari decât dânsul, îl smeresc fără milostivire într-o tot păcatul, mai cumplit decât cele dintâi pentru care se ruga să i se ierte.

Deci să stăm într-o frica lui Dumnezeu, păzind și săvârșind partea noastră cea lucrătoare, păzind toate faptele bune care opresc răutatea vrăjmașilor; că ostenelele și obosirile acestei vremi scurte, nu numai că ne păzesc pe noi de răutate, ci, iarăși, ele gătesc sufletului cununi mai-nainte, până ce va ieși din trup. Că Domnul nostru și Dascălul, știind marea nemilostivire a vrăjmașilor, și miluind neamul nostru, a poruncit într-o asprimea inimii, zicând: *Fiți gata în toată vremea, că nu știți în care ceas vine tâlharul, ca nu cumva să vină fără de veste și să vă afle pe voi dormind (Matei 24: 42-43); și iarăși: Căutați ca nu cumva să se îngroașe inimile voastre cu mâncări, și cu beții, și cu griji lumești, și va veni asupra voastră de năprasnă ceasul (Luca 21: 34).*

Și știind că, de nu va avea omul ceva de-al vrăjmașilor, aceștia nu-1 pot birui pe dânsul, trimițând pe ucenicii Săi, le zicea lor: *Iată, Eu vă trimit pe voi ca pe niște oi în mijlocul lupilor, ci nimic să nu luați pe cale (Matei 10: 16).* Că atâta vreme cât aveau ceva dintr-ale lupilor, nu puteau scăpa de dânsii. Deci întorcându-se ei sănătoși și păzind porunca, S-a bucurat împreună cu dânsii și, împuternicind inima lor, le zicea: *Văzut-am pe Satana ca pe un fulger din cer căzând. Iată, vă dau vouă stăpânire [putere] să călcați peste șerpi și peste scorpii, și peste toată puterea vrăjmașului, și nu vă vor nedreptăți pe voi (Luca 10: 18-19).*

Deci trimiterea Lui în frică și în păzire a fost; iar când au împlinit porunca, le-a dat lor stăpânire cu putere; aceste cuvinte nu sunt numai ale aceluia, ci și a tuturor celor ce împlinesc poruncile. Și iarăși împuternicindu-i pe dânsii ca să nu obosească într-o

necazuri, le zicea lor dându-le darul în inimile lor: *Voi sunteți cei ce ați rămas cu Mine întru năpastele Mele* (Luca 22: 28), adică cei ce stau peste cele afară de fire, până când le vor tăia pe ele.

Și acestea le-a zis lor mergând spre Cruce: *Și Eu, zice, vă rânduiesc vouă împărăție precum Mi-a rânduit Mie Tatăl Meu, ca să mâncați și să beți la masa Mea* (Luca 22: 29-30). Deci cel ce voiește a mânca și a bea la masa Lui să meargă împreună cu Dânsul la Cruce, căci Crucea lui Iisus este reaua pătimire și înfrânarea dinspre toată patima, până când se vor tăia toate patimile; precum și Apostolul, tăindu-le pe dânsele, zicea: *Cu Hristos împreună m-am răstignit, și de acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește întru mine*. Și iar a zis: *Cei ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele* (Gal. 2: 20). Și scriind și lui Timotei, zicea: *Dacă împreună am murit, și împreună vom împărați. Dacă ne vom lepăda, și Acela se va lepăda de noi* (II Tim. 2: 11-12). Și cine sunt cei ce se leapădă de Dânsul, dacă nu cei ce fac voile lor cele trupești și ocărăsc sfântul Botez, prin care s-a dat nouă iertare păcatelor?

Dar avem pocăință și după sfântul Botez, că de n-ar fi fost pocăință, nu s-a fi mântuit cineva. Căci cunoscând Apostolul cum că și după Botez este cel ce păcătuiește, zice: *Cel ce fură să nu mai fure* (Ef. 4: 28). Deci, de avem pecetea sfântului Botez, să ne sârguim a părăsi păcatele noastre ca să aflăm milă în ziua aceea. Că s-a apropiat, și vine șezând pe scaunul slavei Sale, și se vor aduna toate

semințele înaintea Lui, și fiecare în parte se arată întru făclia [candela] sa ce este în partea cea lucrătoare a bunătăților. Cel ce nu are untdelemn, făclia lui se va stinge, iar el se va arunca întru întuneric; iar acela a cărui făclie este luminată va intra împreună cu Dânsul întru împărăție.

Deci să ne sârguim, iubiților, să umplem cu untdelemn vasele noastre până ce suntem în trup, ca să lumineze făclia noastră. Vasele noastre sunt puterile sufletului, cele ce încap [cuprind] faptele bune, iar untdelemnul cel dintru dânsele este lucrarea tuturor bunătăților. Iar făclia cea luminoasă este mintea cea primitoare de strălucirea cea Dumnezeiască. Deci sufletul care se face purtător de lumină prin lucrurile cele bune va intra împreună cu Hristos întru împărăție; iar cel care se face întunecat din lucrarea lucrărilor întunericului sau din lenevirea spre bunătăți se va duce întru întunericul care i s-a solit luiși prin cele ce a făcut.

Zis-a iarăși: „Urăște, frate, pe toate cele din lume, și trupeasca odihnă, că acestea te fac pe tine vrăjmaș al lui Dumnezeu. Că precum omul, având vrăjmaș, bate război cu dânsul, așa datori suntem cu trupul nostru a bate război ca să nu-l odihnim pe dânsul. Că depărtarea, cei de demult, fugire de trup o au zis, și cugetare la moarte.

IV. A lui Avva Marcu

iomnul nostru Iisus Hristos, cu cuviință Dumnezeiască, precum știe, însuși mai-nainte purtând grijă de mântuirea tuturor, cu feluri de dogme pe cuvântul slobozeniei așezându-1, un singur scop de cuviință a

hotărât tuturor, zicând: *Pocăiți-vă!* Așa încât dintru aceasta să cunoaștem noi că felurimea poruncilor în hotarul pocăinței încetează¹⁰³. Iar pocăința, precum mi se pare, nici în vreme, nici în fapte nu se îngrădește împrejur [circumscie], ci, prin poruncile lui Hristos, după măsură se iscusește. Unele porunci sunt mai cuprinzătoare pe multe din cele osebite într-o dânsă cuprinzând și multe miriade ale răutății tăindu-le; pentru aceea, iubitorii de Dumnezeu și statornicii în credință spre poruncile cele cuprinzătoare se silesc, iar pe cele din parte [osebite], după întâmplare întâlnindu-le, nu le trec cu vederea.

Tuturor dar - și celor mici, și celor mari - până la moarte, nesăvârșită este pocăința; căci izbăvitorul sufletelor noastre, tuturor un singur hotar cuprinzător al poruncilor punând, a zis către Apostoli: *Ziceți-le lor: Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor*" (cf. Matei 3: 2), punând împreună și porunci (cf. Matei cap. 5 și urm.; Fapte 2: 38 și urm.; 3: 19 și urm.), care porunci isprăvesc pocăința, iar împlinirea lor până la moarte o a hotărât, zicând: *Cel ce-și va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, în viața veșnică îl va afla pe dânsul* (Matei 10: 39), și strigă, grăind: *Cel ce va strica o poruncă dintru acestea mai mici, și va învăța așa pe oameni, prea mic se va chema întru împărăția cerurilor* (Matei 5: 19). Deci dacă până la moarte a hotărât pocăința, precum se arată, cel ce zice că mai-nainte de moarte o a săvârșit strică porunca, scoțând moartea.

Dar negreșit îmi vei zice mie: „Cei ce cu adevărat au plăcut lui Dumnezeu și către desăvârșire au ajuns, de ce fel de pocăință încă mai au trebuință?”. Zic și eu ție cum că: „Au fost niște oameni ca aceștia, și încă sunt, și eu mărturisesc aceasta. Dar ascultă cu pricepere și cunoaște

¹⁰³

Toate poruncile au ca principiu și scop pocăința.

cum și aceștia au trebuință de dânsa. Minciuna, de la Diavolul a zis Domnul că este; și a căuta la femeie pentru a o pofti, preacurvie a socotit, și mânia cea către aproapele, cu uciderea o a asemănat.

Cine dar este unul ca acesta care nicicum să nu știe de minciună, și străin să fie de toată pofta cea din vedere, și niciodată să nu se mânie în zadar pe aproapele, nici să se afle vreodată vinovat de grai deșert, cât să nu aibă trebuință de pocăință? Că, deși cum nu este într-acest fel, dar fiindcă a fost odinioară, dator este a face pocăință până la moarte, încă și firea ne învață pe noi să nu o lăsăm pe dânsa până la moarte. Mintea cea cuvântătoare nu poate să nu lucreze: măcar și desăvârșit în bine s-ar afla, într-o cele de-a dreapta lucrează¹⁰⁴; iar dacă cu pricina săvârșirii

[depline] va înceta din lucrarea celor bune, negreșit spre stânga se pleacă¹⁰⁵; și depărtându-se dinspre stânga, iarăși spre dreapta firește se trage. Iar lucrarea celor de-a dreapta, și celor nou-începători, și celor din mijloc, și celor desăvârșiți, rugăciunea este, și curățirea gândurilor, și răbdarea întru cele ce vin asupra-le, fără de care nu e cu putință a se îndrepta prin celelalte porunci prin care se face bine-primită pocăința.

Caută pe cei ce din veac au călătorit în viața aceasta, și vei afla că nimeni nu s-a făcut drept, fără numai cine a purtat grijă de aceasta, și nimeni nu s-a osândit, fără numai cine o a defăimat pe aceasta. Dacă diavolul nu încetează a bate război cu noi, drept care nici lucrarea pocăinței nu trebuie a o lăsa vreodată. Că deși chiar și până la moarte

¹⁰⁴ Adică virtuțile sau, în general, cele de folos oamenilor și plăcute lui Dumnezeu, pe care vrăjmașul le folosește ca tot atâtea pricini de căderi în păcat, cu deosebire prin gândul mândriei și al slavei deșarte.

¹⁰⁵ Adică spre viața întru ispitele cele prin gânduri și închipuiri rele și urâte, pe care vrăjmașul voiește a ne face să le transpunem și în faptă.

de ne-am nevoi, nici așa n-am împlini pe cât trebuie, că nimic vrednic de împărăția cerurilor n-am făcut. Că precum mâncăm și bem și vorbim firește, așa și a ne pocăi firește suntem datorii. Odată, cel vrednic de moarte, după lege, se omora; iar cel ce a trecut întru credință trăiește pentru pocăință, deși nu osebit [nu pentru altă pricină], ci pentru păcatul neascultării¹⁰⁶.

Botezându-ne, ne-am curățit, curățindu-ne, porunci am luat; cel ce nu face pe cea de-a doua [împlinirea poruncilor], pe cea dintâi o a spurcat [curățirea prin Botez], uitare luând de curățirea păcatelor lui cele de demult, de care nimeni nu se află cu totul curățit, niciodată, nimic din cele poruncite părăsind. Pentru aceasta, tuturor le este nevoie de pocăință până la sfârșit. Cel ce o ocolește (o hotărăște împrejur [o circumscrie]) pe dânsa se întoarce înapoi, și căderile cele vechi le înnoiește. Credinciosul Avraam și Dreptul Iov, pământ și cenușă s-au numit pe eiși, iar aceste smerite graiuri sunt semn al smeritei cugetări, iar cel despărțit de pocăință nu poate cugeta smerit.

Cei trei tineri mari Mucenici, în mijlocul văpăii ce ardea, se mărturiseau, și ziceau cum că au greșit și au nelegiuit, și de relele cele de oarecând se pocăiau. Pe scurt, desăvârșiți fiind, toată lauda lor are putere de pocăință. Deci dacă și cei ce foarte bine au plăcut și desăvârșiți prin lucruri s-au arătat, de acest ajutor s-au folosit până la moarte, cine este de aici care, cu pricina

¹⁰⁶ Pocăința să fie săvârșită neîncetat pentru păcatul neascultării lui Adam sau omului în general, căci neascultarea ne-a lipsit de Rai, de slavă și de toate celelalte bunătăți, la fel și păcatele de după Botez: săvârșite din nou, aduc cu ele urmări asemănătoare păcatului strămoșesc (acestea se arată în continuare), urmări care se vindecă prin pocăință neîncetată.

dreptății îndrăznindu-și, și pocăința să o defaime? Mie mi se pare că nici dacă ar fi cineva sfânt ca Pavel sau ca Petru, nici așa nu va alege a părăsi pricina smeritei cugetări. Pentru aceasta, Petru, pe

sineși cu Cornilie s-a alăturat, zicând: *Scoală, că și eu sunt om!* (Fapte 10: 26). Iar Pavel, de darul dat lui de la Hristos, pe sineși înapoi până la moarte socotindu-se, așa zicea: *Alerg, ca doar o voi prinde, spre ceea ce m-am prins de Domnul* (Filip. 3: 12). Prindere a numit petrecerea cea până la ieșire.

Deci, spune-mi acum, firea noastră, câtă putere are spre blagocestie? Oare pe aceasta în fiecare zi suntem datori a o aduce lui Dumnezeu, sau nu? Negreșit îmi vei zice că da, de vreme ce pe aceasta Dumnezeu o a arătat firii, și după putere a pus poruncile. Deci dar, astăzi, aducându-se Lui bunătate, de astăzi este datoria, arată-mi mie de aici vreo răsplătire a păcatului celui de demult pe care l-ai făcut?! Și eu voi zice ție că nu numai aceasta nu o vei avea a o arăta, și nici toate zilele nu-ți vor ajunge pentru a o plăti fără lipsă; arată-mi deci de unde este aceasta arătat? Dintru aceea că nu totdeauna într-o aceleași fapte bune ne aflăm.

Că precum astăzi vei adăuga la fapta bună, pe atâta te-ai vădit dator al celei trecute, arătată făcând puterea firii. Că prin adăugirea de astăzi te-ai arătat cum că nu a firii, ci a voinții este lipsa de ieri, și, pentru aceasta, de păcat ne lucrăm.

Inima cea iubitoare de dulceți, temniță și lanț este sufletului în vremea ieșirii, iar cea iubitoare de osteneală, ușă deschisă este.

Frica Gheenei și dorul Raiului dau răbdare în cele necăjicioase. Și aceasta nu de la noi, ci de la Cel ce cunoaște gândurile noastre.

Precum pe faptele noastre bune, ostenele și necinstirile, așa și pe răutăți, dulcele și slavele de la oameni s-au obișnuit a le naște.

Cel ce, pentru frica relei pătimiri și a ocării, cu oamenii se ceartă, sau va pătimi aici necazuri mai mult, sau în veacul cel viitor, fără de milostivire se muncește.

Cel ce reaua pătimire și necinstirea pentru adevăr și le alege, apostolicească cale călătorește, crucea răbdând, și cu lanț împrejurându-se. Iar cel ce se ispitește afară de aceste două feluri de luare aminte a inimii se înalță cu mintea și cade în ispită prin cursa diavolului.

Afară de zdrobirea inimii, cu neputință este cu totul a se izbăvi cineva de răutate. Iar inima o zdrobește înfrânarea cea din trei părți: a omului, a hranei și a odihnei celei trupești. Că prisosința acestora, dulcea pătimire o pune înăuntru. Iar dulcea pătimire primește gândurile cele viclene; se împotrivește încă și rugăciunii, și celei după cuviință slujiri.

V. A Sfântului Isaac

Precum din dureri se naște rod, veselind pe cei ce l-au născut, așa din osteneală se naște în sufletul celui ce se nevoiește cunoștința tainelor lui Dumnezeu. Iar celor spurcați și iubitori de dulceți, rodul rușinii [se naște]. Osteneala cea trupească, fără de curățirea minții, ca un zgău [pânțele] neroditor și țâțe uscate [se

face], căci de cunoștința lui Dumnezeu nu poate să se apropie, și trupul adică cu totul ostenit îl face, și nimic nu isprăvește. După toată odihna, urmează truda, iar după toată truda cea după Dumnezeu urmează odihna. Spală, frate, frumusețea sufletului tău cu lacrimi și cu posturi și cu cealaltă rea pătimire. Necazul cel ce se face pentru Dumnezeu este mai presus decât orice lucru ce se face fără de necaz, pentru că necazul cel de bunăvoie, lămurirea dragostei celei adevărate o răsare. Iar lucrul odihnei, din saturarea^{1 7} conștiinței se face. Pentru aceasta, în necazuri s-au lămurit sfinții și nu într-o răsuflare [odihnă].

Iar tu, o, râvnitorule al patimii lui Hristos, într-o sineți nevoiește-te, ca să te învrednicești a gusta din slava Lui. Că dacă împreună pătimim, tot împreună ne vom slăvi. Că dacă trupul nu pătimește pentru Hristos, mintea nu se slăvește împreună cu Dânsul. Viețuirea cea trupească cere deșteptarea simțirilor, iar viețuirea cea sufletească, adică lucrarea cea gânditoare, deșteptarea inimii, și precum în fire mai presus este sufletul decât trupul, așa și lucrul sufletului, mai mare este decât lucrul trupului. Și precum dintru început, mai-nainte a mers plăsmuirea trupului decât insuflarea [harului], adică decât facerea sufletului, așa și lucrurile cele trupești mai-nainte aleargă decât lucrul sufletului.

⁷ Kopoț = plinătate, covârșire, sațietate; obrăznicie, ca o consecință a saturării, în Filocalie, Voi. X, p. 85, în loc de *saturare* găsim *vârful*. Deși, după traducerea pâr. Stăniloae, pare a fi vorba de covârșirea sau coplesirea conștiinței de odihna cea întru Dumnezeu (așa cum întărește și la nota 73), Sfântul Isaac pare a-i da acestei odihne o conotație negativă, după cum reiese în continuare din context.

VI. A Sfântului Efrem

(a-Wrate, sârguiește-te să pășești pe calea cea strâmtă și necăjicioasă, mai-nainte până ce o vei călători pe aceasta mai strâmtă. Nu iubi odihna trupească, ca să nu afli într-însa pagubă duhovnicească.

VII. A Sfântului Maxim

ș) merenia și reaua pătimire, de tot necazul izbăvesc pe om, una adică taie patimile cele sufletești, iar cealaltă, pe cele trupești. Că aceasta se arată făcând și Fericitul David, într-o cele ce se roagă către Dumnezeu, zicând: *Vezi smerenia mea și osteneala mea, și lasă toate păcatele mele* (Ps. 24: 19).

Despre iubirea de sine

I. A Sfântului Isaia

9^ el ce se teme de neputința trupului nu ajunge [la viața] cea după fire, nici fapte bune nu poate câștiga; iar dacă cineva cade la Dumnezeu într-o toată osteneala sa, puternic este Dumnezeu a-1 odihni pe dânsul. Că de n-ar fi sfărâmat Ghedeon vedrele, n-ar fi văzut lumina făcliilor (cf. Judec. 7: 19); așa și omul, dacă nu va defăima trupul, nu va vedea lumina Dumnezeirii.

II. A Sfântului Maxim

ii cu luare aminte asupra iubirii de sine, că este maica răutăților, și este iubirea necuvântătoare [irațională] de trup; că dintru

aceasta, binecuvântat arătându-se, se nasc cele dintâi gânduri pătimase și stăpânitoare: al îndrăcirii pântecelui, zic, și al iubirii de argint, și al slavei deșarte, pricină luând din păruta trebuință de nevoie a trupului. Dintru care (gânduri) se naște tot catalogul răutăților. Deci se cuvine, precum s-a zis, de nevoie a lua aminte, și pe aceasta a o lupta cu multă trezvie; că aceasta stricându-se, se strică toate cele dintr-însa. Patima iubirii de sine îi vără călugărului gândul miluirii trupului și a se pogorî întru mâncări mai mult decât se cuvine, aducându-i ca pricină iconomia, chipurile pentru chivernisire, astfel încât câte puțin târându-se, în groapa iubirii de dulceață să cadă; iar mireanului îi pune în minte de aici acum să facă grijă de dânsul spre poftă.

Unele patimi sunt ale neastâmpărării [desfrânării], iar altele ale urâciunii [vrajbei]. Iar altele sunt făcătoare atât de neastâmpărare, cât și de urâciune. Multa mâncare și dulcea mâncare sunt pricini ale nestâmpărării, iar iubirea de argint și slava deșartă, a urâciunii către aproapele. Iar maica acestora, iubirea de sine, este pricină a amândurora. Iar acesteia se împotrivesc dragostea și înfrânarea. Deci cel ce o are pe dânsa are toate patimile; *nimeni*, zice Dumnezeuiescul Apostol, *nu și-a urât trupul său* (Ef. 5: 29), ci îl chinuiește adică și îl robește (cf. I Cor. 9: 27), nimic mai mult dându-i lui, afară de hrană și de acoperământuri, și acestea singure spre cele de nevoie spre a trăi i le dă. Deci așa fără patimă să-1 iubească cineva pe dânsul, ca pe un slujitor al celor Dumnezeuiești, hrănindu-1 și înălțându-1 pe dânsul cu singure cele ce împlinesc trebuința lui.

Pe cine iubește cineva, acestuia negreșit și se sârguiește a-i plăcea; deci dacă cineva iubește pe Dumnezeu, cu adevărat și cele plăcute Lui se sârguiește a face; iar dacă iubește trupul, pe cele ce îl veselesc pe dânsul le săvârșește. Lui Dumnezeu îi place dragostea, curăția, vedenia și rugăciunea, iar trupului îi plac îmbuibarea pântecelui, zburdarea, și cele crescătoare acestora. Pentru aceasta, cei ce sunt în trup, a-i plăcea lui Dumnezeu nu pot, iar cei ai lui Hristos au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele. Mintea, de va privi spre Dumnezeu, rob are pe trup, și nimic mai mult nu-i dă lui, afară de cele de nevoie spre a trăi, iar de va căuta spre trup, rob se face patimilor, grijă de dânsul pururea făcând spre pofte.

PRICIM[^]

*Ce folos este din înfrânare,
și ce vătămare din neînfrânare,
și ce pierdere este din nemăsuraarea vinului.*

I.

Din viața Sfintei Singlitichia

§H) fanta Singlitichia, pe lângă alte bunătăți ce avea, nu se lenevea nici de mântuitoarea doftorie cea pentru trup; că atât de mult iubea postirea, încât nimic din celelalte nu socotea a fi

deopotrivă cu dânsa, căci o socotea păzitoare și temelie a celorlalte. Și dacă vreodată, din nevoie, afară de rânduiala cea obișnuită se hrănea, împotriva cu cei ce mănâncă pătimea; că i se îngălbenea fața ei și-i scădea grosimea trupului. Deci, pururi, precum pomilor celor stufoși li se taie ramurile cele neroditoare, așa și aceea, odraslele cele mărcinoase ale cugetului ei le curăța prin postire și prin rugăciune. Și dacă vreuna din acestea sporea întrucâtva, feluri de chinuri aducea asupra lor, prin tot felul de osteneți necăjind trupul.

Căci atunci când se lovea cu război de la vrăjmașul, întâi adică pe stăpânul său îl chema spre ajutor prin rugăciune, apoi aspră nevoie asupra lui uneltea; și pâine adică de tarate mânca, și aceasta cu înfrânare și cu păzire, iar apă de multe ori nicidecum nu primea. Și către somn

prin culcarea pe jos tare se lupta, și prin acestea biruia pe vrăjmașul. Și puțin slăbind doar din prea aspră nevoie, aceasta o făcea spre a nu se slăbănogi de năprasnă mădularele trupului și în primejdie să cadă; și acesta este semn al biruinței; deoarece, armele căzând, ce nădejde mai este ostașului în război? Iar unii nemăsurați fără socoteală cu flămânzeala, și pe sineți dărăpânându-se [epuizându-se], rană întreagă asupra lor și-au adus, și ca și cum ar fi fost întru ostășirea potrivnicului, așa pe eiși s-au stricat.

Iar aceasta nu făcea așa, ci pe toate cu socoteală le făcea, și cu vrăjmașul prin rugăciune și prin nevoie foarte se lupta, iar de trup purta grijă doar spre alinarea sufletului. Căci și cei ce umblă cu corăbiile, iarnă căzând asupra și vifor, deși petrec flămânzi, tot meșteșugul lor îl pun împotriva primejdiei celei dinaintea ochilor. Iar când scapă din furtună, atunci oareșice odihnă de osteneală primind, și de cealaltă izbăvire fac grijă, însă nici atunci nu petrec cu totul fără de grijă, nici cu somn adânc se cuprind, având iscusință din cele trecute și grijă luând a celor viitoare; deși furtuna a încetat, marea nu s-a împușinat; și dacă ceea ce fusese trece, cea viitoare așteaptă; de aceea, se cuvine ca, pentru nestatornicia mării, neîncetat a lua aminte și a ne păzi pe noi înșine.

II.

A Sfântului Efrem

iubește pururea înfrânarea, ca să te folosești foarte. Iar de vei începe a fi nebăgător de seamă întru cea mai de pe urmă, în pierzare vei ajunge; și întâi adică darul lui Dumnezeu îl vei întoarce înapoi, apoi și

față de cei ce te văd vei fi de râs; și a treia, nici rucodelia ta nu o vei avea îndeajuns către o risipă ca aceasta. Și vei avea de aici grijă de negustorii și de cele următoare acestora, adică minciuni, nedreptăți, călătorii dese și mită către cei mai mari, și toată viața îți va fi în grijă, și pomenirea lui Dumnezeu se va depărta de la

tine. Și întru aceasta, desăvârșit te vei da în mâinile vrăjmașilor tăi, care te vor și trage în fundul iadului, și în veșnicul foc împreună cu dânșii te vor trimite, că multa mâncare și multa băutură întru cea de față dulceță vor rămâne, greață și slăbănogire dând gândului.

III.

A lui Antioh Pandectul

este de nevoie a ține pântecelul, iar mai vârtos celor ce voiesc a sluji lui Dumnezeu; ca pe slujba cea către Stăpânul, cu osârdie și cu umilință să o plinească, iar cel ce fără ținere mănâncă se aseamănă cu corabia cea încărcată peste măsură, care cu lesnire se scufundă de valuri, căci trupul de hrană are trebuință, nu de îngrășare: de puțină mâncare, nu de saturare, că unele adică și pe dansul și pe suflet îl folosesc, minții adică, istețime și curățire, iar trupului, sănătate și bine dându-le, iar altele pe amândouă le vătăma, gândul adică îngroșându-l și întunecându-l, iar trupul, nu numai spre gâdilări pornindu-l și poftă urâte, ci și boale cumplite și dese îi solesc. Pentru aceea, și sihastrii cei ce trăiesc pururea cu puțină mâncare sunt mai pricepuți decât cei hrăniți cu multe desfătări, și mai curați, și mai sănătoși.

Deci să fugim, fraților, de saturare, ca nu cumva pe cel sădit înlăuntru foc al trupului mai mare asupra noastră

să-l aprindem; că precum cel ce dă lemne focului, mai multă văpaie ridică, așa și cel ce dă trupului mulțime de bucate, poftă o crește și ridică; așijderea și scumpetea mâncărilor, pe gât în puțină vreme îl veselește, iar apoi hrănește viermele neadormit al neastâmpărării (cf. și Marcu 9: 44).

Călugărul îndrăcit cu pântecelul nu este altceva decât birnic al pântecelui, și pomenirile sfinților în deșert le numără, iar cel înfrânat urmează vieții acestora; cel lacom cu pântecelul întru nimic altceva nu se fălește fără numai în burta cea lată și largă, cămara cinstului și iubitului său gunoi. Așa, întristează pe Duhul Sfânt, Ce locuiește întru dansul, și departe de sine îl izgonește; că nesuferind putoarea, Se depărtează de la dansul.

Că precum fumul gonește albinele, așa lacomul cu pântecelul, darul Sfântului Duh. Și zice și Apostolul: *Trupul și sângele nu pot să moștenească împărăția lui Dumnezeu* (I Cor. 15: 50). *Trup și sânge* numește patimile cele trupești, prin care mintea se târăște întru cugetul trupului, încă și trupul hrană este a dracilor, că zice Proorocul: *Când se apropiau de mine cei ce-mifac rău ca să-mi mănânce cărnurile mele...* (Ps: 26: 3) ¹⁰⁸.

¹⁰⁸ Trupul (*Ut.*: carnea) este hrana dracilor, dar, pentru ca să o capete, ei luptă pe nevoitor cu ispitele cărnii (concupiscentța), căci din cărnuri și pentru cărnuri se lucrează patimile, ca unele ce sunt simbolul celor mai grosiere înclinații ale persoanei, cu deosebire curvia - ca una ce nu are ca scop decât plăcerea cărnii, cea care într-un final poate distruge sufletul și trupul, care trup, cum s-a zis, se face hrană sau „materie primă” pentru draci. Prin fire, trupul nu se dorește după înclinații grosiere, căci are, structural, o alcătuire și o raționalitate Dumnezeiască, dar, făcându-se cu totul rob legilor oarbe ale cărnii, el devine una cu carnea, adică

devine individ, predându-se cu totul dracilor, căzând în ispitele acestora sau făcându-se lor hrană, iar pe de alta, prin aceea că nu mai dorește nimic din cele specifice trupului

Deci cel ce prin înfrânare topește trupul, cu foamea omoară pe draci, și mai slabi către războiul cel către sineși îi face. Unul ca acesta pururea are mintea decât cele pământești adică mai înaltă, și către cer ridicată, și frumusețile cele dintru dânsul, întru Duhul Sfânt le închipuiește, și pe dinafară adică este posomorât și trist, iar dinlăuntru luminat tot și vesel. Că postitorul se aseamănă cu floarea finicului, care pe dinafară este posomorâtă, iar pe dinlăuntru este albicioasă și mult roditoare; așijderea și cel înfrânat: pe dinafară adică este posomorât, iar pe dinlăuntru luminat de Dumnezeu, și cu Dânsul cu îndrăzneală vorbește.

IV.

A Sfântului Isaia

oaia cu lupul nu se adună spre nașterea de fii, așa nici sațiul cu durerea cea din inimă, spre nașterea bunătăților. Nimeni nu poate avea durere și mâhnire după Dumnezeu dacă nu va iubi mai întâi pricinile acestora. Frica lui Dumnezeu și muștrarea primesc întristarea, iar înfrânarea și privegherea vorbesc

omenesc ca deosebit de animal [itate] și chemat către o viață superioară; cu alte cuvinte, aceasta e inconștiența, lipsa sensului. Din rațiuni stilistice, oπ s-a tradus în general de traducătorii de ieri și de azi prin „trup”, deși propriu-zis pentru *trup* există un alt termen -oQ|icc. Dar chiar și în scrierile patristice, nu întotdeauna s-a făcut o deosebire clară între termeni, aceasta pentru că ei pot fi interschimbabili, folosiți pentru a scoate în evidență un aspect sau altul, înțelesul unuia putând foarte bine reieși și din celălalt, unul dintre ei fiind folosit cu înțelesul celui alt. Antioh a folosit aici aproape peste tot numai

cu durerea. Cărnurile tinereților, îngrășându-se cu felurite mâncări și iubirea de vin ca un porc gata de junghiat, așa cu aprinderea dulceților se j unghie sufletul și cu fierbințeala poftei celei rele mintea se robește, neputând să se împotrivescă dulceților trupului.

Iar mai vârtos împărtășirea vinului, tinerețile nici să nu miroasă, ca nu cumva îndoit pârjol aprinzându-se, cu lucrarea patimii celei dinlăuntru și cu cea din afară turnare a vinului printr-acestea dulceața trupului să se înfierbânte și dulceața cea duhovnicească a durerii umilinței dintru sine să o izgonească, și tulburare și împietrire în inimă să facă. Dar pentru pofta curățeniei și viețuirea duhovnicească tinerețile să nu primească nici sațiu de apă, că foarte ajută către lucrarea întregii înțelepciuni și lipsa apei.

V. A Sfântului Isaac

® ^'recum norul acoperă lumina soarelui și a lunii, așa și aburii pântecelui înțelepciunea lui Dumnezeu din suflet.

Precum văpaia focului în lemne uscate, așa și trupul, pântecetele fiind plin.

Precum materie lângă materie crește para focului, așa și felurimea bucatelor pe mișcarea pățimașă a trupului.

Întru trupul cel iubitor de dulceți nu locuiește cunoștința lui

Dumnezeu; și cel ce-și iubește trupul său nu va dobândi darul lui Dumnezeu.

Precum tatălui îi este milă de fiu, așa și Hristos cruță trupul cel ce rău pătimește pentru dânsul, și aproape este de acesta totdeauna, și îl apără, și nu-l lasă pe el de tot a cădea.

VI. Din Pateric

1. \$Vs*>enit-a odinioară cineva în Schit având drac; și multă vreme petrecând, nu s-a tămăduit, Părinții nevoind să-l tămăduiască pe dânsul, pentru covârșirea smereniei; milostivindu-se unul din bătrâni, a însemnat [cu semnul crucii] pe cel ce pătimea, și omul s-a tămăduit îndată. Iar dacă a ieșit dracul, jeluindu-se, a zis bătrânului: „Iată, m-ai scos, acum vin asupra ta”. Zisu-i-a lui starețul: „Vino bucuros, bucuros sunt”. Și a intrat într-însul dracul (mi se pare că de la Dumnezeu a cerut bătrânul aceasta). Și ajungând starețul 12 ani având pe dracul și sfărâmându-l prin nevoița postnicioasă: că în fiecare zi mânca douăsprezece sâmburi de finic. Iar după aceasta a ieșit dintr-însul dracul, iar starețul, văzându-l ieșind dintr-însul, i-a zis lui: „Ce fugi? Mai așteaptă!”. Răspuns-a lui dracul: „Dumnezeu să te prăpădească, că de nu El singur, altul nu poate asupra ta”.

2. Zis-a Avva'Ioan Colovul: „Dacă va voi împăratul să ia cetatea vrăjmașilor, întâi oprește apa și hrana, și așa vrăjmașii, de foame pierind, se supun lui. Așa și patimile trupului, dacă cu postire și cu foame va trăi omul, vrăjmașii, adică patimile și dracii, slăbesc din sufletul lui”.

3. Zis-a iarăși: „Cine este tare ca leul? Și pentru pântecele său cade în cursă și toată puterea lui se smerește”.

4. Zis-a Avva Pimen. „De n-ar fi venit Navuzardan, mai marele bucătarilor, biserica lui Dumnezeu nu s-ar fi ars, adică de n-ar fi venit odihuirea lăcomiei pântecelui în suflet, mintea n-ar fi căzut în războiul vrăjmașilor”.

5. Zis-a iarăși: „Atunci când David s-a luptat cu leul, 1-a apucat pe dânsul de gât și îndată 1-a omorât. Deci și noi, de vom opri gâtul și pântecele nostru, adică iubirea de dulceți și lăcomia pântecelui, biruim prin Dumnezeu pe nevăzutul leu”.

6. Zis-a tot acela: „Acestea trei nu le poți tăia cu totul: mâncarea și îmbrăcămintea și somnul, ci numai din parte poți a le tăia”.

7. Zis-a iarăși: „Sufletul cu nimic nu se smerește de nu-1 vei micșora pe dânsul cu pâine, adică să-1 strâmtorezi, hrănindu-1 către singură trebuința”.

8. Povestit-a oarecine lui Avva Pimen despre un călugăr care nu bea vin; și a zis: „Vinul nu este nicidecum al călugărilor”.

9. Zis-a Avva Iperchie: „Postul este călugărului frâu asupra păcatului; iar cel ce-1 leapădă pe dânsul se află ca un îndrăcit spre femei”.

VII. A Sfântului Efrem

-eul vânează pentru pântecele său, iar lacomul cu pântecele se

sfărâmă pentru îndulcirea pântecelui. Se ostenește lacomul cu pântece și se sfărâmă a-și umple pântecele său cu bucate, și, mâncând, se jeluiește din pricina mistuirii, iar înfrânării îi urmează sănătatea și trezvia.

2. Călugărul nărăvaș nu va fi nesăgetat. Iar cel ce rabdă în locul în care a fost chemat, mai vârtos va afla odihnă.

3. Zis-a Avva Daniil: „Pe cât trupul înflorește, pe atâta sufletul slăbește. Și pe cât trupul se subțiază, pe atâta sufletul înflorește”.

PRICIM[^]

Cum au iubit Părinții postul și l-au săvârșit, și până unde se nevoiau întru acesta cu acrivie.

I. Din Pateric

1. ^^"ovestea Avva Daniil despre Avva Arsenie și zicea: „Atâția ani a petrecut starețul cu noi, și numai un sac de grâu îi făceam noi spre trebuința a tot anul; iar noi, când mergem la dânsul, dintru acela mâncăm”.

2. Spunea iar: „Bătrânul se depărta de poame și numai o dată în an, toamna, de sineși zicea «aduceți-mi», și îi aduceam lui; și din toate aceste poame el numai o dată gusta, mulțumind lui Dumnezeu”. Vezi cum și pe dulceață o biruia cu depărtarea, și slava deșartă și mândria le-a surpat prin cea singură împărțășire.

3. Venit-a odată Avva Achila la Avva Isaia și l-a aflat pe dânsul mâncând; și pusese acesta în străchinuță sare și apă, pe care a și ascuns-o dinapoia împletiturii, simțind că vine Avva Achila; că aceasta din iconomie o făcea, ca să nu smintească pe cel ce vine, precum și însuși lucrul mai pe urmă l-a arătat; căci în Schit nu era un obicei ca acesta. Deci Avva Achila, aflându-l pe el mâncând, nefiind nimic pus înaintea lui, l-a cercetat pe dânsul,

zicând: „Spime-mi ce mâncăi?”. Iar el a răspuns: „Iartă-mă, Avva, că am tăiat smicele pe zăduf și, cum am venit să mănânc, am pus în gura mea pâine cu sare, și nu se pogora bucătura în pântece, pentru că gâtlejul meu s-a uscat de zăduf. Pentru aceea am fost și silit a pune apă în sare, ca așa să pot face trebuința mea; deci iartă-mă!”. Zis-a Avva Achila: „Veniți de vedeți pe Isaia, că mănâncă zeamă în Schit; dacă voiești să mănânci zeamă, du-te în Egipt”.

4. Spunea Avva Veniamin: „După ce ne-am pogorât de la seceră în Schit, ne-au adus nouă din Alexandria aducere de roadă câte o cinzeacă [0,16 litri] de untdelemn în vase astupate cu ghips. Și la fiecare seceriș, fiecare din frați aducea la biserică vasul său, adică rămășița [prisosul] de untdelemn; iar eu l-am adus pe al meu, pe care nu l-am destupat, iar cu acul găurindu-l, m-am împărțășit dintr-însul; și avea inima mea cum că mare lucru am făcut. Și aducându-se vasele, nu s-au aflat nicidecum schimbate, ci erau încuiate cu ghipsul, precum li s-a dat de la început, iar al meu era găurit, și, de ca și cum așa fi curvit, așa m-am rușinat”.

5. Spusu-ne-a nouă Avva Veniamin, preotul chiliilor: „Am mers în

Schit la oarecare bătrân, la care mersesem și altădată; și vrând noi să punem puțin untdelemn în fiertură ca să mâncăm împreună cu starețul, ne-a zis nouă acela: «Iată, acolo stă vasul acela mic de untdelemn, pe care mi l-ați adus cu trei ani în urmă, și, precum l-ați pus, așa petrece neatins, și luați dintr-însul cât voiți». Iar noi, auzind, ne-am minunat de viețuirea bătrânului".

6. Zis-a același: „Am mers la alt stareț și ne-a oprit ca să mâncăm, și ne-a pus nouă ulei de semințe de ridiche, și am zis lui: «Pune-ne nouă mai vârtos puțin untdelemn». Iar el, auzind, și-a făcut cruce, zicând: «Alt ulei afară de acesta nu știu»".

7. Se povestea despre Avva Dioscor: „Pâinea lui, de orz era, sau de linte, și în tot anul punea început unei vieți, zicând: «În anul acesta voiesc să nu mă întâlnesc cu nimeni, sau să nu grăiesc nicidecum, sau să nu mănânc fiertură, sau poamă, sau verdețuri». Și întru toată lucrarea pustniciei, așa făcea în fiecare an. Și sfârșind lucrarea unui an, o începea pe a celuilalt, și așa, către toate a îndreptat dobândit nepătimirea, și, întru acelea prin care se vedea pe sineși micșorat, pe toate le-a biruit".

8. A mers oarecare din frați la Avva Isaia; iar el i-a spălat picioarele lui, apoi i-a pus o mână de linte, și cum s-a înfierbântat, o a dat în lături. Iar fratele i-a zis lui: „Încă n-a fiert, Avva!". Răspuns-a acela: „Nu-ți ajunge că ai văzut lumina de Paști?". Și aceasta mare mângâiere.

9. Zicea Avva Ioan Colovul că, mâncând Părinții Schitului pâine și sare, nici întru aceasta nu se nevoiau pe eiși, adică nici de aceasta nu se saturau peste măsură, și, pentru aceasta, puternici erau spre lucrul lui Dumnezeu.

10. Povestit-a Avva Casian că a mers Avva Ioan, care era egumen al unei Obști mari, la Avva Paisie, care petrecea întru adâncă pustie de patruzeci de ani; și avea către dânsul multă dragoste și îndrăzneală, și a zis starețului: „Ce ai îndreptat atâta vreme depărtându-te și de nici un om supărându-te?". Iar el a răspuns: „De când m-am călugărit, niciodată nu m-a văzut soarele mâncând". Zis-a și Avva Ioan: „Nici pe mine mâniindu-mă".

11. Un bătrân ședea în obștea lui Teodosie, începătorul de obște, care de treizeci de ani acest canon păzea în săptămână: din pâine și apă se împărțea doar o dată, și lucra neîncetat, iar din biserică nu ieșea niciodată.

12. Se spunea despre Avva Macarie că dacă ar fi aflat vreodată vreme să mănânce împreună cu frații, de se va afla vin, pentru frați bea, și pentru un pahar de vin, o zi nu bea apă. Iar frații, pentru odihnă îi dădeau lui, iar

starețul cu bucurie lua, ca pe sineși să se chinuiască. Dar ucenicul lui, știind lucrul, zicea fraților: „Pentru Domnul, nu-i dați lui; iar dacă nu, se va chinui pe sineși în chilie". Și aflând frații ce tăcea starețul, nu-i mai dădeau lui vin.

13. Se spunea despre Avva Marcu Sihastrul: „De șaiszeci și trei de ani o

lucrare ca aceasta avea: săptămânile postea, încât oarecari ziceau că este afară de fire. Și lucra ziua și noaptea, și dădea săracilor din cele câștigate din lucrul lui, și niciodată nu lua ceva de la cineva. Iar către cei ce îi dădeau lui zicea: «Nu am trebuință a lua, că rucodelia mea mă hrănește pe mine și pe cei ce vin la mine pentru Dumnezeu»".

14. Povestit-a un ucenic despre Starețul său: „În toți cei douăzeci de ani nu s-a culcat pe coaste, ci în scaunul în care lucra, acolo șezând, dormea. Și într-un toți acești ani, mânca o dată la două, sau patru, sau cinci zile. Iar când mânca, avea o mână întinsă la rugăciune, iar cu cealaltă mânca. Și întrebându-l ei pe dânsul: «Pentru ce faci aceasta?», răspuns-a starețul: «Judecata lui Dumnezeu o pun înaintea ochilor mei, și nu pot suferi». Iar odată, ieșind starețul și aflându-mă în curte dormind, a stătut deasupra mea și a plâns și, mângâindu-se, zicea: «Unde oare este gândul acestuia că doarme așa, fără de grijă?»"

15. Alt stareț ședea în pustie departe, iar un frate, mergând la dânsul, a aflat pe bătrânul bolnav. Și l-a spălat pe el, și din trebuințele cele ce le adusese a făcut puțină fiertură, și i-a adus lui să mănânce. Iar bătrânul i-a zis lui: „Adevărat, frate, am uitat că oamenii au o odihnă ca aceasta". Și i-a adus lui și un pahar de vin și, văzându-l, a plâns, zicând: „Nu m-aș fi așteptat să beau vin până la moarte".

16. Spunea un frate: „Am văzut pe un bătrân șezând într-un munte înalt, neluând nimic de la nimeni, ci, având puțină apă, își adapă verdeța sa, și așa se ocârmuia de cincizeci de ani, niciodată ieșind din îngrăditura cea dinainte. Și s-a făcut vestit pentru tămăduirile ce le făcea celor ce veneau la dânsul, și așa a adormit în pace, lăsând în loc cinci ucenici".

17. Zis-a un stareț: „Am văzut bătrâni în pustia aceasta, șaptezeci de ani împlinind, și nimic altceva mâncând decât numai buruieni și finice [curmale]".

18. Se spunea despre un stareț mare ce ședea în lavra lui Avva Petru că cincizeci de ani a făcut șezând în peștera sa, și nici vin nu a băut, nici pâine nu a mâncat, fără de cât târâte, și se împărtășea de trei ori în săptămână.

PRICINA

*Felurite fapte de la Părinți Sfinți,
deșteptând neputința noastră spre răbdare,
și cu covârșire învățându-ne pe noi smerenia.*

I. A lui Paladie

1. TSs^ arele Macarie Alexandrinul, nu o singură nevoie, ci fel de fel întrebuință; căci dacă auzea de vreun fel de nevoie făcut de cineva din cei nevoitori, se sârguia nu numai a-l împlini, ci și a-l covârși pe acesta. Și auzind de la oarecine că taveniosii în tot Postul cel Mare mănâncă netrecând mâncarea prin foc, a

hotărât întru sine ca șapte ani să se lepede de trebuința focului, și mânca verdețuri crude, și dacă se afla ceva din legume muiate, mânca și din acelea.

2. Apoi a auzit de la altul că un bătrân mănâncă o litră de pâine; și ducându-l pe care o avea, a pus-o într-un borcan, hotărând să mănânce în fiecare zi atâta cât putea scoate mâna. Și ne povestea nouă după aceasta cu glumă: „Că, cuprinzând adică mai multe frânturi, nu eram lăsat să le scot pe toate, din pricina îngustimii borcanului, căci un vameș nu mă lăsa”.

3. Și în alți trei ani, această înfrânare a îndreptat, patru sau cinci uncii¹ de pâine mănâcând, și după măsura acestora bând și apă.

4. Hotărât-a acest diamant (nebiruit) să biruiască și somnul, și, precum povestea pe urmă, n-a intrat sub acoperământ vreme de douăzeci de zile și nopți, ci a petrecut sub cer senin, pârjolit de arșița zilei, și de răceala nopții înghețând, ca să biruiască somnul. Și zicea: „Dacă n-aș fi intrat degrab sub acoperământ și nu m-aș fi împărțit de somn, întru hulire aș fi venit, căci mi se uscaseră creierii. Deci, cât despre mine, zice, somnul l-am biruit, iar cât despre fire, ce are trebuință de somn, acesteia m-am supus, dând loc nevoii firii”.

5. Sfântul acesta, șezând într-o zi în chilie, a fost împuns în pioior de un țânțar; iar el, după ce acesta se săturase de sânge, l-a zdrobit cu mâna, apoi, căindu-se -ca cel ce și-a izbândit [s-a răzbunat] și pe cel ce l-a împuns l-a omorât -, s-a pus pe sine sub o pedeapsă ca aceasta: ducându-se în lunca Schitului, care este în pustie, unde sunt țânțarii, care sunt ca viespile de mari și care cu ciocul [acul] lor pot străpunge și pieile porcilor sălbatici. Deci șezând acolo șase luni, atât de mult a fost mâncat de ei, încât a scos bube peste tot trupul. Iar întorcându-se, nici n-a mai fost cunoscut de cei ce-l știau cine este din vedere, ci cunoșteau numai din glas că este Marele Macarie. Iar unii, văzându-l pe dânsul, și neștiind ceea ce se făcuse, gândeau că s-a leproșat; iată deci ce fel de răbdare a arătat nevoitorul lui Hristos.

¹⁰⁹ O notă marginală zice așa: „Uncia este cincizeci de dramuri (dramul este o veche măsură de greutate egală cu 3,18-3,23 grame)”. Astăzi se socotește că o uncie cântărea (în special în Antichitate) între 28 și 35 de grame.

6. Acesta, auzind despre Tavenioșiți că au mare viețuire, schimbându-și hainele și îmbrăcându-se în port mirenesc și ducându-se în Tebaida cale de cincisprezece zile, a ajuns la mănăstirea Tavenioșiților, și cerea ca să se vestească pentru dânsul arhimandritului Pahomie, dar acestuia, deși era prooroc, din Dumnezeiască iconomie nu i s-a făcut atunci cunoscut de la Duhul cele despre Macarie. Și chemat fiind înăuntru și cu Pahomie întâlnindu-se, a zis: „Rogu-mă ție, Doamne, primește-mă în mănăstirea ta ca să mă fac monah”. Zis-a Marele Pahomie: „Iată, la bătrânețe ai ajuns, cum poți să te nevoiești? Că aici sunt frați ce din tinerețe se nevoieșc și cu ostenele împreună au crescut, care și suferă truda, iar tu, într-o vârstă ca aceasta, nu vei putea

suferi ostenele postniciei și grijile; iar întunecându-te la minte, te vei întoarce iarăși în lume, și pe noi de rău ne vei grăi, iar pe tine te vei vătăma".

Iar Pahomie nu l-a primit, ci l-a întors înapoi; iar el a așteptat lângă poartă flămând șapte zile, și înștiințându-se Pahomie de aceasta, l-a chemat iarăși înlăuntru și i-a zis ca și mai-nainte; iar el a răspuns: „Primește-mă, Avva, și de nu voi posti ca frații, și nu voi lucra ceea ce lucrează, atunci poruncește să fiu lepădat din mănăstire". Și l-a primit pe dânsul și l-a ridicat cu cei din mănăstire (adunarea de frați ai mănăstirii aceleia numără o mie patru sute de bărbați până astăzi). Apoi, trecând puținică vreme, a sosit Postul Mare.

Și a văzut bătrânul pe frați feluri de petreceri alegându-și: pe unul mâncând seara, precum este obiceiul, iar pe altul după două zile, iar altul după cinci, pe altul stând toată noaptea (la rugăciune), iar ziua la rucodelie, și pe altul altfel de nevoie izvodind, precum îl îndemna pe fiecare osârdia și puterea. Iar el, udând smicele de finic, a stătut într-un unghi [colț] și, până n-a trecut Postul și

Pastele a venit, pâine n-a mâncat, nici apă, nici genunchii nu i-a plecat, nici nu s-a întins, nici altceva n-a gustat, fără numai puține foi de varză crude. Dar aceasta, mi se pare mie, doar ca să se arate că mânâncă numai. Iar ca să nu cadă întru slavă, nimănui n-a grăit nici un cuvânt, ci stătea tăcând, și de sine lua aminte: cu inima neîncetat vorbind cu Dumnezeu și rugându-se, iar cu mâinile împletind smicele.

Văzând frații covârșitoarea lui răbdare, venind la Pahomie, au zis: „De unde ai nouă, Avva, pe acest fără de trup, spre a noastră osândire? Sau scoate-l pe acesta de aici, sau să știi că noi toți ne despărțim astăzi de tine". Iar Marele Pahomie, înștiințându-se de cele despre bărbatul acesta și de nevoința lui cea mai presus de om, s-a rugat lui Dumnezeu să-i descopere cine este acesta care a arătat o răbdare ca aceasta. Și i-a descoperit lui că acesta este Macarie Monahul.

Atunci, venind Pahomie la dânsul, l-a apucat de mână și l-a dus în casa de rugăciune și, sărutându-l pe dânsul, a zis: „Vino, călugăre, nu ești tu Macarie? Pentru ce ai ascuns de mine numele tău? Că de mulți ani voiam să te văd, auzind cele despre tine. Mulțumescu-ți că i-ai pălmuit [muștrat] pe copiii mei ca să nu cugete înalt despre nevoința lor. Rogu-te dar, de aici înainte, du-te la locul tău, că ne-ai folosit îndeajuns, și te roagă pentru noi". Atunci, poftit fiind de dânsul și de frați, s-a dus și a venit în chilia sa.

7. Povestit-a mie acest om ceresc: „Odată, zice, am voit cinci zile mintea de la Dumnezeu nerăspândită a o face, și nimic materialnic a cugeta, ci la Acela singur a lua aminte, și la vedeniile cele mai presus de lume a mă uita. Deci aceasta

hotărând-o întru sinemi, am încuiat chilia și curtea pe dinafară, ca nu cumva să dau răspuns vreunuia ce va veni. Și am stătut începând de luni, poruncind minții

mele și zicând ei: «Vezi, nu te pogorî din ceruri, ai acolo îngeri, arhangheli, pe puterile cele de sus, pe heruvimi, pe serafimi, pe Dumnezeu, Făcătorul a toate. Petrece acolo și nu te pogorî mai jos de cer. Nu cădea în gânduri materialnice». Deci, petrecând întru acestea două zile, zice, așa de tare am întărâtat pe dracul, încât s-a făcut văpaie de foc și pe toate cele din chilia mea le-a ars, și chiar rogojina pe care stăteam s-a aprins. Iar eu, socotind că și pe sine mă voi arde, și temându-mă, a treia zi m-am depărtat de acea vedenie mai presus de lume, pogorându-mă către privirea lumii acesteia: și am luat asupra-mi gânduri materialnice, ca să nu mi se socotească lucrul întru mândrie".

II.

A aceluiași

În Egipt este un munte ce duce spre Schit, care se numește Ferti; întru acesta șed nevoindu-se ca la cinci sute de bărbați, între care era și un oarecare bărbat, Pavel cu numele, monah prea bun, care în vremea pustniciei sale această viețuire a avut: nu s-a atins niciodată de lucru, nici de vânzarea a ceva, și n-a luat ceva de la cineva, afară de ce era să mănânce întru acea zi, ci lucrul lui era totdeauna neîncetata rugăciune. Acesta avea rânduite a face în fiecare zi trei sute de rugăciuni. Aducând niște pietricele și în sânul său băgându-le, cu dânsule număra rugăciunile, lepădând câte una la fiecare rugăciune.

Și mergând odată acesta la Marele Macarie ce se zicea cetățeanul Alexandriei, i-a zis lui: „Avva Macarie, foarte sunt necăjit”. Și l-a silit robul lui Dumnezeu

Macarie să-i spună pricina pentru care este scârbit. Iar el i-a zis lui: „Într-un sat locuiește o fecioară ce se nevoiește de treizeci de ani, iar afară de sâmbătă și duminică nu mănâncă în toată vremea, ci după cinci zile, și în fiecare zi face șapte sute de rugăciuni. De aceasta înștiințându-mă, m-am deznădăjduit: că eu, bărbat fiind, zidit cu vârtutea trupului mai presus decât aceea, nu pot face mai mult de trei sute de rugăciuni”. I-a zis lui Sfântul Macarie: „Eu de acum am șaiszeci de ani de când fac rânduală de o sută de rugăciuni, iar cele pentru hrană le lucrez cu mâinile, și fraților, datoria vorbirii o dau, și nu mă judecă conștiința cum că m-am lenevit vreodată, iar tu, dacă trei sute de rugăciuni făcând, te judeci de conștiință, arătat ești că nu curat te rogi, și, putând mai multe a te ruga, nu te rogi”.

III. A aceluiași

^«Iarecare Dorotei, sihastrul teban, locuia la cinci semne de cetatea Alexandriei, întru cele ce se numeau pustnicești, căruia m-am dat de Sfântul Isidor preotul și primitorul de străini al Bisericii Alexandrinilor. Că la acesta am venit dintru-nceput, tânăr

fiind, rugându-mă a mă învăța la viața călugărească. Iar el, scoțându-mă din cetate, m-a dus la sihastrul Dorotei și, dându-mă lui, l-a poftit să mă învețe cele călugărești. Iar bătrânul trăia cu viață foarte aspră, toată ziua adică, și întru însuși zăduful amiezii, în pustia de lângă mare el aduna pietre, și pe acelea zidindu-le și chilii făcând, le lăsa celor ce nu-și puteau zidi chilii din pricina slăbiciunii. Iar eu am zis odată către dânsul: „Ce faci, părinte, întru atâta bătrânețe

ucigându-ți trupul tău întru cumplitul zăduf?”. Răspuns-a bătrânul: „Acesta mă ucide pe mine, și eu îl ucid pe dânsul”.

Și mânca în fiecare zi șase uncii de pâine. Iar câteodată și verdețuri simple și un pahar cu apă. Martor este Dumnezeu că nu l-am văzut vreodată pe acesta întinzând picioarele, nici dormind cu dinadinsul pe rogojină ori pe pat, ci toată noaptea șezând, împletea împletitură din smicele de finic, cu pricina hranei. Iar eu, gândind că poate pentru mine arată o nevoie ca aceasta, m-am înștiințat de la cei ce-l știau pe el mai bine dintru început - cei ce au fost ucenici ai lui, și care mai apoi se nevoiau de sineși - cum că o petrecere ca aceasta a avut: nu dormea niciodată într-adins, fără de numai atunci când lucra, sau mânca, închidea ochii puțin oarece fiind tras de somn, încât de multe ori îi cădea bucățica din gură în vremea mâncării de covârșirea dormitatului.

Intr-o zi, silindu-l eu pe dânsul a se da puțin pe rogojină și rugându-l fierbinte, acela, întristându-se, a zis: „De vei pleca pe îngeri să doarmă vreodată, vei pleca întru aceasta și pe sârguitor”. Iar odată, în ceasul al nouălea trimis fiind de dânsul ca să aduc apă din puț cu pricina împărțării de ea, am văzut jos în puț o aspidă. Și, înspăimântându-mă, de-a fuga m-am întors, iar el, frumos zâmbind, mult se uita la mine și, clătinând încetitor cu capul, a zis: „De se va părea diavolului a băga în fiecare puț aspide, sau șerpi, sau broaște țestoase sau alte fiare veninoase, tu vei petrece niciodată bând?”. Și ieșind el, și la puț mergând, singur cu mâinile sale a umplut ciutura și, crucea însemnând-o peste apă, întâi însuși a sorbit, și a zis către mine: „Unde crucea sosește, acolo nimic nu poate răutatea satanei”.

IV. Din Pateric

1. <*îfSi ovestit-a Avva Daniil despre Avva Arsenic că odată a chemat pe Părinții mei, pe Avva Alexandru și pe Zoi, și, smerindu-se pe sineși, a zis lor: „De vreme ce mă luptă dracii, și nu știu dacă mă vor fura în somn, osteniți-vă cu mine în noaptea aceasta și mă păziți de voi dormita la priveghere”. Și a șezut de cu seară unul de-a dreapta lui și unul de-a stânga, tăcând, și au povestit: „Noi adică am do' Tnit și ne-am trezit, iar pe dânsul nu l-am simțit nicidecum dormitând, fără numai spre ziuă, când l-am văzut pe dânsul trei răsuflări suflând, și, de îndată ce s-a deșteptat, a zis: Așa-i că am dormitat? Iar noi, răspunzând, am zis: «Nu știm»”.

2. Povestit-a același despre Avva Arsenie că toată noaptea o săvârșea de-a pururea priveghind, iar când ajungea spre ziuă, adormea pentru fire. Șezând, zicea somnului: „Vino, robule rău”. Și-1 răpea puțintel, și îndată se scula.

3. Zicea Avva Arsenie: „Ajunge călugărului să doarmă un ceas de va fi nevoitor”.

4. Zis-a Avva Visarion: „Patruzeci de zile și nopți am petrecut, în mijlocul spinilor stând și nedormind, ca să biruiesc somnul”.

5. Iarăși a spus acesta: „Patruzeci de ani nu m-am pus pe coaste, ci șezând sau stând dormeam”. Acest bătrân, ca una din cele zburătoare în aer, fără de tulburare și fără de grijă și-a săvârșit toată vremea sa: neagonisind nimic pe pământ, nici ceva prea mic, nici carte, nici haină, afară de una, și aceea ruptă, și nici sub acoperământ nu intra vreodată, ci în pustii și în locuri nelocuite sub cerul

senin totdeauna răbdând, și cu frigul și cu căldura luptându-se, mai presus de nevoile trupului s-a făcut. Iar dacă vreodată venea la vreun loc locuit, mergea la vreo mănăstire, în afara porții șezând și plângând, de parcă ar fi scăpat dintr-o înecare de corabie. Și dacă era întrebat pentru ce plânge, zicea așa: „Pentru cele ce le-am pierdut, adică bogăția și slava cea dinainte și neamul cel bun, dintru care ticăloșește am căzut”. Iar dacă era chemat să intre în mănăstire ca de hrană să se împărtășească, cu dânșii nu se pleca. Dându-i lui pâine, îi ziceau: „Primește aceasta, și pe cele ce le-ai pierdut, puternic este Dumnezeu ca iarăși să ți le dea”. Iar el, pâinea primind-o, ofta tare și zicea: „Nu știu de voi afla cele ce le-am pierdut, însă de căutat, pe cât voi putea, nu voi înceta”. Și așa făcând, și-a săvârșit călătoria sa.

PRICINA

Cum se cuvine a purta grijă de trup și ce sunt nevoința cea cu socoteală și înfrânarea.

I.

Din viața Sfântului Antonie

arele Antonie, atunci când voia să mănânce sau să doarmă sau alte nevoi ale trupului să plinească, se rușina, socotind partea cea gânditoare a sufletului. Și de multe ori, împreună cu mulți călugări vrând să mance, aducându-și aminte de hrana duhovnicească, se lepăda și pleca departe de la dânșii, socotind că se va rușina de 1-ar vedea alții mâncând.

Mânca însă deosebi pentru nevoia trupului, iar de multe ori și cu frații, sfiindu-se de aceasta, dar îndrăznind către cuvinte de folos, și zicea: „Trebuie ca toată îndeletnicirea să fie pentru suflet mai vârtos decât pentru trup, și a lăsa puțină vreme trupului pentru nevoile lui, iar toată cealaltă vreme a o îndeletnici pentru suflet și folosul acestuia a-1 căuta, ca să nu se tragă acesta de dulcele trupului. Că aceasta este cea zisă de Mântuitorul: *Nu vă îngrijiți cu sufletul, ce veți mânca sau ce veți bea, și nu vă*

răspândiți (cu mintea), cape acestea le caută toate limbile lumii, că știe Tatăl vostru că aveți trebuință de acestea toate. Însă căutați împărăția Lui, și acestea toate se vor adăuga vouă (Luca 12: 29-31).

2. Zicea Marele Eftimie cum că preabună este înfrânarea care nu ajunge până la saturare, adică, încă mai trebuindu-ne nouă hrană, să ne sculăm [de la masă], de care trebuie a ne împărtăși mai puțin decât este [de obicei] trebuința.

II.

Din viața Sfintei Singtitichia

"o icoa Fericită Singlitichia că nu toată nevoința este lămurită; căci este nevoința întinsă și de la vrăjmașul, dar și ucenicii fac aceasta. Deci cum vom deosebi nevoința cea Dumnezeiască și împărătească de cea tirănească și diavolească? Arătat este că din măsurare. Deci în toată vremea ta, un canon al postului să-ți fie ție: nu posti patru sau cinci zile într-o vreme, iar în cealaltă, întru mulțimea mâncărilor să oprești puterea lui; că în tot locul, nemăsurarea este făcătoare de stricăciune. Nu cheltui deodată toate armele tale, ca nu cumva, aflându-te lipsit în război, să te faci lesne robit. Armele noastre sunt trupul, iar sufletul este ostașul; și de amândoi poartă de grijă către cele trebuincioase.

Tânăr fiind și sănătos, postește, că vor veni bătrânețile cele cu slăbiciune, învistierează merinde atâta cât mai poți, ca, slab fiind, să le afli. Postește cu socoteală și cu de-amănuntul, vezi să nu se vâre vrăjmașul întru negustoria postului tău, ci fii zaraf iscusit, după glasul

Domnului, și împărătească închipuire¹¹⁰ cu de-amănuntul cunoaște-o. Că sunt și închipuiri viclene care fură aurul, ce pare că e tot aceeași, dar se deosebește în însușiri. Deci aurul este postul, înfrânarea și milostenia. Dar și elinii pun înaintea tiraniceasca lui icoană, încă și ereticii printr-acestea se laudă. Iar tu vezi pe aceștia și fugi de ei ca de niște chipuri viclene și ia aminte vârtos, ca să nu te păgubești cu lucrurile lor și așa să ca/i fără iscusință.

III. Din Pateric

1. r4six ntreat-a Avva Iosif pe Avva Pimen: „Cum trebuie a posti?”

Și i-a răspuns lui: „Eu voiesc ca monahul să mănânce în fiecare zi, câte puțin mâncând, ca să nu se sature”.

Iar Avva Iosif i-a zis: „Când erai mai tânăr, nu posteai la două zile?”

Iar bătrânul a zis: „Adevărat, și trei, și patru. Toate acestea le-au cercat Părinții ca niște puternici, și au aflat că mai bine este a mânca în fiecare zi, dar puțin; și deci această cale împărătească ne-a dat nouă, căci este ușoară și folositoare”.

2. Zis-a iarăși acesta: „Cele peste măsură, toate de la draci sunt”.

3. Era un oarecare vânător prin pustie, vânând fiare sălbatice, și a văzut pe Avva Antonie făcând haz cu frații;

¹¹⁰ Intipărire, imprimare; vorbește de chipul împărătesc al lui Dumnezeu din

om.

și vrând bătrânul a-1 adevăra pe dânsul cum că câteodată trebuie să se pogoare fraților, i-a zis lui: „Pune săgeată în arcul tău și-1 întinde”. Iar el a făcut așa și l-a întins. Și iarăși a zis: „Mai întinde”. Și a întins. Și iarăși a zis: „Mai întinde”. Și i-a răspuns vânătorul: „Dacă peste măsură voi întinde, se frânge arcul”. Zisu-i-a lui bătrânul: „Așa și cu lucrul lui Dumnezeu: dacă ne vom întinde asupra fraților mai presus de măsură, degrab se vor vătăma. Deci se cuvine, vremea chemând, să ne pogorâm fraților”.

4. Mers-a Avva Isaac la Avva Pimen; și, văzându-l pe dânsul turnând puținică apă pe picioarele sale, și ca cel ce avea îndrăznire către dânsul, i-a zis lui: „Cum unii au uneltit necruțarea, aspru purtându-se cu trupurile lor?”

Și a zis Avva Pimen. „Noi nu ne-am tăgăduit a fi omorători de trup, ci omorători de patimi”.

5. Un frate a întrebat pe Avva Sarmala, zicând: „Avva, îmi zic mie gândurile: «Nu lucra, ci mănâncă, bea, dormi»”.

Răspuns-a lui bătrânul: „Când flămânzești, mănâncă; când însetezi, bea; când dormitezi, dormi”.

Și s-a dus fratele. Iar după întâmplare, a venit alt stareț la acel frate, și el i-a vestit starețului cele ce i-a zis lui Avva Sarmata, și i-a zis lui bătrânul: „Aceasta este ceea ce ți-a zis ție Avva Sarmata: «Când vei flămânzi tare și când vei înseta până să nu mai poți, atunci mănâncă și bea. Iar când vei priveghea foarte mult și vei dormita, dormi. Iar afară de silnică trebuință, nimic din acestea să nu faci»”.

6. Zis-a un bătrân: „Se află om care mănâncă mult, și încă este flămând, și este altul care mănâncă puțin, și se satură; iar cel ce mănâncă mult și încă nu se satură va avea (lua) mai multă plată decât cel ce mănâncă puțin și se satură”.

7. Zis-a iarăși: „De este trupul tău neputincios, după dânsul fa și tu trebuința ta, ca nu cumva să cazi la boală și să cauți apoi bucate și să îngreuezi pe cel ce-ți slujește ție”.

8. Povestitu-s-a despre Avva Netra, ucenicul lui Avva Siluan, că ședea în chilia lui în Muntele Sinai și cu bună măsură se ocârmuia pe sineși la trebuința trupului. Iar când s-a tăcut episcop în Faran, multă petrecere aspră arăta. Și i-a zis ucenicul lui: „Părinte, când erai în pustie, nu te sporeai așa”. Și a răspuns bătrânul: „Acolo era pustie, și liniște, și sărăcie, și voiam a chivernisi trupul, ca să nu slăbesc și să caut cele ce nu aveam. Iar aici lume este, și pricini sunt, și dacă mă voi bolnăvi aici, este cine să mă sprijinească, ca să nu pierd pe monah [Schima monahală]”.

9. La Avva Meghetie al doilea, ce locuia în Muntele Sinai, a mers oarecare stareț și a întrebat pe dânsul, zicând: „Cum petreci, frate, în pustia aceasta?”. Iar el a zis: „Postesc câte două zile, și mănânc câte o pâine”. Iar bătrânul i-a zis: „De vei voi să mă ascuți pe mine, mănâncă în fiecare zi câte o jumătate de pâine”.

Și făcând așa, a aflat odihnă.

10. Un frate a întrebat pe un stareț, zicând: „Cum se cuvine a săvârși măsura postului?”. Și a zis starețul: „Nimic peste cea poruncită; căci mulți, voind mai presus de puterea lor să postească, mai pe urmă, nici puțin nu au putut săvârși”.

IV. A lui Antioh Pantectul

P?H ostul este nu numai a mânca târziu, ci și puțin a mânca; iar nevoiță nu înseamnă a mânca peste două sau trei zile, ci a nu mânca multe feluri. Că nevoiță este masa scurtată într-un fel de mâncare, iar postul cel fără de socoteală este cel ce pe vremea cea hotărâtă mesei o așteaptă, iar ceasul mâncării, fără de frâu pornindu-se către masă, împreună cu trupul și pe minte întru dulceața celor înainte puse o leagă.

V. A lui Isaia Pustnicul

iniștindu-te în chilia ta, rânduiește-te pe sineți întru mâncare, dând trupului tău trebuința, ca să te poarte a-ți face slujirile tale și ca să nu voiești a merge afară. Iar de-ți vor vârfi ție dracii nevoiță peste puterea ta, să nu-i ascuți pe dânșii, că-1 înfierbântează pe om întru tot lucrul pe care nu-1 poate, până când va cădea în mâinile lor și se bucură de dansul.

Deci tu dă trebuința trupului tău, încât să te scoli atunci când încă mai voiești a mânca; și nimic nu mânca întru dulceață și în pofta gustului - fie bun, fie rău. De se va face nevoie de vin, primește până la trei pahare¹. Și nu dezlega porunca pentru prieteșug. Nu fi lacom cu pântecele la bucate ca să nu se înnoiască întru tine

Paharele de atunci nu erau atât de mari precum cele de acum.

greșealele tale cele mai dinainte. Să nu iubești vin întru beție, ca să nu te lipsești de veselia lui Dumnezeu. Nevoița cea sufletească este a urî răspândirea, iar a trupului este sărăcia. Căderea sufletului este a iubi răspândirea, iar îndreptarea lui este liniștea cea întru cunoștință. Deci, de voiești, frate, a da pocăință lui Dumnezeu, păzește-te pe sineți de multa băutură de vin. Că aceasta înnoiește toate patimile și izgonește frica lui Dumnezeu din suflet.

VI. A lui Avva Marcu

cuvine ca cei ce se nevoiesc, după ce încep, să și săvârșescă, și cei tineri, și cei mai bătrâni, sănătos având trupul, să nu se teamă de necaz, ci cu toată osârdua să primească pe preafolositorul și temeinicul post. Cu cumpăna a mânca pâinea, și cu măsura apa a o bea, din vreme în vreme; atâta cât ne aflăm flămânzind și însetoșând, de la cină să ne depărtăm, și de la slujirea cea de nevoie către Dumnezeu să nu fim oprți de dulceața mâncării. Dacă, mâncând, vom voi să ne saturăm, degrab trândăvind-ne, spre altă poftire ne vom abate; și dacă dintr-înșă împărțășindu-ne ne vom sătura, și pe aceasta asemenea iarăși ca și pe cea dintâi, disprețuind-o, o vom părăsi, căci nu este cu putință, saturându-ne noi, să petrecem întru poftirile pe care ni le izvodim spre

mângâiere.

Ce este mai dulce și mai scump între bucate decât mana? Și după ce aceasta mâncând-o, s-a săturat Israil, când nu avea ceva mai bun a pofti, bucatele cele mai

proaste a poftit: usturoi și ceapă (cf. Num. 11:5); așa încât putem socoti că înlăuntrul sașiului este sădită poftirea altui lucru. Deci, dacă când ne saturăm de pâine poftim altele, pe aceasta mâncând-o să nu ne saturăm, ca de aceasta, flămânzi fiind, totdeauna să poftim a ne sătura, și așa de vătămarea cea din poftire să scăpăm, și dreptatea cea din înfrânare să o câștigăm.

Dar poate că va zice cineva din cei ce se află mai cu lenevire către post: „Au doară păcat este a se împărtăși omul din hrană?”. Noi nu sfătuim aceasta de ca și cum ar fi păcat de care să ne păzim, ci pentru că dintru aceasta urmează păcatul. Și Israil n-a păcătuit poftind, ci prin poftire - căci prin poftire asupra lui Dumnezeu grăind, a păgânătățit; că au zis: *Au doară va putea Dumnezeu să gătească masă în pustie?* (Ps. 77: 22). Și după ce s-a gătit lor, atunci s-a aprins mânia lui Dumnezeu întru dânșii, și a împiedicat pe cei puternici ai lor, ca nu trăind altă mâncare să poftescă, și cuvinte asupra Celui înalt să grăiască și să se stingă cei rămași ai lor. Mare lucru este a-1 stăpâni pe nerușinatul pânțete, că le este dumnezeu celor biruiți de dânsul; iar cel ce îl îngăduie pe dânsul nu este cu puțință să fie nevinovat.

Și nu numai al sașiului este lucrul cel primejdut, ci și al postirii: căci când trecem noi mai multe zile, de nimic împărtășindu-ne, trândăvirea încăpere luând, se va ridica asupra-ne și ne va lupta pe noi. Și privegherea noastră cea din noapte în somn o preface, iar rugăciunea zilei, în gânduri trupești, că din somn nu folosim nimic, iar din trupeștile gânduri mai vârtos ne vătămăm prea mult. Iar dacă începem, nevoindu-ne noi, chipurile, mai presus decât alții, și mare a cugeta și pe cei mai mici a-i defăima, este lucru mai cumplit decât toată greșeala. Că, precum un plugar, dacă, cu multe cheltuieli pe a sa țarină lucrând-o, nesemănată o va lăsa, spre pagubă s-a ostenit, așa și noi, dacă trupul nostru cu multă luare aminte îl vom robi, dar pe cuvântul rugăciunii nu-1 vom semăna, mai vârtos împotriva noastră ne-am silit.

Dar poate că va zice cineva: „Care este trebuința postului, întru rugăciune sau întru dreptate?”. Multă, în tot felul. Că precum cineva din lucrătorii de pământ, dacă în țarină va semăna neînnoind pământul, în loc de grâu va culege mărcini, așa și noi, dacă trupul nostru, cu postul nechinuindu-1, cuvântul rugăciunii îl vom semăna: în loc de dreptate, păcat vom aduna. Că trupul acesta din acel pământ este; și dacă nu atâta grijire va dobândi cât acela, rodul dreptății niciodată nu-1 va odrăsli.

Iar acestea le zicem nu ca înlăturând pe cei ce pot să se folosească din post, ci pe cei ce voiesc a nu se vătăma

îndemnându-i; că în ce chip folosește pe cei ce se apropie cu socoteală de dânsul, așa vătămă pe cei ce se lipsesc fără socoteală de dânsul. Deci cei ce se îngrijesc de folosul lor, datori sunt să se păzească de vătămarea lui, adică de slava deșartă pe care o aduce, și pâinea pe care voim s-o mâncăm, urmând împlinirii acelei postiri ce ne-am hotărât-o nouă înșine, pe aceasta să o despărțim întru zilele flămânziei: ca, câte puținică parte în fiecare zi mâncând, să amuțim cugetul nostru cel trupesc, și inima să o avem întărită întru folositoarea rugăciune, ca, prin puterea lui Dumnezeu de îngâmfare păzindu-ne, să petrecem întru smerita cugetare, toate zilele vieții noastre să le grijim, fără de care nimeni nu va plăcea lui Dumnezeu.

VII. A Sfântului Diadoh

^s®} n ce chip de mulțimea bucatelor se îngreuiază trupul, fricoasă oarecum și anevoie mișcată pe minte lucrând-o, tot așa și slăbind de multa înfrânare, posomorâtă și iubitoare de grăire săvârșește partea cea văzătoare a sufletului. Deci trebuie a găti hrana după mișcările trupului, ca atunci când este sănătos să se chinuiască cu măsură, iar când este slab, să se ajutoreze cu măsură, căci nevoitorul nu trebuie să se slăbănogască cu trupul, ci, pe cât poate, să ajungă spre nevoință, ca, prin vârtutea trupului, sufletul să se curățească după cuviință.

Postul are adică de sineși fală, dar nu către Dumnezeu, căci este unealtă către întreaga înțelepciune" , îndreptând pe cei ce voiesc. Deci nu se cuvine ca nevoitorii blagocestiei să cugete mare pentru dânsul, ci să aștepte numai în credința cea întru Dumnezeu sfârșitul scopului după care se doresc. Că nici cei știutori de oricare din meșteșuguri nu se fălesc vreodată din lucrarea uneltelor breslei, ci fiecare așteaptă să isprăvească lucrul de care s-a apucat, ca dintru acela să arate măiestria meșteșugului lor.

În ce chip pământul, cu măsură adăpându-se sămânța cea semănată, o răsare curată și cu multă adăugire [belșug], dar de se va îmbăta de multe ploi, va scoate numai mărcini și pălămidă, tot așa și pământul inimii,

¹¹² ou4>po0wr|<; este tradus de traducători în cele mai diverse feluri, urmând contexte diferite. Varianta „întreaga înțelepciune" a fost aleasă de traducătorii mai vechi ca fiind cea mai potrivită, ea incluzând toate implicațiile termenului: cumpătare, dreaptă cugetare, raționalitate, sănătate a minții, autocontrol, curăție, cumințenie etc.

dacă puțin vin vom folosi, va da în sus la iveală, curate, semințele lui cele firești, iar pe cele semănite într-însul de la Duhul Sfânt le va aduce bine înfrunzite foarte și mult roditoare; iar dacă se va face cu totul udat de multa băatură, cu adevărat va preface întru mărcini și pălămidă toate gândurile sale.

Când mintea noastră, în valul multei băuturi va înota, nu numai la idolii cei plăsmuiți în somn de la draci se va uita cu împătımirea, ci și întru sineși își plăsmuiește cu înfocare oarecari fețe

frumoase. Căci înfierbântându-se organele cele împreunătoare de fierbințeala vinului, toată nevoia minții va să-și pună înainte umbra cea îndulcitoare a patimii.

Deci ni se cuvine ca, întrebuițând buna măsurare, de vătămarea cea din poftă să fugim. Căci atunci când mintea nu are dulceață ca s-o târască către zugrăvirea păcatului, rămâne cu totul nenălucită și nemoleșită.

VIII. A Iui Avva Casian

ții noștri, nu un canon al postului, nici un chip al împărtășirii de mâncări, nici o măsură tuturor au hotărât, pentru că nu toți au aceeași vârtute sau vârstă, ori din pricina slăbiciunii, ori din pricina așezării mai nestatornice a trupului, însă un scop au dat tuturor: să fugă de sațiu și să se întoarcă dinspre saturarea pântecelui, iar cercând ei postul cel din fiecare zi, au socotit cum că este mai folositor și mai ajutor către curățenie decât postul cel ce se trage peste trei zile, sau patru, sau care se întinde pe o săptămână. Căci zic cum că cei ce se întind fără

măsură la post folosesc de multe ori hrană peste măsură încât dintru aceasta, uneori, cu covârșirea flămânzii slăbănesc trupul și către Dumnezei ești le slujiri s» fac mai leneși; iar alteori, cu mulțimea mâncărilor îngreindu-se, trândăvie și moleșală fac în suflet. Și iarăș au cercat și au cunoscut că nu tuturor este potrivit împărtășirea de verdețuri, adică celor sănătoși, ci celor neputincioși; nici tuturor împărtășirea de legume, și nici di hrana pâinii celei uscate nu se pot folosi toți, adică cei slabi, ci cei sănătoși. Și au zis că unul mănă două litre di pâine și încă este flămând, iar altul, mănând o litră săi șase uncii¹¹³, se satură. Deci, precum s-a zis, un hotar a înfrânării s-a dat tuturor, adică să nu se amăgească ci saturarea pântecelui, nici să se târască furați de îndulcire; gâtlejului. Căci înfocatele săgeți ale curviei s-au obișnuit i le aprinde nu numai deosebirea felului bucatelor, ci și mulțimea mâncărilor; căci cu orice fel de hrană; umplându-se pântecetele, semințele neastâmpărării le naște și iarăș, nu numai beția vinului s-a obișnuit să îmbet» cuget, ci și sațiul apei, dar și covârșirea tuturor mâncărilor mahmur și dormitând îl face pe aceasta. Sodomitenilor ni beția vinului sau a felurilor de bucate se făcură pricină di prăpădire, ci sațiul pâinii, după proorocul (cf. Iezechie 16:49).

Slăbiciunea trupului nu stă împotriva curățirii inimi când luăm aminte la trup nu cu cele ce voiește dulceața, ci prin cele pe care le cere neputința. Trebuița bucatelor ești bună numai atâta cât slujește spre a trăi, nu spre a ne rob pornirilor poftii. Bine-măsurata împărtășire de bucate di sănătatea trupului poartă grijă, și nu jefuiește sfințenia.

¹¹³

Vezi nota de la Pricina a Șaptesprezecea, primul fragment.

Hotar al înfrânării pe care Părinții 1-au dat, aceasta este: cel ce se împărtășește din mâncare, încă fiind înlăuntrul poftii, de dânsa să

se depărteze și să nu aștepte saturarea, încă și Apostolul, zicând: *Grija de trup să nu o faceți spre poftă* (Rom. 13: 14), nu a oprit pre cea de nevoie chivernisire a vieții, ci silința cea iubitoare de dulceață.

IX.

Din Pateric

1. (S[^]ăcutu-s-a pomenire în muntele lui Avva Antonie, și s-a aflat acolo ulcior de vin; dar luând unul din bătrâni un vas mic și un pahar, a adus la Avva Sisoe și i-a dat lui, și a băut; așijderea și a doua oară, și a primit; adusu-i-a lui și a treia oară, și n-a primit, zicând: „încetează, frate, au nu știi că este de la satana?”.

2. Întunecarea sufletului se face din neorânduiala viețuirii, iar măsura vremii întru viețuire luminează cugetul și izgonesc tulburarea; că tulburarea cugetului cea din neorânduială face întunecare în suflet, dintru care se face neorânduială și amestecare [confuzie]. Iar din orânduială se naște pacea, și din pace se naște lumina în suflet, iar din lumina păcii se descoperă în cuget văzduhul cel curat; și după măsura după care inima se apropie de înțelepciune, după aceea și darul îl primește de la Dumnezeu.

Deci de voiești să te apropii de Dumnezeu întru inima ta, întâi întru cele trupești arată-I Lui dorirea ta, adică întru lipsa trebuinței, întru împărțășirea de un fel de mâncare, în orânduială și întru celelalte nevoițe, și întru

reaua-pățimire a trupului cu socoteală și cu cunoștință făcută. Că de aici și Domnul a pus temelia desăvârșirii: din reaua-pățimire în pustie începând, așa și tu te vei sui către cele mai mari și desăvârșite, și gânditor la Dumnezeu te vei apropia cu ajutorul darului.

3. Mare putere este cea mică viețuire ce îndelung petrece; căci o adâncește ca pe piatra cea vârtoasă. Să nu socotești, frate, că cele dinlăuntru gânduri se opresc într-alt fel, fără decât numai din bine și cu bună rânduială pe trup a-1 rândui.

PRICINA

Cum se cuvine a prăznui iubitorul de Dumnezeu, și care este și în praznice hrana Părinților.

I. Din Pateric

1. e-«Pț»is-a un stareț: „De-ți va zice ție gândul să faci în praznice fel de fel de bucate, să nu ascuți de el, de vreme ce iudaicește prăznuiești, că aceia gătesc așa; iar mâncarea cea bună a monahului este plânsul și lacrimile”.

2. Se spunea despre Avva Eladie că pâine și sare mânca totdeauna, ca și ceilalți schitioți. Iar când veneau Pastile, zicea către sineși: „Acum ceilalți frați mănâncă pâine și sare, după obicei, iar eu dator sunt a face puțină osteneală pentru Paști; și de vreme ce în celelalte zice mănânc șezând, acum, că sunt Pastile, să mă ostenesc puțin și să mănânc stând”. Și aceasta o făcea de-a pururea la Paști.

3. Zis-a oarecine din Părinți: „Știu pe un frate, la Chilia fiind, că

posteste săptămâna Paștilor, și dacă s-a adunat seara, a fugit, ca să nu mănânce la biserică, și și-a făcut pușintele sfecle opărite, și a mâncat fără de pâine".

4. Zis-a un stareț: „Întru Dumnezeieștile cuvinte să ne răsfațăm, și întru povestirile Sfinților Părinți să prăznuim, nu cu pântecele răsfațându-ne, ci duhovnicește veselindu-ne".

5. Povestit-a nouă Avva Pavel Capadocianul: „Când s-a făcut pustiire de la perși, am fugit și noi din mănăstirea noastră și ne-am risipit. Și intrând eu în Țarigrad [Constantinopol], am aflat după întâmplare o corabie, vrând a purcede către Alexandria, și, dând plata, am intrat într-însa, și peste puține zile am venit în Alexandria. Și aflând acolo călugări din muntele Nitriei, am călătorit împreună cu dânșii. Și ajungând la munte, am locuit împreună cu unul din bătrâni și, petrecând împreună cu dânșii un an și trei luni, m-am dus la egumenul muntelui și i-am zis lui: „Fă milă, părinte, și-mi dă chilie pentru a mă liniști, că nu pot să trăiesc împreună cu bătrânul, că nu păzește rânduiala călugărilor și nici a mirenilor: că mă silește a posti duminica și în celelalte praznice, și în Penticostar; și ce e mai cumplit e că nici nu mă lasă să cânt canoane și tropare, pe care toți obișnuiesc a le cânta; încă și în zilele Marelui Post: afară de sâmbătă și duminică, nici de pâine, nici de vin, nici de untdelemn nu ne împărtășiți, ci cu poame ne îndestulăm, la două zile mâncând".

Și mi-a răspuns starețul, egumenul muntelui: „De voiești să te mântuiești, întoarce-te, frate, și locuiește împreună cu bătrânul. Că cel ce pofteste mântuire, nici în Praznic, nici în duminică nu se cuvine a conteni din slavosloviea lui Dumnezeu, care de la post și de la priveghere se împuternicește și se păzește. Că precum peștele nu poate trăi fără apă, așa și monahul, fără de neîncetată rugăciune și postire și priveghere, nu poate nicidecum a trăi și a petrece după Dumnezeu. Iar îndoite zile de post este potrivit numai sihastrilor, așijderea și din

poame adică a se împărtăși, iar de pâine a se depărta nu-i lucru folositor, nici lăudat, căci are dovadă de slavă deșartă. Iar aceea adică patruzeci de zile a se înfrâna, adică în Sfântul Post, iar în cincizeci a dezlega, și a se odihni adică în Penticostar, se cuvine mirenilor și bogașilor, nu călugărilor. Așijderea și tropare și canoane a cânta, și glasuri a viersui, preoților celor din lume și celorlalți este cuviincios. Că pentru aceasta s-a obișnuit a se aduna și norodul în biserici. Iar călugărilor celor ce petrec departe de gâlcevile lumii, una ca aceasta nu numai că nu este folositor, ci, de multe ori, și solitoare de vătămare se face. Că precum pescarul prin undiță și prin vierme vânează peștele, așa și diavolul, prin înseși troparele și cântarea întru slava deșartă și în plăcerea de oameni și iubirea de dulceață, poate încă și în curvie ca într-o groapă să-1 surpe pe monah. Căci cântarea este departe de călugărul cel ce voiește întru adevăr a se mântui".

II. A Sfântului Efrem

îraznicul călugărului este păzirea poruncilor lui Hristos; iar mângâierea lui, a nu face rău. Veselia monahului este călătoria către Domnul; iar lauda lui, frica Domnului.

PRICINA

*Că mare rău este mâncarea într-ascuns,
pentru că aceasta poate chiar și numai singură
să piardă pe monah.*

I. A lui Grigorie Dialogul

§§§§ călugăriță oarecare din mănăstirea ocârmuită de Marele Echitie, intrând în grădină și văzând o varză, a poftit să o ia, și, nici chipul crucii făcând, ca o lacomă cu pânțele pe aceea o a mâncat, și îndată a intrat într-înșă duh necurat care a trântit-o la pământ. Și văzând cei de față ceea ce se făcuse, i-au vestit degrab părintelui Echitie, ca, degrab venind, să o ajute pe ceea ce se primejduia.

Și îndată intrând părintele în grădină, a început dracul cel ce o trântise pe dânsa, de ca și cum dădea seama prin gura ei, să strige și să grăiască: „Eu ce-am făcut? Că șezând eu deasupra verzei, a venit ea și m-a îmbunat”. Iar omul lui Dumnezeu l-a certat pe dânsul cu mânie ca să se depărteze de la dânsa și să nu-și mai aibă locul într-înșă. Și îndată a ieșit dintr-înșă duhul necurat, și nicidecum n-a mai îndrăznit de aici înainte a se apropia de dânsa.

II.

Tot a aceluiași

și Atanasie, cel ce este preot la noi, mi-a povestit că în Iconia, de unde se trăgea el, este o mănăstire ce se numește a Galatenilor, întru care viețuiește un oarecare monah socotit de toți ca unul care cu prea mare nevoie și are obiceiuri de cinste; și a arătat și sfârșitul, adică aceea că el era departe de ceea ce se părea: că pe sineși se arăta postind împreună cu frații, iar pe ascuns de ei mânca.

Dar venind boală asupra-i, a ajuns la sfârșitul vieții; și cunoscându-se pe sineși cum că se apropie de sfârșit, i-a chemat la sineși pe toți frații cei din mănăstire, iar ei s-au adunat cu osârdie, oareșce mare și dorit glas așteptând a auzi de la un bărbat îmbunătățit ca aceasta, precum socoteau ei, sfârșindu-se el. Iar acela, plângând și tremurând către dânsii, a zis: „Voi credeți că eu posteam împreună cu voi, dar eu mâncăm pe ascuns, și acum, iată, întru mâncare balaurului m-am dat, care a legat cu coada lui picioarele și genunchii mei, iar capul lui înlăuntrul gurii cu care mâncăm pe ascuns l-a băgat, iar duhul meu dându-l, el îl smulgea”. Și acestea zicând, îndată a murit, rămânând neiertat, și fără a putea scăpa prin pocăință de balaurul acela.

Întru aceasta se arată vederos că numai spre folosul nostru, al celor ce auzim aceasta, s-a văzut aceasta, adică a-l face

cunoscut pe vrăjmașul căruia s-a dat și de care n-a putut scăpa.

I

Că se cuvine călugărului a mânca o dată în zi, și aceasta către al nouălea ceas, către seară, de poartă grijă cu de-amănuntul, pe care rânduială

toți Părinții o au păzit, și nu numai în isihie, ci și în viețuire de obște.

I.

Din viața Cuviosului și Mărturisitorului Hariton

arele Hariton, în peștera tâlharilor locuind și toată pustnicească petrecere desăvârșit împlinind-o, cu acest fel de viață pe mulți îi trăgea către sineși. Drept aceea, tot norodul către dânsul ca un râu curgând, și pustia ca pe o cetate prin multa supărare arătând-o, văzându-se fericitul din tulburarea cea făcută aici depărtat de iubita liniște, sârguindu-se și într-alt fel a fugi de slava oamenilor - căci știa că cumplit lucru este a tulbura podoaba sufletului -, a cercat pentru toate cu ucenicii, câte se cuvin așezării călugărești: a rânduit vreme de mâncare, care este la sfârșitul zilei, și a nu mânca până la sațiu, încă căutând pânțelele a conteni. Iar hrana să fie numai pâine și sare, locul fructului împlinindu-1, iar băutura să fie apa, iar aceea cu măsura și cu cruțare să se primească, și a urî nelucrarea, ca ceea ce este pricină a multor răutăți, iar mâinilor a le da de lucru.

II. Din Pateric

s-a odată Avva Antonie la Avva Amun, în Muntele Nitriei, și după ce au vorbit unul cu altul, i-a zis lui Avva Amun: „De vreme ce prin rugăciunile tale s-au înmulțit frații, iar oareșicare voiesc să zidească chiliile departe ca să se liniștească, cât de departe poruncești să se zidească chiliile?”. Iar el a zis: „Să gustăm în ceasul al nouălea și să ieșim”. Și călătorind ei prin pustie până ce a venit soarele să apună, a zis Avva Antonie: „Să facem rugăciune, și să punem aici cruce, ca aici să zidească cei ce voiesc a zidi, ca și cei de acolo, când vor veni la aceștia, și aceștia la aceia, fără de grijă să rămână când vor merge unii la alții”.

III. Din istoria lui Filothei

ff|

¶#«arele Iulian, în oarecare peșteră nefacută de mână vreme acum din destul locuind, a arătat întru sine nevoința cea desăvârșită (căci hrana lui era mălai de mei, și acela necernut, din care făcea pită, punând și sare, iar băutura prea dulce avea singur izvorul de ape, iar desfătare și masă îndestulată de tot felul era pentru el cea de-a

pururea către Dumnezeu vorbire). Deci așa viețuind acesta, mulți s-au apropiat de dânsul, înștiințându-se de o filozofie ca aceasta, fie că locuiau aproape, fie că locuiau departe, aceștia voiau să fie împreună cu dânsul și sub dânsul să viețuiască, ca să le fie lor învățător. Iar el la început se lepăda; apoi, adevărindu-se cum că

de la Dumnezeu sunt porniți bărbații, cu drag îi primea. Iar după puțină vreme, cei ce veneau au ajuns să fie o sută la număr, iar peștera aceea pe toți îi primea. Și se hrăneau și ei, asemenea cu învățătorul lor, cu pita de mei cu sare.

Și i-a deprins pe dânșii, noaptea adică, toți împreună a aduce laudă lui Dumnezeu înlăuntrul peșterii, iar după ce se făcea ziua să iasă în pustie câte doi: unul plecând genunchii (făcând metanii), datornică închinăciune aducând Stăpânului, iar celălalt, cântând 15 psalmi davidicești. Apoi schimbau lucrul: unul se scula la cântare, iar celălalt, la pământ plecându-se, se închina; și aceasta o făceau de dimineață până la Vecernie. Iar mai-nainte de apusul soarelui se adunau toți de pretutindenii, și lauda de seară de obște Stăpânului o aduceau, apoi, în peșteră șezând, unii aici, iar alții acolo, acea proastă hrană o primeau.

IV. A lui Avva Isaia

- iniștindu-te în chilia ta, rânduiește-te pe sineți într-o mâncare, dând trupului tău trebuința lui ca să te poarte a-ți face slujirile tale și ca să nu voiești să te duci afară; și o dată mâncând în zi, dă cât este de trebuință trupului tău, încât să te scoli de la masă încă mai voind a mânca.

V.

A lui Grigorie Dialogul

În mănăstirea cuviosului părinte Benedict, era o predanie ca aceasta, de dânșii legiuită: „De se vor trimite frații în slujire, să nu se împărtășească nici de mâncare, nici de băutură până când se vor întoarce în mănăstire”. Iar acest canon se păzea cu de-amănuntul de toți în mănăstire.

Într-o zi, oarecari frați ai mănăstirii aceleia trimitându-se la slujire de Cuviosul, și mergând cale lungă, n-au ajuns a mai înnopta în mănăstire. Și fiind siliți de vreme, au înnoptat în chilia oareșicării fecioare cinstite și de hrană s-au împărtășit. Iar unul dintr-înșii a trimis la părintele ca să ceară după obicei blagoslovenie ca să se împărtășească de hrană, pe care și noaptea venind văzându-l Marele, l-a întrebat, zicând: „Unde v-ați împărtășit de hrană?”. Iar el a zis: „Nicăieri, părinte”. Iar Sfântul: „Pentru ce minți? Au nu în chilia cutărei fecioare ați înnoptat și de hrană v-ați împărtășit? Au nu atâtea pahare ați băut?”. Iar el, muștrat fiind, căzând la picioarele lui, cerea iertăciune.

Iar prea milostivul părinte i-a iertat lui greșeala, încă și pe ceilalți, după ce s-au întors a doua zi, asemenea muștrându-i și din destul posomorându-i cu cuvinte - de vreme ce și ei au mărturisit că au greșit -, aruncându-se pe dânșii la pământ și rugându-se ca să-i ierte, le-a dăruit și lor iertăciune de greșală, adevărate de la dânșii luând ca de aici înainte să nu mai calce porunca cea dată de dânșii până la răsufarea cea mai de pe urmă.

PRICINA 3 bova?eci și

*Că nu se cuvine după îndulcire,
ci după trebuință a mânca,
și cum că cel ce nu după îndulcire mănâncă,
măcar dulci de vor fi bucatele, nici nu se păgubește.*

I. Din viața Sfântului Sava

Sava, încă tânăr fiind, și în mănăstirea ce se cheamă Flaviane petrecând, care este în Capadocia, se afla depărtat doar la douăzeci de stadii de satul său, Mutalac, și se nevoia pe sine la toată înfrânarea, dar nu mai puțin cât este pentru îndulcirea gâtului, și buna-pățimire a pântecelui și mângâierea.

Într-o zi, lucrând în livada mănăstirii, văzând mere atârând în pomii cei de acolo, își clătina pofta lui pe care o mișca mai-nainte de vremea rânduită mănării. Ca cel ce și el era om, și de poftiri omenești se trăgea, s-a biruit de vederea merelor, căci erau frumoase la vedere. Și s-a biruit într-atât încât a luat mărul cu mâna. Apoi, cunoscând cum că o pândire ca aceasta este a vicleanului, și că de-a pururea îi este în obicei a fura, punând el înainte dulceața ca pe o râmă în undiță. Apoi încă socotind cum că și în rod se ascunde șarpele, și cum adică și pe strămoși i-a scos din

rai dulceața și mâncarea și că miriade de răutăți au gustat, acestea acela bine socotindu-le, a aruncat îndată mărul la pământ, și cu picioarele, precum se afla călcându-l, a călcat și împreună cu mărul și pofta, și pe ceea ce ochii i-a biruit, cu picioarele o a ocărât, punându-și de aici înainte o lege ca aceasta: în toată vremea viețuirii sale, mărul nicidecum să nu-l mănânce, nici pofti pântecelui să nu-i facă vreun hatâr.

II. Din viața Sfintei Singlitichia

Singlitichia așa de mult iubea postul, încât niciodată nu voia a se dejuca de acesta, nici cât de puțin, că îl socotea păzitor și temelie a tuturor celorlalte bunătăți. Iar dacă vreodată se făcea vreo nevoie, și se hrănea afară de rânduiala cea obișnuită, împotriva pătimea: că se îngălbenea fața ei, și se subția mărimea trupului. Că mișcându-se îngrețoșarea, împreună se schimbă și cel mișcat. Și oricum se va așeza începutul, negreșit de nevoie este a urma și pe cele ce atâră dintr-însul. Că celor ce li se aduce hrană cu dulceață, bine înflorită li se face mărimea trupului. Iar cei ce fără de dulceață și fără de plăcere mănâncă, împotriva pătimesc: trupul lor scade, făcându-se searbăd, și fața li se îngălbenește, iar pentru acest cuvânt îl mărturisesc și bolnavii.

III.

Din Pateric

m

În Tebaida locuind oarecare stareț, Antian cu numele, în tinerețile lui multe și mari petreceri a făcut, iar la bătrânețile lui a slăbit și a orbit. Iar frații multă mângâiere îi făceau pentru slăbiciunea lui: și

îi dădeau lui hrană în gură, că el, cu neputința lui, nu putea primi în mâini hrană. Și oarecari au întreat pe Avva Aio despre dânsul, care era mare și vestit: „Ce va fi pentru aceasta, multă mângâiere?”. Și le-a zis lor: „Zic vouă că, dacă inima lui va voi și se va pogorî cu dulceață, de va mânca o finică [curmală] pentru îndulcire, Dumnezeu o va lua pe ea din osteneala lui, iar dacă nu se va pogorî, silit fiind și nevrând să primească, Dumnezeu va păzi întreagă osteneala lui, și aceia vor lua plată”.

2. Intreat-a oarecare din Părinți pe Avva Meghetie: „De va prisosi fiertura într-altă zi, voiești ca să o mănânce frații?”. Răspuns-a starețul: „De s-a stricat, nu este bine să se silească frații a o mânca și să se bolnăvească, ci să se lepede; iar dacă este bună, și pentru dulceața ei se va fierbe alta, iar aceea să se lepede, lucru rău este acesta”.

3. Zis-a oarecine din Părinți: „Ochilor porcului din plăsmuire le este firesc de nevoie a privi numai spre pământ, și n.ciodată a nu-i putea ridica ca să privească spre cer. Așa zice și sufletul celui ce se îndulcește întru dulceți, odată alunecându-se către noroiul dulcii-pățimiri: pe cele de sus a le cugeta nu poate”.

IV. A lui Avva Isaia

iacă lăcomia pântecelui te luptă întru pofta bucatelor, adu-ți aminte de putoarea lor, și te vei odihni.

V. A lui Avva Marcu

ce întru dulcețile cele trupești peste trebuință se îndulcește, cu însutite osteneli va plăti prisosința. Cel ce crede pentru cele viitoare, de cele dulci de aici se depărtează fără dogmatisire¹¹⁴. Iar cel ce nu crede se face dulce și nedureros, dorindu-se după dulceață și nedurere. Să nu zici: cum se va împătimi săracul de dulce, neavând pricinile? Că cineva poate și numai prin gânduri ticăloșește de dulce a se împătimi.

VI. A Sfântului Diadoh

(S«fooate băaturile cele izvodite [drese] - cele numite „mai-nainte băaturi” [aperitive] de meșterii unei izvodiri ca acestea -, precum se vede pentru ca să povățuiască în pânțece mulțimea bucatelor, nu se cuvine a

¹¹⁴ A dogmatisi = aici: a avea o socotință sau opinie proprie; a cârti. Cu alte cuvinte, îndemnul e să se depărteze fără a mai cugeta ceva despre cele de aici, fără a mai avea vreo opinie, vreo iscodire.

le căuta cei ce voiesc a înfrâna mădularele cele umflătoare ale trupului. Că nu numai felul lor se face vătămător trupurilor celor nevoitoare, ci și însăși amestecarea lor cea tară rost bate foarte conștiința cea iubitoare de Dumnezeu. Căci ce lipsește la firea vinului ca, prin amestecarea a felurite îndulciri, să moleșească tăria aceasta?

Domnul nostru Iisus Hristos, Dascălul acestei sfinte viețuirii, cu oțet la patimă s-a adăpat de cei ce slujeau diavoleștilor porunci ca să ne lase chip, precum mi se pare, un chip lucrăior al așezământului sfintelor nevoințe; că nu se cuvine, zice, ca cei ce se nevoiesc

împotriva păcatului, cu bucatele cele ce îndulcesc, sau cu băuturi, să-și aducă asupra-le război, ci mai vârtos să sufere cu stăruință amărăciunea luptei, încă la buretele ocării s-a adăugat și isop, ca desăvârșit să poarte în pildă chipul curățeniei noastre. Că anul [buretele ocării] este însuși iuțea a nevoițelor, iar celălalt [isopul] este curățitor cu adevărat spre toată desăvârșirea.

VII. A Sfântului Maxim

zilele sunt moștenite de nopți, iar verile de ierni, așa și dulceața, de scârbe și de dureri, sau în veacul de acum, sau în cel ce va să fie.

VIII. Din Pateric

1. <34P^is-a un stareț: „Asupra neajungerii monahului, diavolul de-a pururea se pune; că precum a zis oarecine din sfinți, obiceiul, prin multă vreme întărindu-se, dobândește tărie în fire, și mai vârtos între cei mai leneși. Deci toată mâncarea ceea ce cu poftă o cauți, să nu voiești a o primi, și mai vârtos, sănătos fiind, ia cele trimise ție de la Dumnezeu și le mănâncă, și mulțumește în tot ceasul”.

2. Intrebat-a oarecari Părinți pe Avva Macarie Egipteanul, zicând: „Cum și când mănânci; iar când postești, trupul tău este la fel de uscat?”. Și le-a răspuns lor starețul: „Lemnul ce întoarce uscăturile cele ce ard se mănâncă cu totul de foc; tot așa, de va curăța omul mintea lui cu frica lui Dumnezeu, va mânca trupul lui”.

3. Un frate a întrebat pe Avva Isidor, zicând: „Pentru ce se tem dracii așa de tare de tine?”. Și a răspuns starețul: „De când m-am făcut călugăr, mă nevoiesc să nu las niciodată mânia să se suie la gândul meu; mânie, mi se pare mie, pe dulceață o zice, pentru care pornim asupra noastră mânia lui Dumnezeu și sub însutite dureri ne vâram”.

4. Zicea tot același: „Patruzeci de ani am acum de când simt cu mintea păcatul, dar niciodată nu m-am învoit cu pofta, nici cu mânia”.

5. Adusu-s-au odinioară struguri la Avva Macarie, și a poftit să mănânce; dar, arătând-și înfrânarea, i-a trimis către un frate bolnav, ce foarte poftea struguri. Și primindu-i pe dâșii fratele, bucuros se făcu. Și nici el nevoind să-și împline pofta sa, i-a trimis la alt frate, arătând că el se află fără plăcere spre bucate, iar aceasta o

a zis ascunzând-și lucrarea înfrânării. Iar acela, primindu-i, așijderea a făcut și, pentru că-i poftea pe dâșii, n-a mâncat, ci i-a trimis către alt frate. Și acela asemenea la altul, și așa la mulți frați venind strugurii, și nici unul nicidecum gustându-i, mai pe urmă iarăși la Avva Macarie întregi au ajuns, fratele cel ce pe urmă i-a primit, neștiind că de la acela s-au trimis întâi, ca un oarecare mare dar i-a adus lui pe aceia. Iar bătrânul, cunoscându-i, și mult iscodind, și înștiințându-se de ceea ce se făcuse, s-a minunat și a mulțumit lui Dumnezeu pentru atâta înfrânare a fraților.

6. Avva Pior, când voia să mănânce, se plimba, și așa plimbându-se mânca. Și întrebând fiind de oarecine pentru ce face aceasta, a răspuns: „Nu voiesc, zice, să pregătesc mâncare ca pe un lucru, ci ca pe o nebăgare în seamă”. Și către alt frate, tot aceleași întrebându-l, a răspuns: „Ca nu cumva când mănânc, zice, vreo dulceață din bucate să simtă sufletul meu. Pentru aceasta, întru a mă plimba îl iscusesc pe dânsul și îl răspândesc, ca nu cumva să aibă mintea pironită la bucate”.

7. Un frate a întrebât pe Avva Sisoe despre viețuire; și a răspuns bătrânul: „Proorocul Daniil a zis: *Pâinea poftelor n-am mâncat* (Dan. 10: 3)”.

8. Se povestea despre un stareț oarecare că a poftit o dată o smochină și, luând-o, nebiruindu-se cu pofta, o a spânzurat înaintea ochilor săi; și așa s-a împilat pe sineși, căci venise în poftire.

PRICINA 3 &ova?eci i

Cum se cade și cu ce scop să șadă monahul la masă și de cele puse înainte să se atingă,
•;i ce se cuvine a păzi după masă.

I. Din Pateric

1. 3J»* ica oareșicare din Părinți că la călugări trei rânduieli sunt mai vârtos cinstite, de care ni se cade să ne apropiem cu frică și cu bucurie duhovnicească: împărtășirea cu sfintele Taine, masa fraților, și spălarea lor.

2. Povestea încă și oarecare într-acest fel: „Era un oarecare stareț mare și văzător, și s-a întâmplat lui odată să șadă cu mai mulți frați, și, pe când mâncau ei, starețul lua aminte cu duhul și vedea adică pe unii mănâcând miere, iar pe alții pâine, iar pe alții gunoi. Și se minuna întru sineși, și se ruga lui Dumnezeu, zicând: «Doamne, descoperă-mi taina aceasta: cum tot aceleași bucate sunt tuturor puse înainte pe nu să când mănâncă, și așa schimbate se arată». Și i-a venit lui glas de sus, zicând: «Cei ce mănâncă miere, aceștia sunt cei ce cu frică și cu cutremur și cu bucurie duhovnicească șed la masă și neîncetat se roagă, și rugăciunea lor ca o tămâie se suie către Dumnezeu. Iar cei

ce mănâncă pâine, aceștia sunt cei ce mulțumesc lui Dumnezeu pentru împărtășirea celor date lor de la Dânsul. Iar cei ce mănâncă gunoi, aceștia sunt cei ce cârtesc și zic: aceasta este bună, iar aceasta proastă. Deci nu se cade, zice, pe acestea a le socoti, ci mai vârtos a slavoslovi pe Dumnezeu, și laude a-l trmite Lui, ca să se plinească cea zisă de Apostolul: *Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva faceți, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceți* (I Cor. 10:31).

3. Un frate a întrebât pe un stareț, zicând: „Iată, mă duc cu frații într-un loc, și ne pun nouă de mâncare; iar dacă frații, ori pentru înfrânare ori pentru că au mai mâncat, nu mai voiesc a mânca, iar eu sunt flămând, ce voi face?”. Și a răspuns starețul: „Dacă tu

ești flămând, ia aminte la cei ce șed câți sunt, așijderea socotește și cele puse înainte, și vezi ce parte ți se cuvine ție, aceea mănâncă, și nu-ți va fi ție sminteală, că trebuința ai făcut; iar de te vei birui, și vei mânca mai mult, aceasta îți va fi biruire".

II. A lui Avva Isaia

1. C3&4? rate, șezând la masă cu frații, mai tânăr fiind, să nu zici înt-u sineți: „Mănâncă tare¹¹⁵"; ci adu-ți aminte de păcatele tale ca să nu mănânci cu dulceață, și întinde mâna ta numai înaintea ta, de ca și cum ai fi silit să mănânci, iar de este ceva înaintea altuia, să nu întinzi mâna ta la aceea. Iar hainele tale să fie acoperind picioarele tale, și genunchi tăi lipiți unul de altul. Și

¹¹⁵

rovco = cu încordare, repezit.

mâncând, să nu ridici fața ta către aproapele, și să nu iei aminte aici și acolo, și să nu grăiești vreun cuvânt, afară de mare nevoie. Să nu întinzi mâna ta la ceva, voind pe aceea, mai-nainte de a zice: „Blagoslovește". Și bând apă, să nu lași gâtlejul tău să facă sunet, precum mirenii. De vei conteni a mânca, sculându-se frații, scoală-te și tu. Și să nu șezi cu cineva a vorbi ceva, nici chiar și de-ar fi cuvinte Dumnezeiești ci intră în chilia ta și plânge păcatele tale.

2. De vei merge la vreun frate, sau la obște, tot ce se află dulce nu da gurii tale într-u sațiu, ca degrab să voiești a veni la chilie, și să nu te faci vânzător de sineți. Și șezând cu frații, de-ți va veni ție flegmă, să nu o lepezi pe ea înaintea lor, ci scoală-te și lepăd-o pe ea afară. Nu întinde trupul în văzul lumii. De te va îneca căscarea, să nu deschizi gura înaintea oamenilor, și va fugi de la tine. Să nu deschizi gura ta râzând nicidecum, că este semn al netemerii. De veți mânca ceva la masă, și este cineva din voi nevoind pe aceea, să nu zică că „nu pot să mănânc", ci să se silească pe sine până la moarte, și Dumnezeu îl va odihni pe dânsul. Dacă fratele tău va fierbe fiertură și aceasta nu st: va face bine, să nu zici „rău ai făcut", că moarte este sufletului tău, ci cercă-te pe sineți - căci de-ai fi fost tu auzind aceasta de la altul, mult te-ai fi necăjit - și te vei odihni.

III. A Sfântului Diadoh

§SÍ4^ mânca și a bea din toate cele puse înainte, mulțumind lui Dumnezeu, nicidecum nu este ceva care se împotrivesc canonului cunoștinței; că toate sunt bune foarte; iar a se depărta cineva cu plăcere de cele dulci și

multe este a celor cu prea mare dreaptă-socoteală și preacunosători. Că nu vom defăima cu dulceață pe cele dulci de aici de nu vom gusta din dulceața lui Dumnezeu într-u toată simțirea și adevărarea.

IV. A lui Avva Casian

- se face citire în obștile Răsăritului în vremea mâncării am cunoscut că nu e o rânduială dată de canonul obștilor din Igipt, ci de cel al obștilor din Capadocia, care nu atât pentru iscusire duhovnicească,

cât pentru tăcerea vorbirilor s-a rânduie. Iar celor din Egipt, dar mai vârtos la Tavenioși, atâta tăcere se arată de către toți (când într-un loc, în vremea mîncării, se adună o mulțime mare de frați), cât întru alte obști nu se află, încât a nu îndrăzni cineva nici a cârcăi, afară de începătorul mesei, care, de s-ar fi făcut vreo trebuință, cu lovire în clopoțel mai vârtos decât cu glasul o însemna pe aceea, încă și culioanele până jos la gene le poartă aceștia, ca nu cumva să aibă ochii risipiți și să se uite unii la alții cu iscodire, ci să privească numai la singură masa și la mulțumirea lui Dumnezeu Celui ce îi hrănește. Și o mare oarecare păzire este la dânșii, aceea că nimeni nu se împărțășește de hrană afară de trapeză.

V.

Din Pateric

1. c^St) puneau Părinții că, mîncând odată frații la dragoste¹¹⁶, a rîs un frate la masă, și, văzându-l pe dânul Avva Ioan, a plîns, zicînd: „Oare ce este în inima acelui frate de a rîs, dator fiind mai vârtos a plînge, că doar dragoste (mii >stenie) mîncă?”

2. Bolnăvitu-s-a oarecare din Părinți și, neputînd a primi hrană multe zile, îl ruga ucenicul său a face puțină fiertură; și i-a dat voie. Și ducîndu-se fratele, a făcut și i-a adus lui să mînce. Și erau acolo agățate două vase: unul avînd miere, iar celălalt ulei de sîmîntă de in, pe care, după fire fiind puturos și cu totul de nemîncat, îl folosea pentru candelă. Iar fratele, vrînd a pune miere în fiertura bătrînului, n-a luat bine aminte și, în loc de miere, a pus ulei, și așa a dus fiertura la bătrînul. Iar el, gustînd, a priceput necunoștința fratelui, dar n-a grăit nimic, ci a mîncat tăcînd. Și l-a silit pe dânul fratele iarăși a mîncă. Iar el, silind >se pe sineși, a mîncat puțin. Și pe cînd stătea fratele încă rugîndu-l pe dânul ca să mai mînce, a zis bătrînul: „Crede-mă, fiule, nu pot să mînc mai mult”. Iar el, de ca și cum îndemnînd pe bătrînul, și pornind pofta lui cea căzută de boale, a zis: „Bună este, părinte, iată și eu mînc cu tine”. Și cum a gustat, cunoscînd ceea ce a făcut, a căzut cu fața la pămînt, zicînd: „Vai mie, părinte, că te-am prăpădit, și tu, pentru că n-ai grăit, ai pus păcatul asupra mea!”. Răspuns-a starețul: „Scoală-te, fiule, și nu te necăji, că de ar fi voit Dumnezeu ca să mînc miere, miere ai fi pus”.

""Agapă.

3. Zis-a un stareț: „Șezînd ca să mînci, dracul lăcomiei pîntecelui cu trecerea vremii biruiește-1 și-1 ține, zicîndu-i lui: «Așteaptă, că nu ești flămînd»; și mîncă frumos și birișor; și pe cât te silește acela, mai vârtos tu încetișor mîncă, căci așa opintește pe cineva: cât a voi pe toate deodată să le mînce”.

VI.

A Sfîntului Efrem

bine este a mîncă și a mulțumi Domnului, decât a nu mîncă și a osîndi pe cei ce mîncă și mulțumesc Domnului. Frate, șezuși la masă? Mîncă pâine și nu cleveti asupra aproapelui, ca să nu te afle mîncînd cărnurile fratelui tău prin clevetire; că scris este:

Cei ce mănâncă pe norodul meu întru mâncare de pâine, pe Domnul nu l-au chemat (Ps. 13: 4). Sănătos fiind cu credința, mănâncă întru Domnul tot ce este pus ție înainte. Iar de este pus înaintea noastră ceva de mâncare pe care tu nu poțtești a mânca, nu te întoarce dinspre dânsa, ci mai mult mănâncă și mulțumește Domnului. Șezut-ai la masă? Ia aminte de sineți și nu căuta împrejur ca un neînvățat. Neiscusire este monahului a mânca pe de-a-ntregul bucatele cele puse înainte. Nu defăima frânturile, că Domnul a zis ucenicilor Săi să adune prisosința frânturilor ca să nu se piardă ceva. Frate, de ți se va întâmpla a bea un pahar de vin, du-te după rugăciune degrab în chilia ta și, închizând ușa, mulțumește Domnului Celui ce economisește, căci a înmulți cuvinte cu frații după masă bănuiești prepusuri și sfărâmări. Bărbatul bețiv face și grăiește seara cele ce nu se cad, iar dimineața se căiește; și

dacă iarăși va afla, iarăși le va face pe acelea. Dacă te-ai ispitit odată, păzește-te de aici înainte; că scris este: *Cel născut de la Dumnezeu se păzește pe sine, și vicleanul nu se atinge de dânsul* (I Ioan5: 18).

Cinstește pe toți pentru Domnul, cinstește necerând ceva, și de la Domnul vei afla dar; că scris este: *Cel ce nu se rușinează de fețele dreptilor nu este bun; unul ca acesta, într-o bucată de pâine va da [vinde] pe om, și cel ce nu se sfiește de fața fratelui său, prin osteneală se va pedepsi* (Pilde 28: 21). De vei mânca împreună cu frații, după canon întinge în tîpsie, adică după rânduială; căci și turtureaua și rînduneaua, păsări ale câmpului, au păzit vremile intrării lor. Întinge, și nu te întrece cu cei mai mici decât tine, adică nu-i defăima pe aceia ca pe niște mai mici: o dată întinzând ei mâna, tu de două ori întinzând, apucând mai-nainte decât dânsii. Și tu, iubitule, toată ziua săvârșind-o flămând, pentru o bucată de ceas te tulburi, dar mai vartos (se cuvine) ca părintele să-i aștepte pe toți, și pe cei mai mici a-i îndemna, și să nu înceapă mai-nainte din mâncare, ci o dată cu frații să întindă mâna în strachină.

Cel ce tace la masă este asemenea celui ce mănâncă pâinea sa cu miere; iar cel ce înmulțește cuvinte tulbură și pe cel liniștit. Mănâncă cu așezare, și băutura ta să fie fără gâlceava [zgomot]. Frate, mâncat-ai pâine și te-ai săturat? Dă slavă lui Dumnezeu, Celui ce te-a săturat, iar dacă te-ai ales cu puțin, mai puțin decât trebuința luând, slăvește așijderea întru sineți pe Domnul, Cel ce te-a întărit, și nu zice înaintea tuturor „Numai atâta pâine am mâncat”, că, dacă vei zice aceasta și dacă te vei sârgui a se cunoaște ceea ce ai făcut, te depărtezi de la plata ta; iar dacă și osândind pe cei ce mănâncă și mulțumesc ai zis aceasta, ai prăpădit toată lucrarea ta, și te-ai dat pe sineți în mâinile vrăjmașilor.

PRICINA 8 bOVa?€CI ȘI

Despre mâncare și băutură, și când, și cum, și de care se cade a ne împărtăși sau depărta.

I. A lui Paladie, către Laus Paharnicul¹¹⁷

B

Îmbărbătează-te întru toată priceperea, rogu-te, robule al lui Dumnezeu, Lause, și nu cu pricina plăcerii de oameni pentru o oarecare judecată să lepezi cu jurământ înaintea-voirea ta, precum mulți au pățimit, care cu slava deșartă cea iubitoare de priciri, a nu mânca cutare, sau a nu bea cutare, dobitocește s-au jurat, robindu-și stăpânirea de sine cu sila jurământului; apoi iarăși sub acel lucru au năzuit [căzut] ticăloșește: sau prin iubirea de viață, sau prin trândăvire¹¹⁸, sau prin boala trupului, sau prin pofta oarecăror dulceți, pe jurământul cel strâmb născându-l. Deci cu socoteală mâncând, și cu socoteală oprindu-te, nu

¹¹⁷ Titlul nu se găsește în traducerea românească, ci doar în originalul grecesc. „Paharnic” redă mai mult sau mai puțin fidel termenul *npocmoai.Toi'*. Termenul desemna în Antichitate diferite funcții înalte sau împărătești: ofițeri, magistrați etc. cu rol important la curtea împăraților, în cazul lui Lausus, pentru care a fost scrisă *Istoria Lausiacă* de către Paladie, termenul se referă la o demnitate și o funcție specifică eunucilor.

¹¹⁸ *mcT)6ia<*; = indiferența, apatia, lehamitea.

vei greși niciodată, că mai bine este a bea vin cu socoteală, decât a bea apă cu mândrie. Cercetează dar și vezi pe cei ce cu socoteala blagocestiei beau vinul, și iarăși pe cei ce fără de socoteală leapădă vinul.

Băut-a Iosif odată vin la Egipteni, a băut încă și Domnul nostru Iisus Hristos cu ucenicii Săi, și a fost prihănit ca mâncăcios și băutor de vin. Iar Maniheii, și oarecari dintre filosofii elini, apă bând, și cu mândria legându-se, de prăpădirea necunoștinței lui Dumnezeu n-au scăpat. Dar materia bucatelor și a băuturilor nu este prihănită, ci socoteala celor ce bine sau rău folosesc materia.

Iar celor ce se împărtășesc sau se înfrânează de materie a zis Domnul: *Din roadele lor n veți cunoaște pe dânșii* (Matei 7: 16), care, după Apostolul, sunt *dragostea, pacea, bucuria, îndelungă-răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețile, înfrânarea, curăția* (Gal. 5: 22). Iar cel ce se nevoiește a avea astfel de roade, de toate se înfrânează, și fără socoteală nici nu va mânca, nici nu va bea, nici nu va locui împreună cu cineva ce are conștiință rea. Sănătos fiind, se va opri de la cele ce îngrașă, iar bolnav fiind, sau scârbit [suferind de oarece dureri], sau în primejdii fiind, sau spre stricarea măririi deșarte, le va folosi pe dânsele cu măsură, ca pe niște doftorii, numai spre tămăduirea sufletului și a trupului, mulțumind lui Dumnezeu.

II.

Din Pateric

i®uitu-s-a odată Avva Xantia de la Schit la Terenut, și acolo unde

a găzduit, pentru osteneala pustniciei, i-au adus lui puțin vin. Și i-a adus lui oarecine pe un îndrăcit, și a început dracul a ocări pe stareț, zicând: „Către băutorul acesta de vin m-ați adus pe mine?”. Și starețul nu voia să-l scoată pe dânsul. Iar pentru ocară a zis: „Cred lui Dumnezeu că nu voi sfârși paharul acesta până nu vei ieși”. Și cum a început starețul a bea, a strigat dracul, zicând: „Mă arzi, mă arzi!”. Și mai-nainte de a săvârși, a ieșit prin darul lui Hristos.

III. A lui Antioh Pandectul

BI

Întru înfrânare de nevoie este să se păzească și aceasta, adică a nu se opri [înfrâna] de vreun fel de mâncare ca de ceva grețos și oprit; căci acest lucru este cu totul blestemat și drăcesc. Că nu ne depărtăm de niște bucate mai grase ca de niște rele - să nu fie! -, ci ca patimile cele ce înfierbântă ale cărnii să le tăiem prin hrana cea uscată și proastă, și așa să chinuim trupul cu cuviință când acesta este sănătos, iar când este bolnav, să-l îngrășăm pe dânsul cu măsură, ca întru cele de nevoie să ajute sufletului, și nevoița cea bună împreună cu dânsul să se nevoiască.

IV.

A Sfântului Anastasie Sinaitul

întrebare

£&%. acă cineva va hotărî cu jurământ să facă binele, adică să nu guste vin pentru o vreme, sau să nu cârtească, sau altceva de acest fel să nu facă, și dacă din trândăvie nu va putea să împlinească ceea ce s-a apucat, ce este dator să iacă?

Răspuns

hotărî cu totul una ca aceasta cu jurământ este lucru cu greșeală și oprit; căci nu de nevoie, ci cu înainte-, oirea cea de sineși stăpânitoare ne îndestulăm; că nu irebuie ca prin sila jurământului să robim slobozenia socotinței, nici de ceva din zidirile lui Dumnezeu ca de un rău să ne depărtăm, ci să folosim la toate dreapta socoteală, însă Fericiții Părinți, cei ce ne-au scris nouă sfințitele rugăciuni, au făcut rugăciuni și pentru o pricină ca aceasta: o rugăciune ce dezleagă pe om. Căci s-a zis preoților celor adevărați ai lui Dumnezeu că *cele ce veți dezlega pe pământ vor fi dezlegate și în cer* (Matei 16: 19); însă și cei ce dezleagă și cel ce încalcă jurământul datori sunt să se mărturisească lui Dumnezeu prihănind a sa lenevire și împușinare. Că dacă unui împărat stricăcios făgăduindu-se cineva, nu cutează până la moarte să se arate călcător de făgăduință, cu atât mai vârtos către nemuritorul și cerescul împărat, dacă oarecare făgăduință cu jurământ împreună a făcut, iar apoi se leapădă de ceea ce a făgăduit, oare nu este vinovat de muncă? însă pocăința pe toate le poate.

V.

A Sfântului Diadoh

toate poftele cele dobitocești, cei ce se nevoiesc, într-un chip ca

acesta se cade a le urî, încât, într-un obicei ca acesta ajungând, temeinic a cugeta urâciune către dânsule. Iar înfrânarea cea spre lucruri se cade a o păzi, așa încât să nu vină cineva cândva întru îngreșoșarea lor, căci acest lucru blestemat este și cu totul drăcesc. Că nu ca de niște rele să ne depărtăm de dânsule -să nu fie! -, ci ca să ne smulgem pe înșine de la cele multe și netrebnice mâncări, și părțile cele fierbinți ale cărnii cu măsură să le chinuim; ca pentru aceasta și prisosința noastră spre iconomia celor săraci îndestulată să se facă, care este cunoaștere a dragostei celei adevărate.

VI.

Din Pateric

eșit-au odată Părinții în Alexandria, chemați fiind de Fericitul Arhiepiscop Teofil¹¹⁹, ca să facă rugăciune și să surpe idolii. Și mâncând ei cu dânsul, le-a pus înaintea carne de vițel, și mâncau, nimic socotind (îndoindu-se). Și luând Arhiepiscopul o bucată, a dat bătrânului celui aproape de el, zicând: „Iată, aceasta este bună!”. Iar bătrânii, auzind, au zis: „Noi până acum verdețuri mâncăm, iar dacă este carne, nu mâncăm”. Și n-a mai gustat nici unul dintr-înșii dintru dânsa.

¹¹⁹

Teofil I, Patriarh al Alexandriei (385-412).

ȘI

Care este deosebirea războiului curviei și cum se cade a ne nevoi împotriva lui.

I.

A lui Paladie

) upărat-a odată pe Fericitul Evagrie Diaconul dracul curviei cu îngreuiere, precum singur ne-a povestit nouă, și toată noaptea a stat gol într-un puț, în vreme de iarnă, până i-a înghețat trupul.

II. Tot a aceluiași

iS?

Ș-® e povestește despre Fericitul Amonie, ucenicul Cuviosului Pamvo, o povestire ca aceasta: „Ridicându-se odată în trupul lui o poftă necuvioasă, nu și-a cruțat trupul, ci fier înfocând, punea pe mădularele sale, încât era el totdeauna rănit”.

III.

Tot a aceluiași

supra viteazului Filorom Episcopul, întru începutul lepădării sale de lume, i s-a pus asupra-i prea foarte războiul curviei; care, tiranisind patima, o a izgonit ca pe o aprindere nemăsurată, cu apă multă stingând-o, adică cu înfrânarea cea desăvârșită, și cu purtarea de fier, și cu zăvorârea și cu depărtarea de mâncări: și de pâine, și de grâu, și de toate cele ce trec prin foc; întru acestea cu răbdare petrecând optsprezece ani, cu Dumnezeiescul

ajutor s-a făcut biruitor unei patimi ca aceasta.

IV.

A lui Grigorie Dialogul

înștindu-se odată Sfântul Benedict, a venit ispititorul în chip de pasăre neagră, care se numește mierlă, și zbura împrejurul obrazului lui, având atâta obrăznicie, încât Sfântul ar fi putut-o prinde și cu mâna. Și cunoscând Cuviosul gândirea vrăjmașului, întrarmându-se pe sine cu semnul de viață făcătoarei cruci, nevăzut l-a făcut pe vrăjmaș. Iar după puțin timp s-a ridicat în carnea sa acest fel de patimă, într-un chip în care niciodată nu i s-a făcut; că pe o femeie oarecare pe care o văzuse Sfântul odată când era tânăr, închipuind-o dracul curviei, pe aceasta înaintea ochilor acestui drept o a pus, și atâta înfocare i-a aprins din carne, cât puțin de nu s-a clătinat de sufleteasca mânăciune¹², încât iarăși să alerge în lume.

¹²⁰

<XKT|5L(x<; = acedie.

Dar darul lui Dumnezeu cel mântuitor l-a întărit pe dânsul atâta cât să trântescă pe vrăjmașul și biruință asupra patimilor să ridice: că prin gând curat și vitejesc îndreptându-se pe sine, căutând, a văzut pe aproape mulțime multă de urzici și de măracini, și, dezbrăcându-și haina, gol s-a aruncat într-însele, și în multe ceasuri s-a aflat întru dânsulele tăvălindu-se, încât tot trupu cu ghimpii spinilor și ai urzicilor zgâriindu-se, cu sânge împrejur s-a cruntat [înroșit]. Și suferind vitejește niște dureri ca acestea, războiul trupului l-a biruit. Și, de atunci, cu darul lui Dumnezeu, în toată vremea vieții sale n-a mai căutat să-l supere pe dânsul dracul acela al curviei, precum pe urmă a povestit acela ucenicilor săi.

V. Din viața Sfântului Pavel Tebeul

În vremea împăraților păgâni Deciu și Valerian, prinzându-se de necredincioși oarecare din sfinți și multe munci suferind, pe lângă altele, și aceasta a pătimit: că văzându-l cei necredincioși că este tânăr și în floarea vârstei și cu frumusețea împodobit, au găsit aceasta ca materie a vicleniei lor, și vrând nu numai cu trupul, ci și cu sufletul să-l strice, ce au făcut și în ce fel de măiestrie ca aceasta au sporit? într-o grădină moale și bine-înflorită aducându-l pe dânsul, unde și așternutul era moale, și cu răsfățare trupul odihnindu-l, întru acelea l-au culcat pe nevoitor cu fața în sus, și, lăsându-l cu mâinile legate, au lipsit pentru puțin.

Și se sfârșea sporirea lor într-un lucru foarte spurcat și plin de urâciune: că, după ieșirea acelora, s-a băgat o fată frumoasă la chip, iar la suflet foarte puturoasă și neastâmpărată, care, împreună cu viteazul acela culcându-se, lucra cele mai urâte lucruri cu puțință: îl îmbrățișa, se împleticea cu el, cu iscodire îl săruta, îl mângâia, o spurcată mână de rușine se atingea, prin toate cu totul îndemnându-l către dulceață.

Deci ce trebuia să facă acel suflet curat? Ce trebuia nedumerindu-se către dezlegarea unui rău ca acela? Să-i dea brânci spurcatei nu putea, dar nu s-a nedumerit [stat în cumpănă], foarte urător de rău fiind. Că împotriva „dragostei” punând pe dragoste, împotriva celei necuvioase pe cea Dumnezeiască, și vrând a arăta că cel curat și iubitor de Dumnezeu cu lesnire nu va cruța nici mădularele, nici carnea, ca numai să-și păzească luiși întreagă curățenia, cu mușcare pe a sa limbă tăind-o și în gură mestecând-o, în loc de sărutare în fața curvei o a scuipat, cu pătımirea patimă și cu durerea dulceța a o stinge bine-socotind.

VI.

Din Pateric

1. £3©} ntrebat a fost un stareț: „De unde îmi este mie că mă bântui spre curvie?”. Și a răspuns. „Dintru multa mâncare și dormire”.
2. Zis-a iarăși: „Dacă firea va ridica poftele, întinderea nevoinței le va stinge pe dânsle”.

VII. A lui Avva Marcu

) e cade ca tânărul așa să-și supună tinerețile sale cuvântului lui Dumnezeu, precum însuși cuvântul cere, că zice: *Puneți înainte trupurile voastre ca jertfă vie, sfântă, bine-plăcută lui Dumnezeu, ca slujba voastră cea cuvântătoare* (Rom. 12: 1), toată umezeala poftei celei trupești - prin puțina mâncare și puțina băutură, și privegherile cele din toată noaptea - a o răci și a o usca, ca și el din așezare să zică: *Făcutu-m-am ca un foaie la fum, îndreptările Tale nu le-am uitat* (Ps. 118: 83), și cunoscând că al lui Hristos este, acest trup împreună să-l răstignească cu patimile și cu poftele, și să omoare nu numai fapta curviei, ci și mădularele cele pământeste, ca și necurăția ceea ce se lucrează în trup de la duhurile cele viclene.

Cel ce așteaptă cununa adevăratei și neîntinatei și desăvârșitei feciorii, nu numai până la aceasta pune să stea nevoința, ci, urmând apostoleștii învățături, și însăși însemnarea și mișcarea patimii se nevoiește a o omorî. Cel ce cu iute dragoste preacurata și îngereasca feciorie în trupul său a se sălășlui așteaptă, și nici așa nu se adeverește, se roagă ca însăși pomenirea cu gândul a acestei subțiri patimi ce se suie fără mișcarea și lucrarea trupestii patimi să se stingă, și de este dar cineva care s-a învrednicit de darul acesta, acesta știe că aceasta se poate isprăvi numai prin singură puterea cea de sus și ajutorința și dăruirea Duhului.

Tot așa cel ce așteaptă cununa curatei și luminatei feciorii, pentru dânsa cu dor Dumnezeiesc este străpuns, și trupul îl răstignește prin nevoințele cele pustnicești.

Omoară mădularele cele de pe pământ cu întinderea și cu stăruința înfrânării, stricând omul cel dinafară și subțindu-l pe acesta, și ostenindu-l în felul pilei, ca, prin credință și nevoință și lucrarea darului, omul cel dinlăuntru să se înnoiască, din zi în zi sporind spre mai bine. Că dragostea crescând, cu nădejdea se mărește, cu bucuria Duhului se veselește, cu pacea lui Hristos se dăruiește, de

bunătate e purtată, cu facerea de bine se păzește, cu frica lui Dumnezeu se cuprinde, cu priceperea și cunoștința se luminează, cu înțelepciunea strălucește, cu smerita cugetare se povățuiește.

Cu acestea și cu fapte bune asemenea acestora înnoindu-se mintea de Duhul, însemnarea [caracterul] icoanei acesteia cu chip Dumnezeiesc întru sineși o cunoaște, și frumusețea cea gânditoare și negrăită a stăpâneștii asemănări o pricepe, și bogăția înțelepciunii de sineși învățate a legii celei înlăuntru pune o înțelege.

VIII. A Sfântului Maxim

reu este dracul curviei, și foarte se pune asupra celor ce se nevoiesc împotriva patimii, și mai vârtos în disprețuirea hranei și în vorbirile femeilor. Că furând mintea pe ascuns cu netezirea [moliciunea] dulceții, sare apoi asupra celui ce prin pomenire se liniștește, trupul înfocându-l, și felurite fețe înaintea minții punând, către alcătuirea păcatului o cheamă pe dânsa, care față, de voiești a nu zăbovi întru tine, ia lângă tine post și osteneală și priveghere, și buna-liniște cu rugăciune aprinsă. Când dracii scot mintea din întreaga înțelepciune și cu gândurile

curviei o vor înconjura, atunci cu lacrimi să zici către Stăpânul: „Izgonindu-mă acum, m-au înconjurat, Bucuria mea, izbăvește-mă de cei ce m-au înconjurat”.

IX.

Din Pateric

1. 3s3?tⁿ frate a întrebat pe Avva Paladie, zicând: „Părinte, spune-mi mie ce voiești să fac, că trei ani am postit perechi-perechi, adică câte două zile, iar întru a treia mănânc, și nu pot să mă izbăvesc de dracul curviei?”. Răspuns-a starețul: „Fiule, când Dumnezeu l-a trimis pe Proorocul *Issia* către Israiliteni, așa i-a zis lui: *Strigă întru tărie, și nu cruța, și vestește norodului: Păcatele lor mă caută pe Mine din zi în zi, și să se apropie de Mine poftesc, zicând: Ce e că am postit și Tu n-ai cunoscut? Smerit-am sufletele noastre, și n-ai văzut? Și le-a răspuns lor acestea: În zilele posturilor voastre vă aflați făcând voile voastre, și pe cei de sub mâna voastră îi asupriți, și pe toți cei din preajma voastră îi obidiți, și postiți spre judecăți și sfade, încât auzită se face înaintea Domnului strigarea voastră. Nu pe acest post l-am ales, zice Domnul. Nici de vei încovoia ca pe un lanț și ca pe un belciug grumazul tău, și sac și cenușă de ți-ai așterne, nici așa nu se va chema post primit* (îs. 58: 1-5).

Deci și ru, fiule, dacă vei posti de mâncări, și vei grăi de rău pe cineva, sau vei osândi, sau vei pomeni de rău, sau gânduri viclene vei primi, sau vei pofti ceva din dulceți, sau de cele oprite cu cugetul vei închipui prin poftă, cum crezi că te vei izbăvi de războiul curviei? Sau nu știi că tot cel ce-și împlinește pofta sa în cuget, și fără bucatele cele dinafară se îmbată și se satură? Deci, de voiești ca postul tău să fie primit la Dumnezeu, păzește-te mai-nainte de toate de tot graiul cel viclean, de toată clevetirea și osândirea, și auzirea deșartă nu primi, după cea scrisă. Și curățește toată inima ta de toată întinăciunea trupului și a duhului, și de toată pomenirea de rău, și de toată agoniseala urâtă, și obosește trupul

tău într-o mulțime de metaniilor și a privegherilor, și a celorlalte osteneli într-o cugetare ascunsă. Și când vei voi să dormi, nu te culca, ci șezând, așa dormi, într-o acestea și într-o unele ca acestea, de ca și cum ai fi copil cu tinerețile, învață-te, cu darul lui Dumnezeu, războiul curviei să-1 biruiești.

Pentru aceasta și Părinții au zis că nu în chilie sau în sihăstrie trebuie a șede, ci în obște d petrece, și cu mai multe osteneli a se obosi. Pe lângă acestea, monahul să se îmbrace cu haine aspre și trănțoase [zdrențăroase], și nu cu cele moi, și cu toată întărirea de la proestoși să se țină și să se păzească. Căci nelucrarea și negrija, și mâncarea de două ori în zi, și somnul mult s-au obișnuit a ridica asupra noastră nu numai pe dracul curviei, ci și pe cel al trândăviei¹²¹, și pe cel al slavei deșarte, și pe cel al mândriei.

2. Zis-a Avva Antonie: „Socotesc că trupul are mișcarea firească împreună frământată [amestecată] cu dânsul, dar nu lucrează nevoind sufletul, ci numai însemnează în trup nepătimașa mișcare. Dar mai este o mișcare - într-o a hrăni și a încălzi trupul cu mâncări și băuturi, dintru care căldura trupului deșteaptă trupul către lucrare. Pentru aceea și poruncind Apostolul, zice: *Nu vă îmbătați de vin, într-o care este curvie* (Ef. 5: 18); iar

¹²¹ Achediei.

Domnul în Evanghelie zice: *Vedeți să nu se îngreueze inimile voastre cu îmbuibarea și cu beția* (Luca 21: 34). Și este încă o mișcare oarecare, facându-se la cei nevoitori din pândirea cea cu viclesug și pizma diavolilor. Drept aceea, se cuvine a ști că trei sunt mișcările poftii celei trupești: una adică firească; alta, din neluarea aminte la mâncări; iar a treia, de la draci. Deci se cuvine ca cel ce se nevoiește, deosebirea acestora știind-o, și nu necunoscând pricinile, potrivit către fiecare și cuviincios să se nevoiească.

3. Un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: „Ce voi face, că sunt luptat spre curvie și spre mânie?”. Și a răspuns lui starețul, zicând: „Zicea David: *pe leu îl ciomăgeam și pe urs îl sugrumam* (împărați 17: 34-37), arătând cuvântul că se cuvine că pe mânie trebuie a o tăia cu îndelunga răbdare, iar pe curvie a o tescui [strâmtora] cu osteneli și cu post”.

4. Povestit-a Avva Foca că, mutându-se în Schit Avva Iacov, s-a luptat tare de dracul curviei, și, aproape fiind de a se primejdui, a venit la mine și mi-a arătat cele despre sineși, și mi-a zis mie: „De mă duc mâine în cutare peșteră, te rog, pentru Domnul, să nu spui nimănui cele despre mine, ci numără patruzeci de zile, și când se vor fi împlinit, fă dragoste și vino la mine, aducând Sfânta Cuminecătură; și de mă vei afla mort, îngroapă-mă, iar dacă încă sunt viu, să mă împărtășești cu Sfânta Cuminecătură”. Și acestea zicând, s-a dus.

Și împlinindu-se patruzeci de zile, luând Sfânta Cuminecătură, pâine curată și puțin vin, m-am dus către dânsul, și numai cât

m-am apropiat de peșteră, am mirosit multă putoare, care din gura lui se făcuse. Și am zis întru sinemi: „A răposat fericitul”. Și intrând în peșteră, l-am aflat pe dânsul zăcând mai mult mort. Și dacă m-a văzut,

mișcând puțin mâna sa cea dreaptă precum putea, însemna prin chipul mâinii pentru Sfânta împărtășanie. Iar eu am zis: „Am adus”.

Și deschizând cu sila gura lui puțin, și sfărâmând o parte din cinstitul Trup întru de viață făcătorul Sânge, am turnat în gura lui. Iar el, împărtășindu-se, s-a întărit. Apoi, udând din pâinea de obște un miez, i-am adus lui, și după puțin, iarăși altul, și, precum putea, a primit. Și așa prin darul lui Hristos împuternicindu-se, a ieșit după o zi, călătorind împreună cu mine, și a venit întru chilia sa, izbăvindu-se cu darul lui Dumnezeu de pieritorul război al curviei.

5. Un frate era luptat spre curvie, și era războiul ca un foc arzând noaptea în inima lui; iar el se nevoia ca nicidecum să se învoiască cu gândul. Iar după puțină vreme a fugit războiul, nimic punând asupra fratelui pentru răbdarea lui, și îndată a venit lumină în inima lui.

6. Alt ucenic al unui stareț mare așijderea a fost luptat de dracul curviei, și se nevoia vitejește; iar starețul, văzându-l pe dânsul ostenindu-se, i-a zis lui: „Voiești să rog pe Dumnezeu și să se ușureze războiul de la tine?”. Iar el i-a zis: „Deși mă ostenesc, Avva, și acest război mult mă necăjește, văd totuși din osteneală rod întru mine; iar aceasta roagă pe Dumnezeu, ca să-mi dea răbdare a suferi”. Zis-a lui starețul: „Încă ești întru sporire, și pe mine mă covârșești!”

7. Zis-a un stareț către oarecare frate ce era supărat de curvie: „Frate, dormind voiești a te mântui? Du-te, ostenește-te, trudește-te, caută și vei afla, priveghează, și bate, și se va deschide ție. Sunt în lume unii luptători care, deși stau întru multă bătaie, se împuternicesc și se încununează. Și de multe ori, și unul de doi fiind bătut, împuternicindu-se întru lovituri, pe cei ce-l bat îi biruiește. Deci dacă aceia, pentru câștig trupesc, atât de mare

răbdare arată, nu cu mult mai vârtos tu mai cu vârtute vei sta și te vei nevoi pentru împărăția Cerurilor? Și mai vârtos având și pe Dumnezeu împreună ajutător”.

8. Un frate era nevoitor în Schit; și i-a vârat lui vrăjmașul pomenire a unei femei frumoase pe care o văzuse odată în Egipt, și îl necăjea pe dânsul foarte. Iar după iconomie, alt frate, venind din Egipt în Schit, s-a dus la dânsul și, vorbind cu dânsul, i-a spus că femeia cutăruia a murit; iar aceea era cea de care era luptat fratele. Și cum a auzit, luând haina sa, s-a dus acolo și a întrebat despre femeie, și, înștiințându-se, a destupat noaptea mormântul ei și a șters puroile [puterejunea trupului] ei în haina sa și s-a întors în chilia sa, aducând haina sa, plină fiind de puroile trupului cel mort, care multă

putoare slobozea. Și când îl supăra pe dânsul gândul curviei, punea haina înaintea sa și zicea gândului: „Iată pofta pe care o cauți, ia-o pe ea, satură-te!”. Și așa se chinuia pe sineși cu acea nesuferită putoare, până când desăvârșit s-a stins războiul de la dânsul.

9. Venit-a odată oarecine în Schit vrând a se face monah, având și pe fiul său cu sine tocmai atunci înțărcat, și au petrecut amândoi în chilie vreme din destul. Iar copilul, crescând și făcându-se voinic, a început a fi cumplit supărat de războiul cărnii. Și neputând a sta împotriva, a zis către tatăl său: „Mă duc în lume, că nu pot să sufăr războiul”. Iar tatăl lui stăruia rugându-l pe dânsul să nu facă aceasta. Zis-a tânărul: „Avva, nu pot, lasă-mă să mă duc”. Zis-a lui tatăl său: „Ascultă-mă, fiule, de această dată, și ia-ți patruzeci de perechi [legături] de pâine, și smicele pentru patruzeci de zile, și du-te în pustia cea mai dinăuntru, și petrece acolo patruzeci de zile, și așa făcă-se voia Domnului”. Iar el a ascultat de tatăl său. Și, sculându-se, a intrat în pustie și a petrecut ostenindu-se acolo, împletind smicele uscate și mâncând pâine uscată.

Și făcând așa, și liniștindu-se douăzeci de zile și douăzeci de nopți, a văzut pe lucrarea sa un fel de arătare stând lângă el, și slobozea o putoare atât de mare, încât tânărul abia o putea suferi, pentru aceasta și degrab o izgonea pe dânsa. Iar ea, așa gonită fiind, a zis către dânsul: „Eu în inimile oamenilor, dulce mă arăt, și tu acum mă izgonești? Dar să știi că, pentru ascultarea ta și osteneala ta, Dumnezeu nu m-a lăsat să te amăgesc, și ți-a arătat ție putoarea mea. Iar el, sculându-se și mulțumind lui Dumnezeu, a venit la tatăl său și i-a zis lui: „Nu mai voiesc să mă duc în lume, că am văzut lucrarea curviei și putoarea ei”. Și era și tatăl lui încredințat pentru dânsul. Și a zis tânărul: „De ai fi petrecut patruzeci de zile și ai fi păzit porunca, ai fi văzut mare vedenie”.

10. Alt stareț de asemenea a venit în Schit, aducând pe fiul său, încă sugând, și neștiind ce este femeia. Și dacă a crescut și s-a făcut bărbat voinic, dracii îi arătau în somn chipurile femeilor, iar el spunea tatălui său cele ce vedea. Și auzind bătrânul, s-a minunat de viclesugul vrăjmașului. Odată, suindu-se în Egipt, fiind și tânărul împreună cu dânsul, s-au întâlnit cu femei. Zis-a tânărul către tatăl său: „Avva, aceștia sunt cei ce vin noaptea la mine în Schit”. Răspuns-a bătrânul: „Fiule, aceștia sunt călugării satelor, și aceștia au alt port, iar cei din pustie altul”. Și îndată s-a întors în chilia lor.

11. Un frate a zis către un stareț: „Ce să fac, că mă ucide gândul cel întinat?”. Și a răspuns lui bătrânul: „Când mama voiește a înțărca copilul ei, pune ceapă câinească la țâța ei, iar pruncul vine după obicei să sugă și, gustând din ceapa câinească, fuge din pricina amărăciunii ei”. Deci pune și tu ceapă câinească”, întrebă-a fratele: „Ce este cuvântul, părinte?”. Și a răspuns bătrânul: „În loc de ceapă câinească, pune întru sineși pomenirea morții și a muncilor veacului ce va să fie”.

10. Tot acel frate a întrebat pe alt stareț pentru un alt gând, și i-a zis lui bătrânul: „Eu n-am fost niciodată luptat într-un fel de lucru”. Și a auzit fratele și s-a smintit. Și sculându-se, a ieșit, nici ziua bună luându-și. Și s-a dus către alt stareț, și i-a vestit lui, zicând: „Iată ce mi-a zis mie cutare stareț, și m-a smintit, că peste fire a grăit”. Zis-a bătrânul: „Nu simplu ți-a zis ție aceasta omul lui Dumnezeu; pentru aceea, întoarce-te curând de te pocăiește lui”. Iar fratele, întorcându-se de îndată la stareț, a făcut metanie, zicând: „Iartă-mă, Avva, că nebunește am făcut ceea ce am făcut: ieșind neluându-mi ziua bună, dar te rog, tâlcuiește-mi mie cum niciodată n-ai fost luptat de curvie?”. Zisu-i-a lui starețul: „De când m-am făcut monah, nu m-am săturat nici de pâine, nici de apă, nici de somn, ci grija acestora foarte supărându-mă, nu m-a lăsat să simt războiul de care ai zis”. Și folosindu-se fratele, s-a dus în chilia sa.

11. Un frate era cumplit bântuit de dracul curviei; patru diavoli în chip de femei prefăcându-se au stătut în preajma lui, și au petrecut patruzeci de zile luptându-se cu dânsul spre a-l trage spre spurcata amestecare. Iar acela, vitejește nevoindu-se și nebiruindu-se, Dumnezeu văzând răbdarea lui, a depărtat de la dânsul războiul și i-a dăruit lui a nu se mai supăra de înfocarea cărnii.

12. Un frate a întrebat pe un stareț, zicând: „Avva, mă necăjește pântecul și nu-l pot opri cu totul, și de aceea zburdă trupul meu”. Zisu-i-a lui starețul: „De nu vei pune pe dânsul frică și post, nu umbli drept în calea lui Dumnezeu”. Și i-a zis lui o pildă ca aceasta: „Un om oarecare a călătorit șezând pe asin, iar asinul îl purta abătându-se încoace și-ncolo de drum, iar el, luând toiagul pe care-l avea, îl bătea pe dânsul. Și a zis asinul: «Nu mă bate, că de acum voi merge drept». Și dacă au mers puțin, s-a pogorât de pe asin, punând toiagul pe desagi deasupra asinului, iar asinul nu vedea că toiagul este deasupra lui. Și cum a văzut pe domnul său neducând toiag, și nebăgând de seamă de dânsul, a început a se abate și a se trage ici și colo în semănături. Și alergându-l domnul lui, a luat toiagul și n-a conținut bătându-l pe dânsul până ce a mers drept. Așa și la trup, când zburdă și se abate de a face calea lui Dumnezeu, bate-l pe dânsul cu postul și va umbla drept; și să stea acesta (adică postul) deasupra lui împreună cu frica lui Dumnezeu de-a pururea”.

ȘI

Că «w este cm puțință a se izbăvi cineva desăvârșit de războiul curviejară decât numai prin ajutorul lui Dumnezeu, ajutor care urmează neîndoios nevoitorilor, și care este desăvârșita curăție.

I. A lui Paladie

ericitul Moisi Arapul [Etiopianul], care mai-nainte fusese povățuitor al unei mari cete de tâlhari, iar mai pe urmă, botezându-se, s-a făcut monah preaiscusit și preot, și s-a numărat

Împreună cu Părinții cei mari, acesta, la începutul lepădării sale de lume, a fost luptat de dracul curviei până într-o atâta, încât puțin a lipsit ca să nu cadă din punerea [treapta] sa. Și se lupta împotriva vrăjmașului prin mare post și liniște. Și încuindu-se pe sine în chilie, cu sfatul Marelui Isidor al Schitului, în multă vreme neieșit a fost, nimic altceva nemâncând, fără numai o litră de pâine, și făcea cincizeci de rugăciuni pe zi. Apoi și prin priveghere întinsă împotriva se nevoia, nedormind toată noaptea vreme de șase ani, și, topindu-și trupul desăvârșit, a rămas încă înfocându-se și având felurite vedenii de noapte. Apoi sub altă aspră petrecere s-a pus pe sineși: că, ieșind noaptea, se ducea pe la chiliile

Părinților celor bătrâni, la cei ce nu puteau aduce apă, și, neștiind ei, lua vasele și le umplea cu apă, că la unii dintr-înșii apa era la cinci mile¹²² depărtare.

Și plecând-se el într-o noapte în puț ca să umple vasul unui monah, l-a lovit diavolul peste șale cu o beldie și l-a lăsat în loc zăcând mort, că nu suferea, pizmărețul, răbdarea nevoitorului. Iar a doua zi, venind oarecine din monahi și văzându-l pe dânsul zăcând și trăgând să moară, întorcându-se, a vestit Marelui Isidor. Și venind acela cu oarecari și luându-l pe dânsul, l-au dus la biserică, și atât de mult a bolit, încât într-un an a venit în putere. Și atunci i-a zis lui Isidor, Marele lui Hristos preot: „Contenește de aici înainte să mai bați război cu dracii, frate Moisi, și nu intra așa asupra lor, căci în sihăstrie sunt și măsuri ale luptei celei către draci”. Iar diamantul¹²³ lui Hristos, Moisi, i-a zis lui: „Nu voi conțeni să mă lupt cu dânsii până nu va conțeni nălucirea viselor”. Atunci i-a zis lui Marele Isidor: „Acum, într-un nume al lui Iisus Hristos, au conținut visurile tale cele necuvioase; deci apropie-te cu îndrăzneală de Dumnezeuieștile Taine și cuminecă-te; ca să nu te trufești cum că cu a ta nevoință ai biruit această patimă, că pentru aceasta te-ai tiranisit cumplit din parte-i, spre folos ție, ca să nu te surpi prin îngâmfare”.

Acestea auzind, s-a întors în chilia sa, de aici înainte, luând aminte cu liniște și cu măsură într-o nevoință, și așa de neastâmpărata patimă s-a izbăvit.

¹²² irevte orpeCcov = Ut. 5 semne sau hotare (...).

¹²³ <x&âj<x<; =flg. nebiruitul.

A aceluiași

n oarecare Pahon după nume, ajungând ca la șaptezeci de ani, ședea în Schit. Și mi s-a întâmplat (zice scriitorul) să mă supăr de dracul neastâmpărării, fiind cuprins și supărat de gânduri întru nălucirile cele de noapte. Și neîngăduind eu a spune cuiva lucrul, fiind gonit de patimă, am ieșit din pustie. Și ducându-mă pe ascuns într-o pustie cea adâncă, m-am întâlnit după cincisprezece zile cu sfinții bărbați cei de la Schit, între care era și Pahon.

Și aflându-l pe dânsul mai curat și mai nevoitor, am îndrăznit să-i zic lui cele ale minții mele, și mi-a zis mie Sfântul așa: „Să nu te

uimească lucrul, că nu pătimești aceasta din lenevire - că te mărturisește lucrul și lipsa celor trebuincioase și depărtarea de vorbirea femeilor -, ci mai vârtos de la potrivnicul ți se întâmplă ție aceasta, din pricina râvnei tale întru fapta bună. Că întreit este războiul cel curvesc: uneori, de bine bucurându-se, trupul se pune [așată] asupra noastră, iar alteori, patimile se ridică asupra noastră prin gânduri, și mai este când și dracul se ridică tiranisește asupra noastră. Iar eu, mult pândind, am aflat aceasta; și iată, precum vezi, bătrân sunt, și am patruzeci de ani de când stau în chilia aceasta îngrijindu-mă de mântuirea mea, și chiar ajungând întru această vârstă, până acum sunt bătuit".

Și s-a jurat, zicând: „După ce am trecut de al cincizecilea an, în doisprezece ani acest demon n-a încetat nici noapte, nici zi a se năpusti asupra mea. Și gândind eu că Dumnezeu S-a depărtat de mine, și pentru aceasta sunt tiranisit, am ales cu nesocoteală mai vârtos a muri decât să mă urățesc din pricina patimii. Și ieșind din chilie,

înconjuram pustia; și aflând o peșteră a unei hiene, m-am pus jos gol ca să mă mănânce fiarele. Și făcându-se seară adâncă, au ieșit fiarele, cea bărbătească și cea femeiască, și m-au mirosit de la picioare până la cap, și, lingându-mă, s-au depărtat.

Și zăcând eu acolo până dimineața, părându-mi-se că voi fi totuși mâncat, am socotit că negreșit m-a cruțat Dumnezeu, și, sculându-mă, m-am întors în chilie. Și stăruind demonul puține zile, iarăși s-a năpustit asupra mea, mai tare decât înainte, încât era să și hulesc. Că prefăcându-se într-o fetișcană arăpoaică [etiopiancă] - pe care o văzusem în tinerețile mele adunând spice la seceră -, a șezut pe genunchii mei și atâta de tare m-a zădărit, încât mi se părea că m-am împreunat cu dânsa. Și tulburându-mă eu, i-am dat o palmă, și așa s-a făcut nevăzută; și credeți-mă ce grăiesc, că putoarea mâinii mele n-am putut-o suferi doi ani de zile.

Împutinându-mă la suflet, și întru aceasta mai mult urându-mi-se de mine însumi, cu totul am ieșit rătăcind întru adâncă pustie, și, aflând o aspidă mică, luând-o, o am apropiat de mădularele mele cele născătoare, ca măcar așa, mușcat fiind de dânsa, să mor. Și frecând capul fiarei de mădulare, ca de cele ce-mi sunt pricină de ispită, nici așa n-am fost mușcat, cu pronia darului fiind cruțat. După acestea, am auzit venind glas în cugetul meu: «Du-te, Pahon, de te nevoiește, că pentru aceasta te-am lăsat a te tiranisi atât de mult: ca nu cumva să cugeti înalt, de ca și cum cu o putere așa mare să crezi că 1-ai biruit pe demon, ci, cunoscând neputința ta, niciodată să nu te încrezi în viețuirea ta, ci de-a pururea să alergi la ajutorul lui Dumnezeu».

Încredințându-mă astfel, m-am întors în chilie, șezând de aici înainte cu îndrăzneală, fără să mă mai grijesc de războiul cel pentru îndrăcirea de femei,

rămânând cu pace din lupta aceea în zilele ce au urmat. Iar

diavolul, cunoscând disprețuirea mea cea spre dânsul, de aici rușinându-se, n-a mai putut să se apropie de mine".

Cu aceste cuvinte și lupte către satana întărindu-mă Sfântul Pahon, și mai vârtos către osteneli ungându-mă, și învățându-mă a suferi cu lesnire acest război, m-a slobozit, întru toate spre îmbărbătare îndemnându-mă.

A aceluiasi

cl^ș ost-a oarecine foarte iubitor de feciorie, pe nume Ilie, sihastru preabun, grijă făcând de partea cea mai slabă [femeiască]. Că sunt unele suflete ca acestea, pe care le mărturisește scopul lor, că pentru fapta bună fac aceasta. Milostivindu-se acesta spre ceata pustniciților, în cetatea Africii¹²⁴, unde avea ceva cheltuieli, a zidit mănăstire mare, și a adunat în mănăstire toate femeile cele risipite ce nu aveau loc de refugiu, purtând apoi grijă de ele, făcându-le lor toată odihna și câte cere lor viața sihăstrească. Iar acelea, din felurite viețuiri și osebite obiceiuri fiind adunate, dese sfezi făceau unele cu altele. Iar el, doi ani petrecând cu dânsule, trebuia să le asculte și să le împace.

Fiind apoi bântuit de potrivnicul spre îndulcire și depărtându-se de mănăstire, rătăcea flămând prin pustie, două zile rugându-se lui Dumnezeu și zicând: „Doamne, sau mă omoară - ca să nu le văd pe dânsule necăjindu-se -sau ia de la mine patima mea, ca să port grijă de ele după cuviință". Și erau acelea trei sute la număr. Și făcându-se

¹²⁴

seară, a adormit în pustie, și, precum chiar el a povestit, au venit la dânsul trei îngeri și i-au zis lui: „De te vom izbăvi de patima aceasta, merge-vei oare să grijești de dânsule?". Și el s-a făgăduit la aceasta.

Atunci, unul ținând picioarele lui, iar altul mâinile lui, iar al treilea luând un brici, i-au tăiat lui boășele, și nu aieva, ci după uimire și nălucire¹²⁵. Și precum i s-a părut că a fost tăiat, așa a fost și vindecat. Apoi l-au întrebat pe dânsul: „Ai simțit vreun folos?". Zis-a acela: „Foarte m-am folosit ușurându-mă astfel, și sunt încredințat că m-am izbăvit și de durere și de patimă". Iar ei i-au zis lui: „Du-te în sihăstria ta". Iar s-a întors după cinci zile. Și aflând toată mănăstirea plângând pentru dânsul, a intrat înlăuntrul, și de atunci a petrecut în chilie aproape de mănăstire, de care aproape fiind, adeseori le putea îndrepta pe dânsule, trăind încă patruzeci de ani, adevărându-se Părinților și zicând: „Nu s-a suit în mintea mea poftă de patimă femeiască". Și așa s-a sfârșit din viață într-o dăruire¹²⁶ ca aceasta a petrecerii.

II.

A lui Avva Casian

1. aKâsCe este la noi sârguință după Apostoli (cf. I Tim. 2: 5; Iac. 1: 12), după lege a pătimi și a ne încununa biruind pe necuratul duh al curviei, să nu ne bizuim pe puterea și nevoința noastră, ci

pe ajutorul Stăpânului nostru Dumnezeu. Că nu va conțeni omul să se războiască

¹ οὐκ ἐν ἀληθείᾳ, κούτ' ἐκὸς τοῦ σώματος ἐκεῖ <ταυταὶ αὖ = nu în adevăr, ci prin extaz și închipuire.¹²⁶ Harismă.

de duhul acesta până nu va crede cu adevărat că nu cu sârguința, nici cu osteneala sa, ci cu acoperământul lui Dumnezeu și ajutorul Lui se va izbăvi de această boală, și întru înălțimea curăției.

Căci lucrul, fiind peste fire, de aceea, cel ce a călcat pe zădărniciile cărnii și pe dulcețile acesteia se face oarecum afară de trup. Pentru aceasta este cu neputință ca omul, așa-zicând, să zboare cu aripile sale către o cunună a sfințeniei așa de înaltă și cerească și următor îngerilor să se facă, dacă nu l-ar ridica spre aceasta de la pământ și din tină darul lui Dumnezeu. Că prin nici o altă bunătate nu se aseamănă oamenii cei legați cu trup cu duhovniceștii și gânditorii îngeri precum prin cea a întregii-înțelepciuni. Că printr-aceasta, pe pământ fiind și petrecând, au, după Apostoli, petrecerea în ceruri.

Iar mărturia după care desăvârșit am câștigat noi această faptă bună este atunci când sufletul nu va alerga în somnuri la nici un chip al urâtei năluciri. Că deși o mișcare ca aceasta nu se socotește păcat, este totuși însemnare [înștiințare] cum că sufletul boalește și că încă nu s-a izbăvit de patimă, iar pentru aceasta datorii suntem a crede că uratele năluciri cele ce ni se întâmplă nouă în somnuri sunt dovadă a lenevirii de care am fost cuprinși mai-nainte și a neputinței celei dintru noi, căci boala cea ascunsă întru ascunzătorile sufletului o face arătată scurgerea ceea ce ni se întâmplă nouă întru odihna somnului. Că cei ce au ajuns pe vârful sfințeniei nici în somn nu sunt bântuiți de năluciri, nici, deșteptați fiind, nicidecum nu simt mișcarea.

2. Cu un astfel de bărbat din cei de mai sus am vorbit în Schit, care, mai presus de ceilalți Părinți, era împodobit cu o mai strălucită cunună a curăției; iar curățenia sufletului strălucea întru însăși închipuirea feței¹²⁷, care,

¹²⁷ τῆς οὐρανίου; ἡ ἀποκάλυψις. = întru înfățișarea caracterului sau trăsăturilor.

din Dumnezeiescul dar covârșind hotarele firii, și de fireasca mișcare s-a lepădat. Precum m-am înștiințat și de la cei ce știau cu de-amănuntul cele despre dânsul, acesta, cu postul, cu privegherea, cu lacrimile, în multă vreme pe Dumnezeu rugând să-i dăruiască lui darul întregii-înțelepciuni îngerești, a luat cererea de la Stăpânul și bunul Dumnezeu. Și a văzut în vremea nopții pe înger deschizând oarecum pânțelele lui și o bucată de carne înfocată din cele ale lui smulgând, și iarăși cele din pânțele alcătuindu-le la loc, și zicându-i lui: „Iată, am luat de la tine înfierbântările poftelor trupești, și să știi că de astăzi ți s-a dat ție curăția de la Dumnezeu, pe care cu credință și cu răbdare o ai cerut”.

III. A lui Avva Isaia

„Te vei fi întru nevoință, să nu îndrăznească inima ta întru dânsa ca să cârtești cumva, căci aceasta e cea care te păzește, ci să zici gândului tău: „Prin reaua pătimirea a trupului, Dumnezeu ascultă și ticăloșia mea”.

IV. Din Pateric

1. Un frate nevoitor, supărat fiind de curvie, a întrebat pe Avva Agathon, zicând: „Ce să fac?”. Și i-a răspuns lui bătrânul: „Du-te și aruncă înaintea lui Dumnezeu puterea ta, și vei avea odihnă”.

2. Se povestea despre Amma Sarra că a petrecut treisprezece de ani luptată fiind de dracul curviei și niciodată nu s-a rugat să se depărteze războiul, ci mai vârtos zicea: „Dumnezeule, dă-mi putere!”. Intr-o zi, fiind cumplit supărată de dânsul, s-a suit în căscioara ei ca să se roage, și s-a arătat ei trupește duhul curviei, și i-a zis ei: „Sarro, tu ești cea care m-ai biruit?”. Răspuns-a aceea: „Nu eu te-am biruit, ci Stăpânul meu Hristos”.

3. Un oarecare bărbat, lepădându-se de lume, a venit în Schit și s-a făcut monah. Și era nevoitor; și s-a întâmplat lui prin pizma vicleanului să fie luptat de femeie, și, zăbovind războiul, a vestit aceasta Părinților;

iar ei, văzând că este luptător, îi puneau lui viețuiri ¹⁷⁸, iar el, cu osârdie primindu-le, le făcea, de care viețuiri trupul lui slăbise atâta de mult, încât nici nu se mai putea scula. Iar din iconomia lui Dumnezeu a venit în Schit un oarecare părinte străin, și, ducându-se către alți stareți, a venit și către chilia lui, pe care, văzând-o deschisă, tare s-a minunat că nimeni n-a ieșit de acolo întru întâmpinarea lui. Și a zis întru sineși: „Nu cumva cel ce locuiește într-înșea este bolnav?”

Și apropiindu-se, a ciocănit, și dacă vedea că nu ieșea nimeni, a intrat și l-a aflat pe dânsul zăcând bolnav. Și i-a zis lui: „Ce ai, părinte?”. Și i-a povestit lui cele despre dânsul: cum luptat fiind de femeie, a vestit Părinților, care au pus asupra lui felurite viețuiri, „pe care și făcându-le eu”, zice, „trupul adică s-a îmbolnăvit, iar războiul crește”. Iar starețul, auzind, a zis: „Părinții, ca niște puternici ce sunt, au pus ție viețuiri, însă, de ascultă de smerenia mea, lasă de aici înainte viețuirile, de vreme ce n-ai aflat folos dintr-însele, ci împărtășește-te de puțină hrana, la vremea ei. Și făcând puțina ta pravilă, aruncă

¹²⁸ Trad. lit. Altfel spus: îl sfătuiau a se nevoi și prin alte feluri de viețuire (mai grele).

spre Domnul grija ta și neputerea ta; că nu vei putea să biruiești războiul prin ostenele tale. Și să știi că trupul nostru este ca o haină: de-1 vei griji pe dânsul, va fi păzit, iar de nu-1 vei griji, putrezește”. Iar el a făcut așa, și, peste puține zile, s-a depărtat războiul de la "dânsul.

4. Era un sihastru feciorelnic ce nu știa deloc de femeie și nici ce este curvia. Și zicea el: „Mădularul acesta îl are omul spre a vărsa apa - la fel cum este la ibric țâțșoara spre deșertarea apei celei

dintr-însul". Și căutând cu ochii lui, a văzut împrejur pe draci ca pe niște arapi [etipieni], mișcându-i lui patima. Și astfel se înfoca și pofta, că nu știa, neavând iscusință, de ce lucru se făcea îndrăgitor. Într-o zi, i-a arătat lui diavolul bărbat cu femeie, urâciunea lucrând-o. Dar văzând Dumnezeu covârșirea răutății diavolului, a acoperit pe fratele, povățuind-l să meargă la un stareț mare, care, învățându-l pe dânsul cum se cuvine să se nevoiască împotriva dracilor, l-a slobozit. Și întorcându-se fratele, s-a nevoit rugându-se lui Dumnezeu, și i-a dat lui Dumnezeu să sporească atât de mult, încât s-a învrednicit de mare dar: că i se adeverea lui pentru fiecare suflet al fraților care mureau - ori de se afla bine, ori rău, și unde va să meargă.

5. Un frate, locuind în pustie, a fost supărat de curvie, și, ducându-se undeva, a aflat o vizuină a unei hiena, și, intrând într-însa, a petrecut flămând șase zile. Apoi, venind hiena, și văzând-o pe dânsa, temându-se a zis: „Doamne, de știi că voi ajunge ca să spurc trupul meu, dă-i acesteia stăpânire asupra mea, iar Ue nu, mântuiește-mă de dânsa". Și îndată a auzit glas zicând: „Scopiți-1¹²⁹ pe dânsul și sloboziți-1". Și numaidecât s-a depărtat războiul de la dânsul.

¹²⁹ Lit. Faceți-1 eunuc. Se referea, probabil, ca și mai-nainte în povestirea lui Paladie despre Cuviosul Ilie, la îngerii.

PRICINA a &ova?eci și

*Care este cinstea curăției, și care este necinstea curviei,
și sfârșiturile¹³ fiecăreia și răsplătirile,
fie în veacul de acum, fie în cel viitor.*

I. A Sfântului Efrem

voiești să înveți cât de cumplită și pierzătoare este curvia? Socotește pe cei care n-au putut să omoare mișcările șerpilor în pustie (cf. Num. 21), că pe aceștia i-a pus la pământ curvia în Madiam, și pentru dânsa nu s-au lepădat a mânca și jertfa idolească. Drept aceea, au căzut din norod într-o zi douăzeci și trei de mii (cf. Num. 25: 1-9).

II. Din Pateric

1. s*Wn frate a întrebat pe un stareț, zicând: „Ce să fac, Avva, că sunt luptat cumplit de curvie?". Iar starețul i-a zis lui: „Pentru acest gând, păzește-te de deznădăjduire

¹³⁰

Scopurile.

pe cât ți-e puterea; căci dintru acest gând se face deznădăjduirea de mântuire a celui biruit. Că precum corabia se luptă cu valurile, cu furtuna și cu marea, dacă va lepăda cârma, aproape este de primejdie, însă încă poate să înoate. Așijderea dacă se va frânge catargul sau dacă altceva din cele trebuincioase spre a înota va pierde, cei ce sunt într-însa se vor afla încă într-o nădejdi bune, mântuindu-se corabia (corabia rămânând întregă).

Așa și monahul, de se va lenevi și va cădea într-o alte patimi,

trage nădejde că le va birui prin pocăință, iar dacă va cădea vreodată în patima curviei, ca celui ce i s-a stricat corabia, va veni întru deznădăjduire, ducându-i-se corabia întru adânc.

2. Zis-a un stareț: „Puțin pelin netrebnicește un borcan cu miere, la fel un păcat trupesc izgonește din împărăția Cerurilor, și în Gheena focului trimite. Fugi, o, smeritule monah, de păcatul trupesc ca de foc, ca nu cumva să te mistuiești de dânsul”.

III. A Sfântului Efreem

'recum tămâia înmiresmează simțirea, așa Se veselește și Duhul Sfânt spre curățenie, și locuiește în om. Și precum porcul se veselește întru tăvălirea noroiului, așa și dracii se veselesc întru putoarea curviei. Lumină mare și bucurie și pace și răbdare locuiesc întru curățenie. Iar scârbă și trândăvie și somn fără sațiu și întuneric pâcios sunt înjugate cu curvia. Iubește, monahule, curăția întru dragostea lui Hristos; că așa este potrivit viețuirii tale, precum e potrivită tesla meșterului de lemn.

Frate, nu fără frică poartă grijă de trup atunci când îl împodobești, ci ascultă ce grăiește Apostolul: *Fugi de poftele cele tinerești* (II Tim. 6: 22). Nu știi cu ce fel de vrăjmaș te lupți? Nu știi că este cumplit lucru a te face cursă altui suflet? Și aceasta cunoaște-o: că dacă omul cel din afară ar fi împodobit și cu chip frumos, iar sufletul dinlăuntru murdar, frumusețea acestuia nu va zăbovi a se strica. Iar de vei câștiga frumusețea sufletului, și împreună se va glăsu¹³¹ din frumusețea lui și omul cel din afară, cu această frumusețe vei petrece.

¹³¹ Armoniza.

DOVA? eCI ȘI OPTO

Că vrednic de pedeapsă este a primi gânduri urâte și a nu le alunga de îndată, așijderea și privirea cu iscodire și grăirea și auzirea de gânduri urâte, tot așa, iarăși, învoirea împreună cu fapta, și că prin multe și felurite meșteșuguri năvălește

duhul curviei, pentru aceasta se cuvine de-a pururea a lua aminte.

I. Din viața Sfântului Eftimie

§>-%> s) ra un frate în Lavra Sfântului Eftimie, roman de neam, cu numele Emilian, care ducea o viață bună, și întreaga înțelepciune foarte tare a urmat-o dintru înseși tinerețile sale. Acestuia, trecând odată noaptea spre Duminică, i-a pornit vrăjmașul din trup un război cumplit, împotriva căruia a se ține până în sfârșit obosind, se da, iată, și sub gânduri se pleca. Așa aflându-se, și de patimă înconjurându-se, s-a întâlnit cu Sfântul, venind el la pravilă în vremea Utreniei, și cu oarecare putoare pe acela izbindu-l, i-a arătat Marelui acestuia cumplita lui patimă. Și mirosind-o pe dânsa Dumnezeiescul Eftimie, și cunoscând pândirea cea vicleană, a cercetat pe vicleanul drac ce-i făcea supărare, și îndată fratele s-a aruncat jos cu fața în sus, zgâriindu-se și scuturându-se și spume scuișând, și

mulți monahi s-au adunat la dânsul.

Și a poruncit Marele Eftimie să se aducă lumânare, căci și locul era întunecos și neluminos, și a zis către dâșii: „Vedeți, o, Părinți și frați, pe fratele cum, dintru fapta bună trăind din copilărie și către întreaga înțelepciune sârguindu-se, acum, pentru că s-a dat puțin patimilor celor trupești, ne stă înaintea ca o priveliște vrednică de tânguiri? Pentru aceea dar este de trebuință ca fiecare mintea sa să și-o păzească, ca nu cumva prin vreo nălucire să ni se întâmple nouă a ne fura vrăjmașul și în prăpastie să ne pogoare. Că de se va face întru noi măcar și un gând necuvios, zădărând pofta cea urâtă, iar noi nu ne vom sârgui îndată încă de la început a bate război cu dânsul, ci prietenește îl vom primi pe dânsul în cuget, nu vom fi slobozi de răutate, dar chiar și neapropiindu-ne de trupuri, ca cei ce am curvit în cuget, tot vom fi judecați”.

Și le-a povestit lor și un lucru ca acesta, „pe care mie”, zice, „mi l-a povestit odată unul din stareții egipteni”.

„Era oarecine într-o cetate, fiind socotit de toți cu viață minunată, și, ca și cum cu multă apropiere către Dumnezeu ar fi fost bogat, cu adevărurile însă adeseori îl mânia cu mișcarea cea ascunsă a patimii din învoirea cea către gândurile cele rele, întru care, deși nu cu lucrul, cu cugetul cu lesnire este cu puțință a greși.

Și în grea boală unul ca acesta odată căzând, la cele de pe urmă răsflări era, și acum către moarte privea. Iar cetatea era cuprinsă de tânguire, și toată vârsta se tânguia, și toți se rugau de ar fi cu puțință ca bărbatul să se răpească mai din vreme, socotind că mai bine ar pătimi aceasta decât să vadă ducerea unui bărbat atât de lăudat de toată limba.

Iar oarecine din cei văzători, la acea cetate ajungând, și văzându-l pe acela greu plâns de tot norodul, a auzit apoi și mulțimea ce cu suspinări îl plângea pe acela și strigând așa: „O, sfântul, o, părintele, o, mântuitorul nostru, cu a cărui solire către Dumnezeu toți sunt mântuiți; ce fel de nădejde de mântuire ne va fi nouă de aici înaintea? Ce întărire după acesta?”

Acestea văzând și auzind acel văzător bărbat, se ducea cu sârguință către dânsul, silindu-se a se învrednici de vreo rugăciune și blagoslovenie. Și apropiindu-se, a văzut pe cei mai luminați¹³ dintre cetățeni, a văzut și clerul preoților, încă și pe însuși episcopul, făclii în mâini având, și pompa [însoțitorii] trupului așteptându-o. Împingând apoi în lături mulțimea și îndreptându-se către cel ce zăcea, l-a aflat pe dânsul încă suflând puțin. Și a văzut oarecare vedenie cu ochii cei ascunși, pe care a o vedea este înfricoșător, și a o auzi, vrednic de lacrimi.

Că i se părea lui că oarecine pogora o ostie [furcă] de foc în inima aceluia, și sufletul, vai, cu silă și amar de acolo îl smulgea; apoi a auzit și un glas de sus ce zicea: «în ce chip nu M-a odihnit sufletul acesta în nici o zi, într-același chip nici tu să nu contenești zgâriindu-l pe dânsul, cumplit trăgându-l și chinându-l».

Acestea le-a povestit Sfântul Eftimie celor ce erau de față, și de aici înainte sfătuirea lui urmând-o, s-au făcut pe eiși luători aminte, și de-a pururea gata spre ieșirea sufletului îngrijindu-i, zicea: „Acest Emilian să vă fie vouă pildă, pe care, și pentru aceasta, negreșit Dumnezeu l-a trecut cu vederea, așa urât și ticăloșește lăsându-l să se chinuie, ca ochii voștri ai tuturor, de amarul drac al iubirii de dulceață, să vă feriți și mai buni să vă faceți, și din însemnați.

chinuirea cea dintru el voi să câștigați. Dar să ne rugăm, zice, lui Dumnezeu, de o bântuială ca aceasta să slăbească pe acest bărbat”.

Și îndată s-a rugat pentru fratele, iar locul numaidecât de putoare s-a umplut, ca și cum ar fi ars niște pucioase, și glas a urmat putorii, zicând: „Eu sunt duhul curviei”. Și de atunci înainte înțeleptându-se fratele și trezvinduse, s-a sculat, vas de alegere și el, după Apostolul, făcându-se (cf. II Tim. 2: 21).

Încă și încheind Marele, învățând pe frați acestea, a zis că acei din frați care se luptă cu gândurile țără de cale să se păzească de voi de-a pururea, și de îndemnare să se îndulcească totdeauna, și de învățătură și de sfătuire să nu se întâmple cătuși de puțin să se poticnească, căci cădere cumplită se vor face diavolului.

II.

Din viața Sfântului Savva

ericitul Savva, mergând odată la Iordan, ducând împreună cu sine și pe oarecare dintre ucenici, tânăr cu vârsta, s-au întâlnit cu dânșii o mulțime de mireni, între care era și o tânără frumoasă la chip, cursă nu lesne de trecut privirilor celor nepăzite. Iar după ce a trecut aceea, Savva, ispitind pe ucenic, i-a zis: „Ție cum ți s-a părut a fi fata? Că mie mi s-a părut oarbă de un ochi”. Iar el a zis: „Ba nu, părinte, avea amândoi ochi”. Și el a zis: „Nu cumva te-ai amăgit, fiule? Căci îți spun că fecioara avea unul scos”. Iar ucenicul, necunoscând că întrebarea înțeleptului este ispitire, lucrul cel de cunoscut căutând să-l facă binecunoscut de la dânșul, a zis: „Ba nu, părinte, ci mai vârtos și mult luminați erau ochii dânsei, și preadulci la vedere”. Iar Savva a zis: „Și de unde e cu puțință să știi tu cu de-amănuntul despre aceasta și apoi să adeverești cu tărie?”. El a zis: „Cu grijă am luat aminte la dânșă și curat am cunoscut că avea amândoi ochii”.

Deci, de vreme ce ucenicul era acum înlăuntrul mrejelor, atunci, Dumnezeiescul Savva, pe față muștrându-l, a zis: „Unde îți sade ție porunca, adică să nu pui ochiul către dânșă, și să nu te repezi cu genele tale? De acum nu vei mai fi împreună cu mine, nici la chilia mea nu vei petrece, până ce te obișnuiești a nu te amăgi astfel, ci a-ți păzi ochii”.

Așa zicând, îndată l-a trimis pe acela în castelion¹³³; apoi, petrecând acolo vreme din destul și bine pedepsindu-se, și, cum s-ar zice, îndestulată osândă răsplătind ochiului cu nemincinoasă căință și cu durerile inimii, iarăși l-a primit Fericitul pe dânșul și l-a numărat împreună cu cei ai chiliei.

III. Din viața Sfintei Singlitichia

Fericita Singlitichia către cele adunate: „Se cuvine ca fiecare din noi, cunoscând pe al ei cin, să nu se tragă către cele mai de jos, ci de cele mai înalte pururea să se dorească. Că știți pilda cea din Evanghelie despre cele o sută, cele șaiszeci, și treizeci. Suta este cinul nostru, iar cele șaiszeci, ceata postitorilor și a celor ce se înfrânează, iar cele treizeci, a celor ce viețuiesc cu întregă-înțelepciune.

¹³³

Kaote/U.ioi' = aici: rezervor sau cisternă de apă.

Și bine este a se muta cineva de la cele treizeci la cele șaiszeci, și de la cele șaiszeci la cele o sută; căci bine este a spori de la cele mai mici la cele mai mari. Iar pogorârea de la cele mai mari la cele mai mici nu e lucru fără primejdie; căci cel ce s-a povârnit o dată spre cele mai rele, nu se mai poate opri din căderea întru acestea, căci ca-ntr-un adânc de pierzare se pogoară.

Drept aceea, unele [maici], după ce au făgăduit fecioria, iar cu neputința socotelii au tras pe gând, pricinuiesc pricini întru păcate, zicând către sineși: «Dacă vom trăi cu întregă-înțelepciune, dar mai bine aș zice cu desăvârșită nebunie, măcar de cele treizeci ne vom învrednici». Dar această socoteală este a vrăjmașului, că cel ce vine de la cele mai mari la cele mai mici se batjocorește de vrăjmașul; că precum un ostaș fugar, de va face aceasta, se va judeca și nici de iertăciune nu se va învrednici, căci s-a dus către ostășia cea mai mică, iar pentru că s-a depărtat de la cea mai mare, va lua chinuire.

Deci ni se cuvine nouă de la cele mai mici pururea a trece la cele mai înalte, pe cele dinapoi uitându-le, după rânduirea Apostolului (cf. Filip. 3: 14), și spre cele dinainte întinzându-ne, și după cinul nostru a arăta preadesăvârșit întregă-înțelepciune. Că deși se pare că mirencele trăiesc după întreaga înțelepciune, cu aceasta însă este amestecată și nebunia, căci păcătuiesc cu toate celelalte simțiri ale lor: că și văd fără de cuviință, și râd fără de rânduială. Iar noi, și de acestea lipsindu-ne, să ne suim la faptele bune și să scoatem din ochi nălucirea cea deșartă; că zice Scriptura: *Ochii să vadă cele drepte* (Pilde 4: 25),

Și trebuie și limba a o înfrâna de la niște păcate ca acestea; căci cu necuviință este ca organul cel de laude să scoată graiuri scârnave. Însă acestea sunt cu putință a fi păzite numai dacă nu vom întrebuința adeseori ieșiri: căci

astfel, măcar deși n-am vrea, furii intră prin simțirile noastre. Căci cum se poate ca fumul, pe dinafară umblând, și ferestrele deschise fiind, să nu înnegrească casa?

Deci de nevoie trebuie să părăsim ieșirile pe la târg. Că dacă greu și nesocotit lucru socotim a vedea goi pe frații sau Părinții noștri, cu atât mai vârtos de vătămare ne va fi nouă să vedem pe ulițe pe cei ce se dezgolesc cu

...w

• w* • i

134

-i - • * 1*

necuviința, sau și grain de curvie a auzi. Încă și când in casă pe sine

ne vom închide, nici atunci nu se cuvine a fi fără de grijă, ci, după cea scrisă, *privegheați neîncetat* (I Tesal. 5: 17), că pe cât ne îngrădim pe noi spre întreaga înțelepciune, pe atâta cu mai iuți cugete batem război. Că pe cât sporesc atleții, pe atâta și cu mai mari împotriva-luptători se împletesc.

Deci caută de vezi cât ai zburat, și nu vei slăbi întru cele dinainte. Ai biruit pe materialnica și lucrătoarea curvie? Dar vrăjmașul pe curvia cea prin simțuri ți-o pune ție înainte. Iar când și dinspre aceasta pe sineți te vei opri, apoi în locul cugetului tău se încuibează, pornindu-ți ție războiul cel nematerialnic: că fețe frumoase și vorbiri vechi pe furiș aduce la cele ce se liniștesc.

Deci se cuvine să nu ne învoim cu nălucirile; că scris este: *De se va sui peste mine duhul celui ce stăpânește locul tău* (adică al diavolului), *să nu-l lași* (Eccl. 10: 4); învoirea cea către năluciri este deopotrivă cu curvia cea mirenească; că zice: *Cei tari, tare vor fi cercetați* (înț. lui Sol 6: 6). Mare este nevoița cea împotriva duhului curviei, căci cap întru răutățile vrăjmașului spre pierzarea sufletului este aceasta. Și aceasta umbros însemnând-o fericitul Iov, zicea despre diavol că de *cel ce are putere peste buricul pântecelui* (Iov 40: 16).

¹³⁴ âi<6A.aora = lit. neînfrânate, urâte, deșarte; despre felurite urâciuni, în general, sau curvii.

Drept aceea, cu multe și felurite măiestrii pornește diavolul boldul curviei asupra oamenilor celor iubitori de Hristos; de multe ori încă și dragostea frățească o a abătut rău-cugetătorul spre a sa răutate. Căci pe fecioarele care au fugit de nuntă și de toată nălucirea vieții, prin tovărășia frățească le-au poticnit, încă și pe monahi a rănit, pe cei ce fugiseră de tot felul de forme curvești, și pre aceia i-a momit prin oarecare vorbire evlavioasă; că acesta este lucrul vrăjmașului: ca îmbrăcându-se în cele străine pe ale sale pe furiș să le lucreze. Arată grăunte de grâu, și sub dânsul pune cursă.

Pare-mi-se că și Domnul zice despre dânsul că: *Vin către voi în piei de oi, iar pe dinlăuntru sunt lupi răpitori* (Matei 7: 15). Deci să ne facem pe noi înțelepți ca șerpii și blânzi ca porumbeii; și împotriva gândurilor lui gând șiret să uneltim, spre a nu se ascunde de noi măiestriile lui, că nici cel asemenea degrab se [rejcunoaște de cel asemenea, iar blândețea porumbelului întru curățenia faptei să o arătăm.

Deci de trebuință este a ne trezvi noi totdeauna, îngrozirea vrăjmașului luând-o în cuget, să ne păzim noi de feluritele lui pândiri; căci, precum s-a zis, și prin lucrările cele dinafară bate război, și prin gândurile cele dinlăuntru năvălește.

Deci trebuință este nouă de nevoiță dureroasă și rugăciune neîncetată împotriva războiului acestuia; căci aceste doftorii folositoare sunt cuprinzătoare spre tot gândul cel pierzător; dar trebuie și deosebite izvodiri asupra ciumei acesteia a unelti, și a adăuga împotriva ei pe cele potrivnice. Și de va pune în cuget nălucire de vreo față, mintea cu socoteală pe idolul acela cel pus în suflet să-l chinuiască: întâi adică să-i scoată ochii, apoi să-i

smulgă carnea obrazului și să-i taie și buzele, și de aici înainte să vadă o înșirare urâtă de oase goale și să înțeleagă ce lucru era acela pe care-l dorea, încă să zugrăvească cugetul și tot trupul celui îndrăcit, al ibovnicului, plin de rane putrezite greu-mirositoare, și în puroi [putrejune], și cum în rupeți deșirându-se precum ale morților, sau și pe sineși moartă să se vadă cu ochii cei dinlăuntru.

Că așa mintea de greață umplându-se, va stinge dorul către acel trup, și pe sine din deșartă rătăcire va putea să se oprească, socotind că ce a iubit nu era nimic altceva țară numai decât sânge amestecat cu flegmă, care lucru și pricină de scormonire dă osebitelor jigăni, și de aici înainte de patima cea dulce se va depărta; însă mai mare decât cele zise este stăpânirea pântecelui, că așa și dulcelele cele de sub pânțecă poate cineva, ajutând Dumnezeu, cu lesnire să le stăpânească".

IV. A Sfântului Efrem

88-y> rate, toți cei de demult aduceau viței, berbeci și miei spre jertfă Domnului, iar noi am adus trupul nostru întru Duhul Sfânt. Deci să nu-l facem prihănit pe acesta, sau să-l întinăm cu cele oprite, ca nu cumva să fim dați morții ca niște furi de cele sfinte, ci sfânt și întreg să-l păzim pe dânsul. Iar spre a păzi sfințenia, celor ce au minte trează le ajunge pomenirea lui Dumnezeu, a Cărui rază luminează inima, iar cei ce se află încă cu slăbiciune întru isprăvirea unei fapte bune ca aceasta, către o grijă ca aceasta au trebuință de oarecari pilde.

Să luăm ca pildă pe cei din lume care fac izbânde în războaie, pe ale căror icoane¹³³ pe pereți și pe scânduri le scriu zugravii, pe toate cele din război istorisindu-le cu silință: pe unii îi arată fugind, iar pe ceilalți gonindu-i, pe aceștia lovind sau străpungând și ca pe niște spice pe potrivnici secerându-i, iar aceia falnic căzând, și fără cinste trăgând spre moarte. Mulți încă și chinurile sfinților le zugrăvesc în biserici, spre râvna celor trândavi cu inima, și spre pomenirea celor ce s-au nevoit și au izbândit asupra celor potrivnici.

Deci precum trupul nostru este sortit ca cu de-amănuntul să se zugrăvească, și la înălțime să se pună spre arătare tuturor celor cerești și a celor pământești și a celor de dedesubt în ziua judecății, să ne sârguim a săvârși fapta bună, ca nimic scârnăv ori prihănit despre noi să se zugrăvească în icoană; *că nu este ceva ascuns care să nu se cunoască* (Matei 10: 26), și celelalte.

Căci cu adevărat scârnăv lucru este a vedea în icoană bărbat cu femeie împreunându-se fără cinste, dar mai vârtos cel ce voiește să pară a fi îmbrăcat cu o părelnică evlavie. Iar dacă și cu bărbat să se împreuneze, după cel ce a zis *bărbați cu bărbați urâciunea lucrând-o* (Rom. I: 27), oare cine va putea să se uite la icoana aceea? Căci singură vederea e una vrednică de fugit și urâtă cu adevărat. Deci dacă într-o necinste ca aceasta și scârnăvie nu voim a fi văzuți de toată zidirea, aceasta să o socotim totdeauna:

când de urâtele gânduri ne vom război, și negreșit rușinându-ne și amortînd, patima o vom birui, darul împreună-lucrînd cu noi. Așa deci se cuvine a păzi de păcat trupul nostru, ca să nu mințim Ziditorului; că doar ne-am adus pe noi Domnului, și nu mai avem stăpînire peste trupul nostru; că

¹³⁵ Aici: osebite înfățișări sau reprezentări.

ori de ne strîmtorăm, ori de ne războim, nu mai putem să tragem darul spre voia noastră. Că precum cel ce se roagă rugăciune lui Dumnezeu, și îi aduce Lui ceva în dar - pe care prin preot în biserică înainte îl pune, de aici înainte nemaiavînd putere de a lua ceea ce a adus, chiar de ar voi să se și căiască pentru aceasta, iar dacă pe ascuns se va apuca să ia ceea ce a adus, și se va prinde, nici așa prin luarea aceluia nu va scăpa de vină, ci ca un fur de cele sfinte se va chinui -, așa și cei ce s-au dat pe sinesi danie lui Dumnezeu¹³⁶ nu mai au stăpînire pe trupul lor¹³.

Iar dacă și încă ne supără pofta, să ne plecăm în mormînt și să vedem tainele firii noastre: grămadă de oase unul peste altul, hârci goale de cărnuri și pe celelalte oase; și pe acelea văzându-le, pe noi între aceia să ne socotim a ne vedea, și să socotim: „Unde este frumusețea floarei de acum, și rumeneala obrazului și cealaltă frumusețe?”. Și prin această gândire se va stinge înfocarea trupului. Se poate încă și prin alte gânduri a războinici și a împila patima cu împreună-lucrarea lui Dumnezeu. Că vrăjmașul, supărînd pe fratele adeseori prin înfocare, îi vîră lui niște gânduri ca acestea și zice: „Până când vei suferi osteneala și supărarea patimi? împlinește-ți o dată pofta ta ca să nu mai fii luptat, și iarăși te vei pocăi; că nimic este lucrul; de un ceas, și îndată trece; că milostiv și

¹³⁶ *Lit.*: cei ce s-au afierosit.

¹³⁷

Cei ce se afierosesc cumva lui Dumnezeu - fie printr-o rînduială oarecare, fie printr-un dar adus la biserică - se fac legați de Dumnezeu prin ceea ce au făgăduit în afierosirea lor, și așa vor fi judecați, în schimb, cei din afara Bisericii, sau a lui Dumnezeu, în general, vor fi judecați nu după legea creștinească, ci după legea conștiinței lor (cf. Rom. 2: 15), care fie îi va osândi, fie îi va îndreptăți, după cum numai ei și Dumnezeu știu, căci felul în care vor fi judecați aceștia va rămîne o taină pînă la sfârșitul veacurilor, căci ce ar putea spune creștinii despre cei ce n-au cunoscut pe Dumnezeu, "și ce ar putea ei judeca, inima lor necunoscînd-o?

iubitor de oameni este Dumnezeu, și, iarăși pocăindu-te, te va primi".

Iar fratele, printr-o împotrivă-grăire ca aceasta îl va surpa pe dînsul, zicînd: „O, vrăjmașule al neamului nostru, și luptătorule al [împotriva] mîntuirii, îmi vâri mie [gânduri] pînă când voi stăruî în a răbda osteneala? Dar zic ție, pînă când va vedea Domnul smerenia mea și osteneala mea și va lăsa toate păcatele mele, de tine, pârâșul meu, ca pe văduvă mă va slobozi (cf. Luca 18: 3-8). Și nu știi, diavole, că de se va obișnui fiara să mănânce carne, de aici înainte mai amar către patimă se va face?

Deci cum îmi vâri mie gânduri zicînd că «de-ți vei face o dată pofta ta, nu vei mai fi supărat»? Și cine să-mi tăgăduiască mie că, de-mi voi strica trupul meu, voi afla vreme de pocăință, și nu voi fi tras împreună cu cei ce lucrează fărădelegea? Că umbră este viața noastră pe pămînt. Și ce nu va fi într-un ceas, de voi lua cuțitul și

mă voi tăia pe sinemi? Deci mai vârtos pentru aceasta sunt dator a nu te asculta, ca nu cumva să pierd într-un ceas bogăția cea veșnică, și cele ce le-am adunat prin mulți ani •ii osteneli, lucrând faptele bune, în mică clipeală risipindu-le, robii ție să mă fac.

Și zici că lucrul este mic? Dar ascultă, vrăjmașule al vieții noastre, și pizmărețule, ce fel de cinste este celor ce prin blagocestie au biruit patima aceasta pe care tu o zici mică, și ce fel de muncă s-a gătit celor ce s-au biruit de dânsa? Întregul cu înțelepciune Iosif, au nu patima aceasta biruind-o, întru toate neamurile se laudă și se mărește în :er și pe pământ, iar de ocara egiptencei se râde, în toată lumea propovăduindu-se? Și Fericita Suzana, au nu de toți se laudă până acum și în veci ca ceea ce nu s-a dat patimii icesteia, ci a păzit întreaga înțelepciune și moartea a disprețuit-o? Iar Bătrânii și Judecătorii ce păreau că chivernisesc pe norod, biruindu-se de această patimă, au

n-au murit împrășcați cu pietre, lăsându-și nume rău întru neamurile cele de după dânsii?

Deci depărtează-te de la mine, lucrătorule al fărădelegii și războinice împotriva sufletelor. Domnul Dumnezeu, Cel ce a dat oamenilor Duhul Lui Cel Sfânt, Acela să te certe pe tine, și nelucrătoare să pună măiestriile și pândirile tale, căci ca un leu pândești a înghiți sufletul meu; că dulceța este amară, iar

netezirea ~ este groasă, și m pierzare pogoară, și dăruirile tale sunt pline de stricăciune și de moarte, îmi vâri mie gândul a mă lepăda de atâta dar pe care l-am luat de la Dumnezeuul meu, și a scârbi pe Duhul Sfânt întru Care m-am pecetluit în ziua slobozeniei, și mădularele lui Hristos, mădulare ale curviei a le face, și sfințenia a o pierde - *fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu* (Evr. 12: 14) - și din nesfârșita bucurie și slavă a Domnului a cădea, și a moșteni împreună cu tine focul nestins și viermele cel neadormit și celelalte veșnice munci, care împreună cu tine și îngerilor tăi de la Dumnezeu s-a gătit? Acestea a face și a păcătui în scurtă vreme îmi vâri, și îmi zici mie că nimic nu este lucrul?

Știu că, de te voi asculta, tu te vei duce și vei vesti tatălui tău, lui satana, pierzarea mea, împreună bucurându-vă întru a mea cădere. Iar eu mă voi rușina înaintea Tatălui meu Celui din Ceruri. Dar nu mă voi pleca ție, diavole, că mai bine îmi este mie ca tu să mă superi ca un câine, decât să-ți râzi de mine acest răs, căci Domnul este întărirea mea și Sprijinitorul mântuirii mele. Domnul este Scuti torul [Apărătorul] vieții mele și voi nădăjdui spre Dânsul, și de cursele tale mă voi mântui"¹³⁹.

¹³⁸ Forma netedă și frumoasă la suprafață a gândurilor sau închipuirilor cu care diavolul ispitește pe nevoitor.

¹³⁹ Diferite frânturi din Catisma I din Psaltire.

Pe lângă acestea, iubitele, adu împotriva lui frica Gheenei și amărăciunea muncilor, și așa, cu frica acelu foc, focul cel dintru tine se va stinge.

Și, de voiești, voi pune ție înainte și oareșice însemnare a muncii celei din Gheena, ca prin această mică însemnare acea durere

netrecută și nesuferită ca dintr-o socoteală să o pricepi. Ai intrat vreodată într-o baie să vezi acolo bărbați leșinați de căldură și în răcoritoare băgați? În văpaia aceea ce va să moștenească pe păcătoși, nici țiiitoare de apă nu este, nici ușă, nici ieșire, nici rază, nici vânt răcoritor, nici, de va striga cu mare glas cel ce se pârljește, nu este cine să-i ajute sau să-l mângâie, că scris este: *Nemilostivă este judecata celui ce n-a făcut milă* (Iac. 2: 13).

Și n-ai văzut oare și cuptorul cel ce ardea sub baie, ce fel de frică dă numai celui ce se apropie? Iar acolo, în loc de lemne, se ard cu Dumnezeiescul foc cei necredincioși, iar păcatele lor acea văpaie mai cumplit o aprind, iar munca le-o face și mai nesuferită. Că scris este: *Mânie și urgie și necaz și strâmtorare peste tot sufletul de om ce a lucrat răutate și a păcătuț* (Rom. 2: 8-9).

Deci, frate, socotește-le pe acestea, și se va topi pofta dulceții din cugetul tău precum se topește ceara de la fața focului. Păzește încă și ochii tăi, și îi întoarce ca să nu vadă deșertăciune. Căci cumplit vânzător este ochiul cel spulberatic¹⁴⁰. Că prin celelalte simțiri mintea proaspăt va primi războiul, iar mai vârtos și mai mult nefiind de față căznește sufletul decât când este de față, aprinzând pofta.

¹⁴⁰ în lb. pop., nestatornic, ușuratic, flușturistic; în gr. laetecjnoc; = lit. ridicat de la pământ și agățat sau suspendat undeva; fig. nesigur, dus de valuri etc. Sfântul Efrem va arăta mai departe ce înseamnă ochiul ridicat de la pământ sau „agățat” și ce înseamnă ochiul plecat.

Adică ce zic? A auzit cineva deodată dulci viersuri de muzică, și a trecut; apoi a auzit glas de plâns și de tânguire, și prin tânguire s-a împins afară dulcea viersuire a muzicilor. Așijderea a gustat miere, apoi vreun fel de hrană amar, și s-a stins dulceața mierii de amărăciunea cea din urmă. Asemenea și la mirosire: a mirosit cineva vreo mireasmă, apoi și putoare, și a uitat dulceața miresmei de grija putorii. Tot astfel și la pipăire: s-a atins cineva de apă rece, și apoi și de fierbinte, și fierbințeala căldurii a copleșit răceala de dinainte.

Iar războiul cel prin ochiul cel spulberatec, fie că materia este de față sau nu este, pârljește mintea cu poftirea. Și nu numai aceasta, ci și în visuri urâte nălucește inima, căci dracii, aflând pe furiș intrare prin gând, zugrăvesc ispita în cuget, și, obișnuind mintea în patima cea dulce, o surpă pe dânsa.

Pentru aceea, scris este: *Neînfrânarea poftei schimbă gândul cel Jar ă de răutate* (înț. lui Sol. 4: 12). Căci păcatul primește început prin biruirea ochilor, dintru care mintea, de nu se va trezvi îndată, câte puțin negreșit se va prăvăli, precum și Domnul a mărturisit, zicând: *Tot cel ce caută la femeie pentru a o pofti, iată, a preacurvit cu dânsa întru inima sa* (Matei 5: 28). Deci această preacurvie o dezrădăcinează aceea, adică a avea totdeauna ochiul jos, iar sufletul sus. Și ajută la aceasta și înfrânarea, că zice: *Cel ce și-a înfrânat pântecelul a înfrânat vederea*. Fugi de cuvinte nerușinate, și vei scăpa de gânduri scârnave.

V.

A lui Avva Isaia Pustnicul

ești în cetate sau în sat, ochii tăi să fie căutând jos, ca să nu-ți ridice ție războaie în chilia ta; de vei sta pentru ud, sau și pentru trebuința de nevoie vei șede, nu fi nebăgător de seamă, ci adu-ți aminte de Dumnezeu că ia aminte la tine. Și vrând să dormi, să fii încins cu brâul tău, și silește a nu băga mâinile înlăuntrul tău, că multe patimi are trupul pe care le isprăvește inima. Să nu primești să dormi cândva cu cineva, fiind doar pe o rogojină, fără numai cu fratele tău, sau cu starețul tău, și aceasta cu frică, și nu cu nebăgare de seamă.

Îmbrăcând hainele tale, să fii nebăgător de seamă cu ochii, nici, tânăr fiind, să porți haină bună, până nu vei ajunge la vârsta bărbăției; că tămăduire îți este ție. Să nu locuiești în locul în care ai păcătuit lui Dumnezeu. Păzește-te pe sineți să nu te robești întru cele ce ai păcătuit, ca să nu se înnoiască întru tine. Păzește-ți ochii tăi, și inima ta să nu vadă lucruri viclene. Cel ce caută pe cineva întru dulceață, preacurvie săvârșește. Dacă frumusețea va trage trupește pe inima ta, adu-ți aminte de împruțiciunea ei, și te vei odihni. Dacă dulce îți va fi dulceața femeiască, adu-ți aminte de cele ce au murit până acum, unde s-au dus, și te vei odihni.

La aminte de sineți cu de-amănuntul, ca precum te înfrânezi de curvie, așa să te înfrânezi și de poftele ochilor, de ale auzirii, de ale limbii și de ale pipăirii, ca ochii tăi totdeauna să-i ai luând aminte la sineți, și la lucrul mâinilor tale, și să nu privești om decât de vei cunoaște că este vreo treabă binecuvântată. Iar la femeie, sau chiar la bărbat cu față frumoasă, să nu iei aminte, fără de mare

nevoie, iar auzirilor tale să nu le îngădui a auzi vorbe nefolositoare, și gura ta, nefiind vreo nevoie, încă să tacă și să nu grăiască nicidecum.

VI.

A lui Avva Casian

patimi adică au luptă numai în suflet, iar războiul curviei se duce îndoit, ridicându-se și în suflet și în trup, pentru aceea și îndoită luptă trebuie a primi împotriva lui. Că nici postul cel trupesc nu este singur îndestulat spre câștigarea desăvârșită a întregii și adevăratei înțelepciuni, de nu se va face și zdrobirea inimii, și rugăciune întinsă către Dumnezeu, și deasa citire a Scripturilor, și osteneală, și rucodelie, ca unele ce pot să oprească pornirile cele fără de rânduială ale sufletului, și din scârnavele năluciri înapoi să-1 cheme pe dânsul. Însă mai-nainte de toate ajută smerenia sufletului, fără de care nici curvia, nici alte patimi nu le poate birui cineva.

Deci mai-nainte trebuie ca prin toată păzirea să păzim inima de gândurile cele scârnavе, că dintru aceasta ies, după glasul Domnului, cugetele viclene, uciderile, preacurviile, curviile și celelalte (cf. Matei 15: 19). Căci postul ni s-a poruncit nu numai spre reaua-pățimire a trupului, ci și spre trezvia minții, ca nu, cu

mulțimea mâncărilor întunecându-se, să slăbănogescă spre păzirea gândurilor.

Deci se cuvine nu numai în postul cel trupesc toată îndeletnicirea a o urma, ci și întru luarea-aminte a gândurilor, și întru cugetarea cea duhovnicească, fără de care nu este cu putință a ne sui la înălțimea adevăratei curații.

Deci se cuvine a curați mai întâi, după glasul Domnului, partea cea dinlăuntru a paharului și a blidului, ca să fie și cea din afară curată (cf. Matei 13: 13-36). Căci Doftorul sufletelor, știind că boala este ascunsă întru ascunzătorile sufletului, acolo a pus și doftoria, unde cunoaște că sunt și pricinile boalei, zicând: *Cel ce caută la femeie spre a o pofti spre dânsa, iată, a preacurvit cu dânsa întru inima sa* (Matei 5: 28), iar cu aceasta a îndreptat nu numai ochii cei iscoditori și curvești, cât sufletul cel sădit înlăuntru, care, ochii cei dați de la Dumnezeu spre bine, rău îi folosește. Pentru aceasta și înțeleptul proverb nu zice „păzește cu toată păzirea ochii tăi”, ci *cu toată păzirea păzește inima ta* (Pilde 4: 23), pe aceea punând mai vârtos doftoria păzirii, ceea -ce se folosește de ochi la orice voiește.

Deci fie-ne nouă aceasta înainte-păzitoare a curăției, ca atunci când în cugetul nostru se va face pomenire, ivindu-se în sus prin diavolescul vicleșug, fie de la mamă sau de la soră sau de la alte oarecari femei cucernice, îndată să o scoatem pe aceasta din inimile noastre, ca nu îndelung petrecând noi întru pomenirea aceea amăgitorul sufletelor dintru aceste fețe să răstoarne și să prăpăstuiască mintea în urâte și vătămătoare gânduri.

Pentru aceasta și porunca cea dată de Dumnezeu întâiului zidit poruncește păzirea de capul șarpelui (cf. Fac. 3: 15), care este începătură a gândurilor celor vătămătoare - prin care gânduri apucă a se târî în sufletele noastre -, ca nu cu primirea capului, care este năvălirea gândului, să primim celălalt trup al șarpelui, adică învoirea cu dulceața, și dintru aceasta de acolo înainte mintea să se pogoare întru fapta nelegiuită. Ci se cuvine, după cea scrisă, *în dimineți a ucide* ⁴¹ *pe toți păcătoșii pământului*

¹⁴¹

(Ps. 100: 10), adică a-i deosebi cu lumina cunoștinței, și a pierde din pământ gândurile cele păcătoase, care este inima noastră, după învățătura Domnului, până încă viclenele gânduri sunt prunci, pe care Scriptura îi numește fii ai Babilonului (Ps. 136: 8).

Că dacă prin învoirea noastră se vor face bărbați, nu se vor birui fără de mare suspin și osteneală. Și se cuvine a cunoaște că privegherea mult poate către războiul acesta: că precum curăția și păzirea zilei, sfințenia cea de noaptea înainte o gătește, așa și privegherea nopții după Dumnezeu face cărare sufletului către curățenia cea din zi.

VII Din Pateric

1. Un frate, de gândurile curviei bântuindu-se, a întrebat pe Avva Chirii al Alexandriei¹⁴³, zicând: „Ce să fac, părinte?”. Și i-a răspuns lui bătrânul: „Dacă gânduri nu ai, ai faptă, adică dacă nu stai împotriva gândurilor, arătat este că le faci pe dânsese, și nu te mai superi cu

¹⁴² După învățătura Părinților, pomul cunoștinței binelui și răului este acest

pământ, respectiv pământul inimii cu care formează un tot, căci inima cugetă din cele ce îi vin din acest pământ. Din acest pământ se ivește capul șarpelui. O dată primit în inimă capul (începătura gândurilor sau sugestiile șarpelui), acesta își poate băga și trupul (năvălirea gândurilor și învoirea cu dulceața lor întru săvârșirea faptelor nelegiuite), de aceea se cuvine ca în dimineți (încă de la început) a ucide pe păcătoșii pământului (a-i deosebi cu lumina cunoștinței și a-i pierde din inimă) atâta cât aceștia sunt prunci, căci dacă se vor face bărbați, cum se zice mai departe, nu vor fi biruiți decât cu „mare suspin și osteneală”.

¹⁴³ Sfântului Chirii, Patriarhul Alexandriei, (375-444), mare părinte și scriitor al Bisericii, înainte de a ajunge pe scaunul patriarhal, el a petrecut o perioadă și în pustia Egiptului.

dânsele. Că cel ce împlinește cele ce-1 sfătuiesc gândurile, cum va fi supărat de dânsele?”. Și a zis bătrânul către fratele: „Nu cumva obișnuiești să vorbești cu femeie?”. Și a zis fratele: „Nu, ci vechi și noi sunt gândurile mele, adică sunt pomeniri ce mă supără și idoli ai gândurilor”. Și i-a zis starețul: „Nu te teme de gândurile cele moarte, ci fugi de cele vii, și te întinde mai vârtos la rugăciune; prin cele moarte să înțelegi pomenirile cele vechi, iar prin vii pe vorbele cele de față”.

2. Intrebat-a Avva Anuv pe Avva Pimen despre gândurile cele necurate pe care le naște inima omului, și a răspuns lui Avva Pimen: „Au doară se va slăvi securea fără de cel ce taie cu dânsa? (cf. Îs. 10: 15). Și tu nu le da lor mână, și vor înceta”.

3. Zis-a același: „Se cuvine ca omul să se nevoiască împotriva acestor două gânduri, adică împotriva gândului curviei și al clevetirii, și nicidecum a cleveti, nici a gândi cu inima pentru ele. Că dacă vei voi să le deosebești cumva, nu te vor folosi, ci mai vârtos te vor vătăma; iar înstrăinându-te de dânsele, vei avea odihnă; și numai scăpând la Dumnezeu se poate cineva înstrăina și pe dânsele să le izgonească”.

4. Un frate a întrebat pe oarecine din Părinți, zicând: „Ce să fac, că gândul meu este întotdeauna în curvie, și nu mă lasă să mă odihnesc nici măcar un ceas, și se necăjește sufletul meu?”. Și a răspuns lui bătrânul: „Când dracii vor semăna gândurile, să nu vorbești cu dânsele, că lucrul vrăjmașului este a vâri totdeauna gânduri și niciodată a se lenevi - însă nu pot să și silească. Iar treaba ta e a primi sau a nu primi. Știi ce au făcut Madianiții, cum au împodobit pe fetele lor și le-au pus înaintea Israilitenilor? Pe nici unul dintr-înșii n-au silit, ci cei ce au voit au căzut cu dânsele, iar ceilalți, mâniindu-se, cu îngrozire i-au omorât¹⁴⁴. Așa este și la gânduri, când vor începe a grăi, să nu le răspunzi lor, ci, sculându-te, te roagă și fa metanii, zicând: «Fiule al lui Dumnezeu, miluiește-mă, și ajută neputinței mele»; și vei vedea îndată topindu-se gândurile ca ceara de fața focului, și stingându-se”.

5. Zis-a oarecine din Părinți că în multe feluri este patima curviei, căci, după Apostolul: *Curvia sau necurăția, sau lăcomia, nici să nu se numească între voi, precum se cuvine*

sfinților (Ef. 5: 3). Curvia este a face în trup, iar necurăția este a pipăi trupul. Iar râsul și îndrăzneala, încă de multe ori vorbind cineva, de ca și cum din blagocestie sau pentru îndreptare, împlinește pofta, mișcându-se patima. Iar de multe ori patima se mișcă și din mirosirea hainei iubitului, necum prin pipăire sau vorbă. Deci se cuvine ca monahul să se trezească în fiecare ceas, ca nu, molatic fiind, să se alunece întru cele mainate zise, căci altminteri nu numai pe a sa patimă o va crește, ci și mai tiranisească și mai greu de biruit o lucrează [desăvârșește] pe dânsa, iar pe el mult se păgubește și se vătăma.

6. Zis-a oarecine din Părinți despre gândurile curviei cele ce se nasc în inimă și nu se săvârșesc, adică nu se plinesc cu fapta: „Precum de ar vedea cineva vie, și va pofti cu toată inima sa să mănânce struguri, și temându-se ca nu cumva, prinzându-se ca un fur, și să moară, nu intră în ea, ci pe dinafară degrab umblând, cercetează via și se uită împrejur, și aceasta făcând, de se va prinde, unul ca acesta nu va muri: că nici n-a intrat dinlăuntrul gardului, nici n-a gustat, dar va primi bătăi¹⁴⁵, căci, poftind, s-a arătat iscoditor. Așa și cel ce pofteste, iar păcatul nu-1

¹⁴⁴ Se referă poate la episodul din Numeri 31.

¹⁴⁵ ТТА.ТІУWV = bătăi, loviri; răni, nenorociri.

săvârșește cu lucrul, nu de moarte, ci de bătăi este vrednic¹⁴⁶”.

7. Un frate a întrebat pe un bătrân, zicând: „Luptat sunt de curvie”. Și a zis bătrânul: „Dacă este lucru bun, pentru ce te-ai depărtat de dânsul, adică de lume lepădându-te, iar dacă este rău, pentru ce-1 cauți pe dânsul?”

8. Un frate călătorea cu oarecine, și s-au biruit gândurile lui spre curvie, și, ducându-se, a vestit Părinților, zicând: „Ce voi face, că nu se mângâie inima mea de când m-am învoit cu războiul vrăjmașului, că mă aflu de ca și cum aș fi făcut păcatul?”. Și i-au zis lui Părinții: „Păcatul nu este săvârșit, că a venit vrăjmașul să te bântuie pe tine, iar Dumnezeu te-a acoperit”.

Iar fratele, auzind acestea, nu se pleca, de mâhnire fiind tras în jos. Și i-au povestit lui Părinții, zicând: „Doi frați, trimiși fiind de Chinovie la oarecare sat, și călătoreau împreună, și a fost unul luptat de dracul de cinci ori a face păcat. Iar el, sculându-se, făcea rugăciuni, și așa nu s-a stăpânit de gânduri, însă foarte a fost supărat. Și după ce s-a întors la părintele lor, fața fratelui aceluia era tulburată, și întrebat fiind care este pricina tulburării, a făcut metanii, zicând: «Roagă-te pentru mine, părinte, că am căzut în curvie». Și a povestit cum a fost luptat de gânduri. Iar Starețul lui, fiind văzător, a văzut pe capul lui cinci cununi. Și i-a zis lui: «Îndrăznește, fiule, că nu te-ai biruit, ci mai vârtos ai biruit, fiindcă nu ai săvârșit păcatul». Și i-au zis lui stareții: «Deci, frate, îndrăznește și nu te scârbi, că n-ai adus păcatul în lucru, că mare nevoie este când

¹⁴⁶ Aluzie poate la Luca 12: 45-46: cel ce nu ascultă de voia Stăpânului și nici cu

vrăjmașul nu pare că vrea să se învoiască, va avea parte de numeroase bătăi sau chinuri din partea tuturor, nemaipunând la socoteală chinul pe care însăși și-l pricinuește prin nehotărârea sa. Iar de la sfârșitul veacurilor, în veci se va chinui astfel.

omul, îndemnare având, se va înfrâna, că mare plată este pentru aceasta, că nu este alt război mai mare decât acesta și mai iute. Pentru aceasta, și a-1 birui pe acesta, greu este foarte și cu osteneală. Că ce socotești despre Fericitul Iosif? Că fără de osteneală a îndreptat una ca aceasta? Nicidecum! Ci cu multă osteneală și cu nevoie, și ca într-o privesc era cea făcută, și însuși Dumnezeu și Soboarele îngerilor îl priveau de sus pe nevoitor nevoindu-se.

Și se lupta asupra lui diavolul cu toată tabăra lui cea vicleană: patima bărbatului mai mult aprinzând-o, și pe femeie mai mult sălbăticiind-o. Deci când a biruit punătorul de nevoie, toate ostile îngerilor, cu mare glas au dat slavă, zicând: A biruit atletul biruință neobișnuită! Deci bine este, frate, prin pomenire¹⁴⁷ a nu face rău; iar dacă te bântui ești, nevoiește-te să nu te biruiesti de ele, adică să nu le lucrezi»".

8. Zis-a un stareț: „Dacă curvia luptă trupul tău sau inima ta, cearcă-1 de unde ți s-a pornit ție războiul, și îndreptează [caută pricina lui]: ori din răsfățare, ori din somn mult, ori din înalta cugetare, sau din aceea că te ai pe sineși mai bun decât cineva, sau ai osândit pe cineva ce a greșit, că fără de acestea nu va fi luptat omul spre curvie".

9. Zis-a iarăși: „De vei cădea în curvie, iar fața [persoana] cu care ai căzut este aproape de locul întru care locuiești, depărtează-te de locul acela, căci altminteri așa nu te pocăiești".

10. Un frate a întrebat pe un bătrân despre patimile cele trupești, adică despre gândurile curviei, și a răspuns bătrânul: „Aceștia sunt cei ce cântă icoanei¹⁴⁸ lui Nabucodonosor. Că dacă fluierașii și lăutarii nu ar fi cântat

¹⁴⁷ EvOunipecoc; = cugetare, punere la inirvă, reflectare cu atenție asupra, în limbaj ascetic: prin a nu sta de vorbă cu.

¹⁴⁸ Chipului idolesc.

oamenilor, nu s-ar fi închinat chipului¹. Așa și dracii: cântă sufletului în patimi, adică deșteaptă patimile, doar-doar de 1-ar amăgi și ar cădea în păcat cu lucrul".

VIII. A Sfântului Efrem

1. y&«yrăiește cu urgie împotriva dracului curviei precum împotriva unui câine, și nicidecum să nu voiești să fii răpit de un gând ca acesta, că din scânteie se înmulțește jăraticul, și din pomenirea ° rea cresc poftetele cele rele. Scutură pomenirea lor mai vârtos decât putoarea noroiului curviei adusă de acestea.

2. Oarecare frate, luptat fiind de curvie, certând pe dracul, zicea: „Du-te întru întuneric, satano, oare nu știi că, deși nevrednic sunt, mădulare ale lui Hristos port?!". Și îndată a încetat înfocarea, de ca și cum, suflând cineva, ar fi stins lumânarea, încât se minuna singur de sineși și slăvea pe Dumnezeu.

3. Dacă lucrând tu, te va supăra duhul curviei, să nu te lenevești

a întinde mâinile tale la rugăciune; iar dacă mai iute se va pune asupra ta, sculându-te, pleacă genunchii rugându-te, și rugăciunea credinței va bate război pentru tine.

¹⁴⁹ Vezi Daniil 3: 1-7. Ascultând de porunca lui Nabucodonosor, oamenii au venit să se închine chipului construit de el, iar atunci când se începea cântarea, toți trebuiau să se plece la pământ spre închinare. La fel și sufletul cel luptat de curvie: dacă ascultă de chemarea diavolului, îi dă pricină acestuia să-i cânte spre deșteptarea patimilor, doar-doar de ar cădea și cu lucrul în fața lui, așa cum păgânii au căzut odinioară în fața idolului lui Nabucodonosor.

¹⁵⁰ Vezi nota de mai-nainte de la cap. VII.

PRICIM ^ 3 bOVa?eCI ȘI NOV3

Că trebuie a ne abate de la vorbirile femeilor, și de la celelalte ce zădărăsc patimile.

I. A lui Paladie

fe> ra un oarecare monah în vârful muntelui cetății Lico, pe nume Ioan, care, mergând noi la dânsul, ne-a povestit nouă o povestire ca aceasta, zicând: „Era un oarecare în pustia cea de aproape de cetate, întru toată nevoița petrecând, și cu rucodelia pâinea sa scoțându-și, și la rugăciune stăruind, sporea cu bunătățile. Și de aici luiși și bunei sale viețuiri ticăloșește și-a îndrăznit lucruri peste măsură; iar ispititorul, ca pe lov 1-a cerut pe el. Și iată, i-a făcut lui lângă seară nălucire de femeie frumoasă rătăcită prin pustie, care, aflând ușa deschisă, a sărit în peșteră și, căzând la picioarele lui, a cerut de la dânsul odihnă, că o apucase seara.

Iar el, cu prea nebunească socoteală miluind-o pe ea, fără cuviință o a primit în peșteră și o întreba de rătăcirea ei. Iar ea îndată i-a spus, și cuvinte de momire și de amăgire pe furiș îi semăna lui, și multă vorbire. Și de aici înainte zâmbire și răs, și atingere de mână și de barbă, și ne dună can. si a robit desăvârșit ne sihastru. Iar cum se

pornea el cu gândurile, ca cel ce avea în mâini poftire, îndemnarea și vremea de a săvârși dulceața socotindu-le, s-a învoit în cugetul său cu aceea, și se ispatea să se împreuneze cu dânsa, facându-se, iată, ca un nebun și ca un cal turbat către femeie.

Iar ea, de năprasnă tare strigând, s-a făcut nevăzută din mâinile lui, fugind ca o umbră; și se auzea în văzduh răs de draci mulți muștrându-1 pe dânsul că s-a plecat sub amăgirea lor, și cu mare glas strigau: „Tot cel ce se înalță pe sine se va smeri; tu te-ai înălțat până la ceruri, iar acum te-ai smerit până la adâncuri”. Iar el, petrecând noaptea aceea în tânguiri și în gemete, s-a deznădădui de a sa mântuire, care lucru nu trebuia, și în lume s-a întors. Că aceasta este sporirea vicleanului, atunci când, biruind pe cineva, îl va așeza pe dânsul întru nebunie, ca de aici înainte să nu se mai poată scula. De unde, o, fiilor, ne învățăm că nu ne folosește nouă vorbirea femeilor, ci prea mult ne vătăma, neștearsă pomenire tipărind întru noi, pe care din față și din vorbire ne-o tragem asupra-ne.

II.

A lui Grigorie Dialogul

În vreme ce povestesc, Petre, lucrurile bărbaților celor mai mari, de năprasnă am venit întru pomenirea lui Andrei, Episcopul cetății Fundis¹⁵¹, adică de ce a făcut întru dânsul Dumnezeiasca milostivire. Prin care, pe cei ce citesc, îi îndeamnă mai vârtos a se păzi, ca cei ce trupul lor cu înfrânarea și l-au sfințit să nu cuteze a

¹⁵¹ Oraș din vechea Italie.

locui cu femeii, ca nu cumva sub o atât de mare cădere cu gândul să se supună, că, de față fiind fata, pofta o zădărește, și rău pe dânsa eiși o pleacă. Că pentru lucrul ce-l povestesc eu aici nu este îndoială, pentru că atâtea mărturii sunt câți locuiesc în cetatea aceea.

Deci acest preacucernic bărbat, viața sa plină o petrecea de fapte bune, și prin înfrânare păzirea cea dinlăuntru cu sfințenie o păzea. Și avea o călugăriță oarecare ce de multă vreme locuia împreună cu sine, și n-a voit să o lepede pe ea din episcopie sau dintru grija sa, întru vestire fiind¹⁵² despre curăția sa și a aceleia, lăsând-o pe dânsa să locuiască cu el în episcopie. Dar, dintru aceasta, obișnuitul întru răutate vrăjmaș a cercat intrare de ispită în sufletul episcopului. Și a început să vâre frumusețea aceleia în ochii lui cei gânditori și, pe pat culcându-se, i-a gătit acestuia a gândi cele ce nu se cuveneau.

Într-o zi, un jidov din părțile Campaniei, venind în Roma, apucându-l pe dânsul seara pe cale și neavând unde să găzduiască, a poposit spre a rămâne în capiştea lui Apollon ce era aproape de locul acela. Și temându-se de spurcăciunile ce se făceau în acel loc, măcar că nu avea credință în Cruce, pe sineși cu semnul crucii îngrădindu-se, s-a culcat. Iar pe la miezul nopții, liniște fiind din pricina pustietății locului, și pentru singurătatea sa speriindu-se, zăcea treaz.

Și de năprasnă uimindu-se, a văzut norod mult de duhuri viclene cum mergea înainte ca într-un alai al unei stăpâniri. Iar cel mai întâi decât ceilalți a șezut în scaunul său, și au început duhurile cele ce stăteau înaintea lui să cerceteze faptele și izvodirile lui, căutând să se înștiințeze câtă răutate și vicleșug dintr-înșii a lucrat fiecare. Iar când

¹⁵²

kv TrA.Tpo(j)opî(x = (fiind) liniștit, asigurat.

toți îi povesteau lui cele ce au lucrat asupra oamenilor, unul, în mijloc sărind, a vestit ispita și tulburarea cărnii ce s-a ridicat în sufletul episcopului Andrei prin frumusețea călugăriței ce locuia împreună cu dânsul în episcopie.

Deci aceasta auzind-o proestosul celorlalte duhuri, vicleanul diavol, foarte cu dulceață o a primit și a mărturisit cum că mare câștig i s-a adus lui, anume că a înduplecat suflet de bărbat sfânt în greșeala pierzării. Iar dracul cel ce a vestit acestea adăugând a zis: „Până în ziua trecută n-am încetat supărându-l pe el, și gândul lui a-l trage n-am putut, iar ieri, spre seară, l-am făcut a se atinge cu împătımire pe dinapoia sfintei fecioare cu mâna sa”. Atunci, vicleanul diavol, vechiul vrăjmaș al neamului omenesc, pe

acesta mângâcios chemându-l, a zis: „Ceea ce ai început, silește-te a împlini, ca într-o cădere a lui, tu singur între ceilalți semnul biruinței să-l dobândești”.

Deci acestea văzând jidovul și auzindu-le, într-o mare frică și îngheșuală [strâmțorare] a căzut. Iar diavolul, proestosul duhurilor celor viclene, le-a poruncit acelor să caute să afle cine este cel care a cutezat a se culca în casa lor. Și venind duhurile vicleşugului, și cu de-amănuntul cercându-l, dacă l-au văzut pe el cu semnul crucii pecetluit, mirându-se, au zis: „O, nevoie, vas pângărit și pecetluit este”; și aceasta lui vestind-o, toată acea tulburarea a duhurilor celor viclene, nevăzută s-a făcut.

Iar jidovul cel ce a văzut și a auzit acestea, îndată s-a sculat, și la Episcop cu sârguință a venit, și aflându-l pe dânsul în biserică, l-a luat deosebi. Și căuta a se înștiința de la dânsul de ce fel de ispită este cuprins. Iar el, rușinându-se, nu mărturisea. Atunci a zis jidovul: „Au nu pe roaba lui Dumnezeu cutare ți-ai răzimat ochii tăi prin dragoste urâtă?”. Iar Episcopul se lepăda chiar și de acestea. Și a zis jidovul: „Pentru ce te lepezi? Au nu până la aceasta te-ai pogorât? Ieri, spre seară, au nu cu împătımire ai apropiat mâna dinapoia ei?”

Atunci, Episcopul, cu graiurile acestuia vădit fiind, cu toată smerita cugetare a mărturisit cele pe care mai-nainte le tăgăduia. Și vrând jidovul a-i mângâia rușinea greșelii lui, i-a povestit lui cum a cunoscut aceasta, și cele ce le-a auzit într-o adunarea duhurilor celor viclene. Iar acestea auzindu-le Episcopul și cunoscându-le, îndată la pământ plecându-se, pe sineși la rugăciune s-a dat; și numaidecât din episcopie nu numai pe roaba lui Dumnezeu aceea, ci și toată partea femeiască pe care o avea spre slujba episcopiei a lepădat-o, iar capiștea lui Apollon, biserică a Fericitului Apostol Andrei o a făcut.

Și s-a izbăvit și de bântuiala cărnurilor sale, cu darul lui Dumnezeu izgonindu-se desăvârșit de la dânsul, iar pe jidov către veșnica viață l-a tras: că tainele credinței pe dânsul învățându-l, și cu apa Botezului curățindu-l, în sânul Sfintei Biserici l-a adus. Deci s-a făcut ca jidovul cel ce spre mântuirea altuia alerga, într-o sa a sosi, iar dintru aceasta puternicul Dumnezeu l-a adus pe altul la viață bună, de unde pe altul într-înșea a fi păzit a binevoit.

Petru

cwi-4- cest lucru ce s-a făcut și pe care l-am auzit dă și frică, și nădejde de mântuire.

Grigorie

se și cuvine a nădăjdui noi totdeauna la milostivirea lui Dumnezeu, și de a noastră neputință a ne teme; că iată, și cedrul grădinii, clătinat l-am auzit, dar nu dezrădăcinat, ca nouă, neputincioșilor, prin clătinarea lui, frică să ni se facă, iar îndrăznire, pentru statornicirea lui cea de pe urmă.

A aceluiași

d

În părțile Campaniei, în muntele cel din Marsin, un oarecare bărbat foarte cucernic pe nume Martin a petrecut viață singuratică într-o peșteră foarte strâmtă, închizându-se pe sine pentru mulți ani. Și se dădea lui din piatra peșterii, cu îngăduința preaputernicului Dumnezeu, izvor de apă, atât cât ajungea lui spre trebuința cea de toate zilele. Iar începătorul răutății, vrăjmașul, pizmuind răbdarea Sfântului, se ispitea a-l izgoni pe dânsul din peșteră: și intrând într-un șarpe, iubita lui fiară, l-a făcut pe acela a intra în peșteră. Și rugându-se Sfântul, s-a lungit înaintea-i, și Sfântul era cu totul nesperiat, și punea mâna sau și piciorul său la gura aceluia, zicând: „Dacă ai luat voie a mă vătăma, eu nu te opresc”. Iar aceasta s-a făcut până la trei ani. Apoi, vrăjmașul, de răbdarea și puterea lui cea multă biruindu-se, a scrâșnit, iar șarpele se dădu pe sineși de-o parte a muntelui, într-o râpă, și toate desigurile cele din locul acela s-au ars cu văpaia ce a ieșit dintr-însul, Dumnezeu silindu-l pe dânsul a-și arăta câtă putere avea, care, biruindu-se, rușinat s-a dus. Deci pricepe-l pe dânsul, și ia aminte la ce fel de păzire a minții a stătut acest om al lui Dumnezeu, care trei ani fără de grijă împreună cu șarpele a petrecut.

Petru '£ ă spăimântează chiar și numai la auzirea acestora.

Grigorie

Deci acest preaputernic bărbat, încă din început de când s-a închis pe sine în peșteră, a hotărât ca să nu vadă femeie de aici înainte, nu ca și cum ar urî firea femeiască, ci temându-se să nu cadă în primejdia ispitei ce se întâmplă din frumusețea cea văzută. Iar o femeie oarecare, auzind aceasta, cu îndrăzneală în munte s-a suit, și la peștera lui fără de rușine a venit. Iar văzând-o Sfântul pe dânsa de departe venind, și din haine cunoscând-o că este femeie, pe sineși la rugăciune se dădu, și la pământ a plecat fața sa, și atâta a stăruit întins la rugăciune, până când, cea nerușinată femeie slăbind, de la fereastra chiliei lui s-a depărtat, și pogorându-se din munte și-a plinit viața ei chiar într-o zi, și dintru aceasta cunoscut tuturor se făcu că Preaputernicului Dumnezeu nu i-a plăcut foarte ca printr-o îndrăzneală ca aceasta să-l scârbească pe robul lui Dumnezeu.

III. A Sfântului Simeon cel din Staul¹⁵³

Și odată, o femeie a fost cuprinsă de un dor Dumnezeiesc de a-l vedea cu ochii pe Marele Simeon, ca să se îndulcească de la dânsul de dar și de blagoslovenie; dar poftirii ei i se făcea opreală, căci ograda stâlpului

^{1 3} Măv8pa = spațiu închis; staul sau țarc pentru diverse animale. Numit așa poate pentru îngrăditura în care se afla stâlpul său. E vorba de Sfântul Simeon Stâlpnicul.

oprea intrarea femeilor. Și fiind ea o iubitoare de fapte bune ce se topea cu focul dorului de acesta, toate gândurile le mișca către sineși.

Iar odată, oarecari ostași mergând pentru vederea bărbatului, îmbrăcându-se ea cu îmbrăcăminte asemănătoare aceluia, toată

prefăcându-se după portul acelor și toată bănuiala alungând-o, s-a suit pe cal, mergând călare împreună cu ei, și așa drumul degrab l-au isprăvit.

Iar fiindcă au ajuns la ogradă, ostașii s-au pogorât de pe cai, iar caii i-au lăsat femeii, ca la unuia din ostași, căci încă nu era cunoscută că era femeie. Iar ea a primit numaidecât însărcinarea, voind și ea asemenea lor să dobândească, și calul ei să-l lase iarăși cu ei, că, dacă-l vor vedea pe Sfântul, apoi se vor întoarce. Deci de vreme ce ostașii au venit la Sfântul și au dobândit cele ce doreau, Dumnezeiescul Simeon a zis către dânșii: „Un ostaș dintre voi a rămas în urmă, iar voi, dacă vă veți întoarce către dânsul, spuneți-i așa: «Rugăciunea sufletului tău s-a suit în urechile Domnului, și te-a blagoslovit Domnul Dumnezeu, Cercetătorul pomenirilor și al gândurilor inimii, și blagoslovit ești Domnului, căci, ajungând tu la un sfârșit al acestei sânguințe, nu mai ai trebuință să vii până aici»”.

Zicând minunatul Simeon acestea, ieșind ostașii din ogradă, se înspăimântau de proorocia bărbatului și se minunau de fapta bună a ostașului care rămăsese în urmă. Iar după ce au ieșit din ogradă, i-au spus lui cele ce li se porunciseră. Și multă rugăciune aduceau fericitei aceleia, oricine ar fi fost ea, cerând ei să le arate care este mărimea isprăvilor ei; că ziceau: „Acea dulce gură și de miere curgătoare a lui Simeon nu te-ar fi adus prin atât de multă pomenire de nu s-ar fi învistiert întru tine oarecare bogăție de fapte bune ascunsă”.

Iar ea, cunoscând că nu s-a ascuns de Sfântul nimic din cele despre dânsa, a descoperit bărbatilor cele despre ea, dar nu pe toate, și a zis: „Pe mine, fraților, de multă vreme un dor Dumnezeiesc spre vederea acestui Dumnezeiesc bărbat mă ține a veni, și cu darul Duhului cel dintru dânsul cu însuși ochii a mă îndulci. Iar de vreme ce femeilor nu le era îngăduit să intre în ogradă, am socotit de trebuință să ascund firea (căci sunt femeie) și înfățișarea să mi-o ascund; dar fiindcă și cunoscător de cele ascunse este bărbatul, iar a mă ascunde astfel n-a fost cu putință, de acum mă duc, și nu grăiesc împotriva poruncii. Că iată, mă învrednici blagosloveniei, și nu prin cele prin care mi s-a părut că mă pot ascunde, ci îndulcindu-mă din cele prin care m-am prins de dar”.

Unele ca acestea povestind acea femeie bună, mai mult minunându-se ostașii de Sfântul, întru ale sale fiecare s-a întors.

IV. Din viața Cuviosului Martinian

(3s55) fântul Martinian, mulți ani locuind în pustie și felurite fapte bune isprăvind, mai pe urmă, din băntuiala vicelanului, puțin de n-a ajuns să se primejduiască. Căci pe o femeie oarecare, pe care satana o rânduise spre a bântui pe acest drept, primind-o în chilia sa, de ca și cum ea ar fi fost rătăcită prin nopți, și temându-se ca nu cumva să piară, atât de tare s-a clătinat cu mintea de

cuvintele ei drăgăstoase, încât s-a învoit cu păcatul, măcar că, cu mila lui Dumnezeu, îndată trezindu-se din patimă, pe sineși cu nemilostivire s-a chinuit, și, foc aprinzând în mijlocul lui, a stătut din destul, cât cumplit i s-au ars picioarele, și așa, cu arderea focului, a stins focul poftelor și a scăpat de primejdie/ Și stăruind acela la chilie până la șapte luni, căci se afla neputincios din pricina rănilor arsurii, după aceasta, din durerile rănilor ușurându-se, s-a ridicat din chilie și a mers la mare, a locuit pe o piatră strâmtă ieșită din mare, stând departe de pământ, fiind povățuit către dânsa de un corăbier, care, bine-credincios fiind, îi dădea lui trebuința cea de nevoie, pâine și apă. Dar și acolo i-a ridicat vrăjmașul ispită, mai rea decât cea dintâi.

Că iată, trecând de acum șase ani de când Martinian a ales să locuiască pe acea piatră strâmtă, neacoperit cu totul și senin, iar al șaptelea curgând, trecând pe lângă locul acela o corabie plină de femei și de bărbați, pândind vrăjmașul, cu oarecare vânt silnic o a izbit de piatră, și îndată o a sfărâmat pe dânsa, iar pe cei din corabie degrab i-a înecat în apă. Iar o fată, cu frumusețea peste fire, o scândură apucând, și aproape de piatră venind, s-a agățat de dânsa și a început să strige: „Miluiește-mă, robule al lui Dumnezeu, milostivește-te spre mine, ceea ce pier, întinde mâna, apucă mai degrab, că iată, mă apucă adâncul”.

Deci văzând fericitul pieirea ca pe ascuțișul briciului și că de nicăieri altundeva nu este ei mântuire, zâmbind, a zis: „Și acest lucru este meșteșug al tău, vicleanule, dar nu vei birui tu puterea lui Hristos spre Care eu am nădăjduit”. Și numaidecât la cer întinzându-se, a zis: „Doamne, Doamne, întru Care eu nădăjduiesc, nu mă lăsa să pier, pe mine, care voiesc a izbăvi pe ceea ce se primejduiește, ci ce este de folos pentru sufletul ei iconomisește și mie”.

Așa zicând, a întins mâna femeii și o a scos din apă; iar după ce s-a uitat și la fața ei și a cunoscut cât este de frumoasă, a zis: „Cu adevărat, nu se întocmește fânul cu focul, nu se poate eu și tu a avea petrecerile de obște, căci, prin vicleanul, va fi putrezire întru amândoi. Deci tu

îngăduie aici și de nimic să nu te temi, că este pâine și apă, până ce va veni corăbierul care s-a obișnuit a aduce mie cele de trebuință; și când va veni, spune-i lui întâmplarea, și acela te va duce de aici, și te vei duce în cetatea de acolo. Așa zicând, semnul crucii pe apă l-a pus, rugându-se așa: „Dumnezeule, de a Cărui certare marea și vânturile ascultă, caută spre mine și să nu mă lași să pier; că iată, întru numele Tău Cel înfricoșător apelor pe sinemi mă las, hotărând a pieri mai bine așa decât a mă robi cu patimă trupească”. Apoi și către fată întorcându-se, și mântuire sufletului ei cercându-i, s-a lăsat pe sine în mare. Și numaidecât doi delfini punându-se dedesubt, și vârtos pe bărbat pe spinări purtându-l, au scos din apă.

Iar dacă a ieșit cuviosul pe pământ, mulțumind lui Dumnezeu pentru acea preaslăvită aducere, apoi așa se judeca cu gândurile ce-l munceau, socotind ce trebuie să facă: „că nici în munți, zice, nici în

apă nu mă lasă vrăjmașul să mă liniștesc. Și bine este a ne pleca lui Hristos, Care poruncește: *Goniți fiind în această cetate, fugiți în cealaltă* (cf. Matei 10: 23)". Și zicând așa, a plecat fugind și zicând: „Fugi, Martiniane, ca să nu te prindă ispita. Fugi, sărace călugăre!". Și așa a petrecut fugind, până la cea mai de urmă răsuflare a lui.

V. Din viața Sfântului Arsenic

preajma Canoponului petrecând Marele Arsenie (iar acesta era una din cele șapte guri ale Nilului), a venit o oarecare singlitică¹³⁴ din Fioma, foarte bogată,

¹³⁴ Senatoare sau persoană nobilă în general.

dar și iubitoare de Dumnezeu. Iar scopul venirii ei era ca să-1 vadă pe Arsenie și să dobândească folos de la dânsul, și împreună cu acela, cu cele după Dumnezeu faceri de bine să-1 ospăteze. Aceea, pe Arhiepiscopul Teofil¹⁵⁵ - cel ce o primise pe dânsa și o găzduise - cu dinadinsul îl poftea ca să plece pe Sfântul să o învrednicească pe ea de vederea ochilor lui.

Iar el s-a dus, și, apropiindu-se, foarte cu căldură îl poftea, iar Arsenie nu îngăduia, măcar că Arhiepiscopul, pe lângă altele pe care le puneă înainte-i spre plecare, a adăugat și osteneala acelui drum depărtat, și așa se ispita să-1 înduplece adică pe Arsenie, iar singlitica, înștiințându-se de aceasta, n-a răbdat; că o zădăra pe dânsa și credința cea către Cuviosul și dorul. Inșă și osteneala și sfiala și toate trecându-le cu vederea, a apucat pe calea cea către dânsul, voind să-1 vadă.

Apropiindu-se ea, afară din chilie aflându-se Sfântul, s-a pus pe sineși înainte la picioarele aceluia; și el o a sculat cu mânie și, luând aminte, a zis: „Daca fața mea voiești a mi-o vedea, vezi-o!". Iar pe dânsa, cuprinzând-o frica împreună cu rușinea, acestea nu o au slăbit [lăsat] pe dânsa nicidecum să se uite.

Apoi, adăugând iarăși, a zis: „Au oare n-ai auzit de lucrurile mele, și nu pentru acestea ai poftit a veni către noi? Și cum ai îndrăznit să faci atâta călătorie pe mare și să vii aici? Nu știi că ești femeie și nu-ți sunt spre cuviință cărările dinafară? Dar, precum se vede, aceasta ți-a venit în minte: ca, după ce te vei întoarce iarăși în Roma, arătat să faci și celorlalte femei zicând că «am văzut pe Arsenie»; și dintru aceasta să pui marea plină de femei ca să vină neconținut către noi".

¹⁵⁵

Teofil, Patriarh al Alexandriei între anii 385-412. A trăit între anii

Iar ea a zis: „Nu voi pleca, părinte, Dumnezeu ajutându-mi, pe nici una din femei să vină aici, numai tu să nu încetezi a te ruga pentru mine și a mă pomeni". Iar el a zis: „Mă rog lui Dumnezeu, mai vârtos să șteargă pomenirea ta din inima mea".

Aceasta auzind aceea, cu prea mare scârbă s-a atins, și fierbințeala s-a aprins de dânsa, și a hotărât să se întoarcă în Alexandria, care lucru, fiindcă a venit în urechile Episcopului, spre cercetarea ei s-a dus cât mai degrab.

Întrebând de pricina boalei, și înștiințându-se, o mângâia pe

dânsa cu blândete și-i zicea binișor: „Nu se cădea să te mârhești așa pentru cele ce ai auzit, căci cuvintele nu sunt de îngreuiere, ci de păzire prea adevărate, de vreme ce și tu cunoști ce fel de războaie este în obicei vicleanului a ridica prin femei celor ce au ales a sluji lui Dumnezeu. Deci ceea ce ți-a zis ție starețul, pentru aceasta ți-a zis; însă acela nu va conteni nicidecum rugându-se pentru sufletul tău, ba și pentru toți creștinii neîncetat rugându-se". Cu aceste cuvinte tămăduindu-se femeia de scârbă, s-a întors acasă.

VI.

Din Pateric

Un frate a întrebat pe un stareț, zicând: „De va ieși vreun frate la slujire și se va întâlni cu o femeie pe cale, cum va putea să scape de războiul curviei?". Și a răspuns bătrânul: „Poate că de război nu poate să fugă, dar de fapte poate să scape, numai de va tăcea în ceasul întâlnirii. Că precum cremenea împreună lovindu-se cu amnarul, scoate foc, așa și vorba femeii cu a bărbatului, împreună lovindu-se, păcatul îl lucrează".

2. Zis-a Avva Isaac: „Nu primiți, o, monahilor, a locui cu copii; că în Schit, patru biserici s-au făcut pustii din pricina copiilor".

3. Zis-a un stareț: „Punând copilul cuvântul său între cei mai mari decât dânsul, asemenea este cu omul ce aruncă foc în sânul fratelui său".

VII. A Sfântului Efrem

5 2je v0j vorbi cu vârstă tânără și înflorită cu frumusețea, păzește-ți ochiul, ca nu cumva pofta să tulbure mintea ta și să începi a întinde cuvinte cu împătımire, și astfel să te afli cu marginile buzelor vorbind pentru întreaga-curăție, iar cu sufletul înverșunându-te. Dar când se va întâmpla ție vreo vorbă ca aceasta, vorbește căutând jos pe cele mai multe și, prin scurtime cuvântul tăindu-1, apucă-te de tăcere, că zice Scriptura: *Și l-a rătăcit pe el multa vorbă* (Pilde 7: 21).

VIII. A lui Antioh Pandectul

raților, bun lucru este, și potrivit nouă, celor ce odată am fugit de lume și ne-am fâgăduit lui Dumnezeu să ne păzim curați și neîntinați, depărtându-ne de vorbirea femeilor, de este cu puțință chiar și de vederea lor. Căci vederea femeiască este săgeată plină de otravă, și în sufletul pe care-1 va străpunge, îndată pune într-însul

otravă, și precum zăbovește, pe atâta mai multă putrejună lucrează; și precum scânteia, zăbovind în paie, ridică văpaie, așa pomenirea femeiască, stăruind în cuget, aprinde pofta; și precum fitilul candeliei este hrănit de untdelemn, așa și focul dulceții e aprins de vorba femeiască. Deci să fugim de dânsule, iubiților, că otravă sunt vorbele lor, căci cu lesnireucid sufletele noastre.

Dar să ascultăm ce grăiește Sfânta Scriptură despre dânsule. Zice Pilditorul: *Prin femeie e începutul păcatului, și printr-însa murim toți* (Int. lui Sol. 25: 24). Și mai zice: *Nu da apei cărare, nici femeii îndrăzneală spre tine* (Sirah 25: 24). Și iarăși: *Fiule, să nu te*

biruiască pofta frumuseții, nici să te lipești cu genele tale, că femeia vânează suflete cinstite de bărbați (Pilde 6: 25-26). *Multa vorbă amăgește pe om, și cu lațurile cele din buze l-a scăpătat pe dânsul, iar el a urmat eiși, ușor din minte fiind: și precum boul spre junghiere se aduce, și ca un câine spre legături, neștiind că pentru suflet aleargă. Deci să nu se abată inima ta la căile ei, că, pe mulți rănindu-i, la pământ i-a pus, și nenumărați sunt cei pe care i-a omorât; căci cărări ale iadului este casa ei, pogorând în cămările morții. Departe dar fă calea la de la dânsa, și să nu te apropii de ușile casei ei, ca să nu se umple străinii de puterea ta, iar pe urmă să te călești* (Pilde 5: 8-11).

Deci de la aceasta și noi să ne plecăm și să ne depărtăm pe înșine de vederea și vorba femeilor. Că am auzit despre Samson Nazireul, cu care umbla Duhul Domnului, cum s-a pogorât prin femeie în adâncul pierzării; încă și David Proorocul, din nepăzita vedere prinzându-se, a împreunat uciderea cu preacurvia, iar pentru acestea a căzut în miriade de rele. Dar și Solomon, cel ce avea înțelepciune și pricepere mai presus decât nisipul, și chibzuială a inimii, și bogăție, și slavă multă, mai presus decât toți oamenii, au nu și unul atât de mare

ca acesta prin femeie s-a surpat, și depărtat de la Dumnezeu s-a făcut? încă și bătrânii și judecătorii norodului, fără de socoteală uitându-se, și la frumusețe străină luând aminte, fiindcă cumplit și-au aprins loruși cuptorul poftei, sculându-se asupra Fericitei Suzana, și neputând-o birui pe aceasta, spre pâră mincinoasă s-au abătut, și la cea nevinovată pe a loruși vină o au lipit fără dreptate; dar vădiți fiind, cu silnică moarte au pierit.

Deci mai bine este să se apropie cineva de foc arzând decât de femeie, căci dacă de foc te vei atinge, durându-te, cu dulceață te vei depărta. Iar dacă de femeie apropiindu-te, te vei atinge de graiurile ei, și înmulțind cu dânsa vorba, nu vei mai putea să te depărtezi, iar mai vârtos dacă ești tânăr, și cu gândul neputincios, te vei primejdi încurcându-te în mrejele ei, precum gângăniile ce cad în mreaja păianjenului.

Deci se cade ca cel ce voiește să păzească curățenia să fugă de femeie precum fuge cineva de șarpe, pentru că sufletul aceleia este otravă purtătoare de moarte, și nu numai vorba ei, ci și aducerea aminte de dânsa. Că *vinul, zice, și femeile, depărtează¹⁵⁶ inimile înțelepților* (Sirah 19: 2); și Ecclesiastul zice: *Mai amar decât moartea și otrava este a vorbi cu femeia* (Eccl. 7: 27). Iar această patimă, și lubitorul de suflete, Domnul, stricătoare de suflete știind-o, și pierzătoare, a hotărât, zicând: *Tot cel ce se uită la femeie spre a o pofti pe dânsa, iată, apreacurvit cu dânsa întru inima Sa* (Matei 5: 28).

¹⁵⁶ âirootriaouoLv = pustiește, înstrăinează (pe înțelept de Dumnezeu, de gândurile bune etc.).

IX. A lui Avva Isaia

! acă te vei duce în sat sau în cetate, ochii tăi să fie căutând în jos, ca să nu-ți ridici războaie în chilia ta; și mergând, de-ți va zice ție

vreo femeie: „Pace ție!”, răspunde-i în inima ta, jos luând aminte cu ochii. Și, de vei putea, să nu iei aminte până la haine femeiești. Să nu primești a mânca împreună cu femeie, sau să ai prieteșug cu cei mai tineri, nici să dormi, mai tânăr fiind, cu cineva pe o rogojină, fără decât cu fratele tău sau cu Starețul tău, și aceasta cu frică, și au cu nebăgare de seamă.

X.

A Sfântului Varsanufie

Un frate, trimițându-se departe la un răspuns al Chinoviei, a întrebat pe stareț de se poate, chemat fiind de prieteni, ca să mănânce împreună cu femei. Și a răspuns starețul: „Nicidecum nu se cuvine să mănânci împreună cu ele”. Și a zis fratele: „Și de unde știu că, atunci când sunt chemat de cineva, nu vine și o femeie să mănânce împreună cu noi, ca să nu mă duc?”. Răspuns-a starețul: „Întreabă pe cel ce te cheamă pe tine de este cumva acolo femeie, și de va zice că da, leapădă-te, zicând: «Iartă-mă, că am poruncă să nu mănânc împreună cu vreo femeie»”. Zis-a fratele: „Și dacă, uitând să întreb, mă voi duce, și se va întâmpla să aibă femeie, și va veni cu mine la masă, ce să fac?”. Răspuns-a starețul: „Dator ești a lua deosebi pe cel ce te-a chemat și să zici lui: «Iartă-mă că am uitat să-ți

spun ție mai-nainte cum că am poruncă să nu mănânc împreună cu femeie, slobozește-mă dar, și mă duc». Iar de va fi depărtat femeia, rămâi, iar de nu, depărtează-te. Și să nu vatămi porunca, ca să nu se facă moarte din neascultare, și să nu te temi, că nu se face spre sminteală, ci spre zidire”.

XI. Din Pateric

1. a-«*Zis-a Avva Macarie: „Să nu dormi în chilia fratelui ce are veste rea”.

2. Ziceau Părinții că, între călugări, copiii sunt o cursă a diavolului mai presus decât femeile.

3. Ziceau iarăși că, unde este vin și copii, nu este trebuință de satana.

4. Zicea un stareț: „Fiilor, sarea din apă este, și de se va apropia de apă, se topește și se prăpădește. Asemenea, monahul: din femeie este, iar de se va apropia de femeie, se topește și pierе”.

5. Zis-a ucenicul lui Avva Sisoe către dânsul: „Părinte, ai îmbătrânit, haide dar să mergem aproape de lume”. Zis-a lui starețul: „Unde nu e^te femeie, acolo să mergem”. Zis-a ucenicul lui: „Și care este locul acela unde nu este femeie, fără numai singură pustia?”. Și i-a zis lui starețul: „Deci dar în pustie mă du”. Și s-a liniștit acest stareț în muntele lui Avva Antonie 70 de ani, numai puțin petrecând mai-nainte cu Avva Or în Schit, și vezi cum încă tot se îngrădea pe sineși.

6. Un frate a întrebat pe un stareț, zicând: „De se va face nevoie să vină cineva în vorbire cu o femeie, cum se cade să o întâmpine pe dânsa?”. Și a răspuns bătrânul:

„Nevoia aceasta este de la diavolul, că multe și din multe feluri de pricini, de ca și cum ar fi de nevoie, punându-le înainte

vicleanul, ca pe cel ce se nevoiește împotriva lui cu una dintr-aceasta să-1 robească și să-1 pogoare cu sineși în prăpastia pierzării; însă, precum ai zis, de se va face vreodată nevoie de vorbă cu o femeie, să nu o lași să vorbească mult cu tine. Încă și tu când vei grăi, încheind în puține graiuri, zi cât mai multe pricini și degrab las-o pe dânsa; iar dacă vei zăbovi cu dânsa, nu vei putea scăpa de putoarea ei, ci gândul tău, de dânsa umplându-se, se va moleși și va cădea de aici înainte".

7. Un frate oarecare s-a dus spre cercetarea surorii sale care era bolnavă într-o mănăstire; și era credincioasă foarte, și nu primea să vadă bărbat, încă și într-alt fel, nici vrând cu pricina ei fratele său să intre în mijlocul femeilor, 1-a înștiințat pe dânsul prin altcineva, zicând: „Du-te, frate, rugându-te pentru mine, și, cu darul lui Hristos, te voi vedea într-o împărăție Cerurilor".

8. Oarecare frate era călătorind cu maica sa, bătrână fiind ea, și, dacă s-a apropiat de un râu, bătrâna nu putea să treacă. Și luând fiul ei haina sa, și-a învelit mâinile sale și, așa luând-o pe dânsa, o a dus de cealaltă parte. Apoi i-a zis lui aceea: „Fiule, pentru cei ai învelit mâinile tale?". Iar el a zis: „Pentru că trupul femeiesc este foc, iar dintr-acest lucru vine pomenire de alte femei, și pentru aceasta am făcut așa, ca să nu mă ating de trupul tău gol".

9. Zis-a Avva Daniil către un oarecare frate supărat de curvie: „Niciodată să nu-ți întinzi mâna ta în blid cu vreo femeie și să mănânci cu dânsa, iar cu aceasta vei scăpa de dracul curviei".

10. Zis-a Avva Ioan Colov: „Cel ce se satură și vorbește cu copiii, iată, a curvit în gândul lui".

11. Zis-a Avva Carion: „Omul, petrecând cu copil, de nu va fi puternic, vine jos; iar de este puternic, nu vine jos, dar nici nu sporește".

12. Era oarecare sihastru în părțile Egiptului șezând singur în pustie într-o chilioară, și era vestit. Iar după lucrarea diavolului, oarecare femeie necinstită auzind despre dânsul, a zis unor tineri oarecare: „Ce-mi veți da și eu voi surpa pe sihastrul vostru?". Iar ei s-au făgăduit să-i dea oareșice lucru. Și ieșind seara, a venit la chilia lui, prefăcându-se că este rătăcită. Și stând lângă ușă, a ciocănit, și ieșind bătrânul, și văzând-o pe dânsa, s-a tulburat și a zis: „Cum ai venit aici?". Iar ea a răspuns plângând: „Rătăcită am venit aici, ci fa milă cu mine, și nu mă lăsa să fiu mâncată de fiare". Și milostivindu-se, a băgat-o înlăuntru. Apoi, noaptea, diavolul a început să-i semene lui gânduri de neastâmpărare. Iar el, cunoscând gândul vrăjmașului, a zis către sineși: „Meșteșugurile vrăjmașului întunerice sunt, iar Fiul Lui Dumnezeu lumină este"; și sculându-se, a aprins candela. Și pe măsură ce văpaia poftei creștea într-însul și cumplit îl învăpăia pe bărbat, iarăși a zis întru sine: „Cei ce fac unele ca acestea, în muncă merg; deci cearcă de aici de poți suferi focul cel veșnic". Și punând degetul său în focul candelii, nu 1-a ridicat până n-a ars de tot. Căci, de covârșirea înfocării trupului, arzându-se de foc, nu simțea așa de tare arderea lui. Deci arzând pe cel pus întâi, 1-a pus apoi pe al doilea, apoi pe al treilea, și, așa făcând până

dimineața, a ars toate degetele mâinilor.

Iar acea ticăloasă, văzând cele ce făcea bătrânul, și cum și-a ars degetele sale, a înghețat de frică, și de tot i-a ieșit sufletul. Iar tinerii care făcuseră rămășagurile, dacă s-a făcut dimineață, au venit la sihastru și l-au întrebat pe dânsul, zicând: „Venit-a aseară o femeie aici?”. Răspuns-a lor: „Da, e înlăuntru, doarme”. Iar ei, intrând, au aflat-o pe

dânsa moartă. Apoi au zis lui Avva: „A murit”. Atunci bătrânul, descoperindu-și mâinile sale, le-a arătat lor, zicând: „Iată ce mi-a făcut fiica diavolului, că mi-a prăpădit degetele”. Și povestindu-le lor cele despre sine, a zis: „Scris este: *Să nu răsplătești cu rău pentru rău* (Rom. 12: 17); să ne rugăm dar ca să învieze”. Și, făcând rugăciune, o au ridicat pe dânsa și i-au dat drumul; iar ea, ducându-se, s-a înțeleptii de aici înainte.

13. Se spunea despre un stareț oarecare că, umblând pe drum, a aflat urmă de femeie, și a acoperit-o, zicând: „...Ca nu cumva să o vadă vreun frate și să primească război”.

14. Se spunea despre un stareț mare că a mers la o obște și a văzut acolo un copil, și n-a voit să doarmă în locul acela. Și i-au zis lui frații cei ce erau cu dânsul: „Și tu te temi, Avva?”. Iar el a zis: „Adevărat, nu mă tem, fiilor, dar ce trebuință este de război sec¹ ?”

15. Se spunea că s-a dus odinioară diavolul și a bătut în poarta unei mănăstiri, și a venit un copil să dea răspuns. Și văzând demonul copilul, a zis: „Dacă tu ești aici, de mine nu mai este trebuință”.

16. Zis-au Părinții: „Dumnezeu nu aduce copii în pustie, ci satana, ca să răstoarne pe cei ce voiesc a trăi creștinește”.

17. Înnoptat-a odată o corabie în diolkon¹⁵⁸, și a tras la muntele monahilor. Și ieșind o femeie din corabie, a șezut pe munte; iar un frate, venind să ia apă din râu, o a văzut pe dânsa. Și s-a întors lângă preot, zicând: „Iată, lângă râu sade o femeie, care lucru, Avva, niciodată n-a fost pe aici”. Și auzind starețul, a luat toiagul, și, ieșind,

¹⁵⁷ ἀπογίροα. eu.ou = război fără rost.

¹⁵⁸ Αἰολκόν = cală de lansare pentru trecerea vaselor de-a lungul Istmului Corint.

» ir
alerga, strigând și zicând: „Ajutați, fraților, că sunt tâlhari!”. Și toți, văzându-l pe dânsul, alergau și ei cu bețe spre râu. Iar corăbierii, văzând pornirea lor, au priceput ce voiau să facă și, răpind femeia în corabie, au tăiat funiile, și au lăsat corabia să se ducă pe apă.

18. Zis-a un stareț: „Cursă a diavolului către om, și mai vârtos dacă este și tânăr, este trupul nostru, precum și Avva Isaia poruncește, zicând: «Să nu apuci mâna cuiva, nici să te apropii de trup străin, afară de boală mare, și aceasta cu frică. Nici de tine să nu se apropie mână străină, nici să te scarpine, nici să zici cuiva vreodată să-ți ia păduche din barbă sau din capul tău, sau din haina pe care o porți, și nici să dormi cumva aproape de

cineva, niciodată în viața ta. Nici să nu dai sărutare tânărului ce nu are barbă, nici chiar în biserică, nici venind din pământ străin, nici să râzi cu copil, ca să nu piară sufletul tău, nici să șezi sau să mergi aproape de dansul, încă și într-o treabă pântecelui tău, să nu șezi nicidecum cu altul, că cel ce este cu adevărat cucernic se rușinează chiar și de sine, că mulți, nebăgând de seamă de acestea lucruri, socotindu-le ca un nimic, au căzut dintr-însele în groapă și au pierit: că fiecare rău mare, de la unul mic se începe, și așa se face mare".

XII.

A Sfântului Efrem

£ are primejdie e copilul în obște dacă nu este ocârmuire în mijloc, iar cel ce îl crește cu plăcere lui Dumnezeu fericit este. Nu fugi tu, iubitele, de cei ce săgetează trupul? Fugi dar mai vârtos de cei ce săgetează

sufletul. Nu fugi de șarpele ce mușcă trupul? Fugi dar mai vârtos de femeia ce mișcă sufletul. Cel ce ia aminte la frumusețea femeilor sădește în sufletul său pofta ei, și cel ce mergea adeseori la ușile casei ei, asemenea este cu cel ce umblă pe gheață, căci alunecarea nu e departe de dansul. Dar de foc fugi, iubitele, ca să nu arzi trupul tău? Fugi și de păcat, ca să nu te trimită în focul nestins, și să ardă trupul tău împreună cu sufletul veșnic. Precum doi războinici, așa călugărul vorbind cu femeie se va prăda de întreaga curăție, căci aceasta și vorba femeiască sunt ca leoaica cu oaia într-o casă.

PRICINA

Că nicidecum nu se cuvine să audă credinciosul fluierul sau alăuta sau alte oarecare viersuri fățarnice , ci să fugă de acestea ca de niște lucruri pierzătoare.

I. Grigorie Dialogul

c^T³

a£Wn oarecare cu numele Fortunat, bărbat de neam preabun, l-a rugat pe robul lui Dumnezeu Bonifatie, Episcopul cetății Fernitidos¹⁶⁰, ce strălucea cu prea mari faceri de minuni, să vină în casa lui. Iar el, văzând că bărbatul cerea cu credință, cu osârdie l-a ascultat. Și venind Episcopul în casa lui Fortunat, și masa punându-se, mai-nainte să aducă el lui Dumnezeu rugăciunea cea hotărâtă la masă, un om oarecare sărac a stătut înaintea ușii cu jucări și cu chimvale, cântând și cerând de mâncare cu acelea. Iar Episcopului, rău părându-i și înfuriindu-se de sunetul chimvalelor, a zis: „Vai,vai, a murit nenorocitul acesta: eu la masă de veselie venind, încă n-am deschis

¹⁵⁹ 9uueA.iK6ț = teatrale, de scenă; de dragul îndulcirii pătimașe a urechii și minții.

¹⁶⁰ Vechi oraș italian.

gura mea spre lauda lui Dumnezeu, iar acesta, cu jucări venind, în chimvale a lovit". Și adăugând, a zis: „Dați-i lui, pentru

dragostea de mâncare și de băut, ca să cunoașteți că a murit". Deci acel om ticălos, luând pâine și vin din casa aceluia, iar apoi voind să iasă pe ușă, o piatră mare foarte de sus din zid i-a căzut pe cap și i l-a sfărâmat desăvârșit. Și ridicându-l mai mult mort, a murit în ziua ce a urmat, după hotărârea omului lui Dumnezeu, dintru care lucru, Petre, se poate să cunoști cum că arătat este că sfinții sunt lăcașuri ale lui Dumnezeu și, dacă se vor mișca cândva înspre mânia, Cel ce locuiește întru dânșii printr-înșii lucrează putere, și le aduce asupra-le izbândă, în orice fel voiesc ei.

PRICIM 3 iPRCIJeCI ȘI

Că visarea se face din felurite pricini

I. Din Pateric

a fost un bătrân despre visare și a răspuns: „Se cuvine ca aceasta nicidecum a nu o face pricină a ta, ci a te socoti pe sineți nebăgător de seamă. Că dacă umblând pe uliță vei vedea cârciumă cu bucătărie și, apropiindu-te când treci pe acolo, te vei împărtăși din mirosul cărnurilor, au nu se socotește că ai mâncat? Negreșit vei zice că nu. Așa nici a visa, întinăciune ție nu-ți va da: că dacă te va vedea pe tine potrivitnicul fricos, mai mult se pune asupra-ți; deci, păzește-te ca nu cumva, întru simțire venind, să te învoiești adică cu cugetul; ca nu, deșteptându-te, să-ți aduci aminte de nălucire și să te învoiești cu dânsa.

II.

A lui Avva Isaia

ie te ispitești noaptea cu nălucirea împreunării, păzește inima ta ca să nu le cugeti ziua pe acestea, anume ce fel de trupuri ale nălucirii au fost acestea, ca să nu te supui întru dulceața lor și să-ți aduci asupra-ți urgie rea, ci aruncă-te pe sineți înaintea lui Dumnezeu întru toată inima ta, și-ți va ajuta ție; că este îndurat spre neputința omului.

III. A Sfântului Maxim

zic cum că dracii, atingându-se de mădularele trupului, pornesc în somn patima curviei; mișcându-se apoi patima, aduce în minte chip de femeie prin pomenire¹⁶¹. Iar alții zic că se arata minții în chip de femeie și, atingându-se de părțile trupului, mișcă pofta, și astfel se fac nălucirile. Iar alții iarăși zic că patima cea stăpânitoare, atunci când se apropie dracul, e mișcată de el, și așa sufletul se aprinde către gânduri, iar gândurile aduc chipurile prin pomenire, încă și pentru alte năluciri pătimase așijderea zic unii că se întâmplă așa, iar alții într-alt fel. Însă în nici un fel din cele zise nu pot dracii oricum a mișca patima, de față fiind dragostea și înfrânarea, nici deștept fiind trupul, nici în somnuri.

¹⁶¹ Vezi nota de la Pricina 28, cap. VII.

IV. Din Pateric

1. <3*D is-a un stareț: „Obișnuiește câte puțin inima ta să zică întru sine pentru fiecare din frați: «Intr-adevăr, acesta mă întrece după

Dumnezeu». Și iarăși: «Acesta este mai osârduitor decât mine». Și așa, de acolo, te vei avea pe sineți dedesubtul tuturor, și va locui întru tine Duhul lui Dumnezeu. Iar dacă vei defăima pe om, se depărtează darul lui Dumnezeu de la tine, și te dă pe tine întru spurcăciunile trupului, și se asprește [împietrește] inima ta, și nici o umilință nu se va afla întru tine".

2. întrebat a fost Avva Pimen despre întinăciuni, și a răspuns: „De vom opri partea cea lucrătoare, adică lucrarea păcatului, și cu grijă ne vom trezvi adică împotriva gândurilor, nu vom afla întru înșine întinăciune".

3. Zis-a un stareț: „Mare este pizma diavolului către oameni: că neputând pe aleșii lui Dumnezeu, deștepți fiind, întru scârnavă gânduri a-i trage, măcar noaptea îi nălucește pe dânșii, dar vicleanul nu va dobândi nimic dintru aceasta. Că de va moșteni pruncul cel născut mort pe tatăl său, și înseși nălucirile se vor socoti spre păcat celor aleși de Dumnezeu"¹⁶².

¹⁶² Trad. lit. Altfel spus: Așa cum nu e cu putință ca pruncul mort să moștenească pe tatăl său, tot astfel nici nălucirile nu se vor socoti spre păcat celor aleși ai lui Dumnezeu.

V.

A Sfântului Efrem

IPI) ă nu dormi având ceva asupra cuiva, ca nu cumva să te tulbure peste noapte năluciri necuvioase.

PRICINA 3 nmei?eci și

Că prea mare este lucrarea plânsului, și de câte feluri este plânsul, și că mare este deosebirea lacrimilor.

I.

A lui Grigorie Dialogul

Petru

^ ă rog, preacinstite Stăpâne, să-mi spui câte sunt felurile umilinței.

Grigorie

în multe chipuri ale frumuseții este privită umilința, Petre; pentru aceasta zice și Ieremia: *Despărțire de ape a izvorât ochiul meu* (Plângeri 1: 16), iar dintre umilințe, două sunt mai de temelie: căci atunci când sufletul va înseta de Dumnezeu, întâi adică cu frica se umilește, iar apoi cu dorirea: căci întâi se topește pe sineși cu lacrimile, luând pomenire de răutățile sale și temându-se pentru dânsese, ca nu cumva să cadă în veșnica muncă. Iar când de aici va ajunge întru multă strâmtorare a întristării, atunci ia sfârșit temerea și o oarecare negrijă pentru iertare, și într-însul se naște

îndrăzneala, iar de aici înainte sufletul arde întru dorirea bucuriei celei cerești; iar cel ce mai-nainte plângea, temându-se ca să nu fie adus la judecată, întru cea de pe urmă iarăși începe a plânge amar, socotind că este departe de împărăție. Curățindu-se dar mintea, oglindește felul în care sunt cetele îngerilor, și în cel fel este împărtășirea lor, ce fel este strălucirea și mărimea fericitelor duhuri și care este înseși privirea și cercetarea lui Dumnezeu.

Dar mult mai mult se tânguiește că va fi lipsit de bunătățile ce

rămân în urmă. Deci așa se face că, ce este desăvârșit, umilință cu frică se trimite sufletul în dragoste, care lucru bine este scris în sfințita și adevărata istorie despre Asha, fata lui Caleb, că, șezând ea pe asină, a suspinat. Iar tată-său a zis către dânsa: „Ce ai?”. Iar ea, răspunzând lui, a zis: „Dă-mi blagoslovenie pământul dinspre Miazănoapte, că uscat îmi dăduși, adaugă-1 dar și pe cel plin de apă”. Și i-a dat ei tatăl ei și pe cel plin de apă din sus, și pe cel plin de apă din jos (cf. Iisus Navi 15: 13-20). Prin *Asha șezând pe asin* se tâlcuiește sufletul, șezând pe mișcările trupului cele necuvântătoare [iraționale]; iar că *suspînând a cerut de la tată-său pământul cel plin de apă*, aceasta arată că se cuvine nouă de la Ziditorul cu mare suspin a cere darul lacrimilor.

Măcar că mulți sunt cei ce s-au învrednicit de darul dăscăliei, ca prin îndrăzneală să grăiască îndreptarea adevărului, pe cei ce întru necazuri să-i mângâie, pe cei lipsiți să-i îndestuleze și râvnitori a se face împrejurul credinței, totuși darul lacrimilor încă nu l-au luat. Aceștia adică au pământul de la Miazănoapte, iar de cel plin de apă încă au trebuință: adică viețuiesc în lucruri bune, dar se cuvine ca, fie pentru frica judecării, fie pentru dorul împărăției cerurilor, să plângă răutățile pe care le-au făcut mai-nainte, și așa, de aici înainte, acolo unde sunt cei mari și fierbinți cu dorirea, și aceștia să intre.

Precum am zis, două sunt felurile umilinței: tată-său i-a dat ei atât pământul cel plin de apă din sus, cât și pe cel plin de apă din jos. Deci cel plin de apă din sus îl ia sufletul cel ce în lacrimi plânge cu dorirea împărăției cerurilor, iar pe cel plin de apă din jos îl ia cel ce se tânguiește cu frica veșnicei munci, măcar că întâi se dă cel plin de apă de jos și apoi cel de sus, dar și pentru a covârși umilința cu vrednicia locului, de nevoie era ca istoria să pomenească întâi de locul cel plin de apă din sus și pe urmă de cel din jos.

II. A Sfântului Efrem

Începutul plânsului este să se cunoască cineva pe sine; iar plânsul nostru să nu fie după om [omenesc], nici să nu fie văzut de oameni, ci să fie după Dumnezeu, Cel ce cunoaște cele ascunse ale inimii, ca de la Dânsul să ne fericim. Iar atunci când ne întâlnim cu oamenii, să fim veseli la față, dar plângând și lacrimând cu cugetul, căci plânsul lucrează și păzește; plânsul spală sufletul prin lacrimi, și curat pe dânsul îl așază; naște întreaga-curăție, dulcețile le taie, spre fapte bune îndreptează, dar ce zic? Plânsul se ferește de Dumnezeu, de la îngeri se mângâie. Dăruiește-mi mie, Doamne, lacrimile umilinței, Cel singur bun și îndurat, ca întru dânsule să mă plâng pe sinemi, și să rog milostivirea Ta, ca să-mi curățești tina păcatului. Vai mie, cum voi suferi Gheena focului și întunericul cel mai dinafară, unde este plânsul și scrâșnire dinților? Vai mie, cum voi suferi Tartarul și acele veșnice munci de acolo, și viermele cel veșnic și fără de sfârșit?

Vai mie, cum voi suferi înfricoșătoarea îngrozire a îngerilor celor ce sunt peste munci, căci înfiorători și nemilostivi sunt? Cine va da apă capului meu și ochilor mei izvoare de lacrimi, și, șezând, să mă plâng noaptea și ziua, ca să-L îmblânzesc pe Dumnezeu, pe Care L-am întărâtat?

Greșit-ai, suflete al meu, greșit-ai? Pocăiește-te! Că iată, zilele noastre trec ca niște umbre, încă puțin și te vei duce de aici, și prin înfricoșătoare lucruri vei să treci. Nu este cu putință, suflete al meu, ca să nu călătorești tu prin acelea. Nimeni din cei de aici nu va călători împreună cu tine pentru ajutor, nici tată, nici maică, nici frate, nici prieten, nici altcineva din cei asemenea, ci singur cu lucrurile tale vei să treci boierii întunericului. Aceia nu se tem de împărat, nici nu cinstesc pe cel puternic, nici de mare, nici de mic nu se rușinează, fără numai de singur cel ce viețuiește întru cinstire de Dumnezeu și care, prin faptele lui cele bune, este îmbrăcat cu acoperământul lui Dumnezeu. De la fața acestora, temându-se, se dau în lături, și le dau lor călătorie cu slobozenie, căci dreptatea lor va merge înaintea feței lor, iar slava lui Dumnezeu va izgoni pe draci.

Doamne, luând aminte la ceasul acela, cad la bunătatea Ta, să nu fiu dat celor ce îmi fac mie strâmbătate, să nu se laude vrăjmașii mei asupra robului Tău, Bunule Doamne, scrâșnind cu dinții lor și înfricoșând păcătosul meu suflet. Să nu zică: în mâinile noastre ai venit, aceasta este ziua pe care o așteptam! Nu, Doamne, să nu uiți îndurările Tale! Doamne, să nu voiești a-mi răsplăti mie după fărădelegile mele, nici să întorci fața Ta de la robul Tău. Tu, Doamne, pedepsește-mă, însă cu îndurări, că neputincios sunt, și să nu se bucure de mine vrăjmașul, ci stinge îngrozirea lui, și tăria lui o strică, și-mi dă mie a trece calea cea către Tine neocărâtă și nebântuită. Milostivește-te, Bunule Doamne, nu pentru dreptățile mele, ci pentru îndurările Tale și milostivirea Ta cea nemăsurată, și mântuiește din moarte sufletul meu, care cheamă sfânt numele Tău.

Adu-Ți aminte, mult-milostive Doamne, că, și păcătuind și de moarte rănindu-mă, nu am alergat la alt doftor, nici am întins mâinile mele către Dumnezeu străin, ci către bunătatea Ta. Că Tu, Doamne, ești Stăpânul tuturor, Cel ce ai stăpânire a toată suflarea; curățește-mă, Doamne, mai-nainte de sfârșit de tot păcatul, și nu lepăda rugăciunea mea, Bunule Doamne; gură necurată strigă către Tine, și inimă întinată, și suflet feștelit întru păcate.

Auzi, Dumnezeule, nevrednicia mea, pentru multa și negrăita Ta bunătate, și îmi dă mie pocăință curată și adevărată, că aceasta este stricată, că un ceas mă pocăiesc, și două Te întărât, întărește inima mea întru frica Ta, Bunule Doamne, întărește picioarele mele pe piatra pocăinței cea limpede¹⁶. Să biruiască bunătatea Ta, Doamne, răutatea mea; biruiască lumina darului Tău întunericul cel dintru mine.

Doamne, Cel ce ai deschis ochii orbilor, deschide ochii cei

întunecați ai inimii mele. Cel ce cu cuvântul ai curățit pe lepros, curățește întinăciunile sufletului meu. Fie, Doamne, darul Tău întru mine, ca un foc arzând păcatele mele, că Tu singur ești Doftorul sufletelor noastre, lumina cea mai presus de toată lumina, bucuria, odihna, ușurarea, viața cea adevărată, mântuirea ceea ce petrece în vecii vecilor, și Ție se cuvine slava, cinstea și închinăciunea, acum și în veci. Amin.

Mă rog vouă, iubiți aleși ai lui Dumnezeu, să vă rugați bunătății Lui pentru mine, păcătosul, precum Apostolii pentru canaaneanca, cei vrednici pentru cel

163,,i-----_--j^{nceer} ^ cura^{tă}; absolută.

nevrednic, cei cinștiți pentru cel nenorocit și netrebnic; ca să între cererea mea împreună cu rugăciunile voastre cele bine-primate înaintea- lui Dumnezeu, și să mi se dea iertăciune dinspre silnicia diavolului, și să se scrie numele meu în cartea vieții, și să mă învrednicesc a mă închina fără de rușine înaintea scaunului împărăției Lui, că a Lui este împărăția și puterea și slava, în veci. Amin.

III. A lui Avva Isaia

M^l. ifl^B ai mie, vai mie, că nu m-am izbăvit din cele ale Gheenei! Cei ce mă cufundă în foc încă rodesc în trupul meu, și toate lucrurile lui se mișcă în inima mea; că n-am cunoscut de aici unde mă voi duce, încă nu mi s-a gătit calea cea dreaptă, încă nu m-am izbăvit de lucrările cele ce vor să mă robească în văzduh, pentru lucrurile lor cele viclene ce sunt întru mine; încă n-am văzut îndrăznire între mine și între Judecătorul, nici n-am fost mărturisit că nu sunt vrednic de moarte, încă nu m-am depărtat de la săvârșirea răului.

Făcătorul de rele, încuiat în temniță fiind, nu se veselește, nu poate să facă voia sa, legat fiind cu fier; nici să învețe pe altul, căci este încuiat în gros¹⁶⁴; nefiind pomenire de odihnă întru dureri, nici mănâncă cu dulceață, căci e legat de grumaji; nici nu gândește să mai facă rele, ci plânge întru inimă dureroasă, căci a greșit. Despre toate relele și chinurile ce i se fac, zice așa: „Vrednic sunt!”.

¹⁶⁴ țu)Mv = un fel de zgardă de lemn pusă pe gâtul celor închiși în temniță sau puși la muncă; buștean, bârnă groasă.

Gândind de-a pururea la cele de pe urmă ale lui, iscodind muncile cele după păcatele sale, inima lui nu se îngrijește să judece pe cineva, durerea chinurilor roade inima lui.

Vai, amară îi este lui gândirea. Nu întărește pe alții să nu se mârhească¹⁶⁵. Grija mănăcii nu este nicidecum la el; mila celor ce fac cu dânsul, milă este¹⁶⁶. Ocărât fiind, nu răspunde cu mânie celor ce-1 ocărăsc; râsul dinților s-a depărtat de la el; clatină capul său, cu oftare aducându-și aminte de divanul înaintea căruia va să stea. De va auzi graiuri, nu zice bine sau rău, și nicidecum nu ia aminte la dânsule. Genele curg apă pentru durerile întru care este cuprins. De este din părinți de neam bun, mai mult se mârhește de rușinea celor ce-1 vor vedea pe dânsul.

Divanul gătindu-se pentru dânsul, nu ia aminte la norod, de sunt

buni sau răi, ci stă tremurând cu inima și cu trupul clătinându-se peste tot. De sunt și alții legați împreună cu dânsul, nu ia aminte la dâșii, nici nu socotește împreună cu dâșii ce trebuie să facă, căci fiecare își poartă sarcina sa, fața lui întunecată trăgându-se spre luare¹⁷. Nimeni dintre oameni nu face pentru dânsul cuvânt; de frica muncilor mărturisește cele ce a făcut și cum că cu vrednicie se judecă pentru cele ce a greșit.

„Deci până când mă voi îmbăta fără de vin? Până când mă voi lenevi, având acestea înaintea mea? Asprimea [împietrirea] inimii mele a uscat ochii mei, și risipirea minții mi-a făcut uitare până la ceasul întunerului. Plângeți dar împreună cu mine toți frații mei cei ce mă cunoașteți, și rugați-vă lui Dumnezeu ca să-mi vină mie ajutor mai presus de puterea mea, și să mă stăpânească și să mă izbăvească de la cele ce mă trag în Gheena.”

¹⁶⁵ Lit.: ca să nu cadă în acedie.

¹⁶⁶ Afirmația este destul de eliptică. Poate că mila celorlalți nu rămâne decât o simplă milă, de care nu poate să- se bucure din pricina covârșirii întristării.

¹⁶⁷ eA.KO|aevouâ *avaiptloQai*. Luare spre ucidere sau osândire.

Fraților, să ne sârguim a ne câștiga nouă pe Marta și Măria, cele ce sunt reaua-pățimire și plânsul, care plâng înaintea Mântuitorului ca să ridice pe Lazăr, adică mintea cea legată cu multe fâșii ale voilor sale. Și Mântuitorul face milă, și îl înviază pe el pentru ele. Deci lucrul lor este ca să-1 dezlege și să-1 slobozească pe dânsul. Iar dacă Lazăr se va izbăvi, atunci sârguința Martei și a Măriei se arată în aceea că Lazăr de aici înainte se află șezând fără grijă împreună cu Iisus: Marta făcând slujba ei cu sârguința și cu bucurie, iar Măria aducând alabastru de mir și ungând picioarele Domnului; căci Stăpânul primește plânsul ca și mirul. Reaua-pățimire întru cunoștință ridică ca din boală lenevirile cele făcute mai-nainte de dânsa, iar plânsul tămăduiește rănile războaielor celor dinlăuntrul simțirilor.

Acestea sunt lucrurile celor ce plâng cu adevărat, adică adunarea minții împreună cu simțirile dintru cele văzute; și nejudicarea aproapelui. Că cel ce se îndestulează cu păcatele sale se depărtează de plăsmuirea¹⁶⁸ lui Dumnezeu, [dar] să nu o judecăm pe dânsa. Să nu răsplătească cu rău celui ce face rău; să nu se scârbească pentru cele făcute fără de voia sa de la cel ce locuiește împreună cu dânsul; să nu facă voia sa; să nu zică despre cineva că este bun sau rău, căci rușine este cu totul; să nu se învețe că este cineva mai scârnav decât dânsul; să nu voiască a cunoaște ceva despre lucrul care nu este treaba lui; ocărât fiind, să nu-1 doară; să nu-i pese că este trecut cu vederea întru darea cea de obște; să nu se tulbure năpăstuindu-se în lucrul ce nu-1 știe, ci să zică îndată „iartă-mă”; de-1 va slăvi cineva pe dânsul, să nu primească; ocărât fiind, să nu-1 doară; să nu alerge spre

¹⁶⁸

= făptura, lucrul.

prieteșugul celor slăviți ai lumii, voind pe acela; să nu voiască a

pune să stea [să aibă greutate] cuvântul lui, măcar bine de-ar zice, nici să se pricească întru ceva.

Acestea și cele următoare acestora, în oricine ar fi, arată omul având adevăratul plâns, și că s-a cunoscut pe sineși cu ochii cei gânditori și neputința sa, și a înțeles slava lui Dumnezeu, și a cunoscut cum că nu poate să placă lui Dumnezeu după slava lui. Pentru aceea se și îndestulează cu mâhnirea sa, plânge pentru sine și nu se grijește de plămuirea lui Dumnezeu, omul, pe care Acela va să o judece; pentru aceea își păzește întregă zidirea Lui pe care o a zidit înlăuntrul său plânsul. Căci întristarea cea după Dumnezeu rozând inima lui, poate să câștige simțurile; și iarăși stând împotriva cu trezvie, întregi păzește simțurile minții. Căci dacă omul nu va merge în divan și nu va auzi hotărârea și nu va cunoaște în ce fel este locul său, nu poate fi fără de grijă, nici a crede luiși. Căci atâta cât este în trup, dator este ca neîncetat întru osteneală să fie.

Fericiți sunt cei ce nu se semețesc în lucrul lor cum că au plăcut Domnului, iar pentru aceasta se rușinează să se întimpine cu Dânsul; și de-a pururea plângându-se pe eiși pentru că nu pot să facă toată voia lui Dumnezeu după voirea Lui, vor afla cu adevărat mângâiere negrăită. Când vor mărturisi pentru dânșii cei cerești că au trecut de boierii stângii¹⁶⁹, atunci pomenirea lor va fi cu cei cerești. Iar până când este război, omul este sub frică și cutremur: sau va birui astăzi, sau se va birui. Că nevoița strânge împrejur inima, iar nepățimirea este neluptată, căci a primit răsplata și a rămas fără de grijă, cei trei în părți făcând pace unii cu alții, adică sufletul, trupul și duhul.

¹⁶⁹ Duhurile necurate din văzduh ce cercetează sau ispitesc „de-a stânga” omului, adică încercând prin aducerea-aminte sau izvodirea de chipuri păcătoase să-l împătumească pe om.

Căci când acestea trei se vor face una prin lucrarea Sfântului Duh, după Apostolul, nu mai pot să se despartă (cf. Ef. 4. 4). Că Hristos a murit, zice, și a înviat, și nu mai moare, și moartea nu-L mai stăpânește pe Dânsul. Că moartea Lui s-a făcut mântuire; omorându-ne păcatul prin moartea și învierea Sa, viață veșnică S-a făcut celor ce cred întru Dânsul. Iar tu nu te socoti pe sineși că ai murit, întrucât te silești [ești asuprit] de vrăjmașii tăi, ori în deșteptare, ori în somn; că pe cât este bietul om în stadion, nu are îndrăzneală și, văzând de departe, nu crede faptelor sale; dimpotrivă, nebunului, în fiecare zi căzând, i se pare că biruiește, nefiind nevoiță în stadion.

Pentru aceasta și Domnul, trimițând la propovăduire pe ucenicii Săi, le porunca lor, zicând: *Nn dați închinăciune cuiva pe cale, ci dați celor din casă; și de va fi acolo fiul păcii, la dânsul să rămâneți, și acolo se va odihni pacea voastră* (Luca 10: 4-7); dar încă le trebuie păzire.

2. Zis-a același: „Pentru aceasta suntem întru atâtea osteneli ale vrăjmașilor noștri, că încă n-am cunoscut cu de-amănuntul neajunsurile [neputințele], nici plânsul nu l-am cunoscut întru

cunoștință; dar de vreme ce ni se va descoperi nouă plânsul, ni se vor arata și păcatele noastre, și dacă vrăjmașii noștri ne vor lăsa să vedem păcate noastre într-o adevăr, ne vom rușina atunci chiar și să privim în față o femeie ușuratică; fiindcă femeile de acest fel sunt mai de treabă decât noi, căci cu îndrăzneală fac păcatele lor, pentru că nu știu pe Dumnezeu, în vreme ce noi, în inimile noastre, ale credincioșilor, ne învoim cu păcatele lor".

3. Zis-a iarăși: „Omul, totdeauna văzând păcatele sale, nu are limbă a grăi cu cineva din oameni".

4. Zis-a același: „Vai mie, ticăloase suflete, că scârbă îmi este, și neîncetată durere a inimii mele, că săgețile vrăjmașului cele aprinse s-au înfipt în mine, și au oprit

omul meu cel dinlăuntru și umbra morții m-a acoperit. Vai mie, ticăloase suflete, că am ales scârbă în loc de bucurie, și pământul și funinginea¹⁷⁰ lui mai mult decât desfătarea Raiului, și decât iubirea împărăției Cerurilor. Cine nu mă va tângui? Cine nu mă va plânge amar, pe mine, cel ce mi-a cheltuit toată viața într-o deșarte? Miluiți-mă, miluiți-mă! Miluiți-mă, o, prietenilor, și stăruitor rugați-vă pentru mine și pentru izbăvirea mea de relele cele ce le-am deprins, ca Nepomenitorul de rău și bunul meu Stăpân Hristos, îmblânzit fiind cu rugăciunile voastre, să Se milostivească spre mine și să izgonească din cugetul meu cumplita întunecare a diavolului celui urător de bine, și așa voi vedea în ce noroi zac, că, deși mă pot scula, nu voiesc. Rugați-vă, ca nu cumva, scurtată fiind vremea vieții mele, să mi se taie mie toată nădejdea. Nu este durere precum durerea mea, nu este rană precum rana mea, nici chin precum chinul inimii mele, că fărădelegile mele au covârșit capul meu (Ps. 37: 4) și m-am pogorât în tina adâncului, și nu este stare¹⁷¹. Vai mie, suflete, caută și vezi cele vremelnice de acum și după puțin trecătoare, și cunoaște cele viitoare, cele de-a pururea stătătoare și statornice, și din ce fel și din câte bunătăți vei să cazi și la ce fel de munci moștean te vei face neprimenit și nemângâiat. Mai-nainte până ce se va întuneca soarele deasupra capului meu, apucă mai-nainte și te apropie și cazi cu suspinuri, și cu lacrimi cucerindu-te, roagă pe Dătătorul luminii celei fără de moarte ca să te izbăvească de acea nesuferită și întunecată văpaie și de alte asemenea munci, că numai El singur poate să ierte păcatele și să lase fărădelegile noastre, ale celor vrednici de milă, că a Lui este împărăția și puterea și slava, în veci. Amin!

¹⁷⁰ āapolnv = funingine, negreală.

¹⁷¹ uTTootaoLg = substanță, esență; temelie, bază; aici: nădejde, temelie a credinței.

IV. A Sfântului Isaac

lacrimi arzând, și sunt lacrimi îngrășând; unele au pricină frica, iar altele, dragostea; cele dintâi, adică cele care se pogoară pentru păcate, usucă trupul și-l ard, și ies cu durere; că de multe ori și mintea, într-o ieșirea lor, simte vătămarea cea dintr-însele, iar cel de-al doilea fel de lacrimi într-o care ajunge cineva - după ce din destul le va folosi pe cele dintâi, și printr-însele își va spăla păcatele cu mila lui Dumnezeu - se pogoară fără silă și cu

dulceață, sufletul gustând din Dumnezeiescul dar, și se varsă dintr-însul și întru bucuria și înșelarea dragostei, fără durere, care lacrimi trag și în liman, îngrașă trupul și fața omului o schimbă, după cea scrisă: *Inima veselindu-se, fața înflorește, iar în scârbă fiind, se posomorăște* (Pilde 15: 13). Deci dacă poftim să dobândim pe cele de-a doua, spre cele dintâi să ne sârguim, și, pe cât este cu putință, le vom lua curând și pe acelea prin darul lui Dumnezeu.

întrebare Este oare cu putință a plânge de-a pururea?

ste cu putință, căci toată cugetarea monahului în chilia lui nu este nimic altceva fără numai tânguire, și lucrul lui este numai plângere, încă și însăși numirea lui îl îndeamnă către aceasta și-l trage, căci plângător se numește, adică zdrobit cu inima; încă și toți sfinții, plângând au ieșit din viața aceasta. Deci dacă și Sfinții de-a pururea plâng, cel plin de rane cum va suferi să înceteze vreodată din plângere? Sufletul tău este omorât cu păcatele și zace mort înaintea ta, care îți este ție mai bun decât toată lumea, și nu ai trebuință de plângere? Mângâierea monahului din plângere se naște. Căci nu se poate ca cineva, plângând, să fie supărat de patimi, și cel ce are întru sineși pomenirea patimilor, se curățește, și din curăție se învrednicește de mângâierea lui Dumnezeu, pe care Domnul S-a făgăduit să o dea celor ce plâng neîncetat (cf. Matei 5: 4).

V.

De Ia Sfântul Varsanufie

n frate a întrebat pe un stareț, zicând: „Cum pot să-mi tai îndrăzneala și să-mi țin în frâu limba?”. Și a zis lui starețul: „Prin plângere”. Zis-a fratele: „Și cum pot să-mi păzesc plânsul, intrând și ieșind cu oamenii la slujirile diaconilor¹⁷², și este oare plâns al inimii fără de lacrimi?”. Și a răspuns starețul: „Nu plânsul se face prin lacrimi, ci lacrimile prin plâns; și cel ce este între oameni, de-și va tăia voia sa, și nu va lua aminte la greșelele oamenilor, acesta câștigă plânsul. Dintru aceasta se adună gândurile lui și naște în inimă întristarea cea după Dumnezeu, iar mâhnirea naște lacrimile”.

¹⁷² SKXXOVLOK; (mripeTuv = *lit.* treburile diaconilor. E vorba de diaconii din vechime, care făceau mult mai multe slujiri în Biserică decât cei de azi.

VI.

Din Pateric

1. SWn frate a întrebat pe un stareț, zicând: „Cum îi vine, părinte, omului să plângă?”. Și a zis starețul: „Plângerea este deprindere, și multă vreme îi trebuie celui ce o caută pe aceasta să se îndeletnicească cu ea, ca mintea lui să se îngrijească totdeauna de păcatele sale pe care le-a făcut, sau de muncă, sau să aibă pomenire totdeauna de mormânt, și, pe scurt, de toți Părinții lui, cum au trecut ei prin lume, și zicând «și oare unde sunt acum?»”. Zis-a fratele: „Și dator este, părinte, monahul a-și aduce aminte cumva și de născătorii lui, măcar de s-au săvârșit?”. Răspuns-a starețul: „De vei vedea că pomenirea aduce umilință sufletului tău, îndeletnicește-te întru dânsa, și când va veni lacrima, tu, de aici, o

vei altoi pe dânsa unde voiești, ori pentru păcatele tale, ori pentru altă pomenire bună".

2. Știu eu pe un frate lucrător, aspră fiind inima lui, de multe ori se bătea pe sineși, și din multa durere plângea, iar atunci, de aici își aducea aminte de locul muncii și de toate păcatele sale.

3. Încă m-am înștiințat despre un oarecare frate că, lepădându-se de lume, s-a sălășluit în muntele Nitriei, și chilia lui era aproape de cea a altui frate, și în fiecare zi îl auzea plângând păcatele sale. Iar când venea vreo vreme când nu-i veneau lacrimile, zicea sufletului lui: „Nu plângi, ticăloase, nu te tânguiеști? Crede-mă, că de nu vei voi, eu te voi face să plângi". Și, sculându-se, lua bățul pe care îl avea, care era de lemn tare, de care era legată funie îndoită, și cu dânsul se bătea din destul, până când, durându-l, începea să plângă.

Iar fratele cel ce locuia aproape de dânsul, minunându-se de cea făcută de fratele, ruga pe Dumnezeu să-i descopere lui dacă face bine muncindu-se pe sine. Și într-o noapte a văzut pe fratele, în vis, purtând cunună și stând în fața mucenicilor, și pe altul oarecare zicând către cel ce vedea: „Privește pe bunul nevoitor, cel ce pentru Hristos pe sineși se chinuiește, și află cum s-au încununat Mucenicii".

4. Avva Arsenie, în toată vremea vieții sale, șezând la lucrarea sa, avea în sânul său o cârpă pentru lacrimile ce curgeau neîncetat din ochii lui. Dar și vestitul între monahi Pimen, aceasta văzând-o, zicea: „Fericit ești Arsenie, pentru că în lumea aceasta pe sineși plângându-te, în cealaltă nu vei avea trebuință de lacrimi". Dar și Teofil, Episcopul Alexandriei, sfârșindu-și viața, a pomenit și a zis: „Fericit ești, Arsenie, că de ceasul acesta tu niciodată n-ai lipsit, pomenind și plângând neîncetat".

5. Un frate a întrebat pe Avva Ammona, zicând: „Spune-mi un grai: «Cum să mă mântuiesc?»". Și a răspuns starețul: „Du-te de fă gândul tău, precum fac tâlharii cei ce sunt în temniță; că aceia de-a pururea îi întreabă pe oamenii cei ce se întâmplă să fie pe acolo «unde este dregătorul, când vine?», și plâng și de așteptarea judecății și a muncilor. Așa și monahul, dator este totdeauna să ia aminte de sufletul său, zicând: «Vai mie, cum voi sta înaintea la înfricoșătorul divan al nemitarnicului Judecător? Și ce voi face, și cum voi răspunde Lui?». Dacă vei cugeta așa, în toată vremea te poți mântui".

6. Zis-a Avva Longhin: „Postul smerește sufletul, trupul, privegherea curățește mintea; liniștea aduce plânsul; iar plânsul botează pe om și-l face fără de păcat". Și avea acest părinte Longhin multă umilință întru rugăciunea și cântarea sa. Iar ucenicul său îi zicea într-una

din zile: „Părinte, acesta este canonul cel duhovnicesc, adică pururea a plânge monahul întru slujirea sa?". Și a răspuns bătrânul: „Așa, fiule, acesta este canonul pe care îl voiește acum Dumnezeu de la noi. Căci, dintru început, Dumnezeu n-a făcut pe

om ca să plângă, ci ca să se bucure și să se veselească, slăvindu-L pe Dumnezeu curat și fără de păcat, ca îngerii, iar cel ce a căzut în păcat are trebuință de plâns; și toți cei ce cad, așijderea au trebuință de dânsul, iar unde nu este păcat, nu este trebuință de plâns".

7. Zis-a Avva Macarie Egipteanul: „Când eram copil, pășteam văcuțe, și m-am dus împreună cu alții să furăm smochine, și, cum ne-am dus, a căzut una din smochine, și, luând-o pe dânsa, am mâncat-o, iar când îmi aduc aminte de dânsa, șed plângând".

8. Zis-a Avva Moisi: „Biruitu-ne-am cu patimile cele trupești? Să nu lenevim pocăindu-ne și plângându-ne pe noi înșine până nu ne va apuca pe noi plânsul judecării".

9. Zis-a același: „Prin lacrimi câștigă omul faptele bune, și prin lacrimi se face iertarea păcatelor. Deci, când plângi, să nu înalți glasul suspinului tău, și să nu cunoască stânga, adică slava deșartă, ce face dreapta ta".

10. Întrebat-a un frate pe Avva Moisi, zicând: „Ce va face omul întru toată ispita ce vine asupra lui, sau întru tot gândul semănat de vrăjmașul?". Și a răspuns bătrânul: „Dator este a plânge înaintea bunătății lui Dumnezeu ca să-i ajute lui, și degrab se va odihni și se va ruga întru cunoștință. Că scris este: *Aproape este Domnul de toți cei ce-L caută pe El* (Ps. 144: 18), și celelalte".

11. Suindu-se odată Avva Pimen la Egipt, a văzut o femeie la mormânt șezând și plângând cu amar, și a zis: „De se vor aduna înaintea ei toate cele veselitoare ale lumii nu vor astâmpăra din plâns sufletul ei. Așa și monahul, dator este a avea totdeauna plângere întru sine".

12. Un frate a întrebat pe același stareț, zicând: „Ce să fac ca să mă mântuiesc?". Și a răspuns bătrânul: „Avraam, când a intrat în pământul făgăduinței, a cumpărat mormânt, și cu mormântul a moștenit pământul". Zis-a fratele: „Ce este mormântul?". Și a zis starețul: „Locul tânguiri și al plânsului".

13. Același a zis și către alt frate ce l-a întrebat asemenea (Cum să mă mântuiesc?). Și a răspuns starețul: „Când ne va cerceta Dumnezeu, de ce avem a ne îngriji?". Zis-a fratele: „De păcatele noastre". Zis-a starețul: „Să intrăm dar în chilia noastră și, șezând, să pomenim înaintea bunătății Lui păcatele noastre până când va face mila Sa cu noi".

14. Povestit-a Avva Isaac, zicând: „Ședeam odată lângă Avva Pimen, și l-am văzut pe dânsul ca întru uimire¹⁷³ făcut și plângând. Și având eu către dânsul îndrăznire, i-am făcut lui metanie, rugându-l și zicând: «Spune-mi unde erai?». Iar el, silit fiind de mine, mi-a zis: «Acolo era gândul meu, unde stătea Sfânta Măria, Născătoarea de Dumnezeu, și plângea lângă Crucea Mântuitorului; și eu voiam totdeauna a plânge așa»".

15. Zis-a Avva Pavel: „In noroi sunt cufundat până la

grumaz, și plâng înaintea lui Iisus, zicând: «Miluiește-mă!»¹⁷³.

16. Avva Siluan avea plânsul neîncetat, și niciodată nu voia să iasă din chilia sa. Iar de se întâmpla să fie silit de vreo trebuință ca să iasă, își acoperea fața sa cu culionul, iar către cel ce-l întreba pentru ce face aceasta, zicea: „Ce nevoie am să văd această lumină vremelnică, că nici un folos nu am?”

¹⁷³ Ut.: extaz.

17. Povestit-a nouă Avva Theodor că era un oarecare frate ce locuia la Chilia care câștigase darul umilinței. Și s-a întâmplat într-o zi și din durerea inimii că i-a venit lui mulțime de lacrimi. Și văzând fratele, zicea întru sineși: „Cu adevărat, acesta este semn că ziua morții mele este aproape”. Și pe când gândea aceasta, lacrimile se tot înmulțeau. Și văzându-le pe dânsul înmulțite, mai tare se ținea de un gând ca acesta, zicând: „Cu adevărat, s-a apropiat vremea”. Și în fiecare zi, dintru această gândire, mai mare adăugire luau lacrimile întru dânsul¹⁷⁴.

Și l-am întrebat pe dânsul despre lacrimi: „Uneori vin și de sineși, iar alteori nici cu osteneală nu poate cineva să le scoată?”. Și a răspuns starețul: „Lacrimile sunt asemenea ploii; iar omul este lucrător de pământ. Venind ele, dator este cel ce lucrează pământul inimii sale să se nevoiască, ca să nu piardă nimic din ploaie, ci să între toată în grădinuță și așa să o adape pe dânsa. Că zic vouă, fiilor, că de multe ori se află o zi de ploaie pășind mai-nainte decât tot anul, și păzește toate roadele¹⁷⁵; pentru aceasta, datori suntem a lua aminte, și când vom

Se arată aici cum lucrarea nevoinei are la temelie o însușire eshatologică. Plânsul sau umilința îl apropie pe om de Dumnezeu, și așa poate zice ca și Avva Theodor: „Cu adevărat, acesta este semn că ziua morții mele este aproape”. Dar socotesc că el nicidecum nu se gândea la moartea cu trupul, ci la întâmpinarea Domnului sau a chinurilor veșnice (aceasta din urmă cugetând-o din smerenie), căci înălțarea cu sufletul prin lacrimi la Dumnezeu e aproape una cu ieșirea sufletului din trup (cf. și II Cor. 12: 3; 5: 2 etc.) la sfârșitul vieții, și deci de aceea poate zice Avva Theodor că a sosit vremea sau că va veni curând. Prin urmare, umilința și lacrimile izgonesc timpul și aduc vremea, adică trăirea covârșitoare a întâlnirii cu Cel fără de timp, devenind, după Sf. Maxim, om veșnic.

Mai mult folos aduce o zi de ploaie dintr-un an decât un an întreg în care e cu puțință să nu plouă.

•5/n

Înțelege că au venit, să ne nevoim a ne păzi pe sinene, și să ne îndeletnicim a ne ruga întins lui Dumnezeu, că nu știm dacă într-altă zi vom afla ploaia aceea”.

18. Apoi iar l-am întrebat pe dânsul, zicând: „Dar umilința, când vine, cum o poate păzi cineva?”. Și a răspuns starețul: „Se cuvine să luăm aminte ca să nu meargă în ziua aceea către vreun om, sau în vremea întru care lucrează plânsul, încă să se păzească pe sine și de lăcomia pântecelui și de înalta cugetare, să nu i se nălucească cumva și cum că plânge, și să nu osândească pe cineva, ci să se îndeletnicească la rugăciune și la citire, însă când va veni plânsul, el ne va învăța pe noi care sunt cele folositoare și cele ce-l păzesc pe dânsul, și care sunt cele ce-l opresc. Că știu pe un frate șezând în chilia sa, căruia, lucrând împletitură, așa îi venea lui plânsul. Iar el, curgându-i lacrimile, se scula la rugăciune, iar acelea îndată

conteneau. Și iar se apuca de lucrul împletiturii adunându-și mintea sa, și numaidecât veneau lacrimile; asemenea și la citire, citind, se umilea, și cum se scula la rugăciune, nu mai avea lacrimi, și iar, numai ce se pleca pe carte, iar îi venea a lăcrima. Și atunci a cunoscut fratele pricina unei deosebiri ca aceasta, și a zis întru sineși: «Bine au zis Părinții că plânsul este dascăl, și el îl învață toate cele ce sunt de folos»".

Mi se pare că fratele pierdea plânsul întru rugăciune pentru două pricini: una adică pentru că câștigase rugăciune curată și neîmprăștiată, iar risipind mintea prin împrăștiere, nu mai avea umilința cea dintâi, pe ceea ce se făcea lui întru rucodelie și întru citire, că mai vârtos întru acestea își aduna mintea. Iar alta, ca să nu i se pară că dintru sârguința și rugăciunea sa a îndreptat [dobândit] însuși plânsul, ci să cunoască că i s-a dat lui cu mila și cu darul lui Dumnezeu. Și pentru aceasta și spre mulțumirea Făcătorului de bine să se miște, și mai mare smerenie să

aibă, căci plânsul întru dânsul mai mult s-a întărit. Iar nouă, de ni se va întâmpla vreodată una ca aceasta, adică să ni se facă umilință a inimii și fierbințeală a lacrimilor, îndată pe toate trecându-le cu vederea, la rugăciune să alergăm și lângă aceasta să stăruim, până când vom simți focul cel din inimă, că poate nu vom mai câștiga aceasta altădată".

19. Zis-a un bătrân: „De vei vedea că Dumnezeu, mai-nainte de oarecare vreme, ți-a dăruit ție umilință, părăsește-ți în vremea aceea rucodelia ta, de vezi că îți folosește ție, adică de afli într-înșea oarecare vreme [pricină] de plâns, îndeletnicește întru dânsul, nu cumva să fie aproape vremea ieșirii tale, că pentru aceasta ți-a dăruit ție Dumnezeu a plânge, ca printr-înșul să afli puțină milă. Că precum satana, la sfârșitul omului, se sârguiește a-l pierde pe dânsul, așa și Dumnezeu, de multe ori, la sfârșitul omului, prin oarecare pricină îl mântuiește".

20. Zis-a un stareț: „Precum răutatea noastră, adică patimile și păcatele, pretutindenii cu sine o purtăm, așa datori suntem și plânsul și umilința, pururea a le avea întru sineși, oriunde am fi".

21. Un frate a întrebat pe un stareț, zicând: „Ce să fac, părinte?". Și a răspuns bătrânul: „Suntem datori de-a pururea a lăcrima. Că s-a întâmplat odată unuia din Părinți, bolnăvindu-se, să leșine, și iarăși și-a venit în fire, și l-am întrebat pe dânsul să ne spună ce a văzut și unde s-a dus. Și ne-a povestit, zicând: «Am văzut glasul de plângere a celor ce ziceau neîncetat: *Amar mie, amar mie!* Așa suntem și noi datori să plângem de-a pururea»".

22. Doi frați după trup s-au lepădat de lume, și, ducându-se, au petrecut întru supunerea unui părinte în Muntele Nitriei. Și le-a dat Dumnezeu amândurora darul lacrimilor și al umilinței. Iar într-o zi, bătrânul i-a văzut în vedenie pe amândoi frații stând la rugăciune, și ținând

fiecare dintr-înșii hârtie scrisă, și udând-o pe dânsa cu lacrimile sale; și slovele unuia cu lesnire se ștergeau, iar ale altuia cu osteneală; că se vedeau de ca și cum ar fi fost arsă cu cerneală.

Și se ruga starețul a i se tâlcui lui vedenia, și, stând lângă dânsul îngerul Domnului, i-a zis: „Slovele cele de pe hârtie sunt păcatele amândurora. Și unul după fire a păcătuit, și pentru aceasta greșealele lui se șterg cu lesnire, iar altul întru necurații și cu mârșave greșeale din afara firii s-a întinat, și foarte se smerește spre a se pocăi curat”.

Și de atunci zicea bătrânul către fratele acela: „Ostenește-te, frate, căci înfierate sunt, și cu osteneală se șterg”. Și nu i-a arătat lui vedenia până la sfârșitul lui, ca să nu-i moleșască osârdia lui, ci pe acest cuvânt zis aici de-a pururea i-1 zicea lui: „Ostenește-te, frate, că înfierate sunt”.

23. Un frate sânguitor, făcându-și canonul său cu fratele său, atâta se biruia de lacrimi, că lăsa stihul din psalmi, într-o zi, l-a rugat pe dânsul fratele lui să-i spună ce gândește la canon și de ce plânge cu atâta amar. Iar el i-a zis lui: „Iartă-mă, frate, că eu totdeauna la pravila mea privesc pe Judecătorul, și pe sinemi stând înaintea ca un cercetat și osândit, și, neștiind ce să răspund, mă fac uimit, și gura mea se îngrădește, și pierd dintru ea stihul psalmului, deci iartă-mă că te necăjesc; și, de te odihnești, să faci fiecare din noi pravila sa deosebi”. Zis-a fratele către dânsul: „Ba nu, părinte, că măcar de nu plâng și eu, dar văzându-te pe tine, mă ticăloșesc pe mine”. Și văzând Dumnezeu smerenia lui, i-a dăruit și lui plânsul pe care îl avea și fratele lui. Să ne sânguim dar și noi a lua aminte la cei ce plâng, și așa și noi vom câștiga pe cele asemenea cu fratele acesta.

24. Zis-a un stareț: „Precum tot păcatul pe care îl face omul este afară de trup, iar cel ce curvește în trupul său greșește (pentru că dintr-însul ia întinăciunea), așa toată lucrarea pe care o face omul este afară de trup, iar cel ce-și lăcrimează sufletul său și trupul îl curățește; că, de sus pogorându-se lacrimile, spală tot trupul și-l sfințesc”.

25. Zis-a același: „Grăirea despre credință și citirea dogmelor usucă umilința omului și o trepădesc pe dânsa; iar viețile și cuvintele stareților luminează sufletul, umilindu-l pe dânsul spre lacrimi duhovnicești”.

26. Zis-a un stareț: „Omul, șezând în chilia sa și citind psalmi, se aseamănă cu omul care stă pe dinafară și caută pe împăratul. Iar cel ce cere cu plângere este asemenea cu cel ce s-a apucat de picioarele împăratului și cere milă de la dânsul, precum acea curvă ce în scurtă vreme toate păcatele sale cu lacrimi le-a spălat”.

27. Zis-a un stareț: „Dacă omul firește este nevoitor, Dumnezeu cere de la dânsul ca să nu aibă împătımire către materia trupească, chiar și până spre un ac mic; că așa îi poate împiedica gândul de la îndeletnicirea cea către Iisus și de la plâns”.

28. Un oarecare stareț, luând pe ucenicul său, s-a dus într-o cetate pentru o oarecare trebuință; și a petrecut într-însa o săptămână. Și vedea pe mulți din cei din cetate, bărbați și femei, în fiecare zi de dimineață ieșind la inormânturi și plângând fiecare pe mortul său

până la ceasul al treilea¹⁷⁶. Și a zis bătrânul ucenicului său: „Vezi, frate, la ce mâneacă aceștia? Crede-mă că de nu vom face și noi așa, în pierzare vom merge”. Și întorcându-se la chilia, și-au zidit și ei îndată mormânturi, departe unul de altul, și în fiecare zi, fiecare ședea înaintea mormântului său și

¹⁷⁶ în jur de ora 12.

plângea sufletul său ca pe un mort de dimineață până seara. Iar dacă vreodată ucenicul adormea peste zi, ca după canon, îl striga starețul deșteptându-l pe dânsul și zicând: „Frate, scoală, că aceia au un ceas de când plâng la mormintele și la lucrul lor”.

Iar într-o zi, ucenicul a zis către starețul: „împietrit este sufletul meu și nu pot să plâng”. Și a zis starețul: „Silește-te, fiule, puținică vreme și te ostenește și, văzând Dumnezeu osteneala ta, va face milă cu tine. Că precum de va primi inima o săgeată, nu mai are tămăduire, așa de o va răni Dumnezeu pe dânsa spre plâns, nu se mai duce niciodată de la dânsa, ci rămâne rănită până la moarte. Și oriunde va merge unul ca acesta, are dinlăuntrul său plânsul pururea nedepărtat”.

Văzând odată starețul pe ucenic îngreuindu-se de bucate (că erau oarecari veniți seara la dânsii), i-a zis lui: „Nu știi că plânsul este făclie aprinsă, și, dacă nu te vei acoperi bine, îndată se stinge și se duce? Că și bucatele cele multe îl sting pe dânsul și somnul mult îl împiedică, dar și clevetirea îl prăpădește pe dânsul, așijderea și multa cuvântare, și, simplu, toată odihna trupului îl izgonește pe dânsul și-l pierde. Deci se cuvine ca cel ce iubește pe Dumnezeu și voiește să păzească plânsul, orice ar face în vreun lucru oarecare, să facă și lui Hristos parte”.

Zis-a fratele: „Ce este cuvântul acesta, părinte?”. Răspuns-a starețul: „Voiești să știi cum face cineva parte lui Hristos în fiecare lucru? Ascultă: când îți va cădea ție pâine curată, las-o pe ea cu socoteală altui frate, iar tu mănânc-o pe cea proastă pentru Hristos. Și iarăși: de se va întâmpla vin bun, amestecă într-însul puțin oțet pentru Hristos, Cel ce a băut oțet, și să nu te sature, ci lasă puțin, zicând «iată și partea lui Hristos». De vei afla pernă moale, las-o pe dânsa și pune o piatră, pentru Hristos. Dacă, dormind, vei tremura de frig, rabdă, zicând «Alții nicidecum nu dorm». De-ți vei face ție fiertură, strică-o pe ea puțin, zicând «alții, vrednici fiind, nici pâine nu mănâncă, iar eu, nevrednicul, mănânc și fiertură, dator fiind a mânca cenușă și spuză pentru grozăvia lucrurilor mele». Și, simplu zicând, întru tot lucrul tău, amestecă puțin necaz, și trăiește cu smerenie, aducându-ți aminte cum au trăit Sfinții, ca, venind ceasul morții, să ne aflăm și noi în oarecare necaz și strâmtorare, și să dobândim acolo odihnă”.

29. Zis-a un stareț: „De vei ieși din chilia ta și vei merge undeva, iar plânsul tău va slăbi puțin, ori din hrană, ori din vreo altă pricină oarecare, întoarce-te degrab și te apucă de nevoința ta cea dintâi, ca iarăși să se înnoiască plânsul întru tine, și să nu-l

pierzi pe dânsul".

30. Zis-a iarăși: „De voiești să câștigi plânsul, nevoiește-te ca toate vasele tale și lucrurile tale să fie sărace, precum cele ale fraților noștri ce stau în târg și cer".

31. Zis-a iarăși: „De nu ai umilință, cunoaște că bolești cu slava deșartă sau cu iubirea de dulceață, că acestea nu lasă sufletul să se umilească".

32. Zis-a iarăși: „Dacă îți va dăruii Dumnezeu plânsul, să nu socotești că, lăcrimând adeseori, faci ceva mare, și să nu lași gândurile înaltei cugetări să se semene în inima ta, că apoi ia Dumnezeu lacrimile de la tine, iar astfel, de aici înainte inima ta va rămâne împietrită și neumilită".

33. Zis-a iarăși: „De sunt mormânturi în locul în care locuiești, du-te adeseori și ia aminte la cei ce zac acolo, și mai vârtos dacă ai război trupesc; și când te vei înștiința că vreun frate se duce către Domnul, mergi și petrece lângă dânsul, ca să vezi cum se desparte sufletul de trup; că și dintru aceasta vei lua umilință".

34. Zis-a iarăși: „Când va vedea satana pe Dumnezeu miluindu-te pe tine și dând umilință sufletului tău, atunci vâă în chilia ta lucru de nevoie, zicând: «Fă lucrul acesta astăzi, că sârguit este¹⁷⁷», sau vâă vreo treabă oarecare dinafară, a merge adică la cineva pentru vreo trebuință, sau pentru oarecare așezare duhovnicească și pricină binecuvântată. Și acestea toate le face vrăjmașul ca să nu te lase să te îndeletnicești în chilie și să te îndulcești de dulceața plânsului. Iar dacă, cunoscând vicleșugul, te vei păzi pe sineți și te vei îndeletnici la rugăciune și citire, îndată așteaptă ispită ori de la oameni, ori de la draci. Că atunci când omul se luptă bine, satana aduce război printr-un un om rău, căci mânia, mai mult decât toate, stinge umilința și smerenia sufletului".

35. Zis-a iarăși: „Când Dumnezeu a bătut Egiptul, nu era nici o casă în care să nu fie plâns. Deci dacă, și întru noi, frica și cuvântul lui Dumnezeu a bătut păcatul, să nu încetăm din plâns; căci plânsul este îndoit, că și lucrează și păzește, care plâns să ne rugăm a ni se dăruii și nouă".

¹⁷⁷ Nu suferă amânare.

Și

Că, la sfârșitul vieții, mai cumplit se pun dracii asupra omului, pentru aceea foarte se cuvine să luăm aminte.

I. A lui Paladie

S^n oarecare pe nume Evloghie, filosof alexandrin, rânindu-se cu dor Dumnezeiesc, și-a risipit cele ale sale, afară de puțini bani, pe care, neputând să lucreze, și-i lăsase lui pentru chiverniseală. Socotind cum să așeze cele dintru sine, că nici în vreo adunare nu se încumeta să intre, nici singur nu voia să petreacă, așa aflându-se, a aflat pe oarecare bubos lepădat în târg, care nu avea nici

mâini, nici picioare, ci, numai limba având-o, chema spre milă pe cei ce se întâmplau să treacă pe acolo. Și văzând-1 Evloghie pe dânsul, și umilindu-se cu inima, s-a rugat lui Dumnezeu întru sineși și a pus așezământ cu Domnul, zicând: „Doamne, întru numele Tău voiesc să iau pe acest bubos și să-1 odihnesc pe dânsul până în ziua morții lui, ca și eu să mă mântuiesc printr-aceasta. Deci dăruiește-mi, Doamne, răbdare întru slujirea lui!”. Apropoiindu-se apoi de bubos, i-a zis: „Voiești, cinstite, să te iau în casa mea și să te odihnesc?”. Zis-a acela: „O, de m-aș învrednici, dar sunt nevrednic!”. Și i-a zis Evloghie: „Iată, mă duc să aduc asin și să te iau de aici”. Iar acela a primit cu multă bucurie.

Și aducând asin, 1-a ridicat pe dânsul și 1-a dus în sălașul său, și era sârguindu-se și îngrijind de dânsul la toate cele ce îi erau de trebuință, spălându-1 și ungându-1, purtându-1 cu mâinile sale, și cu osârdie așa îi slujea lui în toate până la cincisprezece ani. Apoi demonul s-a povârnit foarte în bubos, și-1 sălbăticea cu asprime împotriva lui Evloghie, zădărnindu-1 spre a-1 ocări și defăima. Și a început să-1 ocărască pe Evloghie, zicând: „Mâncătorule de stăpân¹⁷⁸, ai furat bani străini: rob fiind, 1-ai furat pe stăpânul tău, și vrei să te scunzi cu pricina mea, de ca și cum, pentru facerea de bine luându-mă în sălașul tău, voiești să te mântuiești”.

Iar Evloghie îl ruga pe dânsul, zicând: „Nu, domnul meu, nu zice unele ca acestea, ci spune-mi cu ce te-am întristat, și eu mă voi îndrepta”. Iar el, răstindu-se, zicea: „Nu voiesc să aud lingușirile tale, du-mă de mă aruncă în târg, că mai bun îmi este acela decât odihna ta”. Iar Evloghie zicea: „Rogu-te, mare doamne, de ești supărat de ceva, împlânzește-te!”. Iar el, mai vârtos cu mânie sălbăticitu-se, strigând, zicea: „Mă tem să stau singur cu tine, voiesc norod”. Zis-a lui Evloghie: „Îți voi aduce acum mulțime de frați”. Iar el, îngreuindu-se, a zis cu strigare: „Amar mie, ticălosului, fața ta nu voiesc să o văd, și tu să-mi aduci pe cei asemenea mie târziu-mâncători¹⁷⁹?”. Și trântindu-se de colo-colo, a zis iarăși: „Nu, vreau în târg! O, ce silă! Aruncă-mă acolo unde m-ai găsit!”. Și de ar fi avut mâini poate s-ar fi și spânzurat, sau s-ar fi omorât cu cuțitul, așa de tare îl sălbăticea dracul pe el.

Апы41«Y⁰0 = calici, leneși, pierde-vară.

Iar Evloghie, nedumerindu-se ce să facă, a judecat cu sfatul pustnicilor celor de lângă dânsul să meargă împreună cu slăbănogul la Marele Antonie și să-i spună lui lucrul; și orice va zice acela, aceea să facă. Și momind pe bubos și băgându-1 într-o luntre, 1-a dus la mănăstirea ucenicilor Marelui Antonie, întru care se zicea cum că Sfântul vine din munte, uneori la zece zile, iar alteori la douăzeci, spre folosul celor ce se adunau acolo.

Și s-a întâmplat ca după ce a mers Evloghie să vină a doua zi, seara târziu, și Marele, îmbrăcat în haină de piele, precum mi-a povestit Cronic, care era atunci de față. Și șezând, întâi pe Evloghie 1-a chemat pe nume, niciodată văzându-1 sau înștiințându-se ceva

despre dânsul. Iar Evloghie, măcar că și de trei ori fiind chemat de Sfântul pe nume, n-a răspuns, părându-i-se că Marele cheamă pe altcineva cu acel nume cunoscut lui. Iar el a zis: „Ție îți zic, celui ce ai venit din Alexandria". Atunci i-a răspuns Evloghie: „Rogu-mă ție, ce poruncești?". Zis-a lui Marele: „De ce ai venit aici?". Răspuns-a Evloghie: „Cel ce ți-a descoperit ție numele meu ți-a descoperit și toate cele despre mine". Zis-a Sfântul. „Știu pentru ce ai venit, dar spune înaintea tuturor fraților, ca să știe și ei".

Atunci a zis Evloghie înaintea tuturor, de față fiind și slăbănogul: „Omule al lui Dumnezeu, pe acest bubos l-am aflat lepădat în târg și negrijit. Și milostivindu-mă spre dânsul, m-am rugat lui Dumnezeu ca să-mi dea dar de răbdare spre dânsul, și m-am făgăduit lui Hristos-Dumnezeu ca să-i slujesc la boala lui până la sfârșit, ca el să se odihnească prin mine, iar eu să mă mântuiesc printr-însul. Și l-am luat pe dânsul în casa mea, și iată, de cincisprezece ani pe cât se poate îi slujesc lui; iar acum, după atâta vreme, nu știu ce rău pătimind el de la mine, mă înviforează cu totul, și m-am gândit să-l lepăd pe dânsul,

el silindu-mă la aceasta, și pentru aceasta am venit la sfinția ta, ca să mă sfătuiești ce sunt dator să fac și să te rogi pentru mine, căci cumplit mă tulbură".

Zis-a lui Marele Antonie cu glas răstit și aspru: „Evloghie, vrei să-l lepezi pe dânsul? Cel ce l-a făcut pe dânsul nu-l leapădă, iar tu să-l lepezi? Dar Dumnezeu îl îndeamnă pe norocitul tău și îl adună pe dânsul". Iar Evloghie, auzind acestea, s-a înfricoșat și s-a strâns.

Întorcându-se apoi Sfântul către bubos, a început să-l bată cu limba și să zică: „Bubosule, ciungule, nevrednice al cerului și al pământului, nu vrei să contenești luptându-te cu Dumnezeu și întărâtând pe fratele? Nu știi că Hristos este Cel ce slujește Ție? Și cum cutezi să grăiești lui Hristos unele ca acestea? Au nu pentru Hristos s-a robit pe sine întru slujba Ta?"

Și certându-l pe acesta cu cuvinte înțepătoare, lăsându-i pe dânsii, a vorbit cu ceilalți frați despre trebuințele fiecăruia. Apoi, iarăși întorcând cuvântul către Evloghie și către slăbănog, a zis. „Duceți-vă, fiilor, în pace, și să nu vă depărtați unul de altul, ci lepădând toată scârba pe care v-a băgat-o diavolul, întoarceți-vă cu dragoste curată în chilia voastră în care ați zăbovit. Căci ispita aceasta s-a semănat întru voi de la satana, fiindcă a văzut că amândoi vă aflați aproape de sfârșit și că voiți să vă împărtășiți de cununi de la Dumnezeu, el prin tine și tu printr-însul. Deci să nu gândiți într-alt fel, ca nu cumva, venind îngerul, pe care, iată, îl trimite Dumnezeu, să nu vă afle pe voi împreună într-un loc, și așa să vă lipsiți de cununi".

Și grăbindu-se frații, s-au întors în locul lor întru dragoste desăvârșită; apoi, după trei zile, s-a săvârșit fericitul Evloghie, iar după alte treizeci și șapte, s-a dus către Domnul și cel cu trupul bubos iar cu sufletul sănătos.

Iar Cronic, zăbovind în locurile cele dimprejurul Tebaidei, s-a pogorât după patruzeci zile în mănăstirile Alexandriei, și s-a întâmplat ca într-o această zi să se săvârșească de către frățime pomenirea cea de patruzeci de zile a lui Evloghie și a slăbănogului de a treia zi, despre care, înștiințându-se Cronie, mult s-a mirat.

Și a povestit Părinților ceea ce a spus Antonie mai-nainte despre dânșii; că acesta a fost atunci tălmăci al cuvintelor pentru dânșii, al celor ce le-a zis Evloghie către Antonie cu limba elinească, și al celor ce le-a zis Antonie către dânșii și către bubos vorbind în limba egipteană, prin care vorbea și tuturor celorlalți, neștiind altă limbă.

PRICINA 3 meteci și

*Că nimic nu e cu o așa de mare nepotrivire credinciosului,
ca îndrăzneala și râsul;*

*întru care pricină se mai zice și despre evlavie și deosebirile
acesteia.*

I. Din Pateric

^ Senit-a odată un frate la Avva Agathon, zicând: „Voiesc să locuiesc cu frații; deci spune-mi cum să locuiesc cu dânșii?”. Zis-a către dânșii bătrânul: „Precum în ziua dintâi când vei intra la dânșii, așa păzește străinătatea ta în toate zilele vieții tale, ca așa să îndrăznești cu dânșii”. Zis-a lui Avva Macarie: „Dar ce face îndrăzneala?”. Zis-a bătrânul: „Îndrăzneala se aseamănă cu o arșiță mare de care, atunci când se va face, toți fug, și rodul pomilor îl strică”. Zis-a Avva Macarie: „Așa de cumplită este îndrăzneala?”. Și a zis Avva Agathon: „Nu este vreo altă patimă mai cumplită decât îndrăzneala; căci este născătoare a tuturor patimilor”.

^ 2. Se spunea despre Avva Pamvo că niciodată n-a râs. într-o zi, voind dracii să-l facă să râdă, au legat o pană de un lemn și o purtau de colo-colo, făcând gâlceava și zicând: „Aii, aii! °”. Și văzându-i pe dânșii Avva Pamvo,

¹⁸⁰

aAlr],

a râs. Iar dracii au început să salte, zicând: „Vai, vai, Pamvo a râs!”. Iar el, răspunzând, a zis lor: „Nu am râs, ci am batjocorit neputerea voastră, căci deși sunteți atât de mulți, abia duceți o pană!”

3. Zis-a un stareț: „Îndrăzneala și râsul se aseamănă cu focul ce mănâncă trestia. Și precum focul arde trestia în puțină vreme, așa îndrăzneala prăpădește fapta bună”.

4. Zis-a Avva Moisi: „Să câștigăm curăției și bună-rânduială, și blândețe și înțelegere către toți oamenii, ca să putem fugi de îndrăzneală, de maica răutăților”.

5. Zis-a Avva Nistero: „Lucru străin de monah este a înjura, a minți sau a blestema, sau a ocări, sau a râde”.

6. Văzut-a oarecare din stareți pe oarecare monah mai tânăr râzând, și i-a zis lui: „Nu râde, frate, că izgonești de la tine frica lui Dumnezeu”.

7. Zis-a un stareț: „Evlavia, împreună cu smerita cugetare, este bună pretutindeni; că este cineva glumind și părându-i că face bucurie; iar dacă va face aceasta timp îndelungat, se face prihănit; iar cel evlavios, păzindu-se pe sine întru smerita cugetare, are cinste totdeauna”.

II. A Sfântului Efrem

-T

Începutul surpării monahului este râsul și îndrăzneala. Călugăre, când te vei vedea pe tine întru acestea, cunoaște cum că ai ajuns în adâncul răutăților, dar să nu contenești rugându-te lui Dumnezeu ca să te izbăvească de moartea aceasta. Râsul și îndrăzneala pierd roadele monahului și îl târăsc pe dânsul în patimi scârnave, și nu numai pe cel ce este tânăr, ci și pe cel bătrân. Căci râsul leapădă afară fericirea plânsului, și

scârbește Duhul Sfânt, și izgonește frica lui Dumnezeu și pomenirea morții și a muncii, și răstoarnă pe toate cele zidite și duce întru cea mai adâncă pierzare. „Ia de la mine, Doamne, râsul, și-mi dăruiește plânsul și lăcrimarea pe care o cer de la Tine.”

III.

A lui Antioh Pandectul

^£@, resturilor le este cu totul oprit să râdă, dar mai vârtos călugărilor celor ce s-au răstignit pe sineși lumii, *că oricine voiește, zice, să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să vină după Mine* (Matei 16: 24). Deci cum mai poate a se vărsa și a râde cel ce este pironit pe piroanele cele dulci ale crucii? Că nu sunt chemați spre răspândire, ca prin acesta adică să moștenim amarul, precum neamurile lumii, ci întru plâns neîncetat, ca printr-însul să ne îndulcim de mângâiere.

IV. A lui Avva Isaia

sa e se va face întru voi cuvânt făcător de *râs*, păziți-vă ca să nu lăsați glasul vostru să se facă auzit, fiindcă este semn al nepedepsirii¹⁸¹ și al nefricii lui Dumnezeu, că nu este păzire înlăuntrul vostru de vreme ce în zilele noastre a venit mânia peste lume.

¹⁸¹

Lit.: a lipsei de educație, iscusință etc.

V.

A lui Avva Isaac Șirul

lăuda pe cel ce se ostenește trupește, iar simțurile le are dezlegate, zic adică auzul, și gura căscată și neoprită, și ochiul flușturatec. Dragostei îi urmează firește simplitatea, și a nu se ține întru măsura cea cuviincioasă a sfielii, ci a păși peste dânsa. Iar tu, frate, trezește-te întru toate, și către prietenii tăi du-te cu cucernicie; că așa, și pe sineși, și pe aceia îi vei folosi, întru cucernicie păzind sufletul tău și nelepădând frâul păzirii.

VI.

A Sfântului Efrem

1. (?s£l>emn al neisprăvirii călugărului e ca el, șezând în mijlocul fraților, să-și dezgolească pulpele sale; iar cel cucernic va șede în chip frumos.
2. Călugărul tânăr, înconjurând chiliile călugărilor, nu numai leneș se învață, ci și bârfitor și iscoditor, grăind cele ce nu trebuie. Iar cel ce se liniștește întru smerita cugetare va fi iubit. Precum lanțul de aur de la gâtul bărbatului, așa se cuvine monahului cucernicia.
3. Frate, fugi de făcătorii de rău, ca nu cumva să te faci de rușine; iar nerușinarea e maică a neastâmpărării.
4. Un stareț a văzut pe oarecine râzând și i-a zis lui: „Înainte zidirii de sus și celei de jos vom da seamă pentru toată viața noastră, și tu râzi?”

PRICINA 3 TOCIRI ȘI

Că nu se cuvine ca nimeni să se mânie pe vreun om sau să strige la el, și care este nașterea mâniei, și cum se tămăduiește.

I. Din Pateric

1. <3^»ois-a Avva Agathon: „Mâniosul, de ar învia chiar și mort, nu este primit la Dumnezeu”.
2. Zis-a Avva Pimen: „Nu este monah cârtitorul, nu este monah cel ce face răsplătire; nu este monah mâniosul, cei ce au acestea nu sunt călugări, măcar că se par a fi”.
3. Zis-a Avva Isidor: „M-am dus odată în târg să vând puțințele vase și, văzând mânia apropiindu-se de mine, am lăsat vasele și am fugit”.
4. Venit-au odată Arienii la Avva Sisoe în muntele lui Avva Antonie, și, cum au început a cleveti pe pravoslavnicii [ortodocși], nu le-a răspuns lor nimic, ci, strigând pe ucenicul său, a zis: „Avraame, adu cartea Sfântului Atanasie și o citește”. Și tăcând ei, s-a aflat eresul lor, și i-a slobozit cu pace.
5. Un sihastru oarecare s-a făcut Episcop; acesta, pentru cucernicia și liniștea sa, nu certa pe nimeni, suferind cu îndelungă-răbdare greșelile fiecăruia; iar iconomul aceluia nu ocârmuia cu socoteală lucrurile bisericii. Și au zis unii către Episcop: „Pentru ce nu cerți pe iconom pentru nebăgarea lui de seamă?”. Iar acela a amânat certarea până dimineață. Iar a doua zi s-au suit la dânsul cei ce au grăit asupra iconomului. Și înștiințându-se Episcopul, s-a ascuns într-un loc, și vrând ei să-l afle pe dânsul, n-au putut; iar dacă l-au căutat mai mult, au reușit cu greu să-l afle, și i-au zis lui: „Pentru ce te-ai ascuns de noi?”. Iar el a zis: „Pentru că cele ce am îndreptat în șaizeci de ani rugându-mă lui Dumnezeu, voi pe acelea voiți ca în două zile să le fur”. Mi se pare că bătrânul a fost silit să se facă Episcop, pentru aceea se îngrijea de legea pustnicilor mai mult decât ceea ce se cuvine Episcopului.
6. Auzit-a Avva Pimen despre oarecine că, pentru că se mânie, suferă șase zile ale săptămânii, și a zis: „Acesta s-a învățat să

cheltuiască pe cele șase, dar nu s-a învățat să scoată mânia".

7. Un frate, pornindu-se spre mânie asupra oarecui, a stătut rugându-se și cerând să poată răbda îndelung pe fratele și a trece fără de vătămare bântuiala; și îndată a văzut fum ieșind din gura lui.

II.

A lui Avva Isaia

'rate, de te va necăji pe tine cineva în vreun lucru oarecare, și va fi trebuință să mustri pe fratele, și te vei vedea pe sineți întru mânie și întru neașezare, nicidecum să nu grăiești lui ceva, ca să nu te tulburi mai mult; iar atunci când te vei vedea pe sineți și pe acela întru

așezare bună și blândețe, atunci grăiește de ca și cum muștrând, făcându-i pomenire întru toată smerita cugetare.

III.

A lui Avva Marcu

mâniei se întemeiază și se întărește îndeosebi pe mândrie, și așa se face nerisipită. Și oricine voiește să risipească de la el și să strice această casă a fărădelegii - pe care vicleanul o zidește totdeauna în suflet, adunând ca pe niște pietre felurite pricini binecuvântate [întemeiate] sau nebinecuvântate, fie prin gânduri, fie prin lucrurile sau grijile materiei, lucrând astfel în suflet la zidirea răutății, să aibă smerenia Domnului neuitată în inima sa, socotind Cine este, ce S-a făcut pentru noi și dintru ce fel de înălțime a luminii Dumnezeirii - celei descoperite după puțină firilor celor de sus, și în ceruri slăvită de toată firea cea gânditoare - întru ce fel de adânc al smereniei oamenilor S-a pogorât pentru negrăita Lui bunătate. Și nu S-a rușinat Stăpânul a toată zidirea cea văzută și nevăzută să ia asupra-Și pe omul cel de sub patimile cele de necinste și osândit de stăpâneasca hotărâre, ci, smerindu-Se pe Sineși, S-a făcut după toate asemenea nouă, afară de păcat, adică de patimile necinstirii; pentru că pe cele pentru păcatul călcării, aduse de la stăpâneasca hotărâre asupra omului: certările morții, ale osteneții, ale foamei, ale setei și ale unora ca acestora, pe toate le-a luat, făcându-Se ceea ce suntem noi, pentru ca noi să ne facem ceea ce este El. Cuvântul S-a făcut trup,

^{1R3}

ca trupul să se facă Cuvânt , și S-a asemănat nouă întru toate, ca noi să ne asemănăm Lui prin toată fapta bună; și ca pe cele multe să le treacă¹⁸³, pentru noi S-a necinstit, S-a ocărât, S-a bătut, S-a scuipat, S-a luat în răs, S-a batjocorit, iar la sfârșit S-a răstignit, cu sulița în coastă S-a împuns, a murit, în lad S-a pogorât.

Și, pe scurt, pentru ca roadele patimilor să le numărăm, adică învierea cea din morți, prădarea ladului și a morții, a sufletelor celor ce au venit împreună cu Hristos, înălțarea la ceruri, șederea de-a dreapta Tatălui, cinstea și slava cea mai presus de toată

începătoria și stăpânia, și de tot numele ce se numește, și închinăciunea tuturor îngerilor la Cel întâi născut din morți pentru pricina pătimirilor, după glasul Apostolului.

Deci cel ce păzește întru inima sa aceste pomeniri întru dorire și așezământ neuitat, nu se va stăpâni de patima amărăciunii și a mâniei. Că prin smerenia lui Hristos pe care o gândește, ieșind afară temeliile patimilor mândriei, toată zidirea fărădelegii mâniei cu lesnire și de sineși se strică. Căci ce inimă atât de aspră și împietrită, de va pomeni neîncetat atâta smerenie pentru noi a Dumnezeirii Unuia-Născut și răbdarea cea mai sus numărată întru atât de multe pătimiri, nu se zdrobește, și nu se smerește, și nu se umilește, și nu se face pământ și cenușă și călcare a tot omul? Iar pe un suflet atât de zdrobit, ce mânie sau amărăciune îl va putea stăpâni?

Deci mi se pare că, de nu uitarea, mama răutăților, va fura din inimă niște gânduri mântuitoare și de viață-făcătoare ca acestea, niciodată nu se va birui omul de mânie.

¹⁸² Sau: ca și Cuvântul.

¹⁸³ irapipcj = să le dau de-o parte, să le sting, să le trec cu vederea, să le slăbesc.

IV. A Sfântului Diadoh

Je cade ca cei ce se nevoiesc pururea să păzească neînvăluită cugetarea lor, ca gândurile cele puse într-însa, mintea drept judecându-le, pe cele bune și de la Dumnezeu trimise în cămările pomenirii să le învestierească¹⁸⁴, iar pe cele stângace și drăcești, afară oareunde din cămările firii să le lepede. Că marea, dacă e liniștită, pescarii văd prin ea până în adâncul ei orice mișcare, încât nimic nu se ascunde atunci de dânșii din peștii cei ce umblă pe acolo. Iar când se tulbură de vânturi, se întrece să ascundă cu posomorârea tulburării pe cele ce pot fi văzute întru zâmbirea liniștirii.

Drept aceea, atunci vedem nelucrător meșteșugul pescarilor, care lucru se întâmplă să-1 pătimească și mintea cea văzătoare atunci când, dintr-o mânie nedreaptă, mai vârtos se tulbură în adâncul sufletului.

¹⁸⁴ Aici poate fi vorba de subconștient. Subconștientul, socotit de mulți descoperire a psihologiei moderne, a fost analizat și valorizat în adevăr cu mult timp în urmă de Sfinții Părinții. Găsim numeroase analize la Sfinții Marcu Ascetul, Diadoh, Maxim Mărturisitorul, Grigorie Palama și alții. Subconștientul este vistieria sau camera unde sunt, așa-zicând, depozitate „pomenirile” [JJ.vr}(ir| = amintirile, memoriile, cele de care facem pomenire sau ni le amintim], gândurile și chipurile săvârșirii lor; acestea se fac tot atâtea legi și îndemnuri spre nesfârșite lucrări ale omului, fie din împreună-lucrarea cu Dumnezeu, fie din cea a vrăjmașului. De aceste legi a vorbit și Apostolul Pavel (vezi de ex. Rom. 7). Iar ceea ce numim noi astăzi *inconștient* e tocmai asumarea sau modul fără socoteală sau rațiune [dobitocească, cum este numită în scrierile ascetice] a acestor „pomeniri”, și folosirea lor în scopuri potrivnice altora și chiar nouă înșine.

V.

A Cuviosului Casian

*m *?)**

I ce voiește nevoia cea duhovnicească, după lege să se nevoiască, și să se înstrăineze de toată

¹⁸⁵

scăderea adusă de mânie și iuțime, și să asculte ce-i poruncește lui vasul alegerii: *Toată amărăciunea și iuțimea și mânia și izbucnirea și hula să piară de la voi, împreună cu toată răutatea* (Ef. 4: 31). Iar când zice *toată*, arată că nu ne îngăduie nici o pricinuire de mânie, nici la vreo nevoie, nici de-ar fi binecuvântată.

Deci cel ce voiește să îndrepteze pe fratele ce a greșit sau să-i dea acestuia canon, să se sârguiască pe sineși ca să se păzească netulburat, ca nu cumva, vrând să tămăduiască pe altul, să-și tragă boala asupra sa, iar apoi să i se zică acel cuvânt evanghelicesc: *Doctore, tămăduiește-te pe sineți* (Luca 4: 23); și iarăși: *Ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar la bârna din ochiul tău nu ieși aminte!* (Luca 6: 41). Sau în ce fel vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău, tu, care ai bârna mâniei în ochiul tău acoperindu-te pe tine? Căci de se va înfierbânta mișcarea mâniei din vreo pricină oarecare, aceea va orbi ochii sufletului și nu-1 va lăsa să vadă pe Soarele dreptății.

Așa cum cel ce pune pe ochi foițe de aur ori de plumb împiedică puterea văzătoare, iar scumpetea foiței celei de aur nu va face nicidecum vreo deosebire orbirii, tot așa, din orice pricină binecuvântată sau nebinecuvântată s-ar aprinde iuțimea, ea întunecă puterea cea văzătoare a sufletului. Numai atunci vom întrebuița mânia firește, când o vom porni asupra gândurilor celor iubitoare de dulceți și pătimase.

¹⁸⁵

= dezavantajul, slăbiciunea, neputința.

Așa ne învață pe noi și Proorocul David, zicând: *Mâniati-vă și nu greșiți* (Ps. 4: 5). Adică: „Porniți mânia împotriva patimilor voastre și împotriva gândurilor celor viclene, și nu păcătuiți săvârșind cele vârate în minte de dânsule. Iar acest înțeles îl arată limpede cele zise pe urmă, adică: *Pentru cele ce ziceți întru inimile voastre, întru așternuturile voastre vă umiliți* (Ps. 4: 5). Adică: „Când vor veni în inimile voastre gândurile cele viclene, scoțându-le pe acelea prin mânia cea către dânsule, după scoaterea lor, ca într-un așternut în liniște aflându-vă, atunci să vă umiliți spre pocăință”.

Și împreună cu aceasta glăsuiește și Fericitul Pavel și, adăugând, zice: *Să nu apună soarele întru mânia voastră, nici să dați loc diavolului* (Ef. 4: 26). Adică: „Nu gătiți pe Hristos, Soarele dreptății, să apună, precum s-a zis, de la inimile voastre, prin întărâtarea voastră, pe Care îl întărâtați prin învoirea voastră cu gândurile cele rele, ca nu cumva prin depărtarea Lui să afle diavolul loc de ședere în voi”.

Pentru aceea se cuvine ca, urmând Dumnezeieștilor legi, să ne nevoim cu toată puterea asupra duhului mâniei și asupra boalei celei dinlăuntrul nostru și, pornind mânia asupra oamenilor, să nu căutăm pustietatea și singurătatea, de ca și cum acolo n-ar fi

nimeni care să miște spre mânie sau de ca și cum într-o singurătate am dobândi mai cu lesnire virtutea îndelungii-răbdări. Că din mândrie și din voința de a nu ne prihăni pe înșine și de a nu pune pe seama trândăviei noastre pricinile tulburării, poftim depărtarea de frați. Iar până când vom cugeta astfel, aruncând neputințele trândăviei noastre și pricinile asupra altora, nu vom putea ajunge la săvârșirea îndelungii-răbdări. Că temelia îndreptării noastre nu se îndreptează din îndelunga-răbdare a aproapelui cea către noi, ci dintru nerăutatea noastră față de el. Iar dacă urmărim singurătatea și pustietatea, fugind de nevoița îndelungii-răbdări, cunoscut să ne fie nouă că prin pustietate mai mult se sălbătesc patimile cele dintru noi, încât, șezând noi fără amestecarea cu oamenii, pierdem până și umbra suferirii răutății și a îndelungii-răbdări, pe care prin închipuire ni se părea că o avem, amestecați fiind cu frații, pentru nelucrarea ei cu iscusință. Pentru aceasta, cei ce caută desăvârșirea blândeții datorii sunt să arate toată sârguința, ca nu numai asupra oamenilor să nu se mânie, ci nici asupra dobitoacelor celor necuvântătoare sau asupra lucrurilor celor neînsuflețite. Că îmi aduc aminte cum petreceam în pustie, cum mă porneam cu mânie asupra trestiei, neplăcându-mi grosimea sau subțirimea acesteia, asemenea și asupra lemnului, iar când am voit să-l tai pe acela, nu puteam degrab, încă și asupra cremenii m-am mâniat, că, grăbindu-mă eu să scot foc, scânteia nu sărea degrab; așa mi se întinsese coarda mâniei, încât mă sileam să o scot și asupra lucrurilor celor neînsuflețite.

Deci să lepădăm de la noi toată mânia, temându-ne de hotărârea Domnului pe care o a zis în Evanghelii: *Cel ce se mânie pe fratele său va fi vinovat judecării* (Matei 5: 22); căci așa se cuprinde în copiile-manuscrise cele mai cu de-amănuntul: aceea adică că *în deșert* s-a pus ca adăugire de la cei ce nu voiesc să-și taie desăvârșit patima mâniei. Căci scopul Domnului, precum și la alte patimi, este acela ca însăși rădăcina și pricina patimii să se taie de la noi, voind a se smulge aceasta în tot chipul. Pentru aceasta să nu păstrezi într-o tine nici o pricină de mânie, ca nu cumva la început, pornindu-ne dintr-o pricină binecuvântată, mai pe urmă să cădem într-o turbare a mâniei celei necuvântătoare.

Deci aceasta este ceea ce aduce desăvârșit tămăduirea boalei acesteia: să ne sârguim să nu mișcăm mânia nici pentru cele drepte, nici pentru cele nedrepte. Căci această patimă întunecată, întunecând cugetul nostru, nu se va mai afla într-o noi nici lumina dreptei socoteli, nici întemeiere [adeverire] de sfat drept, nici chivernisire a dreptății, încă și Sfântul Duh va fugi de la noi, izgonindu-se de tulburarea cea dinlăuntru.

Iar peste toate cele zise, ni se cade să avem neîncetat înaintea ochilor icoana morții, care nu știm când poate veni, și a ne păzi pe sinene de mânie, și iuțimea a o părăsi până în sfârșit, după

îndemnul proorocului (cf. Ps. 78: 5), știind că nici de întreaga înțelepciune, nici de lepădarea de toată materia, nici de postiri, nici de privegheri, nici de celelalte rele-pățimirii nu vom avea vreun folos, dacă, ținută fiind de mânia și de urâciunea iuțimii, ne vom afla vinovați înfricoșătoarei judecăți.

VI.

A Sfântului Maxim

arta cea poftitoare a sufletului, adeseori zădărându-se, pune în suflet o deprindere cu dulcețile anevoie de mișcat; iar mânia, tulburându-se adeseori, fricos și nebărbat îl face pe dânsul. Pe una o tămăduiește postul, privegherea și rugăciunea, iar pe cealaltă, bunătatea, și iubirea de oameni, și dragostea, și mila.

VII. Din Pateric

1. (*>»•§ is-a un stareț: „Patimile cele din afara firii cu care suntem noi, oamenii, înfășurați, Elinii le făceau dumnezei și se închinau lor, iar pe cei ce nu voiau să se închine, îi munceau și îi omorau, și, fără a voi, îi făceau mucenici. La fel și noi, de ne vom închina patimilor, nu ne vom deosebi întru nimic de închinătorii la idoli; că cel ce slujește mâniei și iuțimii și se biruiește de ele, și nu taie de la sine îndrăcirea acestei patimi, se leapădă de Iisus, și are întru sine pe Ares ca dumnezeu, și se închină idolului tulburării, ca și Elinii.

Încă și iubitorul de argint ce încuie îndulcirile sale dinspre fratele său și nu miluiește pe aproapele lui, așijderea este închinător de idoli, cinstind pe idolul lui Hermes și slujind făpturii mai mult decât Ziditorului. Tot același lucru este și la alte patimi de care se biruiește fiecare, aceleora se fac și robi, după glasul Apostolului, care a numit iubirea arginți o a doua închinare la idoli. Iar cel ce pe acestea le-a biruit și de la sineși le-a izgonit, sau se înfrânează dinspre dânsule, acesta a călcat idolii, și s-a lepădat de frica lor, și s-a făcut mucenic fără de sânge, mărturisind mărturisirea cea bună.

2. Zicea Fericitul Zosima: „Începătura stăpânirii mâniei este a se tulbura și a nu grăi, dintru care cineva, cu darul lui Dumnezeu, poate veni și întru a nu se tulbura nicidecum. Că și Avva Moisi întâi, adică când s-a depărtat de la Părinții ce ziceau către dânsul: «Ce vine și arapul [etiopianul] acesta în mijlocul nostru?», s-a tulburat, dar n-a grăit, precum chiar el a zis către cei ce l-au întrebat; iar apoi de clerici ocărându-se și din altar izgonindu-se, nu

numai că nu s-a tulburat, ci și se dosădea pe sineși, zicând: «Piele încenușată, negrule, bine ți-a făcut, că, nefiind tu ca toți oamenii, ce vii în mijlocul lor?».

Iar noi, fiind mult mai jos și decât începătorii, și pentru multa noastră lenevie socotim prea mari și cu neputință a fi cele poruncite, zicem: «Cu neputință este să nu se tulbure cineva!». Dar nu auzim pe Proorocul zicând: *Gătitu-m-am și nu m-am*

tulburat! (Ps. 118: 60), nici nu căutăm să punem început temeinic și să arătăm vitejească înainte-voință și mărire de suflet, ca așa să tragem asupra-ne, după măsură, darul lui Dumnezeu, prin care și cele ce se par foarte anevoioase se fac lesnicioase foarte și cu lesnire îndreptate".

Șezând eu odată cu Fericitul Serghie în câmpul egumenului și citind Paremia [Pildele lui Solomon], dacă am ajuns la cuvântul acela ce zice că *în lemne multe înflorește focul, iar unde nu este îndoită mânie, se liniștește cearta* (26: 20), i-am cerut Fericitului Serghie să-mi tâlcuiască cuvântul. Și răspunzând, a zis: „Precum lemnele sunt pricinile văpăii focului, iar dacă cineva nu le pune pe acelea, focul se stinge, așa și la patimi sunt oarecare pricini, pe care, de le va tăia cineva, nu lucrează patimile. Spre pildă, pricinile mâniei sunt a da și a lua, a voi să-și facă voia sa, a iubi, a învăța și a se arăta [mândri în fața] oamenilor și a se socoti pe sine că este priceput".

De le va tăia cineva pe acestea, va slăbi patima mâniei, și aceasta este ceea ce a zis Avva Sisoie, întrebându-se așa de un frate: „Pentru ce nu se depărtează patimile de la mine?". Și a răspuns: „Vasele lor, adică pricinile, sunt înlăuntrul tău: dă-le lor arvuna lor și se duc. Iar cel îndoit mânios, întru care nu încetează cearta, este cel care nu se îndestulează cu cea dintâi tulburare, ci se întărește pe sineși întru a doua mânie, adică dacă cineva se aprinde spre mânie și îndată își va veni întru sineși, și se va osândi pe sineși și, ducându-se, se va pocăi fratelui pe care s-a mâniat, acesta nu se numește mânios îndoit, întru aceasta liniștește cearta, care pe prieteșugul cel către fratele nu-l dezleagă în vremea cea de față, ci prin pocăință vine întru lucrarea aceasta, ce de aici înainte pune început bun într-o așezare alinată și netulburată.

Iar cel ce se mânie și nu se osândește pe sineși, ci mai vârtos se întărește pe sineși întru mânie și se căiește că n-a grăit mai multe decât cele ce a zis întru tulburarea lui, acestuia să-i zici *îndoit mânios*. Și întru acesta cearta nu liniștește niciodată, ci și întru cea de față tulburare a inimii lui moștenește pomenirea de rău, mâhnirea și vicleșugul, iar întru cea după această ceartă, tulburarea mâniei crește mai mult întru dânsul și se înmulțește. Că lucrându-se înlăuntru, adăugare ia de-a pururea, până când, desăvârșit stăpânindu-l, aduce pe ticălos întru așezare drăcească; dar ne va izbăvi pe noi din partea unora ca aceștia li sus Hristos, bunul nostru Stăpân și Domn".

3. Zis-a tot acela: „Trebuiețã ne este nouã de multã trezvie și pricepere către feluritele meșteșuguri ale diavolului; că uneori face pe câte cineva să se tulbure din nimic, iar alteori aduce pricină binecuvântată ca să i se pară cuiva că s-a mâniat după dreptate, și aceasta este vârârea lui [de gânduri] cea urătoare de oameni. Că celui ce întru adevăr dorește a călători pe

calea Sfinților, străină cu totul îi este mânia pe om, precum zice Marele Macarie: «Străin lucru e, fraților, a se mânîia, sau a mânîia pe cineva».

4. Zis-a Avva Ioan Colovul: „Trecând eu odată pe drumul Schitului cu cămilarul ducând vasele mele pe cămilă, cum l-am văzut pe dânsul grăind și mișcându-se spre mânîie, lăsând vasele, am fugit”.

5. Zis-a Avva Iperehie: „Cel ce nu-și ține limba în vremea iuțimii, unul ca acesta nu-și va putea opri nici patimile”.

6. Zis-a Avva Ammona: „Paisprezece ani am făcut în Schit rugăciuni lui Dumnezeu ziua și noaptea ca să-mi dăruiască să-mi biruiesc mânîia”.

7. Întrebat a fost un stareț: „Ce este mânîia?”. Și a răspuns: „Pricire, și minciună, și nebunie¹⁸⁶”.

8. Mânia este groapă a bărbatului, iar cel ce a pășit peste mânîie, a pășit peste groapă. Fericit bărbatul care întru blândețe a tras jugul Stăpânului Hristos până la sfârșit, iar cel mândru își înmulțește luiși tulburări și vrajbe. Bărbatul iute și strigător [gălăgios] mult jurător va fi, iar cel ce se liniștește va fi înțelept. Mânia este patimă obraznică și nerușinoasă pe care o moștenește mâhnirea și căința, iar mâhnirea roade inima celui ce cade într-însa.

VIII.

A Sfântului Isaac

râvnitor¹⁸⁷ nu ajunge niciodată în pacea cugetului, iar cel ce e străin de pace, străin e de bucurie. Pacea cugetului este și se numește sănătate desăvârșită, iar râvna este potrivnică păcii; deci dar, cel ce bolește de dânsa, de mare boală bolește. Omule, nu este bine nici de folos aceea adică a voi să ajuți altora, iar pe sineți să te bagi în primejdie mare. Râvna nu este din înțelegerile

¹⁸⁶ *Lit.* | **necunoaștere** (cryvejoLa), care, în fapt, e una cu nebunia.

¹⁸⁷ *
(ТИУИТИ? = zelot; aici: entuziast, avântat peste măsură spre un scop (necugetat).

înțelepciunii, ci din boalele sufletului; că lipsirea și scurtarea priceperii are multă necunoaștință. De poștești a tămădui pe cei neputincioși, cunoaște că bolnavii au nevoie de milă și de grijire, nu de certare. Că zice: *Voi, cei tari, datori sunteți să purtați slăbiciunile celor slabi* (Matei 15: 1). Și iarăși același poruncește: *îndreptați pe cel ce greșește, nu cu mânîie, ci cu duhul blândeților* (Gal. 6: 1; Filip. 2:2-4).

PRICINA a Trei?eci și șasea

*Că cel ce dorește desăvârșire,
și cât de puțin de s-ar tulbura cu inima
cătore cel ce-l nedreptățește sau îl ocărăște,
nu se arată nevinovat.*

I. Din viața Sfântului Pahomie

-uzind cele despre Pahomie, Ioan, fratele lui după trup, a venit

căutându-l pe dânsul acolo. Și văzându-l pe dânsul, și închinându-se, foarte s-a bucurat, că de când s-a botezat împreună cu Hristos și alegând viața călugărească, niciodată n-a mers către ai săi. Având același scop ca și Pahomie, Ioan a rămas împreună cu dânsul, totdeauna cugetând la legea lui Dumnezeu, iar de toate cele de pe pământ nefăcând nici o grijă.

Aducându-și aminte Pahomie de porunca cea dată lui prin înger pentru nenumăratele suflete ce urmau să se mântuiască printr-însul, a început cu fratele său mai largă să zidească mănăstirea, spre a primi pe cei ce voiesc să se lepede de viață și să se apropie de Dumnezeu. Și zidind ei, având Pahomie acest scop, voia să lărgească locul, făcând mai mare ograda casei. Iar Ioan, de sihăstrie cugetând,

strâmtora locuirea, și, supărându-se Ioan, mai mare fiind decât el cu vârsta cea trupească, a zis către dânsul: „încetează a mai fi ușor de minte și de a te lăși”.

Iar el, auzind, s-a întărit, că a fost ocărât cu cele afară de scop, însă nu i-a grăit lui împotriva, dar, blând fiind, s-a înfrânat; iar pogorându-se în noaptea următoare în pivnița pe care o zidise de-o parte a casei, a început foarte a plânge, și, mărturisindu-se lui Dumnezeu, zicea: „Amar mie, că cugetul trupului este încă întru mine, și după trup umblă. Că atâta nevoie luând asupra-mi, iarăși mă răpesc împreună cu mânia. Miluiește-mă, Doamne, ca să nu pier; că dacă nu mă vei întări întru îndelungă-răbdarea Ta, ci va afla vrăjmașul întru mine oarece parte și din faptele lui, voi fi sub mâna lui, precum este scris: *Dacă va împlini cineva toată legea, dar va greși întru una, va fi tuturor vinovat* (Iac. 2: 10). Și cred că mulțimea îndurărilor Tale, Doamne, îmi vor ajuta mie și mă vor învăța să merg în calea Sfinților Tăi, spre cele dinainte întinzându-mă de-a pururea (Filip. 3: 14), iar de cele dinapoi făcând uitare. Că Sfinții Tăi cei din veac, ajutoarați fiind de darul Tău, au rușinat pe vrăjmașul și mult au strălucit, iar eu cum voi învăța, Doamne, pe cei pe care Te-ai făgăduit a-i chema prin mine la viața călugărească, nebiruind mai întâi patimile cele ce se luptă prin trup cu sufletul, nici a păzi fără de prihană legea Ta? Dar cred, Doamne, că ajutorul cel de la Tine, de față fiind lângă mine, toate păcatele mele le vei ierta”.

Acestea cu plângere mărturisindu-le, a petrecut lăcrimând toată noaptea până dimineața, și de multa sudoare (că era vară, și locul prea călduros) sub tălpile picioarelor lui s-a făcut tină. Că se obișnuise să stea la rugăciune întinzând mâinile, nevoind nicidecum să le slobozească pe dânsurile, ci cu întinderea acestora ca pe

cruce întinzându-se, așa chinuind trupul, sufletul către trezvie îl întorcea, într-acest fel fiind, întru multă blândețe și așezare cu pace petrecea împreună cu fratele său.

II. A Sfântului Casian

poftim a câștiga săvârșirea blândeților și a dobândi fericirea Domnului, datori suntem să lepădăm de la noi nu numai mânia cea după lucrare, ci și tulburarea cea din cuget. Că nu folosește oprirea gurii în vremea mâniei și a nu scoate graiuri nebunești, cât folosește curățirea inimii de pomenirea de rău, și a nu întoarce în cuget gânduri viclene asupra fratelui. Căci evangheliceasca învățătură poruncește să lepădăm rădăcinile patimilor mai vârtos decât roadele.

Căci tăindu-se din inimă rădăcina mâniei, nu se va scoate în lucrare nici urâciune, nici pizmă. Că celui ce urăște pe fratele său i s-a zis ucigaș de oameni (cf. I Ioan 3: 15), ucigându-l pe dânsul cu așezământul amărăciunii¹⁸⁸ în cuget, al cărui sânge oamenii nu-l văd vărsat prin sabie, ci prin pornirea cea dinlăuntru a inimii pe care o vede numai Dumnezeu, Care răsplătește cu cununi sau munci nu numai pentru fapte, ci și pentru gânduri și hotărâri, precum însuși strigă prin Proorocul: *Iată, vin ca să adun lucrurile, gândurile și amintirile lor* (îs. 46: 18); care zicere o învățăm și de la Apostolul: *Gândurile între sineși se vor pâri, dând răspuns m ziua întru care Dumnezeu va judeca cele ascunse ale oamenilor* (Rom. 2: 15).

rtj liLOOugtou SiaGoei = **lit. dispoziția urii.**

PRICINA a ipReueci și \$

Că se cuvine ca fratele să fie îndelung-răbdător către cei ce greșesc lui și pe cei ce-l nedreptățesc să nu-i dosădească.

I.

Din Pateric

1. (și©e spunea despre Avva Isidor, prezbiterul Schitului, că ori de câte ori avea cineva vreun frate neputincios, sau grăitor-împotrivă, sau ocărător, și voia să-l scoată afară, zicea: „Aduceți-1 aici la mine”. Și-1 lua pe dânsul și-1 mântuia prin îndelung-răbdare. Încă și în Biserică grația de-a pururea acest grai către frați: „Fraților, iertați, și se va ierta vouă”.

2. Povestit-au oarecari din Părinți despre un stareț mare că, dacă cineva venea să-1 întrebe vreun cuvânt, avea obicei să zică așa: „Iată, eu iau fața lui Dumnezeu și văd scaunul de judecată; deci ce voiești să-ți fac? Dacă vei zice «miluiește-mă!», îți va zice și ție Dumnezeu «miluiește pe fratele tău»; iar de vei zice «iartă-mă», va zice ție «iartă și tu pe fratele tău». Au doară este nedreptate la Dumnezeu? Să nu fie! Deci a voi să ne mântuim este întru noi”.

3. Un frate, nedreptățindu-se de alt frate, a venit la Avva Sisoe și i-a zis lui: „M-am nedreptățit de la un frate oarecare și voiesc să-mi izbândesc”. Iar starețul îl ruga pe el, zicând: „Nu fiule, ci mai vârtos lasă lui Dumnezeu pe cele ale izbândirii”. Iar el zicea: „Nu voi conțeni până nu-mi voi face izbândire”. Și a zis starețul: „Să

ne rugăm, frate". Și sculându-se ei și rugându-se, a zis bătrânul: „Dumnezeule, nu mai avem trebuință de Tine ca să Te îngrijești pentru noi, că noi înșine facem izbândirea noastră". Auzind fratele aceasta, a căzut la picioarele bătrânului și a zis: „N-o să mă mai judec cu fratele, iartă-mă, Avva!"

4. Încă și alt frate, libian, a venit la Avva Siluan în Muntele Panefo. Și a zis lui: „Avva, un vrăjmaș am, care multe rele mi-a făcut: căci și țarina mea, când eram în lume o a răpit, și de multe ori a vrut să mă omoare; iar acum, ca să mă omoare, a pornit otrăvi, și vreau să-1 dau în mâna dregătorului". Zis-a lui starețul: „Fiule, precum te odihnești, așa să și faci". Zis-a fratele: „Cu adevărat, Avva, de se va pedepsi, mult se va folosi sufletul lui". Răspuns-a starețul: „Fiule, precum ți se pare, așa să faci". Și a zis fratele: „Scoală, părinte, să facem rugăciune, și apoi să mă duc la dregător!". Și sculându-se și rugându-se, când a ajuns să zică *și ne iartă nouă greșelele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri*, a zis starețul: „Și nu ierta nouă greșelele noastre, precum nici noi nu iertăm greșiților noștri". Și a zis fratele către bătrânul: „Nu așa, părinte!". Zis-a starețul: „Ba așa, fiule, căci cu adevărat, dacă voiești să te duci la dregător ca să-ți izbândească ție, Siluan nu-ți va face ție altă rugăciune". Și făcând fratele metanie, a iertat pe vrăjmașul său.

5. Oarecine, văzând un iubitor de osteneală ducând un mort pe pat, i-a zis lui: „Pe morți îi duci? Du-te de suferă pe cei vii!"

6. Niște frați au mers la un stareț sfânt ce ședea în pustiu și au aflat în afară de chilia lui copii păscând dobitoace și grăind graiuri necuvioase. După ce și-au spus gândurilor lor și s-au folosit din cunoștința lui, i-au zis lui: „Cum suferi, părinte, pe copii aceștia, și nu le poruncești ca să se astâmpere?". Și a răspuns bătrânul: „Cu adevărat, fraților, am câteva zile de când voiesc să le poruncesc lor, și m-am certat pe sinemi, zicând: «Dacă acest lucru mic nu-1 pot suferi, cum voi suferi de se va slobozi ispită mare asupra mea? Pentru aceasta nu le zic lor nimic, ca să se facă obișnuire a suferi pe cele ce vin asupra-mi".

7. Un stareț avea un copil împreună-locuitor cu el și, văzându-1 pe dânsul făcând lucru nefolositor, i-a zis lui odată: „Să nu mai faci lucrul acesta!". Și copilul n-a ascultat de dânsul. Iar starețul s-a făcut fără de grijă, aruncând-și judecata asupra lui. Într-o zi, încuind copilul ușa chiliei într-o care era pâinea, s-a dus. Și se făcuse treisprezece zile de când plecase, iar starețul petrecea flămând; și era oarecine învecinându-se cu dânsul; și dacă a simțit că tânărul zăbovise, și starețul nu avea trebuința sa, făcea puțină fiertură pe care i-o dădea lui prin perete și-1 ruga să o mănânce. Și-i zicea starețului: „A zăbovit fratele...". Iar starețul răspundea: „De va găsi pricină, va veni".

8. Un frate a întrebat pe un bătrân, zicând: „Voiesc să mă fac mucenic pentru Dumnezeu". Și i-a zis lui bătrânul: „Dacă în vreme de

nevoie va suferi cineva pe aproapele, este deopotrivă cu cei trei tineri din cuptor".

9. Zis-a un stareț: „De se va face între tine și între altul cuvânt scârbicios, și se va lepăda de cuvânt, să nu-1 îndoiești pe dânsul zicând «ce ai zis?», de vreme ce se va întoarce și va zice «așa am zis, și ce?», și se face mare întărâtare; ci și tu lasă cuvântul, și se va face mare pace".

II.

A lui Antioh Pandectul

despre Iacov, fratele lui Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, că cel ce l-a pârât, văzându-l pe dânsul ducându-se la moarte, căindu-se a căzut înaintea lui, zicând: „Iartă-mă!". Iar el, îngăduind puțin, a zis „pace ție!", și l-a sărutat pe el. Iar el îndată cu glas mare s-a vestit pe sineși creștin și, osândindu-se împreună cu cel propovăduit de dânsul, împreună cu dânsul a dobândit răsplătirea chemării celei de sus.

III. A lui Ay,va Isaia

(36[^] rate, de vei auzi că ți s-a făcut ceva rău de la cineva, sârguiește-te să nu pui împotriva voia ta cea bună, să nu răsplătești în inima ta celui ce te-a tulburat, sau să-1 prihănești, sau să-1 judeci, sau să-1 clevețești, sau să-1 dai pe dânsul în gura altora. Că dacă este întru tine frica Gheenei, va stăpâni gândul tău, al celui ce voiești să răsplătești aproapelui, zicându-ți: „Omule ticălos, tu te rogi pentru păcatele tale, și Dumnezeu te rabdă până astăzi, nevădindu-le pe ele, și cum cutezi tu, îndelugmâniindu-te pe aproapele, să-1 bagi pe dânsul în gurile oamenilor? Deci dar, de vei face aceasta, nici Dumnezeu nu-ți va ierta păcatele tale, ci le va vădi pe ele înaintea a toată zidirea".

Deci dacă inima ta se va muia dintru acest gând, și te vei păzi să nu răsplătești aproapelui, va fi ție milă de la

Dumnezeu. Iar dacă inima ta cea vicleană s-ar învărtoșa spre aproapele, cunoaște că n-a venit ție pomenire înaintea lui Dumnezeu, ci ești fricos, nemutate având păcatele, nici vreo iertăciune care să te apuce pe tine.

Deci să nu ne mâniem pe cei de aproape ai noștri pentru cuvintele cele zise de dânșii întru nebunie, căci nu din voia lor le-au zis, ci din bântuiala celui ce pornește mădularele noastre împotriva noastră, ca, pe dânsul urându-le, sub mâinile lui să ne facem. Dar să luăm aminte la poruncile cele sfintele ale Mântuitorului și să tăiem voia noastră: că dacă pe cel ce ne cinstește pe noi sau ne ascultă îl vom iubi, ce facem mai mult decât păgânul? Dacă ne vom ruga pentru cei ce ne fac bine, și vameșul face asemenea; dacă ne vom bucura numai cu cel ce ne laudă pe noi, și păcătosul face asemenea; dacă urâm pe cel ce ne face strâmbătate, sau nu ne ascultă, sau ne urăște, suntem și noi la fel ca iudeii.

Deci, ce mai mult faci tu, cel ce te-ai botezat întru Hristos și

moartea Lui, că de aici nu mai ești dator să trăiești pentru sine, ci Celui ce pentru Tine a murit și a înviat? Cearcă-te pe tine de urmași urmelor Lui; El este fără de păcat, pildă arătându-Se ție întru toate. A petrecut întru sărăcie, iar tu nici nu suferi sărăcia. El nu avea unde să-Și plece capul, iar nu rabzi cu bucurie străinătatea. El a suferit ocările, iar tu nu suferi nici o ocară. El nu răsplătea, iar tu nu suferi să nu răsplătești. El nu se mânia pătimind, iar tu și necăjind pe altul te mâni. Ocărându-se, netulburat a rămas, iar tu, și ocărând, te tulburi. El întru smerită cugetare mângâia pe cei ce li greșeau Lui, iar tu și pe cei ce te iubesc îi rănești în cuvinte. El suferea cu bucurie toate cele aduse asupra Lui, iar tu, și puțină scârbă auzind, te sălbătești. El era blând cu cei ce cad în năpaste, iar tu spre cei mai mari decât tine cugeti înalt. El S-a dat pe

Sineși pentru cei ce au greșit spre Dânsul, până ce îi va izbăvi pe dânșii, iar tu nici pentru cei ce te iubesc pe tine nu poți să te dai.

Deci vezi ce Ți-a dat El ție, și ce-l răsplătești tu Lui; cunoaște-L pe Dânsul prin înseși lucrurile, și pe sineți, prin cele ce le faci. Deci dacă ai murit cu Dânsul întru Dumnezeiescul Botez, de ce faci păcatele acestea? Cum dar te vei întâmpina cu Dânsul în Ziua slavei Lui, când Se va arăta din cer văzut de tot neamul întru slava Lui cea mare, având întru Sineși semnele cele ce le-a pățimit pentru noi? Iar tu vrei să te arăți fără să ai nimic din pătimirile Lui în trupul tău? Prin urmare, negreșit îți va zice ție: „Nu te cunosc!”. Și vei vedea atunci și pe toți sfinții care au murit pentru numele Lui, având semnul Lui, și atunci te vei rușina înaintea lor.

Caută viața fiecăruia din sfinți, și-i vei afla pe dânșii rău-pățimind și nerăsplătind: adică pe Prooroci, pe Apostoli, pe Mucenici și pe ceilalți dintre sfinți al căror sânge strigă din fiecare: *Răsplătește-ne nouă [răzbună-ne] pentru cei ce locuiesc pe pământ* (Apoc. 6: 10). Căci toți aceștia, rău-pățimind, îndelung-răbdau, nu răsplăteau nimănui, nici mâniindu-se, nici omorându-se, sau împroșcându-se cu pietre, sau arzându-se, sau înecându-se, sau cu totul tăindu-se, ci răbdau îndelung către cei ce îi munceau și se rugau pentru dânșii ca să li se ierte lor, știind că nu după voia cea firească făceau ce făceau, ci dintr-o nedreptate a diavolului, de care întunecându-se, siliți erau să le facă lor acestea.

Deci socotește-te și tu pe sineți, iubitele, de ai și tu o cugetare ca aceasta înaintea lui Dumnezeu; că nimic nu vei putea ascunde în ceasul acela. Că nu poate cineva să vorbească precum voiește, ci lucrurile fiecăruia vor grăi, ori în ce fel sunt. Căci atunci când se va face înviere,

fiecare se va îmbrăca cu fapta sa ca și cu o haină - ori cu răutatea, ori cu dreptatea. Și acestea sunt cele ce vor să grăiască, și ele își știu fiecare locul său.

Deci fericit este cel ce s-a nevoit și s-a dezbărat de cele ce-l trag pe el în Gheena, și s-a îmbrăcat întru cele ce-l trag pe dânsul întru

împărăție. Că zice Apostolul: *Știm că dacă se va strica lăcașul cel pământesc al cortului nostru zidire avem de la Dumnezeu, casă nefăcută de mână veșnică în ceruri* (11 Cor. 5:1).

IV. A lui Avva Marcu

ntrebat-a un știutor de judecăți¹⁸⁹ din cei vestiți pe un sihastru bătrân, zicând: „Mă rog, încredințază-mă pe mine, cel ce voiesc să știu, de este adevărat că voi călugării socotiți și ziceți că nu se cuvine ca cei ce nedreptățesc să nu fie judecați?”. Răspuns-a starețul: „A nu nedreptăți pe cei nedreptățesc este poruncă a lui Dumnezeu, Care zice prin Proorocul: *A Mea este izbânda, Eu voi răsplăti!* (Ier. 28: 36), și în Evangheliile: *Iertați, și se va ierta vouă* (Luca 6: 37); și multe alte locuri ale Scripturii adevăresc că aceasta este poruncă. Oare este cineva care a hotărât legi mai drepte decât acestea, și voiește să judece mai-nainte de vreme ca un fără de păcat pe cei ce fac strâmbătate?”. Zis-a scolasticul: „Dar au nu greșesc boierii muncind pe cei ce fac nedreptate, păzind dreptatea celor ce li se face strâmbătate?”. A zis starețul: „Judecătorii nu greșesc muncind pe cei ce fac strâmbătate, ci cei ce îi aduc în mâinile lor și nu-i lasă în seama lui

¹⁸⁹ Avocat.

Dumnezeu, întâi adică pentru că tot ce vine asupra lor este pedeapsă a răutăților lor, trăgându-i pe dânșii spre pocăință, și nu spre izbândire; iar a doua, măcar că și cu nedreptate au pățimit greșeala cea rău-întâmplată, se cădea să ierte celui ce i-a făcut strâmbătate, după porunca Domnului, ca și lor să li se ierte, și nu, prin răsplătirea omenească, să facă neiertate răutățile sale.

Iar boierii, după Apostolul, nu sunt frică a lucrurilor celor bune, ci a celor rele; pentru că nu silesc pe cei credincioși și cucernici să pârască pe cei ce îi nedreptățesc, nici nu învinuiesc pe cei fără de răutate pentru ce, fiind nedreptățiți, nu întrebuițază judecățile, ci dau izbândire celor ce voiesc; iar pe cei ce pentru Dumnezeu îndelung rabdă, ca pe cei ce mai vârtos bine-socotesc îi cinstesc și îi laudă. Deci, așa cum nu-i trag la judecată pe cei ce nu vor să vină, așa și celor ce parase, facându-le dreptate, nu păcătuiesc.

Drept aceea se cuvine, o, preaînțeleptule, după legile și cuvintele cele dinafară, să ne învățăm și legea cea duhovnicească, și pe cele scârbicioase care ne vin asupra-ne, ca pe ale noastre, să le răbdăm, și pe cei ce le aduc să nu-i muncim, ci să-i iubim și legile dragostei către dânșii să le păzim. Că *dragostea, zice Scriptura, nu socotește răul, ci toate le acoperă, toate le nădăjduiește, toate le crede, toate le rabdă* (I Cor. 13: 4-8). Și acestea făcându-le ea, nu poate să judece pe cel ce pare că o nedreptățește pe dânșii; întru aceasta ne deosebim unul de altul, și toți de vrednicia ei rămânem înapoi, așteptând cu darul lui Hristos împlinirea lipsurilor, dacă, după putere, nu ne vom lenevi de lucrare¹⁹⁰.

¹⁹⁰ Fragmentul de mai sus e preluat din lucrarea *Dispută cu un scolastic*, prezentă în colecția *Patrologia Graeca* (Vol. 65), dar netradusă în *Filocalie*. Capetele care urmează se regăsesc și în

Filocalie

Pentru aceea, cei înțelepți în cuvinte, numai pe cei ce fac

strâmbătate îi socotesc că păcătuiesc, iar cei în Duhul, și facându-li-se strâmbătate, pe eiși se prihănesc, când nu cu bunăvoie vor suferi nedreptățile; și nu numai pentru aceasta, ci necazurile răsar și din vechea lor pricină; deși un păcat este mai ușor de purtat decât alt păcat.

Că cel ce-și izbândește luiși se arată că osândește nejudicata lui Dumnezeu, iar cel ce suferă ca pe al său necazul ce-i vine asupra-i năravul¹⁹¹ său îl mărturisește, pentru care și rabdă, pătimind cele cumplite; de păcat scapă cel nedreptățit de oameni, și află ajutor deopotrivă cu necazul.

Cel ce crede lui Hristos pentru răsplătire, toată nedreptatea o rabdă după măsura credinței.

Cel ce se roagă pentru oamenii care l-au nedreptățit blestemă pe draci; iar cel ce stă împotriva celor dintâi, de cei de-al doilea se săgetează.

Mai ușoară e nerânduiala oamenilor decât cea a dracilor; iar cel ce place Domnului, pe toți i-a biruit.

Cel ce se mânie pe aproapele pentru bani, slavă sau îndulcire n-a cunoscut că Dumnezeu ocârmuiește lucrurile întru dreptate.

Nu voiesc să aud de reaua-întâmplare a oamenilor vrăjmași; că cei ce cu dulceață ascultă niște graiuri ca acestea culeg roadele vuirii lor .

Nu se poate să ierți cuiva greșeale din inimă, în afara cunoștinței adevărate; că aceasta arată fiecăruia pe cele venite asupra că sunt ale lui.

Cel ce este lepădat de cineva, și nici cu cuvântul, nici cu cugetul nu se pricește cu cel ce l-a lepădat, are cunoștință adevărată, și arată Stăpânului credință temeinică.

¹⁹¹]~lpoAr|(i,i> = preconcepția, prejudecata, predispoziția.

¹⁹² Lit. \ scopurilor sale (ale graiurilor).

Mincinoși sunt fiii oamenilor care stau în cumpene a face strâmbătate (cf. Ps. 51: 10); dar Dumnezeu, păzind dreptatea fiecăruia, nici celui ce nedreptățește nu-i va face prisosință, nici celui nedreptățit, lipsă. Iar de vreme ce acestea sunt așa, cu adevărat, ca o umbră trece omul, însă în deșert se tulbură (cf. Ps. 38: 7).

Cel îndurat cu inima arătat este că va fi primi îndurare, iar milostivul așijderea va fi miluit; iar celor potrivnice acestora, urmarea va striga împotriva.

V.

A Sfântului Grigorie Dialogul

uzit-am de la oarecari cucernici că nu se cade, ziceau, să dăm loc celor ce se întâmplă să răpească cele pe care le aveam spre ocârmuirea noastră¹⁹³, sau spre odihna săracilor, mai vârtos dacă pătimim acestea de la creștini, ca să nu ne facem solitori ai păcatului celor ce ne nedreptățesc pe noi prin cele ce nu izbândim . Dar aceasta nu este nimic altceva decât a voi să și le oprească pe ale sale pentru sineși, pentru aceasta aducând pricini fără rost. Că

dacă părăsind rugăciunea și luarea-aminte la inimă, voi vrea să grăiesc judecăți către cei ce vor să mă ispitească, iar voind apoi să încep prin a stăruii câte puțin și la curțile judecătorilor, arătat este că pe cele nedreptăți le socotesc mai bune decât mântuirea mea, ca să nu zic și decât însăși mântuitoarea poruncă.

¹⁹³ Cele ale casei, gospodăriei etc.

¹⁹⁴ Prin aceea că creștinii suferă nedreptățile ce li se pricinuiesc, se fac solitori ai păcatului celor ce i-au nedreptățit, adică promovează sau sporesc păcatul acelora.

Că oare cum vom urma poruncii evanghelicești care îmi poruncește mie ca de la cel ce ți le ia pe ale tale să nu le ceri înapoi? Dacă nu voi răbda cu bucurie împărțirea și răpirea lucrurilor celor ce sunt la mine, după cuvântul Apostolului (cf. Evr. 10: 34), nici când se judecă cineva și-și ia înapoi cele ale sale, îl izbăvește oare aceasta pe lacomul de păcat? Fiindcă judecățile cele stricăcioase nu pot stăpâni judecata lui Dumnezeu cea nesticăcioasă, anume pentru că aceste legi le adeverește negreșit plinitorul, la care legi și răspunzând, se sloboade pe sineși din vină. Drept aceea, bine este a suferi sila celor ce voiesc să ne nedreptățească și a ne ruga pentru dânșii, astfel încât prin pocăință, și nu prin a da înapoi cele răpitate de la noi, să se izbăvească de vina lăcomiei. Căci dreptatea Domnului aceasta voiește, ca nu averea, ci pe lacom să-1 dobândim cândva slobod de păcat prin pocăință.

VI. A lui Avva Isaac

l ce zice că a părăsit lumea și se ceartă cu oamenii pentru ceva, ca să nu-i lipsească lui ceva din odihna lui, acesta este orb desăvârșit, pentru că trupul, întreg, de bunăvoie l-a părăsit, iar pentru un mădular al lui se lupă și se ceartă. Cunoaște că a ierta greșelele greșitorilor este din lucrările dreptății, și atunci vei vedea alinarea cu strălucire în mintea ta. Când te vei sui peste calea dreptății, atunci te vei lipi de slobozenie întru tot lucrul. Celor ce lumea le-a murit, aceștia rabdă bântuiețile cu bucurie; iar cei în care trăiește lumea, aceștia nu pot suferi nedreptatea, ci ori de slava deșartă biruindu-se, mâniindu-se, se tulbură, ori se cuprind de scârbă.

O, cât de anevoie de dobândit este această faptă bună, adică a suferi nedreptatea cu îndelunga-răbdare, și câtă slavă are la Dumnezeu! Deci cel ce voiește a o dobândi pe aceasta, mai întâi îi trebuie să se depărteze de ai săi și să se înstrăineze, pentru că nu poate să o dobândească întru tăria sa; căci a răbda durerea aceasta întru ai săi este a celor mari și puternici și a acelora pentru care lumea a murit de tot și care de toată mângâierea s-au deznădăduit și s-au călcat.

VII.

Din Pateric

1. <?^*oieca Fericitul Zosima: „Fiind eu cu Fericita Dionisia, un frate oarecare a cerut de la dânsa blagoslovenie, și i-a dat lui cât încăpea¹⁹⁵. Iar el, fiindcă n-a luat cât a cerut, a început a grăi de rău, zicând asupra ei și asupra mea «Proaste cuvinte!». Auzind aceea și durând-o, cerca să-i facă rău. Și înștiințându-mă eu, i-am zis ei: «Ce faci, vrăjmășindu-ți ție? Căci așa, toată fapta bună o vei ridica din

sufletul tău; de ce nu rabzi după vrednicia celor ce le-a răbdat Hristos pentru tine? Știu, doamnă, că ai risipit bani ca pe niște gunoaie. Iar dacă nu vei dobândi blândețile, ești asemenea unui fierar bătând bulgări de fier, dar nescotând nici un vas».

Și-i ziceam ei că zicea Purtătorul de Dumnezeu Ignatie: «îmi trebuie toate blândețile întru care se strică toată puterea stăpânitorului veacului acestuia; semn al

^{19:1} Cât a crezut de cuviință că era potrivit sau după vrednicie mai mică sau mai mare.

lepădării lumii este să nu se tulbure cineva. Că se întâmplă ca cineva să nu bage seamă de multe sume de bani, dar apoi vine la un ac, iar împătımirea spre acesta îl face pe dânsul să se tulbure, iar acșorul acela plinește locul sumei de bani, și așa cineva se poate face rob al acșorului și al culionului, sau al basmalei, sau al cărții, și nu este rob al lui Dumnezeu. Și bine a zis oarecine din înțelepți: «Câte patimi sunt ale sufletului, atâția stăpâni are». Iar Apostolul: *De orice s-ar birui cineva, aceluia îi este și rob* (II Pt. 2: 19). Iar ea, auzind acestea, s-a pocăit și mi-a zis mie: «Ai aflat pe Dumnezeu pe care îl dorești»".

2. Zicea iarăși Fericitul: „Cu adevărat poruncile lui Dumnezeu sunt ușoare foarte, dar voile noastre cele viclene le fac pe dânsule să pară grele; pe care voi, urmându-le sufletul, nu poate să împlinească poruncile, iar sufletul care le va lăsa pe acestea, lesnicioase se vor afla la dânsul poruncile, neavând nici o greutate, adică ca cineva, iară a socoti lucru anevoie să părăsească împătımirea de cele de față și de a se certa cu dânsule cu oamenii, întru Dumnezeu singur să se îmbogățească, nădăjduind întru Cel ce a făcut toate și le ocârmuiește, și de împărăția Lui a dori. Aceasta nu are nici o greutate.

Că ne-am obișnuit și pentru năvălirea mării, și pentru năvălirea tâlharilor, pe toate cele ce sunt la noi a nu le băga în seamă și fără cruțare a lepăda lucrurile, pentru ca să ne ocrotim pe înșine pe această scurtă viață, pe care, și nevrând noi, o va strica moartea. Dar, pentru ca să ne liniștim de dânsa acum deodată, noi pe toate le defăimăm, și norocire socotim - deși pe toate le-am pierdut - că pe înșine ne-am mântuit de tâlhari, sau de furtuna mării; iar cel ce cu puțin mai-nainte se turba și cu mânie se certa ca să dobândească un bănișor, aflat într-o primejdie ca aceasta, cu osârdie pe toate le azvârle, ca pe vremelnica viață să o câștige.

Pentru ce dar nu socotim acestea și pentru viața veșnică și așa să cugetăm și să ne aflăm cu așezarea, și pe toate cele de aici cu bun suflet să le trecem cu vederea și să le lepădăm, ca să nu cădem din viața cea nemuritoare? Pentru ce nu poate frica Domnului pe cât poate frica oamenilor, sau primejdia mării?

Iar spre alcătuirea celor zise a povestit și o poveste ca aceasta, pe care o auzise el de la oarecine.

3. Deci zicea: „Odată, oarecare lucrător de pietre, pe care obiceiul îl numește cabidarion¹⁹⁶, având pietre scumpe și mărgăritare, s-a suit în corabie cu feciorii săi, vrând să se ducă în oarecare loc pentru a neguțatori. S-a întâmplat lui să se apropie de unul din corabie mai

tânăr, luându-l ca ajutor, care-i slujea lui la lucrurile de nevoie, și care s-a făcut părtaș cu dânsul la masă. Într-o zi, tânărul auzi pe corăbieri șoptind unii către alții și sfatuindu-se să arunce pe giuvaergiu în mare și să-i ia pietrele și toate cele ce le ducea cu el. Și auzind acestea, întristat se făcu. Și venind tânărul să-i facă obișnuita slujbă, dacă l-a văzut pe dânsul giuvaergiul trist și posomorât, îl întreba ca să afle pricina posomorârii. Iar el, la început nu răspundea nimic, păstrând vestirea ce a auzit pentru altă vreme. Iar pentru că acela stăruia cerând să afle pricina posomorârii, atunci, tânărul, suspinând și lăcrimând, i-a spus lui sfatul ce-l sfătuiă corăbierii pentru dânsul. Iar el, zăbovind puțin, a chemat pe feciori, și le-a poruncit lor fără cruțare să facă ce le va porunci lor. A întins apoi o masă și le-a poruncit lor să aducă vasele întru care erau pietrele și mărgăritarele; iar dacă le-au adus, au scos toate pietrele și mărgăritarele și le-au întins pe pânză; iar după ce le-au întins, a zis: «Oare pentru acestea mă lupt eu, primejduindu-mă și cu

196

Gravor în pietre prețioase.

marea? Dar trăgând o viața dureroasă ca aceasta, cele pământești, după puțin, murind eu, în lumea aceasta le voi lăsa, și nimic nu voi lua dintr-însele; aruncați-le deci pe toate în mare». Și îndată apucând și el de masă cu feciorii, le-au azvârlit pe toate în noian. Iar corăbierii, văzând, s-au uimit, și și-au stricat sfatul pe care îl sfătuiseră asupra lui».

Să pricepem dar fraților că, atunci când s-a pornit gândul lui, măcar că și era și prost [neiscusit] și mirean, îndată a stricat împătımirea și se făcu filosof în lucruri și în cuvinte, și aceasta pentru ca să dobândească această mică și vremelnică viață. Dar oare noi, pentru porunca lui Hristos și pentru împărăția Cerurilor, nu putem să răbdăm nici măcar o mică pagubă, nici fără mâhnire să o suferim?

Deci dacă se cade să ne întristăm, pentru pierzarea celui ce ne-a păgubit să ne întristăm, și nu pentru luarea banilor; că nu noi, ci acela este pătimind rău, prin strâmbătate scoțându-se pe sineși din împărăția Cerurilor. Că *nedreptii, zice, nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu* (I Cor. 6: 9), în vreme ce noi, prin paguba cea vremelnică, ne solim viața veșnică. Că *bucurați-vă, zice, și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri* (Luca 6: 23).

Dar noi, lucrarea cea împotriva o facem și, nevrând să ne mâhnim pentru pierzarea mădularelor lui Hristos, ședem împletind gânduri împotriva fratelui pentru lucruri stricăcioase și proaste și vrednice de nimic. Căci Dumnezeu ne-a pus pe noi și într-o rânduială a mădularelor întru credință, Cap având pe Hristos, precum zice Apostolul (cf. I Cor. 12: 12), că toate mădularele trupului, multe fiind, un trup este, iar Hristos este Cap al tuturor.

Deci, când te va necăji fratele tău, socotește cum că mâna ta, sau ochiul tău, sau altceva din mădularele tale pătimește și te necăjește. Că zice: *Dacă pătimește un mădular, împreună-pățimesc toate mădularele, și celelalte*

(cf. I Cor. 12: 26). Și precum la trupul nostru, dacă obosește unul din

mădulare, din durere adică ne împarte nouă pentru unire, dar nu-1 lepădăm pe el de la noi, nici nu-1 tăiem fugind de durere, dar și prea mare pagubă socotim de ne-am lipsi de ceva din mădulare. Chiar și nevrând, mai vârtos împreună-pățimind cu mădularul ce ne doare, în tot chipul spre tămăduirea lui ne sârguim, și cinstita lui Hristos pecete pe dânsul punând-o, și cu untdelemn sfânt ungându-1, poate că și la doftori arătându-1, pe toate cele de trebuință le izvodim spre tămăduirea patimii.

Ca să se vindece mădularul cel bolnav, iar nouă să nu ne mai împartă din necazul lui, așa suntem datori să gândim și să facem pentru frații noștri. Că dacă cineva dintr-înșii ne va nedreptăți vreodată pe noi, sau printr-alt chip ne va scârbi prin rânduiala vrăjmașului celui de obște - slobozindu-1 Dumnezeu spre iscusirea noastră, ori spre îndreptarea vreunei patimi de-ale noastre -, suntem datori să ne mâhnim nu pentru paguba banilor și nedreptatea suferită, ci pentru fratele cel ce a făcut nedreptatea, care mai vârtos s-a nedreptățit foarte, precum am zis mai-nainte, pătimind cădere jalnică din împărăția Cerurilor. Pentru aceasta dar să ne mâhnim și să plângem, și lubitorului de oameni Dumnezeu fierbinte să ne rugăm pentru dânsul, ca să ierte necunoștința fratelui.

Că așa făcând, vom fi într-adevăr următori ai lui Hristos, Care Se ruga pentru cei ce-L răstigneau și pe Părintele 11 ruga ca să le ierte lor, făcându-se nouă și întru aceasta chip al nerăutății. Deci pe Acesta urmându-L, să iertăm fraților necunoștințele cele spre noi, ca și Acela să ne ierte nouă greșelele, și părtași slavei Lui să ne arate și moștenitori".

4. Povestit-a tot acela că a poruncit odată unui scriitor isteț să scrie niște cărți. După ce le-a săvârșit, trimițând, mi-a zis mie: „Iată, am isprăvit, orice socotești, trimite-mi și apoi le ia". Iar un frate, înștiințându-se de acestea, ducându-se, ca de la mine la scriitor, dând prețul, le-a luat pe dânsule. Iar eu, neștiind cea făcută, am trimis un frate cu scrisoare împreună cu prețul ca să le ia pe ele.

Iar dacă s-a dus fratele, iar scriitorul a cunoscut că a fost batjocorit de cei ce au luat cărțile, tulburându-se, a zis: „Cu adevărat mă voi duce și-1 voi scârbi pe dânsul pentru acestea două, că m-a batjocorit și că cele ce n-au fost ale lui le-a luat". Iar eu, de aceasta înștiințându-mă, trimițând, i-am arătat lui așa: „Știi, fratele meu, cărțile, pentru aceasta le-a agonisit, ca să ne învățăm dintr-însele dragoste, smerenie, blândețe. Iar dacă începutul agonisirii cărților este ceartă, nu voiesc să agonisesc carte, și așa numai să nu ne certăm, că, zice, *robul Domnului, nu se cade să se certe* (II Tim. 2: 24)".

5. Au mers tâlharii asupra unui isihast, și, înainte simțind bătrânul, a strigat. Și auzind vecinii lui, au ieșit și au prins pe tâlhari și i-a trimis la ighemon. Iar el i-a băgat pe dânsii în temniță, și, auzind frații, s-au mâhnit, zicând: „Înțelege pe cea dintâi vânzare, de unde se făcu, și atunci vei vedea pe cea de-a doua; că de nu te-ai fi vândut mai întâi dinlăuntru, adică sperându-te din necredință, nu ai fi făcut a doua vânzare, adică dând pe hoți în mâna

dregătorului".

Și citind bătrânul epistola lui Avva Pimen, sculându-se, a venit în cetate, măcar că nu ieșea de obicei din chilia lui, și a scos pe hoți din temniță; că era vestit în latura aceea, și i-a slobozit pe dânșii afară.

VIII. A Sfântului Efrem

Ți vei împrumuta ceva fratelui tău și va zăbovi pentru darea înapoi, și vrei să faci pomenire [de lucrul dat], o dată să grăiești; că de multe ori se face uitare. Și tu, de te vei împrumuta de la altul, și acela, cucernic fiind, nu-ți va face pomenire, tu, pentru frica lui Dumnezeu, să nu voiești să-1 lipsești pe dânsul de ale lui, pentru că scris este: *Nimănui cu nimic să nu-îfiți datori, fără numai să vă iubiți unul pe altul* (Rom. 13: 8).

PRICINA 3 nmeiseci și

Se cuvine ca creștinul să nu-șifacă izbândire numai cu cei necredincioși, ci și cu îndelungă-răbdare să sufere nedreptățirea, și cu nerăutate să-i rușineze.

I.

A lui Grigorie Dialogul

S2?i^ n oarecare bărbat cucernic, pe nume Libertin, era al doilea în mănăstirea Sfântului Onorat, căruia îi era și ucenic, într-o zi, comisul Goților, Dardas, împreună cu oastea, s-a întâlnit cu robul lui Dumnezeu. Iar unii dintre oamenii lui, dându-1 jos pe Libertin de pe calul pe care ședea, i-au luat calul. Iar el, răbdând cu osârdie paguba calului celui luat, și biciul pe care-1 ținea dându-1 acelora, le-a zis: „Luați-1 și pe acesta, ca să aveți cu ce mâna acest dobitoc”; apoi s-a dat pe sineși la rugăciune. Iar ei, mergând mai departe cale lungă, au ajuns la râul ce se cheamă Vulturnos.

Și, de aici, fiecare a început să-și bată calul său cu teaca săbiei, iar cu pintenii să-1 împungă; iar caii, fiind bătuți astfel, răbdau ostenele, iar să se miște nu puteau; și așa, ei se temeau să se apropie de apa râului ca de o prăpastie de moarte. Iar dacă după ce i-au bătut îndelung pe cai, ei au început să slăbească, unul dintre ei a zis:

„Pentru greșeala pe care am făcut-o pe cale robului lui Dumnezeu pătimim acestea”. Și îndată întorcându-se, au aflat pe Libertin la rugăciune, căruia i-au și zis: „Scoală-te de-ți ia calul”. Iar acela a răspuns, zicând: „Duceți-vă cu bine, eu n-am trebuință de cal”. Iar ei, pogorându-se, 1-au ridicat cu sila pe cal de unde îl pogorâseră, și s-au dus. Iar apoi, iarăși venind la râul de care mai-nainte caii lor nu se puteau apropia, așa cu lesnire 1-a trecut, de ca și cum n-ar fi avut apă.

Nu avem deci decât să ne minunăm de răbdarea dreptului, cum blând a suferit nedreptatea și cum dreapta judecată a lui Dumnezeu a stricat fărădelegea, și prin cele necuvântătoare pe cei cuvântători i-a înțelepții, și cum pe robul Său minunat 1-a preaslăvit.

ii:

Din viata Sfântului Marchian

¹ arele Marchian, la miezul nopții, când i se părea că nu e văzut de nimeni, obișnuia să meargă către un oarecare zaraf cunoscut pentru a schimba aur, de la care lua bani mulți de aramă pe care să-i împartă săracilor, iar apoi se ducea de îndată. Iar zaraful, luând pricina nopții pentru a lua dobândă, cumpănea galbenii cu cumpene nedrepte. Iar acela, nimic împotriva grăind sau iscodind, pe față lăsa totul la conștiința celui ce cumpănea.

Iar dacă aceasta începuse să se facă de multe ori, Marchian, prefăcându-se că nu pricepe, nu învinuia cu nimic pe zaraf, încât multă mirare îl cuprindea pe acesta, și îndată iscodind ceasul și văzând că era miezul nopții, s-a plecat spre gând mai bun, iar prepusurile le avea apropiate

de adevăr, cuviincioase vieții lui Marchian. Și chiar uneia din slugile sale (un copil) i-a poruncit să-i urmeze lui atunci când va ieși, ca să știe unde se duc banii aceluia, iar copilul îi urma. Iar fiindcă Dumnezeiescul bărbat a dat peste un mort sărac zăcând pe pat, luându-l în oarecare casă cârciumărească [tavernă], precum avea obiceiul, a spălat mortul și l-a îmbrăcat, apoi și sculându-l, precum am zis, l-a sărutat pe dânsul și, culcându-l iarăși, s-a dus.

Văzând copilul acestea, s-a cuprins de înfiorare, și le-a lămurit pe toate celui ce l-a trimis, și, intrând într-însul pocăință pentru cele făcute cuviosului, s-a aflat pe sine că era prea fără dreptate, și pentru aceasta și plângea, și era chinuit de conștiință. Pentru aceea, venind dar Sfântul către dânsul ca zaraful să-i mai schimbe galbeni, a căzut la picioarele aceluia și-i mărturisea răutățile, și tot ce lăcomise îi dădea înapoi.

Iată dar cum fapta bună poate isprăvi mai multe tăcând, mai vârtos decât poate mulțimea graiurilor; iar muștrările și sfătuirile nu i-au folosit nimic, întru aceștia intrând lucru lăudat și linișticios [plin de împăciuire] și, atingându-se prea ascuns de conștiința lor, mai buni i-au făcut, gătindu-i să se mute de sineși către bine. Însă Marchian, zicând că nu s-a nedreptățit cu nimic de cea dată și de însuși cel ce a dat, de aici înainte s-a depărtat de la ei, dar nu fugind de el ca de un oarecare rău. Și nu numai că i-a dat simplu iertăciune, ci l-a mărturisit pe dânsul că-l are ca pe un prea iubit, dar fugind din vătămarea care vine din slava deșartă și vrând ca nici unui om să i se facă cunoscute cele ale sale, păstrându-le pe acestea numai lui Dumnezeu singur.

III.

Din viața Sfântului Spiridon

1. \$2&>enit-a odată oarecine la Sfântul Spiridon, vrând să cumpere capre din turmă, o sută la număr. Și poruncindu-se de cuviosul ca mai întâi să se dea prețul și apoi a se lua, el dând numai pentru cele nouăzeci și nouă, pe al uneia l-a oprit, părându-i-se să amăgească într-aceasta simplitatea cea mult neiscoditoare a aceluia. Și, de

vreme ce intrară amândoi înăuntrul staulului, unul poruncea ca, pe cât preț a dat, pe atâta să ia, iar celălalt, nici așa pricepând, mâna din staul o sută.

la una din capre, simțind ca o slugă bună că pe ea nu a vândut-o stăpânul, se ducea iute mai vartos către staul; iar el a adus-o iarăși, și cu sila o trăgea obraznicul, iar aceasta minunat s-a făcut de două ori, ba și de trei ori: capra adică se întorcea, iar el o trăgea cu mână iute și suflet mânios.

Ce este așadar? Neisprăvind nimic nici așa, a luat-o, a pus-o pe umere și s-a dus; iar ea, așa tare și aspru zbierând, și cu coarnele lovindu-1 pe dânsul, și în cap împungându-1, era limpede că își arăta sila, și ca pe un lacom îl nenorocea pentru nedreptate, încât și cei de față veneau în uimire, neputând asemui pricina. Iar Marele, nevrând să-1 mustre arătat, a zis încetișor către nedrept: „Vezi, fiule, că nu în zadar face dobitocul acestea, nici fără de socoteală se îngreuiază cu durerea, căci, uitând prețul acesteia, nu 1-ai dat mai-nainte". Atât de tare străpungându-se acela la inimă, i s-a suit în minte și, venindu-și în simțire, a mărturisit ceea ce a făcut și cerea iertăciune. Dând apoi și prețul aceleia, nu o mai avea pe dânsa împotrivindu-se și zbierând, ci urma liniștită

celorlalte. De aceea se și zicea: „Marele, având multă smerenie, de fudulie curățită, lucru iubit de Dumnezeu socotea să se țină de episcopie, dar cu nimic mai prejos a avea grijă și de păscătoarele sale".

2. Odată, într-una din nopți, fără de vreme intrând niște furi în ocoale, încercau să fure una din păscătoarele sale. Iar Dumnezeu, Cel ce se îngrijește de păstor, nici de cele păstorite de dânsul nu se lenevea, iar furilor aceia, cu legături nescăpate nevăzut prinși fiind, li s-au legat mâinile, și nicidecum nu se puteau slăbi ca să se ducă.

Iată că sosise ziua, și necunoscând Marele ceea ce se făcuse, a venit către dânșii, și, văzându-i cu mâinile legate înapoi, i-a slobozit cu rugăciunea din legături, și mult sfātuindu-i, ca din ostenele drepte să-și câștige cele de nevoie, le-a dat lor și un berbec, „ca nu în zadar să privegheați, le zice, glume grăind".

3. Încă și un alt oarecare bărbat din Trimitunda, fiind stăpân al unei corăbii, și pentru negoțatorie având trebuință de aur, a venit la* Sfântul ca să ia de la el; iar el, împreună cu celelalte, și poruncii acesteia împlinitor fiind, care zice că dinspre cel ce voiește să se împrumute de la tine, nu întoarce fața ta (cf. Matei 5: 42), din puținul ce era la dânsul, și acela din trebuința cea de nevoie a episcopiei, a dat cu osârdie în mâna omului. Iar el, luându-1 și pe acela, și mergerea cu corabia fiindu-i la îndemână, o dată întors, a venit cu dobândă la Sfântul, plătindu-i datoria; iar el, nimic cerând, nici numărul socotindu-1 - precum este obiceiul la cei mulți -, a poruncit ca însuși acela să se scoale și să-1 pună chiar în acel vas de unde și mai-nainte îl luase.

Și atunci de lucrul cel bun și fără grijă al împrumutului rușinându-

se, a pus acolo aurul, precum i s-a poruncit. Iar după ce l-a silit iarăși trebuința, așa de-a gata lua, și așa fără vicleșug plătea, și chipul acesta de multe

ori făcându-se, a intrat în neguțător patimă de iubire de argint, și s-a arătat cu necredință și vicleșug către cel ce-l credea, și adevărul l-a stricat; aflând slobozenia pricină de furțișag, s-a fățarnicit că pune datoria, însă, nimic punând, ci deșert vasul încuindu-l, s-a dus.

Și cheltuind aurul cu cheltuieli ce nu priveau către câștig, ajungând apoi la lipsă, și-a adus aminte iarăși de calea cea mai dinainte, și la Marele venind, aurul pe care nu l-a pus, de ca și cum l-ar fi pus îl căuta, iar de Sfântul nu era necunoscut furțișagul, însă așa, cu blândețe, a poruncit, după obicei, ca să meargă să ia, iar el, de ca și cum n-ar fi făcut nimic stângaci și neslobod, s-a dus să ia aurul ca și cum acesta părea să fie acolo. Și deschizând, a aflat vasul deșert, precum l-a și lăsat, și a vestit aceasta către Sfântul, părându-i-se că nu știe, iar Sfântul i-a zis să caute cu de-amănuntul, zicând că: „De când ai pus tu, mâinile nimănui n-a luat datoria cea pusă de tine”. Iar acela s-a prefăcut iarăși a cerca, dar cu neputință era să fie ceea ce cu adevărat n-a fost; și fățarnicind necunoștință, a zis că nicidecum nimic n-a aflat. Iar acel bun și blând bărbat a zis: „O, iubitele, dacă cu adevărat ai fi pus, ai fi aflat cu lesnire ceea ce ai pus, iar dacă cumva a rămas la tine, pe aceea o cauți acum să o iei de la noi, să știi că pe sineți mai vârtos decât pe noi te-ai înșelat”. Aceasta auzind-o acela, și mustrarea conștiinței cea ascunsă împreună-ajutătoare având-o, nicidecum mustrarea n-a putut a o suferi, ci îndată a căzut la pământ, și, atingându-se de sfințitele picioare ale aceluia, cerea iertăciune. Iar el mai gata era a ierta decât acela a cere, și a-l sfătui pe acela înainte, ca să nu poftască așa cele străine, nici cu vicleșuguri și cu minciuni să spurce conștiința. „Că lucrul cel câștigat, zicea, dintru unele ca acestea nu este dobândă, ci lămurită pagubă”.

IV.

Din viața Sfântului Eftimie cel Nou din Madit

ții bisericii cei din seama acestui Cuvios Eftimie, spărgându-se odată de oarecari furi de cele sfinte, și sfintele odoare cele dintr-însa noaptea furându-se, dimineața, după ce s-au vădit lucrurile, s-a sculat tot satul spre cercarea răului și, dându-se de veste peste tot, au fost prinși tâlharii, care s-au și dat în mâinile cetățenilor, care fără de iertăciune [cruțare] se mâniau, căutând cazne noi asupra tâlharilor.

Iar după ce i-a cunoscut pe dânșii Marele, așa hotărându-se, trecând în mijloc, a zis: „Nu este bine, fiilor, să se aducă pedeapsă de la altul acestor spurcați fiind eu de față, căci necăjindu-mă mai cu dreptate decât toți, și ca cel ce însumi am pățimit și paguba, de aceea fără de milă îi voi munci pe dânșii cu

strâmbături, cu foame și cu sete, câte puțin lipsindu-i de viață. Cele zise au părut drepte tuturor, și luându-i pe dânșii acasă, și, risipindu-se gloata, el i-a ospătat prietenește, cărora dându-le și merinde, i-a slobozit apoi din legături și le-a dat voie să se ducă oriunde vor voi.

2. încă și altădată, când noaptea era cu totul lunoasă [cu lună plină], iar întunericul nu fără oprire se întindea peste șanurile pământului, acum, Marele, laudele cele de miezul nopții dând lui Dumnezeu, și casele cele de rugăciune înconjurându-le, precum îi era lui obiceiul, a văzut sub cerul senin doi bărbați dând iama jitnițelor cu grâu celor din pământ; pe unul dedesubt scurmând și grâu în saci punând, iar pe celălalt deasupra, luând cele date și punându-le într-un loc unde se și puteau ascunde.

Iar după ce a aflat că Cuviosul se plimbă pe acolo, cel ce căra grâu, îndată fugind, s-a dus, iar pe celălalt l-a lăsat în groapă. Iar Dumnezeiescul Eftimie, socotind cumplit lucru a opri hrana săracilor, când pentru groaznică lipsă, pâinea se părea a fi ca aurul, a socotit cu cale să meargă la cel lăsat și să împlinească slujba celui ce a fugit; iar acela dădea sus grâu, neștiind nimic din cele făcute, iar el îl ducea. Și iată, scoțând grâu din destul, se osârduia acum să iasă. Iar Marele i-a zis șoptindu-i la ureche: „Dar brânza aceea, de ce să o lăsăm și să ne ducem (arătând locul cu degetul)?”. Iar lui, pentru spaima cea vărsată peste dânșul, nici așa nu i s-a vădit lucrul, și a zis: „Dar de unde știi tu?”. Iar Marele a zis: „Am auzit cu puțin mai-nainte pe episcop spunând”. Iar el, nici nu terminase acela bine de zis, îndată cercetând locul și brânza nimerind-o, a luat cât a vrut, punând în mâinile Marelui. Și ieșind acela, el i-a dat mâna, și, cunoscându-l pe el cine este, se făcu cuprins de frică și de rușine; și de ca și cum ar fi înghețat de frică, așa se tăvălea la picioarele aceluia. Iar Marele îl mângâia pe dânșul cu blândețe, și, ridicându-l de la pământ, îl îmbrățișa și zicea: „Nu te mâhni, fiule, de ca și cum ai fi cutezat ceva nou, că ale tale și ale lui Dumnezeu sunt acestea; și orice ai luat, nu de la străini, ci dintru ale tale ai luat, și dacă vei voi, vino și ia ce-ți trebuie”.

Iar acela, așa mângâindu-se, s-a dus, mult mirându-se de nerăutatea și milostivirea Sfântului, povestind către toți cea făcută. Iar la el, pentru multa bogăție a faptei bune, într-un nimic nu se judeca pentru acestea, socotind că adevăratul creștin trebuie să socotească averile sale de obște ca ale tuturor și nimic al său să nu aibă. Iar acestea le lucrau într-un dânșul dragostea și le păzea fericita smerenie, trimițându-le în pungile cele ce nu se învechesc.

V.

Din Pateric

1.- un frate a întrebat pe Avva Pimen, zicând: „Ce înseamnă să se mânie cineva în deșert pe fratele său?”. Și a răspuns starețul:

„Toată lăcomia¹⁹⁷ ori cu care te va lacomi pe tine fratele tău, și tu te vei mânia pe dânsul, în deșert te vei mânia; măcar de ți-ar scoate ochiul cel drept, sau ți-ar tăia mâna ta cea dreaptă, nu ești dator să te mânii pe dânsul; iar de te va despărți pe tine de Dumnezeu, atunci să te mânii”.

2. Zis-a un stareț: „Cel ce se nedreptățește de bună voie și iartă aproapelui este după [urmează] firea lui Iisus; iar cel ce nici nu nedreptățește, nici nu se nedreptățește, este după firea lui Adam; iar cel ce nedreptățește sau cere camătă sau umblă cu viclesug este după firea diavolului”.

3. Se spunea despre Ghelasie că avea o carte al cărei preț era optsprezece bani, și era cuprinsă într-însa toată Scriptura cea Veche și Nouă, și stătea în biserică, ca, oricine din frați va voi să citească, să o găsească acolo.

Voind un oarecare frate străin să meargă la stareț, dacă a văzut-o, o a poftit, și, furând-o, a ieșit. Iar starețul n-a pornit pe urma lui, măcar că a priceput ce a făcut. Iar acela, ducându-se în cetate, încerca să o vândă; și aflând pe cel ce voia să o cumpere, a cerut un preț de șaisprezece bani; iar celce voia să o cumpere i-a zis lui: „Dă-mi-o întâi să o cerc, iar după aceea îți voi da prețul”. Iar el, luând-o, a dus-o la Avva Ghelasie să o cerce, spunându-i și prețul ce l-a pus vânzătorul; iar starețul, pipăind-o pe dânsa de ca și cum n-ar fi cunoscut-o, a zis omului: „Cumpăr-o, că este bună și vrednică de prețul pe care l-a

¹⁹⁷

zis”. Iar întorcându-se acela către vânzător, a zis într-alt fel, nu după cum a zis starețul; că a zis: „Iată, am arătat cartea lui Avva Ghelasie și mi-a zis că o faci de mult preț, și că nu este vrednică”. Iar acela, auzind, a zis: „Nu ți-a mai zis starețul și altceva?”. Răspuns-a omul: „Nu”. Iar el, umilindu-se de nerăutatea bătrânului, a zis omului: „Nu voiesc să o vând pe dânsa!”. Și luând cartea, a venit la stareț pocăindu-se, și-l ruga să o primească, iar bătrânul nu voia să o ia. Și i-a zis fratele: „De nu o vei lua, nu voi avea odihnă!”. Zis-a starețul: „Dacă nu te odihnești, iată, o primesc”. Și a rămas fratele acela până la sfârșitul lui folosindu-se de lucrarea bătrânului.

4. Prădându-se Avva Evprepie, căra și el împreună cu cei ce-l prădau pe dânsul; iar după ce au scos toate din chilia lui, toiagul unuia dintre tâlhari a rămas în chilia bătrânului, pe care, dacă l-a văzut bătrânul, s-a îngreuiat; și, luându-l, alerga ca să-l dea lor și pe acela, iar ei, nevrând să-l primească pentru că se grăbeau să se depărteze de loc, ajungând bătrânul pe oarecari mergând pe acea cale, le-a dat lor toiagul, poftindu-i ca să-l dea pe dânsul acelora.

5. Venit-au odată la Avva Theodor trei tâlhari: doi îl țineau, iar unul îi lua lucrurile. Iar după ce le-au scos pe toate, și cărțile, voia să-i ia și rasa pe care bătrânul o purta la biserică. Zisu-le-a lor: „Aceasta lăsați-o!”. Iar ei nu voiau; și scuturându-și mâinile sale, îi trânti pe

cei doi; iar ei, văzând aceasta, s-au temut. Iar starețul le-a zis lor: „Să nu vă spăimântați de nimic, ci face-ți-le pe dânsule în patru părți, și luați trei părți, iar una lăsați-o”. Iar aceasta o zicea ca să-și ia partea sa, rasa cea de biserică.

6. Se spunea despre Avva Ioan Persanul că, venind asupra lui tâlharii, le-a adus spălătoare, și îi poftea să le spele picioarele; iar aceia, rușinându-se, pocăindu-se, s-au dus.

7. Avva Macarie, întorcându-se într-o zi în chilie, a aflat pe un om care avea dobitoc și fura trebuințele lui. Și stând și el ca un străin lângă cel ce fura, încărcă dobitocul împreună cu el, și cu multă liniștire îl petrecea pe dânsul, zicând: „N-am adus nimic în lume, și arătat e că nici nu pot să aduc ceva; Domnul a dat, precum însuși a voit, așa s-a făcut; binecuvântat este Domnul de toate!”

8. Iar altădată, nefiind el acolo, a intrat un tâlhar în chilia lui. Apoi, întorcându-se bătrânul, a aflat pe tâlhar furând lucrurile lui și încărcându-le pe cămilă. Și venind și el în chilie, lua și el din calabalăcuri și încărcă împreună cu tâlharul pe cămilă; iar după ce le-a pus pe toate pe cămilă, a început tâlharul s-o bată cu mâna să se scoale, iar ea nu se scula; și văzând Sfântul Macarie aceasta, a aflat o covățică și, scoțând-o, o a pus pe cămilă, zicând: „Frate, aceasta caută cămila”. Și lovind-o pe ea bătrânul cu piciorul, a zis: „Scoală!”. Și îndată s-a sculat și a mers puțin, pentru cuvântul lui, și iarăși s-a culcat, până ce n-a ridicat de pe dânsa toate calabalăcurile, și, rușinându-se tâlharul, s-a dus neluând nimic.

9. Venit-au tâlharii odată în chilia unui bătrân și i-au zis lui: „Am venit să luăm toate din chilia ta”. Iar el a zis: „Oricâte socotiți, fiilor, luați”. Și au luat toate cele ce le-au găsit în chilie și s-au dus; dar au uitat un sac care stătea spânzurat acolo. Și luându-l bătrânul, alerga în urma lor, strigând și zicând: „Fiilor, luați ce ați uitat în chilia voastră!”. Iar ei, mirându-se de nerăutatea bătrânului, au întors în chilia lui toate câte au luat; și s-au căit, zicând unii către alții: „Cu adevărat, omul lui Dumnezeu este acesta”.

10. Povestit-au oarecari că niște filosofi au voit odată să ispitească pe monahi; și trecea oarecine bine-îmbrăcat și i-a zis lui: „Tu, vino încoace”. Iar el, mâniindu-se, i-a ocărât pe dânsii. Trecând apoi acela, a venit un altul, un

oarecare monah libian; și i-au zis lui aceia: „Hei, tu, monahule, bătrânule rău, vino încoace”; iar el cu sârguință s-a dus; iar ei i-au dat lui o palmă; și el a întors îndată și celălalt obraz. Iar ei, mirându-se, s-au închinat lui, zicând: „Cu adevărat, iată monah!”. Și punându-l să șadă în mijlocul lor, l-au întrebat, zicând: „Ce faceți voi mai mult decât noi în pustie? Postiți? Și noi postim. Privegheați? Și noi priveghem, și orice faceți, și noi facem. Deci ce faceți voi mai mult șezând în pustie?”. Răspuns-a lor bătrânul: „Noi nădăjduim întru darul lui Dumnezeu și mintea o păzim”. Zis-au aceia: „Noi pe aceasta nu o putem păzi...”. Și folosindu-se, l-au slobozit pe dânsul.

11. Erau doi călugări locuind într-un loc, și a mers la dânsii un stareț ca să-i ispitească; și a luat un toiag cu care a început să

sfârâme verdețurile unuia; și văzând fratele, a stat ascuns până când le-a sfârâmat pe toate; și rămânând numai o rădăcină, a zis către bătrân: „Avva, de vei voi, las-o pe dânsa ca să o fierb și să gustăm împreună; și a făcut bătrânul metanii fratelui, zicând: „Pentru nerăutatea ta, se va odihni peste tine Duhul Sfânt, frate!”

12. Povestit-a Fericitul Zosima despre un stareț, zicând: „Fiind eu încă în mănăstire în Tir¹⁹⁸, a venit la noi un stareț îmbunătățit. Apoi, dacă am citit în cuvintele bătrânilor [Patericul] (căci acesta ne era nouă obiceiul, să le citim pe ele întotdeauna), am ajuns la povestirea despre acel stareț căruia, venind tâlharii, i-au luat toate și s-au dus, lăsând un sac, pe care, zicea, luându-l starețul, a gonit în urma lor, strigând și zicând: «Fiilor, luați ce ați uitat în chilia voastră». Iar ei, mirându-se de nerăutatea lui, toate câte le-au luat din chilia lui, iarăși le-au întors. Deci, după ce am citit povestirea aceasta, mi-a zis mie bătrânul cel ce

¹⁹⁸

Tir. veche cetate din Siria.

venise la noi: «Foarte m-a folosit această povestire». Iar eu, rugându-l pe dânsul ca să-mi spună ce folos a aflat dintru aceasta, a zis bătrânul: «Odată, zice, petrecând în locurile de pe lângă Iordan, am citit și eu povestirea aceasta, și, minunându-mă de bătrânul pentru nerăutatea și blândețile lui, ziceam către Dumnezeu: «Doamne, Cel ce m-ai învrednicit să vin în schima acestor sfinți bătrâni, învrednicește-mă să merg și pe urma acestora, și să călătoresc pe aceeași cale pe care au călătorit și ei, povățuiți fiind de darul Tău!». Acestea rugându-mă lui Dumnezeu, și având întru sine această dorire, două zile trecând, cum ședeam în chilie, am simțit pe oarecari apropiindu-se de chilie, care, și stând lângă ușă, au ciocănit. Iar eu, cunoscând că sunt tâlhari, am zis întru sinemi: «Mulțumită lui Dumnezeu, iată o vreme de a arăta rodul doririi!». Și, deschizând, i-am primit pe dânșii cu față veselă; și aprinzând candela, am început să le arăt lucrurile, zicând către dânșii: «Nu vă tulburați, că cred Domnului că nu voi ascunde nimic de voi». Iar ei mi-au zis: «Ai aur?». Și am răspuns lor: «Da, am trei bani»; și am deschis vasul înaintea lor. Și luându-i, precum și toate calabalăcurile, s-au dus cu pace.

Iar eu, zicea Fericitul Zosima, glumind, am zis către bătrânul: «Dar după aceasta ce-a fost? Oare s-au întors ca la bătrânul cel mai-nainte de noi?». Și a răspuns îndată: «Să nu dea Dumnezeu, că nici n-am voit aceasta, adică să se întoarcă». Deci vezi, zice, ce sporire și slavă întru Dumnezeu i-a dat lui dorirea și gătirea lui, că nu numai că nu s-a scârbit pentru luarea tuturor celor ce le avea, ci s-a și bucurat, ca cel ce de prea mare dar cu adevărat s-a învrednicit”.

13. Alt stareț, trebuindu-i haină, s-a dus în târg și a cumpărat de un ban și puținele parale. Și luând haina, o a pus și ședea pe ea, și dând banul vânzătorului, număra și paralele pe o lespede ce zăcea acolo; și venind cineva pe dinapoi,

trăgea de haină voind să o fure pe ea. Și simțind bătrânul că oarecine trage haina, s-a ridicat puțin - de ca și cum voia să se depărteze de acolo ca să pună paralele -, până ce ce-1 ce trăgea haina a reușit să o ia și să se ducă, și așa bătrânul, plătind tot prețul, s-a dus, neluând nimic.

Și a zis Fericitul Zosima: „Deși haina aceea nu era de mare preț, voința lui cea bună a fost mare. Căci având haina, era ca și cum n-ar fi avut-o, iar când a pierdut-o, a rămas netulburat”.

ȘI

*Că celor ce rabdă strâmbătate cu mulțumită,
și nu-și izbândesc loruși¹⁹⁹, Dumnezeu Se face izbânditor,
și de multe ori cu mai mari le răsplătește
decât cele prin care s-au nedreptățit.*

I.

Din viața Sfântului Ioan Milostivul

5¹ e minunatul Ioan, pentru mărimea darului voirii și a mâinii, pizmuindu-1 vicleanul diavol, a vârât gând rău în Patriciul °° Nichita, care, deși îi era prieten foarte apropiat, era oarecum nevrednic de a zice sau a gândi ceva despre fapta lui bună. Și apropiindu-se de Fericitul, a zis: „împărăteștii mâini, o, stăpâne, mulți bani îi trebuiește spre treburile cele de nevoie ale împărăției în toate ceasurile cheltuind. Că vezi dar și singur că treburile împărăției foarte au stătut întru strâmtorare; deci, pentru aceasta, cuviincios este ca pe cele în zadar și de nici o treabă cheltuite de tine să se aducă în cămara norodului”.

¹⁹⁹ Sau: nu încearcă să-și facă dreptate singuri.

²⁰⁰ Titlu nobiliar din vremea Sfântului împăratului Constantin cel

Mare.

Iar el, cu nimic dinspre dânsul tulburându-se, a zis: „Nu este drept ca cele afierosite împăratului ceresc să se scoată pentru cel pământesc; oare aceasta n-ar însemna vădită furare de cele sfinte și nu mic păcat spre Dumnezeu? Iar dacă ție ți s-a părut să faci așa, iată, luând toate ale bisericii, fă după voia ta, dacă din socoteala aceasta nu te muștră nici un cuvânt, căci, cu voirea mea, nici un ban din cele ce sunt nu voi scoate”. Și, nu știu cum, nesfiindu-se de nimic acel minunat bărbat, a chemat pe cei ce-i urmau și le-a poruncit să ia banii, lăsând Patriarhului nimic mai mult decât o sută de litre de aur.

Iar când se pogorau cei ce duceau banii, s-au întâlnit cu unii care se suiau la Patriarh, aducând borcane de miere, dintre care pe unele era scris „de cea dintâi²⁰¹”, iar pe altele, „neafumată²⁰²”. Iar dacă le-a văzut Patrichie pe acelea, și scrierea cum era o a citit, a vestit Patriarhului să-i trimită lui unul din borcane. Iar celui ce i s-au încredințat acelea, precum le este lor obiceiul, cercare făcând, și învățând și minunea cea făcută întru dânsule, a făcut-o cunoscută Fericitului, cum că toate sunt pline de aur, unul dintr-însele a trimis îndată lui Patrichie, anume cel care avea scriere „miere de cea dintâi”.

Iar aceluia i-a trimis și scrisoare, care avea o putere de acest fel: „Domnul

Cel ce a zis: *Nu te voi lăsa, nu te voi părăsi* (Evr. 13: 5), însuși nemincinos fiind, și acum pentru banii cei ce i-a luat mărirea ta, a dat alții în loc. Și-ți va arăta ție și borcanul cel trimis acum, unul dintru acelea fiind. Deci să știi cu de-amănuntul că pe Dumnezeu, Cel ce dă hrană și suflare tuturor, un om stricăcios niciodată nu-l va putea strâmtora". Și a poruncit și celor ce au dus borcanul înaintea martorilor a-1 deschide

²⁰¹ ИлпwTelov. Sau: de calitate superioară.

²⁰² aKatryoy. Sau: nearsă la foc.

Înaintea feței lui Patrachie și a-i vesti lui cum că și celelalte toate câte au văzut, așa se află; și pline de aur sunt. Și aflându-l ospătându-se, i-a dat lui în mână trimiterea, arătându-i borcanul, pe care dacă l-a văzut, a zis: „Cu adevărat, amărât [supărat] este pe mine stăpânul, de vreme ce mi-a trimis numai unul”; însă slugile, precum le era lor poruncit, înaintea feței lui deschizând borcanul, și banii deșertându-i, de aur a fi pline și celelalte asemenea îi vestea. Iar după ce, și scrisoarea citind-o, au aflat că omul nu poate să-l strâmtoreze pe Dumnezeu, sfiindu-se de aceasta și de frică umplându-se - că grabnic este sufletul cel blagorodnic și iubitor de faptă bună spre pocăință lucrului celui nu bine făcut -, a strigat: „Viu este Domnul, nici smeritul Nichita nu va suferi să se ispitească ca să strâmtoreze pe acela”.

Deci îndată sculându-se, și banii bisericii cât adică a luat întorcând, încă și acel borcan trimis, dar și de la sine adăugând trei sute de litre de aur, s-a suit la Patriarh, cerând iertăciune pentru nechiteală, iar el, cu bucurie primindu-l, nici imputare, nici ceva din cele întristăcioase n-a grăit către dânsul, ci mai vârtos cu cuvinte mângâietoare de suflet și cu sfătuiri duhovnicești întărindu-l, l-a trimis. Și dintru aceea, așa cu prieteșug unul cu altul s-au legat, încât l-a făcut pe Patriarh și naș al copiilor săi.

II.

A lui Avva Marcu

ce este nedreptățit de cineva, și nu cere cele trebuincioase de la cel ce-l nedreptățește, din acea parte crede lui Hristos, și în veacul acesta ia însutit, iar în cel ce va să fie va moșteni viață veșnică.

III. Din Pateric

1. *§*• ăsatu-s-a odată lui Avva Ghelasie de la un stareț oarecare, și acela împrejurul Nicopolei locuind, chilia și moșia dimprejurul ei. Iar un plugar al lui Vacat, cel ce era atunci fruntaș în Nicopole, fiind rudenie a starețului celui adormit, venind la Vacat, îl ruga să ia moșia aceea, că i se părea cum că i s-ar fi convenit după lege. Iar Vacat l-a poftit ca mai întâi să dea moșia plugarului, iar fiindcă nu s-a plecat (căci Ghelasie se cucernicea să nu dea chilie călugărească unui om mirean), Vacat se ispitea să o ia și cu sila. Și pândind dobitoacele pe care Ghelasie le

pusese să aducă măslinile rodite de moșia cea lăsată lui, pe acelea încărcate, smulgându-le cu sila, le-a băgat în casa sa și povara, toată luând-o, dobitoacele și pe cei ce le duceau le-a slobozit deșarte și cu ocară.

Iar fericitul bătrân n-a luat nimic de rodul acela, dar de stăpânirea moșiei nu se da în lături, pentru pricina cea mai-nainte zisă. Iar Vacat, înfierbântându-se cu mânie asupra starețului, a voit să uneltească pâră împotriva lui; și

fiind chemat la alte trebuințe, a purces la Constantinopol. Și călătorind pe uscat, a voit să meargă și la Sfântul Simeon cel din Staul [Stâlpnicul], și rugăciunile să le dobândească spre merinde, că auzise despre dânsul și poftea să-1 vadă. Și apropiindu-se el, și văzându-1 de sus de pe stâlp Fericitul Simeon, 1-a întreat: „De unde ești și unde mergi?”. Iar el a zis: „Sunt din Palestina, și merg în Constantinopol”. Iar Sfântul a zis către dânsul: „Și pentru ce?”. Zis-a Vacat: „Pentru multe trebuințe, și nădăjduiesc la ajutorul sfinției tale, ca să mă întorc iarăși și să mă închin sfințelor tale urme”. Zis-a lui Marele: „Nu vrei să spui, deznădăjduitule al oamenilor, că asupra omului lui Dumnezeu te sui, și că ascunzi fărădelegea? Dar nu vei spori, și nici casa ta nu o vei vedea. Deci, de te pleci sfatului meu, iată, pornește de aici și te pocăiește lui, poate cumva vei ajunge acolo viu”.

Și îndată prinzându-se de fierbințeală, și de cei împreună cu dânsul în căruță [lectică] punându-se, se silea să ajungă în Nicopole, și mergând la Virit², s-a săvârșit din viață, neajungând la Nicopole, nici casa sa neputând să o vadă, după proorocia Sfântului.

2. Fericitul Pior, lucrând la seceră la oarecine, i-a adus aminte ca să-i dea plată; iar acela nevrând, s-a întors în mănăstire. Și, fiind iarăși chemat, s-a întors în anul viitor; și ducându-se acolo, și cu osârdie secerând și lucrând, fiindcă nimic n-a luat de la om, s-a întors în mănăstire. Așijderea încă lucrând și întru celălalt an și nimic luând, s-a dus.

Iar Domnul, certând casa omului aceluia cu primejdii și cu boale multe, adunând omul plata, înconjura mănăstirile căutând pe bătrânul, și, abia putându-1 să-1

²⁰³

Actualul Beirut de astăzi.

afle, a căzut la picioarele lui și cerea iertăciune, dând împreună și cuvenita plată pentru osteneala celor trei ani, și zicând: „Mie Domnul mi-a răsplătit!”. Iar el n-a voit să o ia, ci i-a poruncit să o dea preotului la biserică.

3. Un frate a făcut o cheie cu care deschidea chilia unuia din bătrâni, căruia îi lua paralele²⁰⁴. Iar bătrânul a scris o hârtie, zicând: „Doamne frate, oricare ești, fă pomană și-mi lasă jumătate spre trebuința mea!”. Și făcând paralele două părți, a pus hârtia. Iar el iar intrând, și rupând hârtia, a luat tot. Apoi, bolnăvindu-se el după doi ani și de moarte apropiindu-se, sufletul

lui petrecea chinuindu-se îndelung și neieșind; atunci, trimițând, a chemat pe bătrân și i-a zis: „Roagă-te pentru mine, părinte, că eu eram cel care îți furam paralele tale”. Și a zis bătrânul: „Pentru ce nu ai spus degrab?”. Și rugându-se el îndată, acela și-a dat duhul.

²⁰⁴

Keplia = mici monezi.

PRICINA

*Că se cade să-i iubim și pe vrăjmași,
ca pe cei ce mult ne folosesc, și să le facem bine,
și să ne rugăm pentru mântuirea lor.*

I.

Din mucenicia Sfântului Mucenic Mina și a celor dimpreună cu dânsul

multă îndrăzneală Sfântul Mucenic Mina cu puterea lui Hristos vorbind cu Ermoghen, care ședea atunci înaintea ca judecător și chinuitor, și adevărind cum că el poate să le facă pe toate cu numele și chemarea Aceluia, și boli cumplite, și patimi netămăduite, și celelalte, pe care numai singur lui Dumnezeu îi este cu putință să le vindece, martori ai celor zise înaintea punând pe norodul ce sta de față, eparhul a zis către dânsul: „îndată te voi arăta bârfind și laudându-te în deșert! Când eu voi tăia sau arde oarecari mădulare ale tale, Hristos, Căruia tu l te închini, nu le va putea pune la loc, deci cum oare te vei arăta dând pe acestea altora împreună cu adevărul, pe care nu ești în stare a ți le dăruia nici ție însuși?”. Sfântul a zis: „Mă rog să iau întru mine cercare de la Hristos, o, eparhe, că mă nădăjduiesc cum că, de îndată ce te vei dezbrăca de dregătoria cu care acum ești înconjurat, și tu te vei arăta ca unul din cei stăpâniți de Hristos”. Iar eparhul, căutând a-și izbândi mânia, și nădăjduind ca și pe Sfântul să-l vădească pentru cele ce a zis înaintea tuturor, a poruncit ca toată carnea șalelor picioarelor lui sub care stau amândouă tălpile să o despoaie cu cuțite, și așa, pe oasele cele goale, să stea către întrebările lor cele despre Dumnezeu, așa ca, cu urgia durerilor la inimă lovindu-se, către răspunsurile și dezlegările celor puse înaintea²⁰⁵ cu lesnire să se împiedice. Deci fără de milă tăindu-i-se Sfântului carnea cu cuțite, și toată vâna²⁰⁶ ce era împrejur împreună dezbrăcându-i-se, smulgându-se și ceea ce ocârmuia mișcarea vinelor, a suspinat puțin, darul dându-se cumva în lături și ispitind pe nevoitor, dar dându-i lui pricini de cununi, căci, vădit fiind că cununile sunt roadele durerilor, răbda împotriva durerilor.

Iar după ce a fost lăsat din munci, îndată sărind Sfântul, a stătut drept pe oasele goale: „Picioarul meu a stătut întru dreptate, cântând: *în biserici te voi binecuvânta, Doamne* (Ps. 25: 12), iar de pretutindeni din șalele lui curgea mulțime de sânge, iar el avea fața luminată și întinerind sufletul către primejdii.

Și îndată priveliștea suna de biruință; eparhul, vrând deodată

împreună să scape de muștrări și pe împotriva nevoitor să-1 pună fără arme și lesne nelucrător sub mâna lui să se facă, îndată a poruncit dintru chiar gâtlejul lui să se taie limba Mucenicului. Iar Sfântul a zis: „Deși-mi vei putea stinge și luminile ochilor mei, nici așa nu mă voi poticni, că legea lui Hristos este lumină picioarelor mele.

²⁰⁵ tpopArpâTwy = problemelor, chestiunilor.

²⁰⁶ Tendoanele, mușchii.

Și, îndrăznesc să zic, că dacă voi lepăda eu limba, atunci tu vei lua limbă, cu mare glas cântând măririle lui Hristos"; care lucru se și făcu mai pe urmă, precum a proorocit Sfântul. Și de la Hristos, și picioarele, și limba, iarăși înapoi luându-le, ca cum ai zice²⁰⁷, și ieșind în cealaltă zi în priveriște, așa întreg a avut și pe însuși eparhul crezând și cu dânsul împărtășindu-se din mucenicie.

II.

Povestirea călătoriilor Apostolului Petru, cea scrisă de Sfântul Climent²⁰⁸

cercarea cea pentru iubirea de oameni, încă nedumerindu-mă eu, Climent, către Apostolul Petru, și cerând să aflu cu ce fapte poate să fie cineva iubitor de oameni, răspuns-a acela: „Iubitor de oameni este cel care și către vrăjmași se poartă blând și cu facere de bine. Că înțelegem că iubirea de oameni se alcătuieste din două părți, din care o parte este milostenia, iar cealaltă, dragostea către aproapele. Iar aproapele omului este tot omul, că om este și cel bun, și cel rău, și vrăjmașul, și prietenul. Deci se cuvine ca cel ce se nevoiește către iubirea de oameni să fie următor lui Dumnezeu, făcând bine și celor drepti, și celor nedrepti, precum Dumnezeu însuși în lumea cea de acum dă tuturor și soarele și ploile. Iar de voiești să faci bine celor buni iar pe cei răi să-i muncești, să știi că te apuci să faci lucrul judecătorilor”.

²⁰⁷ Trad. lit. Altfel spus: degrab, într-o clipeală.

²⁰⁸ Este vorba de Sfântul Climent Romanul, prăznuit de Biserică la 23 noiembrie.

Iar eu am zis: „Dar oare și Dumnezeu, când vrea să judece, nu este iubitor de oameni?”

Și Petru a zis: „Împotriva zici, că, de vreme ce judecă, este iubitor de oameni; că iubind și miluind pe cei nedreptățiți, muncește pe cei ce au făcut strâmbătate”.

Iar eu am zis: „Deci dar, dacă și eu celor buni le fac bine, iar celor ce fac strâmbătate, pentru că au nedreptățit oameni, îi muncesc, sunt iubitor de oameni?”

Și Petru a răspuns: „Dacă ți-ai luat ție și stăpânirea de a judeca, având pentru aceasta înainte-cunoștința, drept ai făcut judecând prin luarea stăpânirii”.

Iar eu am zis: „Drept ai zis și adevărat; că cu neputință este ca cineva, neavând mai-nainte cunoștința, să judece drept; că, uneori, unii se arată buni, lucrând nelegiuiri ascunse, iar alteori, din clewetirea vrăjmașilor, cei buni sunt socotiți răi. Dar și având cineva stăpânire de a cerceta, a munci și a judeca, nici așa nu va

putea negreșit să judece drept. Că unii, ucigași fiind, apoi chinurile suferindu-le, s-au slobozit ca niște nevinovați; alții iarăși nevinovați fiind, chinurile nesuferindu-le, și pentru aceasta mințind despre ei, au fost munciți ca niște vinovați".

Iar Petru a zis: „Deci dar este de trebuință ca cel ce se ține de fapta bună, precum a zis Hristos, pe vrăjmași îi iubește, și chiar se și roagă pentru dâșii, pe cei ce-i iau în batjocură îi binecuvântează, și pe cei ce-i prigonesc îi iartă, așa cu dinadinsul va fi iubitor al poruncilor - prin dragostea cea către aproapele toate păcatele i se vor ierta, și așa se va duce din viață. Iar dacă se va încredința cineva cum că vrăjmașii, vremelnice necăjind pe cei pe care îi urăsc, se fac lor pricinuitori ai izbăvirii de munca cea veșnică, ca pe niște făcători de bine îi va iubi pe dâșii. Altfel, cu neputință este să împlinescă cineva o poruncă ca aceasta, de n-ar iubi foarte pe Dumnezeu și cu frica Aceluia pedepsindu-se mai-nainte. Că zice: *începutul*

înțelepciunii este frica Domnului (Pilde 10: 7). Deci întru frica Aceluia învățându-se cineva, întru dragoste va veni negreșit, și așa va avea pe aproapele ca pe sine". Și mi-a zis mie: „Nu ți se pare că, doi împărați, vrăjmași fiind, având țările despărțite, oricine din supuși, de ar fi prins de una din părți și ar fi dat astfel la moarte, dacă cineva îl va slobozi din caznă cu bătaie și nu cu moarte, nu se arată astfel că cel ce l-a slobozit este iubitor de oameni?"

Iar eu am zis: „Ba încă foarte".

Și Petru: „Dar ce? Dacă însuși acesta va și fura ceva al aceluia, sau alt străin, și întru aceea se va prinde, una sau îndoit va da, fiind dator a da împătrit, sau chiar va fi omorât, ca cel ce s-a prins în hotarele potrivnicului, nu ți se pare că cel ce a luat îndoit și l-a slobozit pe dânsul de la moarte este iubitor de oameni?"

Și eu am zis: „Acum m-ai încredințat că cei ce nedreptățesc ei singuri se nedreptățesc, iar cei nedreptățiți mai vârtos iau câștig; și, pentru aceasta, cei ce fac nedreptate mai vârtos pe eiși s-au vătămat, iar celor ce le-au făcut strâmbătate, le-au câștigat folos. Iar celor ce li se pare că sunt nedreptățiți, mai vârtos ei sunt cei ce nedreptățesc, dar, măcar că se folosesc de la aceia, cele asemenea lor nu le răsplătesc".

Iar Petru: „Dar nu de la cei ce ispitesc, ci de la socoteala celor ce le primesc pe acestea".

Și lăudând eu cele zise, am zis către Petru: „Dar, o, domnul meu, lămurește-mi acest cuvânt, pe care ai apucat să-l zici mai-nainte, adică cum spre iertarea păcatelor pătimim nedreptățile și patimile".

Iar Petru: „Așa este, căci câte agonisim noi oamenii, tot mai mult poftim, zic ori haine, ori bucate ori altele, negreșit nu bine făcând le agonisim, pentru că, dacă voiește cineva să trăiască cu dreptul, se cuvine să nu aibă nimic. Că, dacă întru toate, agoniselile știu să pricinuiască

greșeale celor ce le au, lipsa acestora, oricum ar fi, este ușurare de păcate, pentru aceea dintru multa iubire de oameni a lui Dumnezeu se aduc pedepse asupra celor ce nu viețuiesc după

plăcerea lui Dumnezeu, pentru ca, pentru iubirea de Dumnezeu răbdând cât de cât cazne vremelnice, de muncile cele veșnice să se izbăvească".

III.

Din mucenicia Sfântului Longhin Sutașul

Pilat o scrisoare de la Cezarul, ce hotăra moarte asupra lui Longhin pentru credința în Hristos, îndată a dat-o precum era în mâna Iudeilor, și către uciderea Fericitului osârduitor pe osârduitori a trimis. Iar ei, ajungând în hotarul Capadocienilor și înștiințându-se că Longhin se nevoiește cu viață simplă într-una din țarinile părintești, îndată au ajuns în țarină, și s-au adunat în cuvinte cu Longhin, neștiind că acela este cel pentru care au suferit ostenele cele lungi și călătoria au săvârșit, drept aceea pe însuși acela l-a întrebat cine este Longhin. Iar Duhul Sfant pe toate i le făcuse lui Longhin cunoscute în ceasul acela, iar el, întorcându-se încetișor către dânșii, a zis cu glas blând și iubitor de oameni: „Veniți după mine, și eu vă voi arăta pe cel căutat".

Deci, atunci, veselindu-se Fericitul întru sineși și de mai-nainte îndulcindu-se de dulceața cea viitoare, și mai-nainte de mucenie moartea mucenicească sărutând-o, unele ca acestea le vorbea către sineși: „*Cât de frumoase sunt picioarele celor ce binevestesc cele bune* (Rom. 10: 15; îs. 52: 7). Cum voi vedea cerurile deschise,

acum voi istorisi slava Tatălui, acum în Ierusalimul cel de Sus, în patria îngerilor și în Mitropolia întregii cete a Sfinților cu sunete de biruință și cu vitejii luminate prea dulce mă voi sui. Acum mă voi dezbrăca de haina cea de lut, iar legăturile cele de suspinare ale trupului le voi lepăda. Acum mă voi slobozi de stricăciune, și întru nesticăciune bucurându-mă mă voi îmbrăca. Ieși-voi din viața cea vremelnică și din iarnă, ale cărei valuri sunt mari și spargerile de corăbii cumplite, și voi ajunge către adevăratul și singurul liman; întru care viață neîntristăcioasă și veșnică veselește-te, suflete, mergând către Stăpânul tău; arată față veselă, vremea chemând; pe cei solitori ție de bunătățile tale primește-i prietenește, ca pe cei ce ne cheamă la cina cea împărătească cu îndestulare să-i ospătam".

Acestea vorbind către sineși Longhin, pe cei ce au venit asupra lui în casa sa i-a dus; și, găzduindu-i luminat, a început apoi să-i întrebe în vremea cinei despre pricina pentru care au venit și ce este atâta căutare a lui Longhin. Iar ei, mai-nainte de a-i descoperi taina, jurământ de la dânșul luând, i-au spus cele scrise lui Pilat de Cezarul, și cum că capetele lui Longhin și ale celorlalți ostași pentru a le tăia au venit. Iar dacă s-a înștiințat și cine sunt aceștia care vor să moară împreună cu el, zic adică cei ce mai întâi au cinstit pe Hristos decât darea de plată cea jidovească, a vestit bărbaților care se depărtaseră puțin mai-nainte să vină degrab la dânșul, ca să se împărtășească cu dânșul din bunătățile cele de frunte.

Așa ziua dintâi și a doua prietenește găzduind pe cei trimiși de Pilat, luându-i pe dânșii a doua zi în țarină, aștepta pe cei pe care îi trimisese să-i cheme. Și înștiințându-se că, iată, s-a apropiat, îndată a spus celor ai lui Pilat: „Eu sunt Longhin, cel căutat de voi”. Iar ei la început nu credeau, căci cum l-ar fi putut socoti pe dânsul

a fi cel ce urma să pătimească, văzându-l așa vesel către primejdii? Iar dacă s-au înștiințat cu de-amănuntul că el este acela, nemairămânându-le nici o îndoială, greu le părea, și multe lovituri de la conștiință primeau, zicând: „O, ospăț rău-norocit! O, cumplită găzduire! Ce ți s-a părut ție, o, prietene Longhin, această cinstire? Pentru ce primeai în casă pe cei ce au venit spre uciderea ta? Moarte ți se face ție găzduirea, și pe tine te junghii la masă. Pe cei găzduiți de tine cu minune i-ai aflat tâlhari. Pentru ce, așa făcând, ai întristat pe cei ce voiau să-ți aducă junghiere? Du-te dar, plată luând de la găzduire slobozirea de moarte; nu primim ca să punem ție sabie; ne rușinăm de masă, ne rușinăm de văzătorul [veghetorul] străinătății, se întunecă mâna către ucidere, mintea se dă înapoi dinspre moartea făcătorului de bine; mai lesnicioasă ne este nouă primejdia cea de la Pilat decât loviturile cele de la conștiință; gata suntem toate a le pătimi decât să răsplătim lui Longhin cu niște mulțumiri ca acestea”.

Așa ostașii către mucenicul lui Hristos foarte cu milostivire îi ziceau, dar pe Longhin nu puteau să-l plece, dar și vitejește către dânșii cu adevărat răspundea viteazul: „Ce mă pizmuiți pentru bunătățile cele mari? Ce-mi plângeți moartea cu atâta jale? Această de acum nu-mi este moarte, ci început de viață. Mie cu adevărat mai vârtos moarte îmi este petrecerea întru cele de aici, căci nu stau lângă Stăpânul meu, și nu mă îndulcesc de fericirea cea de acolo; sfârșitul este sfârșit relelor, și nu-mi va soli mie și sfârșit al vieții, ci mă va trece către adevărata viețuire.

Acestea, și mai multe decât acestea Longhin încă vorbindu-le, și plecând pe ai lui Pilat să facă cea poruncită, au ajuns la moarte și ostașii cei osândiți cu dânsul. Iar el, uitându-se la bărbați cu fața luminată, pune dreapta pe dânșii și grumazii îi cuprindea, și ochii cu dulceață îi

săruta și le zicea „bucurați-vă, o, ostași ai lui Hristos și moștenitori ai împărăției, bucurați-vă, că iată, s-a deschis nouă poarta cea din ceruri, și îngerii ne vor lua sufletele noastre și le vor duce la Fiul Cel Unul Născut. Iar orice vă este poruncit, le zicea celor trimiși, împliniți”.

Apoi, îmbrăcându-se și cu podoabă frumoasă adusă lui din casă, de ca și cum ar fi fost chemat la nuntă, și către dânsa sârguindu-se, în genunchi plecându-se cu cei împreună cu dânsul, a isprăvit nevoița fericitului sfârșit, și, tăindu-li-se capetele, în cetele mucenicilor s-au scris.

IV.

Din viata Sfintei Teodora²⁰⁹

^'«iarecari călugări din cei ce se nevoiau cu Sfânta Teodora, lovindu-se cu boldul pizmuirii, căci o vedeau pe Fericita ajungând la capătul faptelor bune, pe ascuns, fără de știrea egumenului, au trimis-o pe aceea într-una din sihăstrie, dându-i și scrisoare, prin care se vădea cum că ar fi avut trebuință de ceva din cele ce nu sufereau amânare și care se cereau împlinite degrab, iar în adevăr era gătire [o cursă], de vreme ce se lucra și noaptea ca astfel aceea să se facă mâncare fiarelor; căci drumul acela era pustiu și hrănitor al fiarelor singure; dar zadarnică a fost pândirea vrăjmașilor și împotriva mai vârtos decât cum meșteșugeau ei.

²⁰⁹ Sfânta Cuvioasă Teodora, prăznuită pe 11 septembrie. Din Viețile Sfinților aflăm că ea s-a nevoit dându-se drept bărbat - așa cum au mai făcut de-a lungul veacurilor și alte câteva sfinte. De aceea, dacă la început aghiografii o pomenesc ca Teodora, mai jos, din gurile celor din jurul ei o aflăm pomenită după numele bărbătesc, adică Teodor.

Că rătăcindu-se Cuvioasa pe drum, cu îngăduința lui Dumnezeu, s-a apropiat o fiară care s-a făcut ei povață nerătăcită, până când, aducând-o, a stătut înaintea mănăstirii la care s-a întâmpnat să fie trimisă; iar fiara nici așa nu s-a depărtat, că, intrând ea, împreună a intrat și fiara; iar aceea, ducându-se către proestos ca să-i dea scrisoarea, fiara s-a dus la portar, pe care numaidecât era să-l rupă de nu ar fi strigat acela, și, întorcându-se Fericita și cunoscând felul zgomotului, a ajuns pe bărbat, care acum se făcuse hrană fiarei.

Și îndată apucând-o pe fiară de grumaji, a izbăvit pe om de stricăciune, și cu untdelemn ungând părțile vătămate, și numele lui Hristos chemând, l-a arătat pe acela sănătos ca și mai-nainte, iar pe fiară a făcut-o să cadă și să crape la picioarele lor.

Acestea toate voia să le ascundă, drept care după întoarcere n-a arătat nimic călugărilor; iar cei ce au dobândit facerea de bine, dis de dimineață, cu rugăciunile lui Teodor, s-au făcut de sineși vestitori ai lucrului celui făcut, zicând: „Omul s-a slobozit dintr-o moarte cumplită, și din gâtul fiarei ne-au dăruit nouă pe cel mai-nainte luat spre mâncare”; de ale căror cuvinte mirându-se și proestosul, întreba nedumerindu-se cine este cel ce l-a trimis acolo pe acela. Iar după ce toți s-au lepădat, uitându-se la Fericita, a zis: „Cine este acela, Teodore, care într-o arătată primejdie, afară de vreme, noaptea, te-a grăbit să ajungi acolo?”. Și vezi aici plăsmuire a sufletului celui drept care, netruflia eiș ocrotind-o și fraților neînvinuire păzind, a zis: „Fiind îngreuiat atunci cu somnul, și la ochii cei dinlăuntru, și la cei dinafară, nu pot să-i numesc acum pe cei ce m-au trimis”.

V.

Din Pateric

1. ® ^'ovestea despre Avva Motie ucenicul său, Isaac, că întâi a zidit mănăstire în Iracla; iar după ce s-a dus de acolo, a mers într-alt loc, și a zidit acolo încă una, și, după lucrarea diavolului, s-a

aflat acolo un frate care-l vrăjmășea și-l necăjea. Și sculându-se bătrânul și de acolo, s-a dus în satul său și și-a zidit luiși mănăstioară și s-a închis pe sineși.

Iar după o vreme au venit bătrânii locului de unde ieșise, luând și pe fratele care avea scârbă către dânsul, și s-au dus către dânsul ca să-l roage să se întoarcă în mănăstirea sa. Iar după ce s-au apropiat de locul unde era Avva Sori, au lăsat aproape de dânsul cojoacele lor și pe fratele ce avea scârba și s-au dus la Avva Motie, și, cum au ciocănit, a pus bătrânul scărișoara și s-a plecat spre ei; și cunoscându-i pe dânșii, a zis: „Unde sunt cojoacele voastre?”. Iar ei au zis: „Iată, colea, cu cutare frate”. Iar după ce a auzit bătrânul numele fratelui celui ce l-a întristat, de bucurie a luat toporul și a răsturnat ușa și a ieșit alergând către fratele.

Și văzându-l pe dânsul, întâi i-au făcut lui metanie și l-au sărutat, apoi l-au băgat în chilia lui și trei zile s-a veselit cu dânșii, lucru care nu-i era în obicei. Și sculându-se, a mers cu dânșii; iar după ce acesta s-a făcut Episcop, fiindcă era purtător de semne²¹⁰, dar și pe ucenicul lui, Avva Isaac, Fericitul Chirii l-a făcut Episcop.

²¹⁰ Srpeiocțjopoo. Cu alte cuvinte, făcător de minuni. Despre minuni sau diferite lucrări înțelese ca semne, a scris în nenumărate locuri Evanghelistul Ioan, vorbind de Hristos, Cel ce lucra semnele împărăției pentru mântuirea oamenilor.

2. Zis-a Avva Pimen: „Răutatea nicidecum nu strică răutatea; iar de-ți va face ție cineva vreun rău, bine fa-i lui, ca prin facerea de bine să ucizi răutatea lui”.

3. Un iubitor de Hristos, fiind dat la mucenicie de slujnica sa, dus fiind spre săvârșire, a văzut pe slujnica sa care l-a dat pe el; și luând inelul cel de aur pe care-l purta, l-a dat ei, zicând: „Mulțumesc ție, că astfel te făcuși mie pricinuitoare de bunățăți”.

4. Se spunea despre un frate ce se învecina cu un mare stareț că, intrând în chilia starețului, fura; iar starețul îl vedea și nu-l muștra pe dânsul, ci mai mult lucra, zicând că poate are trebuință fratele. Și avea mult necaz bătrânul, aflându-și pâinea sa cu lipsă. Apoi, vrând să se sfârșească, l-au înconjurat frații pe dânsul; și văzând pe fratele care îl fura pe dânsul, a zis: „Apropie-te de mine”. Și a sărutat mâinile lui, zicând: „Mulțumesc mâinilor acestora, că pentru acestea merg în împărăția Cerurilor”. Iar el, umilindu-se și pocăindu-se, s-a făcut și el monah iscusit din faptele cele ce le-a văzut la marele stareț.

5. Zis-a un stareț: „Dacă vei auzi despre cineva că te urăște pe tine și te batjocorește, trimite-i sau dă-i lui ceva pentru dragoste, după puterea ta, ca în ceasul judecății să ai îndrăzneală și să zici: «Iartă-ne nouă, Stăpâne, greșelele noastre, precum și noi am iertat greșiților noștri»”.

6. Un frate, călătorind și rătăcind, a întrebat pe aarecari ca să se înștiințeze despre cale; iar ei, făcători de rele fiind, l-au rătăcit pe dânsul în locuri pustii; urmându-l unul ca să-l prade pe dânsul, și poruncindu-i ca să treacă peste o râpă, pe acolo pe unde treceau ei, un crocodil alerga asupra tâlharului. Iar fratele, văzând fiara pornită

asupra făcătorului de rele, nu l-a trecut cu vederea, ci a strigat către hoți, însemnând pornirea fiarei; și fugind acela, mulțumea fratelui, minunându-se de dragostea lui.

7. Zis-a un stareț: „De-ți va veni pomenire de la cel ce te-a necăjit, sau te-a necinstit, sau te-a păgubit, dator ești să faci pomenire de dânsul ca de un doctor trimis de la Hristos, și să-l ai pe dânsul ca pe un făcător de bine; că însuși aceasta, adică a te necăji tu întru acestea, însemnează că sufletul tău boalește; că de nu ai fi bolit, nu ai fi pătimit. Deci dator ești să mulțumești fratelui și să te rogi pentru dânsul, că printr-însul cunoști boala ta, și să primești pe cele de la dânsul ca pe niște doftorii tămăduitoare trimise ție de la Iisus. Iar de te scârbești asupra fratelui, cu tărie strigi către Hristos: «Nu voiesc să primesc doftorii le Tale, ci voiesc să putrezesc în rănilor mele».

Deci cel ce voiește să se vindece de ranele lui cele sufletești, dator este a răbda cele aduse asupra lui de la doftorul, în orice fel ar fi ele. Că nici celui ce boalește trupește nu i se pare dulce [plăcut] să i se taie sau să i se ardă ceva, sau vreo curățenie să aibă, căci cu grață își aduce aminte de ele. Însă încredințându-se pe sineși că nu este cu puțință să se izbăvească într-alt fel de boală, iară decât printr-acelea ce le suferă vitejește, mulțumind doftorului, văzând că de boală îndelungată nu se va izbăvi fără decât numai prin puțină grață.

Arzător²¹¹ al lui Iisus este cel ce te necinstește pe tine sau te batjocorește, dar care te izbăvește pe tine de slava deșartă. Curăție a lui Iisus este cel ce ți-aduce ție pagubă sau ocară, că te izbăvește pe tine de lăcomie. Iar de fugi de ispite folositoare, fugi de viața cea veșnică; că cine a dăruit Sfântului Ștefan o slavă ca aceasta, de felul celei solite lui de cei ce l-au ucis pe el cu pietre?"

²¹¹ Kctutip. Este numit arzător al lui Iisus ca cel ce arde, printr-o rânduială ascunsă a lui Hristos, patimile celui ce boalește.

8. Fost-a un oarecare Patriarh cu numele de Alexandru, în oarecare cetate ce se chema Teopolis ; iar unul din scriitorii [notarii] lui, furând aurul pe care-l avea spre cheltuiala bisericii, a fugit; și, rătăcind, a căzut, între niște barbari egipteni sălbatici, care, și luând aurul de la dânsul, l-au dus către marginile cele depărtate ale țării lor. Iar Patriarhul, înștiințându-se de aceasta, trimițând după el, l-a cumpărat pe el cu optzeci de bani, și, întorcându-se, așa cu milostivire și cu iubire de oameni îl purta, încât și oarecari din locuitorii cetății, minunându-se, ziceau: „Nu este nimic mai de folos decât a greși cu ceva Patriarhului aceluia" [...].

9. Povestit-a Fericitul Zosima, zicând: „Un oarecare bătrân se învecina cu o chinovie; și era foarte bun și blând; pentru aceea și cei din obște foarte îl iubeau pe dânsul și i

se cucerniceau . Încă și oarecare frate locuia lângă bătrânul, într-o zi, nefiind el acolo, îndemnându-se fratele de vrăjmașul, ducându-se, a deschis chilia bătrânului și, intrând, a luat toate lucrurile lui și cărțile și s-a dus.

Iar după puțin, întorcându-se bătrânul, a văzut chilia sa deschisă, și, intrând, n-a aflat lucrurile sale, și s-a dus la fratele său că să-i spună întâmplarea. Și stând dinafară chiliei lui, și strigând pe fratele, după ce a văzut lucrurile zăcând în mijlocul chiliei (că încă nu apucase fratele să le strângă), nevrând a-1 vădi sau a-1 rușina pe dânsul, pricinuind²¹⁴ oarecare trebuință de nevoie, adică cum că s-a împuns la pânțele, s-a dat în lături de la chilia fratelui și a așteptat ceas din destul până când fratele va da în

²¹² „Cetatea lui Dumnezeu”. Un alt nume al Antiohiei, numită așa de împăratul Iustinian. Patriarhul Alexandru a păstorit-o între anii 695-702.

²¹³ Aveau mare evlavie la el.

²¹⁴ Pretextând.

lături din mijloc lucrurile lui, Apoi, întorcându-se, a început să zică despre alt lucru, nepomenind nicidecum despre chilie sau pentru lucrurile lui pe care le-a pierdut.

Iar după câteva zile, lucrurile bătrânului au ieșit la iveală, că, prinzându-1 niște cunoscuți ai bătrânului, l-au pus în temniță, fără știrea bătrânului. Și auzind bătrânul că fratele este în temniță, și neștiind pricina pentru care fratele era băgat în temniță, ducându-se la egumenul chinoviei celei de aproape (căci bărbatul era cinstit și lui și tuturor pentru covârșirea faptei lui celei bune, precum s-a zis mai-nainte), i-a zis lui: «Fă dragoste, și-mă dă câteva ouă și puțină pâine». Iar el i-a zis: «A venit cineva la tine, părinte?». Și a răspuns bătrânul zicând că da. Și poruncind egumenul, i s-a dat lui câte au voit. Și luând bătrânul pâinile și ouăle, s-a dus în temnița întru care era fratele și a intrat la dânsul.

Iar fratele, văzând pe bătrânul alergând, a căzut la picioarele lui, zicând: «Iartă-mă, că pentru tine sunt aici, că am furat lucrurile tale, și iată, cartea ta este la cutare, și haina ta la cutare»; și le spunea pe toate pe rând. Iar bătrânul a zis către dânsul: «Să se încredințeze inima ta, fiule, că nu pentru acestea am venit aici, nici nu m-am înștiințat că ești aici pentru mine, ci pentru că am auzit că te-au băgat în temniță, fără a cunoaște și pricina; și, mâhnindu-mă pentru scârba ta, am venit să-ți fac mângâiere. Și iată, vezi pâinile și ouăle pe care le-am adus pentru tine. Dar de vreme ce mă înștiințai că ești aici pentru mine, voi face pe toate până când, cu ajutorul lui Dumnezeu, te voi scoate din temniță». Și ducându-se, a rugat pe oarecari din cei slăviți ai lumii (căci bătrânul, pentru bunătatea lui, era cunoscut și unora ca aceștia), și, trimițând ei, au scos pe fratele din temniță".

PRICINA 8 Pa*FRV?eCI ȘI

Că nu se cuvine a urî pe vreun om.

I. Din Pateric

frate a mers la Avva Pimen; și împreună-șezând și alții, a lăudat pe un frate, zicând că este urător de rău. Și i-a zis lui Avva Pimen: „Ce înseamnă urător de rău?”. Iar fratele stătea și chibzuia, și nu avea ce să-i răspundă lui. Și sculându-se, s-a pocăit bătrânului, zicând: „Spune-mi, părinte, ce este urarea de rău?”. Și a răspuns bătrânul: „Urarea de rău o a îndreptat [câștigat] cel ce și-a urât

păcatele sale, și pe aproapele 1-a îndreptat".

II.

A Sfântului Diadoh

<3^Ş)ufletul iubitor de Dumnezeu este la început supărat de multe patimi, iar mai mult decât toate este supărat de mânie și urâciune [urarea aproapelui]. Și aceasta o pătimește nu atât din pricina dracilor celor ce le lucrează pe acestea, cât pentru sporirea sa. Că atâta timp

cât sufletul se îndeletnicește cu înțelepciunea cea lumească, chiar dacă ar vedea dreptatea călcată în picioare de unii și de alții, rămâne nemișcat și netulburat, căci, grijindu-se de poftele sale, nu mai privește la dreptatea lui de Dumnezeu. Iar când va începe să se ridice deasupra patimilor lui, pentru defăimarea acestora de acum și pentru dragostea lui Dumnezeu, nu suferă să vadă nici în vis dreptatea lepădată, însă se amărăște și se tulbură asupra făcătorilor de rele, și se tulbură până când va vedea pe ocărătorii dreptății că răspund cu gând blagocestiv la vrednicia acesteia.

Deci pentru aceasta îi urăște pe cei nedrepti, iar pe cei drepti îi preaiubește; căci ochiul sufletului se face negreșit împreună-răpit, atunci când perdeaua sa, adică trupul, o va țese prin înfrânare într-o multă subțirătate; însă este cu mult mai bine a plânge nesimțirea celor nedrepti, decât a-i urî. Că deși aceia sunt vrednici de urâciune [de a fi urâți], cuvântul [rațiunea] nu voiește ca sufletul cel iubitor de Dumnezeu să fie supărat de urâciune, de vreme ce, de față fiind urâciunea, sufletul nu lucrează cunoștința.

III. A Sfântului Isaac

urî păcătosul; că toți suntem vinovați; iar dacă te pornești pentru Dumnezeu asupra lui, plângi pentru dânsul, și nu-l urî, ci păcatele lui le urăște, și roagă-te pentru el, ca să te asemeni lui Hristos, Care nu Se mânia asupra păcătoșilor, ci Se ruga, și Care a plâns încă și pentru Ierusalim. Iar noi întru multe ne batjocorim de diavolul, și pe cel asemenea nouă batjocorit de vrăjmașul cel de obște să-l urâm și de el să ne îngrețoșăm? Iar dacă urăști pentru aceasta pe păcătos, că nu este drept asemenea cu tine, dintru aceasta te arăți că și tu ești păcătos, neavând dragoste; dacă Dumnezeu este dragoste, cel lipsit de dragoste este lipsit de Dumnezeu.

Deci nici nu urî, nici nu prigoni pe păcătos, ci, prin milostivire, fa-te propovăduitor al bunătății lui Dumnezeu, Care, nevrednic fiind tu, te chivernisește și nu te leapădă, nici nu Se îngrețoșează de tine, nici nu te cercetează pentru datoriile tale cele multe și mari. Deci urmează și tu, după putință, milostivirea și bunătatea Lui, și fa-te îndurat către cel împreună rob cu tine, ca prin milostivirea cea mică să dobândești marea milostivire a lui Dumnezeu.

PRICINA 3 POTRIV^eci și

Că pomenirea de rău este pierzătoare; și nu numai că netrebnițește toată lucrarea duhovnicească, ci și întoarce înapoi milostivirea lui Dumnezeu, și cum trebuie să stăm împotriva ei.

I. Din Mucenicia Sfântului Nichifor²¹⁶

osSli[^]n bărbat preot, pe nume Saprichie, avea prieten prea mare pe Fericitul Nichifor, care era mirean. Și atâta dragoste aveau unul către altul, încât se părea că unul trăiește în sufletul celuilalt; dar, prin pizma vrăjmașului, oarece lucru întâmplându-se, toată prietenia aceea o au risipit, și i-a adus pe dâșii întru atâta vădită vrăjmășie, încât au ajuns ca nici să nu se mai uite cu ochii unul la celălalt, și oriunde se întâlneau, întorceau ochii, îngreșându-se de însăși vederea celuilalt. Căci prieteșugurile cele mari prin fire se abat spre urâciune, după măsura ' socotelii celei potrivnice să arate și urâciune.

²¹⁵ Sau: amintirea răului

²¹⁶ Sfântul Mucenic Nichifor din Antiohia Siriei este prăznuit de Biserică la 9 februarie.

²¹⁷ = proporțional cu...

Dar Fericitul Nichifor, sufletul cel bun și blând și prea milostiv, degrab din patimă trezindu-se și necunoscând care este pricina, bunătatea dragostei fierbinte și cu sârguință iarăși umbla să o întoarcă înapoi: întâi adică prin oarecari prieteni solind la prietenul lui, aruncând asupra sa pricina greșealei și cerând fierbinte iertăciune. Apoi, după ce acesta se dovedi neînduplecat și neîmblânzit, vrăjmășia nicidecum voind să o dezlege, și mai vârtos și preot fiind și jertfitor și ucenic al împăciuitoareului și Blândului și Nepomenitorului de rău Hristos, și, împreună cu altele, și despre nepomenirea de rău de-a pururi învățând pe poporul cel de sub dânsul, de însuși acesta (de Saprichie) apropiindu-se dulcele Nichifor la vreme îndemânatică [potrivită] și căzând la picioarele lui, îl ruga cu lacrimi fierbinți să-i ierte lui vrăjmășia și așa să ia înapoi prieteșugul cel de dinainte.

Dar Saprichie, nemilostivindu-se cu nimic față de acestea, nici muindu-se din mânie, măcar că el dăduse pricină de sminteală, împingând pe acesta, îndată a trecut, nedând prietenului nici cuvânt, nici bună ziua, nici măcar o simplă căutătură.

Deci așa aflându-se ei unul către altul, și unul în tot chipul umblând să întoarcă prieteșugul cel mai dintâi, iar celălalt, urâciunea nestrucându-o, se ridică iarăși prigoană asupra creștinilor, împărățind Iulian, care porunci ca toți creștinii cei de sub dânsul să fie munciți foarte și omorâți dacă nu se vor lepăda cu jurământ de blagocestie.

Și ajungând o poruncă ca aceasta și în cetatea în care amândoi - Nichifor și Saprichie - locuiau, Saprichie, fiind mai vestit, pentru vrednicia preoției, îndată prinzându-se, suferea osândă de la ighemon, și era silit să se lepede de credință. Iar după ce acela a stat vitejește împotriva și cu păgânătatea nicidecum nu se învoia,

ighemonul, deznădăjduindu-se de toată plecăciunea [de toate încercările de convingere], s-a pornit către munci. Și întâi l-a băgat pe Saprichie într-un coșciug²¹⁸ oarecare de muncă cumplit, și cu măiestrii și cu meșteșuguri târându-l pe acesta și prăvălindu-l, li se părea tuturor că tăria stării lui împotriva se va deznoda, nădăjduind el ca tot trupul lui să se nimicească și să se cheltuiască, și, pe scurt, să-l lipsească pe dânsul prea cu silnicie de viața aceasta de acum. Dar, de vreme ce a răbdat și acea cumplită caznă a muncii, și nicidecum nu slăbea din mărturisire, de toată nădejdea primenirii deznădăjduindu-se prigonitorul, a dat asupra lui hotărâre de moarte, poruncind să fie omorât cu sabia.

Și îl duceau pe cale la moarte; iar Nichifor, necunoscând acestea, ci cunoscând că Saprichie călătorește calea cea mai de pe urmă, și socotind că acum este vremea de lucrul cel dorit al împăcării, de năprasnă arătându-se, se apuca de picioarele aceluia și prea fierbinte se ruga și se cucerea ca să nu lase pe prietenul său neiertat, ci să dea greșelei iertăciune. Iar acela așa se ruga, încât vărsa lacrimi fierbinți pe picioarele aceluia; iar el, o, suflet ne iubitor de oameni și neîmblânzit, nici aruncat acesta fiind la picioare, nu s-a întors către prieten, nici nu s-a înduplecat spre atâta pătimire și tânguiri, ci, astupându-și urechile cu ceara pomenirii de rău, mai degrabă încă se ținea de călătorie, grăbindu-se să treacă pe lângă jalnicele plecăciuni și rugăminți ale prietenului.

Iar minunatul Nichifor, nici așa deznădăjduindu-se, ci mergând pe altă cale, mai scurtă, și întinzându-se pe sineși pe cât putea cu picioarele, iarăși l-a întâmpinat prin cetate spre călătorie, aceleași, dar încă și mai miloase rugăciuni, nu numai cu limba și cu buzele, ci așa ca

²¹⁸ KoxXîaț = instrument de tortură; tradus de unii tălmăcitori mai vechi și prin „roată”. printr-un suflet gol făcându-se, și milă cerând cu toate mădularele și formele, și cu bogată curgere de lacrimi, acela încă era surd către acestea, cu piatra desăvârșit asemănându-se; și așa cu vrăjmășie și cu iuțime aflându-se, și ca tulburat de mânie, a ajuns la locul cel de tăiere.

Iar de vreme ce mâinile muncitorilor întindeau sabia, iar Saprichie aproape apucase să plece grumajii, cununile erau deasupra capului, și frumos se gătea să treacă către dătătorul de nevoie, fiindu-i poruncit să-și plece genunchii spre tăiere de la muncitori. Iar el, amar la suflet, cu întunericul pomenirii de rău umplându-se, și de cununii uitând [negrijind], de ca și cum s-ar fi strecurat printre mâini, și necunoscând întru cele ce era, a întrebat pricina uciderii, ca un nedumerit [tulburat] și ieșit din minte. Iar aceia, răspunzând, au zis: „Poruncile împărătești le-ai disprețuit, și n-ai ascultat ca să jertfești dumnezeilor lor [împăraților]”. O, ticăloșiile mele! O, cumplită cădere a pomenirii de rău! Unul din necredincioșii cei ce-l țineau pe dânsul s-a mărturisit [mucenicit]

pe sine, iar Saprichie, și înaintea tuturor, fără de rușine s-a lepădat de creștinătate.

Aceasta văzând Dumnezeiescul Nichifor, mai mult îl durea la suflet și încă mai fierbinte ruga pe Saprichie, zicând: „Nu, frate și părinte, să nu voiești să vinzi pe Dumnezeu, Care și pe tine te-a adus la ființă și către Care vei a te întoarce prin dezlegare; și nici legile bune credințe să nu le ocărăști, nici de mărturisire să nu te lepezi, pe care [căci] ai făcut-o înaintea lui Dumnezeu și a îngerilor. Cucernicește-te de cele mai-nainte nevoițe pentru Hristos, de acele nenumărate tăvăliri ale coșciugului, înfricoșătoarea chinuire a trupului; cinstește vrednicia cea mare a preoției; nu te face rea începere de închipuire altora și pildă de păgânătate; nu, rogu-mă ție,

prietene, și genunchii îmi plec și de picioare mă apuc. Nu minți mărturisirea cea pentru Treime, iată ție în mână dăruirile [premiile], pe scurt, deasupra capului cununile nevoiței”.

Cu acestea se ruga către prieten, și împreună la suflet se tăia; iar la Saprichie semeția era mult mai mare, iar acea inimă faraonicească mai mult se asprea, și nu se muia, că alesese mai vârtos să se lepede de buna-credință decât să se schimbe din pomenirea de rău. Mai cu putere topindu-se bunul Nichifor cu râvna bune credințe și a prietenului, și neavând de aici ce să mai facă, s-a dat pe sineși în locul lui la mucenicie, pe cea deopotrivă mărturisire arătând, pe cea de asemenea moarte chemând-o, și grumajii își pleca și sabia o cerea, și mâinile muncitorilor foarte asupra sa voinicește le întrarma; iar pornirea acelora cea asupra lui deodată o oprea, aceea că ighemonul nu auzise niciodată cele despre dânsul și nici nu li se poruncise acelora ceva pentru dânsul. Iar după ce, printr-un oarecare din cei de acolo, care în fugă se dusesse la dânsul, s-au vestit acestea ighemonului, acesta a mutat hotărârea spre mucenicie. Și aducându-se la muncitori osânda în scris, bunul Nichifor a primit prin sabie sfârșitul, cu puțină vreme și durere cumpărând împărăția Cerurilor, și purtător de biruință arătându-se, mai vârtos din lucru decât din nume, așa într-atâta să lipească de Dumnezeu muceniciile cele trupești, și ostenele și relele-pățimiri, precum milostivirea sufletului și iubirea de oameni și dragostea către aproapele, capul tuturor bunătăților, care și de la însuși Stăpânul cel de obște și Dascălul bine nouă ni s-a legiuit.

II.

Din Pateric

Avva Macane: „De vom pomeni răutățile cele aduse asupra noastră de la oameni, ucidem de la noi puterea pomenirii lui Dumnezeu. Iar dacă nu vom pomeni răutățile pe care le pătimim, vom fi nerăniți de draci”.

2. Zis-a un bătrân că cel ce fură, sau minte, sau alt păcat face, de multe ori, îndată după ce săvârșește păcatul, suspină și se

prihănește pe sineși și vine întru pocăință. Iar cel ce are pomenire de rău în suflet, ori de mănâncă, ori de doarme, ori de umblă, ca de rugină se roade, iar păcatul îl are totdeauna nedespărțit, și rugăciunea lui i se va face blestemul lui, și toată osteneala lui îi va fi neprietenă, măcar și sângele de și l-ar vărsa pentru Hristos.

3. Un frate, bându-se de oarecine, s-a dus la un stareț de la Chilia și i-a zis lui: „Părinte, un frate m-a necăjit, și mă supără dracul ca să izbândesc și eu pe dânsul”. Zis-a lui bătrânul: „Ascultă-mă, fiule, și te du în chilia ta și te liniștește, rugându-te întins lui Dumnezeu pentru fratele care te-a nedreptățit, și degrab te vei izbăvi de patimă”. Și a făcut fratele după cum l-a sfătuit pe el bătrânul, și, până într-o săptămână, Dumnezeu a șters mânia de la dânsul pentru sila cu care s-a silit pe sineși și pentru ascultarea pe care a arătat-o către stareț.

4. Doi frați oarecare, fiind prinși în vremea prigoanei, au fost aduși la mucenicie, și îndată muncindu-i, i-au aruncat în temniță. Și se făcu din bântuiala drăcească între dânșii oarecare prigonire și întărâtare. Unul degrab a făcut metanie fratelui său, zicând: „Se întâmplă să ne săvârșim mâine, să stricăm dar

vrăjmășia dintre noi și să lucrăm dragostea; iar celălalt nu se pleca. Iar a doua zi, fiind aduși iarăși la divan, i-au muncit, iar cel ce nu primise pocăința, dintru întâia năvălire s-a biruit. Și i-a zis lui dregătorul: „Pentru ce, ieri, atâta fiind muncit, nu mi te-ai plecat mie?”. Iar el, răspunzând, a zis: „Pentru că ieri aveam dragoste către fratele și darul lui Dumnezeu mă împuternicea, iar acum, am avut pomenire de rău către dânsul, și pentru aceasta m-am dezgolit de acoperirea și mângâierea lui Dumnezeu”.

III. A lui Antioh Pandectul

(ișșșîrecum norul, ajungând pe dedesubt, întunecă soarele, așa gândul cel pomenitor de rău întunecă mintea. Că în sufletul pomenitorului de rău sălășluiesc și în inima cea tulburată se încuibeză fiare sălbatice, adică viclenii și stricătorii draci.

IV. A lui Avva Isaia

saca vreun frate îți va face vreun rău și va cleveti, și-l va cleveti cineva pe dânsul înaintea ta, păzește inima ta, ca nu cumva răutatea să se înnoiască întru tine; adu-ți aminte de păcatele tale înaintea lui Dumnezeu, că voiește ca să ți le ierte, și să nu răsplătești cu rău aproapelui tău; de vei auzi că a zis cineva vreun cuvânt

asupra ta, și te vei întâlni cu dânsul în vreun loc, sau va veni la tine, fa veselă și bună față ta către dânsul, după puterea ta, și nimic să nu-i zici din cele ce le-ai auzit. Că scris este: *Cel ce pomenește pe rău este călcător de lege* (Pilde 21: 24). De te vei liniști în chilia ta, și-ți aduci aminte că cineva ți-a făcut rău, scoală și te roagă lui Dumnezeu cu toată inima ta ca să-l ierte pe dânsul, și gândul răsplătirii se duce de la tine. Nu voi să auzi

vătămarea celui ce te-a întristat, ca nu în inima ta să-i răsplătești lui [cu rău].

V. A lui Avva Marcu

lăutatea în gânduri cugetându-se, îndrăznește inima, iar stricându-se prin înfrânare și nădejde, o înfrânge pe dânsa.

VI. A Sfântului Maxim

<#șI)cârba se înjugă cu pomenirea de rău: când mintea, fața fratelui cu scârbă o oglindește, arătat este că are pomenirea de rău către dânsul; iar căile pomenitorilor spre rău sunt spre moarte, pentru că tot pomenitorul de rău este călcător de lege.

Dacă tu pomeniști pe cineva de rău, roagă-te pentru dânsul, și așa vei opri patima din pornire, despărțind [înlăturând] prin rugăciune patima și scârba din pomenirea

răului ce ți-a făcut; iar drăgăstos facându-te și iubitor de oameni, stingi cu totul toată patima din suflet. Iar dacă altul are pe tine pomenire de rău, fa-te dăruitor și smerit către dânsul, și chemându-l, ospătează-l împreună cu tine, și umblă împreună cu el, și împreună te încurteneste [împrietenește], și așa îl vei izbăvi pe dânsul de patimă.

VII. A Sfântului Efrem

6>A<Ș!*/

(&^Ș umul gonește albinele, iar pomenirea de rău, cunoștința din inimă. Roagă-te Domnului, și varsă lacrimi înaintea bunătății Lui, și pomenirea de rău să nu se încurtenască²¹⁹ în sufletul tău.

²¹⁹ *Lit.*: să nu se alipească/asocieze cu, să nu se adune cu. Aproape la fel și mai sus, în fragmentul din Sfântul Maxim.

PRICINA 8 PaiFRV?eCI ȘI

Că nu se cuvina a blestema pe cineva.

I.

A lui Grigorie Dialogul

În părțile Nursiei locuiau doi călugări, viețuind cu cinste, și se numeau unul Florentie, iar celălalt, Eutihie. Iar Eutihie, prea crescând cu râvnă duhovnicească și cu fierbințeala puterii, se nevoia ca sufletele multora prin sfătuire să le aducă lui Dumnezeu. Iar mai pe urmă a fost multă vreme rugat de frați să le fie înaintestătător al mănăstirii lor celei din locul acela, și pe mulți întru îndeletnicirea sfmtei-petreceri, întru desăvârșire i-a suit; pentru aceea, și după moarte s-a slăvit de Dumnezeu cu semne și cu minuni, haina lui săvârșind dezlegare de secetă și alte tămăduiri.

Iar Florentie, stăruind întru nerăutate și rugăciune, viața aceasta de acum - după ducerea lui Eutihie în mănăstire - o a săvârșit singur, rămânând în casa de rugăciune întru care locuiseră amândoi mai-nainte; și se ruga Atotputernicului Dumnezeu să-i dea lui vreun ajutor ca să locuiască acolo.

Intr-o zi, după rugăciune, apropiindu-se de chilie, a aflat o ursoaică stând înaintea ușilor, care, capul pe pământ plecându-l, arăta vederos că spre slujba lui s-a trimis de la Dumnezeu. Și cunoscând omul lui Dumnezeu pricina pentru care venise

ursoaica, a mulțumit lui Dumnezeu, și patru oi pe care le avea le-a dat ei, neavând pe nimeni să le pască, și i-a poruncit ei, zicând: „Du-te și scoate aceste patru oi la pășune, iar în ceasul al șaselea să te întorci”.

Și luând ursoaica oile, le scotea la pășune, iar la ceasul în care i se poruncise să se întoarcă era înapoi cu oile; iar când dreptul voia să postească, îi poruncea să se întoarcă la ceasul al nouălea; și, fără greșală, întru care ceas îi poruncea să se întoarcă, întru acela pururea se și întorcea. Iar în vremea când totdeauna făcea aceasta, și, iată, multă vreme cu sârguință ursoaica păștea oile, și vestea minunii alerga în depărtări, intrând vicleanul în patru bărbați din ucenicii Preacucernicului Eutihie, și pizmă într-înșii punând, deoarece învățătorul lor nu făcea semne, iar Florentie întru atâta minune se arăta strălucit, i-a pornit pe dânșii, și, pândind, au omorât ursoaica.

Iar Florentie - iată, ceasul stând de față, întru care îi poruncise ursoaicei să se întoarcă - o aștepta ca să se întoarcă după obicei; iar după ce a venit și seara, și ursoaica nicidecum nu se arăta, pe care acela, din multă nerăutate, o numea *frate*, a început a se necăji, și așa mâhnit, noaptea trecând-o, a doua zi s-a dus în câmp, căutând ursoaica împreună cu oile. Iar după ce a aflat-o pe ea omorâtă, cercetând, s-a înștiințat de ucigași, iar pe sine se dădu spre tânguire, mai vârtos tânguind răutatea fraților decât moartea ursoaicei.

Iar cinstitul Eutihie, înștiințându-se de ceea ce se făcuse, și chemând pe acela către sineși, umbla să-l mângâie, iar robul lui Dumnezeu Florentie, înaintea lui cu prea mare durere fiind mișcat, rugându-se, zicea: „Nădăjduiesc întru Atotputernicul Dumnezeu că aceștia, în viața aceasta, înaintea oamenilor își vor lua răsplătire pentru răutatea lor, cu care, ursoaica nimic vătămându-i, o au omorât.

Și îndată, din glasul lui a urmat și izbândirea de la Dumnezeu; iar cei patru călugări care au omorât ursoaica au căzut în boala leprei, încât mădularele lor desăvârșit putrezind, așa s-au săvârșit. Și facându-se aceasta, foarte s-a spăimântat omul lui Dumnezeu Florentie, temându-se că i-a blestemat pe ei, și pe sineși se numea ucigaș al aceluia, și în toată vremea vieții sale n-a lipsit să nu plângă pentru dânșii, rugându-se lui Dumnezeu ca să-i ierte lui greșala. Credem că pentru aceea Preaputernicul Dumnezeu a făcut aceasta, ca să numai cuteze de aici înainte acest bărbat minunat și fără de răutate, în oarece fel de supărare tulburându-se, să arunce în cineva glonțul blestemului.

Petru

Și așa, foarte greu este păcatul acesta, dacă vreodată, poate cu mânie mișcându-ne, vom blestema pe cineva.

Grigorie

mă întrebi, Petre, despre păcatul acesta dacă este greu, când Pavel zice că ocărătorii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu?

Pricepe dar cât de greu este păcatul, că lipsește pe om de împărăția lui Dumnezeu.

PRICINA a paipnv?eci și

*Că se cade ca nu numai să nu ocăram pe cineva,
ci și a-i binecuvânta pe cei ce ne ocărăsc,
și așa vom potoli mânia lor.*

I. Din Pateric

1. (#§2|)e spunea despre Avva Macarie că s-a suit odată din Schit în Muntele Nitriei; și, cum s-a apropiat de lac, a zis ucenicului său: „Mergi puțin înainte”. Și mergând ucenicul mai-nainte, s-a întâlnit cu un popă elinesc alergând, și i-a zis lui cu strigare: „E, e, drace, unde alergi?”. Iar acela, mâniindu-se, l-a bătut foarte tare cu bățul pe care-l avea și, lăsându-l mai mult mort, s-a dus.

Și mergând puțin mai-nainte, l-a întâlnit Macarie alergând, și i-a zis lui: „Mântuitu-te-ai, mântuitu-te-ai, ostenitorule”. Iar el, primind cuvântul, a venit către dânsul și i-a zis: „Ce bine ai văzut întru mine de mi-ai grăit de bine?”. Răspuns-a bătrânul: „...Că te-am văzut ostenindu-te, și nu că în zadar te ostenești”. Zis-a acela: „Eu de închinăciunea [salutarea] ta m-am umilit și am cunoscut că ești parte a lui Dumnezeu; că alt călugăr, rău întâmpinându-mă, m-a ocărât, iar eu i-am dat o bătaie până la moarte”. Și a cunoscut starețul că este ucenicul său. Și ținându-se popa de picioarele starețului, îi zicea: „Nu te voi lăsa până nu mă vei face călugăr!”

Și au venit la locul unde zăcea ucenicul lui ca un mort de bătaie, și l-a ridicat și l-a dus pe dânsul în biserica muntelui. Și văzând Părinții pe popa cu Avva Macarie, s-au spăimântat; și slăvind pe Dumnezeu, l-au făcut călugăr; și mulți dintre elini s-au făcut pentru dânsul creștini.

2. Și zicea Avva Macarie că cuvântul rău îl face rău și pe cel bun, iar cuvântul cel bun, și pe cel rău îl face bun.

3. Zis-a oarecine din Părinți: „De te va ocărî pe tine cineva, binecuvântează-l pe dânsul; și dacă va primi, bine va fi amândurora. Iar de nu va primi, el va fi cel care va lua de la Dumnezeu ocară, iar tu, blagoslovenia”.

4. Zis-a un bătrân: „Crucea lui Hristos o vedem, și patimile Lui le citim, dar pentru ce noi nici măcar singură ocară nu o suferim?”

II. A lui Avva Isaia

va zice ție cineva cuvânt aspru, nu înălța inima ta peste dânsul, ci sârguiește-te să-i faci lui metanie, mai-nainte până nu se va face prihănire în inima ta, de vreme ce mânia vine degrab. De te va ocărî cineva, să nu-i grăiești împotriva, până când va tăcea. Iar de te vei cerca pe sineți, vei afla întru tine cele ce ai auzit de la dânsul; deci pocăiește-te de ca și cum tu ai fi greșit, iar bunătatea lui Dumnezeu ne va primi pe noi iarăși.

PRICIH3 3 POTRVFeCI ȘI

Că «w se cat/e a minți, ci a grăi adevărul.

I. Din Pateric

1. i>48^ntrebat a fost un bătrân: „Ce este viața monahului?”. „Gură adevărată [nemincinoasă], trup sfânt, inimă curată”.
2. Zis-a un bătrân: „Minciuna este omul cel vechi care se strică după poftetele amăgirii; iar adevărul este omul cel nou, cel zidit după Dumnezeu”.
3. Zis-a iarăși: „Rădăcina lucrurilor celor bune este adevărul, iar minciuna este moarte”.

II. A lui Antioh Pandectul

(S^recurn gura bărbatului cel adevărat se sfințește din adevăr, adică din Domnul, că însuși zice: *Eu sunt Adevărul* (Ioan 14: 6), așa și cel ce minte se întina din tatăl lui, Diavolul: că minciuna este de la cel viclean, precum limpede a zis Mântuitorul.

III.

A Sfântului Isaia Pustnicul

Pl) j nu lauzi decât cele pe care le-ai văzut; iar cele ce le-ai auzit să nu le spui de ca și cum le-ai fi văzut, învață-ți limba ta întru cuvintele lui Dumnezeu întru cunoștință, și minciuna să fugă de la tine. A iubi slava oamenilor naște minciuna; iar răsturnarea minciunii prin smerenie face și mai mare frica lui Dumnezeu în inima ta. Păzește-te de minciună, că aceasta gonește de la tine frica lui Dumnezeu.

IV. A lui Avva Marcu

, ^ J ura celui smerit va grăi adevărul, iar cel ce se împotrivesc acestuia, este asemenea slugii aceleia ce a pălmuit pe Domnul peste obraz.

V. Din Pateric

1. a«s*Dis-a Avva Anuv: „De când s-a numit peste mine numele de călugăr, n-a ieșit din gura mea minciună”.
2. Zis-a Avva Grigorie: „Acestea trei cere Dumnezeu de la tot omul ce are Dumnezeiescul Botez: credința dreaptă - din suflet; adevărul - din limbă; și întreaga-curăție - din trup”.

VI.

A Sfântului Efrem

Odinioară, făcând frații noaptea lucrul de întâmplare, iarnă fiind, unul dintr-înșii, supărându-se de ger, s-a întors în chilia sa. Iar altul cârtea asupra lui. Și a trimis la dânsul pe un frate ca să-l cheme. Ducându-se acela, 1-a aflat pe dânsul pătîmind cumplit și i-a zis lui: „Frații întreabă cum te afli, iar pentru lucrul tău să nu-ți fie în grijă, că îl facem noi”. Iar el a zis: „Pomenită să fie dragostea voastră, că și eu voiam să mă ostenesc împreună cu voi, dar mă împiedică boala”. Și întorcându-se cel trimis către cei ce 1-au trimis pe dânsul, le-a zis lor: „Foarte pătîmește fratele, și mi-a zis că și el voia să se ostenească împreună cu noi, dar nu poate”. Acesta este cel ce a împlinit iconomia întru minciună.

VII. Din Pateric

1. ^ESeoi bătrâni aveau necaz între dânșii; și s-a întâmplat ca unul dintre dânșii să se îmbolnăvească. Și a venit la dânșul un frate pentru cercetare. Iar bătrânul a rugat pe fratele, zicând: „Eu și cutare bătrân avem scârbă, și voiam ca să-1 rogi pe dânșul să ne împrietenim”. Răspuns-a fratele: „Poruncit-ai Avva? Eu îl voi ruga”. Și ieșind fratele, cugeta întru sineși cum să schimbe lucrul; că se temea ca nu cumva bătrânul să nu primească rugămintea, sau să le facă și mai multă întărâtare.

Dar, după iconomia lui Dumnezeu, oarecare din frați a adus lui cinci smochine și puțințele duche; și luându-le fratele pe acelea, le-a pus în chilia sa; și alegând o smochină și puțințele duche, a dus bătrânului la care voia să meargă, și a zis: „Părinte, pe acestea le-a adus oarecine cutărui bătrân care e bolnav și, fiindcă m-am întâmplat acolo, mi-a zis: «Primește acestea și le du cutărui bătrân». Și le-am adus la tine”. Iar dacă a auzit bătrânul, a stătut gândind ca la un ceas și a zis: „Mie mi-au trimis acestea?”. Și a răspuns fratele: „Da, părinte”. Și le-a primit bătrânul pe ele, zicând: „Bine ai venit!”. Și întorcându-se fratele în chilia sa, a luat două dintre smochine și puțințele duche și a dus și celuilalt bătrân bolnav. Și facându-i lui metanie, a zis: „Primește acestea, părinte, că ți-a trimis ție cutare bătrân”. Iar el, vesel făcându-se, a zis: „împrietenitu-ne-am?”. Iar fratele a zis: „Da, părinte, prin rugăciunile tale”. Și a zis bătrânul: „Slavă lui Dumnezeu”. Și s-a împrietenit bătrânul prin darul lui Dumnezeu și prin priceperea fratelui, care i-a tras pe ei la pace prin trei smochine și puțințele duche, și n-a cunoscut bătrânul ce a făcut fratele.

2. întrebat-a odată Avva Agathon pe Avva Alonie dacă se poate să minți vreodată pe cineva. Și a răspuns Avva că se poate. Iar el a întrebat: „Când?”. Și el a zis: „Iată, doi oameni înaintea ta au făcut ucidere, iar unul a fugit în chilia ta. Și dregătorul îl caută pe el, și te întreabă pe tine, zicând: «Știi de ucidere?». Deci, de nu-1 vei minți, îl dai pe dânșul la moarte; lasă-1 mai vârtos pe dânșul înaintea lui Dumnezeu fără de legături, că El știe toate. Deci arătat este dintru aceasta că, câteodată, minciuna se poate cinsti înaintea adevărului”.

PRICINA 8 P£WRVJeCI ȘI

*Că mare este păcatul năpăstuirii, și,
spre slava celor năpăstuiți,
de vor răbda cu mulțumită de multe ori,
și în această viață vine pedeapsă de la Dumnezeu
asupra năpăstuiților.*

I. A Iui Paladie

ața unui preot din Cezareea Palestinei căzând și îngreuindu-se, a fost învățată de la cel ce o stricase pe dansa să năpăstuiască pe un cleric [citeț] al cetății. Și fiind cercetată de tatăl său, 1-a pârât pe citeț. Iar el a vestit Episcopului; iar Episcopul, chemând ceata

preoților, și aducând în mijloc pe citeț, întreba despre lucru. Iar el a răspuns: „Eu nu am treabă la aceasta”. Și oțărându-se Episcopul, i-a zis cu glas răstit: „Nu mărturisești întâmplarea ta, ticălosule, și așa să te pocăiești?”. Răspuns-a citețul: „Eu mă rog, am spus adevărul, că la aceasta nu am lucru, căci nu sunt vinovat de pricina către dânsa, iar dacă voiți ca să spun ceea ce nu este, [vă spun că] am făcut aceasta”. Spunând el aceasta, l-au caterisit din citeț. Iar acela, căzând la Episcop, l-a rugat, zicând: „Dacă aceasta ai socotit, chir Episcop, pentru că am zis

eu că am căzut, să nu mai fiu vrednic de clerul sfinției tale, poruncește ca să mi-o dea mie de femeie. Și așa, de aici înainte, nici eu nu mai sunt cleric, nici ea fecioară. Iar Episcopul și tatăl ei, așteptând a se afla el cu dragoste către dânsa, și așa să nu se poată într-alt fel să se taie obișnuirea, i-a dat-o lui pe dânsa. Iar el a pus-o într-o mănăstire de călugărițe, rugând pe egumena de acolo ca să o sufere [îngăduie] pe dânsa până la naștere. Și lăsând-o acolo, s-a dus într-o chilie părăsită și s-a încuiat pe sineși, alegând desăvârșit petrecere aspră.

Și s-a apropiat către Hristos cu inimă înfrântă și cu multe lacrimi, zicând: „Tu, Doamne, Cunoscătorule de inimi al tuturor, știi faptele mele, că pe toate le vezi mai-nainte de facerea lor, și cunoști aducerea-aminte a tot omul. Tu ești cercătorul cel iute al gândurilor, Tu ești ajutorul celor nedreptățiți și Izbânditor neamăgit năpăstuiților, că Ție nu-Ți place nici un lucru nedrept, și toată plecarea cumpenei este dreaptă la Tine. Deci, de aici înainte, Stăpâne, a judecății Tale celei neamăgite și drepte este a hotărî și a scoate la margini [bun sfârșit] judecata mea”.

Deci întru aceste rugăciuni și postiri stăruind el, a venit vremea ca ticăloasa să nască; și dreapta judecată a lui Dumnezeu i-a adus ei durere iute și nesuferită, vederi ale iadului și chinuri înfricoșătoare timp de șapte zile înconjurând-o pe ticăloasă. Iar pruncul nu se ivea din pânțele. Iar durerile se adăugau tot mai nesuferite în tot ceasul. Și a început a se văieta și a striga cu glasuri jalnice: „Vai mie, ticăloasei, că mă primejduiesc să pier căzând în două răutăți: în curvie și în năpăstuire; că de altul stricându-mă, pe citeț l-am asuprit”. Și, după ce nu mai putea nici să trăiască, nici să moară, nici să nască, și nici adunarea surorilor nu mai sufereau țipetele ei cele mari, pentru aceasta, de-a fuga ducându-se, au vestit

Episcopului. Și făcându-se de la toți rugăciune în biserică, această rugăciune neprimată o făceau la Dumnezeu nevinovatului.

Și sculându-se episcopul s-a dus acolo unde se închisese citețul; și a stat înaintea ușii ciocănind multă vreme, iar acela nici nu asculta, nici nu răspundea, drept care Episcopul porunci să se ridice ușa. Și intrând, l-au aflat pe dânsul zăcând jos. Și de ca și cum ar fi dat răspuns, a zis către dânsul: „Frate citețule, Eustathie, arătându-se cu Dumnezeiască judecată năpăstuirea cea spre tine prin rugăciunile tale, miluiește de acum pe ceea ce

ți-a greșit; din destul chinuindu-se ea cu muncile, dezleagă păcatul, că prin rugăciunile tale pătimește unele ca acestea. Roagă-te dar lui Dumnezeu ca să se izbăvească de dureroasa naștere". Iar el, împreună cu Episcopul, întins rugându-se, îndată ticăloasa s-a izbăvit de nevoie, născând pruncul; și-i ruga pe toți ca să-i ierte ei fărădelegea cea asupra dreptului.

Și, de atunci, toți îl aveau pe dânsul în rânduială de mucenici; că de toate grijile despărțindu-se pe sineși, întru înălțime de petrecere prea bună s-a suit, încât s-a umplut și de dar duhovnicesc. Iar acestea le-au trecut [povestit] ca să cunoaștem la ce feluri de cazne mai-nainte de munca ce va să fie în Gheena și aici se dau năpăstuiții; și iarăși, de ce fel de cinste și daruri - și acum, și în veacul cel ce va să vie - se învrednicesc cei năpăstuiți, care spre rugăciuni și mulțumiri se întorc și la Dumnezeu aleargă.

II.

Din viața Sfântului Grigorie Făcătorul de Minuni

arele Grigorie, trecând prin toată învățătura elinească, și cunoscând cu iscusul [din cercare] nealcătuirea ~', și nepotrivirea și slăbiciunea dogmelor celor de la dânsii, se făcu ucenic al Evangheliei; iar înainte să se nască prin Botez, așa de tare își îndrepta viața, încât nu voia să aducă în scaldătoare nici o întinare din păcat. Și petrecând în Alexandria, întru care se adunau toți cei ce se sileau spre filosofie și doctorie, deși era tânăr, era grea vedere [privește] celor de o vârstă cu el, dar cu întreaga înțelepciune era împodobit mai mult decât căruntețile [cei bătrâni]; că lauda celui ce se curăța era ocară celor ce se întinau. Deci, de ca și cum ar fi fost un răspuns oarecare [apologie împotriva] neastâmpărașilor, adică aceea a nu se arăta numai ei singuri a fi într-acel fel, au măiestrit o izvodire ca să lipească oarecare prihană de viața Marelui. Și au pus înainte spre clevetirea aceluia pe o femeie curvă osândită spre necinste.

Iar el, după obicei, cu bărbați înțelepți cu frumoasă rânduială cercând din oarece ale filosofiei, s-a apropiat femeia, miorcăindu-se și moleșindu-se, prin cele ce zicea și prin cele ce făcea prefăcându-se că l-ar fi cunoscut de mai-nainte. Apoi zicea că este lipsită de plăți pentru păcatul cel trupesc pe care l-ar fi săvârșit cu dânsa.

~²⁰ 'âouotaToi' = inconsistența, incoerența, iraționalitatea. ''' Caracterul contradictoriu.

Iar cei ce cunoșteau viața lui se oțărau pornindu-se cu mânie asupra femeii, dar el nici nu s-a tulburat împreună cu cei ce se aprindeau pentru dânsul, nici, năpăstuit fiind, nu a zis ceva împotriva, adică în ce fel este cu cuviință să zică cel ce se îngreuiază cu astfel de învinuiri, nici mărturii ale vieții n-a chemat, nici cu jurământ n-a vrut scape de prihănire, nici răutatea celor ce au gătit acestea asupra lui nu o a vădit, ci cu glas liniștit și așezat, întorcându-se către unul din prieteni, a zis

așa: „Plătește-i ei argintul, ca nu mai mult supărându-ne să tulbure cercarea ce ne zace înaintea”. Iar după ce cel căruia i se poruncise aceasta s-a înștiințat de la curvă cât argint cerea de la dânsul, i-a numărat tot pe dată, și așa a luat sfârșit sfătuirea cea vicleană a neastâmpăraților asupra celui întreg cu înțelepciunea; iar acum, când le era în mâini câștigul necinstei, atunci s-a făcut de la Dumnezeu și mărturia tânărului celui curat și vădirea năpăstuirii vârstnicilor.

Că, de îndată ce a primit argintul în mână, de duh necurat strâmbându-se, și cu țipăt sălbatic afară de glas omenesc văitându-se, a căzut de năprasună cu fața în jos, făcându-se celor de față vedere înfiorătoare și înfricoșătoare: părul rupându-și, cu mâinile zgâriindu-se, și ochii întorcându-i, și din gură slobozind spume, n-a slăbit dracul sugrumând-o până ce însuși Marele acela n-a chemat pe Dumnezeu ca să-L îmblânzească pentru dânsa. Unele ca acestea sunt povestirile tinereților minunatului Grigorie, vrednice începături ale celor ce au trăit după acestea.

III.

Din viața Sfântului Grigorie Acragantinul²²²

"ȚS^stfel este și povestirea despre Marele Grigorie, Episcopul Acragantinenilor²²³, care, cu blândețe suferind năpăstuirea, și doi ani întregi fiind închis și legat într-o temniță întunecoasă, fără rază și sugrumăcioasă [înăbușitoare], pe toate cu mulțumire și cu nerăutate le-a suferit, iar mai pe urmă s-a slăvit de Dumnezeu în mijlocul soborului, iar fata care a mințit asupra lui, de atunci înainte îndrăcindu-se, a fost tămăduită de dânsul, văzând toți, și, așa arătată făcându-se năpăstuirea, a mărturisit și pe față minciuna.

Iar cei ce cu Savin și cu Criscentie au gătit acestea asupra Sfântului, și în chilia lui pe față o încuiaseră pe când Sfântul dădea lui Dumnezeu în biserică rugăciunile cele de miezul nopții, au alergat degrab cu lumina înăuntru și, scoțând-o pe ea de acolo și plecând-o ca să zică cele asupra cuviosului, înaintea lui Dumnezeu și a soborului, volbură păcloasă s-a vărsat împrejurul lor și în toată adunarea acelora ceas din destul.

Apoi, după ce s-a risipit volbura, fețele tuturor s-au arătat negre și buzele vâlcedede [învinețite], și mai vârtos ale începătorilor năpăstuirii, încât nu putea nici a strânge, nici a grăi nicidecum; și iată cum vederos au primit de la Dumnezeu pedeapsa pe care de atunci și neamul lor o a

²²² Sfântul Grigorie al Acragantiei este prăznuit de Biserică la 23 Noiembrie.

²²³ E vorba de locuitorii cetății Acragas, Sicilia, din vechea Italie.

moștenit, osândindu-se să fie nehirotonit, și slujitor al Domnului dintru acesta să nu se facă²²⁴.

IV. Din Pateric

1. Gî^i ovestit-a despre sineși Avva Macarie, zicând: „Când eram mai tânăr și ședeam în chilie în Egipt, m-au apucat și m-au făcut cleric în

cetate. Și nevrând a primi, am fugit într-alt loc; și a venit la mine un mirean cucernic care-mi lua rucodelia mea și-mi slujea. Și s-a întâmplat dintr-o bântuială [ispită] ca o fecioară oarecare din satul din apropiere să cadă în curvie, și, luând în pânțele, a fost întrebată cine a făcut aceasta. Iar ea a zis: «Sihastrul!». Și ieșind cei ai satului, m-au prins și au spânzurat de grumazul meu oale afumate și toarte de coafe, și mă purtau cu alai pe ulițele satului, bătându-mă și zicând: «Acest călugăr a stricat pe fata noastră; apucați-1 pe el, apucați-1!». Și m-au bătut, încât puțin era de n-am murit. Și venind oarecine din bătrâni, a zis: «Până când veți bate pe acest călugăr străin?». Iar cel ce îmi slujea urma după mine rușinându-se, că erau ocărându-1 pe el și zicând: «Iată ce a făcut sihastrul pe care tu 1-ai laudat!». Și au zis părinții fetei: «Nu-1 vom slobozi pe el până nu va da chezășie că o va hrăni pe dânsa». Și am zis celui ce-mi slujea, și apoi m-au luat în chezășie. Și, slobozit fiind, am venit cu dânsul în chilia mea și i-am dat câte coșnițe

²²⁴ După versiunea acestei întâmplări aflată în Viețile Sfinților, preoții Savin și Criscentie urmăreau să dea jos pe Grigorie de pe scaunul episcopal și să pună episcop pe un eretic pe nume Eleusie, dar înainte de această intenție, chiar ei aveau dorința să urce pe scaunul episcopal.

aveam, zicând: «Vinde-le pe acestea și dă femeii mele să mănânce». Și ziceam gândului: «Macarie, iată, îți aflași ție femeie, deci trebuie să lucrezi puțin mai mult ca să o hrănești pe dânsa». Și lucram ziua și noaptea și îi trimiteam ei.

Iar când a venit vremea ca ticăloasa să nască, a petrecut multe zile chinându-se și nu năștea. Și a început a striga și a zice: «Miluiți-mă pe mine, ticăloasa, miluiți-mă pe mine, ceea ce am căzut în două rele: în curvie și în năpăstuire. Că am mințit asupra sihastrului, și 1-am învinuit pe dânsul în deșert, că acela n-a tăcut nimic, ci cutare tânăr, acela m-a stricat». Și cum a auzit cel ce-mi slujea, a alergat și a venit la mine și mi-a zis: «Iată, tot satul vine la tine ca să se pocăiască ție și să te slăvească». Iar eu, temându-mă de vătămarea laudelor omenești, m-am sculat îndată și am fugit în Schit. Acesta este începutul și pricina pentru care am venit aici".

2. Fost-a un stareț iubitor de frați, și plin de dragoste foarte, nesocotind niciodată răul. Iar un frate, furând niște vase", le-a adus și le-a dat lui, necunoscând el nicidecum despre acel lucru. Iar după câteva zile, s-au cunoscut vasele și, închis fiind bătrânul, a făcut metanie, zicând: „Iertați-mă, că mă pocăiesc!". Iar după puțin, a venit fratele cel ce a furat vasele și le-a pus la el, și a făcut vorbă [dialog] cu el, și zicea bătrânului: „Tu ai furat vasele?". Și a făcut bătrânul metanie fratelui, zicând: „Iartă-mă!". Încă dacă vreodată și altcineva dintre frați greșea și tăgăduia, el făcea metanie zicând „Iertați-mă". Atât era de cucernic și smerit-cugetator cuviosul, încât nici cu cuvântul n-a vătămat pe cineva vreodată.

²²⁵

6ț, vase; înseamnă și lucruri, în general.

3. Povestit-a un bătrân că, pe vremea Marelui Isidor, preotul Schitului, era un oarecare frate diacon pe care, pentru covârșirea faptei bune, 1-au făcut preot, pentru ca să fie moștenitor [să-i

urmeze] după moartea lui. Iar el, pentru evlavie, nu s-a atins de cele ale hirotonei, ci a rămas diacon. Pe acesta, din bântuiala vrăjmaşului, l-a pizmuit unul din bătrâni, și, toți fiind în biserică pentru pravilă, ducându-se bătrânul acela, a băgat cartea sa în chilia diaconului și, venind, a vestit lui Avva Isidor, zicând: „Oarecine din frați mi-a furat cartea. Trimite cu mine doi din Părinți, ca să cercăm chiliile”. Și ducându-se, întâi adică au căutat în chiliile altora, iar mai pe urmă au venit în chilia diaconului, și, aflând acolo cartea, a adus-o la preot în biserică, căruia i-au spus unde au găsit-o, de față fiind și diaconul și auzind. Și a făcut acesta metanie lui Avva Isidor înaintea a tot norodul, zicând: „Am greșit, dă-mi canon!”. Și i-a dat lui canon trei săptămâni să nu se împărtășească.

Și venind fratele la pravilă, stătea înaintea bisericii și cădea la tot norodul, zicând: „Iertați-mă, că am greșit!”. Iar după trei săptămâni, a fost primit la împărtășire, și îndată s-a îndrăcit bătrânul care-l năpăstuiise, și a început a mărturisi, strigând și zicând: „Am năpăstuit pe robul lui Dumnezeu!”. Și făcându-se rugăciune de către toată biserica pentru dânsul, nu se tămăduia. Atunci, Marele Isidor a zis înaintea tuturor fraților către diacon: „Roagă-te pentru dânsul, că tu ai fost năpăstuit, că nu se va tămădui fără numai prin tine”. Și rugându-se el, îndată se făcu bătrânul sănătos.

4. Era oarecine din Părinți pe nume Nikon, locuind în Muntele Sinai, iar nu departe de dânsul locuia un faraonii care avea o fiică. Și venind un om în casa faraonitului, și aflând pe fiica lui singură, nefiind acela acolo, o a stricat, apoi o a învățat să spună tatălui său că „Avva Nikon mi-a făcut mie așa”. Iar după ce s-a întors faraonitul,

înștiințându-se de ceea ce se făcuse, cu mânie și cu întristare la inimă învăpăindu-se, luând sabia, s-a dus la bătrânul. Și stând pe dinafară, a ciocănit, și, ieșind bătrânul, faraonitul a întins mâna ca să-l lovească cu sabia, și îndată i s-a uscat mâna. Și neputând să-l omoare pe bătrân, ducându-se, a spus preoților, și trimițând aceștia, au chemat pe bătrân. Iar după ce a venit, punând pe dânsul multe bătăi, au vrut să-l gonească. Iar el se ruga, zicând: „Pentru Dumnezeu, lăsați-mă aici ca să mă pocăiesc”. Și despărțindu-l pe dânsul trei ani de împărtășirea sfintelor și de biserică, au dat poruncă ca nimeni să nu meargă la el. Și a petrecut trei ani pocăindu-se în fiecare duminică înaintea bisericii, și-i ruga pe toți, zicând: „Rugați-vă pentru mine!”. Iar mai pe urmă, cel ce a făcut păcatul și a năpăstuit pe bătrânul s-a îndrăcit. Și, bătut fiind de dracul, a mărturisit la biserică, zicând: „Robul lui Dumnezeu nu știe nimic, eu am făcut păcatul, și am zis așa ca să-l năpăstuiesc pe el!”. Și auzind tot norodul, s-a dus la bătrânul ce se liniștea în chilie, și s-au pocăit lui [i-au făcut lui metanie], zicând: „Iartă-ne pe noi, părinte!”. Iar el le-a zis lor:

„Dumnezeu să vă ierte. Iar eu nu voi mai petrece aici cu voi, că nu s-a aflat unul să aibă dreptă-socoteală și să arate spre mine milostivire”. Iar bătrânul s-a depărtat îndată de acolo.

Mi se pare că bătrânul - care muștrase nemilostivirea și nesocoteala lor, spre îndreptare îndemnându-i - nu numai pentru aceasta s-a depărtat de dânșii, ci și ca să fugă de lauda și slava cea de la dânșii prin care de atunci voiau să-1 slăvească pe el, cunoscând ei covârșirea faptei lui celei bune și a bărbăției și a vitejiei²²⁶ celei după

⁷⁷⁷

Dumnezeu

Yevvoaorntoa.²²⁷ Concluzia din urmă aparține autorului, Pavel Monahul.

V.

A lui Awa Isaia

% e te vei năpăstui de cineva într-un lucru, nu te speria, ci fa metanie, zicând: „Iartă-mă, că nu voi mai face”, fie că știi lucrul, fie că nu-1 știi.

VI.

A Sfântului Maxim

ne vor vedea pe noi dracii nebăgând de seamă de [disprețuind] lucrurile lumii, ca nu pentru dânsele să urâm pe oameni și să cădem din dragoste, atunci ridic năpaste asupra noastră, ca, nesuferind întristarea, să urâm pe cei ce ne năpăstuiesc. Că nu este durerea mai grea decât cea a năpastei, ori că te năpăstuiește în credință, ori în viață, și nimeni nu o poate trece pe aceasta cu vederea fără numai singur cel ce privește la Dumnezeu, precum Suzana, Cel ce singur poate și din nevoi să-i izbăvească, precum pe aceea, și oamenilor să le vădească adevărul, precum la aceea, și sufletul să-1 mângâie cu nădejdea. Precum tu te rogi din suflet pentru cel ce te-a năpăstuit, pe atâta și Dumnezeu arată adevărul celor ce s-au smintit.

VII. A Sfântului Efrem

i e și se va întâmpla să fii năpăstuit, iar după aceasta se va arăta curăția conștiinței tale, nu cugeta înalt, ci slujește Domnului în smerita cugetare, Celui ce te-a izbăvit de năpăstuirea oamenilor, ca să nu cazi cu cădere grozavă.

PRICIM £1 PaiFRV?eCI ȘI

Despre cuvânt și tăcere,

și cum se cuvine să ne folosim de acestea,

și că a cuvânta nu este fără de vină.

I.

A lui Paladie

&rând a se săvârși Marele Pamvo, stând

⁰¹⁵împrejurul lui preoții Origen și Ammonie și ceilalți sfinți bărbați, se zice că le-a zis: „De când am venit în pustia aceasta, până în ceasul de acum nu m-am căit de vreun cuvânt pe care l-am grăit, și așa mă duc către Dumnezeu, de ca și cum acum încep blagocestia”. Și

mi-au povestit mie cei mai-nainte ziși bărbați că ori de câte ori era întrebat de cineva vreun cuvânt - fie scripturistic, fie alt oarecare negustoresc - nu răspundea îndată, ci zicea: „încă n-am găsit răspunsul”. Și de multe ori treceau și trei luni, și el tot nu dădea răspuns, zicând: „încă n-am ajuns să înțeleg”. Tot așa și hotărârile, le dădea cu cercetare și după Dumnezeu, încât toți le primeau pe acestea cu multă frică, ca de la Dumnezeu.

¹ Nu e vorba de Origen din Alexandria, cunoscutul teolog.

II.

Din Pateric

is-a un stareț: „Este un om care pare că tace, dar inima lui osândește pe alții; unul ca acesta totdeauna vorbește. Și este altul care vorbește de dimineața până seara, dar tăcerea o păzește, adică nu vorbește nimic fără folos”.

2. A fost întrebat un bătrân: „Ce este aceea a da seamă pentru orice cuvânt deșert (cf. Matei 12: 36)?”. Și a răspuns: „Ori ce fel de cuvânt vorbit pentru vreun lucru trupesc, afară de trebuința cea de nevoie, este cuvântare deșartă. Numai a vorbi pentru mântuirea sufletului nu este cuvântare deșartă, însă și întru aceasta, despre cele mai multe, trebuie să tăcem; că dacă începi să grăiești de cele bune, vine apoi și grăirea de cele rele”.

3. Mers-a un frate către un stareț și i-a zis lui: „Părinte, spune-mi cuvânt, cum să mă mântuiesc?”. Iar el i-a zis lui: „Dacă vei merge la cineva, să nu apuci să vorbești mai-nainte de a cerceta”. Iar el, umilindu-se de cuvânt, i-a făcut lui metanie, zicând: „Cu adevărat, multe cărți am citit, dar o învățătură ca aceasta n-am aflat niciodată”. Și, folosindu-se, a ieșit.

4. Se spunea despre Avva Ammonie că atunci când se ducea la biserică nu-l lăsa pe ucenicul său să meargă aproape de dânsul, ci departe; și de venea să-l întrebe despre gânduri și-i zicea lui singur [deosebi], îl gonea pe dânsul, zicând: „Ca nu cumva vorbind noi pentru folos, să se ivească vorbă străină, pentru aceea nu te las aproape de mine”.

5. Se spunea despre Avva Ammun că a mers la Avva Pimen și i-a zis lui: „Când mă duc în chilia aproapelui, sau el vine la mine pentru vreo trebuință, ne sfiim să vorbim unul cu altul, ca nu cumva să se ridice vreo vorbă străină”. Zis-a lui starețul: „Bine faci, că tinerețile au trebuință de păzire”. Și l-a întrebat pe dânsul Avva Ammun, zicând: „Dar bătrânii ce făceau?”. Și a răspuns starețul: „Nu aveau întru eiși altceva sau străin în gura lor ca să vorbească aceea”. Și a întrebat iarăși: „Deci, de se va face nevoie a vorbi cu aproapele, vrei să vorbesc din Scripturi sau din cuvintele bătrânilor?”. Zis-a starețul: „De nu poți să taci, mai bine este să vorbești din cuvintele stareților, și nu dintr-ale Scripturilor; că de vei vorbi dintru acestea, nu mică primejdie aduce celui ce nu-i desăvârșit”.

6. Zis-a Avva Isaia: „Nu este înțelepciune a vorbi, ci înțelepciune

este a cunoaște vremea când trebuie a vorbi și a răspunde cele trebuincioase. Fii necunoscător într-o cunoștință, ca să scapi din multe osteneli, că cel ce se arată pe sine într-o cunoștință își ridică osteneală luiși. Nu te făli într-o cunoștința ta, că nimeni nimic nu știe".

7. Un frate a întrebat pe Avva Matoi, zicând: „Ce să fac, că limba mea mă necăjește, iar când vin în mijlocul oamenilor nu pot să o opresc pe dânsa, dar și îi judec pe dânșii într-o lucru bun și-i mustru; ce să fac?". Și răspunzând bătrânul, a zis: „De nu poți să te oprești pe sineți, fugi deosebi; că aceasta este neputință. Că cel ce sade cu frații nu trebuie să fie în patru părți, ci rotund, ca așa către toți să se rostogolească; că și eu, nu pentru fapte bune șed deosebi, ci pentru neputință; că puternici sunt cei ce vin în mijlocul oamenilor".

8. Zis-a Avva Iosif: „Șezând noi odinioară cu Avva Pimen, a numit Avva pe Agathon; și am zis lui: «Este mai tânăr, pentru ce îl numești pe el Avva?». Și a zis starețul: «Gura lui 1-a făcut pe dânsul a se numi Avva»".

9. Zis-a un bătrân: „De vei câștiga tăcere, să nu te ai pe sineți [cugetând cum că] ai dobândit faptă bună, ci zi că «nevrednic sunt și de a vorbi»".

10. Povestea unul din Părinți: „Șezând odinioară stareții și vorbind pentru folos, unul dintre dânșii era văzător, și-i vedea pe îngeri facându-le semne cu mâna și laudându-i pe dânșii, iar când începea altă vorbă²²⁹, porcii se tăvăleau în mijlocul lor plini de împuțiciune și îi mânjeau pe dânșii; iar după ce vorbeau iarăși pentru folos, veneau îngerii și îi laudau pe dânșii".

11. Se spunea despre Avva Or că niciodată n-a mințit, nici nu s-a jurat, nici n-a blestemat pe vreun om, nici n-a grăit afară de nevoie.

12. De-a pururea îi zicea acesta ucenicului său, Pavel: „Vezi ca niciodată să nu aduci cuvânt străin în chilia aceasta".

III. A Sfântului Efrem

În u va zăbovi monahul într-un loc, nici nu va afla odihnă de nu va iubi mai întâi tăcerea și înfrânarea. Cel ce înmulțește cuvinte în mijlocul fraților, va înmulți sfade, și-și va înmulți urâciune luiși. Iar cel ce își cruță buzele sale va fi iubit. Frate, atletul, nevoindu-se, gura sa o strânge, așa și tu strânge gura ta de la cele ce prisosesc, și vei avea odihnă. Cel ce înmulțește cuvintele sale, greșos va fi. Iar cel ce păzește gura sa păzește sufletul său și iubit va

²²⁹ aAlr| oțiikiq. O vorbă fără folos, alta decât cele de folos cu care se îndeletnicesc de obicei.

fi. Iar cel obraznic cu buzele se va face pe sineși apropiat de sfărâmare, precum zice într-alt loc (cf. Pilde 6: 15; 10: 14). Grădina, neavând gard, călcându-se, se pustiește, iar cel ce nu-și păzește gura va pierde roadele sale din pricina mulței cuvântări, înțelege, monahe, că sfârșitul a miriade de cuvinte este tăcerea.

Deci, apucând mai-nainte câștigul, adică tăcerea, scapi de pagubă. Tăcerea este la cel tânăr precum frâul la cal; iar cel neînfrânat, în multe rele va cădea.

IV. A lui Antioh Pandectul

e cade ca monahul să vorbească cu Dumnezeu multe, iar cu oamenii, puține; că multa cuvântare fără de măsură face mintea nebăgătoare de seamă și o arată pe dânsa deșartă nu numai către duhovniceasca lucrare, ci o trimite pe dânsa și dracului trândăviei²³⁰. Deci tăcerea ne folosește nouă întru toate; că vistieriile împărătești se vor umple de aur, iar mințile monahilor celor adevărați se vor umple de duhovniceasca cunoștință. Iar de va zice cineva „pentru ce Pavel a întins cuvântul până la miezul nopții (cf. Fapte 20: 7)?”, am zice către dânsul întâi adică pentru că urma să călătorească, iar apoi pentru că acolo erau noi-ucenici [catehumeni], căci era începutul propovăduirii, iar ei aveau trebuință de mai mult sprijin în învățare; dar însă și Pavel era plin de Dumnezeiescul Duh, și nu el, ci Duhul grăia printr-însul, precum și însuși zice: *Căutați cercare [dovadă] că Hristos grăiește întru mine* (II Cor. 13:3)?

²³⁰ Lit.: acediei.

Purtătorii de Duh nu când vor ei grăiesc, ci când îi mișcă pe ei Duhul, Care locuiește întru ei. Iar dacă și unii ca aceștia vor grăi vreodată multe, nu se vătămă cu nimic, că au darul Duhului luminându-i pe dânșii, și mintea păzind-o netulburată, cu toate acestea, și aceluia îi este mai folositoare tăcerea cea în bună vreme și binecuvântată. Iar semnele celui ce are pe Duhul Sfânt întru sineși sunt blândețile și iubirea de liniște, și smerita cugetare în înțelepciune multă și cunoștință, și aceea adică să se afle cu neplăcere a către toată îndulcirea și slava lumii acesteia, iar de cele cerești fără de sărutare să dorească.

V.

A Sfântului Isaia Pustnicul

De va fi trebuință să vorbești cu fratele tău, vorbește mai puțin, cu smerenie și cu cucernicie, că Dumnezeu de-a pururea ia aminte la noi, și să nu vorbești sau să ascuți ceva din cele ce nu te folosesc. A nu se număra pe sineși și a se avea pe sineși necunoscător și a tăcea arată pe omul care nu se îndeletnicește în patimi a face voile lor, ci ale lui Dumnezeu; iar cel ce voiește să zică cuvântul său înaintea multora arată că nu este întru dânsul frica lui Dumnezeu. Că frica lui Dumnezeu este păzitoare și ajutătoare sufletului, adunând mintea întru sineși, ca să piardă pe toți vrăjmașii ei. A grijii de limbă adeverește pe om că este lucrător, iar neiscușința limbii însemnează arătat că nu are fapta bună înlăuntrul lui. Păzirea gurii ridică cugetul către Dumnezeu, dacă tace întru cunoștință; iar multa cuvântare naște lenevirea²³¹ și trândăvia.

²³¹ Acedia.

Frata, să ai sufletul tău plângând totdeauna, și smerit, și

suspînând întru sineși, și, ca cel ce ești nevrednic și neștiutor, taci de-a pururea, și nicidecum nu grăi fără trebuință. Iar de va fi trebuință să grăiești, și te vei cerca mai-nainte pe sineși văzând că este o pricină binecuvântată și după Dumnezeu, este mai bine să vorbești decât să taci, și de aici deschide gura ta cu frică și cu cutremur, având fața jos și cuvântul cinstitor și plecat, ca, dacă vei vorbi cu cineva, pentru dragoste, puțin să vorbești și curând să taci; iar dacă vei fi întrebat ceva, ascultă numai pentru nevoie și nimic mai mult să nu grăiești.

VI. A Sfântului Diadoh

ușile băilor, adeseori deschizându-se, îndată împing afară căldura cea dinăuntru, așa și sufletul, când voiește să grăiască multe, măcar de le-ar spune toate bune, risipește luarea-aminte la sine prin poarta cea glăsuitoare. Drept aceea, de aici înainte se lipsește de cugetările cele în vreme potrivită, și rătăcirea gândurilor o vorbește supărăcios celor ce se întâmplă să grăiască cu el, de vreme ce de aici nici pe Duhul Sfânt nu-1 are întru cuget, păzindu-1 pe dânsul de năluciri. Că lucrul preabun de-a pururea fuge de multa cuvântare, ca ceea ce este solitoare a toata tulburarea. Deci bună este tăcerea cea în bună vreme, nefiind nimic altceva decât maică a grijilor preaînțelepte.

VII. A Sfântului Maxim

ce fățarnicește tăcere pentru facerea de rău întocmește vicleșug aproapei, neizbândind întru aceasta, se duce adăugând patimii sale durere. Iar cel ce tace pentru folos sporește prieteșugul, și se va duce bucurându-se, ca cel ce a luat luminare ce prăpădește întunericul. Cel ce în adunare taie cu obrăznicie ascultarea cuvintelor nu se poate ascunde că bolește slavă deșartă, de care prinzându-se, pune înainte nenumărate întrebări [pricini de tulburare], voind să taie șirul celor ce se zic.

VIII. Din Pateric

1. CfiMț-wa Iosif a întrebat pe Avva Nistero, zicând: „Ce să fac limbii mele, că nu o pot opri pe dânsa?”. Și i-a răspuns lui starețul: „Dar de vei vorbi, afli odihnă?”. Zis-a acela: „Nu”. „Și dacă nu ai odihnă, pentru ce vorbești? Mai vârtos taci, și de se va întâmpla vreodată vreo vorbă, mai vârtos ascultă decât să grăiești”.

2. Zis-a Avva Pimen: „Dacă vei fi tăcut în tot locul în care vei locui, vei avea odihnă”.

3. Doi frați din Schit au voit să meargă la Avva Antonie; și au intrat în corabie, și cu dânsii a intrat și un stareț pe care frații nu-1 cunoșteau, mergând și el așijderea la Avva Antonie. Deci frații, șezând în corabie, vorbeau cuvinte părintești din Scriptură, încă și despre rucodelia lor. Iar bătrânul tăcea.

Iar după ce au ieșit din corabie, au venit la Avva Antonie, și a zis Avva Antonie fraților: „Bun tovarăș ați aflat pe bătrânul acesta”. Apoi a zis și bătrânului: „Buni frați ai aflat cu tine, Avvo”. Și a zis starețul: „Buni sunt, dar curtea lor nu are ușă; și cel ce voiește să intre în grajd dezleagă și măgarul”. Iar aceasta o zicea însemnând

că cele ce le vin în gura lor, acelea le grăiesc.

4. Se spunea despre Avva Agathon că trei ani a pus piatră în gura sa până a îndreptat [dobândit] tăcerea. Vezi, nevoitorule, și urmează și tu răbdarea bătrânului, sau, neputând urma, smerește-te.

5. Zis-a Avva Pimen: „De-și va aduce aminte omul de cuvântul cel scris că *din cuvintele tale te vei îndrepta, și din cuvintele tale te vei osândi*, va alege mai vârtos a tăcea.

6. Zis-a același: „Un frate a întrebat pe Avva Pamvo de este bine a lăuda pe aproapele. Și i-a zis lui: «Mai bine este a tăcea»”.

7. Zis-a Avva Sisoe: „Iată, am treizeci de ani de când nu mă mai rog lui Dumnezeu pentru păcat, ci pentru altul, orice fel ar fi, aceasta mă rog, zicând: «Doamne iisuse, apără-mă de limba mea!»». Și până acum, în fiecare zi cad printr-înșă și păcătuiesc”.

IX.

A Sfântului Isaac

\$\$\$¥ voi de-a pururea a tăcea, și păzirea liniștirii, se face dintru aceste trei pricini: ori pentru slava oamenilor, ori pentru căldura râvnei întru fapta bună, ori că omul are înlăuntrul său o oarecare vorbire Dumnezeiască și cugetul

lui se trage către dânsa. Și oricine nu are una din cele de pe urmă, adică pe a doua sau pe a treia, de nevoie este să bolească cu cea dintâi. De vei păzi limba ta, vei avea de la Dumnezeu darul umilinței celei din inimă întru care-ți vei vedea sufletul, adică lumina minții, și te vei umple de bucuria Duhului. Iar de te va birui limba, nu vei scăpa niciodată din întunecare. Dacă nu ai inimă curată, să ai măcar gură curată, precum a zis oarecare din sfinți.

PRICINA 3 paTOVjeci și

*Că și simplu a se fura este păcat,
iar jurământul strâmb are pedeapsă nemilostivă,
și cum că jurământul cel ce se face din obrăznicie
spre lepădarea poruncii lui Dumnezeu
trebuie să fie dezlegat, iar pentru dânsul trebuie să se facă
pocăință.*

I. Din viața Sfântului Eftimie

af^n bărbat oarecare pe nume Chiriac, trăgându-se din satul Faran, era păstor de oi, și, păscând turma prin acele pustietăți, i s-a încredințat de la oarecine alte oi, zece la număr, trăgându-se din același sat, sărac și acela, ca și pe acelea să le pască împreună cu ale sale. Și trecând ceva vreme la mijloc, 1-a ajuns pe acel sărac o trebuință de neocolit; iar el, neavând nimic altceva decât mica turmă, îndată a trecut-o cu vederea, și s-a văzut silit să o vândă și pe aceea pentru nevoia trebuinței.

Și precum se vede, rău la socoteală fiind Chiriac, necinstind mai-nainte adevărul pentru puținul câștig ce 1-a luat de pe urma oilor,

a dat înapoi numai opt, întărind că atunci a luat doar atât de la dânsul; iar acela, cerându-le și pe cele două, Chiriac era tăgăduind, iar lucrul lor intra întru ceartă, și amândoi foarte se certau. Și intrând în mijlocul lor niște împăciuitori, au pus jurământ celui ce va voi, ca așa să risipească acea ceartă. Iar Chiriac, alegând să jure, săracul cerea ca jurământul să se facă asupra raclii moaștelor Marelui Eftimie; și iată că li s-a hotărât lor o zi oarecare; și purcezând Chiriac să jure în ziua aceea, se pogorî cu săracul către mănăstire.

Și în vreme ce calea ce duce din Ierusalim în Ierihon o aveau în picioare, iată că li se vedea lor și mănăstirea. Văzând săracul pe Chiriac dedat cu totul spre jurământul cel strâmb, și, ca și cum avea jurământul în vârful limbii, și, mai mult temându-se de cum ar jura el decât cum ar jura acela strâmb, a zis: „Frate, haidem să ne întoarcem, că din destul ne este spre încredințare chiar și numai această pornire spre jurământ, și [drept care] nu trebuie adăugat nimic mai mult”. Acestea zicând el, se ruga că să nu jure, iar acela nu îngăduia, până nu va săvârși și cu lucrul jurământul, că socotea că fără de cale mai vârtos va face.

Iar după ce au intrat în mănăstire și au cutezat acel cumplit lucru peste racla moaștelor, acela, fiind cu adevărat nebun, jurământul cel strâmb l-a adus la sfârșit, zicând întru inima sa că nu este Dumnezeu (cf. Ps. 13: 1); dar mai vârtos uitare luând el de Dumnezeu, socotea să se ascundă de Dânsul. Și atunci s-a întors acasă, nebunește îndulcindu-se de norocitul câștig cel din dobândă. Iar a doua zi, zăcând pe la miezul nopții deștept pe pat, și părându-i-se că ușa se deschidea de sine, văzu un călugăr oarecare bătrân purtat de cincisprezece tineri, în mâna dreaptă având toiag și casa cu multă lumină luminând-o, aspră căutătură având către dânsul, cu glas răstit a zis: „Ce ai cugetat, deșertule, peste coșciugul lui Eftimie?”. Iar el, amuțind cu totul, și neputând cu nimic a da răspuns, același îndată a poruncit celor dimprejurul lui ca să-1

muncească: apoi patru întinzându-1, celui de-al cincilea i-au dat toiagul în mână, și a zis să-1 bată tare ca să nu fie disprețuitor față de Dumnezeu, nici jurător strâmb, nici lipsitor de cele străine.

După aceea, părându-i-se că a fost bătut din destul, oprind mâna tânărului, l-a apucat de păr și a zis: „Ai cunoscut acum cu adevărat, necuvioase, cum că, pe pământ, unele ca acestea le judecă Dumnezeu? Iată, întru această noapte, suflete, vor să ceară sufletul de la tine, dar cele ce rău le-ai făcut, cum vor fi? Pentru aceasta ți-am adus această chinuire, ca alții să se facă mai buni dintr-înșea, și de primejdia cea din jurământul strâmb să fugă cu totul, iar mai vârtos și de însuși aceea de a jura, măcar și drept de vor jura”.

Acestea zicându-i și cu ele îngrozind pe Chiriac, cu cei de lângă

dânsul îndată s-a dus, iar el, de vedenie tulburându-se, încă și durerile bătailor neputând să le sufere, iute glas înălța, și pe cei de aproape îi chema, ranele le arăta, și jurământul strâmb fierbinte îl mărturisea, și de cele ale primejdiei către dâșii se plângea; apoi se ruga să fie dus de dâșii la racla Sfântului, zicând: „Poate că cel ce mi-a dat mie aceste rane nesuferite cu lesnire le va și vindeca, fiind ucenic al Aceluia ce firește face binele mai vârtos decât să muncească, de vreme ce nicidecum meșteșugurile și mâinile doftorești nu ar fi îndestulate către niște dureri ca acestea”.

Și auzind aceia acestea, apoi și văzând că prea greu era rănit, și înspăimântându-se nu puțin și ei, însă plecându-se către dorirea bărbatului, au meșteșugit durerea într-acest fel. Umplând doi saci de paie, și pe aceia binișor punându-i de-alături pe un asin, apoi în mijloc punându-l și pe el, așa pe dânsul în mănăstire la raclă l-au dus. Aceștia ne-au povestit și nouă toate cele despre dânsul, și rănilile cele de pe spatele lui arătându-le, atâta frică a băgat în frați, încât, de atunci înainte, n-au lăsat pe nimeni să se jure peste racla Sfântului, nici să aducă jurământ asupra altuia. Iar acei oameni, atunci la noi petrecând ziua, după ce vedeau pe Chiriac lipsindu-se și de înseși acele slabe și subțiri nădejdi către viață, și către moarte privind, și pântecele lui stricându-se, și din gura lui neputând câtuși de puțin să oprească borătura, l-au luat pe dânsul și l-au dus iarăși acasă; iar el, în noaptea aceea, de-abia trăind, a doua zi s-a sfârșit.

II.

Din Pateric

e>^«3icea Avva Zosima: „Mergând în Sfânta Cetate [Ierusalim], a venit oarecine din cei iubitori de Hristos și mi-a zis mie: «Părinte, am un frate care locuiește cu mine, și, din bânțuiala vrăjmașului, avem oarece ceartă între noi; apoi eu, pocăindu-mă, acela nu voiește să se împace cu mine; deci milostivește, pentru Domnul, și fă cu dânsul cele de pace». Iar eu, după ce am auzit, chemând îndată pe fratele, i-am grăit lui cele ce ajută spre pace și unire. Iar el la început părea că se pleacă, apoi, prefăcându-se la cuget, mi-a zis: «Nu pot să mă împac cu dânsul, de vreme ce m-am jurat pe cruce ca de aici înainte să mă am neîmpăcat cu dânsul». Iar eu, zâmbind, i-am zis lui: «Jurământul tău, frate, are o putere ca aceasta, e ca și cum ai fi zis: *Mă jur pe cinstită Crucea Ta, Hristoase, că nu voi păzi poruncile Tale, ci voi face voile vrăjmașului Tău, ale diavolului.* Deci nu numai că nu ești dator, frate, să oprești acel rău care te-a mâniat, ci și să te pocăiești și să te necăjești pentru dânsa, și să te umilești pentru obrăznicia ta, ca să nu mai fii astfel răpit de dânsa. Că și Irod, de s-ar fi pocăit și nu ar fi întărit jurământul său, nu ar fi făcut ceea cumplită ucidere, tăind pe Înainte-Mergătorul lui Hristos». Și umilindu-se fratele spre aceasta, a făcut metanie fratelui său și mie, și așa, cu darul lui Dumnezeu, iarăși s-au unit într-un dragoste”.

PRICIM3 3 PaiFRVmi I

*Că se cade nu numai să nu clevetim,
ci nici celui ce clevetește să nu-i îngăduim
să șoptească sau să cârtească.*

I.

Din viața Sfintei Singlitichia

Fericita Singlitichia că grea foarte și pierzătoare este clevetirea, iar unora le este hrană și odihnă; iar tu, o, credincioasă, nu te face vas al răutăților celor străine, ci gătește sufletul tău neprisosit, că, primind putoarea cuvintelor clevetitorului, întinăciuni ale necurăției vei soli rugăciunii tale prin gânduri și fără de pricină vei urî pe cei ce vorbesc; că, spoindu-ți-se auzul de neomenia clevetitorilor, te vei uita ca un neam de jos* la toți, socotindu-i deopotrivă de necurați, precum și ochiul, peste tot cu văpseală fiind cuprins de-amănuntul pe dinainte, nedeosebită are nălucirea înaintea celor văzute .

= un om de nimic, nimeni.' ²³² Text dificil. Gătește sufletul tău așa încât să nu se arate între alții prisosind cu ore cari virtuți sau alte fapte bune care să te înalțe mai presus de ei, luând seama că nu ție, ci lui Dumnezeu I se cuvine toată slava și ajutorul; iar dacă vei face altminteri, vei stârni clevetirile oamenilor celor pizmași, și astfel te vei umple, ca de o spoială, de

Deci se cuvine să se păzească auzul și limba spre a nu zice ceva de acest fel, nici a suferi a auzi; că scris este: *Auzire deșartă nu primi* (Exod 23: 1), și iarăși: *Pe cel ce clevetește întru ascuns pe aproapele său, pe acela l-am gonit* (Ps. 100: 5), și iarăși aiurea: *Ca să nu grăiască gura mea lucruri omenești** (Ps. 16: 4). Iar noi grăim și lucrurile cele ce nu sunt. Deci trebuie nici să credem celor zise, nici să le primim nicidecum, ci împreună cu Proorocul să zicem și să facem: *Și m-am făcut ca un om ce nu aude și nu are în gura lui muștrări* (Ps. 37: 14).

II.

Din Pateric

1. ^T^»enit-au niște eretici la Avva Pimen și au început să clevetească pe Arhiepiscopul Alexandriei, zicând că are hirotonia de la preoți; iar el a strigat pe fratele care era cu dânsul și a zis: „Pune masă și le fă lor să mănânce și-i primește pe cei cu pace”.

2. Un frate a întrebat pe un stareț, zicând: „Ce e clevetirea și ce este a osândi?”. Și a răspuns bătrânul: „Clevetirea se zice [că se lucrează] întru cele nearătate și cele ascunse, iar a osândi se zice în păcatele cele arătate;

putoarea cuvintelor lor, ce-ți vor soli la rugăciune întinăciuni ale necurăției prin gânduri, de care tulburându-te, vei începe a urî fără pricină pe cei ce te-au clevetit, de ca și cum ei ar fi pricina tulburării tale, și nu tu, cel ce te-ai arătat plin de mândrie prin „prisosințele” osteneților tale. Și așa, cu auzul și cu ochiul tulburat, vei privi ca prin niște văpsele [culori], și nu vei face deosebire limpede între cele văzute, confundând pe unele cu altele, ba chiar văzându-i pe toți deopotrivă de necurați.

Continuarea: „...pentru cuvintele buzelor Tale eu am păzit căi aspre”.

deci tot graiul [rău] pe care cineva nu-l poate grăi înaintea fratelui său este clevetire, adică de va zice cineva că cutare frate este bun

și blând, dar este neprietenos și nu are dreptă-socoteală, aceasta este clevetirea. Iar de va zice cineva că acel frate este negustor și iubitor de arginți, aceasta este a osândi; pentru că a osândit faptele lui și toată viața lui, iar aceasta este mai rea decât clevetirea".

3. Zis-a un stareț: „De vei cleveti pe fratele tău, și te va bate conștiința, du-te de-i fă lui metanie, și spune că «te-am clevetit», și de aici înainte păzește-te ca să nu te mai batjocorești, că clevetirea este moarte a sufletului".

4. Zis-a iarăși: „De va cleveti frate pe frate înaintea ta, vezi să nu te rușinezi de dânsul și să zici «adevărat, așa este», ci, ori taci, ori zi lui: «Eu, frate, sunt osândit, și nu pot să judec», și așa te mântuiești și pe sineți și pe acela".

III. A lui Antioh Pandectul

(3¹) ă fugim, fraților, de șoptire²³³, ca să nu ne lipsească pe noi de Rai și să ne trimită în Gheena focului, că, șoptind, șarpele a scos pe Eva din Rai.

²³³ Mai-nainte s-a vorbit despre clevetire (KaTaA.aA.ia), acum Antioh Pandectul pomenește despre șoptire (i|/i0upia⁶ⁱ);). Șoptirea e tot un fel de clevetire, dar ceva mai subtilă, e un fel de primă etapă către clevetire. E o vorbire în taină despre alții, fără știrea lor, o pălăvrăgeală, fără o manifestare vădită a pizmei față de cei ce, în scurt timp, vor fi țintă a clevetirii. Aceasta se arată în continuare.

IV. A lui Isaia Pustnicul

vreun frate se va sili să clevetească pe fratele său înaintea ta, să nu te rușinezi și să te pleci lui, și așa să păcătuiești la Dumnezeu, ci zi lui într-o smerenie: „Iartă-mă, frate, că păcătos sunt"; și acestea pe care le zici sunt ale mele, și nu pot să le sufăr [port] pe ele". Iar dacă' tu ești luptat [ești silit de cineva] spre a cleveti pe fratele tău, adu-ți aminte că, de va auzi, se va scârbi, și te vei rușina să te întâlnești cu dânsul, și așa te vei odihni.

V. A lui Isaac Șirul

® ^'etrece de-a pururea binecuvântând cu gura, și nu vei fi ocărăț. Că ocara naște ocară, și blagoslovenia, blagoslovenie. În ziua când vei deschide gura ta și vei grăi asupra cuiva, socotește-te pe tine a fi mort și deșert într-o toate lucrurile tale pe care le faci, măcar de ți s-ar părea că într-o dreptatea inimii ai grăit spre zidii e. Că nu este nevoie să-și strice cineva casa ca s-o zidească pe a altuia, iar dacă cineva înaintea ta s-ar porni să clevetească pe fratele tău, posomorăște-ți fața ta, și atunci te vei afla păzindu-te lui Dumnezeu și aceluia.

Nu poți să astupi gura celui ce clevetește pe aproapele său? Păzește-te încai [măcar] pe sineți să nu fii părtaș cu dânsul la clevetire. Cunoaște dar că dacă va ieși foc de la tine și va arde pe alții, pe sufletele cele arse în focul tău, Dumnezeu le va căuta din mâinile tale. Și deși tu

nu vei pune foc, dar și vei binevoi cu cel ce îl aruncă, și afli plăcerea într-o aceasta, vei fi tovarăș cu dânsul într-o judecată.

VI. A Sfântului Maxim

(?S®ă nu dai auzul tău limbii clevetitorului, nici limba ta auzului iubitorului de prihănire, ascultând cu dulceață cele grăite asupra apropiatului, ca să nu cazi din Dumnezeiasca dragoste, și așa să te

află străin de viața veșnică.

Nu primi asupra părintelui tău ocară, nici să nu-1 îndemni pe cel ce îl necinstește pe dânsul, ca să nu se mânie Domnul pe lucrurile tale și să te piardă din pământul celor vii.

Astupă gura celui ce clevetește întru auzurile tale, ca să nu săvârșești păcat îndoit împreună cu dânsul: pe tine să te obișnuiești întru pierzătoarea patimă și pe acela neoprindu-1 să clevetească asupra aproapelui.

Cel ce fără de patimă spune greșeala fratelui, după două pricini o spune: sau ca să-1 îndrepteze pe dânsul, sau pe altul să-1 folosească. Iar dacă spune afară de acestea -sau lui, sau altuia - îl spune ori imputându-i-1, ori pentru a-1 batjocori; dar astfel nu va scăpa de Dumnezeiasca părăsire, ci ori într-acea, ori într-altă greșală negreșit va cădea, și, de alții muștrându-se și ocărându-se, se va rușina.

Când vei vedea pe oarecari mândri nesuferind ca cei mai buni să fie lăudați și meșteșugind să facă nepropovăduit adevărul cel grăit, oprindu-1 pe dânsul de la

aceștia cu miriade de ispite și cu nelegiuite diavolii, să înțelegem din acestea că Domnul e din nou răstignit și îngropat de aceștia, și păzit cu ostași și cu peceți, pe care prin înviere răsturnându-i Cuvântul, pe cât de mult este luptat, pe atât mai strălucit se arată, dobândind prin pătimiri gură spre nepătimire, căci, ca Unul care și este și se numește Adevărul, este mai tare decât toate.

VII.

Din Pateric

1. dj»^is-a un bătrân: „Precum cel ce primește foc în sân, se va arde de dânsul, așa și cel ce primește vorbele multora, nu va scăpa de clevetire”.

2. Zis-a Avva Iperehie: „Mai bine este a mânca carne și a bea vin, decât a mânca întru clevetire trupurile fraților”.

3. Zis-a același: „Șoptind șarpele, a izgonit pe Eva din Rai. Asemenea cu acestea este și cel ce clevetește pe aproapele, căci împreună cu sufletul său îl pierde și pe al celui ce-1 aude”.

4. Zis-a iarăși: „Să nu grăiască gura ta cuvânt viclean, că via nu scoate spini”.

5. întrebat a fost un stareț: „Ce este clevetirea?”. Și a răspuns: „Acea adică a nu cunoaște pe Dumnezeu sau slava Lui, și pizma cea către aproapele”.

VIII. A Sfântului Efrem

rv)

„n rate, nu suferi pe cel ce clevetește, măcar de ar grăi și adevărul, ca să nu te împărtășești cu dânsul dintru aceeași pierzare. Căci de se va întâmpla ca cineva, cu adevărat, să-1 numească rău pe împăratul ce a greșit, nimeni din cei de față nu va suferi să asculte cele zise asupra împăratului, iar de va suferi să stea și să audă, se va scoate un chin deopotrivă asupra amândurora: unul adică va fi omorât din pricina limbii, iar celălalt

pentru auz. De tâlcuiește ceva mincinosul, iar tu pleci urechea ta către dânsul, sânul auzului tău va primi moartea pe care o scoate prin gură, iar luând aluatul plin de amărăciune al minciunii, îl vei frământa întru sineți.

De unde a luat moartea pricină să intre în om? Au nu prin auz, prin care Eva a primit graiurile șarpelui? Printr-acesta, de atunci și până acum, pierzarea are obicei să intre. Că Diavolul îl poate ucide pe cel ce tace prin cel ce grăiește, iar pe cel pe care nu-l poate omorî prin gură, îl ucide prin ureche; când dracii ziceau adevărul, Mântuitorul n-a îngăduit să se audă (cf. Mc. 1: 24; Le. 4: 34 și urm.).

Încă și Apostolii n-au primit să audă pe dracul ce-i lăuda pe dânșii, ca nu cumva glasul cel plin de amărăciune să se pună în auzul cel curat, și dintru aceasta și minciuna să se facă neprimată; că vicleanul are fire să amestece adevărul cu minciuna, și, așa amăgind pe cei mai simpli, îi surpă în prăpastia pierzării. Iar șarpele, mâncând plăcere, îndată o preface întru amărăciune, și, de o va trimite în cineva, vai celui ce o a primit!

Așa și minciuna e trimisă din adevăr ca o otravă plină de moarte. Că în cuvintele cele prea dulci este ascunsă amărăciune cumplită și pierzătoare, necunoscându-se de mulți. Așa și Iscarioteanul, ascunzând vicleșugul în sărutarea gurii și în limbă pașnică, a gătit vânzare asupra Stăpânului celui cunoscător de inimi. Și dacă unul ca acesta s-a arătat mincinos către Ziditorul, cu atât mai mult se va arăta către tine. Datu-S-a pe Sineși Mântuitorul la moarte, dar n-a dat auzului Său glasul mincinosului.

Deschizându-și gura Sa, a gustat oțet cu fiere, dar urechea Sa nu și-a dat spre a primi graiurile spurcatului. Datu-și-a gura Sa ca să o sărute vânzătorul, dar n-a dat răspuns amăgitorului. Dă gura ta mincinosului să o sărute, dar nu da lui auzul tău, că sărutarea îl osândește, iar prin auz te va ucide gustarea graiurilor lui; dar mult mai bine vei face dacă vei fugi cu totul de mirosul și de gustul otravei.

Pentru ce de fum iute fugim, iar pe mincinos îl ascuți cu dulceață? De ce de putoare te lepezi, dar lângă prihănitore voiești a șede? Ești dator ca negreșit să păzești de cele vătămătoare fiecare din mădularele tale. Dacă trupul tău este nevinovat de curvie, păzește gura ta de clevetire; gura ta, neputând să preacurvească, poate să mintă și să năpăstuiască, și cu aceeași pierzare să se îmbrace; că dacă unul din mădularele tale va fi vinovat, ești osândit cu totul prin acel mădular osândit.

Ostașul și trupul este îngădit în za de fier, iar dacă se va rupe una din cele prea mici găurele ale zalei, și aceasta va da intrare săgeții, moarte aduce asupra viteazului. Așa și la ușa urechii, de se va afla deschisă clevetitorului, pierzare precumplită va face să locuiască în cel ce a primit-o. Că această ușă este atât de mare, încât printr-înșea a putut să încapă și o moarte atât de grozavă, care, intrând în lume și înghițind toate neamurile, petrece nesăturată. Deci se cuvine să încuiem urechile cu încuietori și cu

zăvoare, ca prihănirea să nu intre. Să nu disprețuiești clevetirea ca pe un lucru mic ce nu poate să ucidă.

Mariam s-a făcut leproasă ca zăpada, osândindu-se într-un cuvânt al prihănirii. Și dacă aceea, Proorocită fiind, înfricoșată răsplătire luă pentru limbuție (cf. Num. 12), oare cât de grozav va fi chinul celor ce folosesc fără osebire clevetirile? Iar prin ceea ce a grăit Mariam, adevărul a fost lepădat, căci cu prihănire a grăit. Așijderea de va folosi cineva clevetirea cu dreptul, dreptatea lui este plină de nedreptate: că sau muștră cu dreptul, sau nu prihăni pe ascuns. Căci dreptatea se defăima atunci când cu dânsa este amestecată răutatea vicleșugului. Iar mâncarea ucide de va avea ascunsă otravă.

Prin cele arătate să le înțelegem pe cele nearătate, prin Mariam zugrăvim să vedem adevărul, că în chip arătat trupul ei se făcu cu totul leproșat, în timp ce, în chip nearătat, cu tot sufletul a greșit; prin vătămarea cea arătată a cunoscut vătămarea pe care o pătimea pe ascuns. Prin prea grețoasa lepră s-a învățat cât de rea și de urâtă e prihănirea, iar trupul ei cel văzut se făcu oglindă a sufletului celui dinăuntru nevăzut; prin stricăciunea trupului s-a învățat cum se strică inima iubind clevetirea; prin omul cel dinafară a priceput ce a pățimit omul ei cel dinlăuntru.

Că precum aceea s-a despărțit de fratele ei, așa și de la dânsa a despărțit singur trupul ei (cf. Num. 12: 15), ca ea prin sineși să se învețe câtă bunătate este în unirea dragostei ce se făcu întru mădularele cele potrivnice dintru dânsa, de vreme ce și ea se făcuse potrivnică fratelui său, pentru ca prin împotrivirea trupului să se sârguiască să câștige pace și un cuget către aproapele.

PRICINA

Cum trebuie să locuiască frații și împreună să se îndrepte, greșind ei întru ceva, și când și în ce greșeale se cuvine a se păstra tăcerea, și când și în ce [împrejurări] se cuvine să grăiască și să nu ascundă.

I.

De la Sfântul Varsanufie

a) a%> n frate a întrebat pe un bătrân, zicând:

„De vreme ce pun cuvântul meu către stareț, adică vestesc greșelile fraților, fiindu-mi poruncit de acela, am simțit că oarecari se necăjesc; deci, ce să fac, nu cumva șed vătămându-mă? Că gândul nu mă judecă pe mine, luând aminte la scop, că nu pentru patimă pun, însă mă tem ca nu cumva lucrul să sporească spre întărâtare și să mă clătească”.

Și a răspuns bătrânul:

„Dacă spui cu inimă curată, pentru folos sufletesc și pentru oprirea patimii, nu băga de seamă graiurile oamenilor; că a mijloci, adică a vesti către starețul fără de patimă bine este; că nu tuturor li s-a dat să grăiască către stareț, și nici nu folosește. Deci tu, dacă vei grăi

după

Dumnezeu, nici nu vei grăi, nici binele nu-1 vei face de la sineți, ci din Dumnezeu, Care este întru toate, iar bunătatea lui Dumnezeu nu naște pizmuire; dar, chiar de se și arată în scurt timp, se stinge degrab".

b) Și a zis fratele:

„Dar dacă și un alt oarecare va fi dator și va zice fratelui, dator este să-1 încredințeze pe acel frate că nu urându-1, ci iubindu-1, a spus să tacă?"

Zis-a starețul:

„Pentru slava deșartă voiește a-1 încredința, ca să nu se arate clevetitor, ci să se arate oamenilor drept; deci ia aminte în inima ta și te vei învăța dacă după Dumnezeu și vrând să folosească a spus starețului, și dacă va afla așa, va lăsa totul la Dumnezeu, și acela va încredința inima fratelui precum știe. Iar dacă însuși fratele va zice lui ori prin sineși ori prin altul cele ce s-a înștiințat că a spus despre el starețului, și se va scârbi pentru acelea, atunci dator este cu smerenie să-1 încredințeze pe dânsul, zicând: «Dumnezeu știe, frate, că, iubindu-te pe tine și voind folosul tău, acestea am grăit. Dar spune-mi mie: dacă cu alt chip aș fi spus acestea, ce m-aș fi folosit dintru ele? Au nu mă tem de hotărârea ceea ce zice că *cel ce urăște pe fratele său este ucigaș de oamenii* (I Ioan 3: 15). Deci, aducându-mi aminte de Cel ce zice *iubește pe aproapele tău ca pe sineți* (Matei 19: 19), am căutat să te îndrept pentru Cel ce zice că *frate ajutat de frate este ca o cetate tare și zidită* (Pilde 18: 19). Mă rog, dacă și tu vei vedea greșeala mea, muștră-mă și tu, ca măcar așa, rușinându-mă, mă voi pocăi pentru greșeală».

Iar dacă nu ca vrând a îndrepta pe fratele, ci ca pârându-1 pe dânsul va spune, dator este întâi a se osândi pe sineși, și a se ruga lui Dumnezeu ca să-i ierte lui. Apoi, dacă știe cu de-amănuntul că a simțit fratele, dator este să

se ducă cu smerenie și să-i facă lui metanie, mărturisind și zicând: «Iartă-mă, frate, că m-am batjocorit de draci și te-am clevetit, și te rog pentru mine ca să mă ierte Domnul și să-mi dea vreme de pocăință, că mă rătăcesc».

Că nu este cu putință prin plăsmuire și minciună a încredința pe cineva din frați, ci cu smerenie, prin adevăr. Iar dacă fratele n-a cunoscut, lui adică nimic să nu-i spună, ca să nu-1 pună pe dânsul în gânduri, cu toate acestea dator lui Dumnezeu este a se pocăi pentru greșeala sa și a o mărturisi pe dânsa starețului".

c) Același a întrebat pe același stareț, zicând: „Dacă fratele mă va întreba despre un cuvânt sau

lucru, și-1 știu pe el, auzindu-1 ori și ispitindu-1, să-i răspund lui sau nu? Iar dacă nu voi fi întrebat și voi vedea lucrul nu bine făcându-se, oare bine este a face pomenire odată celui ce-1 face sau nu?"

Răspuns-a starețul:

„Păzește-te să nu zici cu slavă deșartă, ci cu smerenie și cu frica lui Dumnezeu; și pentru toate pe care le-ai întrebat spune și fă pomenire, trebuință fiind; însă în obștea ta și nu într-altă parte, căci cei ai obștii sunt ca un trup, iar dacă vei fi în altă parte, de la sineți să nu zici nimic, iar de vei fi întrebat, spune cu smerenie”.

d) Zis-a fratele:

„De voi vedea inima mea îndulcindu-se cu slava deșartă când zic, sau atunci nu se îndulcește, dar pricep că va a mi se face mai pe urmă, oare bine este a tăcea sau nu?”

Răspuns-a starețul:

„A zice vreodată cuiva ceva cu smerenie aceasta este, a nu zice învățând, ci ca și cum auzind de la stareț sau de la Părinți. Deci dacă are folos lucrul când zici fratelui, și te luptă slava deșartă făcând dulceață întru tine, ia aminte, că aceasta voiește să împiedice folosul fratelui,

și dacă o vei asculta pe dânsa, niciodată nu va lăsa să se folosească vreun frate de la tine. Deci ceartă slava deșartă și o defăima pe dânsa și, după ce ai zis fratelui, pocăiește-te lui Dumnezeu, zicând: «Iartă-mă, Doamne, că am grăit cu slavă deșartă». Asemenea fă și când vine pe urmă”.

e) Zis-a fratele:

„Cum, părinte, mi-ai poruncit ca, de voi vedea lucru făcându-se dobitocește, să vorbesc mai-nainte până ce voi fi întrebat, Părinții zicând că mai-nainte de întrebare să nu se răspundă?”

Răspuns-a bătrânul:

„Frate, stareții grăiesc după măsura omului. Deci e vreme întru care a sluji omului este cu cuviință, tânăr fiind adică și nedesăvârșit, și întru această vreme este dator a arăta lucrurile slujbei. Și este vreme când același vine a sluji, și altele sunt lucrurile măsurii acesteia; că cele desăvârșite se zic celor desăvârșiți, iar celelalte, celor ce sunt sub lege; că încă sunt sub învățături de copii”.

f) întrebat-a fratele:

„Face cineva lucru de mijloc neavând păcat, iar eu pentru voia mea mă necăjesc întru dânsul; oare tăcea-voi să nu odihnesc inima mea și să zic ca cu dragoste, și să nu petrec tulburându-mă? Iar dacă pe alții va necăji lucrul și nu pe mine, să zic pentru alții? De nu cumva aceasta se va părea începere de lucru”.

Răspuns-a bătrânul:

„De va fi lucrul neavând păcat, ci de mijloc, și vei grăi pentru ca să odihnești inima ta, biruire ție este, că din neputință n-ai putut să suferi, dar prihănește-te pe sineți și taci; iar dacă pe alții necăjește, spune starețului tău, și sau el va zice lui, sau va spune ție ce trebuie să-i zici lui, și tu fără de grijă rămâi”.

g) Zis-a fratele:

„Deci dacă nu pentru sinemi, ci pentru că se necăjesc alții voi

spune egumenului, dar presupun că se tulbură fratele, ce să fac? Iar dacă și eu împreună cu aceia din lucru mă necăjesc, spune-voi pentru odihna acelora sau tăcea-voi să nu mă vestesc eu?"

Răspuns-a bătrânul:

„Pentru tulburarea fratelui, dacă vei spune starețului, tu treabă nu ai, când este trebuință a spune. Deci dacă lucrul nu te necăjește, pentru alții spune starețului; iar dacă și tu așijderea te vei necăji cu aceia, măcar că îți pasă pentru aceia, dar pentru sineți singur și pentru a nu împlini patima ta, silește-te a nu spune".

h) Zis-a fratele.

„Alt gând îmi zice mie că, de se va tulbura fratele, mi se face mie vrăjmaș, având că am clevetit pe dânsul către stareț".

Răspuns-a bătrânul:

„Acest gând este viclean, vrând a împiedica îndreptarea fratelui, precum am zis ție mai-nainte; deci să nu ascuți pe dânsul, ci spune, însă după Dumnezeu și nu pentru clevetire; căci și asupra doftorilor cârtesc bolnavii cei ce se doftoresc, dar doftorilor nu le pasă de cârtirea lor, deodată știind că pe urmă vor mulțumi lor".

i) întrebat-a fratele:

„De voi vedea gândul meu că nu pentru folos a spune, ci chitesc a cârti pe fratele, spune-voi, au tăcea-voi?"

Răspuns-a bătrânul:

„Îndeamnă gândul să spună după Dumnezeu, și nu pentru pâă; iar dacă se biruiește cu clevetirea, și așa (tot) spune mărturisind starețului clevetirea ta, ca amândoi să vă tămăduiți, acela de greșeală, iar tu de clevetire".

j) Zis-a fratele:

„Dar dacă nu mă lasă gândul să mărturisesc starețului, că chitesc să clevetesc pe fratele, zic, ce să fac? Să-i spun, sau nu?"

Răspuns-a bătrânul:-

Nimic să nu-i zici lui, și Domnul poartă grijă; că nu este trebuință a zice tu cu vătămare sufletească, și Dumnezeu, cum voiește, poartă grijă pentru îndreptarea fratelui".

k] întrebat-a fratele:

„Încă și însuși fratele cel ce a greșit pentru care eu sau altcineva a spus starețului, cum este dator a se afla către cel ce a spus despre dânsul lui Avva?"

Răspuns-a bătrânul:

„Dacă va fi credincios și după Dumnezeu viețuind, deși pentru vrăjmășie a spus cel ce a spus despre dânsul, acela însă este dator a socoti că «vrând fratele să mă folosească a spus acestea», și se împlinește la dânsul cea zisă: *Omul cel bun, din comoara sa cea bună scoate cele bune*; și acestea aducându-și aminte, dator este a iubi mai mult pe fratele și a-i mulțumi lui. Deci cel ce petrece așa, va spori degrab după Dumnezeu".

l) întrebat-a fratele:

„Încă și pe frații care sunt cu mine la slujba bolniței, de vor greși, cum să-i îndreptez pe dânșii?”

Răspuns-a bătrânul:

„Dacă mai-nainte vei pricepe voia lui Dumnezeu în inima ta, nu te vei tulbura, ci obicei vei face precum Părinții; iar dacă nu vei lua aminte și te vei răpi ca un om, zi lui Dumnezeu, pocăindu-te: «Iartă-mă, Stăpâne, și miluiește-mă»; și zi celor împreună cu tine: «Vedeți, fraților, că dintru acestea ne osândim și pierdem sufletele noastre»; și ia aminte să nu strigi tare când le zici lor, ci măsurat, spre auzirea urechii, și dacă întru acestea te vei zdrobi, vine așezarea cea după Dumnezeu”.

m) Zis-a fratele:

„Rogu-mă, părinte, spune-mi cum trebuie să fie felul îndreptării și când trebuie a se face cineva pe sineși nebun și a trece cu vederea lucrul cel ce se face? Și dacă voi fi biruit în lucru, adică mă voi răpi și mă voi tulbura, ce legătură sunt dator a-mi hotărî mie, adică certare?”

Răspuns-a bătrânul:

„Către oameni pururea fă; de vei vedea că este priceput și primește, adică fratele cel tulburat de tine ce este cu tine la ascultare, zi lui: «Frate, dacă cu lenevire vom face lucrul lui Dumnezeu, pierzare sufletului este; oare acum aceasta este bine făcută? Sârguiește-te de acum». Iar de va fi neînțelegător, zi lui: «Crede-mă, frate, ai trebuință să fii pedepsit; cum dar de te lenevești așa? De voi spune lui Avva, adică egumenului, te va pedepsi bine». Iar pentru a face nebunește, după greșeală fa: de este mică, copilărește fă; de este mare, nicidecum să nu o faci pe aceasta; și nu pune legătura asupra ta pentru biruire, nici să fii iarăși nebăgător de seamă când vii întru dânșii, ci roagă pe Dumnezeu să te ierte, iar dacă nu vei băga în seamă, se face lenevire”.

n) Zis-a fratele:

„Și dacă greșind vreunul din frații cei ce sunt cu mine sau chiar dintre bolnavi, vrând să-1 îndrept pe dânșii, să zic oare cuvânt cu tulburare? Oare nu sunt dator să-i fac lui metanie? Iar dacă și mâniindu-se se va duce din bolniță, ce să fac? Și cuprinzător [în general], pentru care greșeale se cade să-i fac metanie? Că mândria și îndreptarea întunecă mintea și nu lasă să se prihănească pe sineși și să facă fratelui metanie. Iar deși face cineva, slava deșartă urmează iarăși, îngâmfind pe cel ce a făcut metanie că bun lucru a făcut”.

Răspuns-a bătrânul:

„Nimic să nu grăiești cu tulburare; nimic bun nu naște răul; adică lucrul cel grăit din inimă tulburată nu odihnește pe cel ce-1 aude, nici nu-1 îndreptează pe dânșii, ci îndelung rabdă, până va înceta gândul tulburării, și atunci grăiește cu pace, și de se va pleca, iată, bine este, iar de nu, zi lui: «De voiești să spui lui Avva, orice

va socoti, vom face», și așa se va odihni. Și dacă mâniindu-se se va duce, spune lui Avva, și-1 va canoniși pe dânsul; și să nu-i faci metanie pentru că-i dai prepus [suspiciune] cum căci cu adevărat ai greșit, așa grăindu-i lui, și mai mult se va lupta cu tine.

Iar la ceilalți frați, adică cei ce nu sunt sub tine într-o aceeași slujbă, după greșeala care vezi, fa cu sârguință; dacă este mare greșeala pe care ai greșit, fă fratelui metanie; iar dacă este mică, zi către dânsul cu gura și cu metania [pocăința] inimii: «Iartă-mă, frate»; și foarte păzește-te de mândrie și de îndreptățire, de vreme ce nu lasă pe om să sporească. Dar se poate și din slava deșartă să faci metanie; deci, defăimând acestea trei, fă unde trebuie, cu smerenie și cu frica lui Dumnezeu și cu dreaptă socoteală, într-o acestea fă puterea ta, și Dumnezeu îți va ajuta ție, cu rugăciunile Sfinților Părinți, Căruia se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Sfârșitul Cărții a doua a lui Everghetos.

CUPRINS

Predoslovie.....	9
PRICINA ÎNTÂI.....	21
I. A lui Paladie.....	21
II. A lui Grigorie Dialogul.....	24
III. Din viața Sfântului Grigorie, Făcătorul de minuni..	26
IV. Din viața Cuviosului Marcel.....	30
V. Din Pateric.....	33
VI. A lui Avva Casian.....	35
VII. A lui Avva Isaac.....	37
VIII. Din Pateric.....	39
IX. Despre Eufrosin Bucătarul.....	42
PRICINA A DOUA.....	47
I. A lui Grigorie Dialogul.....	47
II. Din viața Cuviosului Efrem.....	49
III. Din viața Cuvioasei Singlitichia.....	49
IV. Din viața Sfântului Ioan cel Milostiv.....	50
V. Din povestirea călătoriilor Sfântului Ioan Bogoslovul [Cuvântătorul de Dumnezeu].....	51
VI. Din Pateric.....	57
VII. A Sfântului Isaia.....	61
VIII. A Sfântului Marcu.....	62
IX. A Sfântului Isaac.....	64
X. Din Pateric.....	65
XI. A lui Avva Zosima.....	65
PRICINA A TREIA.....	75
I. Alui Paladie.....	75
II. A aceluiași.....	75
III. A aceluiași.....	76
IV. Din viața Sfântului Eftimie.....	77
V. Din viața Sfântului Savva.....	78
VI. Din viața Sfântului Sfințitului Mucenic Luchian ..	80

VII. Din Pateric.....	80
VIII. A Sfântului Efrem.....	82
IX. A Sfântului Isaia.....	86
X. Din Pateric.....	86
XI. A Sfântului Efrem.....	87
PRICINA A PATRA.....	89
I. Din Pateric.....	89
II. A Sfântului Efrem.....	91
III. Din Așezămintele Sfinților Apostoli.....	93
PRICINA A CINCEA.....	95
I. A Sfântului Isaia.....	95
II. A Sfântului Casian.....	96
PRICINA A ȘASEA.....	97
I. A lui Grigorie Dialogul.....	97
II. Din Pateric.....	99
III. A lui Avva Casian.....	101
PRICINA A ȘAPTEA.....	107
I. Din viața Sfântului Eftimie.....	107
II. A Sfântului Casian.....	113
III. A Sfântului Efrem.....	114
PRICINA A OPTA.....	115
I. A lui Antioh Pandectul.....	115
II. Dintru ale Sfântului Varsanufie.....	117
III. A Sfântului Efrem.....	121
IV. A Sfântului Isaac.....	122
PRICINA A NOUA.....	123
I. A lui Avva Marcu.....	123
PRICINA A ZECEA.....	127
I. A lui Grigorie Dialogul.....	127
II. Din viața Sfântului Ioan cel Milostiv.....	128
III. Din viața Cuviosului Pahomie.....	129
IV. Din Pateric.....	130
V. A Sfântului Efrem.....	132
VI. A Sfântului Isaia.....	136
VII. Din canoanele lui Petru și Pavel.....	136
PRICINA A UNSPREZECEA.....	137
I. A lui Paladie.....	137
II. Din viața Cuviosului Luca cel Nou.....	140
III. A Sfântului Diadoh.....	141
IV. A lui Avva Casian.....	142
V. Din Pateric.....	143
VI. A Sfântului Efrem.....	146
PRICINA A DOUĂSPREZECEA.....	149
I. Din viața Sfântului Ioan cel Milostiv.....	149
II. Din Pateric.....	150
III. A Sfântului Efrem.....	150
IV. A lui Antioh Pandectul.....	151
V. A Sfântului Isaia.....	153
VI. A Sfântului Efrem.....	153

PRICINA A TREISPREZECEA.....	155
I. Din viața Sfântului Efrem.....	155
II. Din viața Sfântului Pahomie.....	156
III. A Sfântului Isaia.....	156
IV. A lui Avva Marcu.....	159
V. A Sfântului Isaac.....	164
VI. A Sfântului Efrem.....	166
VII. A Sfântului Maxim.....	166
PRICINA A PAISPREZECEA.....	167
I. A Sfântului Isaia.....	167
II. A Sfântului Maxim.....	167
PRICINA A CINCISPREZECEA.....	171
I. Din viața Sfintei Singlitichia.....	171
II. A Sfântului Efrem.....	172
III. A lui Antioh Pandectul.....	173
IV. A Sfântului Isaia.....	175
V. A Sfântului Isaac.....	176
VI. Din Pateric.....	177
VII. A Sfântului Efrem.....	178
PRICINA A ȘAISPREZECEA.....	181
I. Din Pateric.....	181
PRICINA A ȘAPTESPREZECEA.....	187
I. A lui Paladie.....	187
II. A aceluiași.....	191
III. A aceluiași.....	192
IV. Din Pateric.....	194
PRICINA A OPTSPREZECEA.....	197
I. Din viața Sfântului Antonie.....	197
II. Din viața Sfintei Singlitichia.....	198
III. Din Pateric.....	199
IV. A lui Antioh Pantectul.....	202
V. A lui Isaia Pustnicul.....	202
VI. A lui Avva Marcu.....	203
VII. A Sfântului Diadoh.....	206
VIII. A lui Avva Casian.....	207
IX. Din Pateric.....	209
PRICINA A NOUĂSPREZECEA.....	211
I. Din Pateric.....	211
II. A Sfântului Efrem.....	213
PRICINA A DOUAZECEA.....	215
I. A lui Grigorie Dialogul.....	215
II. Tot a aceluiași.....	216
PRICINA A DOUĂZECI ȘI UNA.....	217
I. Din viața Cuviosului și Mărturisorului Hariton	217
II. Din Pateric.....	218
III. Din istoria lui Filothei.....	218
IV. A lui Avva Isaia.....	219
V. A lui Grigorie Dialogul.....	220

PRICINA A DOUĂZECI ȘI DOUA.....	221
I. Din viața Sfântului Sava.....	221
II. Din viața Sfintei Singlitichia.....	222
III. Din Pateric.....	223
IV. A lui Avva Isaia.....	224
V. A lui Avva Marcu.....	224
VI. A Sfântului Diadoh.....	224
VII. A Sfântului Maxim.....	225
VIII. Din Pateric.....	226
PRICINA A DOUĂZECI ȘI TREIA.....	229
I. Din Pateric.....	229
II. A lui Avva Isaia.....	230
III. A Sfântului Diadoh.....	231
IV. A lui Avva Casian.....	232
V. Din Pateric.....	233
VI. A Sfântului Efrem.....	234
PRICINA A DOUĂZECI ȘI PATRA.....	237
I. A lui Paladie, către Laus Paharnicul.....	237
II. Din Pateric.....	239
III. A lui Antioh Pandectul.....	239
IV. A Sfântului Anastasie Sinaitul.....	240
V. A Sfântului Diadoh.....	241
VI. Din Pateric.....	241
PRICINA A DOUĂZECI ȘI CINCEA.....	243
I. A lui Paladie.....	243
II. Tot a aceluiași.....	243
III. Tot a aceluiași.....	244
IV. A lui Grigorie Dialogul.....	244
V. Din viața Sfântului Pavel Tebeul.....	245
VI. Din Pateric.....	246
VII. A lui Avva Marcu.....	247
VIII. A Sfântului Maxim.....	248
IX. Din Pateric.....	249
PRICINA A DOUĂZECI ȘI ȘASEA.....	257
I. A lui Paladie.....	257
II. A lui Avva Casian.....	262
III. A lui Avva Isaia.....	264
IV. Din Pateric.....	264
PRICINA A DOUĂZECI ȘI ȘAPTEA.....	267
I. A Sfântului Efrem.....	267
II. Din Pateric.....	267
III. A Sfântului Efrem.....	268
PRICINA A DOUĂZECI ȘI OPTA.....	271
I. Din viața Sfântului Eftimie.....	271
II. Din viața Sfântului Savva.....	274
III. Din viața Sfintei Singlitichia.....	275
IV. A Sfântului Efrem.....	279
V. A lui Avva Isaia Pustnicul.....	286

VI.	A lui Avva Casian.....	287
VII.	Din Pateric.....	289
VIII.	A Sfântului Efrem.....	294
	PRICINA A DOUĂZECI ȘI NOUA.....	295
I.	A lui Paladie.....	295
II.	A lui Grigorie Dialogul.....	296
III.	A Sfântului Simeon cel din Staul.....	301
IV.	Din viața Cuviosului Martinian.....	303
V.	Din viața Sfântului Arsenic.....	305
VI.	Din Pateric.....	307
VII.	A Sfântului Efrem.....	308
VIII.	A lui Antioh Pandectul.....	308
IX.	A lui Avva Isaia.....	311
X.	A Sfântului Varsanufie.....	311
XI.	Din Pateric.....	312
XII.	A Sfântului Efrem.....	316
	PRICINA A TREIZECEA.....	319
I.	Grigorie Dialogul.....	319
	PRICINA A TREIZECI ȘI UNA.....	321
I.	Din Pateric.....	321
II.	A lui Avva Isaia.....	322
III.	A Sfântului Maxim.....	322
IV.	Din Pateric.....	323
V.	A Sfântului Efrem.....	324
	PRICINA A TREIZECI ȘI DOUA.....	325
I.	A lui Grigorie Dialogul.....	325
II.	A Sfântului Efrem.....	327
III.	A lui Avva Isaia.....	330
IV.	A Sfântului Isaac.....	336
V.	De la Sfântul Varsanufie.....	337
VI.	Din Pateric.....	338
	PRICINA A TREIZECI ȘI TREIA.....	351
I.	A lui Paladie.....	351
	PRICINA A TREIZECI ȘI PATRA.....	357
I.	Din Pateric.....	357
II.	A Sfântului Efrem.....	358
III.	A lui Antioh Pandectul.....	359
IV.	A lui Avva Isaia.....	359
V.	A lui Avva Isaac Șirul.....	360
VI.	A Sfântului Efrem.....	360
	PRICINA A TREIZECI ȘI CINCEA.....	361
I.	Din Pateric.....	361
II.	A lui Avva Isaia.....	362
III.	A lui Avva Marcu.....	363
IV.	A Sfântului Diadoh.....	365
V.	A Cuviosului Casian.....	366
VI.	A Sfântului Maxim.....	369
VII.	Din Pateric.....	370

VIII. A Sfântului Isaac.....	373
PRICINA A TREIZECI ȘI ȘASEA.....	375
I. Din viața Sfântului Pahomie.....	375
II. A Sfântului Casian.....	377
PRICINA A TREIZECI ȘI ȘAPTEA.....	379
I. Din Pateric.....	379
II. A lui Antioh Pandectul.....	382
III. A lui Avva Isaia.....	382
IV. A lui Avva Marcu.....	385
V. A Sfântului Grigorie Dialogul.....	388
VI. A lui Avva Isaac.....	389
VII. Din Pateric.....	390
VIII. A Sfântului Efrem.....	396
PRICINA A TREIZECI ȘI OPTA.....	397
I. A lui Grigorie Dialogul.....	397
II. Din viața Sfântului Marchian.....	398
III. Din viața Sfântului Spiridon.....	400
IV. Din viața Sfântului Eftimie cel Nou din Madit ..	403
V. Din Pateric.....	405
PRICINA A TREIZECI ȘI NOUA.....	411
I. Din viața Sfântului Ioan Milostivul.....	411
II. A lui Avva Marcu.....	414
III. Din Pateric.....	414
PRICINA A PATRUZECEA.....	417
I. Din mucenicia Sfântului Mucenic Mina
și a celor dimpreună cu dânsul.....	417
II. Povestirea călătoriilor Apostolului Petru,
cea scrisă de Sfântul Climent.....	419
III. Din mucenicia Sfântului Longhin Sutașul.....	422
IV. Din viața Sfintei Teodora.....	425
V. Din Pateric.....	427
PRICINA A PATRUZECI ȘI UNA.....	433
I. Din Pateric.....	433
II. A Sfântului Diadoh.....	433
III. A Sfântului Isaac.....	434
PRICINA A PATRUZECI ȘI DOUA.....	437
I. Din Mucenicia Sfântului Nichifor.....	437
II. Din Pateric.....	442
III. A lui Antioh Pandectul.....	443
IV. A lui Avva Isaia.....	443
V. A lui Avva Marcu.....	444
VI. A Sfântului Maxim.....	444
VII. A Sfântului Efrem.....	445
PRICINA A PATRUZECI ȘI TREIA.....	447
I. A lui Grigorie Dialogul.....	447
PRICINA A PATRUZECI ȘI PATRA.....	451
I. Din Pateric.....	451
II. A lui Avva Isaia.....	452

PRICINA A PATRUZECI ȘI CINCEA.....	453
I. Din Pateric.....	453
II. A lui Antioh Pandectul.....	453
III. A Sfântului Isaia Pustnicul.....	454
IV. A lui Avva Marcu.....	454
V. Din Pateric.....	454
VI. A Sfântului Efrem.....	455
VII. Din Pateric.....	455
PRICINA A PATRUZECI ȘI ȘASEA.....	457
I. A lui Paladie.....	457
H. Din viața Sf. Grigorie Făcătorul de Minuni.....	460
III. Din viața Sfântului Grigorie Acragantinul.....	462
IV. Din Pateric.....	463
V. A lui Avva Isaia.....	467
VI. A Sfântului Maxim.....	467
VII. A Sfântului Efrem.....	468
PRICINA A PATRUZECI ȘI ȘAPTEA.....	469
I. A lui Paladie.....	469
II. Din Pateric.....	470
III. A Sfântului Efrem.....	472
IV. A lui Antioh Pandectul.....	473
V. A Sfântului Isaia Pustnicul.....	474
VI. A Sfântului Diadoh.....	475
VII. A Sfântului Maxim.....	476
VIII. Din Pateric.....	476
IX. A Sfântului Isaac.....	477
PRICINA A PATRUZECI ȘI OPTA.....	479
I. Din viața Sfântului Eftimie.....	479
II. Din Pateric.....	482
PRICINA A PATRUZECI ȘI NOUA.....	485
I. Din viața Sfintei Singlitichia.....	485
II. Din Pateric.....	486
III. A lui Antioh Pandectul.....	487
IV. A lui Isaia Pustnicul.....	488
V. A lui Isaac Șirul.....	488
VI. A Sfântului Maxim.....	489
VII. Din Pateric.....	490
VIII. A Sfântului Efrem.....	491
PRICINA A CINCIZECEA.....	495
I. De la Sfanțul Varsanufie.....	495